Digitized by Google

13
18 K
37

CODEX CANONUM VETUS ECCLESIÆ ROMANÆ

A FRANCISCO PITHOEO
AD VETERES MANUSCRIPTOS CODICES RESTITUTUS,
ET NOTIS ILLUSTRATUS.

ACCEDUNT

PETRI PITHOEI MISCELLANEA ECCLESIASTICA;
ABBONIS FLORIACENSIS APOLOGETICUS
ET EPISTOLÆ;
ET FORMULÆ ANTIQUÆ ALSATICÆ.

Ex Bibliotheca Illuſtriſſimi D. D. CLAUDII LE PELETIER
*Regni Adminiſtri, Regii Ærarii Præfecti, & Supremi
Galliarum Senatus Præſidis Inſulati.*

PARISIIS,
E TYPOGRAPHIA REGIA.
M. DC. LXXXVII.

ILLUSTRISSIMO
RHEMENSIUM
ARCHIEPISCOPO,
DUCI AC PRIMO FRANCIÆ PARI
CAROLO MAURITIO
LE TELLIER,
CLAUDIUS LE PELETIER.

TUUM *eſt*, PRÆSUL ILLUSTRISSIME, *quod nomine tuo inſcribimus, & Eccleſiæ tuæ, & paternæ hæreditatis jure. Præter Pithœorum fratrum obſervationes & opera, Illuſtriſſimo Parenti tuo Gal-*

liarum Cancellario jam a nobis paulo ante obitum dicata: continet hoc volumen Canones Antiquos, & Opus Abbonis Floriacenſis, ad Rhemenſem Eccleſiam maxime pertinens, quod Doctorum virorum communibus votis expetitum, ex avitâ Bibliothecâ, Typis Regiis tua auctoritate edi curavimus. Nec fuit cui potius offerrentur Antiqui Canones, quam Eccleſiaſticæ diſciplinæ vindici peritiſſimo; aut opus ad Rhemenſem Synodum ſpectans, quam Nobiliſſimæ Eccleſiæ Antiſtiti. Accipe igitur, PRÆSUL ILLUSTRISSIME, *& gratiſſimi animi erga Parentem tuum, & obſervantiæ erga Te noſtræ perenne monumentum.*

LECTORI.

CORPUS hoc Canonicum primo Moguntiæ editum anno 1525. ut adverſus Lutherum Eccleſia eo ſe tueretur, poſtea Pariſiis anno 1609. a Franciſco Pithœo, tibi repræſentamus duabus partibus conſtans: Canonibus iis qui dicuntur Apoſtolorum & quorumdam Conciliorum: dein Decretis Pontificum Romanorum. Ex his compoſitus eſt Codex Canonum vetus Eccleſiæ Romanæ. Inter utramque partem Tractatum de Primatu ejuſdem Eccleſiæ, quamvis ad hoc corpus non pertinentem, inſertum reliquimus, ſimul & Epiſtolas quaſdam ſupradictis editionibus dedicandis vel ornandis adjectas. Sic Pithœanæ editioni inhærentes una tibi damus Fulgentii Ferrandi Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconi Breviationem Canonum, & Criſconii repetitionis Breviarii Canonici indicem. Ambo hi libelli a Pithœo primum editi fuere Pariſiis anno 1598. ex Manuſcripto Codice Bibliothecæ inſignis Eccleſiæ Trecenſis, qui extat in Collegio Trecopithœano inter eos qui fuere ejuſdem Pithœi ipſius Collegii fundatoris. Accedit ut in Pithœana editione Epiſtola Dionyſii Exigui cum indice Canonum collectionis ſuæ ex Manuſcripto venerandæ vetuſtatis optimi ac eruditiſſimi Viri Nicolai Fabri, in quo fuit hæc Epiſtola cum indice præpoſita Dionyſianæ interpretationi hujus Codicis. Quæ omnia ad memoriam Juris Canonici veteris conſervandam pertinent. Verum in perſcrutandis & evolvendis Bibliothecæ Collegii Trecopithœani manuſcriptis occurrit non minus venerandæ vetuſtatis Codex Canonum Eccleſiæ Romanæ inſignibus notis nec non lectionibus variis ac reſtitutionibus a Pithœo illuſtratus, quæ quidem noſtram editionem excitarunt; in cujus progreſſu evulganda duximus Miſcellanea quædam Eccleſiaſtica, quibuſcum non ingrata tibi erit amplior quam hucuſ-

que ejuſdem Petri Pithœi de Græcis Latiniſque ſacrorum utriuſque teſtamenti Bibliorum Interpretibus ſententia, nec non controverſiæ veteris de Proceſſione Sancti Spiritus hiſtoria, & Nicephori Canon Scripturarum. His adteximus Catalogum & Conciliorum quæ in editione Surii deſiderantur, & Epiſtolarum Decretalium Summorum Pontificum, nec non Capitulariorum Regum Francorum, quæ nondum edita Pithœi temporibus. Acceſſit brevis, ſed erudita diſſertatio ab eo ante Scaligerianam compoſita de anno Romano tam Priſco quam Juliano, & de Gregoriano ſeu potius Liliano. Inter hæc Opuſcula inſeruimus ſortes quas vocant Apoſtolorum, Sancti Timothei Martyrium, Iſatis ex Judæo fidem, Cameracenſis & Atrebatenſis Eccleſiæ ordinem antiquiſſimum, Abbonis Floriacenſium Abbatis Apologeticum ad Hugonem & Robertum Reges, nec non ejuſdem Epiſtolas, & in calce formulas Alſaticas ſeu ad Auſtraſiæ Regnum pertinentes, ut quæ Marculſi ad Regnum Burgundiæ. Plura de hiſce Miſcellaneis ſuppeditabunt præfatiunculæ quas ſingulorum initio præfiximus. Reliquum foret ad plenum perfectumque opus in lucem proferre inſignes notas, reſtitutiones & lectiones varias quibus Petrus Pithœus editionem Conciliorum Surii propria manu adornavit, paucis a Franciſco fratre & Nicolao Fabro adjectis: ſed aliud otium expectant, quo, Deo dante, poſſimus eas literatis exhibere tanquam ad puram Conciliorum editionem, nec non mutuam eorum inter ſe collationem maxime neceſſarias.

DE
PETRO ET FRANCISCO PITHŒO
TESTIMONIA
CLARISSIMORUM VIRORUM.

EX PRÆFATIONE NICOLAI FABRI JAC. AUG. THUANO ad Fragmenta ex opere Hiſtorico B. Hilarii Pictavenſis Epiſcopi.

PETRUS Pithœus, Petri filius, Auguſtobonæ Tricaſſium natus, Vir doctrina, prudentia, morumque integritate maximus, ſic vitam inſtituit, ut commoda publica ubique propriis negotiis prævertèrit: aſſidue exquirendo, perſcrutando Bibliothecas, antiquorum Autorum ſcripta vel a mendis, vel ab interitu vindicata provulgando, vel alios, quos in ea re aliquid poſſe judicabat, exhortando, impellendo, atque etiam juvando, nullo tempore non aliquid movit ac promovit. Et quamvis illa ſtudia in noſtro Pithœo ſumma fuerint, doctrinæ laude præcipue innotuit; ut qui ex primo, quem juvenis dedit, publicatis quibuſdam ſui ingenii experimentis, eruditionis abſtruſæ atque reconditæ guſtu inter Literatorum Principes, vel ſuffragante invidia, ab iis, qui tum in Literis regnabant, recenſitus fuerit: quam de ſe conceptam opinionem ad ultimum uſque vitæ diem adauxit, ſuſtinebitque quamdiu literæ durabunt. Quantula tamen hæc laudis & gloriæ tanti viri eſt portio? Licet enim nemo melius unum quempiam Autorem noverit, quam ipſe omnes antiquos utriuſque Linguæ Scriptores, quos ad unum legerat, ad vetera contulerat exemplaria, & concoxerat. Licet nemo privata & domeſtica negotia exactius tenuerit, quam ipſe Gallicam, externamque Hiſtoriam, origines populorum, deſcriptiones temporum, ſucceſſiones familiarum, bella, fœdera, conventiones, vel exterorum inter ſe vel nobiſcum geſta: ad hæc etiam leges, mores, conſuetudines provinciarum ſingularumve urbium, quarum omnium a teneris annis indefeſſo ac plane Herculeo labore ſibi perfectam notitiam, cum ex vulgatis libris, tum etiam ex Bibliothecis antiquis, Archivis Regiis, Senatus, Rationalium, Urbium, Monaſteriorumque comparaverat, inſtrumentorum ipſorum atque actorum bonam partem ſua manu deſcripſerat. In Jure autem Civili Romanorum licet ad eum gradum pertigerit, ut de eo celeberrimoque ejus præceptore Cujacio dici jure poſſit, quod de magnis olim Oratoribus dictum eſt, hunc diſcipulo præripuiſſe ne primus Juriſconſultus eſſet; illum vero præceptori, ne ſolus. Licet, inquam, ea omnia, quæ in quovis homine ſingula magnum virum, & cum cura dicendum efficiunt, in noſtro Pithœo cumulata atque coacervata eumdem ad ſummam laudem & commendationem evehant; quantum tamen abſunt ab illa ſapientia, quam ingenii judiciique felicitate ex cognitione rerum, aſſidua lectione atque uſu comparata, velut ex omnium Antiquorum inventis, qui ſapientiæ commendatione floruerunt, conflatam ſibi quæſierat? Quantum ab illa Civili prudentia, qua præditus velut ἀριστοτέχνας, ut cum Pindaro loquar ϗ δημιοῦργος ἐννομίας ϗ δίκης, non ſolum de rebus privatis & fori maxima cum facilitate atque æquitate reſpondere ac ſtatuere: ſed etiam de iis, quæ ad ſummam Rempublicam ſpectant, ſapienter deliberare, conſiliorum exitus prævidere, dubiiſque ac periculoſis eventis provide occurrere noverat. Quamvis enim naturali quadam propenſione corroborata, ſordidiſſimi inquinatiſſimique apud nos moris odio, Magiſtratus non niſi per ſordes ineundi, ab omni ambitione, vitæque fulgore, niſi quem Virtus emitteret, alieniſſimus vixerit, ita ut honores & Magiſtratus, vel ultro delatos reſpuerit; juvandæ ta-

men patriæ deſiderio, cujus amore mirum in modum exarſit, eos quos ſua ſors clavo Reipublicæ admoverat excitando, commonendo, ſuggerendo quæ vel ab Antiquis, paribus in negotiis, probata fuerant, vel ipſe, ut erat peracri ſolidiſſimoque judicio, quæ facienda judicabat. Toto vitæ ſuæ curriculo privatus negotium publicum, & abſque chlamyde vel prætexta perpetuum Magiſtratum geſſit. Quantum denique ab illa morum integritate atque innocentia, indeflexoque per omnes vitæ partes probitatis tenore: quibus virtutibus conſecutus eſt, ut, non ſolum Togatorum doctiſſimus, ſed & prudentiſſimus Juriſconſultus, Civis optimus, ac plane Vir bonus audiret, qualem vel Fimbria noverat vel Socrates. Atque hæc etſi notiſſima ſint, eo tamen libentius commemoro, ut, cum non niſi jucundiſſima virtutum amici Viri recordatio eſſe queat, tum etiam in primis qui in ſupremum ejus elogium inciderint, quod inter defuncti ſchedia repertum amici publicarunt, perſuaſum ſibi habeant pari modeſtia & veritate ſcriptum illud eſſe, qua Vir modeſtiſſimus ab omni fuco ac vanitate quam maxime alienus: *ἀρχὰν μεγάλας ἀρετᾶς ἀλαθείας* duceret, in reliquis rebus tota vita uſus eſt: in qua certo illi hoc feliciſſime contigit, ut in publicandis Beati Hilarii Pictavenſis Provinciæ Aquitaniæ Epiſcopi ex opere Hiſtorico fragmentis, eximiis Antiquitatis monumentis fato interceptus, præclare actam vitæ fabulam illuſtriore fine veluti Cygnea cantione concluſerit. Quamvis ſane difficillimum fuerit Virum ingenii animique bonis omnibus ornatiſſimum, qui ſemper illud antiqui Poëtæ ſibi occinens, *κὴ μήτε παυσίμαδα ἐνδρέντης θεσποῖς*, omne ſtudium, laborem, induſtriam, omneſque cogitationes ſuas publicis utilitatibus devoverat atque impendebat, non in opere præclaro morte deprehendi. Providentiæ opus eſſe mihi perſuadeo, ut hæc fragmenta turbulentiſſimis temporibus maxime lucem recuperarint, per quæ ad ejuſmodi conſiderationem Hiſtoriæ excitati, ſpem certam ex ejus cognitione concipiamus, quotieſcumque ſcelerum noſtrorum nos bene atque ex animo pœnituerit, Divinam manum non mutilam aut decurtatam experturos, eumdemque Dominum periclitanti Apoſtolorum naviculæ tranquillitatem ſolidam ac firmam redditurum. Quapropter, ut Divinæ Majeſtati pro hac eximia ſui numinis in nos benignitate numquam pro meritis dignas agere gratias vel animo concipere poſſumus, ita etiam piis optimi Viri & de genere humano bene meriti Pithœi noſtri Manibus, cui nos præclara Antiquitatis monumenta debere ſumma illa Majeſtas voluit, parem gratiam referre vix ac ne vix quidem valemus.

EX LIBRO CXVI. HISTOR. V. C. JAC. AUG. THUANI.

CIↃ. IↃ. XCVI. AMICO [FLORENTI CHRISTIANO] arcta mecum neceſſitudine conjuncto, qui inſcripta mihi ipſius quædam ad æternitatem victura monumenta teſtantur, alterum uberibus lachrymis deflendum cogor adjungere Petrum Pithœum, Auguſtobonæ Tricaſſium natum, familia nobili ex inferiore Neuſtria oriundum, virum noſtra ætate maximum, ſive probitatem morum, & veram nec fucatam pietatem, ſive ingenium excellens, exactamque & omnium rerum, quas perſpectas habuit, habuit autem pluſquam alius quiſquam multis retro ſeculis, reconditam cognitionem, & tum in ſuis, tum in alienis cernendis acre & ab omni livore purum judicium ſpectes. Cum enim ſic vitam inſtituiſſet, ut commoda publica ubique propriis negotiis præverteret, toto laudatiſſimæ ejus vitæ decurſo ſpatio in literarum ſtudiis ſic verſatus eſt, ut aſſidue exquirendo & ſcrutando Bibliothecas, Antiquorum ſcripta vel a mendis, vel ab interitu vindicaret, vel alios, quos in ea re aliquid poſſe judicabat, exhortando, impellendo atque juvando nullo tempore non aliquid moveret, ac promoveret; ſub ipſum vitæ exitum B. Hilarii fragmentis Hiſtoricis & Phædri famoſi illius ſub Tiberio liberti Fabulis publicatis. Et ut alia in illum merito a Nicolao Fabro individuo vitæ & ſtudiorum Pithœi comite cumulata elogia non ſileam, nemo melius unum quempiam Autorem novit, quam ipſe omnes antiquos utriuſque linguæ Scriptores, quos ad unum legerat, ad vetera contulerat exemplaria, & concoxerat. Nemo privata & domeſtica negotia exactius tenuit, quam ipſe Gallicam externamque hiſtoriam,

hiſtoriam, origines populorum, deſcriptiones temporum, ſucceſſiones familiarum, bella, fœdera, conventiones, vel exterorum inter ſe vel nobiſcum geſta; leges, mores, conſuetudines provinciarum ſingularumve urbium: quarum omnium rerum a teneris annis indefeſſo labore ſibi perfectam notitiam tum ex vulgatis libris, tum etiam ex Bibliothecis antiquis, Archivis Regiis, Senatus, Rationalium, Urbium, Monaſteriorum comparaverat, inſtrumentorumque ipſorum atque actorum bonam partem propria manu deſcripſerat. In Jure autem Civili Romanorum ad illud faſtigium pervenerat, ut de eo celeberrimoque ejus præceptore Jacobo Cujacio dici jure potuerit, hunc diſcipulo præripuiſſe ne primus Juriſconſultus eſſet; illum præceptori, ne ſolus. Verum hæc omnia, quæ in quovis homine ſingula magnum Virum & cum cura dicendum efficiunt, in Pithœo coacervata eumdem ad ſummum laudis culmen evehebant. Quantula portio ſunt illius ſapientiæ, quam ingenii judiciique felicitate ex rerum cognitione, aſſidua lectione atque uſu comparata, velut ex Antiquorum omnium inventis, qui ſapientiæ commendatione floruerunt, conflatam ſibi quæſiverat? Quantum a Civili prudentia abſunt, qua præditus ille non ſolum de privatis rebus & fori maxima cum facilitate & æquitate reſpondere ac ſtatuere, ſed etiam de iis, quæ ad ſummam Rempublicam ſpectant, ſapienter deliberare, conſiliorum exitus proſpicere, dubiis ac periculoſis eventis provide occurrere noverat? Nam quamvis ab omni ambitione vitæque fulgore, niſi quem Virtus emitteret, alieniſſimus vixerit, & honores ac Magiſtratus vel ultro delatos ſemper reſpuerit; tamen patriæ juvandæ deſiderio, quo ultra modum flagrabat, eos, quos ſua ſors clavo admoverat, aſſidue excitabat, aut commonefaciebat, ſuggerebatque quæ vel ab Antiquis, paribus in negotiis, probata fuerant, vel ipſe ut erat peracri ac ſolidiſſimo judicio, facienda exiſtimabat. Nec illi temere quidquam magni momenti aggrediebantur, de quo non ante Pithœum conſuluiſſent, ita ut privatus publicum negotium & abſque chlamyde ac prætexta perpetuum Magiſtratum geſſiſſe videatur; innocentia atque indeflexo per omnes vitæ partes probitatis tenore id præterea conſecutus, ut non ſolum Togatorum doctiſſimus, ſed & prudentiſſimus Juriſconſultus, Civis optimus ac plane Vir bonus audiret. Præter innumera Veterum ſcripta e tenebris, dum inter nos degeret, primum eruta, aut meliora publico data, moriens reliquit Conciliorum Gallicorum diligenter conquiſitorum ac digeſtorum Collectionem, Franciſci fratris viri doctiſſimi fidei, ut ederet, commiſſam: quod ut faciat, aſſiduis precibus quotidie efflagitatur, & vero facturum eum propediem ſperamus. Vixit annos L V I I. ad æternam beatitudinem evolavit Nogenti ad Sequanam, quo ſe, graſſante Auguſtobonæ Tricaſſium per illum Autumnum populari morbo, contulerat, Kal. Novembribus natali ſuo: quo eodem die parens meus ante X L V. annos obiit, quem Pithœus & vivum coluit, & mortuum in me porro colere non deſiit; ita ut incomparabilis amici morte, quicum partiri curas, & non ſolum de ſtudiis, ſed etiam de Rep. conſilia communicare conſueveram, cœptæ Hiſtoriæ penſum protinus e manibus excuſſerim, abjeciſſemque prorſus, niſi tanti Viri, & de me ac patria tam bene meriti memoriæ hoc debere exiſtimaſſem, ut quod illo autore inchoaveram ad publicam utilitatem, cui noſtram in ea parte induſtriam prodeſſe olim poſſe judicabat, quamvis tanto adjutore deſtitutus, aliis undecumque, quæ ab illo ſolo ab initio ſperaveram, conquiſitis ſubſidiis ad exitum tandem perducerem.

EX VITA NICOLAI FABRI A FRANCISCO BALBO.

ITAQUE arctiſſimam cum magno illo P. Pithœo vitæ ſocietatem iniit, ab eoque peramanter exceptus, gemini dein Muſarum ocelli, quaſi Fratres, ſub eodem tecto complures annos tranſegerunt.

EX LIBRO IV. ELOGIORUM SCÆVOLÆ SAMMARTHANI.

PETRUS PITHOEUS.

IN urbe Tricaſſium nati ſunt patre nobili & erudito Pithœi duo Fratres omnibus diſciplinis ornatiſſimi, nec immerito geminis Tyndaridis a compluribus hujus ævi Scriptoribus adæquati. Quod enim illi ſuo ſidere nautis in mari fulcando, id iſti literarum ſtudioſis in antiquitate perveſtiganda Divino doctrinæ ſuæ lumine præclariſſime præſtitere. Nec id ipſum porro præſtare deſinit Franciſcus natu minor, quem hodieque videmus inter inſignes Pariſienſis fori Juriſconſultos merita multiplicis eruditionis fama celeberrime perfruentem. Te vero, Petre doctiſſime, quem iniqua nobis nequedum ſatis matura mors eripuit, lugemus omnes Muſarum amantes viri: & eo lugemus acerbius, quo pauciores tui ſimiles reliqueris in hæc ultima rei literariæ tempora reſervatos. Quantum vero in his ſtudiis emineres unus & excelleres docuere ſuis certatim elogiis, cum alii fere omnes hujus ætatis eruditi, tum illa potiſſimum duo Galliæ noſtræ ſidera Turnebus & Cujacius præceptores quondam tui: quorum cum uterque ſuis in libris frequentem & honorificam de te mentionem fecerit, hic inſuper te juvenem ſenex, diſcipulum magiſter, in dirimendis cum æmulo controverſiis arbitrum ſibi optare minime dubitavit. Quanquam aliena tibi commendatione quid opus eſt, cum & tuis ipſe Scriptis, quibus Hiſtorici, Critici, Juriſconſulti, Philoſophi laudem es meritus, & plurimis Veterum monumentis, quæ ſuppreſſa in tenebris latebant, per te primum excitatis ac publicatis nomen abunde illuſtraveris tuum, & memoriæ mandaveris hominum ſempiternæ? Sed neque tibi dum hic ageres dulciſſimus ille defuit, qui vivos & ſentientes magis afficit præſentis gloriæ fructus, dum incredibili clientium concurſu divina Themidis oracula quotidie depromis, ea doctrinæ pariter & ſanctitatis admiratione, ut Henricus III. miſſis in Aquitaniam aliquot Patribus qui Jus dicerent, his te ſimul & Oiſelum tuum doctiſſimum quoque virum legationis comites addiderit, qui ſua & Reipublicæ graviſſima negotia ſuſciperetis in illo Senatu pro ſingulari veſtra diligentia & fide, procuranda. Quid loquar de incomparabili morum ſuavitate, facilitate, candore, modeſtia, & indefeſſo illo, quo mortales omnes anteibas, de bonis omnibus bene merendi ſtudio? Itaque dum tui memoriam Boni omnes viciſſim colunt, aliique lugubribus tibi parentant næniis, alii vitam tuam & honeſtiſſimas actiones pedeſtri facundia deſcribunt; accipe has etiam inferias & ſuprema veteris amici munera, quæ & nos tibi offerimus, ne ſoli tanto e numero ſimus in eum ingrati, quo nemo vixit omnibus gratior, nemo in omnes benignior. Fato functus eſt Petrus Pithœus Nogenti ad Sequanam ex febre, ſeptem & quinquaginta natus annos, Kalend. Novemb. die ſuo natali, biennio poſtquam ejus magna ex parte conſilio & opera deluſis Ibericæ factionis artibus Lutetia regni caput in legitimi Regis poteſtatem pervenit.

EX EPISTOLA JACOBI CUJACII
præfixa Codici Theodoſiano ad Joannem Redingerum Sileſium.

PETRUS Pithœus monumentis ſuis, ita ſe palam oſtendit Literatis, legumque Conſultis omnibus; ut digitum ego tantum ad eum intendiſſe, non totum hominem, quantus erat, hominibus patefeciſſe videar. Nec erit quid ſecus de Fratre, Franciſco Pithœo, in quo efflorescunt jam ingenii & doctrinæ laudes maximæ; ut plane memoria repetens & illas, quibus excelluit in omni genere bonarum literarum pater, vir clariſſimus & filiis talibus digniſſimus, eam familiam Seminarium eſſe doctorum Virorum mihi liquido argumento perſuadere poſſim.

EX EJUSDEM LIB. XIII. OBSERVAT. Cap. 10.

LICINIUS Rufinus in eo Libro, quo contulit Leges Dei cum Legibus Populi Romani, invento a Petro Pithœo, ſummo Librorum antiquorum & veritatis puriorisque Doctrinæ inveſtigatore, &c. Debemus Rufinum Petro Pithœo, debemus & alia innumera: hoc agente, hoc perquirente, inſtigante, docente diſcimus ſemper & adinvenimus aliquid. Nec mihi laudis, quam totam deſiderat tanta Pithœi ſedulitas, partem ullam attribui volui: & ſi quid eſt laudis, hoc ſatis eſſe reor, quod omnem in eum conferendam eſſe cognoſcam.

EX EJUSDEM LIB. X. OBSERVAT. Cap. 18.

PLACET valde opinio Franciſci Pithœi, Viri non minore eruditione, quam probitate præditi, mihique perfamiliaris.

EX EJUSDEM LIB. XXIII. OBSERVAT. Cap. 3.

NON intellexiſſem niſi me docuiſſet Franciſcus Pithœus Virorum emendatiſſimus & eruditiſſimus.

EX PRÆFATIONE HIERONYMI BIGNONII
ad Marculfi formulas.

PITHOEOS fratres clariſſima lumina.

EX NOTIS EJUSDEM AD CAP. VIII. LIB. I.

HANC formulam jam edidit eruditiſſimus vir Petrus Pithœus, flos litteratorum, litterarumque vere parens.

EX HIERONYMI ALEXAND. J. C. IN COMMENTARIO
Cap. 14. Inſtitut. Caii de Inteſtator. Hereditatib.

PRÆCLARUM hoc fragmentum ſumpſimus ex Collatione Legum Moſaïcarum & Romanarum *tit. ult.* quam edidit eruditiſſimus Petrus Pithœus, cui profecto tantum debet Reſpublica literaria, quantum bene merenti homini deberi par eſt.

PETRI PITHOEI
TUMULUS.

PETRO. PITHOEO. P. F. TRICASS. SAVODIÆ. DOMINO. NOBILITATE. ACTIBUSQUE. AD. EXEMPLUM. PRÆCIPUO. ADVOCATO. JURISC. UNDECUMQ. DOCTISS. EA. ÆQUITATE. ARBITRO. UT. INTER. OMNES. QUI. AD. EUM. ANIMO. LITIGANTIS. INTRASSENT. PARENTEM. SE. MAGIS. HIS. QUAM. IUDICEM. PRÆBUERIT. PETITU. BONORUM. TESTIMONIO. SENATUS. JUDICIO. REGUM. PER. PROVINCIAM. AQUITANIC. ET. ITERUM. LUTETIÆ. PARISIOR. DIFFICILLIMIS. TEMPORIBUS. PERFUNCTO. PROCURATORIS. GENERALIS. OFFICIO. LICET. EGREGIA. EJUS. IN. REM. PUBLICAM. MERITA. ET. IPSIUS. SCRIPTA. VETERUMVE. AUTORUM. MONUMENTA. AB. ILLO. IN. LUCEM. PRIMUM. DATA. AUT. RESTITUTA. ATQUE. DOCTORUM. OMNIUM. PERVULGATA. DE. EODEM. TESTIMONIA. AD. MEMORIAM. SEMPITERNAM. SUFFICIANT. ATTAMEN. FIDELISSIMÆ. DEVOTIONIS. GRATIA. ET. PRO. SINGULARI. CIRCA. EUM. AMORE.

FRATRI. PIISSIMO. ATQUE. INCOMPARABILI. FRANCISCUS. PITHOEUS. BONA. PIAQ. MENTE.
M. P.
VIXIT. ANNOS. LVII.
OBIIT. NATALI. SUO. MAGNORUM. VIRORUM.
FATO. KAL. NOVEMB. CIƆ. IƆ. XCVI.
R. I. P.

ANAGRAMMA.

PETRUS PITHOEUS.

PERPETUO JUSTUS.

FRANCISCI PITHOEI
TUMULUS.

FRANCISCO PITHOEO, PETRI FILIO, PETRI FRATRI; JURISCONSULTO, ET IN REGIA NAVARRÆ SUPPLICUM LIBELLORUM MAGISTRO; COLLEGII TRECENSIS FUNDATORI: VIRO OMNIBUS INGENII ANIMIQUE DOTIBUS PRÆCLARO: SUMMO ANTIQUITATIS OMNIS SACRÆ, PROFANÆ, GALLICÆ, EXOTICÆ ADMIRATORI, INDAGATORI, VINDICI; AD QUAM ETIAM ET RECTE MORES FORMARI, ET ANIMOS TUTISSIME DIRIGI NON VANE SIBI PERSUASERAT ET FECERAT: OB QUAS VIRTUTES A CHRISTIANISSIMO FORTISSIMOQUE REGE HENRICO QUARTO, CUM EXTRA ORDINEM IN DEPECULATORES JUDICIA EXERCERENTUR, PROCURATOR GENERALIS, ET IN COLLATIONE INTER DAVIDEM PERRONIUM EPISCOPUM EBROICENSEM, ET MORNÆUM PLESSEUM COGNITOR ELECTUS. DEINDE, CUM DE REGNI FINIBUS, CUM ARCHIDUCE BELGA REGUNDIS, AGERETUR, INTER DELEGATOS REGIOS, QUI CUM ARCHIDUCIS DELEGATIS IN REM PRÆSENTEM VENIRENT, ET ANTIQUOS LIMITES RECOGNOSCERENT, ADSCRIPTUS EST. HUIC LICET AD SEMPITERNAM MEMORIAM DOCTISSIMA SCRIPTA, QUÆ PUBLICA FECIT, SUFFICIANT; EJUSQUE MODESTIAM, QUOD IN ILLIS NOMEN SUUM INSCRIBI NON PASSUS EST, PRÆDICENT: AMICUS TAMEN SINGULARIS, ET SUPREMÆ VOLUNTATIS VINDEX, ANTONIUS ALLENUS IN PRÆFECTURA TRICASSINA CONSILIARIUS REGIUS HANC TESTIMONII FIDEM VIRO MAXIMO, BENE DE STUDIIS, BENE DE REPUBLICA MERITO, DEBITAM AD POSTEROS TRANSMITTI, PROPAGARIQUE HOC MONUMENTO CURAVIT.

VIXIT ANNOS LXXVII. MENSES IV. DIES XVII.
OBIIT VII. KAL. FEB. ANNI M. DC. XXI.

CODEX

CODEX CANONUM VETUS ECCLESIÆ ROMANÆ.

LOCI QUI HUJUS CODICIS ECCLESIÆ ROMANÆ MEMINERUNT.

CANON DE LIBELLIS, DISTINCT. 20.

Leo Papa IV. Epiſcopis Britanniæ.

DE libellis & commentariis aliorum non convenit aliquem judicare, & ſanctorum Conciliorum Canones relinquere, vel Decretalium regulas, id eſt quæ habentur apud nos ſimul cum Canonibus. Quibus autem in omnibus Eccleſiaſticis utimur judiciis, ſunt ſtatuta Canonum Apoſtolorum, Nicænorum, Ancyranorum, Neocæſarienſium, Gangrenſium, Antiochenſium, Laodicenſium, Conſtantinopolitanorum,

Epheſinorum, Chalcedonenſium, Sardicenſium, Africanenſium, Carthaginenſium, & cum illis regulæ Præſulum Romanorum, Sylveſtri, Syricii, Innocentii, Zozimi, Cæleſtini, Leonis, Gelaſii, Hilarii, Symmachi, Hormiſdæ, Simplicii & Gregorii Junioris. Iſti omnino ſunt, & per quos judicant Epiſcopi, & per quos Epiſcopi ſimul judicantur, & Clerici.

PRÆFATIO
AD
CODICEM GRATIANI
JUSSU GREGORII XIII.
RECOGNITUM.

IN Eccleſia Romana omnium Eccleſiarum magiſtra ſolitos eſſe aſſervari Conciliorum Canones, & Pontificum Decreta, ac cæteris Eccleſiis communicari, plane compertum eſt. Atque in uſu præcipue videtur fuiſſe collectio illa, quam Nicolaus Papa in *c. Si Romanorum, diſt. 19.* Codicem Canonum nominat: in quo continebantur Canones, & regulæ illæ quæ recenſentur a Leone IV. *cap. de libellis. diſt. 20.* Hujus Codicis tria manuſcripta exemplaria Romæ habentur in Vaticana bibliotheca. Extat etiam impreſſus Moguntiæ an. ſal. 1525. Repertus eſt autem in vetuſtiſſimo Cardinalis Vercellenſis codice Creſconii ad Epiſcopum Liberinum quidam quaſi Nomocanon: in quo, cum, pluribus cauſarum titulis propoſitis, exponatur deinde quibus Synodorum ac Decretalium Epiſtolarum locis cauſæ illæ tractentur, capita capitibus Moguntini codicis, & numeri numeris optime reſpondent. Quæ quidem a Creſconio adhibita diligentia ſatis indicat frequentiſſimum fuiſſe hujus collectionis uſum: & hæc ea eſt, quæ in notationibus, quæ nunc eduntur, abſolute Codex Canonum vocatur.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC D. D.
MATTHÆO S. R. E. TT. SANCTI ANGELI
PRESBYTERO CARDINALI,
ET ARCHIEPISCOPO SALISBURGENSI,
DOMINO SUO COLENDISSIMO
JOANNES WENDELSTINUS
Felicitatem.

CUM *nuper Moguntiæ, Domine Reverendiſſime, chalcogra-*
pho illi, cujus majores præclaræ illius artis impreſſoriæ in-
ventores fuere, tradidiſſem, ut ederetur, exemplar Concilii Tri-
burienſis, exhibuit ille mihi viciſſim egregios duos Codices, plu- Duo codi-
rimum ſane, tum propter ea, quæ continebant, tum propter ad- ces.
mirandam ſcripturæ vetuſtatem ſuſpiciendos, ac venerabiles. Quos
arte ſua divulgare cupiens (ut eſt antiquitatis maxime ſtudio-
ſus) mihi facile perſuaſit, ut operam meam, quantulamcum-
que præſtare queam, ad tam honeſtum conatum ei haud anxie
promiſerim Ambo enim Codices idem per omnia continebant; & Tertius co-
addebat ille ſpem de tertio quoque Codice ex Erbachenſi Monaſ- dex, Erba-
terio adferendo, quem & brevi poſt inde attulit. Erat autem is chen.
aliquantulum ab aliis duobus diverſus: non parum tamen pro-
fuit nobis, præſertim in tranſcriptione Conciliorum; nam & e-
mendatior erat aliis plerumque, & Epheſinum Concilium, quod
alii duo non habebant, ex eo ſolo tranſcripſimus. Non enim
omittendum eſſe videbatur, cum ſit unum de quatuor illis præ-
cipuis, ac maxime ſacroſanctis, de quibus & Imperatorum, &
Pontificum, Conciliorumque venerabiles extant ſanctiones, ut eo-
rum conſtituta inviolabiliter ſerventur ab omnibus, quæ & Ro- Diſt. 16.
manus Pontifex in ſua profeſſione vel ad unum uſque apicem Sanctæ.
immutilata ſervare, ac modis omnibus ſequi, & prædicare ſo-
lenniter profitetur. Quod autem alii duo Codices nihil de Ephe-
ſino habent Concilio, hinc factum eſſe arbitramur, quia ejus ca-
pitula nihil ad regimen paſtorale, & Eccleſiaſticam diſciplinam
(de quibus hic præcipue agitur) ſed potius ad fidem, & myſte-
rium incarnationis verbi Dei ſpectant. Cæterum quanto labore
conſtet nobis hæc editio, ii probe ſcient expendere, qui aut Codi-
ces iſtos legerunt, aut alios conſimiles (uti ego in Fulgentii quo-
que opuſculis expertus ſum) obſoletis characteribus, mendiſque
crebrioribus obſcuratos, atque in verborum contextu fœdiſſime
depravatos, & proinde neque lectu, neque intellectu faciles, in

A ij

lucem dederunt. Adjuvit nos egregie in reſtituendis provinciarum præſertim, urbiumque nominibus ex græcis Authoribus Nicolaus Carbacchius, cui proinde lector non parum gratiæ debet; nam & hoc præſtat, ut opus ex officina bene correctum prodeat, dum operarum lapſus diligenter emendat, prælique caſtigat errorem. Ut autem lecturis fructuoſior hæc fiat editio, adjeci marginibus annotationes locorum, non eorum modo, quæ ſacris ex literis citantur, ſed & illorum, quæ ex iis originalibus olim in volumen Decretorum tranſcripſit Gratianus. Poterit certe lector haud unum inde percipere fructum: hinc enim cognoſcet, ſiquando Gratianum legat, ubinam in originalibus ex ordine habeantur, quæ ille carptim, velut centenos per rhapſodiam allegat; & contra, ſi legat originalia, videbit in margine, ubi uberiorem tractatum capituli, quod legit, inveniat apud Gratianum, qui plerumque complures Pontifices, & canones pro unius ſententiæ meliori & confirmatione, & intelligentia adducere ſolet. Præſtabit & hunc fructum annotatio, ut alterum volumen alteri majorem faciat fidem, ſi utrobique dictorum conſonantia reperiatur; præbeatque alterum alteri majus lumen, & adminiculum non ſolum intelligentiæ, ſed etiam emendationis: utrobique enim eſt reperire quod emendes. Denique & id in fructum reputari poterit, ſi lector hinc intelligat, quam inique nonnulli criminantur, & calumniantur, immo & damnant, atque in ignem projiciendum cenſent præclarum illud Gratiani volumen, quod ex tot ſacratiſſimorum Conciliorum canonibus, ac ſanctiſſimorum Pontificum decretis laborioſiſſime compoſitum eſt, ac diligentiſſime per diſtinctionum, cauſarumque & quæſtionum ſeriem diſpoſitum. Pulcrum quidem eſt hoc, quod nunc profertur, antiquitatis monumentum; ſed multo & ampliora, & vetuſtiora habuit originalia, ex quibus volumen ſuum collegit Gratianus. Nam & Concilia multo plura, & Pontifices multo vetuſtiores, ut Anacletum, Evariſtum, Alexandrum, Sixtum, Urbanum, Fabianum, & complures alios martyrio glorioſos Apoſtolicæ ſedis Præſules allegat. Sed & horum ipſorum, quos Codices iſti antiqui referunt, plura quam hic reperias, adducit Decreta, & quidem egregia. Recitat inſuper plurima, eaque tum pietate, tum eruditione laudatiſſima, Eccleſiaſticorum Interpretum, & Doctorum, atque irrefragabilium Authorum dicta, quæ ſane plurimum tum ad veram Religionem, tum ad vitæ probitatem conferunt. Intelliget igitur hinc pius lector, quid illi debeatur Theomacho, qui ante quadriennium tot Conciliorum ſacros Canones, tot Pontificum Decreta, vel ſanguine ipſorum conſecrata, tot hiſtoriarum

[Margin notes:]

Annotatio marginalis.

Volumen decretorum.

Ut Toletanum, Agathenſe, Meldenſe, Arelatenſe, Elibertinum, & id genus plurima.

Cypriani, Ambroſii, Nazianzeni, Hieronymi, Chryſoſtomi, Auguſtini, & id genus plurium claſſicorum.

exempla, tot ſanctorum Patrum dicta, tot denique ſacræ Scripturæ loca, quæ Gratianus allegat, in feralem rogum, quem publice ſtruxerat ad ſcelus, immani ſacrilegio projecit. Jucundius tamen, atque etiam fructuoſius arbitror fore lectori conſpicere in hoc, qui nunc editur Codice, tot Canones ſacros in ipſo originali, & pulcre per ordinem diſpoſitos, & breviter commemoratos, quam videre eoſdem alibi per commendicata ſuffragia aliunde citatos, atque ſub centonum forma laceros, ac ſparſim disjectos. Utilius item fuerit celeberrima illa Concilia, quæ toties allegantur paſſim, in vero fonte, tam limpido ſane, ac ſine turbidis apocryphorum admiſtionibus puro, contueri, eaque in tam breve ac bene digeſtum redacta compendium facillime, ac brevi tempore tum perlegere, tum memoriæ commendare. Adjuvant enim memoriam origo, brevitas, numerus, locus, ordo. Et quo minus tædii, plus fructus habeat pius lector, adjeci catalogum, in quo breviſſime vel uno contuitu clare videre poterit locum, tempus, ac numerum ſingulorum, quæ profecto mihi haud ita parvo ſunt conquiſita labore. Conſulendi quippe fuerunt non modo Chronicorum, hiſtoriarumque, ac Coſmographorum libri, ſed & antiqui Doctores Eccleſiaſtici: nec tamen omnia, quæ volebam, reperire potui; itaque & ex conjecturis quædam fuerunt elicienda. Appoſui item tum circa Canones Conciliorum, tum circa Pontificum Decreta quaſdam annotationes prævias pro ſimplicioribus, ut & melius intelligant quæ ſequuntur, & pluris faciant eorum authoritatem, quam ſolent nunc plerique. Videbit itaque hic pius lector in vetuſtiſſimis Apoſtolorum Canonibus non eſſe rem novam ordinationes Epiſcoporum, Preſbyterorum, Diaconorum, ac aliorum Clericorum: nec novum eſſe dogma de oblatione & ſacrificio miſſæ, de diſcrimine inter Clericos & Laicos, de excommunicatione, de continentia Clericorum; ne quis eorum uxorem ducat, exceptis Lectoribus, Cantoribuſque duntaxat; ne viduam, aut ejectam, aut meretricem accipiat; de poteſtate item Epiſcopi in Clerum, de diſtinctione Parochiarum, ne ſæculari potentia pervadantur Eccleſiæ, ut rerum Eccleſiaſticarum curam habeat Epiſcopus; & id genus plura, quæ nunc a multis, velut impia aut ridicula barbarica temeritate ſuggillantur & damnantur. Videbit item ex ſacratiſſimo Concilio Nicæno, antiquiſſimum eſſe inſtitutum, ne quilibet paſſim ad Clerum ſuſcipiatur: ne ſine Coepiſcopis ordinetur Epiſcopus: ne ab Epiſcopo excommunicatus ab aliis recipiatur: ne ſine Metropolitani ſententia Epiſcopus fiat: ne ſine diſcuſſione Presbyteris manus imponantur: ne lapſi ad Ordinem Cleri promoveantur: ne, qui abrenunciaverunt ſemel mi-

Utilis originalium editio.

Antiqua Eccleſiæ inſtituta.

Conſtituta Nicæni Concilii.

litiæ ſæculari, iterum ad ſæculum regrediantur: ne Diaconi, cum offerendi poteſtatem non habeant, Preſbyteris corpus Chriſti porrigant. Hæc nunc omnia à novis Waldenſibus, tanquam vana, impia, & per avaritiam, aut ſuperbiam introducta contemnuntur. Quam rigida autem, ac longa fuerit olim pro peccatis pœnitentia, ſane Canonibus declarat Concilium Ancyranum, Nicæno etiam antiquius; & Neocæſarienſis Concilii (quod & ipſum Nicæno vetuſtius eſt.) Primus Canon ait: Preſbyter, ſi uxorem acceperit, ab ordine deponatur. *Nunc autem paſſim non ſolum Preſbyteri, ſed & Monachi, ſanctimonialeſque contra omnium decreta ſacrilegas celebrant nuptias. Sunt & alia quamplurima veterum in iiſce Conciliis inſtituta, quæ nunc Germanici Waldenſes aut in barbaros ritus demutant, aut penitus abolere conantur. Inſcribunt enim jam libros de abroganda Miſſa, de nova miſſandi formula contra Canonem Miſſæ, de Miſſa Theutonica; de abolendis Matutinis, aliiſque Horis Canonicis ac Miſſis, Vigiliiſque, & Anniverſariis pro defunctis hactenus celebratis; de tollenda ſatisfactione pro peccatis, & confeſſione auriculari; de Sanctorum Reliquiis, Imaginibuſque abolendis; de prohibenda veneratione ſanctæ Crucis & Sanctorum; de abolendis Eccleſiarum Cœmiteriorum, Monaſteriorum, Altariumque dedicationibus, ac ſacrorum Ordinum conſecrationibus, Benedictionibus ſalis, aquæ, vini, herbarum, cereorum, & id genus aliis cæremoniis. Meras denique aiunt eſſe facies Antichriſti, Calices, Imagines, Vaſa, Utenſilia, Vela, Pallas, Corporalia, Lumina, Lampades, & ſine modo ac numero in Eccleſiis ornamenta; atque egregium inquiunt eſſe perdendæ pecuniæ artificium, in ſtruendis, ornandis, locupletandis Templis, Monaſteriis, Sacellis, Altaribus & ejus generis operibus. Quis autem non videt ex hac ſaltem editione, quam diverſa & aliena ſint hæc nova eorum dogmata ab antiquis Apoſtolorum, omniumque ſanctorum inſtitutis? Suſcipiat igitur Reverendiſſima D. T. & laborem hunc noſtrum æquo animo, & opus ipſum in tuum patrocinium, cum is ſis Præſul, & Princeps, qui prudentia, eruditione, ſapientia, gravitate, experientia, authoritate denique & gratia non modo apud Germanos, verum etiam apud exteras nationes, Regeſque Chriſtianos ſpectatus es, ac plurimum vales. Tuum itaque judicium nobis contra omnes antiquæ Religionis noſtræ hoſtium cavillos ſatis validum erit præſidium, ſi editionem hanc probaveris. Bene valeat Ampliſſima D. T. cui me etiam atque etiam devotiſſime commendo. Ex Francofordia ad Mœnum,* VI. *Id. Jan. anno a natali Chriſti* M. D. XXV.

Dogmata novorum Waldenſium.

CATALOGUS CONCILIORUM,

quorum Canones in hoc volumine recenſentur.

Anno Domini			
95	Regulæ Eccleſiaſticæ Apoſtolorum per Clementem I.		Can. I.
324	Nicænum Concilium.	in Bithynia.	Can. XX.
304	Ancyranum Concilium.	in Galatia.	Can. XXIV.
314	Neocæſarienſe.	in Ponto Polemoniaco.	Can. XIV.
333	Gangrenſe.	in Paphlagonia.	Can. XX.
345	Antiochenum.	in Syria Cœle.	Can. XXV.
368	Laodicenſe.	in Phrygia Pacatiana.	Can. LIX.
383	Conſtantinopolitanum.	in Boſporo Thraciæ.	Can. III.
434	Epheſinum primum.	in Aſia provincia.	Can. XII.
454	Chalcedonenſe.	in ora Ponti Euxini.	Can. XXVII.
351	Sardicenſe.	in Thracia.	Can. XXI.
420	Carthaginenſe.	in Africa.	Can. XXXIII.
395	Africana Concilia diverſa.		Can. CV.

Summa, Canones CCCCXIII.

ALIA CHRONOLOGIA CONCILIORUM

ex manuſcripto exemplari Pithœano ſic ordine temporum diſtincta.

Anno Domini		Anno Domini		Anno Domini	
264	Antiochenum.	325	Nicænum.	398	Africana diverſa.
273	Ancyranum.	333	Gangrenſe.	420	Carthaginenſe.
277	Antiochenum.	347	Sardicenſe.	430	Epheſinum I.
316	Ancyranum.	364	Laodicenſe.	451	Chalcedonenſe.
316	Neocæſarienſe.	381	Conſtantinopolitanum.		

CATALOGUS PONTIFICUM ROMANORUM

quorum Decreta hic commemorantur.

Anno Domini			
389	Papa Syricius.	imp. Theodoſio I.	Cap. XV.
408	Innocentius I.	imp. Arcadio.	Cap. LVII.
414	Zoſimus.	imp. Honorio.	Cap. IV.
415	Bonifacius I.	imp. Honorio.	Cap. IV.
418	Cæleſtinus I.	imp. Theodoſio II.	Cap. XXII.
436	Leo I.	imp. Valentiniano III. & Martiano.	Cap. XLIX.
465	Hilarius.	imp. Leone I.	Cap. VI.
471	Simplicius.	imp. Zenone.	Cap. II.
494	Gelaſius I.	imp. Anaſtaſio.	Cap. XXVIII.
498	Anaſtaſius II.	imp. Anaſtaſio.	Cap. VIII.
499	Symmachus.	imp. Anaſtaſio.	Cap. V. item VIII.
514	Hormiſda.	imp. Juſtino.	Cap. IV.
708	Gregorius II.	imp. Leone III.	Cap. XVII.

Summa, Decreta CCXXIX.

*Incipiunt tituli * Canonum Apoſtolorum.*

1 DE ordinatione Epiſcopi.
2 De ordinatione Preſbyterorum, Diaconorum, & cæterorum.
3 Nihil aliud in ſacrificio, præter quod Dominus ſtatuit, offerendum.
4 Quæ ſpecies ad altare, non ad ſacrificium, ſed ad benedictionem ſimplicem debeant exhiberi.
5 Quod ea, quæ in Eccleſiis offerri non poſſunt, ad domos ſacerdotum à fidelibus deferantur.
6 Ut Epiſcopus, aut Preſbyter uxorem ſuam, quam debet caſte regere, non relinquat.
7 Ut Sacerdotes, & Miniſtri altaris ſæcularibus curis abſtineant.
8 Quo tempore Paſcha celebretur.
9 Quod Miniſtri altaris oblatione celebrata communicare debeant.
10 Quod fideles laici ingredientes Eccleſiam communicare debeant.
11 Quod cum excommunicatis non ſit orandum.
12 Quod cum damnatis Clericis non ſit orandum.
13 Ut nullus fidelium præter commendatitias ſuſcipiat epiſtolas.
14 Ut ab Epiſcopis aliena parochia minime pervadatur.
15 Ut Clerici proprias Eccleſias non relinquant.
16 Ut Epiſcopus, qui Clericos alterius ſuſceperit, communione privetur.
17 Quod bigami non admittantur ad Clerum.
18 Quod is, qui viduam, vel ejectam, aut meretricem acceperit, non admittatur ad Clerum.
19 Qui duas ſorores habuerit, non admittatur ad Clerum.
20 Clericum fidejuſſorem eſſe non poſſe.
21 Quod hi, qui non ſponte eunuchizati ſunt, ſuſcipiantur ad Clerum.
22 Ut is, qui ſe eunuchizavit, Clericus non fiat.
23 Ut Clericus, qui ſe eunuchizavit, abjiciatur a Clero.
24 Ut laicus, qui ſe eunuchizavit, tribus annis communione privetur.
25 Quod Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, ſi pro criminibus damnati fuerint minime communione priventur.
26 Similiter & reliqui Miniſtri Eccleſiæ.
27 Qui Clerici debeant conjugibus copulari.
28 Quod Epiſcopus, Preſbyter, & Diaconus fideles peccantes verberare non debeant.
29 Quod officium priſtinum damnati pro criminibus uſurpare non debeant.
30 Quod non debeant officia Eccleſiaſtica pecuniis obtineri.
31 Ut Eccleſia ſæculari potentia minime pervadatur.
32 De Preſbytero, qui * contempto Epiſcopo ſeorſum conventus congregare tentaverit.

Al. * contra Epiſcopum.

33 Quod Clerici damnati non debeant ab aliis recipi.
34 Ut nullus Epiſcopus, Preſbyter, aut Diaconus, ſine commendatitiis ſuſcipiatur epiſtolis.

35 De

35 De Primatu Epiſcoporum.
36 Quod non liceat Epiſcopum in aliena provincia Clericos ordinare.
37 De ordinatis Epiſcopis, nec receptis.
38 Ut bis in anno Concilia celebrentur.
39 Ut tantum curam rerum Eccleſiaſticarum Epiſcopus habeat.
40 De dignitate Pontificis, & quod rerum ſuarum habeat poteſtatem.
41 Quod Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum pro diſpenſatione pauperum habeat poteſtatem.
42 Quod Epiſcopus, Preſbyter, & Diaconus aleator, & ebrioſus eſſe non debeat.
43 Similiter Clerici, & laici, ſi permanſerint in alea, communione priventur.
44 Quod Epiſcopus, Preſbyter, & Diaconus non debeat uſuras accipere.
45 Quod non debeat Epiſcopus, Preſbyter, aut Diaconus cum hæreticis orare.
46 Quod non debeant hæreticorum baptiſmata comprobari.
47 Quod Eccleſiæ baptiſmate baptizatus denuo baptizari non debeat, & non ita baptizatus debeat baptizari.
48 Laicum pellentem ſuam conjugem communione privandum.
49 Quod in nomine Trinitatis debeat baptizari.
50 Quod non debeat una merſio in baptiſmate, quaſi in morte Domini, provenire.

[a] *Canonum Apoſtolorum, &c.*] Codex Eccleſiaſticus, Corpus Canonum, cujus mentio eſt diſtinct. 19. & 20. ubi tamen nulla Anthiocheni, Laodicenſis & Chalcedonenſis mentio. Nucleus dicitur in inſcriptione c. 2. ext. de præbend. Canones Gallicani diſtinct. 50. c. 30. & in Concilio Tarraconenſi c. 11. 16. q. 1. c. 35. in vet. exemplar.

[b] *Incipiunt Canones Apoſtolorum.*

[b] *Incipiunt Canones Apoſtolorum*] In veteri Codice Eccleſiæ Belvacenſis : *Incipiunt Eccleſiaſtica Regula Sanctorum Apoſtolorum prolata per Clementem Eccleſiæ Romana Pontificem, qui ex græcis exemplaribus in ordine primo ponuntur: quibus quamplurimi quidem conſenſum non præbuere facile, & tamen poſtea quadam conſtituta Pontificum ex ipſis Canonibus adſumpta eſſe videntur.* In vet. exempl. Bellovacenſ. Creſconii, & in alio deflorato : *Canones, qui dicuntur Apoſtolorum, ſeu quia eoſdem nec Sedes Apoſtolica recipit, nec Sancti Patres illis conſenſum præbuerunt, pro eo quod ab hæreticis, ſub nomine Apoſtolorum, compoſiti dicuntur*, alias, *dignoſcuntur. Quamvis in eis quadam inveniantur utilia, authoritate tamen Canonica atque Apoſtolica eorum geſta conſtat eſſe remota & inter Apocrypha deputata.* In alio exemplari meo : *Incipiunt Canones qui dicuntur Apoſtolorum, quos Sancti Patres in Catalogo Canonicarum non annumerant Scripturarum.*

De ordinatione Epiſcopi.

CAP. I.

EPiſcopus a duobus, aut tribus Epiſcopis ordinetur.

De ordinatione Presbyterorum, & Diaconorum, vel cæterorum.

CAP. II.

PReſbyter ab uno Epiſcopo ordinetur, & Diaconus, & reliqui Clerici.

Nihil aliud in ſacrificio præter quod Dominus ſtatuit offerendum.

CAP. III.

SI quis Epiſcopus, aut Presbyter præter ordinationem Domini alia quædam in ſacrificio offerat ſuper altare: id eſt aut mel, aut lac, aut pro vino ſiceram, & confecta quædam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina: *Sacrificium Miſſæ a Domino ordinatum.*

contra conſtitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur.

Quæ ſpecies ad altare non ad ſacrificium, ſed ad benedictionem ſimplicem debeant exhiberi.

CAP. IV.

Sancta oblatio.

OFferri non liceat aliquid ad altare præter novas ſpicas, & uvas, & oleum ad luminaria, & thymiama, id eſt incenſum, tempore quo ſancta celebratur oblatio.

Quod ea, quæ in Eccleſiis offerri non poſſunt, ad domus ſacerdotum a fidelibus deferantur.

CAP. V.

Primitiæ.

REliqua poma omnia ad domum primitiæ Epiſcopo & Preſbyteris dirigantur, non offerantur in altari. Certum eſt autem quod Epiſcopus, & Presbyteri * dividant Diaconis, & reliquis Clericis.

*Al. * dividunt.*

Ut Epiſcopus, aut Presbyter uxorem ſuam, quam debet caſte regere, non relinquat.

CAP. VI.

Diſt. 28. c. Si quis docuerit. Diſt. 28. c. Quicunque.

EPiſcopus, aut Preſbyter uxorem propriam nequaquam ſub obtentu religionis abjiciat: ſi vero rejecerit, excommunicetur; ſed ſi perſeveraverit, dejiciatur. [a]

[a] Videtur ad hunc Canonem referendum quod ſcribit iiſdem pene verbis Gregorius lib. 7. Reg. Epiſt. 39. *Ut ſicut Canonica decrevit authoritas, uxores, quas caſte debent regere, non relinquant.*

Ut ſacerdotes, & miniſtri altaris ſæcularibus curis abſtineant.

CAP. VII.

*Diſt. 88. c. Epiſcopus aut Sacerdos. Al. * ejiciatur.*

EPiſcopus aut Preſbyter, aut Diaconus nequaquam ſæculares curas adſumat, ſin aliter * dejiciatur.

Quo tempore Paſcha celebretur.

CAP. VIII.

SI quis Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus ſanctum Paſchæ diem ante vernale æquinoxium cum Judæis celebraverit, abjiciatur.

Quod miniſtri altaris oblatione celebrata debeant communicare.

CAP. IX.

SI quis Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, vel quilibet ex ſacerdotali catalogo, facta oblatione non communicaverit: aut cauſam dicat, ut, ſi rationabilis fuerit, veniam conſequatur, aut ſi non dixerit, communione privetur, tanquam qui populo cauſa læſionis extiterit, dans ſuſpicionem de eo, qui ſacrificavit, quod recte non obtulerit.

Miſſam eſſe ſacrificium & oblationem, qua facta, omnes olim communicabant qui intererant.

Quod fideles laici ingredientes Eccleſiam communicare debeant.

CAP. X.

OMnes Fideles, qui ingrediuntur Eccleſiam, & ſcripturas audiunt, non autem perſeverant in oratione, nec ſanctam communionem percipiunt, velut inquietudines Eccleſiæ commoventes, convenit communione privari.

De conſecrat. diſt. 2. c. Omnes Fideles.

Quod cum excommunicatis non ſit orandum.

CAP. XI.

SI quis cum excommunicato, ſaltem in domo ſimul oraverit, iſte communione privetur. *2. Ioan. 2.*

Quod cum damnatis Clericis non ſit orandum.

CAP. XII.

SI quis cum damnato Clerico, veluti cum Clerico, ſimul oraverit, iſte damnetur.

Ut nullus Fidelium præter commendatitias ſuſcipiatur epiſtolas.

CAP. XIII.

SI quis Clericus, aut laicus a communione ſuſpenſus, ſeu communicans ad aliam properet civitatem, & ſuſcipiatur præter commendatitias literas, & qui ſuſceperunt, & qui ſuſceptus communione priventur. Excommunicato vero proteletur ipſa correptio, tanquam qui mentitus * ſit Eccleſiam Dei ſeduxerit. *Forte * ſic.*

Ut ab Epiſcopis aliena parochia minime pervadatur.

CAP. XIV.

Nican. Concil. c. 15. Antioch. Conc. c. 21.

Forte * compellatur.

Forte * conſtitutus.

Forte * profe-ctus.

EPiſcopo non licere alienam parochiam propria relicta pervadere, licet cogatur a plurimis. Niſi forte quis cum rationabili cauſa * compellat, tanquam qui poſſit ibidem * conſtitutis plus lucri conferre, & in cauſa religionis aliquid * profecto proſpicere. Et hoc non a ſemetipſo pertentet, ſed multorum Epiſcoporum judicio, & maxima ſupplicatione perficiat.

Ut Clerici proprias Eccleſias non relinquant.

CAP. XV.

Nican. Concil. c. 16. Antioch. c. 3.

SI quis Preſbyter, aut Diaconus, aut quilibet de numero Clericorum relinquens propriam parochiam pergat ad alienam, & omnino demigrans præter Epiſcopi ſui conſcientiam in aliena parochia commoretur, hunc ulterius miniſtrare non patimur, præcipue, ſi vocatus ab Epiſcopo, redire contempſerit, in ſua inquietudine perſeverans. Veruntamen tanquam laicus ibi communicet.

Ut Epiſcopus, qui Clericos alterius ſuſceperit, communione privetur.

CAP. XVI.

Al. * moratos

EPiſcopus vero, apud quem * memoratos eſſe conſtiterit, ſi contra eos decretam ceſſationem pro nihilo reputans, tanquam Clericos forte ſuſceperit: velut magiſter inquietudinis, communione privetur.

Ut bigami non admittantur ad Clerum.

CAP. XVII.

Diſt. 33. c. Si quis poſt.

SI quis poſt baptiſma ſecundis fuerit nuptiis copulatus, aut concubinam habuerit, non poteſt eſſe Epiſcopus, non Preſbyter, aut Diaconus, aut prorſus ex numero eorum, qui miniſterio ſacro deſerviunt.

Quod is, qui viduam, vel ejectam, aut meretricem acceperit, non admittatur ad Clerum.

CAP. XVIII.

Diſt. 34. c. Si quis viduam.

SI quis viduam, aut ejectam acceperit, aut meretricem, aut ancillam, vel aliquam de iis, quæ publicis ſpectaculis mancipantur, non poteſt eſſe Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, aut ex eorum numero, qui miniſterio ſacro deſerviunt.

Qui duas ſorores habuerit, non admittatur ad Clerum.

CAP. XIX.

QUi duas in conjugium ſorores acceperit, vel filiam fratris, Clericus eſſe non poterit.

Clericum fidejuſſorem eſſe non poſſe.

CAP. XX.

CLericus fidejuſſionibus inſerviens abjiciatur.

Quod ii, qui non ſponte eunuchizati ſunt, ſuſcipiantur ad Clerum.

CAP. XXI.

Diſt. 55. c. Eunuchus.

EUnnchus, ſi per inſidias hominum factus eſt, vel ſi in perſequutione ejus ſunt amputata virilia, vel ſi ita natus eſt, & eſt dignus: efficiatur Epiſcopus.

Ut is, qui ſe eunuchizavit, Clericus non fiat.

CAP. XXII.

Ibidem. c. Si quis abſcide-rit.

SI quis abſcidit ſemetipſum, id eſt, ſi quis amputavit ſibi virilia, non fiat Clericus, quia ſuus homicida eſt, & Dei conditionis inimicus.

Ut Clericus, qui ſe eunuchizavit, abjiciatur a Clero.

CAP. XXIII.

Nican. Concil. c. 1.

SI quis, cum Clericus fuerit, abſciderit ſemetipſum, omnino damnetur, quia ſuus eſt homicida.

Ut laicus, qui ſe eunuchizavit, tribus annis communione privetur.

CAP. XXIV.

LAicus ſemetipſum abſcindens annis tribus communione privetur, quia ſuæ vitæ inſidiator extitit.

Quod Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, ſi pro criminibus damnati fuerint, minime communione priventur.

CAP. XXV.

Diſt. 81. c. Presbyter.
Naum. 1.
*Al. * vindicavit.*

EPiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus eſt, deponatur: non tamen communione privetur. Dicit enim Scriptura, *Non * vindicabit Dominus bis in idipſum.*

Similiter & reliqui miniſtri Eccleſiæ.

CAP. XXVI.

SImiliter & reliqui Clerici huic conditioni ſubjaceant.

Qui Clerici debeant conjugibus copulari.

CAP. XXVII.

IN nuptiis autem, qui ad Clerum provecti ſunt, præcipimus, ut ſi voluerint, uxores accipiant; ſed lectores, cantoreſque tantummodo.

Quod Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus peccantes fideles verberare non debeant.

CAP. XXVIII.

Diſt. 45. c. Epiſcopum, aut Presb.
Eſa. 53.
1. Pet. 2.

EPiſcopum, aut Preſbyterum, aut Diaconum, percutientem fideles delinquentes, aut infideles inique agentes, & per hujuſmodi volentem timeri, dejici ab officio ſuo præcipimus, quia nuſquam nos hoc Dominus docuit. E contrario vero ipſe, cum percuteretur, non repercutiebat; cum malediceretur, non remaledicebat; cum pateretur, non comminabatur.

Quod officium priſtinum damnati pro criminibus uſurpare non debeant.

CAP. XXIX.

Antioch. Concil. 4.

SI quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus depoſitus juſte ſuper certis criminibus, auſus fuerit attrectare miniſterium dudum ſibi commiſſum: hic ab Eccleſia penitus abſcindatur.

Quod non debeant officia Eccleſiaſtica pecuniis obtineri.

CAP. XXX.

Chal. Concil. c. 2. Act. 8.

SI quis Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem: dejiciatur & ipſe, & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abſcindatur, ſicut Simon Magus a Petro.

Ut Eccleſia ſæculari potentia minime pervadatur.

CAP. XXXI.

16. q. 7. c. Si quis Epiſcopus.

SI quis Epiſcopus ſæcularibus poteſtatibus uſus Eccleſiam per ipſos obtineat, deponatur; & ſegregentur omnes, qui illi communicant.

De Presbytero, qui contra Epiſcopum ſeorſum conventus congregare tentaverit.

CAP. XXXII.

Antioch. Concil. 5.

SI quis Preſbyter, contemnens Epiſcopum ſuum, ſeorſum collegerit, & altare aliud erexerit, nihil habens, quo reprehendat Epiſcopum in cauſa pietatis, & juſtitiæ: deponatur, quaſi principatus amator exiſtens, eſt enim tyrannus; & cæteri Clerici, quicunque tali conſentiunt, deponantur, Laici vero ſegregentur. Hæc autem poſt unam, & ſecundam, & tertiam Epiſcopi obſecrationem fieri conveniat.

Quod Clerici damnati debeant ab aliis recipi.

CAP. XXXIII.

Nicæn. Concil. c. 5.
Antioch. Concil. c. 6.

SI quis Preſbyter, aut Diaconus ab Epiſcopo ſuo ſegregetur, hunc non licere ab alio recipi, ſed ab ipſo, qui eum ſequeſtraverat, niſi forſitan obierit Epiſcopus ipſe, qui eum ſegregaſſe cognoſcitur.

Ut nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus ſine commendatitiis ſuſcipiatur epiſtolis.

CAP. XXXIV.

Antioch. Concil. c. 7.

NUllus Epiſcoporum peregrinorum, aut Preſbyterorum, aut Diaconorum ſine commendatitiis ſuſcipiatur epiſtolis, & cum ſcripta detulerint, diſcutiantur attentius, & ita ſuſcipiantur:

& ſi prædicatores pietatis extiterint minus, nec quæ ſunt neceſſaria ſubminiſtrentur eis, & ad communionem nullatenus admittantur, quia per ſubreptionem multa proveniunt.

De Primatu Epiſcoporum.

CAP. XXXV.

Nicæn. Concil. c. 6. Antioch. Concil. c. 9.

EPiſcopos gentium ſingularum ſcire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput exiſtiment, & nihil amplius præter ejus conſcientiam gerant, quam illa ſola ſinguli, quæ * parochiæ propriæ, & villis, quæ ſub ea ſunt, competunt, ſed nec ille præter omnium conſcientiam faciat aliquid, ſic enim * unanimitas erit, & glorificabitur Deus per Chriſtum in Spiritu ſancto.

Al. * paræcia.

Al. * unanimitas.

Quod non liceat Epiſcopum in aliena provincia Clericos ordinare.

CAP. XXXVI.

Antioch. Concil. c. 13.

EPiſcopum non audere extra terminos proprios ordinationes facere in civitatibus, & villis, quæ illi nullo jure ſubjectæ ſunt; ſi vero convictus fuerit hoc feciſſe præter eorum conſcientiam, qui civitates ipſas, & villas detinent: & ipſe deponatur, & qui ab illo ſunt ordinati.

De ordinatis Epiſcopis, nec receptis.

CAP. XXXVII.

Antioch. Concil. c. 17. & 18.

SI quis Epiſcopus non ſuſceperit officium, & curam populi ſibi commiſſam, hic communione privetur, quoadusque conſentiat obedientiam commodans; ſimiliter autem & Presbyter, & Diaconus. Si vero perrexerit, nec receptus fuerit, non pro ſua ſententia, ſed pro malitia populi; ipſe quidem maneat Epiſcopus: Clerici vero civitatis communione priventur, eo quod eruditores inobedientis populi non fuerunt.

Ut bis in anno Concilia celebrentur.

CAP. XXXVIII.

Nicæn. Concil. c. 5. Antioch. Concil. 20.

BIs in anno Epiſcoporum Concilia celebrentur; ut inter ſe invicem dogmata pietatis explorent, & emergentes Eccleſiaſticas contentiones amoveant, ſemel quidem quarta ſeptimana Pentecoſtes, ſecundo die. xij. die menſis Hyperberetæi: id eſt juxta Romanos quarto Idus Octobris.

Ut tantum curam rerum Eccleſiaſticarum Epiſcopus habeat.

CAP. XXXIX.

Antioch. Concil. c. 24.

OMnium negotiorum Eccleſiaſticorum curam Epiſcopus habeat, & ea velut Deo contemplante diſpenſet, nec ei liceat ex his aliquid omnino contingere, aut parentibus propriis, quæ Dei ſunt, condonare. Quod ſi pauperes ſunt, tanquam pauperibus ſubminiſtret, nec eorum occaſione Eccleſiæ negotia deprædetur.

De dignitate Pontificis, & quod rerum ſuarum habeat poteſtatem.

CAP. XL.

12. q. 1. c. Sint manifeſta.

PReſbyteri, & Diaconi præter Epiſcopum nihil agere pertentent. Nam Domini populus ipſi commiſſus eſt, & pro animabus eorum hic redditurus eſt rationem. Sint autem manifeſtæ res propriæ Epiſcopi (ſi tamen habet proprias) & manifeſtæ dominicæ, ut poteſtatem habeat, de propriis moriens Epiſcopus, ſicut voluerit, & quibus voluerit derelinquere. Nec ſub occaſione Eccleſiaſticarum rerum, quæ Epiſcopi eſſe probantur, intercidant; fortaſſis enim aut uxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut ſervos. Et juſtum eſt hoc apud Deum, & homines, ut nec Eccleſia detrimentum patiatur, ignoratione rerum Pontificis, nec Epiſcopus, vel ejus propinqui ſub obtentu Eccleſiæ proſcribantur, & in cauſas incidant, qui ad eum pertinent, mortſque ejus injuriis malæ famæ ſubjiciatur.

Quod Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum, pro diſpenſatione pauperum habeat poteſtatem.

CAP. XLI.

12. q. 1. c. Præcipimus.

PRæcipimus, ut in poteſtate ſua Epiſcopus Eccleſiæ res habeat. Si enim animæ hominum precioſæ illi ſunt creditæ, multo magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita ut poteſtate ejus indigentibus omnia diſpen-

ſentur per Preſbyteros, & Diaconos, & cum timore, omnique ſollicitudine miniſtrentur. Ex iis autem * quæ indiget (ſi tamen indiget) ad ſuas neceſſitates, & ad peregrinorum fratrum uſus ipſe percipiat, ut nihil ei poſſit omnino deeſſe. Lex enim Dei præcipit, ut qui altari deſerviunt, de altari paſcantur: quia nec miles ſtipendiis propriis contra hoſtes arma ſuſtulit.

*Ibidem c. Ex iis autem. Lego * quibus. Levi 22. 1. Cor. 9.*

Quod Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus, aleator, & ebrioſus eſſe non debeat.

CAP. XLII.

Diſt. 35. c. Epiſcopus aut Presbyter.

EPiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, aleæ atque ebrietati deſerviens, aut deſinat, aut certe damnetur.

Similiter Clerici, & laici, ſi permanſerint in alea, communione priventur.

CAP. XLIII.

SUbdiaconus, aut lector, aut cantor ſimilia faciens, aut deſinat, aut communione privetur; ſimiliter etiam laicus.

Quod Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus non debeat uſuras accipere.

CAP. XLIV.

Diſt. 47. Epiſcopus.

EPiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus uſuras a debitoribus exigens, aut deſinat, aut certe damnetur.

Quod non debeat Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus cum hæreticis orare.

CAP. XLV.

EPiſcopus, Preſbyter, & Diaconus, qui cum hæreticis oraverit, tantummodo communione privetur: ſi vero tanquam clericos hortatus eos fuerit agere, vel orare, damnetur.

Quod non debeant hæreticorum baptiſmata comprobari.

CAP. XLVI.

2. Corinth. 6.

EPiſcopum, aut Preſbyterum hæreticorum ſuſcipientem baptiſma damnari præcipimus, quæ enim conventio Chriſti ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli?

Quod Eccleſiæ baptiſmate baptizatus denuo baptizari non debeat, & non ita baptizatus debeat baptizari.

CAP. XLVII.

Diſt. 32. c. Præter. §. Secundum.

EPiſcopus, aut Preſbyter, ſi eum, qui ſecundum veritatem habuerit baptiſma, denuo baptizaverit: aut pollutum ab impiis non baptizaverit, deponatur, tanquam deridens crucem, & mortem Domini, nec Sacerdotes a falſis ſacerdotibus jure diſcernens.

Laicum pellentem ſuam conjugem communione privandum.

CAP. XLVIII.

SI quis laicus uxorem propriam pellens, alteram vel ab alio dimiſſam duxerit, communione privetur.

Quod in nomine Trinitatis debeat baptizari.

CAP. XLIX.

Matth. 28.

SI quis Epiſcopus, aut Preſbyter juxta præceptum Domini non baptizaverit, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ſed in tribus ſine initio principiis, aut in tribus filiis, aut in tribus paracletis, abjiciatur.

Quod non debeat una merſio in baptiſmate, quaſi in morte Domini, provenire.

CAP. L.

De conſecrat. Diſt. 4. c. Si quis Presbyter. Matth. ult.

SI quis Epiſcopus, aut Preſbyter non trinam merſionem unius myſterii celebret, ſed ſemel mergat in baptiſmate, quod dari videtur in Domini morte, deponatur. Non enim dixit nobis Dominus, in morte mea baptizate, ſed Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.

[a] Expliciunt Canones [b] Apoſtolorum.

[a] *Expliciunt Canones*] Add. *qui dicuntur.*

[b] *Apoſtolorum*] Ac tot quidem Dionyſius Scytha vertit, quot a Sancta Romana Eccleſia

receptos Anaſtaſius & Hincmarus teſtantur. Sane reliquis Canonibus inſerta ſunt quædam quæ nonniſi longo poſt tempore ſtatuta videntur. Nam Canon 52. contra Novatum ſcriptus, eſt qui primus lapſis Eccleſiæ pacem denegavit, & clementiæ Dei intercedere auſus eſt. Canon 53. contra Manichæos, ne abſtinentiæ prætextu pernicioſa hæreſis occultaretur: hanc enim ejus Decreti rationem Patres Can. 32. Concilii Bracarenſis reddunt: alioquin enim, ut Beatus Auguſtinus lib. 30. contra Fauſtum cap. 5. ait, *Semper fuerunt qui in Eccleſia non a carnibus ſolum, ſed & a quibuſdam frugibus terra abſtinerent, vel ſemper, vel paucis, vel certis diebus atque temporibus, vel fere per quadraginta, omnes quanto quiſque magis, vel minus vellet, poſſetve.* Canon 68. Africanum errorem qui B. Cypriani temporibus inoleverat, & non paucos etiam ex Orientalibus infecerat, ſapit, ut & 46. horum vetuſtiorum, niſi Niceno ſale condiatur. Quod Nicolaus Faber vir doctiſſimus admonuit.

IN

IN SACRATISSIMA QUATUOR CONCILIA UNIVERSALIA PRÆFATIO.

NON *nova*, LECTOR, *aut noſtra hic vides, ſed vetera, ac totius orbis conſenſu jam olim approbata, piaque tot retro ſæculorum fide confirmata, quæ nos magna ſane religione fideliter exſcripſimus nunc primum ex vetuſtiſſimis quibuſdam Codicibus, ipſa etiam antiquitate literarum venerandis, ut ex eis hoc noſtrum ſæculum, cujus fidem & religionem nonnulli perturbant, majorum noſtrorum fidem, diſciplinamque & eccleſiaſticam inſtitutionem plenius cognoſcat. Supervacaneum quidem videri merito deberet ullos nunc teſtes adduci pro aſſerenda tam ſacrorum Conciliorum authoritate, quam tot ſæculis omnis atteſtatur ac recipit Eccleſia Chriſti, niſi eſſent hoc tempore plerique, qui non ſolum Theologorum veterum juxta, recentiumque interpretationes, velut hominum dicta, contemptim rejiciunt, ſed etiam Sanctorum Patrum ſacros Canones, ac Summorum Pontificum Decreta, Regulaſque Eccleſiaſticas, quamlibet pias, ac religioſe hactenus obſervatas, tanquam humanas traditiones contemnunt. Quaſi non juſſerit Chriſtus, ut audiamus Eccleſiam, quam ſacra Concilia repræſentant, nec dixerit ſe in medio eorum eſſe, &* qui vos ſpernit, me ſpernit. *Certe Paulus Apoſtolus, qui ait Eccleſiam eſſe columnam & firmamentum veritatis, celebrato Hieroſolymis Concilio propter diſſenſionem fratrum de obſervatione legis*, perambulabat Syriam & Ciliciam, confirmans Eccleſias, præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & ſeniorum, *quæ illi eo in Concilio ſtatuerant. Ita enim ſubdit Lucas in textu:* Cum autem pertranſirent civitates, tradebant eis cuſtodire dogmata quæ erant decreta ab Apoſtolis & ſenioribus qui erant Hieroſolymis. *Quod autem tunc erant in Eccleſia Dei Apoſtoli ac ſeniores, hoc poſtea fuerunt Epiſcopi & Presbyteri in locum illorum ſuccedentes. Nemo igitur Catholicorum poterit juſte contemnere quæ in ſacris Conciliis a Sanctis Patribus ſunt inſtituta. Si enim una eſt Eccleſia Chriſti, una quoque ac eadem eſt ejus authoritas in omnibus legitime celebratis Conciliis, in iis maxime quæ tot ſæculorum conſenſu ac veneratione ſunt univerſaliter comprobata. Quanta igitur fuerit jam mille annis & amplius per omnem Eccleſiam Chriſti quatuor principalium Conciliorum authoritas, ex ſubſcriptis teſtimoniis publicis cognoſcere licebit.*

Matth. 18. Luc. 10. 1. Timot. 3. Act. 15. Act. 16.

JUSTINIANUS IMPERATOR
IN CODICE LEGUM
AD JOANNEM PAPAM II.

Tit. *De ſumma Trinitate & Fide Catholica.*

L. Nos reddentes.

SUSCIPIMUS *autem ſancta quatuor Concilia, hoc eſt trecentorum decem & octo ſanctorum Patrum, qui in Nicæna urbe congregati ſunt,* CL. *ſanctorum Patrum, qui in hac regia urbe convenerunt, ſanctorum Patrum, qui in Epheſo primo congregati ſunt, & ſanctorum Patrum qui in Chalcedone convenerunt, ſicut veſtra Apoſtolica Sedes docet atque prædicat. Omnes ergo Sacerdotes ſequentes doctrinam Apoſtolicæ Sedis veſtræ ita credunt & confitentur & prædicant.* Et ſupra. *Ideoque omnes Sacerdotes univerſi Orientalis tractus & ſubjicere, & unire Sedi veſtræ ſanctitatis properavimus.*

IDEM IN AUTHENTICIS
COLLATIONE IX.

Tit. 6. *De Eccleſiaſticis Regulis & Privilegiis*, in principio.

SANCIMUS *igitur vicem legum obtinere ſanctas eccleſiaſticas regulas, quæ a ſanctis quatuor Conciliis expoſitæ ſunt aut firmatæ. Hoc eſt in Nicæna* CCCXVIII. *& in Conſtantinopolitana ſanctorum* CL. *Patrum, & in Epheſina prima, in qua Neſtorius eſt damnatus, & in Chalcedonia, in qua & Eutyches cum Neſtorio anathematizatus eſt. Prædictarum enim quatuor Synodorum dogmata, ſicut ſanctas Scripturas, accipimus; & regulas, ſicut leges, obſervamus. Ideoque ſancimus, ſecundum earum diffinitiones, ſanctiſſimum ſenioris Romæ Papam primum eſſe omnium Sacerdotum, beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos novæ Romæ ſecundum habere locum poſt ſanctam Apoſtolicam Sedem ſenioris Romæ: aliis autem omnibus ſedibus præponatur.*

GELASIUS PAPA I.
IN DECRETIS GRATIANI

Diſtinct. XV. C. Sancta Romana.

SANCTA *Romana Eccleſia, poſt illas Veteris Teſtamenti & Novi Scripturas, quas regulariter ſuſcipimus, etiam has ſuſcipi non prohibet: ſanctam Synodum Nicænam* CCCXVIII. *Patrum, mediante Conſtantino Maximo Auguſto, in qua Arius hæreticus condemnatus eſt; ſanctam Synodum*

Conſtantinopolitanam, mediante Theodoſio ſeniore Auguſto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit; ſanctam Synodum Epheſinam primam, in qua Neſtorius damnatus eſt, conſenſu beati Papæ Cæleſtini, mediante Cyrillo, Alexandrinæ Sedis Pontifice, & Arcadio Epiſcopo ab Italia deſtinato; ſanctam Synodum Chalcedonenſem, mediante Martiano Auguſto, & Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopo, in qua Neſtoriana & Eutychiana hæreſis ſimul cum Dioſcoro, ejuſque complicibus damnatæ ſunt. Sed & ſi qua ſunt Concilia a Sanctis Patribus hactenus inſtituta, poſt iſtorum quatuor authoritatem etiam cuſtodienda & recipienda mandamus & decernimus.

GREGORIUS PAPA I.

IN REGISTRO LIB. I.

Cap. XXIV. in fine.

PRÆTEREA, *quia* Corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem, *ſicut ſancti Evangelii quatuor libros, ſic quatuor Concilia ſuſcipere & venerari me fateor: Nicænum ſcilicet, in quo perverſum Arii dogma deſtruitur; Conſtantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convincitur; Epheſinum etiam primum, in quo Neſtorii impietas judicatur; Chalcedonenſe vero in quo Eutychis* Dioſcorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione cuſtodio. Quia in his, velut in quadrato lapide, ſanctæ fidei ſtructura conſurgit, & cujuſlibet vitæ atque actionis exiſtat, quiſquis eorum ſoliditatem non tenet, etiam ſi lapis eſſe videatur, tamen extra ædificium jacet. Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo epiſtola quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur, & Theodorus perſonam mediatoris Dei & hominum in duabus ſubſtantiis ſeparans ad impietatis perfidiam cecidiſſe convincitur; ſcripta quoque Theodoriti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, auſu* invidentiæ prolata, refutantur. Cunctas vero perſonas, quas præfata veneranda Concilia reſpuunt, reſpuo: quas venerantur, amplector. Quia dum univerſali conſenſu ſunt conſtituta, ſe, & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos ligant, aut ligare quos ſolvunt. Quiſquis ergo aliud ſapit, anathema ſit. Quiſquis vero prædictarum Synodorum fidem tenet, pax ei ſit à Deo Patre, per Jeſum Chriſtum Filium ejus, qui cum eo vivit & regnat conſubſtantialiter Deus, in unitate Spiritus Sancti, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.*

Rom. 10.

Al. * Eutychetis.

Al. * dementia.

Ne vero temere hæc præmittere videamur, reperimus hoc ultimum teſtimonium (licet non totum) in tertio quoque volumine, quo nunc exſcribendo utimur, præmiſſum. Multo quidem plura poſſent afferri digna teſtimonia, ſed hæc brevitatis gratia ſufficiant.

PRÆFATIO IN CONCILIUM NICÆNUM.

TANTO ſane certius ac ſacratius nobis eſſe debet hoc Concilium, quanto contentioſius totus olim orbis Chriſtianus variis propter ipſum concuſſus, eſt tumultibus & diſſidiis, dum contra illud inſurgeret totis conatibus mundi Dominus, Imperator Conſtantius Auguſtus, Conſtantini Maximi filius. Congregans enim multa & numeroſa Epiſcoporum Concilia, jam in Oriente, jam in Occidente, quibus acta ſacratiſſimi hujus Concilii reſcinderent, in eam poſtremo anguſtiam redegit Eccleſiam Catholicam, ut in tribus tantum Epiſcopis aſſertio ejus fidei conſiſtere videretur, teſte Hieronymo, in Athanaſio videlicet Alexandrino, Hilarioque Pictavienſi, & Romano Pontifice Liberio. Hos tamen ille ſic exagitavit exiliis, & perſecutionibus, ut Liberius tandem fractus ærumnis in ſententiam impii principis, dum reſtitueretur, ceſſiſſe ſit judicatus. Niſi

Matth. 16. *igitur in ſolidiſſima fidei petra (ſupra quam Eccleſiam ſuam extruxit Chriſtus) fuiſſent decreta, & acta hujus Concilii per Spiritum ſanctum fundata, prævaluiſſent utique tam præpotentes illæ inferorum portæ, quæ ſæpe CCC. & amplius Epiſcoporum ſubſcriptionibus per varia Concilia, Mediolani, Arimini, Syrmii, Seleuciæ, Antiochiæ, &c. a Conſtantio Auguſto convocata, ſacroſanctam hujus Concilii fidem abolere nitebantur, id quod ex hiſtoriis, Eccleſiaſtica, & tripartita notiſſimum eſt, nos hic, brevitatis gratia, unius Hilarii verba quædam, ex ejus in Conſtantium invectiva præfando recitabimus.*

Ex invectiva Hilarii Epiſcopi Pictavienſis in Conſtantium Auguſtum.

Proverb. 26.
2 Petr.

OMNE itaque, quod probatum antea eſt, damnare jubes, quod improbatum ſemper eſt, ſanctificari compellis. O tu ſcelesta, quod ludibrium de Eccleſia facis? Soli canes ad vomitum ſuum redeunt: tu ſacerdotes Chriſti reſorbere ea, quæ expuerant coegiſti. Probare eos id in confeſſionibus ſuis præcipis, quod ante damnaverant; in negando reos ſuos abſolvunt, & ſeipſos reos reddunt. Omnia in impietatem & reatum detruſiſti, dum omnes reos ſe eſſe atque impios aut ex præſentibus ſtatuunt, aut ex præteritis confitentur. Non recipit mendacium veritas, nec patitur religio impietatem. Chriſtianum te loqueris, ſed quam non ſis ipſe teſtaris; nec confeſſioni tuæ geſta conveniunt, ſubſtraviſti enim voluntati tuæ, ſed & violentiæ. Et o quantis ad impietatem proficis incrementis! Et cæteri quidem mortales ſemper cum vivis bella geſſerunt, dum hujuſmodi ad hominem ultra mortem nihil cauſæ eſt; tibi vero inimicitiarum nullus eſt finis. Receptos enim jam in æternam quietem patres noſtros laceſſis, & in decreta eorum perverſus irrumpis. Apoſtolus communicare nos Sanctorum memoriis docuit; tu eas damnare coegiſti. Eſtne aliquis hodie aut vivus, aut mortuus, cujus tu dicta non reſcideris? Epiſcopatus ipſos qui nunc videntur, ſuſtuliſti: quia nemo non jam per ſe damnatus eſt, & eum a quo ſacerdotium ſumpſit, non jam & ipſe damnavit, cum nunc Sanctorum memoriæ communicabitur. Anathema tibi trecenti decem & octo, convenientes apud Nicæam Epiſcopi ſunt; anathema deinde omnes, qui variis exinde expoſitionibus affuerunt. Ipſe quoque pridem jam mortuus anathema tibi pater tuus, cui Nicæna Synodus fuit curæ: quam tu falſis opinionibus infamatam perturbas, & contra humanum divinumque judicium cum paucis ſatellitibus tuis prophanis impugnas. Sed non licet tibi nunc regno potenti etiam in poſterum præjudicare: extant enim literæ, quibus id, quod tu criminoſum putas, pie tunc eſſe ſuſceptum docetur. Audi verborum ſanctam intelligentiam, audi Eccleſiæ imperturbatam conſtitutionem, audi patris tui profeſſam fidem, audi humanæ ſpei con-

ſidentem ſecuritatem, audi hæreticæ damnationis publicum ſenſum; & intelli-
ge te divinæ religionis hoſtem, & inimicum memoriis * authorum, & paternæ Al. * Sanctorum.
pietatis hæredem rebellem. *Hæc Hilarius.*

*Quanta igitur exiſtimari debet Nicæna fidei firmitas & certitudo, quam neque po-
tentia atque verſutia Conſtantii Auguſti, neque ingenium & apoſtaticum odium Juliani
Imperatoris, neque decem & amplius Concilia numeroſa ſubſcribentium Epiſcoporum,
nec item Valentis Auguſti & Juſtinæ Auguſtæ impii conatus, nec denique tot populo-
rum, barbararumque in Gothis, Vandaliſque gentium ſæva impugnationes evertere at-
que abolere potuerunt. Fundata enim erat ſupra firmam petram: ideo nec pluvia ſub-
ſcriptionum Epiſcopalium, nec flumina popularium vexationum, nec ſævi perſecutio-* Matth. 7.
*num imperialium, regaliumque venti in domum iſtam irruentes eam evertere value-
runt. Stetit immota illius fidei veritas, atque invicta authoritas, dum tot, tantiſque
quaſſaretur hæreticorum turbinibus & procellis; permanſit deinde inquieta certitudinis
poſſeſſione annis plus mille ad hæc uſque tempora periculoſa, in quibus audax impietas
hujus quoque Concilii, ut omnium pia inſtituta ſuggillare non formidat, dum alius or-
dines ſacros, alius Homouſii vocabulum contemnit, & odit: Sed facile ſuſtinebit hos
novorum beſtiam impetus & incurſus Synodus illa, tot jam ſæculis firmiſſime radicata,* Eſa. 40.
& per verbum Domini, cui innititur in æternum permanſura, quicquid in illam di- Pſal. 118.
*cant, agantque audaces Apoſtatæ. Sic enim publica lege ante M. C. annos de ea ſtatue-
runt pii Principes Gratianus, Valentinianus, & Theodoſius. Arceantur cunctorum hæ-* C. de ſumma
reticorum ab illicitis congregationibus turba, unius & ſummi Dei nomen ubique cele- Trinit. & fid.
bretur; Nicæna fidei dudum a majoribus tradita, & divinæ religionis teſtimonio atque Cat. lib. 2.
*aſſertione firmata obſervantia ſemper manſura teneat. Religioſe autem obſervat nume-
rum Epiſcoporum, qui huic interfuerunt Synodo, Divus Hilarius in eo quem ad Ger-
mania Galliarumque Epiſcopos ſcripſit, tractatu:* Et mihi quidem *(inquit)* ipſe ille
hic numerus ſanctus eſt, in quo Habraam victor regum impiorum ab eo, qui Gen. 14.
æterni ſacerdotii eſt forma, benedicitur. *Cæterum de numero Canonum ejus non
una eſt omnium ſententia: nunc enim ſolum XX. aſſignantur ejus Canones; at in Epiſ-
tolis Athanaſii, & Julii Papæ. LXX. Canones fuiſſe memorantur. Hæc enim ſunt ver-
ba (uti refert Gratianus) Beati Athanaſii ad Marcum Romanum Pontificem.* Septua- Diſt. 16. c.
ginta Nicæni Concilii Capitula, quæ de præfata Synodo, jubente Domino meo Septuaginta.
Alexandro, Decreta omnium Epiſcoporum attuli, quæ ſunt igne combuſta, opta-
mus, ut a ſe de ſanctæ Eccleſiæ veſtra authoritate percipere per præſentes le-
gatos mereamur. Item præſentibus nobis. LXX. in memorata Synodo Capitula
tractata ſunt, triginta a Græcis græca edita lingua, & triginta a Latinis ſimili-
ter edita latina lingua: ſed viſum eſt CCCXVIII. Epiſcopis Spiritu ſancto re-
pletis, & maxime jam dicto Alexandro, & Apoſtolicæ Sedis Apocriſariis, ut de-
cem Capitula adunarentur aliis atque aliis congruis locis insererentur, & ad for- Luc. 10.
mam LXX. diſcipulorum, vel totius orbis terræ linguarum. LXX. tanti, & tam
excellentis Concilii fierent Capitula, quæ omnem Chriſtianorum informarent
orbem. *Quomodo ergo viginti tantum Capitula in Nicæna Synodo ſtatuta dicuntur,
cum LXX. Capitula (ut Athanaſius ſcribit) in ea ſtatuta monſtrentur? His ita reſpon-* Nonnulla in
detur, Capitula Nicæna Synodi quædam in diſſuetudinem abierunt. XX. tantum in Ro- Sardicenſe
mana Eccleſia habentur. Unde Stephanus Papa Luthobio Epiſcopo Moguntino ſcribens Concilium
ait: Viginti tantum capitula Nicænæ Synodi in ſancta Romana Eccleſia haben- tranſlata ſunt,
tur. *Sed quo neglectu alia defecerint, ambiguum eſt. Plurimi arbitrantur Antiocheno* ut patet infra ex præfatione Carthag. Concilii.
*Concilio eſſe ea inſerta. Hæc ibi. Nunc ea proſequamur, quæ in vetuſtis Codicibus noſ-
tris continentur.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Incipiunt tituli Canonum Nicæni Concilii, numero XX.

1 DE Eunuchis, & qui ſeipſos abſciderunt.
2 De his, qui ex gentilibus poſt baptiſma ad Clericatus ordinem promoventur.
3 De ſubintroductis mulieribus.
4 De his, qui ad Epiſcopatum in provinciis provehuntur.
5 De excommunicatis.
6 De privilegiis, quæ quibuſdam civitatibus competunt.
7 De Epiſcopo Æliæ, id eſt Hieroſolymorum.
8 De his qui dicuntur Cathari, id eſt mundi.
9 De his, qui ad honorem Preſbyterii ſine examine provecti ſunt.
10 De his, qui in perſecutionibus negaverunt, & poſtmodum in Clero promoti ſunt.
11 De laicis, qui negaverunt.
12 De his, qui abrenunciaverunt, & iterum ad ſæculum ſunt regreſſi.
13 De his, qui communionem tempore mortis expoſcunt.
14 De Catechumenis lapſis.
15 Quod non oporteat demigrari.
16 De his, qui in Eccleſiis, in quibus provecti ſunt, minime perdurarunt.
17 De Clericis uſuras accipientibus.
18 De privilegiis Preſbyterorum.
19 De his, qui a Paulo Samoſateno ad Eccleſiam veniunt.
20 De flectendo genua.

Incipit conſtitutio & fides [a] *Nicæni Concilii, ſubditis Capitulis ſuis.*

FACTA eſt autem hæc Synodus apud Nicæam Bithyniæ, Conſulatu Conſtantini Auguſti, & Licinii XIII. Calendarum Juliarum, qui eſt apud Græcos XVIII. dies menſis eorum * ſecundum Alexandriam XXXI. Et placuit, ut hæc [b] omnia mitterentur ad Epiſcopum urbis Romæ Silveſtrum.

Al. * *Apud.*

CREDIMUS [c] in unum Deum Patrem, omnipotentem omnium viſibilium, necnon & inviſibilium factorem: Et in unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, filium Dei, natum ex Patre unigenitum, hoc eſt ex ſubſtantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine; Deum verum ex Deo vero, natum, [d] non creatum, Homouſion, hoc eſt, ejuſdem ſubſtantiæ. Per quem omnia facta ſunt, cœleſtia & terrena. Qui propter nos homines, & propter ſalutem noſtram, deſcendit, & incarnatus eſt, & homo factus, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die. Aſcendit in cœlum, venturus inde judicare vivos, & mortuos. Et in Spiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt: Erat tempus quando non erat, & priuſquam naſceretur, non erat, & quia ex nullis ſub-

ſiſtentibus factus eſt, aut ex alia ſubſtantia, vel eſſentia dicunt eſſe Trepton, hoc eſt, convertibilem aut mutabilem filium Dei, hos anathematizat Catholica, & Apoſtolica Eccleſia.

[a] *Nicæni Concilii*] Fuit & alia Nicæna Synodus Arriana ab Urſacio & ſuis collecta in Nicæa urbe Græciæ, ut ſimilitudine nominis ſimpliciores deciperentur, quæ Synodo Romana ſub Damaſo ſtatim damnata eſt. Tripertit. lib. 5. cap. 25. & 29. unde fortaſſis fides illa Romanorum nomine, quæ & Exemplar fidei Catholicæ.
[b] *Omnia*] Ex Græco in Latinum verſa ſermone.
[c] *Credimus in unum Deum*] Refertur & ab Hilario lib. de Synodis adverſus Arrianos, p. 136.
[d] *Non creatum*] V. C. *non factum ejuſdem cum Patre ſubſtantia, non factum unius ſubſtantia cum Patre*, quod Græci dicunt.

Incipit præfatio S. S. Concilii.

CONCILIUM *ſacrum, venerandi culmina juris*
Condidit, & nobis congrua fræna dedit.
Ut bene fundatus, juſto moderamine poſſit,
Intemerata gerens, clericus ordo regi.
Pontifices ſummi veterum præcepta ſequentes
Planius hæc monitis expoſuere ſuis.
Hinc fidei noſtræ ſe pandit ſemita, & omnes
Errorum damnant dogmata ſancta vias.
Quiſque Dei famulus fuerit, Chriſtique ſacerdos,
Hoc ſale conditus, dulcia mella fluit.

[e] *Incipiunt Canones Nicæni Concilii.*

[e] *Incipiunt Canones, &c.*] Vetus exemplar meum. *Incipiunt Canones ſancti & magni Nicæni Concilii, quod habitum eſt tempore Conſtantini Imperatoris ab Epiſcopis 318. in civitate Nicæa Metropoli Bithynia, Paulino & Juliano Conſulibus*, XII. *Kal. Jul. æra* CCCLXI. Sic & in collectario Iſidori.

IN inveſtigandis Petri Pithœi monumentis, iis præcipue quæ ex antiquiſſimis Codicibus collegerat, feliciſſime obvenit ſcheda ipſius manu exſcripta, & ſic inſcripta : Quæ nobis ad integram Synodorum Eccleſiaſticarum, ſive Conciliorum editionem, præter jam publicatorum emendationes Deus adhuc contulit, hæc ſunt, &c. Canonum Nicænorum Latinæ editiones antiquæ quatuor, ex uno eodemque vetuſtiſſimo exemplari, in quo binæ binis e regione oppoſitæ.

Harum quatuor editionum, quibus noſtram adornamus, meminit Franciſcus Turrianus in defenſione pro Canonibus Apoſtolorum, & Epiſtolis Decretalibus Pontificum Apoſtolicorum, lib. 5. cap. 23. edit. Pariſ. ann. 1573. pag. 454. his verbis. Iſidori meminit Igmarus Archiepiſcopus Rhemenſis in libro de variis Capitulis Eccleſiaſticis cap. 27. de tranſlatione e Græco Conciliorum & Canonum, ſic enim ait: Et Beatus Iſidorus, in Collectario ſuo de Canonibus, quatuor editiones Nicæni Concilii compaginavit.

EDITIO I.

De Eunuchis, & qui ſeipſos caſtraverunt.

CAP. I.

Diſt. 55. c. Si quis. SI quis a medicis per languorem deſectus eſt, aut a Barbaris abſciſus, hic in Clero remaneat. Si quis autem ſe ſanus abſcidit, hunc & in Clero conſtitutum abſtinere conveniet, & deinceps nullum debere talium promoveri. Sicut autem hoc claret quod de his qui rem hanc affectant, audentque ſemetipſos abſcidere, dictum ſit: ſic eos quos aut barbari aut domini caſtraverunt, ſi inveniuntur alias digniſſimi, tales ad Clerum ſuſcipit regula.

De his qui ex Gentilibus poſt baptiſma ad Clericatus ordinem promoventur.

CAP. II.

Diſt. 48. Quoniam. QUoniam plura aut per neceſſitatem, aut alias, cogentibus hominibus, adverſus Eccleſiaſticam facta ſunt regulam, ita ut homines ex gentili vita nuper accedentes ad fidem, & inſtructos brevi tempore, mox ad lavacrum ſpirituale perducerent, optime placuit, nihil tale de reliquo fieri. Nam & tempore opus eſt ei, qui catecizatur, & poſt baptiſma probatione quamplurima. Manifeſta eſt enim Apoſtolica ſcriptura,
1. Tim. 3. quæ dicit: *Non Neophytum, ne in ſuperbiam elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli.* Si vero proceſſu temporis aliquod delictum animæ circa perſonam reperiatur hujuſmodi, & a duobus vel tribus teſtibus arguatur, a Clero talis abſtineat. Si quis autem præter hæc fecerit, quaſi contra magnum Concilium ſe efferens, ipſe de Clericatus honore periclitabitur.

De ſubintroductis mulieribus.

CAP. III.

Diſt. 32. c. Interdixit. INterdixit per omnia magna Synodus, non Epiſcopo, non Preſbytero, non Diacono, nec alicui omnino, qui

EDITIO II.

De his qui ſe abſcidunt, aut caſtraverint.

CAP. I.

SI quis per languorem a medicis ſectus eſt aut a Barbaris abſciſus, iſte remaneat in Clero. Si quis autem ſanus ſe abſcidit, iſtum in Clero poſitum abſtinere oportet, & de cætero nullum talium debere promoveri. Sicut autem hoc manifeſtum eſt, quia de his qui hanc rem excogitant, audentque ſe abſcidere, dictum eſt, ſic eos qui a Barbaris aut a dominis caſtrati ſunt ſi inveniuntur digni, tales ad Clerum applicat Canon.

De his qui ex Ethnicis poſt baptiſma ad Clerum applicantur.

CAP. II.

QUia multa aut neceſſitate aut aliter feſtinantibus hominibus facta ſunt contra Canonem Eccleſiaſticum, ut homines ex gentili vita, nuper accedentes ad fidem & in parvo tempore catecizati, ſtatim ad ſpirituale lavacrum ducantur, & ſimul cum baptizati fuerint promoveantur ad Epiſcopatum aut ad Preſbyterium, bene haberi placuit de cætero nihil tale fieri. Nam & tempore eſt opus ei qui catecizatur, & poſt baptiſma approbatione ampliore. Manifeſta etenim eſt Apoſtolica ſcriptura, quæ dicit: *Non Neophytum, ne forte in ſuperbiam elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli.* Si autem procedente tempore aliquod animæ peccatum inveniatur circa hujuſmodi perſonam, & convincatur a duobus vel tribus teſtibus, deceſſet a Clero. Si quis autem præter hæc facit, quaſi adverſum magnum Concilium ſuperveniens, ipſe periclitabitur de Clero.

De commanentibus mulieribus.

CAP. III.

INterdixit omnimodo ſanctum Concilium neque Epiſcopum, neque Preſbyterum, neque Diaconum, neque ex

EDITIO III.

De Exciſis.

CAP. I.

SI quis per ægritudinem vel a medicis ſectus eſt vel a Barbaris caſtratus eſt, iſte permaneat in Clero. Quod ſi quis ſemetipſum ſanus abſcidit, hic etiam, etſi eſt in Clero, ceſſare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinari. Sicut ergo de his qui vel affectaverunt, vel auſi ſunt ſeipſos abſcidere, hæc quæ diximus ſtatuta ſunt: ita ſi qui vel a Barbaris, vel a dominis ſuis Eunuchi facti ſunt, & probabilis vitæ ſunt, tales hos ſuſcipit Eccleſiaſtica regula.

De Neophitis neque Presbyteros neque Epiſcopos faciendis.

CAP. II.

QUoniam multa ſive per neceſſitatem, ſive alias cogentibus contra regulam Eccleſiaſticam geſta ſunt, ita ut homines ex vita gentili nuper adhuc accedentes ad fidem & parvo tempore catecizati, vel inſtructi, ſtatim cum ad ſpiritualem baptiſmum venerint, & continuo baptizati fuerint, etiam ad Epiſcopatum vel Preſbyterium proveherentur, rectum eſſe viſum eſt de cætero nihil tale fieri. Nam & tempore opus eſt ut ſit cathecuminus, & poſt baptiſma multa probatione indiget. Evidens namque eſt Apoſtolicum præceptum docens: *Non Neophytum, ne elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli.* Si vero procedente tempore, quod animæ noceat, peccatum inventum fuerit in ea perſona, & convincitur duobus vel tribus teſtibus, ceſſabit a Clero qui hujuſmodi eſt. Si quis vero præter hæc facit, tanquam contraria ſtatutis ſancti hujus Concilii gerens, etiam ipſe de ſtatu ſui ordinis periclitabitur.

De Synodicis actis.

CAP. III.

OMnimodis interdixit ſancta Synodus, neque Epiſcopo, neque Preſbytero, neque Diacono, neque ulli om-

EDITIO IV.

De Eunuchis qui ſeipſos abſcidunt.

CAP. I.

SI quis in ægritudine vel a medicis ſectus eſt, vel a Barbaris caſtratus eſt, placuit ut iſte permaneat in Clero. Si quis autem ſanus ſeipſum abſcidit, etiam ſi eſt in Clero, ceſſare debet, & ex hoc nullum talem oportet ordinari. Sicut autem de his qui vel affectaverunt, vel auſi ſunt ſeipſos abſcidere, hæc quæ diximus ſtatuta ſunt: ita ſi qui vel a Barbaris vel a dominis ſuis eunuchi facti ſunt, & probabilis vitæ ſunt, tales hos ſuſcipit Eccleſiaſtica regula ordinandum ad Clerum.

De his qui poſt baptiſma ſtatim ad Clerum applicantur.

CAP. II.

QUoniam multa ſive pro neceſſitate, ſive ex quacunque cauſa contra regulam geſta ſunt, ita ut homines ex vita gentili nuper adhuc cathecizati, vel inſtituti ſtatim cum ad ſpirituale baptiſmum veniſſent, & continuo cum baptizati ſunt etiam ad Epiſcopatum, vel ad Preſbyterium provecti ſunt. Recte igitur viſum eſt de cætero nihil tale fieri. Nam & tempore opus eſt ut ſit cathecuminus, & poſt baptiſmum multa probatione indiget. Evidens namque eſt Apoſtolicum præceptum docens: *Non Neophytum, ne forte elatus in judicium incidat, & laqueum Diaboli.* Si vero procedente tempore mortale aliquod peccatum admiſerit, & convictus duobus vel tribus teſtibus fuerit, ceſſabit a Clero qui hujuſmodi eſt. Si quis vero præter hæc facit, tanquam contraria ſtatutis ſancti Concilii gerens, etiam ipſe periclitabitur de ſtatu ſui Cleri.

De ſubintroductis mulieribus.

CAP. III.

OMnimodis interdicit ſancta Synodus, neque Epiſcopo, neque Preſbytero, neque Diacono, neque ulli Cle-

EDITIO I.

in Clero eſt, licere, ſubintroductam habere mulierem: niſi forte matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantum perſonas, quæ ſuſpiciones effugiunt.

EDITIO II.

toto eum qui in Cleto eſt, habere ſecum introductam mulierem, niſi forte matrem, aut ſororem, aut amitam, aut eas ſolas perſonas quæ tefugiunt omnes ſuſpiciones.

De his qui ad Epiſcopatum in provinciis provehuntur.

CAP. IV.

Diſt. 64. c. Epiſcopi.

EPiſcopum convenit maxime quidem ab omnibus, qui ſunt in provincia Epiſcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter inſtantem neceſſitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen omnimodis in idipſum convenientibus, & abſentibus quoque pari modo decernentibus, & per ſcripta conſentientibus, tunc ordinatio celebretur; firmitas autem eorum quæ geruntur, per unamquamque provinciam, Metropolitano tribuatur Epiſcopo.

De Ordinatione Epiſcoporum.

CAP. IV.

EPiſcopum oportet maxime quidem ab omnibus qui ſunt intra provinciam Epiſcopis ordinari. Si autem hoc difficile erit, aut propter urgentem neceſſitatem, aut propter longitudinem itineris, omnimodis tribus in unum convenientibus, conſentientibus & his qui abſentes ſunt Epiſcopis, & ſpondentibus per ſcripturam, tunc manus impoſitionem fieri. Confirmatio autem eorum quæ fiunt, danda unicuique ſuæ provinciæ Metropolitano.

De Excommunicatis.

CAP. V.

11. q. 3. Serventur.

DE his, qui Communione privantur, ſive ex Clero, ſive ex Laico ordine, ab Epiſcopis per unamquamque provinciam, Sententia regularis obtineat; ut hi, qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiratur autem, ne puſillanimitate aut contentione vel alio quolibet Epiſcopi vitio videatur a congregatione ſecluſus. Ut hoc ergo decentius inquiratur, bene placuit, annis ſingulis per unamquamque provinciam bis in anno Concilia celebrari: Ut communiter omnibus ſimul Epiſcopis congregatis [a] provinciæ, diſcutiantur hujuſmodi quæſtiones. Et ſic qui ſuo peccaverunt evidenter Epiſcopo, excommunicati rationabiliter ab omnibus * extimentur, uſquequo, vel in communi vel Epiſcopo placeat humaniorem pro talibus ferre ſententiam. Concilia vero celebrentur, unum quidem, ante Quadrageſimam Paſchæ: ut omni diſſenſione ſublata munus offera-

Al. * æſtimentur.

Diſt. 18. c. Habeatur.

De Excommunicatis.

CAP. V.

DE his, qui excommunicantur, ſive de Clero ſint, ſive de Laïco agmine, ab Epiſcopis per ſingulas provincias obtineat ſententia juxta Canones, eos qui ab aliis abjiciuntur, ab aliis non recipiendos. Requiratur autem ne puſillanimitate aut pertinacia, aut alia aliqua Epiſcopi moleſtia videantur excommunicati. Ut ergo hoc decentius requiratur, bene placuit ſingulis annis per ſingulas provincias bis in anno Concilia fieri, ut omnibus ſimul Epiſcopis in unum congregatis tales quæſtiones inquirantur, & ita qui ſuum manifeſte offenderint Epiſcopum, rationabiliter excommunicati apud omnes eſſe putentur, quandiu aut in commune aut Epiſcopo placeat humaniorem pro his ferre ſententiam. Concilia autem fiant, unum quidem ante Quadrageſimam, ut omni puſillanimitate ſublata munus mundum offeratur Deo; Secundum autem circa tempus Autumni.

EDITIO III.

nino Clericorum permittit habere ſecum mulierem extraneam, niſi forte mater ſit, aut ſoror, aut amita. In his namque perſonis & harum ſimilibus omnis ſuſpicio declinatur. Qui aliter præter hæc agit, periclitabitur de Clero ſuo.

De Epiſcopis a Comprovincialibus ordinandis.

CAP. IV.

Oportet Epiſcopum maxime quidem ab omnibus qui ſunt in provincia Epiſcopis ordinari. Si vero hoc difficile fuerit, ſive urgente neceſſitate, ſive itineris longitudine, certe omni modo tres Epiſcopi in unum debent eſſe congregati, ita ut etiam cæterorum abſentium conſenſum & ſententiam per literas teneant, & ita faciant ordinationem. Poteſtas ſane vel confirmatio pertinebit per ſingulas provincias ad Metropolitanum.

De his qui excommunicantur, ſive Clericis ſive Laïcis.

CAP. V.

De his qui excommunicantur ab Epiſcopis ſuis per ſuas quaſque provincias, ſervetur iſta ſententia ſecundum Canonem, ut hi qui ab aliis excommunicantur, ab aliis non recipiantur. Requiratur ſane ne forte quis pro aliqua indignatione animi, aut contentione, aut qualibet commotione ſtomachantis Epiſcopi abjectus ſit. Ut ergo hæc digna poſſint examinatione perquiri, rectum eſſe viſum eſt per ſingulos annos in ſingulis quibuſque provinciis bis in anno Epiſcoporum Concilia fieri, ut ſimul in unum convenientes Epiſcopi ex univerſis provinciis hujuſmodi examinent quæſtiones, & ita demum hi qui ob culpas ſuas Epiſcoporum ſuorum offenſam merito contraxerint, digne etiam a cæteris Epiſcopis excommunicati ſunt, uſquequo in commune omnibus aut ipſi Epiſcopo ſuo placeat, humaniorem circa eos ferre ſententiam. Fiant autem Concilia ſemel

EDITIO IV.

ricorum, licere permitti habere ſecum mulierem extraneam, niſi forte mater, aut ſoror, aut cia, id eſt vel amita, vel matertera ſit. In his namque ſolis perſonis & harum ſimilibus omnis quæ ex mulieribus eſt ſuſpicio declinabitur. Qui autem præter hæc agit periclitatur de Clero ſuo.

Qualiter Epiſcopi debeant ordinari.

CAP. IV.

Epiſcopum oportet ab omnibus Epiſcopis, ſi fieri poteſt, qui ſunt in provincia ejus ordinari. Si vero hoc difficile fuerit, vel urgente neceſſitate, vel itineris longitudine, certe tres Epiſcopi debent in unum eſſe congregati, ita ut etiam cæterorum qui abſentes ſunt, cõnſenſum litteris teneant, & ita faciant ordinationem. Poteſtas ſane vel confirmatio pertinebit per ſingulas provincias ad Metropolitanum Epiſcopum.

De Excommunicatis Clericis vel Laïcis.

CAP. V.

De excommunicatis Clericis vel Laïcis ſervetur & iſta ſententia, ut hi qui ab aliis excommunicantur, ab aliis ad Communionem non recipiantur. Requiratur ſane quis ex aliqua indignatione, aut contentione, aut qualibet alia commotione ſtomachantis Epiſcopi excommunicatione abjectus ſit. Ut ergo digna hæc poſſint examinatione perquiri, recte viſum eſt per ſingulos annos in ſingulis quibuſque provinciis bis in anno Epiſcoporum Concilium fieri, ut ſimul in unum convenientes ex communi provincia hujuſmodi examinent quæſtiones, ut ita demum hi qui ob culpas ſuas Epiſcoporum ſuorum offenſas merito contraxerint, digne etiam a cæteris excommunicati ſimiliter habeantur, quouſque in commune vel ipſi Epiſcopo ſuo viſum fuerit humaniorem circa eos ſententiam. Habeatur autem ſemel Concilium ante dies Quadrageſimæ, ut omnibus ſi quæ

EDITIO I.

tur Deo puriſſimum. Secundum vero, circa tempus autumni.

ᵃ *Provinciæ*] Innocentius Epiſtola ad Victacium.

De Privilegiis, quæ quibuſdam Civitatibus competunt.

CAP. VI.

Diſt. 65. c. Mos antiquum. ANtiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Libiam, & Pentapolim, Ita ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem. Quia & urbis Romæ Epiſcopo [b] parilis mos eſt. Similiter autem & apud Antiochiam, cæteraſque provincias, ſuis privilegia ſerventur Eccleſiis. Illud autem generaliter clarum eſt, quod ſi quis præter
Diſt. 64. c. Fid. ſententiam Metropolitani fuerit factus Epiſcopus, hunc magna Synodus defi-
Diſt 65. c. Sane. nivit Epiſcopum eſſe non oportere. Sin autem communi cunctorum decreto rationabili, & ſecundum Eccleſiaſticam regulam comprobato: duo aut tres, propter contentiones proprias, contradicunt: obtineat ſententia plurimorum.

ᵇ *urbis Romæ Epiſcopo*] Rufinus lib. 1. cap. 6. *& apud Alexandriam & in urbe Roma vetuſta conſuetudo ſervetur; ut vel ille Ægypti, vel hic ſuburbicariarum Eccleſiarum ſollicitudinem gerat.* Athanaſ. Epiſt. ad ſolitariam vitam agentes.

De Epiſcopo Æliæ, id eſt, Hieroſolymorum.

CAP. VII.

Diſt. 65. c. Quoniam mos. QUia conſuetudo obtinuit, & antiqua traditio, ut Æliæ Epiſcopus honoretur: habeat honoris conſequentiam, ſalva Metropoli propria dignitate.

** Hi ſunt. Novatiani.* *De his qui dicuntur * Cathari, id eſt, mundi.*

CAP. VIII.

1. q. Vu. c. Si qui voluerit. DE his, qui ſe cognominant Catharos, id eſt mundos, ſi aliquando venerint ad Eccleſiam Catholicam, placuit ſancto, & magno Concilio ut

EDITIO II.

De Privilegiis quæ quibuſdam Civitatibus competunt.

CAP. VI.

ANtiqui mores obtineant qui apud Ægyptum ſunt & Libiam & Pentapolim, ut Alexandriæ Epiſcopus omnium exhibeat ſolicitudinem, quia & urbis Romæ Epiſcopo ſimilis mos eſt. Similiter autem & circa Antiochiam & in cæteris provinciis privilegia propria reſerventur Metropolitanis Eccleſiis. Omnino autem manifeſtum eſt illud, quia ſi quis præter conſilium Metropolitani factus fuerit Epiſcopus, hunc Concilium definivit non debere eſſe Epiſcopum. Si vero communi omnium decreto rationabili & ſecundum Canonem Eccleſiaſticum probato, duo aut tres propter proprias inimicitias contradixerint, obtineat ſententia plurimorum.

De Epiſcopo Æliæ, id eſt, Hieroſolymorum.

CAP. VII.

QUia antiqua traditio obtinuit, ut Heliæ Epiſcopus honoretur, habeat ordinem honoris, ſalva tamen dignitate Metropolitani ejuſdem Provinciæ.

De his qui nominant ſe Cathares.

CAP. VIII.

DE his qui nominant ſe Catharoes aliquando accedentibus ad Catholicam Eccleſiam placuit magnæ & ſanctæ Synodo eos ordinatos ſic manere

EDITIO III.

quidem ante dies Quadrageſimæ, ut omnibus ſi quæ ſunt ſimultatibus amputatis mundum ſolemne Deo munus poſſit offerri. Secundum vero fiat circa tempus autumni.

Quod Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum.

CAP. VI.

TEneat autem morem antiquum & Ægyptus vel Libia & Pentapolis, ita ut Epiſcopus Alexandriæ harum omnium habeat poteſtatem, quoniam & Romano Epiſcopo hæc eſt conſuetudo. Similiter autem & qui in Antiochia conſtitutus eſt. Itaque & in cæteris provinciis privilegia ſalva ſint Eccleſiarum. Omnino autem manifeſtum ſit hoc quod ſi quis præter voluntatem Metropolitani fuerit Epiſcopus ordinatus, hunc ſtatuit hæc ſancta Synodus non debere eſſe Epiſcopum. Sane ſi communi omnium conſenſu rationabiliter habito & ſecundum Eccleſiaſticam regulam facto decreto duo aliqui aut tres per contentionem ſuam contradixerint, obtineat ſententia plurimorum.

EDITIO IV.

ſunt ſimultatibus amputatis, mundum ſolemne Deo munus poſſit offerri. Secundum vero agatur circa tempus autumni.

De Primatibus Epiſcoporum Metropolitanorum.

CAP. VI.

MOs antiquus perduret in Ægypto vel Libia & Pentapoli, ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, quoniam quidem & Romano Epiſcopo hoc quidem moris eſt. Similiter autem & apud Antiochiam cæteraſque provincias honor ſuus unicuique ſervetur Eccleſiæ. Per omnia autem manifeſtum eſt quod ſi quis præter voluntatem & conſcientiam Metropolitani Epiſcopi fuerit ordinatus, hunc Concilium magnum & ſanctum cenſuit non debere eſſe Epiſcopum. Sane ſi communi omnium conſenſu rationabiliter probato, & ſecundum Eccleſiaſticam Regulam ſtatuto, duo vel tres animoſitate ducti per contentionem contradicant, obtineat plurimorum ſetentia Sacerdotum.

De honore Iheroſolymitani Epiſcopi.

CAP. VII.

QUoniam antiquus mos obtinuit & vetuſta traditio, ut Heliæ, id eſt Iheroſolymorum Epiſcoporum deferatur, habeat conſequenter honorem. Metropolitano ſua dignitas ſalva ſit.

De his qui dicuntur mundi, quo genere ſuſcipiendi ſunt.

CAP. VIII.

DE his qui ſeipſos Catharos, id eſt mundos vocant, ſi qui veniant ad Eccleſiam Cachollcam, placuit ſancto Concilio ut ordinentur, & ſic maneant

De honore Epiſcopi Iheroſolymitani.

CAP. VII.

QUoniam mos antiquus obtinuit & vetuſta traditio, ut Heliæ, id eſt Iheroſolymorum Epiſcoporum deferatur, habeat conſequenter honorem ſuum, manente tamen Civitatis Metropolitanæ propria dignitate.

De Novatianis.

CAP. VIII.

SI qui voluerint venire ad Eccleſiam Catholicam ex Novatianis, placuit ſancto Concilio ut ordinentur, & ſic maneant in Clero. Ante omnia autem ab

EDITIO I.

Duo hic tanguntur errores Novatianorum.

impoſitionem manus accipientes ſic in Clero permaneant. Hæc autem præ omnibus ſcriptis convenit profiteri, quod Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ dogmata ſuſcipiant, & ſequantur. Id eſt, & bigamis ſe communicare, & his, qui in perſecutione prolapſi ſunt, erga quos & ſpatia conſtituta ſunt & tempora definita: ita ut Eccleſiæ Catholicæ, & Apoſtolicæ placita ſequantur in omnibus. Ubicunque vero, ſive in civitatibus ſive caſtellis ipſi ſoli reperti fuerint ordinati: qui inveniuntur in Clero, in eodem habitu perſeverent. Ubi autem Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo, vel Presbytero conſtituto quidam ex illis adveniunt: certum eſt, quod Epiſcopus Eccleſiæ habebit Epiſcopi dignitatem. Is autem, qui nominatur apud eos Epiſcopus, honorem Presbyterii poſſidebit, niſi forte placuerit Epiſcopo nominis cum ſui honore cenſeri. Si vero hoc ei minime placuerit, providebit ei aut Corepiſcopatus, aut Presbyterii locum, ut in Clero prorſus eſſe videatur: ne in una civitate duo Epiſcopi probentur exiſtere.

De his, qui ad honorem Presbyterii ſine examine provecti ſunt.

CAP. IX.

Diſt. 81. c. Si qui ſine.

SI qui Presbyteri ſine examine ſunt provecti, vel, cum diſcuterentur, peccata ſua confeſſi ſunt, & homines, contra Canones commoti, manus confeſſis imponere tentaverunt, tales regula non admittit, quia quod inreprehenſibile eſt, Catholica defendit Eccleſia.

De his qui in perſecutionibus negaverunt, & poſt cibum in Clero promoti ſunt.

CAP. X.

Diſt. 81. c. Quicunque.

QUicumque de lapſis ad ordinem Cleri promoti ſunt per ignorantiam, vel per ordinantium diſſimulationem: hoc Eccleſiaſticæ non præjudicat regulæ. Cogniti namque * deponentur.

*Al. * deponuntur.*

EDITIO II.

in Clero. Ante omnia autem profiteri ipſos per ſcripturam oportet quid ſentiant & ſequantur Catholica & Apoſtolica dogmata, hoc eſt, & bigamis communicare, & his qui in perſecutione dilapſi ſunt, circa quos & tempus conſtitutum eſt & dies diffinitus, ut ſequantur in omnibus quæ placuerunt Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo aut Presbytero. Ubicunque autem omnes ſive in caſtellis ſive in civitatibus ipſi ſoli inventi fuerint ordinati, qui inveniuntur in Clero, ſint in eodem habitu. Quotquot autem Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopo aut Presbytero extante accedunt manifeſtum eſt quia Epiſcopus quidem Eccleſiæ habebit dignitatem Epiſcopi. Qui autem nominatur apud eos Epiſcopus, Presbyterii honorem habebit, niſi forte placuerit Epiſcopo honoris eum nomine frui. Si vero non hoc ei placuerit, providebit ei locum aut Corepiſcopatus aut Presbyterii, ut in Clero omnino eſſe videatur, quatinus non in una civitate duo Epiſcopi ſint.

De his qui ad ſacerdotium ſine examinatione promoti ſunt.

CAP. IX.

SI qui ſine examinatione promoti ſunt Presbyteri aut Epiſcopi, & cum diſcutiuntur confeſſi ſunt quæ peccaverunt, vel ab aliis vincantur, & præterea confitentibus contra Canonem moti homines, manus eis impoſuerint, tales Canon non ſuſcipit, ſed abjicit. Hoc enim quod irreprehenſibile eſt, defendet Catholica Eccleſia.

De his qui negaverunt in perſecutione, & poſtea ad Clericatum promoti ſunt.

CAP. X.

QUicumque ordinati ſunt per ignorantiam, aut diſſimulationem ordinantium, hi qui lapſi ſunt, hoc non præjudicat Canoni Eccleſiaſtico; Cogniti etenim deponentur.

Tres

EDITIO III.

in Clero. Ante omnia vero hoc eos per ſcripturam convenit profiteri, ut fateantur ſe cum omni conſenſu, obſervaturos Catholicæ & Apoſtolicæ ſtatuta Eccleſiæ, id eſt, communicaturos ſe his qui forte ſecundas nuptias experti ſunt, vel his qui perſecutionis tempore lapſi ſunt: quibus tamen pœnitentiæ modus & tempus ſequantur ea quæ in Catholica & Apoſtolica obſervantur Eccleſia. Sic ubi agitur vel in vicis vel in urbibus ſoli ipſi reperti fuerint ordinati, hi qui inveniuntur in Clero, in eo permaneant. Si vero Epiſcopus vel Preſbyter Catholicæ Eccleſiæ fuerit ad quem aliqui ex his accedunt, certum eſt quod Epiſcopus Eccleſiæ habeat ſuam dignitatem. Similiter & Preſbyter & Diaconus debent. Hi vero qui ab iſtis veniunt, ſi forte Epiſcopus fuerit, habeat Preſbyterii dignitatem, niſi forte placeat Epiſcopo Catholico concedere ei etiam Epiſcopalis nominis honorem. Si vero non placuerit, inveniat ei locum, ut ſit in Parrochia Corepiſcopus aut Preſbyter, dummodo permanere videatur in Clero, & ne in una civitate duo ſint Epiſcopi.

De his qui inexaminati ordinantur.

CAP. IX.

SI qui ſine examinatione provecti Preſbyteri, & poſt examinati confeſſi fuerint peccata ſua, & cum confeſſi fuerint, contra regulam venientes homines manus temere eis impoſuerint, hos Eccleſiaſticus ordo non recipit. In omnibus enim quod inreprehenſibile eſt Catholica defendit Eccleſia.

De lapſis ordinatis.

CAP. X.

QUicumque ex his qui lapſi ſunt, per ignorantiam ordinati ſunt, vel contemptum eorum qui eos ordinaverunt, hoc non præjudicat Eccleſiaſticæ regulæ. Cum enim repertum fuerit, deponantur.

EDITIO IV.

eis confeſſionem per ſcripturam exigi oportet, ut fateantur ſe communi conſenſu Catholicæ Eccleſiæ ſtatuta obſervaturos, id eſt, communicaturos ſe & his qui forte ſecundas nuptias experti ſunt, vel his qui perſecutionis tempore lapſi ſunt: quibus tamen lapſis pœnitentiæ modus & tempus aſcriptum eſt, ut in omnibus ſequantur ea quæ in Eccleſia Catholica obſervantur. Et ſic ubi quidem ipſi fuerint inventi ſive in vicis, ſeu in urbibus Clerici ordinati a Catholicis qui inveniuntur in Clero, ſic etiam in Clero perſiſtant unuſquiſque in ſtatu ſuo. Si vero Epiſcopus vel Preſbyter Catholicæ Eccleſiæ fuerit ad quem aliqui ex his accedunt certum eſt ut vel Epiſcopus Catholicus ſuam habeat dignitatem. Similiter autem & Preſbyter & Diaconus habeant. Hi vero qui ab iſtis veniunt, ſi forte Epiſcopus fuerit, habeat Preſbyterii dignitatem, niſi forte placeat Epiſcopo Catholico concedere ei Epiſcopalis nominis honorem. Si vero non placuerit, inveniat ei locum, ut ſit in Parochia Corepiſcopus aut Preſbyter, dum tamen in una civitate duo Epiſcopi eſſe, & ille omnimodis in Clero permanere videatur.

De Preſbyteris ſine examinatione conſtitutis.

CAP. IX.

SI qui ſine examinatione promoti Preſbyteri ſunt, & poſtea examinati confeſſi ſunt peccata ſua, & cum confeſſi fuiſſent, contra regulam venientes homines manus eis temere impoſuerint, hos Eccleſiaſticus ordo non recipit. In omnibus enim quod inreprehenſibile eſt, defendit Eccleſia.

De lapſis Clericis.

CAP. X.

QUicumque ex his qui lapſi ſunt per ignorantiam ordinati ſunt, vel contemptum eorum qui eos ordinaverunt, hoc non præjudicat Eccleſiaſticæ regulæ. Cum enim repertum fuerit, deponantur.

EDITIO I.

De laïcis, qui negaverunt.

CAP. XI.

DE his, qui præter neceſſitatem prævaricati ſunt, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculum, vel aliquid hujuſmodi, quod factum eſt ſub tyrannide Licinii: placuit Synodo, quamvis humanitate probentur indigni, tamen eis benivolentiam commodari. Quicunque ergo veraciter pœnitudinem gerunt, tribus annis fideles inter audientes habeantur, & ſex annis omni ſe contritione dejiciant. Duobus autem annis ſine oblatione populo in oratione communicent.

EDITIO II.

De his qui negaverunt, & habentur in laïcis.

CAP. XI.

DE his qui prævaricati ſunt præter neceſſitatem, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculum, vel tale aliquid quod factum eſt ſub tyrannide Licinii, placuit ſancto Concilio, licet indigni ſint humanitate, tamen ſubvenire eis. Quotquot igitur ſincere pœnitent, tres annos inter audientes ſint: qui lapſi ſunt fideles & ſex annos ſuccumbant. Duobus vero annis præter oblationem communicent orationibus populi.

De his, qui abrenunciaverunt, & iterum ſunt regreſſi.

CAP. X·I I.

De pœnitentia. Diſt. 5. c. Si qui vero per gratiam.

QUicunque ſunt vocati per gratiam, primum quidem impetum monſtraverunt deponentes militiæ cingulum: poſtmodum vero ad proprium vomitum ſunt relapſi, ita ut quidam & pecunias tribuerent, & beneficiis militiam repeterent, hi decem annis poſt triennii tempus quo inter audientes eruit in afflictione permaneant. Sed in his omnibus propoſitum, & ſpeciem pœnitentiæ convenit explorare. Quotquot enim metu, & lachrymis, atque patientia, vel bonis operibus, rebus ipſis, converſionem ſuam, non ſimulationem demonſtrant: hi definitum tempus auditionis implentes, tum demum fidelibus in oratione communicent. Poſtmodum vero licebit Epiſcopo de his aliquid humanius cogitare. Quicunque vero indifferenter tulerunt, & * aditum introeundi & Eccleſiam ſibi arbitrati ſunt ad converſionem poſſe ſufficere, hi definitum modis omnibus tempus impleant.

*Al. * Habitum, in duobus exemplaribus, ſed male.*

De his qui abrenuntiant, & iterum ad ſeculum ſunt reverſi.

CAP. XII.

QUicunque vocati ſunt ad gratiam, & primordia demonſtrantes bona, depoſuerunt cingulum militiæ, poſtea vero ad proprium vomitum revoluti ſunt, ita ut aliqui & pecuniam conferant, & beneficiis militiam repetant, iſti decem annos ſuccumbant, poſt triennium auditionis tempus. In his autem oportet diſcutere voluntatem & ſpeciem pœnitentiæ. Quotquot timore & lachrymis & perſeverantia & bonis operibus converſationem non ſimulationem demonſtrant, iſti adimplentes tempus conſtitutum auditionis orationibus merito communicabunt; & poſtea licet Epiſcopo humanius de his aliquid cogitare. Qui autem indiſcrete tulerunt, & ingreſſum Eccleſiæ ſibi ſufficere arbitrati ſunt, ad converſionem omne definitum compleant tempus.

De his, qui communionem tempore mortis expoſcunt.

CAP. XIII.

26 q. 6. c. De his vero.

DE his, qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua, regula.

De his qui in exitu communionem requirunt.

CAP. XIII.

DE exeuntibus de corpore vetus & antiqua lex cuſtodietur & nunc,

EDITIO III.

De prævaricatis recipiendis per pœnitentiam.

CAP. XI.

DE his qui prævaricati ſunt ſine ulla neceſſitate, ſine ablatione patrimonii, vel ſine periculo, aut aliqua tali re, quæ eſt in noviſſima tyrannide Licinii, placuit ſancto Concilio, licet indigni ſint miſericordia, tamen aliquid contra eos humanitatis oſtendi. Si qui ergo ex animo pœnitent, tribus annis inter auditores conſtituantur: ſi tamen fideles ſint & ſeptem annis inter pœnitentes ſint; duobus vero annis extra communionem in oratione ſola participes fiant populo.

De pœnitentia eorum qui baptizati ad ſecularem militiam revertuntur.

CAP. XII.

SI qui vero vocati per Dei gratiam primo quidem oſtenderunt fidem ſuam depoſito militiæ cingulo, poſthæc autem ad proprium vomitum reverſi ſunt, ita ut pecunias darent & ambirent rurſus redire ad militiam, iſti decem annis ſint inter pœnitentes poſt primum triennium quo fuerint inter auditores. In omnibus vero illud præcipue obſervetur, ut animus ac propoſitum eorum vel ſpecies pœnitentiæ requiratur; quicunque enim cum omni timore & lachrimis perſeverantibus & operibus bonis converſionem ſuam non ſolo habitu ſed opere & veritate demonſtrant, hi tempora ſtatuta complentes merito orationibus communicabunt. Licebit autem Epiſcopo etiam humanius circa eos aliquid cogitare. Si qui vero indifferenter habuerunt lapſum ſuum & ſufficere ſibi exiſtimaverunt ad converſionem, hoc ipſum quod introïre in Eccleſiam videbantur, iſti omnimodo tempora ſtatuta complere debent.

De reconciliatione danda morientibus.

CAP. XIII.

DE his vero qui recedunt ex corpore antiquæ legis, regula obſer-

EDITIO IV.

De his qui ſponte lapſi ſunt, qualiter debeant pœnitere.

CAP. XI.

DE his qui prævaricati ſunt ſine ulla neceſſitate, ſine ablatione patrimonii, vel ſine periculo, aut aliqua tali re, quæ eſt in noviſſima tyrannide Licinii, placuit ſanctæ Synodo, licet indigni ſint miſericordia, tamen aliquid circa eos humanitatis oſtendi. Si qui ergo ex animo pœnitent, tribus annis inter audientes habeantur: ſi tamen fideles ſint & ſeptem annis aliis inter pœnitentes ſint; duobus autem annis extra communionem in oratione ſola participent populo.

De pœnitentibus qui poſt baptiſmum ad ſecularem militiam revertuntur.

CAP. XII.

SI qui vero per Dei gratiam vocati, primo quidem oſtenderint fidem ſuam depoſito militiæ cingulo, poſthæc autem ad proprium vomitum reverſi ſint, ut & pecunias darent & ambirent rurſum redire ad militiam, iſti decem annis ſint inter pœnitentes, poſt primum triennium quo fuerint inter audientes. Ab omnibus vero, præcipue illud obſervetur, ut animus eorum & fructus pœnitentiæ requiratur; quicunque enim cum omni timore & lachrymis perſeverantibus & operibus bonis converſationem ſuam, non verbis ſolis, ſed opere & veritate demonſtrant, cum tempus ſtatutum etiam ab his fuerit impletum & orationibus jam cœperint communicare, licebit Epiſcopo etiam humanius circa eos aliquid agere. Qui vero indifferenter habuerint lapſum & ſufficere ſibi quod Eccleſiam introierint arbitrantur, iſti omnimodo tempora ſtatuta complebunt.

De excommunicatis a ſeculo exeuntibus.

CAP. XIII.

DE his vero qui recedunt ex corpore antiquæ legis, regula obſer-

EDITIO I.

riſque ſervabitur, ita, ut ſi quis egreditur e corpore, ultimo, & neceſſario viatico minime privetur. Quod ſi deſperatus, & conſecutus communionem, oblationiſque particeps factus iterum convaluerit: ſit inter eos, qui communionem orationis tantummodo conſequuntur. Generaliter autem homini cuilibet in exitu poſito, & poſcenti ſibi communonis gratiam tribui, Epiſcopus probabiliter ex oblatione dare debebit.

De Catechumenis laïcis.

CAP. XIV.

DE Catechumenis ſancto, & magno Concilio placuit, ut tribus annis ſint inter auditores [a] tantummodo; poſt hæc autem cum Catechumenis orent.

[a] *audientes*] ἀκροώμενοι inf. Concil. Neocæſar. cap. 5.

Quod non oporteat remigrare.

CAP. XV.

7. q. 1. c. Non oportet. PRopter multam perturbationem, & ſeditiones, quæ fiunt, placuit conſuetudinem omnimodis computare, quæ præter regulam in quibuſdam partibus videtur admiſſa: ita, ut de civitate ad civitatem Epiſcopus, non Presbyter, non Diaconus * transferatur. Si quis autem poſt definitionem ſancti, & magni Concilii tale quid agere tentaverit, & ſe hujuſmodi negotio manciparit: hoc factum prorſus in irritum ducatur, & reſtituatur Eccleſiæ, cui fuit Epiſcopus, aut Presbyter, vel Diaconus ordinatus.

Al. * tranſeat.

*De his, qui in Eccleſiis, in quibus provecti ſunt, minime * perdurarunt.*

Al. * perdurant.

CAP. XVI.

QUicunque temere, ac periculoſe, neque timorem Dei præ oculis habentes, nec * agnoſcentes Eccleſiaſticam regulam, diſcedunt ab Eccleſia Presbyteri, aut Diaconi, vel quicunque ſub regula prorſus exiſtunt: hi nequaquam debent in aliam Eccleſiam recipi, ſed omnem neceſſitatem convenit

Al. * cognoſcentes, ſed minus bene.

EDITIO II.

ut is qui mori ſperatur, noviſſimo juvamine non privetur. Si vero deſperatus communione ſumpta & oblatione percepta iterum convaleſcat, ſit inter eos qui orationibus tantum communicant. Omnino autem homini morituro gratiam ſibi petenti, Epiſcopus probabiliter oblationem contradat.

De Cathecuminis lapſis.

CAP. XIV.

DE Cathecuminis lapſis placuit magnæ Synodo ut triennio audiant tantum; poſthæc orent cum Cathecuminis.

De Clericis, ne de civitate ad aliam tranſeant.

CAP. XV.

PRopter grandem tumultum & ſeditionem quæ facta ſunt placuit omnimodis auferre conſuetudinem quæ eſt contra Canonem, ſi inventi fuerint in aliquibus partibus de civitate ad civitatem migrantes, quod nec Epiſcopum, nec Presbyterum, neque Diaconum liceat. Si quis autem poſt ſancti & magni Concilii definitionem tale aliquid attentaverit, aut ſe ſe dederit huic negotio, caſſabitur omnis hujuſmodi machinatio, & reconcilietur Eccleſia in qua aut Epiſcopus aut Presbyter aut Diaconus fuerit ordinatus.

De his qui in Eccleſiis ſuis in quibus provecti ſunt non morantur.

CAP. XVI.

SI qui ſe facile periculis ingerentes, neque timorem Dei ante oculos habentes, neque Eccleſiaſticum Canonem ſcientes, diſcedunt ab Eccleſia Presbyteri, aut Diaconi, aut quicunque ſint in Canone conſtituti, iſti nullo modo ſuſcipi debent ab alia Eccleſia, ſed omnem eis neceſſitatem imponi oportere, ut ad

EDITIO III.

vabitur etiam nunc, ita ut ſi recedunt ex corpore, ultimo & neceſſario vitæ ſuæ viatico non defraudentur. Quod ſi deſperatus aliquis accepta Communione ſupervixerit, ſit inter illos qui in oratione ſola communicant, donec tempus ſtatutum compleatur. De omnibus tamen his qui ex nudo corporis recedunt, & Euchariſtiam poſtulant, in tradenda eis Communione, cura & probatio ſit Epiſcopo.

De Cathecuminis lapſis.

CAP. XIV.

DE Cathecuminis vero lapſis placuit ſancto Concilio, ut tribus annis ſint inter auditores tantummodo, poſthæc vero orent cum Cathecuminis.

De his qui Eccleſias deſerunt, & ad alias tranſeunt.

CAP. XV.

PRopter multas perturbationes & ſeditiones quæ fieri ſolent, placuit omnimodo abſcidi iſtam conſuetudinem, ſi contra regulam repertus fuerit in aliquibus partibus de civitate ad civitatem tranſire vel Epiſcopus vel Preſbyter, vel Diaconus, vel Clericus. Si quis vero poſt hæc ſtatuta ſancti hujus Concilii tale aliquid audere tentaverit, infringetur omni genere hojuſmodi conatus, & reſtituatur propriæ Eccleſiæ, in qua vel Epiſcopus vel Preſbyter aut Diaconus ordinatus eſt.

De non ſuſcipiendis alterius Eccleſiæ Clericis.

CAP. XVI.

SI qui ſine reſpectu agentes, & tunc rem Dei ante oculos non habentes, neque Eccleſiaſtica ſtatuta ſcientes, receſſerint ab Eccleſia ſua ſive Preſbyteri, ſive Diacones, ſive in quocumque Ordine Eccleſiaſtico poſiti fuerint, hi nuſquam ſuſcipi debent in Eccleſia, ſed cum omni neceſſitate cogantur ut re-

EDITIO IV.

vabitur etiam nunc, ita ut ſi forte recedant ex corpore, neceſſario vitæ ſuæ viatico non defraudentur. Quod ſi deſperatus aliquis recepta Communione ſupervixerit, ſit inter eos qui ſola oratione communicant. De omnibus tamen his qui ex corpore recedunt, in tradenda eis Communione cura & probatio ſit Epiſcopo.

De Cathecuminis lapſis.

CAP. XIV.

PLacuit hoc ſancto & magno Concilio de Cathecuminis qui lapſi ſunt, ut tribus annis inter audientes verbum ſint tantummodo. Poſthæc vero orent cum Cathecuminis.

De Clericis temere ab Eccleſiis recedentibus.

CAP. XV.

PRopter multas perturbationes & frequentes tumultus ſeditionum quæ fieri ſolent, placuit omnimodo abſcidi iſtam conſuetudinem quæ contra regulam eſt, ſicubi tamen fit, id eſt, ne de civitate ad civitatem tranſeat vel Epiſcopus, vel Preſbyter, vel Diaconus. Si qui vero poſt hæc ſtatuta Sancti Concilii hujus tale aliquid audere tentaverit, infringetur omni genere hujuſmodi conatus, & reſtituetur propriæ Eccleſiæ in qua ordinatus eſt.

De Presbyteris & Diaconis vel cæteris qui ad alias civitates tranſeunt.

CAP. XVI.

SI qui vero ſine reſpectu Dei agentes, & amorem Dei ante oculos non habentes, neque Eccleſiaſtica ſtatuta cuſtodientes receſſerint ab Eccleſia ſua ſive Preſbyteri, ſive Diaconi, vel in quocunque Eccleſiaſtico ordine poſiti fuerint, non debent ſuſcipi in Eccleſia alia, ſed & cum omni neceſſitate cogantur ut re-

EDITIO I.

Al. * Parœcias.
Diſt. 71. c. Si quis auſus.

illis imponi, ut ad ſuas * parochias revertantur. Quod ſi non fecerint, oportet eos communione privari. Siquis autem ad alium pertinentem audacter invadere & in ſua Eccleſia ordinare tentaverit, non conſentiente Epiſcopo, a quo diſceſſit, is qui regulæ mancipatur, ordinatio hujuſcemodi irrita comprobetur.

EDITIO II.

proprias parochias revertantur. Pertinaces autem excommunicatos eſſe oportet. Si autem aliquis uſu temerario ſuccipuerit ad alterum pertinentem, & ordinaverit in ſua Eccleſia non conſentiente Epiſcopo a quo diſceſſerat Clericus qui in Canone conſtituitur, infirma ſit hujuſmodi manus impoſitio.

De Clericis uſuras accipientibus.

CAP. XVII.

Pſal. 14.
Diſt. 17. Quoniam.

QUoniam multi, ſub regula conſtituti, avaritiam, & turpia lucra ſectantur, oblitique divinæ ſcripturæ, dicentis: Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram: mutuum dantes centeſimas exigunt, juſte cenſuit ſancta, & magna Synodus, ut ſi quis inventus fuerit poſt hanc definitionem uſuras accipiens, aut ex adinventione aliqua, vel

Alias * tranſſens, ſed male.

quolibet modo negotium * tranſigens, aut Hennolia, id eſt, ſeſcupla exigens, vel aliquid tale prorſus excogitans turpis lucri gratia, dejiciatur a Clero, & alienus exiſtat a Clero.

De Clericis qui uſuras accipiunt.

CAP. XVII.

QUoniam plures in Canone conſtituti cupiditatem & lucra turpia ſectantur, obliti que ſanctæ Scripturæ dicentis, *Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram*, cum fœnerantur aliis centeſimas exigunt, juſte ſtatuit ſanctum & magnum Concilium, ut ſi quis inventus fuerit poſt hanc definitionem uſuram accipiens aut henuolia, id eſt, ſeſcupla exigens, aut aliquid tale recogitans turpis lucri gratia abjiciatur a Clero, & alienus a Canone ſit.

De privilegiis Preſbyterorum.

CAP. XVIII.

Diſt 93. c. Pervenit.

PErvenit ad ſanctum, magnumque Concilium, quod in quibuſdam locis & civitatibus Preſbyteris gratiam ſacræ communionis Diaconi porrigant. Quod nec regula, nec conſuetudo tradidit, ut ab his, qui poteſtatem non habent offerendi, illi, qui offerunt, Chriſti corpus accipiant. Necnon & illud innotuit, quod quidam Diaconi ante Epiſcopos Sacra oblata contingant. Hæc igitur omnia reſecentur, & in ſua Diaconi menſura permaneant, ſcientes, quod Epiſcoporum quidem miniſtri ſint, inferiores autem Preſbyteris habeantur. Per ordinem ergo poſt Preſbyteros gratiam ſacræ communionis accipiant, aut Epiſcopo eis aut Preſbytero porrigente. Sed nec ſedere in medio Preſbyterorum Diaconis liceat; quia ſi hoc fiat, præter regulam, & ordinem

De privilegiis Preſbyterorum.

CAP. XVIII.

PErvenit ad ſanctum & magnum Concilium quod in quibuſdam locis & civitatibus Preſbyteris gratiam Diaconi porrigant, quod neque Canones, neque conſuetudo tradidit, ut qui poteſtatem offerendi non habent, his qui offerunt porrigant corpus Chriſti. Sed etiam hoc quoque innotuit, quod quidam Diaconi & ante Epiſcopos contingant Euchariſtiam. Omnia igitur hæc amputentur, & maneant Diaconi in proprio ordine, ſcientes quod Epiſcoporum quidem miniſtri ſint, Preſbyteris autem inferiores exiſtant. Accipiant autem Euchariſtiam ex ordine poſt Preſbyteros, eis dante aut Epiſcopo aut Preſbytero. Sed nec ſedere eis in medio Preſbyterorum liceat. Præter Canonem enim & præter ordinem eſt ſi fiat. Si quis autem obtemperare noluerit poſt

EDITIO III.

deant ad Eccleſias ſuas, aut ſi permanſerint, excommunicatos eos eſſe oportet. Si quis autem auſus fuerit aliquem qui ad alterum pertinet ordinare in ſua Eccleſia, cum non habeat conſenſum Epiſcopi illius a quo receſſit Clericus ſuus, irrita ſit hujuſmodi ordinatio.

De fœneratoribus Clericis.

CAP. XVII.

QUoniam multi Clerici avaritiæ cauſa turpia lucra ſectantes, oblitique divini præcepti quod dicit, *Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram*, fœnerantes centeſimas exigunt, ſtatuit ſanctum hoc Concilium, quod ſi quis inventus fuerit poſt hanc definitionem uſuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra ſectari, vel etiam in Græcis dimidias centeſimas ſpecies frugum ad ſeſcuplum dare, omnis qui tale aliquid commentus fuerit ad quæſtum excidetur de Clero, & alienus ab Eccleſiaſtico habebitur gradu.

De Diaconibus ne ſupra Presbyteros ſint.

CAP. XVIII.

PErvenit ad ſanctum Concilium quod in locis quibuſdam & civitatibus Preſbyteris ſacramenta a Diaconis dentur. Quod neque regula, neque conſuetudo tradidit, ut hi qui offerendi ſacrificii non habent poteſtatem, his qui offerunt Chriſti corpus porrigant. Sed & illud innotuit quod quidam Diaconi etiam ante Epiſcopum Sacramenta contingant. Hæc omnia amputentur, & maneant Diaconi intra propriam menſuram, ſcientes quia Epiſcoporum quidem miniſtri ſunt, Preſbyteris autem inferiores ſunt. Accipiant ergo Euchariſtiam ſecundum ordinem poſt Preſbyteros ab Epiſcopo vel a Preſbytero. Quod ſi non fuerit in præſenti vel Epiſcopus vel Preſbyter, tunc ipſi proferant & dent. Sed nec ſedere quidem in medio Preſbyterorum liceat Diaconis, ex-

EDITIO IV.

deant ad Eccleſias ſuas, aut ſi permanſerint excommunicari oportet. Si quis autem auſus fuerit aliquem qui ad alterum pertinet ordinare in ſua Eccleſia, cum non habeat Epiſcopi ipſius a quo receſſit Clericus, irrita ſit hujuſmodi ordinatio.

De Clericis uſuram aut ampliationem accipientibus.

CAP. XVII.

QUoniam multi Clerici avaritiæ cauſa turpia lucra ſectantes, oblitique divini præcepti quod dictum eſt, *Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram*, fœnerantes centeſimum exigunt, ſtatuit hoc ſanctum Concilium, ſi quis inventus fuerit poſt hanc definitionem uſuram accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra ſectari, vel etiam ſpecies frumentorum ad ſeſcuplum dare, omnis qui tale aliquid commentus fuerit ad quæſtum dejiciatur ex Clero, & alienus ab Eccleſiaſtico gradu habeatur.

De Diaconibus ne Presbyteris corpus Chriſti tradant, vel ante Presbyteros communicent.

CAP. XVIII.

PErvenit ad ſanctum Concilium quod in locis quibuſdam & civitatibus Preſbyteris ſacramenta Diaconi porrigant. Hoc neque regula neque conſuetudo tradidit, ut hi qui offerendi ſacrificii non habent poteſtatem, his qui offerunt corpus Chriſti porrigant. Sed & illud innotuit quod quidam Diacones etiam ante Epiſcopos Sacramenta ſumant. Hæc ergo omnia amputentur, & maneant Diacones intra ſuam propriam menſuram, ſcientes quia Epiſcoporum quidem miniſtri ſunt, Preſbyteris autem inferiores ſunt. Accipiant ergo Euchariſtiam ſecundum ordinem poſt Preſbyteros ab Epiſcopo vel Preſbytero. Quod ſi non fuerit in præſenti vel Epiſcopus vel Preſbyter, tunc ipſi proferant & dent. Sed nec ſedere quidem liceat in medio Preſbyterorum

EDITIO I.

probatur exiſtere. Si quis autem etiam poſt has definitiones obedire noluerit, a miniſterio ceſſare debebit.

De his, qui a Paulo Samoſateno ad Eccleſiam veniunt.

CAP. XIX.

1. q. 1. c. Si quis confugerit.

DE Paulianiſtis ad Eccleſiam Catholicam confugientibus definitio prolata eſt, ut baptizentur omnimodis. Si qui autem de his præterito tempore in Clero fuerint, ſiquidem immaculati, & inreprehenſibiles apparuerint, baptizati ordinentur ab Epiſcopo Eccleſiæ Catholicæ. Quod ſi diſcuſſio incongruos eos invenerit, abjici tales conveniet. Similiter autem & de * Diaconis, & omnino de his, qui ſub regula verſantur, hæc forma ſervabitur. Meminimus autem de Diaconiſſis, quæ in eodem habitu eſſe probantur, quod non habeant manus impoſitionem, & ideo modis omnibus eas inter laïcas deputari.

Al. * Diaconibus, ſed male.

De flectendo genua.

CAP. XX.

De conſecrat. Diſt. 3. c. Quoniam ſunt.

QUoniam ſunt quidam in die Dominico genua flectentes, & in diebus Pentecoſtes, ut omnia in univerſis locis conſonanter obſerventur, placuit ſancto Concilio ſtantes Domino vota perſolvere.

EDITIO II.

hanc diffinitionem, ceſſet a Diaconio.

De his qui a Paulo Samoſateno ad Eccleſiam veniunt.

CAP. XIX.

DE Paulianiſtis refugientibus ad Eccleſiam Catholicam definitio prolata eſt rebaptizari omnino. Si qui vero ex eis præterito tempore fuerint in Clero, ſiquidem ſine querela & reprehenſione fuerint, poſt baptiſmum ordinentur ab Epiſcopo Eccleſiæ. Si vero diſcuſſio eos minus idoneos invenerit, deponi eos convenit. Similiter & de Diaconibus & omnino de his qui in eodem Canone converſantur, eadem forma ſervabitur. Meminimus autem & de Diaconiſſis quæ in eadem ſpecie ſunt, quia manus impoſitionem aliquam non habent, ut omnino inter laïcas computentur.

De flectendo genua.

CAP. XX.

QUoniam ſunt qui die Dominica flectant genua, & diebus Pentecoſtes, placuit de hoc ſanctæ & magnæ Synodo eos in omnibus locis conſonanter & conſentienter ſtantes Dominum orare debere.

Expliciunt Canones Nicæni Concilii.

EDITIO III.

tra, regulam enim & extra ordinationem eſt ut hoc fiat. Si quis autem non vult his eſſe ſubjectus, etiam poſt hanc diffinitionem ceſſet eſſe Diaconus.

EDITIO IV.

Diacones. Extra regulam enim eſt & extra ordinem, ut hoc fiat. Si quis autem non vult his ſufficiens eſſe poſt hanc definitionem, ceſſet eſſe Diaconus.

De Paulianiſtis quos homines homuntianitas vocant.

CAP. XIX.

SI qui confugerint ad Eccleſiam de Paulianiſtis, ſtatutum ſit rebaptizari eos omnimodo. Si qui vero Clerici erant apud eos, ſiquidem inculpabiles inventi fuerint & inreprehenſibiles, rebaptizati etiam ordinentur ab Epiſcopis Eccleſiæ Catholicæ. Si autem examinati minus apti fuerint deprehenſi, deponi eos oportet. Similiter autem & circa Diacones & de omnibus qui in Clero inveniuntur, eadem forma ſervabitur. Commemoravimus etiam de Diaconiſſis his quæ in hoc ordine inventæ ſunt, quæ nec manus impoſitionem aliquam habent, ita ut omni genere inter laicas habeantur.

De Paulianiſtis & Cataphrigis rebaptizandis.

CAP. XIX.

SI qui confugerint ad Eccleſiam Catholicam de Paulianiſtis & Catafrigis, ſtatutum ſit rebaptizari eos omnimodo debere. Si qui vero Clerici erant apud eos, ſiquidem inculpati fuerint & inreprehenſibiles rebaptizati rurſus etiam ordinentur ab Epiſcopo Eccleſiæ Catholicæ. Si vero examinati minus apti fuerint deprehenſi, deponi eos oportet. Similiter autem & circa Diacones & de omnibus qui in eodem Clero inveniuntur, eadem forma ſervabitur. Similiter autem Diaconiſſæ quæ in Catholico Canone non habentur, ſimili loco, id eſt, laicæ & tanquam non conſecratæ deputentur.

De diebus Dominicis & Pentecoſten ut in eis ſtantes oremus.

CAP. XX.

QUoniam ſunt in die Dominica quidam ad orationem genua flectentes, & in diebus Pentecoſtes, propterea itaque eſt conſtitutum a ſancta Synodo quoniam conſona & conveniens per omnes Eccleſias cuſtodienda conſuetudo eſt, ut ſtantes ad orationem Domino vota reddamus.

De diebus Dominicis & Pentecoſten, ut in eis ſtantes oremus.

CAP. XX.

QUoniam ſunt in die Dominica quidam ad orationem genua flectentes & in diebus Pentecoſtes, propterea itaque eſt conſtitutum a ſancta Synodo, quoniam conſona & conveniens per omnes Eccleſias cuſtodienda conſuetudo eſt, ut ſtantes ad orationem Domino vota reddamus.

Expliciunt Canones Nicani Concilii.

* ET SUBSCRIPSERUNT CCC. XVIII.

qui in eodem Concilio convenerunt.

OSius Epiſcopus civitatis Cordubenſis, provinciæ Spaniæ, dixit, *Ita credo, ſicut ſuperius ſcriptum eſt.* Victor & Vincentius Preſbyteri urbis Romæ * ſubſcripſerunt.

Al.* *pro venerabili viro Papa & Epiſcopo noſtro Sylveſtro ſubſcripſimus.*

* *Et ſubſcripſerunt*] Vetus Codex Eccleſiæ Belvacenſis hoc loco ſic habet majuſculis literis: *Hæc ſunt nomina Orientalium. Occidentalium nomina ideo non ſunt ſcripta, quia nulla apud eos de hæreſi ſuſpicio fuit.*

Provinciæ Ægypti.

Alexander	*Alexandriæ magna*	
Naucration	*Naucratites*	*al. Alſocranon*
Adamantius	*Cynopolites*	*al. Cynon*
Alberion	*Parætonii*	*al. de Parpheto*
Philippus	*Paremphiteos*	*al. Paraſyſcos*
Potamon	*Heracleotes*	*al. Heracleos*
Secundus	*Ptolemaites*	*al. Ptolemaidos*
Dorotheus	*Peluſiotes*	*al. Peluſianus*
Caius	*Muethos*	
Anthiochus	*Memphites*	*al. Mempheos.*
Tiberius	*Tarichites*	

Provinciæ Thebaidos.

Atlas	*Schediæ*	*al. Scedras*
Tyrannus	*Antinoeæ*	*al. Antinon*
Voluſianus	*Lycopolites*	*al. Lycon*

Provinciæ Lybiæ.

Dathes	*Berenices*
Zephyrus	*Barces*
Serapion	*Antiphrenſis*
Secundus	*Tautitanenſis*
Titus	*Parætonii*

Provinciæ Paleſtinæ.

Macarius	*Hieroſolymitanus*	
Germanus	*Neapolitanus*	
Marinus	*Sebaſtenus*	
Caianus	*Caſarienſis*	
Euſebius	*Gadareus*	*al. Gadarenſis*
Sabinus	*Aſcalonitanus*	
Longinus	*Nicopolitanus*	
Petrus	*Jamnites*	*al. Jamnienſis*
Macrinus	*Eleutheropolites*	
Maximus	*Maximianopolitanus*	
Paulinus	*Maximinopolitanus*	
Januarius	*Hierichuntinus*	*al. Ierichuntius*
Heliodorus	*Zabulonites*	*al. Zabulon*
Aetius	*Lyddenſis*	*al. Lybdenſis*
Sylvanus	*Azotius*	*al. Azoti*
Patrophilus	*Zabulonites*	
Aſclepius	*Lyddenſis*	*al. Lyddon*
Petrus	*Scythopolitanus*	
Antiochus	*Gazæus*	*al. Gazes*

Selis

Selis	*Capitolienſis*	*al. Capitoliados*

Provinciæ Phœnices.

Zenon	*Tyrius*	*al. de Tyro*
Æneas	*Ptolemaidos*	
Magnus	*Damaſcenus*	
Theodorus	*Sidonius*	*al. Sydonos*
Hellanicus	*Tripolytanus*	*al. Tripoleos*
Philocalus	*Paneates*	*al. Pancados*
Gregorius	*Berytius*	*al. Beryti*
Martinus	*Palmyrenus*	*al. Palmyron*
Thalaſſus	*Alaſſius*	*al. Alaſſus*
Anatolius	*Emiſenus*	*al. Emiſes*

Provinciæ Syriæ Cœles.

Euſtathius	*Antiochenus*	
Zenonius	*Seleucenus*	*al. Seleuciæ*
Theodorus	*Laodicenſis*	
Alphius	*Apamienſis*	*al. Apamiæ*
Baſſianus	*Rhaphaneotes*	
Philotimus	*Hieropolitanus*	
Piperius	*Samoſatenus*	
Archelaus	*Dolichenus*	*al. Dolices*
Euphranor	*Balaneotes*	*al. Balaneon*
Palladius	*Corepiſcopus*	
Zoilus	*Gabalites*	*al. Gabalon*
Baſſus	*Zengmatites*	*al. Zengmatos*
Leontius	*Lariſſeus*	
Euſtathius	*Arethuſius*	
Mauritius	*Epiphaneus*	*al. Epiphaniæ*
Paulus	*Neocæſarienſis*	
Syricius	*Cyrreſtes*	*al. a Cyro*
Seleucus	*Corepiſcopus*	
Petrus	*Gindarenus*	*al. Gindaron*
Pegaſius	*Ambacinianenſis*	*al. Ambacinianon*
Baſon	*Gabenus*	*al. Gambulenus*
Gerontius	*Chariſſonenſis*	*al. Chariſſon*

Provinciæ Arabiæ.

Nicomachus	*Boſtrorum*	*al. Boſtron*
Cyrion	*Philadelphiæ*	
Gennadius	*Isbundorum*	*al. Isbundon*
Severus	*Sodomorum*	*al. Sodomitanus*
Sopater	*Patumius*	*ſive Patumenus*
Severus	*Dionyſiados*	

Provinciæ Meſopotamiæ.

Ethilaus	*Edeſſenus*	
Jacobus	*Hebetenſis*	*al. Peſthebienus*
Antiochus	*Reſinatus*	*al. Reſinitanus*
Marcus	*Macedonopolitanus*	*al. Macedonopopolis*

Provinciæ Perſidis.

Joannes	*Perſidis*	

Provinciæ Ciliciæ.

Theodorus	*Tarſenſis*	
Alphion	*Epiphaniæ*	
Narciſſus	*Nerodiadis*	*al. Nerodianus*
Moyſes	*Caſtabalenſis*	*al. Caſtabalon*
Niceſias	*Flaviados*	*al. Flabiadenſis*
Eudæmon	*Corepiſcopus*	
Paulinus	*Adanenus*	*al. Adanon*
Macedonius	*Mopſeates*	*al. Mopſuheſtienſis*
Tarcondunantus	*Ægirates*	*al. Egettanus*
Heſychius	*Alexandriæ minoris*	
Narciſſus	*Hierapolitanus*	*al. Irenupolis*

Provinciæ Cappadociæ.

Leontius	*Cæſarienſis*	
Euſetius	*Tyaneus*	*al. Tyano*
Euphraſius	*Colonienſis*	*al. Coloniæ*
Timotheus	*Cirſiſtrorum*	*al. Circiſtron*
Elpidius	*Cumanus*	*al. Cumaneum*
Gregorius	*Corepiſcopus*	
Stephanus	*Corepiſcopus*	
Euphronius	*Corepiſcopus*	
Rhodon	*Corepiſcopus*	
Theophanius	*Corepiſcopus*	

Provinciæ Armeniæ Minoris.

Eulogius	*Sebaſtenſis*	*al. Sebaſtenus*
Ebetius	*Satalenſis*	*al. Satalon*

Provinciæ Armeniæ Majoris.

Arſaphius	*Sobinenſis*	*al. Sobinon*
Acrites	*Dioſpontanus*	*al. Dioſponti*
Eutichianus	*Amaſeus*	*al. Amaſiæ*
Elpidius	*Eteſiarum*	*al. Eteſion*
Heraclius	*Zelonenſis*	*al. Zelon*

Elpidius	*Cumanus*	

Provinciæ Ponti Polemoniaci.

Longinus	*Neocæſarienſis*	
Domnus	*Trapezuntius*	*al. Trapezuntos*
Stratophilus	*Pityuſius*	*al. Pityuntos*

Provinciæ Paphagoniæ.

Philadelphus	*Pompeiopolis*	*al. Pompeiopolites*
Petronius	*Ionopolis*	*al. Ionopolitanus*
Heſychius	*Amaſtridos*	*al. Amaſtrianenſis*

Provinciæ Galatiæ.

Pancratius & Marcus Ancyrani		
Dicaſius	*Thobarenſis*	*al. Tabienſis*
Erechoreus	*Plamatonenſis*	*al. Plamaton*
Gorgonius	*Cynenſis*	*al. Cynon*
Philadelphus	*Juliapolitanus*	*al. Juliapolis*

Provinciæ Aſiæ.

Theon	*Cyzicenſis*	
Menophantus	*Epheſinus*	
Orion	*Jaſſius*	
Eutychius	*Smyrnenſis*	
Mithres	*Popanenſis*	
Marinus	*Hellenopolitanus*	
Paulus	*Auderenſis*	*al. Audenſis*

Provinciæ Lydiæ.

Artemidorus	*Sardienſis*	*al. Sardeon*
Soron	*Thyatirenſis*	*al. Thyatiron*
Thomaſion	*Philadelphiæ*	
Polion	*Bareos*	*al. Barenſis*
Agogius	*Tripolitanus*	
Florentinus	*Anticyræ*	*al. Antiquiras*
Marcus	*Standitanus*	*al. Standum*

Provinciæ Phrygiæ.

Nunechius	*Laodicenſis*	
Flaccus	*Sandenſis*	*al. Sanda*
Procopius	*Synnadeus*	*al. Synadenon*
Piſticus	*Azanites*	*al. Azanon*
Athenodorus	*Dorylaeus*	*al. Doryleu*
Paulus	*Apameenſis*	*al. Apamenus*
Eugenius	*Eucarpeus*	*al. Eucarpenſis*

Flaccus	*Hieropolitanus*	*al. Hieropolites*

Provinciæ Piſidiæ.

Eulalius	*Iconienſis*	*al. Iconii*
Telemachus	*Adrianopolitanus*	*al. Adrianopolites*
Eutychius	*Seleucienſis*	*al. Seleuciæ*
Uranion	*Sutenonenſis*	*al. Sinenon*
Tarſitius	*Apamienſis*	*al. Apamenus*
Patritius	*Ambladenſis*	*al. Amblades*
Polycarpus	*Metropolitanus*	
Acumedios	*Parenſis*	*al. a Paro*
Heraclius	*Barenſis*	*al. Bareos*

Provinciæ Lyciæ.

Eudæmus	*Patarenſis*	*al. Pataron*

Provinciæ Pamphyliæ.

Callidicus	*Pergenſis*	*al. Pergis*
Eureſius	*Termiſſenſis*	*al. Termiſſus*
Teuxius	*Siarbonenſis*	*al. Siarbon*
Domnus	*Aſpendius*	*al. Aſpendi*
Quintianus	*Seleucienſis*	
Patritius	*Maximianopolitanus*	
Aphrodiſius	*Magidenſis*	*al. Magidon*

Provinciæ Inſulares [a].

[a] *Inſulares*] V. C. add. Neſon.

Euphroſinus	*Rhodienſis*	*al. Rhodi*
Meliphron	*Cous*	*al. a Co*
Strategius	*Lemnius*	*al. Lemni*
Apollodorus	*Corcyræus*	*al. Corcyræ*

Provinciæ Cariæ.

Euſebius	*Antiochenus*	
Ammonius	*Aphrodiſius*	
Leodius	*Cibyritanus*	*al. Cibyriton*
Euſebius	*Mileſius*	*al. a Mileto*

Provinciæ Iſauriæ.

Stephanus	*Barathrenſis*	*al. Barathron*
Athenæus	*Coropaſius*	*al. Curpiſſu*
Etcſius	*Claudiopolitanus*	
Azapetus	*Seleucienſis*	*al. Seleuciæ*
Sylvanus	*Metropolitanus*	
Fauſtus	*Phanemutenſis*	

Antonius	*Antiochenus*	
Neſtor	*Syedreus*	*al. Syedron*
Heſychius	*Corepiſcopus*	
Cyrillus	*Sindenſis*	
Theodorus	*Uſagadenſis*	*al. Uſagadon*
Theodorus	*Corepiſcopus*	
Anatolius	*Corepiſcopus*	
Paulus	*Larinenſis*	
Quintus	*Corepiſcopus*	
Tiberius	*Lyſtrenſis*	*al. Lyſtron*
Aquila	*Corepiſcopus*	
Euſebius	*Parriciæ*	

Provinciæ Cypri.

Cyrillus	*Paphi*	*al. a Papho*
Selanos	*Selanonenſis*	*al. Selanon*

Provinciæ Bithyniæ [a].

[a] *Bithynia*] x i.

Euſebius	*Nicomedienſis*	*al. Nicomediæ*
Theogenius	*Nicænus*	*al. Nicææ.*
Maris	*Chalcedonenſis*	
Cyrillus	*Chius*	*al. a Chio*
Heſychius	*Pruſenſis*	*al. Pruſes*
Gorgonius	*Apolloniates*	*al. Apolloniados*
Georgius	*Ruſiates*	*al. Ruſiados*
Evethios	*Adrianopolitanus*	
Theophanes	*Corepiſcopus*	
Rufus	*Ceſarienſis*	
Eulalius	*Corepiſcopus*	

Provinciæ Europæ [b].

[b] *Europa*] x v.

Phadrius	*Heraclienſis* [c]	*al. Heracliæ.*

[c] *Phadrius Heraclienſis*] *Pederius Iraclius.*

Provinciæ Daciæ.

Protogenes	*Sardicenſis*	
Marcus	*Metropolitanus*	*al. Calabrienſis*
Piſtus	*Martianopolitanus*	
Cæcilianus	*Metropolitanus*	*al. Carthaginenſis*
Alexander	*Theſſalonicenſis*	
Dacius	*Macedoniæ*	
Piſtus	*Athenienſis*	
Marcus	*Eubææ*	

Strategius	*Hephæſtius*	
Claudius	*Theſſaliæ*	
Budion	*Stridonenſis*	*al. Dardaniæ*
Domnus	*Metropolitanus*	*al. Pannoniæ*
Nicaſius [a]	*Galliarum*	*al. Divienſis*
Theophilus	*Gotthiæ* [b]	
Can	*Boſpori*	*al. Boſphorenus.*

[a] *Nicaſius*] *Nicheius Duxnas.*
[b] *Gotthiæ*] *Guthias.*

Explicit ſacratiſſimum Nicanum Concilium.

AD LECTOREM.

IN *hac ſubſcriptione reperiuntur nonnulli (ſed tamen perpauci) Epiſcopi Ariani, qui, metu Conſtantini, ſimulata profeſſione, non ex animo ſubſcripſiſſe videntur. De quibus* Lib. 10. c. 5. *ita ſcribit in Eccleſiaſtica hiſtoria Rufinus.* Defertur ad Conſtantinum ſacerdotalis Concilii ſententia: ille tanquam a Deo prolatam veneratur, cui ſi quis tentaſſet, obniti, velut contra divina ſtatuta venientem, in exilium ſe proteſtatur acturum. Sex igitur ſoli, 171. ab Ario ſe patiuntur expelli; reliqui vero undecim (erant enim ex Arii parte) cum Ario Epiſcopi, Concilio inter ſe habito, acquieſcunt ad ſubſcribendum manu ſola, non mente. Cujus ſimulationis autor præcipue extitit Nicomediæ Epiſcopus (qui hic inter Bithyniæ Epiſcopos primo loco ponitur) Euſebius. Interim quoquo modo, aliis veritate, aliis ſimulatione (ſicut poſt exitus docuit) ſubſcribentibus, & de ſingulis quibuſque Eccleſiaſticis obſervationibus certa ſtatuta ſingentibus, Concilium diremptum eſt.

Aliud item de hac ſubſcriptione, ex tertio eorum, quibus hic utimur, codicum, adnotare libet. Ita enim ibi habetur. Sciendum in antiquioribus exemplaribus Nicæno Concilio aſcriptum reperiri, quia ſtudioſi ſervi Dei non tam Occidentalium, quam Orientalium Patrum nomina conſcribere ſtuduerint, eo quod Occidentales non ſimiliter quæſtionem de hæreſibus habuerint. Unde & in Latinis exemplaribus non omnium Nicænorum Patrum, videlicet CCC. XVIII. Epiſcoporum, nomina reperiuntur conſcripta.

Nec te inſuper, candide lector, offendat, quod alia tranſlationis latina verba reperiuntur in Rufino & Gratiano, non enim inconveniens eſt eoſdem Canones diverſis verbis ex una lingua in alteram transferri. Qua autem interpretatione uſus ſit Gratianus neſcimus. Nos utimur ea, quam olim Adrianus Papa I. per manus Caroli Magni Occidentalibus Eccleſiis direxit. Caterum apud Gratianum duo reperiuntur egregii huic Concilio aſcripti Canones, quos hic referre congruum videtur, quandoquidem inter hos XX. non continentur; unus quidem de Monachis, alter vero de conſecratione Eccleſiarum conſtituit.

Canon de Monachis. *Sic itaque habetur XVI. q. 1. c. 1.* Placuit omnibus reſidentibus in ſancta Nicæna Synodo, ut Monachorum converſatio & vita, ſecundum etymologiam nominis, ab omnibus diſcrepet. Monachus enim Græce, Latine ſingularis dicitur, unde Monachum per omnia ſingulariter agere oportet. Quamobrem firmiter, & indiſſolubiliter omnes præcipimus, ut aliquis Monachus pœnitentiam nemini tribuat, niſi ſibi invicem, ut juſtum eſt: mortuum non ſepeliat, niſi Monachum in Monaſterio ſecum commorantem, vel ſi fortuito quenquam advenientium fratrum ibi mori contigerit.

Canon de conſecratione Eccleſiarum. *Et de conſecratione d. 1. c. Eccleſiis ſic habetur:* Eccleſiis ſemel Deo conſecratis non debet iterum conſecratio adhiberi, niſi aut ab igne exuſtæ, aut ſanguinis effuſione, aut cujuſquam ſemine pollutæ fuerint. Quia ſicut infans a qualicunque ſacerdote in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti baptizatus non debet iterum baptizari, ita nec locus Deo dedicatus iterum conſecrandus eſt, niſi propter eas cauſas, quas ſuperius nominavimus, ſi tamen fidem ſanctæ Trinitatis tenuerint qui eum conſecraverunt. *Hac eadem verba ponuntur ab eodem diſt. 68.*

An vero hi duo Canones aſcribendi ſint huic Concilio Nicæno primo, an potius ſecundo CCCL. *Epiſcoporum, quod ſeptima Synodus eſt appellatum, tuo, lector, judicio relinquimus. Illud autem capitulum, quod ponitur.* 11. *q.* 1. *c.* Judices, *quamvis a Gratiano aſcribatur Nicæno Concilio, tamen ipſa verba indicant non Concilii hujus, ſed Julii Papæ potius, in ipſius ad Orientales Epiſcopos epiſtola dicta eſſe. Ait enim:* Judices autem eſſe non debent, niſi quos ipſe qui impetitur, elegerit, aut quos ſuo conſenſu hæc ſancta Sedes, aut ejus Primates authoritate hujus ſanctæ Sedis, delegaverint. *alius tamen Papa ait ſic fuiſſe in hoc ſancto Concilio a Patribus conſtitutum. Eſt denique inferius longam videre diſceptationem de hujus Concilii Canonibus, habitam olim inter Romanos Pontifices & Epiſcopos Africanos. ſed ea commodius legetur loco ſuo, ne hic veterum codicum ordo turbari videatur* [a].

[a] Meminere Nicæni Concilii Hieronymus in præfatione libri Judith. *Apud Hebræos liber Judith inter agiographa legitur, cujus auctoritas ad roboranda illa quæ in contentionem veniunt minus idonea judicatur. Chaldæo tamen ſermone conſcriptus inter hiſtorias computatur. Sed quia hunc librum Synodus Nicæna in numero ſanctarum Scripturarum legitur computaſſe, acquievi poſtulationi veſtræ.*

Canon 1. Concil. Antiochen. *Magna Synodus.*

In Concil. Arelatenſ. quod ſecundum inſcribitur, Can. 4. 25. *Et eſt prima omnium Arelatenſium ſub Marino non Nicæna de Paſchate Synodi Nicænæ auctoritas, cujus meminit Athanaſius lib. de Synod. Arimin. & Seleuc. Theophil.* Alexand. in Epiſt. Paſchali b. 476. & 477. ubi ſcriptum Concilium, non Canonis, ut notat Iſidorus mercator in præfat. collect. Concil. Nicephor. Calliſt. & Socrat. lib. 1. cap. 9. Theodoret. lib. 1. cap. 10. & 13. Euſeb. lib. 3. de vit. Conſtantin. fortaſſis vero ea de re Canon factus non eſt, ſed quod Patribus viſum fuerat Imperator Edicto comprehendit tanquam rem ad ſuam auctoritatem pertinentem, ut & Leo I. Epiſt. 62. Marciani edictum.

Ambroſius Epiſt. 82. *Patres*, inquit, *in Concilio Nicæno tractatus addidere, neque Clericum quemquam debere eſſe qui ſecunda conjugia ſortitus ſit.*

Walfr. Strab. lib. de reb. Eccleſ. 412. *affirmant multi hymnum illum Gloria Patri, &c. qui Officiis omnibus interſeritur, Nicæni Concilii ſacratiſſima Sanctione prolatum, ut omnibus officiis & orationibus intermixtus, &c.*

CONCILIUM

CONCILIUM ANCYRANUM.

Incipiunt tituli Canonum Ancyrani Concilii [a], *numero XXIV.*

1 DE Preſbyteris, qui immolaverunt tempore perſequutionis.
2 De Diaconis, qui immolaverunt.
3 De his, qui ex fuga comprehenſi ſunt, & per vim pagani ritus aliquid pertulerunt.
4 De his, qui diverſis cauſis gentilitatis ritus aliquid petegerunt.
5 De his, qui timore ritus gentilium petegerunt.
6 De his, qui in locis idolorum manducaverunt.
7 De his, qui frequenrer idolis immolaverunt.
8 De his, qui & aliis ſacrificandi cauſas attulerunt.
9 De Diaconis, qui tempore ordinationis de nuptiis atteſtati ſunt.
10 De deſponſatis puellis, & ab aliis corruptis.
11 De his, qui cum eſſenr Catechumeni, idolis immolaverunt.
12 Quod non oporteat Corepiſcopos ordinare Clericum, niſi in agris, & villulis.
13 De his, qui eſum carnium in Clero conſtituti diffugiunt.
14 De rebus Eccleſiaſticis eo tempore diſtractis, quo ipſæ Eccleſiæ viduantur Epiſcopis.
15 De his, qui fornicantur inrationabilitet, id eſt, qui miſcentur pecoribus, aut cum maſculis polluuntur.
16 De his, qui in pecudes, vel in maſculos aut olim polluti ſunt, aut hactenus hoc vitio tabeſcunt.
17 De his, qui ad Epiſcopatum promoti ſunt, nec recepti.
18 De his, qui virginitatem profeſſi ſunt, & de his, quæ ſub ſororis habitu cum aliquibus commorantur.
19 De his, qui adulteras habent uxores, vel ſi ipſi adulteri comprobentur.
20 De his, qui partus ſuos ex fornicatione diverſis modis interimunt.
21 De homicidiis.
22 De his, qui non ſponte homicidium commiſerunt.
23 De his, qui divinationes expetunt.
24 De his, qui virginum corruptionibus conſcii ſunt.

[a] *Ancyrani Concilii*] quod & Anquiritanum dicitur, & Anquirenſium in veteri tranſlatione, quæ alia eſt ab hac Dionyſii Exigui.

Ad lectorem brevis annotatio.

VARIE *ſcribitur vocabulum hujus Concilii : Gratianus quippe in Decretis vocat Anchiritanum Concilium; noſtri Codices freti antiquitate habent, nunc Ancyra-*

num, nunc Anquiranum. Utcunque autem habent vocabulum, urbs ipſa ſita eſt in Galatia prima, ut patet ex ſubſcriptione Chalcedonenſis Concilii. Dicta antiquitus Anqaira ſeu Antyra. Solêt autem in vetuſtis libris frequenter Qu. pro c. ſcribi, verbi gratia, Quiriacus pro Cyriacus, Qaale pro Cæle; ſic Anquira pro Ancyra. Quod autem hoc Concilium non diu ante Nicænum fuerit, ex ſubſcriptionibus facile colligitur: reperiuntur enim iidem Epiſcopi utrique Concilio alicubi ſubſcripſiſſe. Exempli gratia. Nanechias Laodicenſis, & Marcellus Ancyranus, quem Ariani poſt Nicænum Concilium plurimum vexaverunt, ut ex hiſtoriis, & variis epiſtolis liquet. Author autem horum Canonum maxime Vitalis Antiochenus, qui in ſubſcriptione primum locum tenet, fuiſſe perhibetur.

Diſt. 16. c. Prima annotatio.

[a] *Incipiunt Regulæ Ancyrani Concilii.*

ISTæ regulæ priores quidem ſunt Nicænis: ſed ideo Nicænæ prius [b] ſcriptæ ſunt, propter authoritatem ejuſdem magni, ſanctique Concilii congregati apud Nicæam.

[a] *Incipiunt regulæ*] V. C. *Canones conſtituti a Sanctis Patribus qui congregati ſunt per Sanctum Spiritum in civitate Ancyrenſe.* Sunt autem tituli XXIV.
[b] *Scripta ſunt*] V. C. *accepta ſunt.*

De Preſbyteris qui immolaverunt tempore perſecutionis.

CAP. I.

Diſt. 50. c. Preſbyteros.

PReſbyteros immolanres, & iterum luctamen adeuntes: ſi hoc non per illuſionem aliquam, ſed ex veritate fecerint, ut iterum teneri viderentur, aut tormentis ſubjici, quo facinus pati viderentur inviti; hos ergo placuit honorem quidem ſedis retinere, offerre autem illis & ſermonem ad populum facere, aut aliquibus ſacerdotalibus officiis fungi non liceat.

De Diaconis qui immolaverunt.

CAP. II.

Diſt. 50. c. Diaconi.

DIaconi ſimiliter, qui immolaverunt, honorem quidem habeant: ceſſent vero ab omni ſacro miniſterio, ſive a pane, ſive a calice offerendo, vel prædicando. Quod ſi quidam Epiſcoporum conſcii ſunt laboris eorum, & humilitatis, & manſuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere, vel adimere, penes ipſos erit poteſtas.

De his qui ex fuga comprehenſi ſunt, & per vim pagani ritus aliquid pertulerunt.

CAP. III.

QUi fugientes comprehenſi ſunt, vel a domeſticis traditi, vel ademptis facultatibus ſuſtinuere tormenta, aut in cuſtodiam truſi, proclamaverunt ſe Chriſtianos eſſe, & eo uſque aſtricti ſunt, ut manus eorum comprehendentes violenter attraherent, & funeſtis ſacrificiis admoverent, aut aliquid polluti cibi per neceſſitatem ſumere cogerentur, confitentes jugiter ſe Chriſtianos eſſe, & luctum rei, quæ contigit, inceſſabiliter oſtendentes omni dejectione, & habitu, & humilitate vitæ: nos, velut extra delictum conſtitutos, a communionis gratia non vetamus. Si vero prohibiti ſunt ab aliquibus, propter ampliorem cautelam, vel propter quorundam ignorantiam; ſtatim recipiantur. Hoc autem ſimiliter de Clericis, & de laicis cæteris obſervari conveniet. Perquiſitum eſt autem & illud, ſi poſſunt etiam laici, qui in has neceſſitatis anguſtias inciderunt, ad Clericatus ordinem promoveri? placuit ergo & hos, tanquam qui nihil peccaverunt, ſi & præcedens eorum vita probabilis ſit, ad hoc officium provehi.

De his qui diverſis cauſis gentilitatis ritus aliquid peregerunt.

CAP. IV.

DE his, qui ſacrificare coacti ſunt, inſuper & cœnaverunt in idolio, quicunque eorum, cum ducerentur, lætiore habitu fuerunt, & veſtimentis precioſioribus uſi ſunt, & præparatæ cœnæ indifferenter participes extiterunt:

placuit eos inter audientes uno anno conſtitui, ſuccumbere vero tribus annis, in oratione autem communicare biennio, & tunc ad perfectionis gratiam pervenire. Quotquot autem aſcenderunt templa veſte lugubri, & recumbentes per omne tempus flevere diſcubitus, ſi compleverunt pœnitentiam triennii temporis, ſine oblatione ſuſcipiantur. Si autem non manducaverunt, biennio ſubjecti pœnitentiæ, tertio anno ſine oblatione communicent; ut perfectionem quadriennio conſequantur. Penes autem Epiſcopòs erit poteſtas, modum converſionis eorum probantes, vel humanius erga eos agere, vel amplius tempus addicere. Ante omnia vero præcedens eorum vita & poſterior inquiratur, & ita eis impertiatur humanitas.

De his qui timore ritus gentilium peregerunt.

CAP. V.

DE his, qui minis tantum ceſſere pœnarum, aut privatione facultatum territi, aut demigratione, ſacrificaverunt, & hactenus pœnitudinis negligentes, neque converſi, nunc hujus Concilii tempore ſemet obtulerunt, converſionis ſuæ conſilia capientes: placuit uſque ad magnum diem eos inter audientes ſuſcipi, & poſt magnum diem triennio pœnitentiam agere, & poſtmodum duobus annis ſine oblatione communicare. Et tunc demum, ſex annis completis, ad perfectionis gratiam pervenire. Si vero quidem ante hanc Synodum ſuſcepti ſunt ad pœnitentiam, ex illo tempore initium eis ſexennii computetur. Si quod autem periculum, vel mortis expectatio, aut ex infirmitate, aut ex aliqua occaſione contigerit: his ſub definitione ſtatuta communio non negetur.

De his qui in locis idolorum manducaverunt.

CAP. VI.

DE his, qui feſtis diebus gentilium in remotis eorum locis convivia celebrarunt, ciboſque proprios deferentes ibidem comederunt: placuit poſt pœnitentiam biennii, eos ſuſcipi, utrum vero cum oblatione ſinguli Epiſcoporum probantes vitam eorum, & ſingulos actus examinent.

De his qui frequenter idolis immolaverunt.

CAP. VII.

HI, qui ſecundo, & tertio ſacrificaverunt coacti, quatuor annis pœnitentiæ ſubjiciantur: duobus autem aliis ſine oblatione communicent, & ſeptimo anno perfecte recipiantur.

De his qui & aliis ſacrificandi cauſas attulerunt.

CAP. VIII.

QUotquot autem non ſolum ipſi deviaverunt, ſed etiam inſurrexerunt, & compulerunt fratres, & cauſas præbuerunt, ut cogerentur: hi per triennium quidem locum inter audientes accipiant, per aliud vero ſexennium pœnitentiæ ſubjiciantur actioti, & alio anno communionem ſine oblatione percipiant, ut perfectionem, expleto decennio, conſequantur. Inter hæc autem & eorum vita penſanda eſt.

De Diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis atteſtati ſunt.

CAP. IX.

DIaconi quicunque ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt, & dixerunt, velle ſe conjugio copulari, quia ſic manere non poſſunt: hi ſi poſtmodum uxores duxerint, in miniſterio maneant, propterea, quod eis Epiſcopus licentiam dederit. Quicunque ſane tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem, profeſſi continentiam, & poſtea nuptiis obligati ſunt, a miniſterio ceſſare debebunt.

De deſponſatis puellis, & ab aliis corruptis.

CAP. X.

DEſponſatas puellas, & poſt ab aliis raptas, placuit erui, & eis reddi, quibus ante fuerant deſponſatæ, etiamſi eis a raptoribus vis illata conſtiterit. 27. q. 2. c. Deſponſatam.

De his qui cum eſſent catechumeni, idolis immolaverunt.

CAP. XI.

EOs, qui ante baptiſma ſacrificaverunt idolis, & poſtea baptiſma conſecuti ſunt: placuit ad ordinem provehi, eo quod probentur abluti.

Quod non oporteat Corepiſcopos Clericos ordinare, niſi in agris & villulis.

CAP. XII.

COrepiſcopis non licere Preſbyteros, aut Diaconos ordinare, ſed nec Preſbyteris civitatis, ſine præcepto Epiſcopi, vel literis, in unaquaque parochia.

De his qui eſum carnium in Clero conſtituti diffugiunt.

CAP. XIII.

HI, qui in Clero ſunt Preſbyteri, & Diaconi, & a carnibus abſtinent: placuit eas quidem contingere, & ita ſi voluerint, continere. Quod ſi in tantum eas abominantur, ut nec olera, quæ cum eis coquuntur, exiſtiment comedenda, tanquam non conſentientes regulæ, ab ordine ceſſare debebunt.

De rebus Eccleſiaſticis eo tempore diſtractis, quo ipſæ Eccleſiæ viduantur Epiſcopis.

CAP. XIV.

12. q. 2. c. Si qua de rebus. DE his, quæ pertinent ad Eccleſiam, quæcunque, cum non eſſet Epiſcopus, Preſbyteri vendiderunt: placuit, reſciſſo contractu, ad jura Eccleſiaſtica revocari. In judicio autem erit Epiſcopi, ſi pretium debeat recipi, nec ne. Quia plerunque rerum diſtractarum reditus ampliorem ſummam pro pretio dato reddiderit.

De his qui fornicantur inrationabiliter, id eſt qui miſcentur pecoribus, aut cum maſculis polluuntur.

CAP. XV.

DE his, qui inrationabiliter verſati ſunt, ſive verſantur, quotquot ante viceſimum annum tale crimen commiſerint, quindecim annis exactis in pœnitentia, communionem mereantur orationum: deinde quinquennio in hac communione durantes, tunc demum oblationis ſacramenta contingant. Diſcutiatur autem & vita eorum, qualis tempore pœnitudinis extiterit, & ita miſericordiam conſequantur. Quod ſi inexplebiliter his hæſere criminibus, ad agendam pœnitentiam prolixius tempus inſumant. Quotquot autem peracta xx. annorum ætate, & uxores habentes, hoc peccato prolapſi ſunt, xxv. annis pœnitudinem gerentes in communionem ſuſcipiantur orationum: in qua quinquennio perdurantes, tunc demum oblationis ſacramenta percipiant. Quod ſi & uxores habentes, & tranſcendentes quinquageſimum annum ætatis, ita deliquerint: ad exitum vitæ communionis gratiam conſequantur.

De his qui in pecudes, vel in maſculos, aut olim polluti ſunt, aut hactenus hoc vitio tabeſcunt.

CAP. XVI.

EOs, qui inrationabiliter vixerunt, & lepra injuſti criminis alios polluerunt, præcepit ſancta Synodus inter eos orare qui ſpiritu periclitantur immundo.

De his qui ad Epiſcopatum promoti ſunt, nec recepti.

CAP. XVII.

SI qui Epiſcopi ordinati ſunt, nec recepti ab illa parochia, in qua fuerant denominati, voluerintque alias occupare parochias, & vim præſulibus earum inferre, ſeditiones adverſus eos excitando: hos abjici placuit. Quod ſi voluerint in Preſbyterii ordine, ubi prius fuerant, ut Preſbyteri reſidere: non abjiciantur propria dignitate. Si autem ſeditiones commovent ibidem conſtitutis Epiſcopis, Preſbyterii quoque honor talibus auferatur, fiantque damnatione notabiles. Diſt. 92. c. Si quis.

De his qui virginitatem profeſſi ſunt, & de his quæ ſub ſororis habitu cum aliquibus commorantur.

CAP. XVIII.

QUotquot virginitatem promittentes irritam faciunt ſponſionem: inter bigamos cenſeantur. Virgines autem, quæ conveniunt cum aliquibus, tanquam ſorores, habitare prohibemus.

De his qui adulteras habent uxores, vel ſi ipſi adulteri comprobantur.

CAP. XIX.

SI cujus uxor adulterata fuerit, vel ſi ipſe adulterium commiſerit, ſeptem annorum pœnitentia oportet eum perfectionem conſequi ſecundum priſtinos gradus.

De his qui partus ſuos ex fornicatione diverſis modis interimunt.

CAP. XX.

DE mulieribus, quæ fornicantur, & partus ſuos necant, vel quæ agunt ſecum, ut utero conceptos excutiant: antiqua quidem definitio uſque ad exitum vitæ eas ab Eccleſia removet: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus, ſecundum præfixos gradus pœnitentiæ largiamur.

De homicidis.

CAP. XXI.

QUi voluntarie homicidium fecerint, pœnitentiæ quidem jugiter ſe ſubmittant: perfectionem vero circa vitæ exitum conſequantur.

De his qui non ſponte homicidium commiſerunt.

CAP. XXII.

DE homicidiis non ſponte commiſſis prior quidem definitio poſt ſeptennem pœnitentiam perfectionem conſequi præcipit: ſecunda vero quinquennii tempus explere. Modus autem hujus pœnitentiæ in Epiſcoporum ſit arbitrio, ut ſecundum converſationem pœnitentium poſſint & extendere tardantibus, & minuere ſtudioſe feſtinantibus. *Diſt 50. c. Eos qui non voluntate.*

De his qui divinationes expetunt.

CAP. XXIII.

QUi divinationes expetunt, & morem gentilium ſubſequuntur, aut in domos ſuas hujuſcemodi homines introducunt, exquirendi aliquid arte maleficâ, aut expiandi cauſa, ſub tegula quinquennii jaceant, ſecundum gradus pœnitentiæ definitos. *26 q. 5. c. Qui divinationes.*

De his qui virginum corruptionibus conſcii ſunt.

CAP. XXIV.

QUidam ſponſam habens, ſororem ejus violavit, & gravidam reddidit: poſtmodum deſponſatam ſibi duxit uxorem; illa vero, quæ corrupta eſt, laqueo ſe peremit. Hi, qui fuerunt conſcii, poſt decennem ſatisfactionem juſſi ſunt ſuſcipi, ſecundum gradus pœnitentiæ conſtitutos.

ET SUBSCRIPSERUNT XVIII. EPISCOPI, qui in eodem Concilio convenerunt.

Vitalis	*Antiochenus*	
Marcellus	*Ancyranus*	
Atricolaus	*Cæſarienſis*	
Lupus	*Tarſenſis*	*al. de Tarſo*
Baſilius	*Amenſis*	*al. Amenſis*
Philadelphus	*Æliopolitanus*	
Euſtolus	*Nicomedienſis*	
Heraclius	*Zelonenſis*	
Petrus	*Iconienſis*	
Nunechius	*Laodicenſis*	

Sergianus	*Antiochenſis*
Epidaurius	*Piſidienſis*
Narciſſus	*Pergenſis*
Leontius	*Nerodianenſis*
Longinus	*Dicaſionenſis*
Amphion	*Alphios*
Selaus	*Germanus*

Expliciunt Canones Concilii Ancyrani.

CONCILIUM NEOCÆSARIENSE.

Incipiunt tituli Canonum Neocaſarienſis Concilii, numero XIV.

1 DE Preſbyteris, qui uxores acceperunt, vel fornicati ſunt.
2 De his, quæ duobus fratribus nupſerint, vel qui duas ſorores uxores acceperint.
3 De multinubis.
4 De his, qui proponentes fornicari vetantur.
5 De Cathecumenis peccantibus.
6 De Catechumena prægnante.
7 Quod non oporteat in bigami nuptiis orare Preſbyterum.
8 De his, qui mulieribus adulteris juncti ſunt.
9 De his, qui ad Preſbyterium promoventur, & ante ordinationem peccatorum ſibi ſunt conſcii.
10 De Diaconibus ſimiliter.
11 Quo tempore Præſbyterum conveniat ordinare.
12 De his, qui in ægritudine baptiſma conſequuntur.
13 De Preſbyteris agrorum.
14 De numero certo Diaconorum.

Ad lectorem brevis annotatio.

EX *catalogo ſubſcriptionum Nicani, Chalcedonenſis Concilii conjicere licet Neocaſarienſe Concilium celebratum eſſe in Provincia Ponti Polemoniaci; utrobique enim primo loco ponitur Epiſcopus Neocaſarienſis. Atque ut intelligas non longe ante Nicanum hoc praceſſiſſe, idem reperitur Epiſcopus Longinus & hic & illic aſſignatus. Eſt autem Pontus regio ad littus ſinuſ Euxini, quam olim Nero, concedente Rege Polemone, ex Regno in Provincia formam redegit, uti ſcribunt Suetonius, Aurelius, Eutropius, aliique hiſtorici. Dicta eſt ergo Pontus Polemoniacus ab antiquo Rege, ſita inter Paphlagoniam, & Armeniam, clara nunc Trapezunte, Imperii Turcici ſede ante captam Conſtantinopolim. De hoc autem Concilio ita ſribit Gratianus:* Synodus Neocæſarienſis poſt Ancyricanam & Antiochenam legitur fuiſſe, in qua Patres XVII. ſtatuerunt Canones XXIII. quorum author maxime Vitalis, Epiſcopus Salonitanus, extitit. *Hæc ille: Arbitramur autem mendoſos eſſe Codices, qui pro numero* XIV. *habent* XXIV. *Non enim extant niſi* XIV. *hujus Concilii Canones, quos etiam ſexta Synodus legitur approbaſſe.*

Diſt. 16. c. Prima annotatio.

Ea. c. Quoniam, §. item 2.

Incipiunt Canones Concilii Neocæſarienſis.

INcipiunt regulæ [a] prolatæ in Synodo Neocæſarienſi; numero XIV. Et hæ regulæ poſt eas quidem probantur eſſe, quæ apud Ancyram, vel Cæſaream expoſitæ ſunt: ſed Nicænis anteriores reperiuntur.

[a] *Incipiunt regulæ*] Vetus exemplar germani fratris ex interpretatione Dionyſii Exigui, *convenientibus in unum ſanctis & venerabilibus Epiſcopis in urbe Cæſarea, Vitalis, Germanus, Gregorius, Alfius, Baſilius, Salaminus, Redux, Dicaſius, Heraclius, Leontius, Anſian, Stephanus, Sencius, Lupus, Valentinus, Gerontius, Marciſſus, Longinus, & Sanctus, & cæteri ſtatuerunt hæc quæ infra ſcripta ſunt.*

De Presbyteris qui uxores acceperunt, vel fornicati ſunt.

CAP. I.

Diſt. 28. c. Preſbyter. PReſbyter ſi uxorem acceperit, ab ordine deponatur: ſi vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetraverit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiam redigi.

De his quæ duobus fratribus nupſerint, vel qui duas ſorores uxores acceperint.

CAP. II.

MUlier, ſi duobus fratribus nupſerit, abjiciatur uſque ad mortem: veruntamen in exitu, propter miſericordiam, ſi promiſerit quod facta incolumis, hujus conjunctionis vincla diſſolvat, fructum pœnitentiæ conſequatur. Quod ſi defecerit mulier, aut vir in talibus nuptiis, difficilis erit pœnitentia in vita permanenti.

De multinubis.

CAP. III.

31 q. 1. c. De his. DE his, qui in plurimas nuptias inciderunt & tempus quidem præfinitum manifeſtum eſt, ſed converſatio eorum, & fides tempus adbreviat.

De his qui proponentes fornicari vetantur.

CAP. IV.

SI quis mulierem concupiſcens propoſuerit cum ea concumbere, & cogitatio ejus non perveniat ad effectum; apparet quod gratia Dei liberatus ſit.

De Catechumenis peccantibus.

CAP. V.

CAtechumenus [a] ingrediatur Eccleſiam, & in ordinem eorum qui inſtruuntur aſſiſtat: hic autem deprehenſus fuerit peccans, ſiquidem genu flectit, audiat, ut non delinquat ulterius; ſi vero, & audiens peccaverit, expellatur.

[a] *Cathecumenus*] Nicæn. 14.

De Cathecumena prægnante.

CAP. VI.

GRavidam, oportet baptizari, quando voluerit, nihil enim in hoc quæ parit, naſcenti communicat: propterea quod uniuſcujuſque ſuum propoſitum in confeſſione declaretur.

Quod non oporteat in bigami nuptiis orare Presbyterum.

CAP. VII.

PReſbyterum in nuptiis bigami prandere non convenit, quia cum pœnitentia bigamus egeat, quis erit Preſbyter, qui propter convivium talibus nuptiis poſſit præbere conſenſum?

De his qui mulieribus adulteris juncti ſunt.

CAP. VIII.

MUlier cujuſdam adulterata laici conſtituti, ſi evidenter arguatur, Diſt. 34. c. Si cujus.
talis ad miniſterium Cleri venire non poterit. Si vero poſt ordinationem adulterata fuerit, dimittere eam convenit; quod ſi cum illa convixerit, miniſterium ſibi commiſſum obtinere non poterit.

De his qui ad Presbyterium promoventur, & ante ordinationem peccatorum ſibi ſunt conſcii.

CAP. IX.

PReſbyter, ſi præoccupatus corporali peccato provehatur, & confeſſus 15 q. 8. c. Qui admiſit.
fuerit

fuerit de ſe, quod ante ordinationem deliquerit, oblata non confeſſus: manens in reliquis officiis, propter ſtudium bonum; nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus impoſitionem poſſe dimitti. Quod ſi de ſe non fuerit ipſe confeſſus, & argui manifeſte nequiverit, poteſtatis ſuæ judicio relinquatur.

De Diaconis ſimiliter.

CAP. X.

SImili modo etiam Diaconus, ſi eodem peccato ſuccubuerit, ab ordine miniſterii ſubtrahatur.

Quo tempore Preſbyterum conveniat ordinare.

CAP. XI.

Diſt. 78. c. Preſbyter. Luc. 3.

PReſbyter ante triceſimum ætatis ſuæ annum nullatenus ordinetur, licet valde ſit dignus: ſed hoc tempus obſervet. Nam Dominus noſter triceſimo ætatis ſuæ anno baptizatus eſt, & ſic cœpit docere.

De his qui in ægritudine baptiſma conſequuntur.

CAP. XII.

SI quis in ægritudine fuerit baptizatus, ad honorem Preſbyterii non poteſt promoveri, quod non ex propoſito fides ejus, ſed ex neceſſitate deſcendit: niſi forte propter ſequens ſtudium ejus, & fidem, atque hominum raritatem talis poſſit admitti. *Diſt. 57. c. Si quis.*

De Preſbyteris agrorum.

CAP. XIII.

PReſbyteri ruris in Eccleſia civitatis, Epiſcopo præſente, vel Preſbyteris urbis ipſius, offerre non poſſunt, nec panem ſanctificatum dare, calicemque porrigere. Si vero abſentes hi fuerint, & ad dandam * orationem vocentur, ſoli dare debebunt. Coepiſcopi quoque ad exemplum quidem, & formam ſeptuaginta videntur eſſe* ut cum. Miniſtri autem propter ſtudium, quod erga pauperes exhibent, honorentur.

* *Forte oblationem.*

* *Forte vocati.*

De numero certo Diaconorum.

CAP. XIV.

DIaconi ſeptem debent eſſe juxta regulam, licet & valde magna ſit civitas. Idipſum autem & Actuum Apoſtolorum liber inſinuat. *Act. 6. Diſt. 93. c. Diaconi.*

CONVENERUNT AUTEM IN UNUM ſancti & venerabiles Epiſcopi ª in urbe Cæſarienſi, id eſt

Vitalis	*Lupus*	
Germanus	*Valentinus*	
Gregorius	*Gerontius*	
Alphius	*Narciſſus*	
Heraclius	*Longinus*	
Baſilius	*Sanctus*	
Leontius	*Salaminus*	*al. Salminus*
Amphion	*Rudus*	*al. Redus*
Stephanus	*Dicaſius*	
Eretius		

In Decretis habetur Salonizanus. Diſt. 16. c. Prima annot.

Et cæteri, qui ſtatuerunt ſuperius ſcripta.

ª *In urbe Cæſarienſi*] V. C. *Cæſarea.*

CONCILIUM GANGRENSE.

[a] *Tituli Canonum Gangrenſis Concilii, numero XX.*

1 DE his qui nuptias [b] execrantur.
2 De his qui abominantur eos, qui carnibus veſcuntur.
3 De ſervis qui jugum famulatus abjiciunt Chriſtianitatis obtentu.
4 De Preſbyteris qui habuere conjugia.
5 De his qui ab Eccleſia conventus ſpernendos æſtimant.
6 De his qui Eccleſiaſtica miniſteria præter Eccleſiam faciunt.
7 De fructuum oblationibus, quæ Miniſtris Eccleſiæ conferuntur.
8 De his quæ in uſus pauperum conferuntur.
9 De his qui in virginitate, continentiaque perſiſtunt.
10 De his qui pro virginitate ſuperbiunt.
11 De his qui Agapas, id eſt, paſtiones pauperum, riſui deputant.
12 De his qui palliis utuntur, & idcirco ſuperbiunt.
13 De mulieribus quæ utuntur virilibus indumentis.
14 De his qui velut peccatum copulam deſerunt nuptiarum.
15 De his qui Chriſtianitatis obtentu deſpiciunt filios.
16 De his qui patres Chriſtianitatis occaſione contemnunt.
17 De mulieribus quæ ſe attondunt Chriſtianitatis obtentu.
18 De his qui dominico die jejunant, tanquam nihil præ cæteris differente.
19 De his qui Eccleſiaſtica jejunia abſque neceſſitate diſſolvunt.
20 De his qui collectas, quæ fiunt in martyrum commemorationibus execrantur.

[a] *Tituli Canonum*] In Vet. Cod. Turon. qui fuit Henrici Meſmii, ſunt ex alia tranſlatione.
[b] *Execrantur*] V. C. abominantur.

ARGUMENTUM IN GANGRENSE CONCILIUM EX GRATIANO.

SYNODUS Gangrenſis poſt Nicænam legitur fuiſſe, in qua Patres XVI. ſtatuerunt Canones XX. propter quaſdam neceſſitates Eccleſiaſticas, maxime contra Euſtochium, qui dicebat, quod nullus in conjugali gradu poſitus, nec ullus fidelis, qui non omnibus renunciaret, quæ poſſideret, ſpem ullam ad Deum haberet: & multa alia venenoſa, quæ enumerare longum eſt. *Et infra in alio loco.* Item opponitur ex Concilio Gangrenſi: Si quis diſcernit Preſbyterum conjugatum, tanquam occaſione nuptiarum, quod offerre non debeat, & ab ejus oblatione ideo abſtinet, anathema ſit. Sed notandum eſt (inquit) quod ſecundum

Diſt. 16. c. Prima annos.

Diſt. 28. c. Si quis diſcernit.

Diſt. 29. c. 1. Ea c. Regula. Diſt. 30. c. 1.

Iſidorum pleraque Capitula ex cauſa, ex loco, ex tempore, ex perſona, conſideranda ſunt. Hic etiam Gregorius ait: Regulæ ſanctorum Patrum pro tempore, loco, & perſona, & negotio, inſtante neceſſitate, traditæ ſunt. Illud ergo, quod in Gangrenſe Concilio legitur, ex cauſa conſideratur, & ex tempore. Cauſa fuit hæreſis Manichæorum, qui conjugium deteſtabantur. Sicut etiam quorundam ſuperſtitio, multa in Catholicorum deteſtationem introduxiſſe invenitur, contra quos in Gangrenſi Concilio ſtatutum legitur. *Hæc Gratianus.*

INCIPIT SYNODI GANGRENSIS PRÆFATIO.

* Lege Epiſcopi.

Al. * convenit.

Errores Euſtaſianorum.

* Forte addendum. ſpeciem aut formam.

* Forte hac.

*DOMINIS honorabilibus [a] conſacerdotibus, in Armenia conſtitutis, * Epiſcopis, quorum nomina ſuperius ſunt ſcripta, & convenerunt in Gangrenſi Concilio, in Domino ſalutem. Quoniam * conveniens ſancta Synodus Epiſcoporum in Gangrenſem Eccleſiam, propter quaſdam Eccleſiaſticas neceſſarias cauſas inquirendas, & ea, quæ ſecundum Euſtaſium geſta ſunt, dinoſcenda, invenit multa fieri indecenter ab his, qui hunc eundem Euſtaſium ſequuti ſunt, neceſſario ſtatuit, palam factis omnibus, amputare univerſa, quæ ab eodem male commiſſa ſunt. Declaratum eſt enim hos eoſdem nuptias accuſare, & docere quod nullus in conjugali poſitus gradu ſpem habeat apud Deum. Unde factum eſt, ut multæ mulieres ſeductæ, relictis propriis viris, & viri, uxoribus deſtitutis, vinculum conjugale diſſolverent, continentiam profitentes, quam cum retinere non poſſent, adulteria commiſerunt. Inventi ſunt enim diſceſſiones, ac ſeparationes, Dominicis Eccleſiis Dei docere, id eſt, & traditiones Eccleſiaſticas, & ea, quæ in Eccleſiis aguntur, debere contemni, privatis conventiculis ſtatutis atque ad imitationem eorum, quæ in domo Dei aguntur, omnia præſumere celebrare. Adhuc etiam veſtibus communibus ſpretis, novos etiam & inſolitos habitus adſumpſiſſe. Primitias quoque fructuum, & oblationes eorum, quas veterum inſtitutio Eccleſiis tribuit, ſibimet vendicaſſe, id eſt, propria ratiocinatione doctrinæ, tanquam ſanctis ſibi eas offerri debere, apud ſe, & inter ſe diſpenſandas. Servos a Dominis recedentes, & per hanc inuſitata religionis * Dominos contempſiſſe. Mulieres præter conſuetudinem, & ſui ſexus ornatum * hac ſe juſtificari credentes, virilem habitum uſu cepiſſe, pluresque occaſione religionis tonſas, genuini decoris comas penitus amputaſſe. Jejunia, quæ in Eccleſia prædicantur, contemnenda adſeruiſſe. Nonnullos eorum etiam cibos carnium, tanquam inlicitos reputaſſe. In domibus conjugatorum, nec orationes quidem celebrari perſuaſiſſe, in tantum, ut eaſdem fieri vetent, oblationibus quoque in domibus factis minime communicandum eſſe decernant. Presbyteros, qui matrimonia contraxerunt, ſperni debere, nec ſacramenta, quæ ab eis conficiuntur, contingi. Loca ſanctorum martyrum, vel baſilicas contemnere, & omnes, qui illuc conveniunt, reprehendere. Divites fideles, qui non omnibus renunciant, quæ poſſident, ſpem apud Deum non habere. Et multa alia, quæ numerari nulli poſſibile eſt, ſingulos quoque eorum pro arbitrio ſuo conſtituere, unuſquiſque eorum per tales inſtitutiones ab Eccleſiaſtico Canone recedentes, tanquam proprias leges ſibimet condidiſſe. Nec communis his omnibus, & una ſententia eſt. Singuli enim prout videtur, & libet ad accuſationem Eccleſiæ nitendo, tanquam rector non ſit, vel addit decreta, vel minuit. Propterea ergo coactum eſt hoc Concilium, in Gangrenſi Eccleſia habitum, Canones iſtos exponere, in quibus probantur, ne memorati eſſent extra Eccleſiam. Quod ſi per pœnitentiam condemnaverint hæc omnia, quæ male ſenſerunt, tanquam a ſe non bene prolata, acceptabiles fiant, atque ad eos ſingula, quæ debent condemnare, Synodus credidit exponenda. Quod ſi quis renuerit hæc, quæ hodie conſtituta ſunt, tanquam hæreticus, & anathematizatus, & damnatus abjiciatur, & erit non ſolum incommunicatus, verum etiam & ab Eccleſia habeatur extorris, donec deprecetur Epiſcopos, & de univerſis * quæ * pœne eos deprehenſa, atque detecta ſunt, providerit, quid horum ſuſceperit obſervandum.*

* Forte addendum, traditionibus.

* Forte penes.

[a] *Dominis honorabilibus*] V. C. *Epiſcopis, quorum nomina ſuperius ſunt ſcripta. Euſebius, Eulalius, Eugenius, Bitenius, Olimpius, Gregorius, Fileтus, Eracles, Ælianus, Papius, Epatius, Profetius, Bazilius, Baſſus, Eugenius, qui, &c.* Vet. Exempl. Juron. *Dominis honorabilibus in Armenia conſtitutis, ſanctis & comminiſtris, Euſebius, Ælianus, Eugenius, Olympius, Bithynius, Gregorius, Feliculus, Papus, Eulalius, Hypatius, Proæreſius, Bazilius, Eugenius, Heraclius, qui convenerunt in ſanctam Synodum in civitate Gangrenſe.* Sunt vero omnia ex alia tranſlatione.

* *Incipiunt Regulæ Synodi Gangrenſis, quæ poſt Nicænum Concilium expoſitæ ſunt, numero XX.*

* *Incipiunt Regulæ*] V. C. addit : *Quæ poſt ſanctum Nicænum Concilium in Grangia expoſita ſunt.*

De his qui nuptias execrantur.

CAP. I.

Diſt. 30. c. Si quis nuptias.

SI quis vituperat nuptias, & dormientem cum viro ſuo fidelem, ac religioſam deteſtatur, aut culpabiles æſtimat, velut qui in regnum Dei introire non poſſint: anathema ſit.

De his qui abominantur eos qui carnibus veſcuntur.

CAP. II.

Diſt. 30. c. Si quis carnem.

SI quis carnem edentem, præter ſanguinem, & idolis immolatum, & ſuffocatum, cum religione, & fide, condemnat, velut ſpem, propter hujuſmodi perceptionem, non habentem: anathema ſit.

De ſervis qui jugum famulatus abjiciunt Chriſtianitatis obtentu.

CAP. III.

17. q. 4. Si quis ſervum.

SI quis ſervum prætextu divini cultus doceat dominum contemnere proprium, ut diſcedat ab ejus obſequio, nec ei cum benevolentia, & omni honore deſerviat: anathema ſit.

De Presbyteris qui habuere conjugia.

CAP. IV.

Diſt. 28. Si quis diſcernit.

QUicunque diſcernit a Presbytero, qui uxorem habuit, quod non oporteat eo miniſtrante de oblatione percipere: anathema ſit.

De his qui Eccleſiæ conventus ſpernendos exiſtimant.

CAP. V.

Diſt. 30 c. Si quis docet.

SI quis docet domum Dei contemptibilem eſſe, & conventus, qui in ea celebrantur: anathema ſit.

De his qui Eccleſiaſtica miniſteria præter Eccleſiam faciunt.

CAP. VI.

SI quis extra Eccleſiam ſcorſum conventus celebrat, & deſpiciens Eccleſiam ea, quæ ſunt Eccleſiæ, voluerit uſurpare, non conveniente Presbytero, juxta decretum Epiſcopi: anathema ſit.

Diſt. 30. c. Si quis extra.

De fructuum oblationibus, quæ Miniſtris Eccleſiæ conferuntur.

CAP. VII.

SI quis oblationes Eccleſiæ extra Eccleſiam accipere, vel dare voluerit, præter conſcientiam Epiſcopi, vel ejus, cui hujuſcemodi officia commiſſa ſunt, nec cum ejus voluerit agere Concilio: anathema ſit.

De his quæ in uſus pauperum conferuntur.

CAP. VIII.

SI quis dederit, vel acceperit oblata præter Epiſcopum, vel eum qui conſtitutus eſt ab eo, ad diſpenſandam miſericordiam pauperibus: & qui dat, & qui accipit, anathema ſit.

De his qui in virginitate, continentiaque perſiſtunt.

CAP. IX.

QUicunque virginitatem cuſtodiens, aut continentiæ ſtudens, velut horreſcens nuptias temerat, nec propter hoc, quod bonum, & ſanctum eſt, nomen virginitatis adſumit: anathema ſit.

Diſt 30. c. Si quis vel.

De his qui pro virginitate ſuperbiunt.

CAP. X.

SI quis ex his, qui virginitatem propter dominum ſervant, extollitur adverſum conjugatos: anathema ſit.

Diſt. 30 c. Si quis propter.

De his qui agapas, id eſt paſtiones pauperum, riſui deputant.

Cap. XI.

Diſt. 42. c. Si quis.

SI quis deſpicit eos, qui fideliter agapas, id eſt convivia pauperibus exhibent, & propter honorem Dei convocant fratres, & noluerit communicare hujuſcemodi vocationibus, parvipendens quod geritur: anathema ſit.

De his qui palliis utuntur, & idcirco ſuperbiunt.

Cap. XII.

Diſt. 30. c. Si quis virorum.

SI quis virorum propter continentiam, quæ putatur, amictu pallii utitur, quaſi per hoc habere ſe juſtitiam credens, & deſpicit eos, qui cum reverentia birris, & aliis communibus, & ſolitis utuntur: anathema ſit.

De mulieribus quæ utuntur virilibus indumentis.

Cap. XIII.

Diſt. 30. c. Si qua mulier. 2.

SI qua mulier propter continentiam, quæ putatur, habitum mutat, & pro ſolito muliebri amictum virilem ſumit: anathema ſit.

De his qui velut peccatum copulam deſerunt nuptiarum.

Cap. XIV.

Diſt. 30. c. Si qua mulier.

SI qua mulier virum proprium relinquens diſcedere voluerit, nuptias execrans: anathema ſit.

De his qui Chriſtianitatis obtentu deſpiciunt filios.

Cap. XV.

Diſt. 30. c. Si quis reliquerit.

SI quis filios ſuos relinquens, non eos enutrit, & quod ad ſe pertinet, non ad pietatem divini cultus informat, ſed per occaſionem continentiæ negligit: anathema ſit.

De his qui patres Chriſtianitatis occaſione contemnunt.

Cap. XVI.

Diſt 30. c. Si qui filii.

QUicunque filii a parentibus ſub prætextu divini cultus abſcedunt, nec debitam reverentiam dependunt illis, qui divinum cultum ſibi procul dubio præferunt: anathema ſit.

De mulieribus quæ ſe attondent Chriſtianitatis obtentu.

Cap. XVII.

Diſt. 30. c. Quacunque mulier.

SI qua mulier, propter divinum cultum (ut æſtimat) crines attondet, quos ei Deus ad ſubjectionis memoriam tribuit: tanquam præceptum diſſolvens obedientiæ, anathema ſit.

De his qui dominico die jejunant, tanquam nihil præ cæteris differente.

Cap. XVIII.

Diſt. 30. c. Si quis tanquam.

SI quis propter continentiam, quæ putatur, aut contumaciam, in die dominico jejunat: anathema ſit.

De his qui Eccleſiaſtica jejunia abſque neceſſitate, diſſolvunt.

Cap. XIX.

Diſt. 30. c. Si quis eorum.

SI quis eorum qui continentiæ ſtudent, abſque neceſſitate corporea tradita in commune jejunia, & ab Eccleſia cuſtodita ſuperbiendo diſſolvit, ſtimulo ſuæ cogitationis impulſus: anathema ſit.

De his qui collectas, quæ fiunt in Martyrum commemorationibus, execrantur.

Cap. XX.

Diſt. 30. c. Si quis per ſuperbiam.

SI quis ſuperbiæ uſus affectu conventus abominatur, quæ ad confeſſiones Martyrum celebrantur, & miniſteria, quæ in eis fiunt, ſimul cum eorum memoriis execratur: anathema ſit.

ET SUBSCRIPSERUNT

Ælianus	*Eugenius*	*Olympius*
Euſebius	*Proæreſeus*	*Heracleus*
Baſilius	*Eulalius*	*Bræius*

Hypatius [a]	*Baſſianus*	*Baſſus*
Bithynicus	*Oſius*	*Pappus*
Philethus	*Gregorius*	

[a] *Hypatius*] V. C. addit: *Epiſcopus Gangrenſis*; cujus mentio in Menologio Græcorum, die ultima menſis Martii.

HÆC *autem* [b] *ſcripſimus, non, qui in Eccleſia Dei ſecundum ſcripturas ſanctum propoſitum continentiæ eligunt, vituperantes: ſed eos, qui abutuntur propoſito in ſuperbiam, & extolluntur adverſus ſimpliciores, abſcindimus, & damnamus eos, qui adverſum ſcripturas, & Eccleſiaſticas regulas nova introducunt præcepta. Nos autem & virginitatem cum humilitate admiramur, & continentiam, quæ cum caſtitate, & religione ſuſcipitur, approbamus, & renunciationes ſæcularium negociorum cum humilitate recipimus, & nuptiarum caſtum vinculum honoramus, & divitias cum juſtitia, & operibus bonis non ſpernimus, & habitum ſimplicem, ac veſtem viliorem pro corporis diligentia infucatum laudamus, ſicut etiam ſolutas, & fractas in veſtibus proceſſiones reprobamus. Et domos Dei honoramus, & conventus, qui in his fiunt, tanquam ſanctos, & utiles ſuſcipimus, pietatem in privatis domibus non claudentes, ſed omnem locum in nomine Dei ædificatum, honoramus, & congregationem in eadem Eccleſia, factam pro utilitate communi, recipimus. Et bona opera, quæ ſupra vires in fratres pauperes exercentur, ſecundum Eccleſiaſticas traditiones beatificamus, & omnia, quæ ſanctas per ſcripturas, & per Apoſtolos ſunt tradita, in Eccleſia celebrari exoptamus.*

Diſt. 30. c. Hæc autem ſcripſimus.

Diſt. 41. c. Parſimoniam.

[b] *Hæc autem, &c.*] Quæ ſequuntur non ſunt in Vet. Cod. Belvac.

CONCILIUM

CONCILIUM ANTIOCHENUM.

Tituli Canonum Antiocheni Concilii, numero XXV.

1 DE his qui contraria gerunt his, quæ regulariter de paſcha ſtatuta ſunt in Nicæno Concilio.

2 De his qui ſe a perceptione ſanctæ communionis avertunt, & qui excommunicatis per domos communicant.

3 De his qui ab alia parochia, præter conſcientiam Epiſcoporum ſuorum, in aliis immorantur.

4 De damnatis, & miniſtrare tentantibus.

5 De his qui ſe a miniſterio Eccleſiaſtico ſubtrahunt, & ſeorſum colligunt.

6 De Clericis excommunicatis, & Laïcis.

7 De peregrinorum ſuſceptione.

8 De pacificis peregrinorum, id eſt, commendatitiis litteris.

9 De Metropolitanis ſingularum provinciarum.

10 De his qui vocantur Corepiſcopi.

11 De Epiſcopis, & Clericis adeuntibus Imperatorem.

12 De damnatis Epiſcopis, aut Clericis, & adeuntibus Imperatorem.

13 De his qui, cum ſint ex alia provincia, in aliis audent ordinationes efficere.

14 De diſſenſione, quæ ſuper Epiſcoporum dijudicatione contingit, appellantium provinciales Antiſtites.

15 De Epiſcopis ab ejuſdem provinciæ Sacerdotibus conſonanter excluſis.

16 De vacantibus Epiſcopis.

17 De his qui, cum ad Epiſcopatum convocantur, evitant.

18 De his qui promoventur ad Epiſcopatum, nec recipiuntur.

19 De Epiſcopalibus in provinciis ordinationibus.

20 De Synodis quæ debent ab Epiſcopis ſuis temporibus in provincia celebrari.

21 Ut nullo modo de parochia ad aliam parochiam tranſeat.

22 Ut in altera parochia Clericos alterius parochiæ Epiſcopus nullatenus ordinet.

23 Ut nullum ad Epiſcopatum pro ſe conſtituat promovendum.

24 De rebus ad Eccleſiam pertinentibus, & de his, quæ propria Epiſcopi eſſe noſcuntur.

25 Ut Epiſcopus diſpenſandi res Eccleſiaſticas habeat poteſtatem.

Incipiunt Regulæ [a] *Antiocheni Concilii, expoſitæ apud Antiochiam in Encaniis, numero XXV.*

SAncta, & pacata Synodus [b] in unum congregata, his, qui per ſingulas provincias ſunt, unanimibus ſanctis, & conſacerdotibus in Domino ſalutem. Gratia, & veritas Jeſu Chriſti, Domini, & Salvatoris noſtri, ſanctam Antiochenam Eccleſiam viſitans, & in unum connectens, per concordiam pacatiſſimi ſpiritus: multa quidem, & alia perfecit, in omnibus autem, & pacata ſpiritu etiam hoc perfecit, ut quæ viſa ſunt recte conſtitui, cum plurima conſideratione, & judicio, una omnibus nobis Antiochiam ex diverſis provinciis congregatis Epiſcopis, in veſtram notitiam deferrentur. Credimus autem gratiæ Domini, & ſancto Spiritui pacis, quod & ipſi conſpirabitis nobis tanquam in una fuiſſetis virtute: ut nobis, cum traditionibus adnitentes, magis autem muniti, & in Spiritu ſancto, præſentibus hiſdem ipſis, quæ definita ſunt, conſentientes: & ea, quæ recta viſa ſunt, roborantes cum conſenſu ſancti Spiritus conſignabitis. Sunt autem præfiniti Canones Eccleſiaſtici hi, qui infra ſcripti ſunt, in qua Synodo fuerunt Epiſcopi Euſebius, Theodorus, & cæteri, qui in Græco ſermone continentur, & hæc conſtituerunt, quæ infra ſcripta ſunt.

[a] *Antiocheni Concilii expoſita apud Antiochiam*] Stephanus Luythodio Moguntino Epiſcopo. *Ex capitulis Nicani Concilii L X X. viginti tantum in Eccleſia Romana habentur, quo neglectu catera defecerunt. Ambiguum eſt, arbitrantur plurimi, ea Antiocheno inſerta Concilio.*

[b] *Sancta, & pacata Synodus, &c.*] Quæ ſequitur præfatio non eſt in veteri Codice Belvacenſi, in quo incipit hoc Concilium a Canone I. Eſt tamen in editione veteri, cujus diverſa interpretatio eſt.

De his qui contraria gerunt his, quæ regulariter de Paſcha ſtatuta ſunt in Niceno Concilio.

CAP. I.

OMnes, qui auſi fuerint diſſolvere definitionem ſancti, & magni Conſilii, quod apud Nicæam congregatum eſt, ſub præſentia piiſſimi, & venerandi Principis Conſtantini, de ſalutifera ſolennitate ſacratiſſimæ Paſchæ: excommunicandos, & de Eccleſia pellendos eſſe cenſemus, ſi tamen contentioſius adverſus ea, quæ bene ſunt decreta, perſtiterint, & hæc quidem de laicis dicta ſint. Si quis autem eorum, qui præeſſe noſcuntur Eccleſiæ, aut Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, poſt hanc definitionem tentaverit ad ſubverſionem populorum, Eccleſiarumque perturbationem, ſeorſum colligere, & cum Judæis Paſcha celebrare: ſancta Synodus hunc alienum jam hinc ab Eccleſia judicavit, quod non ſolum ſibi, ſed & plurimis cauſa corruptionis, & perturbationis extiterit. Nec ſolum tales a miniſterio removet, ſed etiam illos, qui poſt damnationem hujuſmodi communicare tentaverint: damnatos autem omni quoque extrinſecus honore privari, quem ſancta regula, & ſacerdotium Dei promeruit.

De his qui ſe a perceptione ſanctæ communionis avertunt, & qui excommunicatis per domos communicant.

CAP. II.

OMnes, qui ingrediuntur Eccleſiam Dei, & ſcripturas ſacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, ſed pro quadam intemperantia ſe a perceptione ſanctæ communionis avertunt: hi de Eccleſia removeantur, quamdiu per confeſſionem pœnitentiæ fructus oſtendant, & precibus indulgentiam conſequantur. Cum excommunicatis autem non licere communicare, nec cum his, qui per domos conveniunt devitantes orationes Eccleſiæ: ſimul orandum eſt, ab alia quoque Eccleſia non ſuſcipiendum, qui in alia minime congregatur. Si quis autem de Epiſcopis, aut Preſbyteris, vel Diaconis, ſeu quilibet ex Clero deprehenſus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam iſte privetur communione:

tanquam qui regulam confundat Eccleſiæ.

De his qui ab alia parochia præter conſcientiam Epiſcoporum ſuorum, in aliis immorantur.

CAP. III.

7. q. 1. c. Si quis Preſbyter. SI quis Preſbyter, aut Diaconus, & omnino quilibet ex Clero, parochiam propriam deſerens, ad aliam properaverit: vel inde omnino demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari, ulterius ibidem non miniſtret: maxime, ſi vocanti ſuo Epiſcopo, & regredi ad propriam parochiam commonenti obedire contempſerit. Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat, a miniſterio modis omnibus removeatur: ita, ut nequaquam locum reſtitutionis inveniat. Si vero pro hac cauſa damnatum alter Epiſcopus ſuſcipiat, hic etiam a communi coerceatur Synodo, velut qui Eccleſiaſtica conſtituta diſſolvat.

De damnatis, & miniſtrare tentantibus.

CAP. IV.

11. q. 3. Si quis Epiſcopus. SI quis Epiſcopus damnatus a Synodo, vel Preſbyter, aut Diaconus a ſuo Epiſcopo auſi fuerint aliquid de miniſterio ſacro contingere: ſive Epiſcopus, juxta præcedentem conſuetudinem, ſive Preſbyter, aut Diaconus, nullo modo liceat ei, nec in alia Synodo, reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis: ſed & communicantes ei omnes abjici de Eccleſia, & maxime ſi poſtea quam didicerint adverſum memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentaverint.

De his qui ſe a miniſterio Eccleſiaſtico ſubtrahunt, & ſeorſum colligunt.

CAP. V.

SI quis Preſbyter, aut Diaconus Epiſcopum proprium contemnens ſe ab Eccleſia ſequeſtravit, & ſeorſum colligens altare conſtituit, & commonenti Epiſcopo non adquieverit, nec conſentire, vel obedire voluerit ſemel, & iterum convocanti: hic damnetur omni modo, nec ultra remedium conſequatur, quia ſuam recipere non poteſt dignitatem. Quod ſi Eccleſiam conturbare, & ſollicitare perſiſtat, tanquam ſeditioſus, per poteſtates exteras opprimatur.

De Clericis excommunicatis, & Laïcis.

CAP. VI.

SI quis a proprio Epiſcopo communione privatus eſt, non ante ſuſcipiatur ab aliis, quam ſuo reconcilietur *11. q. 3. Si quis a proprio.* Epiſcopo, aut certe ad Synodum, quæ congregatur, occurrens pro ſe ſatisfaciat, & perſuadens Concilio ſententiam ſuſcipiat alteram. Hæc autem definitio maneat circa laicos, & Preſbyteros, & Diaconos, omneſque qui ſub regula eſſe monſtrantur.

De peregrinorum ſuſceptione.

CAP. VII.

NUllus peregrinorum ſine pacificis, *Diſt. 71. c. fi.* id eſt commendatitiis ſuſcipiatur epiſtolis.

De pacificis peregrinorum, id eſt commendatitiis litteris.

CAP. VIII.

PReſbyteri, qui ſunt in agris, canonicas Epiſtolas dare non poſſunt, ad ſolos tantum vicinos Epiſcopos literas deſtinabunt. Corepiſcopi autem, qui ſunt inreprehenſibiles, dare poſſunt pacificas, id eſt generales Epiſtolas.

De Metropolitanis ſingularum provinciarum.

CAP. IX.

PEr ſingulas regiones Epiſcopos con- *9 q. 3. c. Per ſingulas provincias. 2.* venit noſſe, Metropolitanum Epiſcopum ſollicitudinem totius provinciæ gerere: propter quod ad Metropolim omnes undique qui negocia videntur habere, concurrunt. Unde placuit eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum cæteros Epiſcopos agere, ſecundum antiquam a patribus noſtris regulam conſtitutam: niſi ea tantum, quæ ad ſuam diœceſim pertinent, poſſeſſioneſque ſubjectas. Unuſquiſque enim

Epiſcopus habeat ſuæ parochiæ poteſtatem, ut regat juxta reverentiam ſingulis competentem & providentiam gerat omnis poſſeſſionis, quæ ſub ejus eſt poteſtate: ita, ut Preſbyteros, & Diaconos ordinet, & ſingula ſuo judicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet, præter Antiſtitem Metropolitanum, nec Metropolitanus ſine cæterorum gerat conſilio Sacerdotum.

De his qui vocantur corepiſcopi.

CAP. X.

QUi in vicis, vel poſſeſſionibus Corepiſcopi nominantur, quamvis manus impoſitionem Epiſcoporum perceperint, & ut Epiſcopi conſecrati ſint: tamen ſanctæ Synodo placuit ut modum proprium recognoſcant, ut gubernent ſubjectas ſibi Eccleſias, earumque moderamine, curaque contenti ſint. Ordinent etiam lectores, & Subdiaconos atque exorciſtas: quibus promotiones iſtæ ſufficiant. Nec Preſbyterum vero, nec Diaconum audeant ordinare, præter civitatis Epiſcopum, cui ipſe cum poſſeſſione ſubjectus eſt. Si quis autem tranſgredi ſtatuta tentaverit, depoſitus, quo utebatur, honore privetur. Corepiſcopum vero civitatis Epiſcopus ordinet, cui ille ſubjectus eſt.

De Epiſcopis, & Clericis adeuntibus Imperatorem.

CAP. XI.

23. q. 8. c. Si quis Epiſcopus. SI quis Epiſcopus, aut Preſbyter, aut quilibet regulæ ſubjectus Eccleſiæ, præter conſilium, & litteras Epiſcoporum provinciæ, & præcipue Metropolitani, adierit Imperatorem: hunc reprobari, & abjici oportere, non ſolum a communione, verum & ab honore, cujus particeps videtur exiſtere; quia venerandi Principis auribus moleſtiam tentavit inferre, contra leges Eccleſiæ. Si igitur adire Principem neceſſaria cauſa depoſcit, hoc agatur cum tractatu, & conſilio Metropolitani, & cæterorum Epiſcoporum, qui in eadem provincia commorantur: qui etiam proficiſcentem ſuis proſequantur epiſtolis.

De damnatis Epiſcopis, aut Clericis adeuntibus Imperatorem.

CAP. XII.

SI quis a proprio Epiſcopo Preſbyter, aut Diaconus, aut a Synodo fuerit Epiſcopus forte damnatus, & Imperatoris auribus moleſtus extiterit: oporteat ad majus Epiſcoporum converti Concilium, & quæ putaverint habere juſta, plurimis Epiſcopis ſuggerant, eorumque diſcuſſiones ac judicia præſtolentur. Si vero hæc parvipendentes moleſti fuerint Imperatori, hos nulla venia dignos eſſe, nec locum ſatisfactionis habere, nec ſpem futuræ reſtitutionis penitus operiri dijudicamus. *21. q. 5. Si quis a proprio.*

De his qui cum ſunt ex alia provincia, in aliis audent ordinationes efficere.

CAP. XIII.

NUllus Epiſcopus ex alia provincia audeat ad aliam tranſgredi, & ad promotionem miniſterii aliquos in Eccleſiis ordinare, licet conſenſum videantur præbere nonnulli: niſi literis tam Metropolitani, quam cæterorum, qui cum eo ſunt, Epiſcoporum, rogatus adveniat, & ſic ad actionem ordinationis accedat. Si vero, nullo vocante, in ordinato more deproperet ſuper aliquibus ordinationibus & Eccleſiaſticis negociis ad eum non pertinentibus componendis: irrita quidem, quæ ab eo geruntur, exiſtant, ipſe vero incompoſiti motus ſui, & irrationabilis audaciæ ſubeat ultionem, ex hoc jam damnatus a ſancto Concilio. *9. q. 2. Nullum Epiſcopum.*

De diſſenſione, quæ ſuper Epiſcoporum dijudicatione contigit, appellantium provinciales Antiſtites.

CAP. XIV.

SI quis Epiſcopus de certis criminibus judicetur, & contingat de eo comprovinciales Epiſcopos diſſidere: cum judicatus ab aliis innocens creditur, reus ab aliis extimatur, pro totius hujus ambiguitatis abſolutione ſanctæ Synodo placuit, ut Metropolitanus Epiſcopus a vicina provincia judices alios convocet, qui controverſiam tollant: ut per eos ſimul, & per comprovinciales Epiſcopos, quod juſtum viſum fuerit, approbetur. *6 q. 4. c. Si quis Epiſcopus.*

De Epiſcopis ab ejuſdem provincia Sacerdotibus conſonanter excluſis.

CAP. XV.

6. q. 4. Si quis Epiſcopus. 2.

SI quis Epiſcopus de certis criminibus accuſatus contemnatur ab omnibus Epiſcopis ejuſdem provinciæ, cunctique conſonanter eandem contra eum formam decreti protulerint: hunc apud alios nullo modo judicari, ſed firmam concordantium Epiſcoporum provinciæ manere ſententiam.

De vacantibus Epiſcopis.

CAP. XVI.

Diſt. 92. c. Si quis Epiſcopus vacans.

SI quis Epiſcopus vacans in Eccleſiam vacantem proſiliat, ſedemque pervadat abſque integro, perfectoque conſilio: hic abjiciatur neceſſe eſt, & ſi cunctus populus, quem diripuit, eum habere delegerit. Perfectum vero Concilium illud eſt, ubi interfuerit Metropolitanus Antiſtes.

De his qui cum ad Epiſcopatum vocantur, evitant.

CAP. XVII.

Diſt. 92. c. Si quis Epiſcopus 2.

SI quis Epiſcopus per manus impoſitionem Epiſcopatum acceperit, & præeſſe populo conſtitutus miniſterium ſubire neglexerit, nec adquieverit ire ad Eccleſiam ſibi commiſſam: hunc oportet communione privari, donec ſuſceperit coactus officium, aut certe de eo aliquid integra decreverit ejuſdem provinciæ Synodus Sacerdotum.

De his qui promoventur ad Epiſcopatum, nec recipiuntur.

CAP. XVIII.

Diſt. 92. c. Si quis Epiſcopus. 2.

SI quis Epiſcopus ordinatus ad parochiam minime, cui eſt electus, acceſſerit, non ſuo vitio, ſed quod eum aut populus vitet, aut propter aliam cauſam, non tamen ejus vitio perpetratam: hic & honoris ſit, & miniſterii particeps, dummodo nil moleſtus Eccleſiæ rebus exiſtat, ubi miniſtrare cognoſcitur. Quem etiam obſervare conveniet, quicquid Synodus perfecta provinciæ, quod viſum fuerit, judicando decreverit.

De epiſcopalibus in provinciis ordinationibus.

CAP. XIX.

EPiſcopus præter Synodum, & præſentiam Metropolitani nullatenus ordinetur. Hoc autem modis omnibus coram poſito melius quidem eſt, ut omnes ſimul adſint ejuſdem provinciæ ſacerdotes, quos Metropolitanus Epiſcopus advocare debebit. Et ſiquidem omnes occurrerint, optime; quod ſi hoc difficile fuerit, ſaltem plures adeſſe omnimodo convenit, aut certe ſcriptis ejuſdem ſententiæ comprobari: & ita ſub plurimorum vel præſentia, vel decreto ordinatio celebretur. Quod ſi ſecus contra definita factum fuerit, nullas ordinatio vires habeat; ſi vero juxta definitam regulam fiat, & nonnulli pro contentione propria contradicant, obtineat ſententia plurimorum. Diſt. 65. c. Epiſcopus non eſt.

De Synodis, quæ debent ab Epiſcopis, ſuis temporibus in provincia celebrari.

CAP. XX.

PRopter utilitates Eccleſiaſticas, & abſolutiones earum rerum, quæ dubitationem, controverſiamque recipiunt, optime placuit, ut per ſingulas quaſque provincias bis in anno Epiſcoporum Concilia celebrentur. Semel quidem poſt tertiam ſeptimanam feſti Paſchalis: ita ut quarta ſeptimana Pentecoſtes conveniat Synodus, Metropolitano provinciales Epiſcopos admonente. Secunda vero Synodus fiat idus Octobris, id eſt quinto decimo die menſis Octobris, quem Hyperberetæon Græci cognominant. In ipſis autem Conciliis adſint Presbyteri, & Diaconi, & omnes, qui ſe læſos exiſtimant; & Synodi experiantur examen. Nullis vero liceat apud ſe celebrare Concilia, præter eos, quibus a Metropolitanis videntur eſſe jura commiſſa. Diſt. 18. c. Propter.

Ut nullo modo de parochia ad aliam parochiam Epiſcopus tranſeat.

CAP. XXI.

EPiſcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam, nec ſponte 7. q. 1. c. Epiſcopum de Dioceſi.

ſua prorſus inſiliens, nec vi coactus a populis, nec ab Epiſcopo neceſſitate compulſus. Maneat autem in Eccleſia, quam primitus a Deo ſortitus eſt, nec inde tranſmigret, ſecundum priſtinum de hac re terminum conſtitutum.

Ut in altera parochia Clericos alterius parochiæ Epiſcopus nullatenus ordinet.

CAP. XXII.

9. q. 2. 1. Epiſcopum non debere.

EPiſcopus alienam civitatem, quæ non eſt illi ſubjecta, non adeat: nec ad poſſeſſionem accedat, quæ ad eum non pertinet ſuper ordinationem cujuſquam, nec conſtituat Presbyteros, aut Diaconos alteri ſubjectos Epiſcopo: niſi forte cum conſilio, & voluntate regionis Epiſcopi. Si quis autem tale aliquid facere tentaverit, irrita ſit ejus ordinatio, & ipſe coerceatur a Synodo; nam ſi ordinare non potuerit, nullatenus judicabit.

Ut nullum ad Epiſcopatum pro ſe conſtituat promovendum.

CAP. XXIII.

8. q. 1. c. Epiſcopo non liceat.

EPiſcopo non licere pro ſe alterum ſucceſſorem ſibi conſtituere, licet ad exitum vitæ perveniat, quod ſi tale aliquid factum fuerit, irritum eſſe hujuſcemodi eſt conſtitutum. Servetur autem jus Eccleſiaſticum id continens oportere non aliter fieri, niſi cum Synodo, & judicio Epiſcoporum, qui poſt obitum quieſcentis poteſtatem habent, eum, qui dignus extiterit, promovere.

De rebus ad Eccleſiam pertinentibus, & de his, quæ propria Epiſcopi eſſe noſcuntur.

CAP. XXIV.

10 q. 1. Quacunque res.

QUæ ſunt Eccleſiæ, ſub omni ſollicitudine, & conſcientia bona, & fide, quæ in Deum eſt, qui cuncta conſiderat, judicatque ſerventur, quæ etiam diſpenſanda ſunt judicio, & poteſtate Pontificis, cui commiſſus eſt populus, & animæ, quæ intra Eccleſiam congregantur. Manifeſta vero ſint, quæ pertinere videntur ad Eccleſiam, cum notitia Presbyterorum, & Diaconorum, qui circa ipſum ſunt, ita ut agnoſcant, nec ignorent, quæ ſint Eccleſiæ propria, nec eos aliquid lateat: ut ſi contigerit Epiſcopum migrare de ſeculo, certis exiſtentibus rebus, quæ ſunt Eccleſiæ, nec ipſæ conlapſæ depereant, nec quæ propria probantur Epiſcopi, ſub occaſione rerum pervadantur Eccleſiæ. Juſtum namque, & acceptum eſt coram Deo, & hominibus, ut ſua Epiſcopus quibus voluerit, derelinquat, & quæ Eccleſiæ ſunt, eidem conſerventur Eccleſiæ, ut nec Eccleſia aliquod patiatur incommodum, nec Epiſcopus ſub occaſione proſcribatur Eccleſiæ, & in cauſas incidant, qui ad eam pertinent, & ipſe poſt obitum maledictionibus ingravetur.

Ut Epiſcopus diſpenſandi res Eccleſiaſticas habeat poteſtatem.

CAP. XXV.

EPiſcopus Eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem, ad diſpenſandum erga omnes, qui indigent, cum ſumma reverentia, & timore Dei. Participet autem & ipſe quibus indiget: ſi tamen indiget, tam ſuis, quam fratrum, qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſariis uſibus profuturis, ita ut in nullo qualibet occaſione fraudentur, juxta ſanctum Apoſtolum ſic dicentem: *Habentes victum, & tegumentum, his contenti ſimus.* Quod ſi contentus iſtis minime fuerit, convertat autem res Eccleſiæ in ſuos uſus domeſticos, & ejus commodo, vel agrorum fructus non cum Presbyterorum conſcientia, Diaconorumque pertractet, ſed horum poteſtatem domeſticis ſuis, aut propinquis, aut fratribus, filiiſque committat: ut per hujuſmodi perſonas occulte * cæteræ læ- dantur Eccleſiæ, Synodo provinciæ pœnas iſte perſolvat. Si autem & aliter accuſetur Epiſcopus, aut Presbyteri, qui cum ipſo ſunt, quod ea, quæ pertinent ad Eccleſiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet Eccleſiaſtica facultate ſibimet uſurpent: ita ut ex hoc affligantur quidem pauperes, criminationi vero, & blaſphemiis tam ſermo prædicationis, quam hi, qui diſpenſant, taliter exponantur, & hos oportet corrigi, ſancta Synodo, id quod condecet, approbante.

12. q. 1 Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum.

1. Tim. 6.

Al. * cæteri.

ET SUBSCRIPSERUNT XXX. EPISCOPI, qui in eodem Concilio convenerunt.

Euſebius Palæſtinenſis		*Alexander*
Theodorus Iſaurienſis		*Heſychius*
Agapius Arabienſis		*Petrus*
Narciſſus Cœles Syriæ		*Theodorus*
Paulus Tercundici	*al. Torgundimancos*	*Archelaus*
Theodorus Mancos	*al. Manicos*	*Moyſes*
Theodorus Meſopotamienſis		*Jacobus*
Antiochus Phœnicenſis		*Magnus*
Alſias Cilicienſis		*Anatolius*
Baſſus		*Siricus*
Mocimus		*Petrus*
Macedonius		*Aetherius*
Quirion		*Agapius*
Nicetas		*Æmus*

EX B. HILARIO PICTAVIENSI.

Expoſitio Eccleſiaſtica fidei, quæ expoſita eſt in Synodo habita per Encanias Antiochenæ Eccleſiæ conſummata, quam expoſuerunt, qui affuerunt, Epiſcopi XCVII. *cum in ſuſpicionem veniſſet unus ex Epiſcopis, quod prava ſentiret, conſequente Evangelica, & Apoſtolica traditione.*

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, cunctorum, quæ ſunt, ædificatorem, & factorem, & proviſorem, ex quo omnia. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium ipſius unigenitum Deum, per quem omnia. Qui generatus eſt ex Patre, Deum ex Deo, totum ex toto, unum ex uno, perfectum de perfecto, Regem de Rege, Dominum de Domino, verbum, ſapientiam, vitam, lumen verum, viam veram, reſurrectionem, paſtorem, januam, inconvertibilem, & incommutabilem, divinitatis eſſentiæque, & virtutis & gloriæ incommutabilem imaginem. Primum editum totius creaturæ, qui ſemper fuit in principio apud Deum verbum Deus, juxta quod dictum eſt in Evangelio, & Deus erat verbum. Per quem omnia facta ſunt, & in quo omnia conſtant. Qui in noviſſimis diebus deſcendit deſurſum, & natus eſt ex Virgine ſecundum ſcripturas, & agnus factus eſt, mediator Dei, & hominum, prædeſtinatus fidei noſtræ, & dux vitæ. Dixit quippe: Non enim deſcendi de cœlo, ut facerem voluntatem meam, ſed voluntatem ejus, qui me miſit. Qui paſſus eſt, & reſurrexit pro nobis tertia die, & aſcendit in cœlos, & ſedet in dextera Patris. Et iterum venturus cum gloria judicare vivos, & mortuos. Et in ſanctum Spititum, qui in paracleſin, & ſanctificationem, & conſummationem credentibus datus eſt, juxta quod & Dominus Jeſus Chriſtus ordinavit diſcipulis, dicens: Pergite, & docete univerſas gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Manifeſta utique Patris vere Patris, certaque Flii vere Filii, notaque Spiritus ſancti vere Spiritus ſancti, hiſque nominibus non ſimpliciter, neque ocioſis propoſitis, ſed ſignificantibus diligenter propriam uniuſcujuſque nominatorum ſubſtantiam, & ordinem, & gloriam, ut ſint quidem per ſubſtantiam tria, per conſonantiam vero unum. Hanc ergo habentes fidem & ab initio, & uſque in finem habituri in conſpectu Dei, & Chriſti, omnem hæreticam pravam ſectam anathematizamus. Et ſi quis præter ſalubrem ſcripturarum, & rectam fidem docet, dicens aut tempus, aut ſpatium, aut ſeculum aut eſſe, aut fuiſſe, priuſquam generatur filius, anathema

Subſtantia hic non eſſentia ſeu pro perſona ſed ſubſiſtentia accipitur, eoque græce dicitur, hypoſtaſis. Sed latine non bene ſonat.

ſit; & ſi quis filium conditionem dicit, quemadmodum unam conditionem, aut nativitatem, ſicut ſunt nativitates, aut factionem, ſicut ſunt facturæ, non ſicut divinæ ſcripturæ tradiderunt, ſingulæ quæque ſuperius dictæ ſunt. Et ſi quis aliud docet, aut evangelizat, præter quod accepimus, anathema ſit. Nos enim omnibus, quæ divinis ſcripturis tradita ſunt, a Prophetis, & Apoſtolis vere, & cum timore & credimus, & ſequimur.

CONCILIUM

CONCILIUM LAODICENSE.

*Tituli Canonum Concilii * apud Laodiceam Phrygiæ congregati, numero LIX.*

1 DE bigamis.
2 De his qui pro diverſis erratis pœnitudinem ferventius exegerunt.
3 Quod non oporteat ad Clerum ſtatim poſt baptiſma promoveri.
4 De tempore ordinationum.
5 Ut hi qui ſacrario ſerviunt, uſuras non exigant.
6 De Hæreticis intrantibus in Eccleſias, vel Baſilicas martyrum.
7 De his qui ad Eccleſias ab Hæreticis veniunt.
8 De his qui veniunt ab hæreſi Cataphrygarum.
9 De his qui ad Hæreticorum ſpeluncas cauſa orationis accedunt.
10 De his qui cum Hæreticis nuptiarum copula junguntur.
11 Non congruere Preſbyteras in mulieribus ordinare.
12 De Epiſcopalibus ordinationibus.
13 Judicio multitudinis ordinationes fieri non debere.
14 Ad alias Parochias, eulogias, quæ oblatæ ſunt, minime deſtinandas.
15 De his qui debent in ambone, id eſt in pulpito, pſallere.
16 De lectionibus, quæ debent ſabbatis recenſeri.
17 Quod interſtitium pſalmorum debeat in congregationibus fieri.
18 De precibus nona & veſpera celebrandis.
19 De precibus poſt homilias, id eſt poſt ſermones habitos ad populum, proferendis; & de his quos intra ſacrarium communicare conveniat.
20 De honore, quem Preſbyteris Diaconi, qui ſub ipſis ſunt, debeant exhibere.
21 Quod Subdiaconi a Diaconico, id eſt a ſecretario, ſint remoti.
22 Subdiaconos cum orariis adſiſtere non debere.
23 Lectores, Cantoteſque, cum orariis agere ſuum officium non debere.
24 Quod nullus Eccleſiaſticorum in tabernis comedere debeat.
25 Quod Subdiaconi non debeant benedicere, vel benedictionem tribuere.
26 De Exorciſtis, qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati.
27 Quod de conviviis, quæ ex agape fiunt, eſcarum partes accipi non debeant.
28 In Eccleſiis prandia fieri non debere.

29 De Chriſtianis qui ſabbatizare, vel juxta quendam modum judaïzare noſcuntur.
30 De viris cum mulieribus lavacra celebrantibus.
31 De his quæ Hæreticis jungunt fœdera nuptiarum.
32 Ab Hæreticis eulogias accipere non debere.
33 De Schiſmaticis.
34 De Martyribus Hæreticorum.
35 De his qui Angelos colunt.
36 De his qui incantationibus, & phylacteriis utuntur.
37 De his qui ab Hæreticis, vel Judæis, feſtivitatis eorum dona ſuſcipiunt.
38 De Chriſtianis qui Judæorum azyma comedunt.
39 De Chriſtianis celebrantibus feſta Gentilium.
40 De Epiſcopis qui eas, quæ fiunt evocationes ad Synodum, vitant.
41 Quod ſine literis ſacro miniſterio ſervientes proficiſci non debeant.
42 Quod præter Epiſcopum Clericus proficiſci non debeat.
43 Ut Subdiaconi ad oſtia perſeverent.
44 Ut ad ſacrarium mulieres non introeant.
45 De his qui circa mediam ſeptimanam ad baptiſma veniunt.
46 De redditione baptizandorum.
47 De his qui in ægritudine baptizantur.
48 Ut poſt baptiſma chriſma detur.
49 Oblationes offerri in quadrageſima non oportere.
50 Non debere jejunium ſolvi in quinta feria majoris ſeptimanæ.
51 Non debere in diebus jejuniorum commemorationes martyrum fieri.
52 Ut natalitia, vel nuptiæ in quadrageſima non fiant.
53 Ut in Chriſtianorum non ſaltetur nuptiis.
54 Non licere Clericis ludicris ſpectaculis intereſſe.
55 Non congruere penitus Chriſtianis comeſſationibus intereſſe.
56 Non licere Preſbyteris introïre ad altare priuſquam ingrediatur tempus.
57 Qui in agris, vel poſſeſſionibus debeant ordinari.
58 Oblationes offerri in domibus non oportere.
59 Quæ pſallere vel legere in Eccleſiis conveniat.

[a] *Apud Laodiceam*] Extat diſputatio Athanaſii nomine, ut contra Arium Laodiceæ habita, Probo judice, inter Athanaſii opera: ſed eam eſſe Vigilii conſtat, cujus etiam nomine a Georgio Caſſandro edita eſt.

Forte * Expoſitorum, aut addendum regulæ.

[b] *Incipit textus Canonum Concilii Laodicenſis, * expoſita apud Laodiceam Phrygiæ, numero LIX.*

SAncta Synodus, quæ apud Laodiceam Phrygiæ Pacatianæ convenit ex diverſis regionibus Aſiæ, definitiones expoſuit Eccleſiaſticas, quæ ſubter annexæ ſunt.

[b] *Incipit textus Canonum*] In veteri editione hi Canones proxime ſequuntur eos qui Apoſtolorum dicuntur, & præcedunt Nicænos. Sunt vero hi ex interpretatione ejuſdem Dionyſii Exigui.

De bigamis.

CAP. I.

DE his qui ſecundum Eccleſiaſticam regulam libere ac legitime ſecundis nuptiis juncti ſunt, nec occulte nuptiarum copulam fecerunt: oportet, ut parvo tempore tranſacto vacent orationibus, & jejuniis quibus etiam juxta indulgentiam communionem reddi decrevimus.

De his qui pro diverſis erratis pœnitudinem ferventius exegerunt.

CAP. II.

26. q. 7. c. His qui diverſorum.

DE his qui diverſis facinoribus peccaverunt, & perſeverantes in oratione confeſſionis & pœnitentiæ, converſionem a malis habere perfectam: pro qualitate delicti, talibus pœnitentiæ tempus impenſum propter clementiam, & bonitatem Dei communio concedatur.

Quod non oporteat ad Clerum ſtatim poſt baptiſma promoveri.

CAP. III.

DE his qui nuper ſunt inluminati baptiſmate, quod eos in ſacerdotali non conveniat ordine promoveri.

De tempore ordinationum.

CAP. IV.

QUod non oporteat ordinationes ſub conſpectu audientium celebrari.

Ut hi qui ſacrario ſerviunt uſuras non exigant.

CAP. V.

Diſt. 46. c. Non licet.

QUod non oporteat Sacerdotes, & Clericos fœnerantes uſuras, vel quæ dicuntur ſeſcupla, id eſt & ſummam capitis, & dimidium ſummæ percipere.

De Hæreticis intrantibus in Eccleſias, vel Baſilicas Martyrum.

CAP. VI.

QUod Hæretici non permittendi ſint ingredi in domum Dei, in hæreſi permanentes.

De his qui ad Eccleſias ab Hæreticis veniunt.

CAP. VII.

DE his qui ab Hæreticis convertuntur, id eſt Novatianis, aut Photinianis, aut Teſſareſcædecatitis, ſive baptizati ſint illi, ſeu Catechumeni: non ante ſuſpiciantur, quam omnes hæreſes anathematizent, & præcipuæ illam qua detinebantur. Et tunc demum hi, qui apud eos dicebantur fideles, noſtræ doceantur fidei Symbolum, & uncti ſancto chriſmate ſic myſteriis communicent ſacroſanctis.

De his qui veniunt ab hæreſi Cataphrygarum.

CAP. VIII.

DE his qui convertuntur ab hæreſi, quæ dicitur Cataphrygarum, etſi in Clero, qui apud eos eſſe creditur, fuerint, etſi maxime nominentur, hos ſub omni diligentia ab Epiſcopis Eccleſiæ, vel Preſbyteris inſtrui, & baptizari conveniet.

De his qui ad Hæreticorum ſpeluncas cauſa orationis accedunt.

CAP. IX.

QUod non permittantur Eccleſiaſtici ad Hæreticorum cœmiteria, vel ad ea, quæ ab eis appellantur martyria, orationis cauſa vel ſanitatis accedere: ſed hujuſmodi, ſi fideles fuerint, certo tempore communione privari: pœnitentes autem, & confitentes ſe deliquiſſe, convenit ſuſcipi.

De his qui cum Hæreticis nuptiarum copula junguntur.

CAP. X.

QUod non oporteat indifferenter Eccleſiaſticos fœdere nuptiarum Hæreticis ſuos filios, filiaſque conjungere.

Non congruere Presbyteras in mulieribus ordinare.

CAP. XI.

QUod non oporteat eas, quæ dicuntur Preſbyteræ, vel * præſentes, Eccleſiis ordinari. Al.* præſidentes. Diſt. 32. c. ſ.

De Epiſcopalibus ordinâtionibus.

CAP. XII.

Diſt. 24. c. Epiſcopi.

UT Epiſcopi judicio Metropolitanorum, & eorum Epiſcoporum, qui circumcirca ſunt, provehantur ad Eccleſiaſticam poteſtatem: hi videlicet, qui plurimo tempore probantur tam verbo fidei, quam rectæ converſationis exemplo.

Judicio multitudinis ordinationes fieri non debere.

CAP. XIII.

Diſt. 63. c. Non eſt permittendum.

QUod non ſit permittendum turbis electiones eorum facere, qui ſunt ad ſacerdotium provehendi.

Ad alias parochias, eulogias, quæ oblatæ ſunt, minime deſtinandas.

CAP. XIV.

QUod ſancta nullo modo cauſa eulogiarum tempore Paſchalis feſti ad alias parochias debeant deſtinare.

De his qui debeant in ambone, id eſt in pulpito, pſallere.

CAP. XV.

QUod non oporteat amplius præter eos, qui regulariter Cantores exiſtunt, qui & de codice canunt, alios in pulpitum conſcendere, & in Eccleſia pſallere.

De lectionibus, quæ debeant ſabbatis recenſeri.

CAP. XVI.

QUod in ſabbatis Evangelia cum aliis ſcripturis legi conveniat.

Quod interſtitium pſalmorum debeat in congregationibus fieri.

CAP. XVII.

QUod in conventu fidelium nequaquam pſalmos continuare conveniat: ſed per intervallum, id eſt per pſalmos ſingulos, recenſeri debeant lectiones.

De precibus nonâ & veſpera celebrandis.

CAP. XVIII.

QUod id idipſum ſemper officium precum nona & veſpera ſemper debeat exhiberi.

De precibus poſt homilias, id eſt poſt ſermones habitos ad populum, proferendis; & de his quos intra ſacrarium communicare conveniat.

CAP. XIX.

QUod oporteat ſeorſum primum, poſt alloquutiones Epiſcoporum orationem ſuper Catechumenos celebrari, & poſtquam Catechumeni egreſſi fuerint, ſuper eos, qui ſunt in pœnitentia, precem fieri. His etiam accedentibus ad manum ſacerdotis, & deſcendentibus tres orationes conſummari fidelium: ita ut prima quidem ſub ſilentio, ſecunda vero, & tertia per exclamationes ſolitas expleantur, & ita demum pacem ſibi invicem dabunt. Et poſteaquam dederit Epiſcopus Presbyteris oſculum pacis, tunc laici ſibi tribuent. Et ita ſancta celebrabitur oblatio: ſolis autem miniſterio ſacro deditis ad altare ingredi, & communicare ibidem liceat.

De honore, quem Presbyteris Diaconi, qui ſub ipſis ſunt, debent exhibere.

CAP. XX.

QUod non oporteat Diaconum coram Preſbytero ſedere, ſed juſſione Preſbyteri ſedeat. Similiter autem & Diaconis honor habeatur ab obſequentibus, id eſt Subdiaconis, & omnibus Clericis.

Diſt. 93. c. Non oportet Diaconum.

Quod Subdiaconi a Diaconico, id eſt a ſecretario, ſint remoti.

CAP. XXI.

QUod non oporteat Subdiaconos habere locum in Diaconico, & dominica vaſa contingere.

Diſt. 23. c. Non oportet. 1.

Subdiaconos cum orariis adſiſtere non debere.

CAP. XXII.

QUod non oporteat Subdiaconum uti orario, nec oſtia derelinquere.

Ea diſt. c. ſeq. Miniſtrum.

Lectores, Cantoreſque cum orariis agere ſuum officium non debere.

CAP. XXIII.

Ea. Diſt. c. ſeq.

QUod non oporteat lectores, aut Cantores orariis uti, & ita legere, vel pſallere.

Quod nullus Eccleſiaſticorum in tabernis comedere debeat.

CAP. XXIV.

Diſt. 44. c. Non oportet Clericos.

QUod non oporteat ſacro miniſterio deditos a Preſbyteris uſque ad Diaconos, & reliquum Eccleſiaſticum ordinem, id eſt uſque ad Subdiaconos, Lectores, Cantores, Exorciſtas, & Oſtiatios, & ex numero continentium, & Monachorum ingredi tabernas.

Quod Subdiaconi non debeant benedicere, vel benedictionem tribuere.

CAP. XXV.

Diſt 93. Non oportet. 2.

QUod non oporteat Subdiaconos panem dare, vel calicem benedicere.

De Exorciſtis, qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati.

CAP. XXVI.

Diſt 69. Non oportet.

QUod hi, qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati, tam in Eccleſiis, quam in domibus exorcizare non poſſunt.

Quod de conviviis, quæ ex agape fiunt, eſcarum partes accipi non debeant.

CAP. XXVII.

Diſt 42. Non oportet Preſb.

QUod non oporteat ſacro miniſterio deditos Clericos, aut laicos, ad agapen vocatos ciborum partes accipere: propterea, quod hinc Eccleſiaſtico ordini fiat injuria.

In Eccleſiis prandia fieri non debere.

CAP. XXVIII.

QUod non oporteat in domiciliis divinis, id eſt in Eccleſiis, convivia, quæ vocantur agapæ, fieri; nec intra domum Dei comedere, vel accubitus ſternere.

De Chriſtianis qui ſabbatizare, vel juxta quendam modum judaïzare noſcuntur.

CAP. XXIX.

QUod non oporteat Chriſtianos judaizare & otiari in ſabbato, ſed operari eos in eodem die. Præferentes autem in veneratione dominicum diem, ſi vacare voluerint, ut Chriſtiani hoc faciant. Quod ſi reperti fuerint judaizare: anathema ſint a Chriſto.

De viris cum mulieribus lavacra celebrantibus.

CAP. XXX.

QUod non oporteat ſacris officiis deditos, aut Clericos, aut continentes, vel omnem laicum Chriſtianum lavacra cum mulieribus celebrare, quia hæc apud gentes reprehenſio prima eſt. *Diſt 81. Non oportet miniſtros.*

De his qui Hæreticis jungunt fœdera nuptiarum.

CAP. XXXI.

QUod non oporteat cum Hæreticis univerſis nuptiarum fœdera celebrare, nec eis filios dare, vel filias, ſed magis accipere: ſi tamen Chriſtianos ſe fieri promittant.

Ab Hæreticis eulogias accipere non debere.

CAP. XXXII.

QUod non oporteat ab Hæreticis eulogias accipere, quæ ſunt maledictiones potius, quam benedictiones. *1. q. 1. Non oportet hæreticorum.*

De Schiſmaticis.

CAP. XXXIII.

QUod non oporteat cum Hæreticis, aut Schiſmaticis pariter orare.

De Martyribus Hæreticorum.

CAP. XXXIV.

QUod omnem Chriſtianum non oporteat deſerere Martyres Chriſti, & ire ad Pſeudomartyres, id eſt Hæreticorum, & quos ipſos conſtet Hæreticos

extitiſſe, hi namque ſunt alienati a Deo: ſint igitur anathema, qui ad tales acceſſerint.

De his qui Angelos colunt.

CAP. XXXV.

QUod non oporteat Chriſtianos Eccleſiam Dei relinquere, & ire, atque Angelos nominare, & congregationes facere: quæ interdicta noſcuntur. Si quis igitur inventus fuerit huic occultæ idololatriæ ſerviens, ſit anathema, quia dereliquit Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, filium Dei, & ſe idololatriæ tradidit.

De his qui incantationibus, & phylacteriis utuntur.

CAP. XXXVI.

26. q. 5. Non oportet ſacris.

QUod non oporteat ſacris officiis deditos, vel Clericos Magos, aut Incantatores exiſtere, aut facere phylacteria: quæ animarum ſuarum vincula comprobantur. Eos autem, qui his utuntur, ab Eccleſia pelli præcipimus.

De his qui ab Hæreticis, vel Judæis, feſtivitatis eorum dona ſuſcipiunt.

CAP. XXXVII.

QUod non oporteat a Judæis, vel Hæreticis ea, quæ mittuntur munera feſtiva ſuſcipere, nec cum eis feſta celebrare.

De Chriſtianis, qui Judæorum azyma comedunt.

CAP. XXXVIII.

QUod non oporteat azyma a Judæis accipere, & communicare impietatibus eorum.

De Chriſtianis celebrantibus feſta Gentilium.

CAP. XXXIX.

QUod non oporteat cum Gentilibus feſta celebrare, & communicare pravitatibus eorum, qui ſine Deo ſunt.

De Epiſcopis, qui eas, quæ fiunt evocationes ad Synodum, vitant.

CAP. XL.

Diſt. 18. c. Non oportet.

QUod non oporteat Epiſcopos ad Synodum vocatos omnino contemnere, ſed protinus ire, & docere, vel diſcere ea, quæ ad correctionem Eccleſiæ, vel reliquarum pertinent rerum. Seipſum vero, qui contempſerit, accuſavit: niſi forte per ægritudinem ire non poſſit.

Quod ſine literis ſacro miniſterio ſervientes proficiſci non debeant.

CAP. XLI.

QUod non oporteat ſacerdotem, vel Clericum ſine literis proficiſci canonicis.

Quod præter Epiſcopum Clericus proficiſci non debeat.

CAP. XLII.

QUod non oporteat Sacerdotem, vel Clericum præter juſſionem ſui Pontificis proficiſci. *De conſecra. Diſt. 5. c. Non oportet miniſtros. &.*

Ut Subdiaconi ad oſtia perſeverent.

CAP. XLIII.

QUod non oporteat Subdiaconos, ſaltem paululum januas deſerere & orationi vacare.

Ut ad ſacrarium mulieres non introeant.

CAP. XLIV.

QUod non oporteat ingredi mulieres ad altare.

De his qui circa mediam ſeptimanam ad baptiſma veniunt.

CAP. XLV.

QUod non oporteat ad baptiſma quemquam poſt duas quadrageſimæ hebdomadas admitti.

De redditione baptizandorum.

CAP. XLVI.

QUod oporteat eos, qui ad baptiſma veniunt, fidem diſcere, & quinta feria ſeptimanæ majoris Epiſcopo, aut Preſbyteris reddere. *De conſecra. Diſt. 4. Baptizandos.*

De his qui in ægritudine baptizantur.

CAP. XLVII.

QUod oporteat eos, qui in ægritudine percipiunt baptiſma, poſt-

quam convaluerint, fidem perdiſcere, & ſcire cujus muneris participes facti ſint.

Ut poſt baptiſma chriſma detur.

CAP. XLVIII.

QUod oporteat eos, qui baptizantur, poſt lavacrum chriſma cœleſte percipere, & regni Chriſti participes inveniri.

Oblationes offerri in quadrageſima non oportere.

CAP. XLIX.

QUod non oporteat in quadrageſima panem benedictionis offerri in ſabbato, & dominico.

Non debere jejunium ſolvi in quinta feria majoris ſeptimanæ.

CAP. L.

De conſecra. Diſt. 3. Non oportet in quadrageſ.

QUod non oporteat in quadrageſima, in ultima ſeptimana, quintæ feriæ jejunium ſolvere, totamque quadrageſimam ſine veneratione tranſire, magiſque conveniat omnem quadrageſimam diſtricto venerari jejunio.

Non debere in diebus jejuniorum commemorationes Martyrum fieri.

CAP. LI.

QUod non oporteat in quadrageſima Martyrum natalitia celebrari, ſed eorum ſancta commemoratio in diebus ſabbatorum, & dominicorum fieri conveniat.

Ut natalitia vel nuptiæ in quadrageſima non fiant.

CAP. LII.

33. q. 4. Non oportet in quadrageſ.

QUod non oporteat in quadrageſima, aut nuptias, aut natalitia celebrari.

Ut in Chriſtianorum non ſaltetur nuptiis.

CAP. LIII.

QUod non oporteat Chriſtianos, euntes ad nuptias plaudere, vel ſaltare: ſed venerabiliter cœnare, vel prandere, ſicut Chriſtianos decet.

Non licere Clericis ludicris ſpectaculis intereſſe.

*CAP. LIV.

QUod non oporteat Sacerdotes, aut Clericos quibuſcunque ſpectaculis in cœnis, aut in nuptiis intereſſe: ſed antequam Thymelici ingrediantur, exurgere eos convenit, atque inde diſcedere.

De conſecra. Diſt. 5. Non oportet miniſtros. 2.

* CAP. LIV.] Deeſt hic Canon in Græco Codice S. Hilarii qui ad finem habet Canonem de Scripturis.

Non congruere penitus Chriſtianis comeſſationibus intereſſe.

CAP. LV.

QUod non oporteat Sacerdotes, aut Clericos aut collatis, vel comeſſationibus convivia celebrare, hoc autem nec laicis poſſe congruere.

Diſt. 44. Non oportet miniſt.

Non licere Presbyteris introire ad altare priuſquam ingrediatur Epiſcopus.

CAP. LVI.

QUod non oportear Preſbyteros ante proceſſionem Epiſcopi introire ſacrarium, & ſedere: ſed cum Epiſcopo debent ingredi, vel in ſubſelliis ſedere, niſi forſitan infirmitate detineatur, aut proficiſcatur Epiſcopus.

Diſt. 95. Non oportet Preſb.

Qui in agris, vel poſſeſſionibus debeant ordinari.

CAP. LVII.

QUod non oporteat in villulis, aut in agris Epiſcopos conſtitui, ſed viſitatores. Veruntamen jampridem conſtituti nihil faciant præter conſcientiam Epiſcopi civitatis; ſimiliter & Preſbyteri præter conſilium Epiſcopi nihil agant.

Diſt. 80. Non debere.

Oblationes offerri in domibus non oportere.

CAP. LVIII.

QUod non oporteat in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis, vel Preſbyteris.

Quæ pſallere, vel legere in Eccleſiis conveniat.

Cap. LIX.

QUod non oporteat plebeios pſalmos in Eccleſia [a] cantare, nec libros [b] præter Canonem legi: ſed ſola ſacra volumina novi Teſtamenti, [c] vel veteris.

[a] *Cantare*] V. C. *Decantari.*

[b] *Præter Canonem*] V. C. *Canonum.*

[c] *Vel veteris*] Eſt in quibuſdam exemplaribus Laodicenſis Concilii, ut & in Græcorum Nomocanone additur index Librorum veteris & novi teſtamenti, qui pro Canonibus legendi recipiendique ſunt.

Expliciunt Canones Concilii Laodicenſis, numero LIX.

CONCILIUM

CONCILIUM
CONSTANTINOPOLITANUM.

Incipiunt tituli Canonum Concilii apud Conſtantinopolim congregati, numero III.

1 UT ea quæ apud Nicæam ſtatuta ſunt, immota permaneant, & de anathemate Arianorum, Eunomianorum, Macedonianorum, Sabellianorum, Photinianorum, Marcellianorum, & Apollinariorum.

2 De ordine ſingulatum Diœceſeon, & de privilegiis, quæ Ægyptiis, Antiochenis, Conſtantinopolitaniſque debentur.

3 [a] De Maximi inlicita ordinatione.

[a] 3 *De Maximi inlicita ordinatione.*] Addendum 4. de Primatu Eccleſiæ Conſtantinopolitanorum.

ARGUMENTUM
IN CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM
EX GRATIANO.

SECUNDA Synodus in Conſtantinopoli fuit CL. Patrum contra Macedonium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, qui negabat Spiritum ſanctum Deum eſſe, temporibus Gratiani & Theodoſii Principum, Damaſi Papæ Romani, Cyrilli Hieroſolymitani, Nectarii Alexandrini, qui condemnata præfata hæreſi, ſtatuerunt Canones tres, quorum author maxime beatus Nectarius Conſtantinopolitanus Epiſcopus fuit. *Hæc ibi. At mendoſum eſſe hunc textum, videre licet ex ſubſtriptione hujus Concilii. Alexandrinus enim Epiſcopus non Nectarius, ſed Timotheus aſſignatur. Hoc autem Concilium, quamlibet breve videatur, unum eſt de quatuor principalibus, & quidem proximum poſt Nicænum. Quamvis vero de Romano Pontifice parum dicat, nihil tamen ejus authoritati derogare credendum, nam præfert eum Conſtantinopolitano, cui tamen poſt illum attribuit honoris primatum, & Romano Pontifici ſua manent privilegia, quæ latiſſime declarata reperiuntur in* L X X. *Capitulis, quæ in Nicæna Synodo ſtatuta fuerunt.* Diſt. 16. c. Prima autem.

[b] *Incipiunt Regulæ Conſtantinopolitani Concilii.*

SUB Theodoſio piiſſimo Imperatore apud Conſtantinopolim expoſiti ſunt Canones, numero tres. Hæ definitiones expoſitæ ſunt ab Epiſcopis CL. qui in idipſum apud Conſtantinopolim convenerunt, quando beatus Nectarius Epiſcopus eſt ordinatus. Diſt. 16. c. Prima annot. §. Secunda.

[b] *Incipiunt Regulæ, &c.*] In veteri exemplari, cui tamen præfatio Dionyſii Exigui præfixa, valde diverſi ſunt Canones hujus Concilii ab iſtis.

Ut ea, quæ apud Nicæam ſtatuta ſunt, immota permaneant, & de anathemate Arianorum, Eunomianorum, Macedonianorum, Sabellianorum, Photinianorum, Marcellianorum, & Apollinariorum.

Cap. I.

FIdem non violandam Patrum CCCXVIII. qui apud Nicæam Bithyniæ convenerunt: ſed manere eam firmam, & ſtabilem, anathematizandam omnem hæreſem, & ſpecialiter Eunomianorum, vel Anomianorum, & Arianorum, vel Eudoxianorum, & Macedonianorum, vel Spiritui ſancto reſiſtentium, & Sabellianorum, & Marcellianorum, & Photinianorum, & Apollinariorum.

De ordine ſingularum diœceſeon, & de privilegiis, quæ Ægyptiis, Antiochenis, Conſtantinopolitaniſque debentur.

Cap. II.

9. q. 2. c. Epiſcopi qui extra.

QUi ſunt ſuper Diœceſin Epiſcopi, nequaquam ad Eccleſias, quæ ſunt extra præfixos ſibi terminos, accedant: nec eas hac præſumptione confundant, ſed juxta Canones Alexandrinus Antiſtes quæ ſunt in Ægypto, regat ſolummodo, & Orientis Epiſcopi Orientem tantum gubernent, ſervatis privilegiis, quæ Nicænis canonibus Eccleſiæ Antiochenæ tributa ſunt. Aſianæ quoque diœceſeos Epiſcopi ea ſolum, quæ ſunt in Aſiana Diœceſi diſpenſent. Necnon, & Ponti Epiſcopi ea tantum, quæ ſunt in Ponto, & Thraciarum, quæ in Thraciis ſunt, gubernent.

Ea. c. Non invitati.

Non vocati autem Epiſcopi ultra ſuam Diœceſin non accedant propter ordinationes faciendas, vel propter alias diſpenſationes Eccleſiaſticas. Servata vero, quæ ſcripta eſt de [a] gubernationibus, regula, manifeſtum eſt, quod illa, quæ ſunt per unamquamque provinciam, ipſius provinciæ Synodus diſpenſet, ſicut Nicæno conſtat decretum eſſe Concilio. Eccleſias autem Dei in barbaricis gentibus conſtitutas gubernari convenit juxta conſuetudinem, quæ eſt a Patribus obſervata.

Nu. 5. c.

[b] Veruntamen Conſtantinopolitanus Epiſcopus habeat honoris primatum poſt Romanum * Epiſcopum: propterea, quod urbs ipſa ſit junior Roma.

Diſt. 22. Conſtantinopolitana.

*Al. * Pontificem.*

[a] *Gubernationibus*] V. C. Parochiis.

[b] *Veruntamen Conſtantinopolitanus Epiſcopus habeat honoris primatum*] In vet. Cod. Canonum cui præfixa eſt Dionyſii Exigui præfatio, hæc habentur ſexti Canonis loco poſt illum de Maximo. *De Primatu Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſancta Synodus dixit. Ubique ſanctorum Patrum termino ſubjacentes, & quem nunc legimus Canonem* CL. *Reverendiſſimorum Epiſcoporum, qui congregati ſunt in hanc regiam civitatem cognoſcentes, hoc etiam cenſuimus de Primatu ſanctæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ civitatis junioris Romæ, quia Sedi magnæ Romæ, pro eo quod regnaret, ſancti Patres ſtatuerunt ei Primatum, ita nunc & nos, in hoc conſtitutum firmantes Venerabiles* CL. *Primatum reddimus juniori Romæ, rationabiliter judicantes, ut quæ Regno & Senatu honorificatur civitas, obtineat firmitatem Senatus ſecundum magnam Romam. & in Eccleſiaſticis cauſis magnificam eam eſſe ſicut & Romam, & ſecundam poſt eam eſſe cenſemus. & ut Ponticam & Aſiam & Tratiam, gubernationem Metropolitani habeant, etiam qui in Barbaricis ſunt Epiſcopi a ſede ſupraſcripta Parochias eis ordinentur, & ut ſingulum Metropolitanum, memoratas Parochias cum Provinciarum Epiſcopis ordinent Epiſcopum, ſicut divina, Canones conſueverunt. Manus impoſitionem autem, ſicut ſuperius dictum eſt, a Metropolitanis Epiſcopis fieri debere: electione autem facere ſecundum conſuetudinem ad eos referre oportet, &c. Subſcripſerunt, Neſtorius. C. P. Epiſcopus ſtatui & ſubſcripſi. Paſchaſinus Epiſcopus Legatus ſanctæ Eccleſiæ Romanæ ſtatui & ſubſcripſi. Lucentius Presbyter Legatus Eccleſiæ Romanæ ſubſcripſi. Bonifacius Presbyter S. R. Eccleſiæ ſubſcripſi. Et cæteri ſubſcripſerunt.*

De Maximi inlicita ordinatione.

Cap. III.

DE Maximo Cynico, & ejus inordinata conſtitutione, quæ Conſtantinopoli facta eſt, placuit neque Maximum Epiſcopum eſſe vel fuiſſe, nec eos, qui ab ipſo in quolibet gradu * Clerici ſunt ordinati: cum omnia, quæ ab eodem perpetrata ſunt, in irritum deducta eſſe videantur.

*Al. * Clerici.*

Expoſitio fidei CL. *Sanctorum, qui Conſtantinopolim congregati ſunt. al. Symbolum ejuſdem Concilii.*

CREDIMUS in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium, & in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei, natum ex Patre ante omnia ſæcula, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt. Qui propter nos homines, & ſalutem noſtram deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria Virgine & inhumanatus eſt, & crucifixus eſt pro nobis ſub Pontio Pilato, & ſepultus eſt, & reſurrexit tertia die, aſcendit in Cœlos, ſedet ad dexteram Patris, iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum ſanctum, Dominum & vivificantem, ex Patre procedentem, cum Patre, & Filio adorandum, & conglorificandum, qui loquutus eſt per ſanctos Prophetas. Et unam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam, confitemur unum baptiſma in remiſſionem peccatorum, expectamus reſurrectionem mortuorum, vitam futuri ſæculi. Amen.

ET SUBSCRIPSERUNT EPISCOPI CL.
qui in eodem Concilio convenerunt.

Nectarius	*Conſtantinopolitanus*
	Provinciæ Ægypti.
Timotheus	*Alexandrinus*
Dorotheus	*Oxyrynchites*
	Provinciæ Palæſtinæ.
Cyrillus	*Hieroſolymitanus*
Gelaſius	*Cæſarienſis*
Macer	*Hierichuntius*
Dionyſius	*Dioſpolitanus*
Saturnius	*Scythopolitanus*
Rufus	*Nicopolitanus*
Ælianus	*Jamnienſis*
Priſcianus	*Sebaſtenſis*
Auxentius	*Aſcalonitanus*
	Provinciæ Phœnices.
Xenon	*Tyri*
Nectabus	*Ptolemaidenſis*
Batrachus	*Paneadenſis*
Baſilides	*Biblenſis*
Alexander	*Arcundenſis*
Paulus	*Sidonienſis*
Philippus	*Damaſcenſis*
Timotheus	*Berytius*
Mocimus	*Aradenſis*

Provinciæ Syriæ Cœles.

Melitius	*Antiochenſis*
Acatius	*Berienſis*
Byzus	*Seleucienſis*
Martianus	*Seleucopolitanus*
Parophylus	*Lariſſenſis*
Flavianus &	*Elpidius Presbyter Antiochenſis*
Euſebius	*Chalcidenſis*
Baſilius	*Rafanenſis*
Pegaſius	*Laodicenſis*
Joannes	*Apamienſis*
Euſebius	*Epiphanienſis* al. *Epiphaniæ*
Severus	*Partenſis*
Dominus	*Gabalenſis*

Provinciæ Arabiæ.

Agapius &	*Bagadius*

Provinciæ Boſtron.

Elpidius.	*Dionyſienſis*
Chilon	*Conſtantinienſis*
Uranius	*Adratenſis* al. *Adranenſis*
Severus	*Neapolitanus*

Provinciæ Oſdroenæ.

Eulogius	*Edeſſenſis*
Abramus	*Batmonenſis* al. *Bapmonenſis*
Vitos	*Caronenſis* al. *Vitus Carronenſis*

Provinciæ Meſopotamiæ.

Maras	*Amidenſis*
Jobianus	*Æmarenſis*
Bathes	*Conſtantinianenſis*

Provinciæ Auguſto Eufraſiæ.

Theodotus	al. *Theodorus Hieropolitanus*
Antiochos	*Samoſatenſis* al. *Antiochus Samoſatenus*
Iſidorus	*Cyrrenſis*
Maris	*Dolichenſis*
Jobinus	*Perrenſis*

Provinciæ Ciliciæ.

Diodorus	*Tarſenſis*
Hesychius	*Epiphanienſis*

Ærius	*Zephyrenſis*
Philomuſus	*Pompeiopolitanus*
Philomuſes	*Alexandrinus per Alipium Presbyterum Cappadocia*
Elladius	*Cæſarienſis*
Eſerius	*Tranenſis*
Olympius	*Parnaſſenſis*
Cyriacus	*Adonenſis*
Germanus	*Corycenſis*
Olympius	*Pompſuentias*
Gregorius	*Nyſenſis*
Boſphorus	*Colonienſis*
Gregorius	*Nazianzenus*

Provinciæ Armeniæ Minoris.

Otreius	*Melicinenſis*	*al. Oterius Meletinenſis*
Otreius	*Arabiſſenſis*	*al. Oterius*

Provinciæ Iſauriæ.

Sympoſius	*Seleucenſis*
Philotheus	*Irenopolitanus*
Muſonius	*Celenderitanus*
Theodoſius	*Antiochenus*
Neon	*Selinuncinenſis*
Montanus	*Diocæſarienſis*
Montanus	*Claudianopolitanus per Paulum Presbyterũ*
Hypſiſtius	*al. Iſiſtius Philadelphius*
Marinus	*Daſidandenſis*
Artemius	*Titiopolitanus*
Euſebius	*Olbitenſis*

Provinciæ Cypri.

Julius	*Paphenſis*	
Tychon	*Tamaſenſis*	
Mnemius	*Citienſis*	*al. Meminius*
Theopompus	*Tremithuſius*	

Provinciæ Pamphyliæ.

Troilus	*Geonenſis*	
Longinus	*Colymbranſenſis*	
Heſychius	*Cantemenſis*	*al. Catamenſis*
Tueſianus	*Caſſonenſis*	
Heraclides	*Tychenſis*	
Pammenius	*Æriaſſenſis*	
Caius	*Lyrbenſis*	*al. Lymbenſis*
Theodulus	*Corocaſienſis*	

Mydus	*Paneminenſis*	
Theodulus	*Sialun*	

Provinciæ Lycaoniæ.

Amphilotius	*Iconienſis*	
Cyrillus	*Umanatenſis*	*al. Humanatenſis*
Ariſtophanes	*Soparenſis*	
Inzus	*Corienſis*	
Leontius	*Pergenſis*	
Euſtathius	*Cananenſis*	
Eugenius	*Palanenſis*	*al. Paſalonenſis*
Ilvarius	*Iſauronenſis*	
Paulus	*Luſtrenſis*	*al. Lauſtenſis, lego Lyſtrenſis*
Darius	*Miſtienſis*	
Theodoſius	*Hydenſis*	
Daphnus	*Derbenſis*	
Severus	*Ambladenſis*	

Provinciæ Piſidiæ.

Optimus	*Antiochenus*	
Attalus	*Proſtamenſis*	
Ananius	*Adadanenſis*	
Ionius	*Salagaſſenſis*	
Callinicus	*Pœmandrenſis*	
Patritius	*Paradagenſis*	*al. Parlagenſis*
Lucius	*Neapolitanus*	
Themiſtius	*Adrianopolitanus*	
Fauſtus	*Liminenſis*	*al. Limenenſis*
Euſtathius	*al. Euſtadius Metropolitanus*	
Longianus	*Sozopolitanus per Simplicium Presbyterum*	
Tyrannus	*Presbyter Amorii*	
Helladius	*Presbyter Comenon*	*al. Cinnanon*
Theoſebius	*Philomienſis al. Philomilienſis per Baſſum Presbyterum Lyciæ*	
Tacianus	*Myrenſis*	
Eudemus	*Patarenſis*	
Lupicinus	*Dimirenſis*	
Romanus	*Bibonenſis*	*al. Bibolenſis*
Theantius	*al. Thoantius Aroxonenſis*	
Auxanon	*Presbyter Apamiæ*	
Pionius	*Comatenſis*	
Patritius	*Endandenſis*	*al. Enoandenſis*
Macedon	*Zandolenſis*	
Theanthinus	*al. Thoantius Aroxonenſis*	

Provinciæ Phrygiæ Salutaris.

Vitus *Brimnenſis*
Auxamanus *Eucarpienſis*

Provinciæ Phrygiæ Pacatianæ.

Nectarius *Appianenſis*
Eudocius *Aphrodiſiados*
Theodorus *Eumenienſis per profuturum Presbyterum Cæſareæ*
Leontius *Cibyrenſis*

Provinciæ Bithyniæ.

Eufraſius *Nicomedienſis*
Olympius *Neocæſarienſis*
Euſtathius *Pruſienſis*
Dorotheus *Nicænus* *al. Nichenus*
Theodulus *Chalcedonenſis*

Provinciæ Ponti Amaſiæ.

Paſiphilus *al. Panthophilus* *al. Panſophilius Ibirenſis*

Provinciæ Myſiæ.

Martyrius *Martianopolitanus*

Provinciæ Scyhtiæ.

Gerontius *Tomenſis*
Ætherius *Terſonitanus* *al. Terſonitanus*
Sebaſtianus *Antialienſis*

Provinciæ Spaniæ.

Agrius [a] *Immontinenſis*

[a] *Immqtinenſis*] V. C. Inmontinenſis.

Provinciæ Ponti Polemoniaci.

Atarbius per *Cylum lectorem.*

Explicit Canon Concilii Conſtantinopolitani.

CONCILIUM

CONCILIUM EPHESINUM.

PRÆFATIO.

HOc *Concilium in majoribus duobus, quibus utimur, Codicibus non habetur; ex ea forſitan ratione, quod ſolum de fide,*[a] *nihil de ſtatu & regimine Eccleſiaſtico ſtatuiſſe videtur. Cum autem ſit unum de quatuor principalibus, ac maxim. ſacroſanctis, nequaquam a nobis aut negligi, aut omitti debet, ſi qua nobis ejus detur copia. Integra quidem acta illius non habemus, Synodicam vero Epiſtolam, qua de Chriſto pulcherrime ſimul, ac graviſſime diſſerit, una cum* XII. *Capitulis, ex tertio volumine huic operi adjungi, aliiſque Conciliis aſſociari opera pretium fore duximus. Eſt enim non ſolum pia, & erudita, ſed & rara, ipſaque vetuſtate venerabilis, ac jucunda. Eſt autem Concilium iſtud magna contentione varioque ſacerdotum diſſidio celebratum. Neſtorius namque cum eſſet Patriarcha Conſtantinopolitanus, ingenio, ac eloquio clarus, traxit poſt ſe magnam Epiſcoporum, atque Clericorum partem: cumque antea fuiſſet Presbyter Antiochenæ Eccleſiæ, facile traxit & Joannem Patriarcham Antiochenum, qui cum* XXXIV. *Epiſcopis in Concilium advenit, in ſui favorem, maxime cum eſſet illi cum Cyrillo Alexandrino ſimultas. Quamvis autem B. Cyrillus hinc a Neſtorio & Joanne oppugnaretur, illinc ab Imperatore acerbis Epiſtolis corriperetur, velut ſcandala, & ſeditiones excitans: ipſe tamen tum veritatis firmamento, cum ſedis Apoſtolicæ authoritate ſuffultus, & minas poteſtatum, & argutias Hæreticorum egregie vicit, ac evaſit; eoque rem ſua conſtantia deduxit, ut in Neſtorii damnationem ſubſcripſerint* CC. *Epiſcopi, & Imperatoris juſſu depoſitus, in exilium deportatus ſit Neſtorius, Joannes vero Cyrillo poſt diſſidium communicaverit. Plura de actis hujus Concilii ſcripſit B. Liberatus, Archidiaconus Carthaginienſis, cujus librum in vetuſto hic codice habemus. Dicitur autem hoc Concilium Epheſinum primum, quia alterum poſtea contra Catholicam veritatem celebratum eſt ibidem, de quo ita ſcribit Leo Papa ad Leonem Auguſtum.* Unde (*inquit*) quia poſt illas Epheſinæ Synodi impietates, quibus Dioſcori ſcelere fides Catholica refutata eſt, perverſitas Eutychiana ſuſcepta eſt, nihil ad conſervationem fidei Chriſtianæ utilius potuit ordinari, quam ut prædicti facinus ſancta Synodus Chalcedonenſis aboleret.

[a] *Nihil de ſtatu & regimine Eccleſiaſtico*] Vel potius ob Canonem VIII. qui viſus eſt contra auctoritatem Pontificis Romani ſcriptus adverſus Epiſtolam Innocentii I. ad Alexandrum Antiochenum. Sed nec in vetuſtiſſimo Belvacenſi. Sequens Epiſtola eſt Alexandrinæ Synodi, non Epheſinæ, in qua tamen recitata eſt, ut conſtat ex V. Oecumenico Concilio C. P.

[a] *Incipit Canon Sancti Epheſini primi Concilii* CC. *Epiſcoporum, habiti contra Neſtorium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, qui purum hominem* [b] *ex ſancta Maria virgine natum aſſeruit: ut aliam perſonam carnis, aliam faceret deitatis; nec unum Chriſtum in verbo Dei, & carne ſentiret, ſed ſejunctim alterum Filium Dei, alterum hominis prædicaret. Convenit autem hæc Synodus Theodoſio juniore* XIII. *& Valentiniano* III. *Conſſ.* [c] *Æra* CCCCLXVII. *Cui Synodo, vice S. Caleſtini Papæ, præſedit S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, qui cum omni Concilio Neſtorium condemnavit.*

[a] *Incipit Canon, &c. habiti contra*] V. C. *Incipit Epheſina Synodus prima. Habita eſt autem adverſus Neſtorium.*

[b] *Ex ſancta Maria Virgine*] V. C. *Virgine Maria, ſed ſejunctim, ſed ſeparatim atque ſejunctim.*

[c] *Æra* CCCCLXVII.] V. C. CCCCLXVIII. Cui Synodo præſedit Beatiſſimus quondam Cyrillus Alexandriæ Epiſcopus, qui cum omni Concilio ad eundem Neſtorium hæc Synodalia decreta tranſmiſit. Epiſtola ſancti Cyrilli Alexandrini Epiſcopi directa Neſtorio quondam Conſtantinopolitanæ urbis Epiſcopo, duodecim continens Anathematiſmi Capitula, interprete Dionyſio Exiguo.

RELIGIOSO, & Deo amabili [d] conſacerdoti [e] Neſtorio Cyrillus, [f] vel quæ convenit apud Epheſum Synodus. Cum Salvator noſter aperte pronunciet, *Matth. 10.* *Qui diligit patrem, vel matrem ſuper me, non eſt me dignus; & qui diligit filium, vel filiam ſuper me, non eſt me dignus:* quid nos faciemus, qui depoſcimur a tua religione, ut te ſuper Chriſtum Salvatorem omnium diligamus? Quid enim nobis in die judicii proderit? vel quam ſatisfactionem reperire poterimus pro tam diuturno ſilentio de prolatis a te contra eum blaſphemiis? Et ſi quidem te tantummodo læderes docens iſta vel ſentiens, ſollicitudo nobis minor exiſteret: cum vero totam ſcandalizaveris Eccleſiam, & fermentum inſolitæ pravitatis, & novæ hæreſis miſcueris in populis, nec tantum ibidem poſitis, ſed ubique conſiſtentibus (nam *Forte noſtro.* tuarum expoſitionum libri, per cuncta vulgati ſunt * per noſtros ſilentio) * Ratio *Forte quæ ratio.* ultra, vel excuſationis ſermo ſufficiat? aut quomodo non neceſſe ſit meminiſſe Chriſti Domini, dicentis: *Non putetis, quod venerim pacem mittere in terram, ſed gladium. Veni enim ſeparare hominem adverſus patrem ſuum, & filiam adverſus matrem ſuam.* Nam cum læditur fides, parentum reverentia, velut inutilis, & periculoſa, deſpicitur, & amor erga filios & fratres vitatur. Ad poſtremum etiam ſuper iſtam *1. Corinth. 15.* vitam mors potius a piis viris eligitur, ut meliorem reſurrectionem, ſicut ſcriptum, *Forma convenienda hæretiorum.* conſequantur. Ecce itaque te ſimul cum ſancta Synodo, quæ apud amplam urbem Romam congregata, præſidente ſanctiſſimo, & venerandiſſimo fratre, & conſacerdote noſtro Cæleſtino Epiſcopo, his ſcriptis Synodicis te jam tertio convenimus conſilium dantes, ut a tam pravis abſtineas diſtortiſque dogmatibus, quæ, & ſentire cognoſceris, & docere. Recipias vero fidem rectam, Eccleſiis per beatiſſimos Apoſtolos, & Evangeliſtas ab initio traditam, qui & oculis inſpexerunt, & miniſtri verbi fuiſſe monſtrantur. Quod ſi hoc religio tua facere diſtulerit, juxta dilationem literis præfinitam ſanctiſſimi, & venerandiſſimi conſacerdotis noſtri, Romanæ Præſulis Eccleſiæ, Cæleſtini: ſcias te nullam ſortem habere nobiſcum, nec locum, aut colloquium cum Dei Sacerdotibus, & Epiſcopis obtinere. Non enim fas nos contemnere Eccleſias ita turbatas, & ſcandalizatos populos, fidemque rectiſſimam violatam, diſſipatum quinetiam gregem quem cuſtodire debueras: ſiquidem juxta nos amator recti dogmatis extitiſſes, ſanctorum Patrum veſtigia pia conſectans. Omnes itaque, quos propter fidem tua re-

ligio à communione removit, aut ab ordine ſuo depoſuit, Laïcos, & Clericos in noſtra communione recepimus. Non enim juſtum eſt eos tuis decretis opprimi, qui noverunt recta ſentire, qui etiam bene facientes tibi prudentiſſime reſtiterunt. Hoc idem namque in Epiſtola, quam miſiſti ad Præſulem amplæ Romæ ſanctum, & Coepiſcopum noſtrum Cæleſtinum, ſignificare curaſti. Non autem ſufficit tuæ religioni ſolummodo fidei Symbolum confiteri, quod expoſitum eſt per idem tempus ſancti Spiritus largitate a venerando, & magno Concilio apud Nicæam congregato. Hoc enim non intellexiſti, nec recte interpretatus es, quin immo perverſe, licet ſono vocis eadem verba protuleris, ſed conſequens eſt, ut jurejurando fatearis, quo anathematizes quidem tua polluta, & prophana dogmata: ſentias autem, & doceas, quæ nos univerſi per Orientem, ſeu per Occidentem Epiſcopi, & Magiſtri, Præſuleſque populorum credimus, & docemus. Epiſtolis autem ab Alexandria tuæ religioni directis Eccleſia conſenſum præbuit tam ea, quæ apud urbem Romam convenit ſancta Synodus, quam etiam nos omnes, velut recte, inreprehenſibiliterque conſcriptis. Subdimus autem his noſtris, quæ te ſentire oporteat, & docere: & ea, quibus abſtinere conveniat. Hæc eſt fides Catholicæ Eccleſiæ, cui cuncti conſentiunt Orthodoxi per Orientem, Occidentemque Pontifices.

Symbolum non ſolum eadem voce, ſed etiam eadem ſenſu confitendum.

[d] *Religioſo & Deo amabili conſacerdoti*] V.C. *Domino ſancto fratri.*

[e] *Neſtorio Cyrillus*] V.C. *Neſtorio Epiſcopo Cyrillus Epiſcopus.*

[f] *Et qua convenit apud Epheſum Synodus*] V.C. *Cyrillus Epiſcopus & Alexandrina Synodus ex Ægyptia Diœceſi in Domino ſalutem.*

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, omnium viſibilium, & inviſibilium conditorem. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei natum de Patre, unigenitum, hoc eſt, de ſubſtantia Patris. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Natum non factum. [g] Homuſion Patri, hoc eſt, unius cum Patre ſubſtantiæ. Per quem omnia facta ſunt in cœlo, & in terra. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus, & homo factus paſſus eſt. Et reſurgens a mortuis tertia die aſcendit in cœlos, ſedet ad dexteram Patris, inde venturus judicare vivos, & mortuos. Et in Spiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt, erat tempus, quando non erat, & antequam naſceretur, non erat, & qui ex nullis ſubſiſtentibus factus eſt, aut ex alia ſubſtantia, vel eſſentia dicunt eſſe, aut convertibilem filium Dei, vel commutabilem, anathematizat Catholica, & Apoſtolica Eccleſia.

Symbolum Nicænum.

[g] *Homuſion*] V.C. *Homoouſion.*

Sequentes itaque [h] omnium Sanctorum Patrum confeſſiones, quas loquente in eis Spiritu ſancto protulerunt, & intentioni, quæ eſt in eorum intellectibus, æquis veſtigiis inhærentes, atque iter ambulantes regium: profitemur, quod ipſum unigenitum Dei verbum natum ex ipſa Patris eſſentia, de Deo vero Deus verus, lumen de lumine, per quem omnia facta ſunt, ſive in cœlis, ſive in terra, ſalutis noſtræ cauſa deſcendens, ad exinanitionem ſe dignatus eſt inclinare: natus autem, & homo factus, id eſt, carnem de virgine ſancta ſuſcipiens, eamque propriam faciens, nativitatem noſtram ex vulva ſuſtinuit, homo de muliere procedens, nec quod erat abjiciens. Nam licet factus ſit in aſſumptione carnis, & ſanguinis, tamen etiam ſic quod erat Deus, natura ſcilicet, & veritate, perſtitit. Nec carnem itaque dicimus in naturam deitatis eſſe converſam, nec ſubſtantiam carnis in ineffabilem Dei verbi eſſentiam commutatam: incommutabilis eſt enim, & inconvertibilis, idemque ipſe juxta ſcripturas jugiter permanens. Viſus eſt autem, & parvulus poſitus, atque in cunabulis, & ſinibus genitricis Virginis conſtitutus, univerſam creaturam replebat: ut Deus genitori ſuo indiviſus exiſteret, quod divinum eſt enim ſine quantitate, & ſine mole cognoſcitur, nec ullis terminis continetur verbum Dei. Secundum ſubſtantiam confitentes unum, adoramus Filium & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum: non ſeorſum ponentes, & determinantes hominem, & Deum, velut invicem ſibi dignitatis, & authoritatis unitate conjunctos. Hoc enim novitas eſt vocis, & aliud nihil, nec item Chriſ-

Symbolum Epheſinum.

Ex vulva, illæſo tamen pudore virginali.

Subſtantiam, Hypoſtaſim, ſeu perſonam, aut ſuppoſitum.

tum ſpecialiter nominantes Deum verbum, quod ex Deo eſt; nec alterum ſimiliter Chriſtum ſpecialiter, qui de muliere natus eſt: ſed unum ſolummodo Chriſtum, Dei Patris verbum, cum propria carne cognoſcimus. Tunc enim etiam juxta nos cunctos eſt, quamvis Spiritum dignis ipſe contulerit, & non ad menſuram, ſicut beatus Evangeliſta Joannes aſſeruit. Sed nec illud dicimus, quod Dei verbum velut * homine communi, qui de Virgine ſancta natus eſt, habitaverit, ne Deum homo Chriſtus habitatorem poſſidere credatur. Quamvis enim verbum habitaverit in nobis, & dictum ſit in Chriſto habitare omnem plenitudinem deitatis corporaliter, tamen intelligimus eum, quod caro factus, non ſicut in ſanctis habitare dicatur, nec talem in ipſo habitationem factam definire tentavimus: ſed unitus juxta naturam, nec in carnem penitus commutatus, talem ſibi fecit habitationem, qualem & anima hominis habere creditur ad proprium corpus. Unus igitur eſt Chriſtus, Filius, & Dominus, non velut conjunctionem quamlibet in unitate dignitatis, & authoritatis homo habens ad Deum. Non enim poteſt unire naturam ſola dignitatis æqualitas. Denique Petrus, & Joannes æquales ſunt in alterutrum dignitatis, propter quod & Apoſtoli, & ſancti diſcipuli eſſe monſtrantur: verumtamen uterque non unus eſt, nec juxta collationem, vel connexionem modum conjunctionis advertimus. Hoc enim ad unitatem non ſufficit naturalem, nec ſecundum participationis effectum, ſic nos etiam adhærentes Domino, unus cum eo Spiritus ſumus. Immo potius conjunctionis nomen evitamus: * tam non exiſtens idoneum, quod ſignificet unitatis arcanum, ſed neque Deum, aut Dominum Chriſti, verbum Dei Patris aſſerimus: ne iterum manifeſtius in duo dividamus unum Chriſtum Filium, & Dominum in crimen ſacrilegii recidamus Deum illi ſeipſum facientes, & Dominum. Unitus quippe, ſicut ſuperius diximus, Deus verbum carni ſecundum ſubſiſtentiam, Deus eſt omnium, & dominator univerſitatis. Verumtamen nec ſervus eſt ſibi ipſe Dominus, quia ineptum eſt, vel potius impium, hoc ſentire, vel dicere. Quamvis enim * Deum ſuum in ſe natura, & illius eſſentia, tamen nullatenus ignoramus, quod manens Deus, homo quoque factus ſit: qui ſub Deo juxta debitam legem naturæ humanitatis exiſteret, ipſe vero ſibi quomodo, vel Deus poterit eſſe, vel Dominus? ergo ſicut homo, quantum decenter exinanitionis menſuræ congruit, ſub Deo ſe nobiſcum eſſe diſſeruit. Hoc etiam quomodo ſub lege factus eſt, quamvis ipſe promulgaverit legem, & Legiſlator Deus extiterit. Cavemus autem de Chriſto dicere, propter aſſumentem veneror aſſumptum, & propter inviſibilem adoro viſibilem. * Hortendum ſuper hoc etiam illud dicere, is qui ſuſceptus eſt cum eo, qui ſuſcepit connuncupatur Deus. Qui enim hæc dicit, dividit iterum in duos Chriſtos eum, qui unus eſt, hominem ſeorſum in parte, & Deum ſimiliter in parte conſtituens. Evidenter enim denegat unitatem, ſecundum quam non alter cum altero coadoratur, aut connuncupatur Deus: ſed unus intelligitur Chriſtus Jeſus, Filius Dei unigenitus, una ſervitute cum propria carne venerandus. Confitemur etiam, quod idem ipſe, qui ex Deo Patre natus eſt Filius unigenitus Deus: licet juxta naturam ſuam expers paſſionis extiterit, pro nobis tunc ſecundum ſcripturas * carnem perpeſſus eſt, & erat in crucifixo corpore propriæ carnis impaſſibiliter ad ſe referens paſſiones. Gratia vero Dei pro hominibus guſtavit mortem, tradens & proprium corpus: quamvis naturaliter ipſe vita ſit, & reſurrectio mortuorum. Nam ut mortem ineffabili potentia proculcaret, ac prius in ſua carne primogenitus ex mortuis fieret, & primitiæ dormientium, viamque faceret humanæ naturæ ad incorruptionis recurſum, gratia Dei, ſicut ſupra dictum eſt, pro omnibus guſtavit mortem, & tertia die reſurgens expoliavit infernum. Idcirco quamvis dicatur, quod per hominem facta ſit reſurrectio mortuorum: tamen intelligimus hominem factum verbum, quod ex Deo eſt, & per ipſum mortis imperium fuiſſe deſtructum. Veniet autem temporibus præfinitis, ſicut unus eſt Filius, & Dominus in gloria Patris, ut judicet orbem terrarum in æquitate, ſicut ſcriptum eſt. Neceſſario igitur & hoc adjicimus, annunciantes enim ſecundum carnem mortem unigeniti Filii Dei, id eſt Jeſu Chriſti, & reſurrectio-

Joan. 3.
* Forte *in homine.*
Joan. 1.
Coloſſ.
1. Corinth. 6.
* Forte *tanquam.*
* Forte *Deus ſit.*
Epheſ. 2.
Dogmata Neſtorii.
* Forte *Horremus.*
* Forte *in carne paſſus eſt.*
Rom. 8.
Joan 11.
1. Corinth. 15.
Pſal. 98.

nem ejus, & in cœlos aſcenſionem pariter confitentes, incruentam celebramus in *Sacrificium*
Eccleſiaſticis ſacrificiis ſervitutem, ſic etiam ad myſticas benedictiones accedi- *miſſæ incruen-*
mus, & ſanctificamur participes ſancti corporis, & pretioſi ſanguinis Chriſti, *tum.*
omnium noſtrorum redemptores effecti: non ut communem carnem percipien- *Caro Chriſti*
tes, quod abſit, nec ut viri ſancti facti, & verbo conjuncti, ſicut dignitatis uni- *vivificatrix.*
tatem, aut ſicut divinam poſſidentes habitationem: ſed ut vere vivificatricem,
& ipſius verbi propriam factam. Vita enim naturaliter, ut Deus exiſtens, quia
propriæ carni unitus eſt, vivificatricem eam eſſe profeſſus eſt. Et ideo quamvis *Ioan. 6.*
dicat ad nos, *Amen amen dico vobis, niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & bi-
beritis ejus ſanguinem:* non tamen eam, ut hominis unius ex nobis æſtimare debe-
mus, quomodo enim juxta naturam ſuam vivificatrix eſſe caro hominis poterit:
ſed ut vere propriam eſſe factam, qui propter nos Filius hominis & factus, & vo-
catus. Eas autem voces, quas Salvator noſter in Evangeliis protulit, non in duabus *Una perſona*
ſubſiſtentiis, aut perſonis omnino partimur: non enim duplex eſt, unus Chriſtus, *in Chriſto.*
& ſolus, quamvis ex duabus, diverſiſque rebus ad unitatem cognoſcatur indivi-
duam coiſſe, ſicut homo, quanquam ex anima conſtans, & corpore, non duplex,
ſed potius unus eſt ex utroque. Humanas ergo, divinaſque inſuper voces ab uno
Chriſto dictas, animadvertentes, recte ſentimus, cum enim Deo digniſſime lo-
quitur de ſeipſo: *Qui me videt, videt & Patrem, ego & Pater unum ſumus:* divinam *Ioan. 14.*
ejus intelligimus, ineffabilemque naturam, ſecundum quam unum eſt cum Patre *Ioan. 10.*
ſuo propter unam, eandemque ſubſtantiam, imago, & character, ſplendorque
gloriæ ejus exiſtens. Cum vero humanæ naturæ menſuram nullatenus ignorans, *Hebr. 1.*
Judæos alloquitur: *Nunc me quæritis occidere hominem, qui veritatem vobis loquutus* *Ioan. 8.*
ſum. Item non minus eum, qui in ſimilitudine, & æqualitate Patris eſt, Deum
verum etiam in menſuris humanitatis ejus cognoſcimus. Si autem neceſſario cre-
ditur, quoniam natura Deus exiſtens, factus ſit caro, immo potius homo anima-
tus anima rationali, quæ cauſa eſt in ejus * quilibet vocibus erubeſcat, ſi eas ** Forte qui-*
homine dignas effatus eſt? quod ſi ſermones homini congruentes abjicit, juxta *buſlibet.*
nos hominem fieri quis coëgit? Cum vero ſe propter nos ad exinanitionem ſpon- *Philip. 2.*
taneam miſericorditer inclinaverit, quam ob cauſam dignos exinanitione ſermo-
nes effugerit? Uni igitur perſonæ cuncta ejus in Evangelio aſcribemus, uni ſub- *Subſtantia, Hy-*
ſtantiæ, verbi ſcilicet incarnati, *quia unus eſt Dominus Jeſus Chriſtus*, ut ſcriptum *poſtaſis ſeu ſub-*
eſt. Appellatum vero Apoſtolum, & Pontificem confeſſionis noſtræ, tanquam ſa- *ſiſtentia.*
crificantem Deo, & Patri fidei noſtræ confeſſionem, qua a nobis ipſis, & ipſi cum *Hebr. 2.*
Deo Patre inceſſanter offertur. Iterum, cum dicimus, quia ex Deo ſecundum na-
turam Filius unigenitus, nec homini præter eum alteri Sacerdotis nomen, & of-
ficium deputamus: *factus eſt enim Mediator Dei, & hominum, & reconciliator ad pa-* *Hebr. 9. & 10.*
cem, ſemetipſum Deo & Patri pro nobis offerens in odorem ſuavitatis. Ideoque dicebat, *Pſal. 39.*
*Sacrificium, & oblationem noluiſti, holocauſta & pro peccato non tibi placuerunt, corpus
autem perfeciſti mihi, tunc dixi, ecce venio. In capite libri ſcriptum eſt de me, ut faciam
Deus voluntatem tuam.* Obtulit enim proprium corpus, non pro ſe, ſed pro nobis *Rom. 5.*
in odorem ſuavitatis: nam qua pro ſe oblatione, vel ſacrificio indigeret ab omni
peccato liber, ut Deus exiſtens? quod ſi omnes peccaverunt, & egent gloria
Dei, ſecundum hoc quod ſumus ad mutabilitatis exceſſum promptiores effecti,
& peccatis ægrotavit humana natura, ipſe vero non ita, ideoque nos gloriæ
ejus efficimur: cur erit ultra jam dubium, quod agnus verus pro nobis ſit im-
molatus? Qui autem dicit, quia ipſum tam pro ſe, quam pro aliis obtulerit,
nullatenus * impietatis effugiet, cui nil prorſus deliquerit, nec ullùm fecerit ** Addendum*
omnino peccatum, qui egerat oblationes ſuas, nullo ſuo extante facinore, pro *videtur, no-*
quo, ſi eſſet, ſatiſadmodum convenienter offerret. De Spiritu quoque cum di- *tam, aut rea-*
cit, *Ille me clarificabit*, hoc rectiſſime ſentientes unum Chriſtum, & Filium, *tum, aut con-*
non velut alterius egentem gloriæ, confitemur a Spiritu ſancto gloriam conſe- *ſimile.*
cutum, quia Spiritus ejus nec melior, nec ſuperior ipſo eſt: ſed quia humana *Ioan. 16.*
opera faciens ad demonſtrationem ſuæ deitatis virtute proprii Spiritus uteba-
tur. Ab ipſo glorificari dicitur, ſicut unumquemque virtus ſua, vel diſciplina
clarificare dicitur. Quamvis enim in ſua ſit ſubſtantia Spiritus, & intelligatur

in perſona proprietas, juxta id ***quod quia Spiritus eſt, & non Filius***, attamen alienus non eſt ab illo, nam Spiritus appellatus eſt veritatis, veritas Chriſtus eſt,
Ioan. 15. unde & ab iſto ſimiliter, ſicut ex Deo Patre, procedit. Denique hic & ipſe Spi-
Nota contra Graecos de Spiritu ſancto. ritus etiam per Sanctorum manus Apoſtolorum miracula glorioſa perficiens, Dominum glorificavit Jeſum Chriſtum, poſtquam aſcendit in cœlum. Nam creditus eſt Chriſtus, natura Deus exiſtens, per Spiritum ſanctum virtutes efficiens, ideo-
Ioan. 16. que dicebat, ***De meo accipiet, & annunciabit vobis.*** Nequaquam vero participatione alterius idem Spiritus ſapiens, aut potens dicitur, quia per omnia perfectus, & nullo prorſus indigens bono, nam paternæ virtutis, & ſapientiæ, id eſt, Filii, Spiritus creditur, & ideo ipſa re, & ſubſiſtentiæ virtus, & ſapientia comprobatur. Igi-
Maria vere Dei genitrix. tur quia Deum carne unitum juxta ſubſiſtentiam ſancta virgo corporaliter peperit, idcirco eam Dei genitricem eſſe profitemur, non quod verbi natura exiſtendi
Ioan. 1. principium de carne ſortita ſit: erat enim ***in principio, & Deus erat verbum, & verbum erat apud Deum***, & ipſe conditor ſæculorum, Patri coæternus, & univerſitatis creator, ſed, quod ſupra diximus, juxta ſubſiſtentiam ſibi mutuans humanam, na-
Vulva utera virginalis. turam, nativitatem ſuſtineret ex ipſa corporea vulva, non quod eguerit neceſſario, ut propter ſuam naturam nativitas fieret, quæ eſt in extremis ſæculi facta temporibus: ſed ut ipſas benediceret ſubſtantiæ noſtræ primitias, & dum ipſum carni unitum, mulieri dediſſet: illa, quæ adverſus omne genus humanum maledictio fuerat prolata, deſineret; nec jam morti noſtra corpora deſtinaret. Illud
Gen. 31. quoque, quod dictum eſt: ***In triſtitia paries Filios***; ipſe diſſolvens, verum eſſe
Oſea. 13. monſtraret, quod Prophetæ voce prædixerat: ***Abſorpta eſt mors in victoria***; & ite-
1. Corinth. 15. Eſa. 25. Ioan. 2. rum: ***Abſtulit Deus omnem lachrymam ab omni facie.*** Propter hanc enim cauſam dicimus eum diſpenſatorie & ipſis benedixiſſe tunc nuptiis in Cana Galilææ, cum ſanctis vocatis Apoſtolis adeſſe dignatus eſt. Hæc ſapere ſumus edocti a ſanctis Apoſtolis, & Evangeliſtis, & ab omni ſcriptura divinitus inſpirata, necnon & a bea-
*Lego * ſubnixa.* tis Patrum confeſſionibus, veritate * ſubnixit. His omnibus & tuam religionem concordare, & præter aliquem dolum conſentire jam convenit. [i] Quæ religionem tuam anathematizare neceſſe eſt, huic epiſtolæ noſtræ [k] ſubjecta ſunt.

[h] *Omnium Sanctorum*] V. C. *Per omnia.*
[i] *Qua religionem tuam*] V. C. *Qua vero religioni tua.*
[k] *Subjecta ſunt*] Add. V. C. *Quod ſi minime eiſdem ſubeſſent, jam conſequeris.*

STATUTA EPHESINI CONCILII [l] *contra hæreſim Neſtorii.*

[l] *Contra hæreſim Neſtorii*] Hæc delenda, & reponendum *Cyrillus Epiſcopus dixit.*

I.

SI quis non confitetur Deum eſſe veraciter Emmanuel, [m] & propterea Dei genitricem ſanctam virginem: peperit enim ſecundum carnem factum Dei verbum, ſecundum quod ſcriptum eſt, *Verbum caro factum eſt*: anathema ſit.

[m] *Et propterea*] V. C. Et propter hoc ipſum.

II.

SI quis non confitetur carni [n] ſecundum ſubſtantiam unitum Dei Patris verbum, unumque eſſe Chriſtum cum propria carne, eundem ſcilicet Deum ſimul & hominem: anathema ſit.

[n] *Secundum ſubſtantiam*] V. C. Subſtantialiter.

III.

SI quis in Chriſto dividit ſubſtantiam poſt unitatem, ſola eas connexione conjungens, eamque ſecundum dignitatem, vel etiam authoritatem, aut poteſtatem, ac non potius conventu, qui per unitatem factus eſt naturalem: anathema ſit.

IV.

SI quis perſonis duabus, vel ſubſtantiis eas voces, quæ in Apoſtolicis, & Evangelicis ſcriptis continentur, dividit, vel quæ de Chriſto a ſanctis dicuntur, vel ab ipſo: & aliquas quidem ex his velut homini, qui præter Dei verbum ſpecialiter intelligatur, aptaverit, illas autem tanquam Deo di-

gnas ſoli Dei Patris verbo deputaverit: anathema ſit.

V.

SI quis audeat dicere Chriſtum hominem theophoron, id eſt Deum ferentem: ac non potius Deum eſſe veraciter dixerit, tanquam Filium per naturam, ſecundum quod verbum caro factum communicavit ſimiliter, ut nos carni, & ſanguini: anathema ſit.

VI.

SI quis dicit Deum eſſe Chriſti, Dei Patris verbum, & non magis eundem ipſe confitetur Deum ſimul, & hominem: propterea, quod verbum caro factum eſt, ſecundum ſcripturas: anathema ſit.

VII.

SI quis velut hominem Jeſum operantem Dei verbo dicit adjutum, & unigeniti gloriam tanquam alteri præter ipſum exiſtenti, tribuit: anathema ſit.

VIII.

SI quis audet dicere aſſumptum hominem coadorandum Dei verbo, & conglorificandum, & connuncupandum Deum, tanquam alterum cum altero, nam Con ſyllaba ſemper adjecta hoc cogit intelligi: ac non potius una ſupplicatione veneratur Emmanuel, unamque ei glorificationem dependit, juxta quod ſcriptum eſt, *Verbum caro factum eſt:* anathema ſit.

IX.

SI quis unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum glorificatum dicit a Spiritu ſancto, tanquam qui aliena virtute viſus fuerit per eum, & ab eo accipere efficaciam contra immundos Spiritus, & omnibus divina ſigna perficere, ac non potius proprium fatetur ejus Spiritum, per quem divina ſigna implevit: anathema ſit.

X.

POntificem, & Apoſtolum confeſſionis noſtræ factum eſſe Chriſtum divina ſcriptura commemorat, obtulit autem ſemetipſum pro nobis in odorem ſuavitatis Deo, & Patri. Si quis ergo Pontificem, & Apoſtolum noſtrum dicit factum, non ipſum Dei verbum, quando caro factum eſt, & juxta nos homo, ſed velut alterum præter ipſum ſpecialiter hominem ex muliere, aut qui dicit, ut pro ſe obtuliſſet ſemetipſum oblationem, & non potius pro nobis ſolis, quia non eguit oblatione, qui peccatum omnino neſcivit: anathema ſit.

XI.

SI quis non confitetur carnem Domini vivificatricem eſſe, & propriam ipſius verbi Dei Patris, ſed velut alterius præter ipſum, conjuncti eidem per dignitatem, aut quaſi divinam habentis habitationem, ac non potius vivificatricem eſſe, quia facta eſt propria verbi cuncta vivificare valentis: anathema ſit.

XII.

SI quis non confitetur Dei verbum paſſum in carne, & crucifixum in carne, & mortem in carne guſtaſſe, factumque primogenitum ex mortuis, ſecundum quod vita eſt, & vivificator ut Deus: [a] anathema ſit.

[a] *Anathema ſit.*] Plura ſunt in veteri Codice meo. *Igitur Sancta & magna Synodus ipſum qui eſt ex Deo Patre naturaliter natum Filium unigenitum Deum verum, &c.* Sed illa ſunt ex epiſtola Cyrilli ad Neſtorium, quæ inſerta eſt Concilio Calchedonenſi art. 1.

Explicit [b] ſanctum, & univerſale Epheſinum Concilium primum.

[b] *Sanctum & univerſale Epheſinum Concilium primum.*] Epiſtola S. Cyrilli.

CONCILIUM

CONCILIUM CHALCEDONENSE.

Tituli Canonum Chalcedonenſis Concilii, numero XXVII.

1 De Canonibus uniuſcujuſque Concilii.

2 Quod non oporteat Epiſcopos, aut quemlibet ex Clero per pecunias ordinari.

3 Quod non oporteat Epiſcopos, Clericos, & Monachos prædia aliena conducere.

4 De honore Monachis competente, & ut nullus eorum tentet Eccleſiaſtica, aut ſæcularia inquietate negocia, nec alienum ſervum, præter conſcientiam Domini ejus ſuſcipere.

5 Non tranſmigrandum de civitate in civitatem.

6 Quod non oporteat abſolute quoſlibet ordinari.

7 De Clericis & Monachis non manentibus in ſuo propoſito.

8 De Clericis qui ſunt in Ptochodochiis Monaſterii, atque Martyriis, quæ ſub poteſtate Epiſcoporum uniuſcujuſque civitatis exiſtunt.

9 Quod non oporteat Clericos, habentes adverſus invicem negocia, proprium Epiſcopum relinquere, & ad ſæcularia judicia convolare.

10 Quod non liceat Clerico in duarum civitatum Eccleſiis miniſtrare.

11 Quod non oporteat egenis epiſtolas tribui: honeſtiores autem commendatitiis literis approbari.

12 Ut nequaquam in duos Metropolitanos Provincia dividatur.

13 Quod non oporteat peregrinos Clericos ſine commendatitiis miniſtrare.

14 Quod non liceat Clerico uxorem ſectæ alterius accipere.

15 De Diaconiſſis mulieribus.

16 De Virginibus.

17 De Parochiis.

18 De conjuratione, vel conſpiratione.

19 Quod oporteat per Provincias bis in anno Concilia celebrari.

20 Quod minime Clericos tranſmigrari conveniat.

21 De Epiſcoporum aut Clericorum accuſatoribus.

22 Quod non liceat Clericis poſt mortem ſui Epiſcopi [illegible]d eum pertinentes diripere.

23 De Clericis & Monachis, qui præter voluntatem ſui Epiſcopi ad urbem regiam Conſtantinopolim veniunt.

24 Quod non liceat Monaſteria, quæ conſecrata ſunt, diverſoria ſæcularia fieri.

25 Quod non oporteat ordinationes Epiſcoporum diu differre.

26 De diſpenſatoribus ſingularum Eccleſiarum.

27 De his qui rapiunt puellas.

* *Tituli Canonum*] V. C. *Incipiunt Capitula.*

PRÆFATIO

IN CONCILIUM CHALCEDONENSE.

QUAMVIS DC. & XXX. *Epiſcopi in unum congregati huic Concilio unanimiter ſubſcripſerint, Patrumque Decretis, & Nicææ, & in regia urbe prius confirmatis innixi fuerint, tantum tamen effecit & ſerpentis antiqui aſtutus livor, & humanæ mentis in malum prona imbecillitas, ut fides, & ſtatuta hujus Concilii a diverſis Hæreticis longo admodum tempore & calumniis vexata, & in dubium revocata apud pleroſque fuerint. Non enim ſoli Neſtoriani, Eutychianique, ac Dioſcori ſequaces, contra quos principaliter tunc actum eſt, hujus Concilii decreta infringere, fidemque, & authoritatem ejus conculcare præſumpſerunt, ſed etiam Ariani, aliique circa fidem ſanctæ Trinitatis Hæretici, ac quicunque circa Chriſti deitatem, aut humanitatem errabant, ejuſdem Concilii acta reſcindere moliebantur, de quibus multi multa ſcripſerunt. Hic unius Timothei Pſeudoepiſcopi, qui per vim, & ſummum ſcelus ſedem Alexandrinam invaſit, inſolentem præſumptionem commemorabimus, ex epiſtola Ægyptiorum ad Leonem Auguſtum; ſic enim inter cætera conqueſti ſunt.* Inſidiatuſque tranſitum ſanctæ memoriæ Principis Martiani, quo migravit ad Deum, blaſphemis vocibus impudenter adverſus eum inſurgens, & ſanctum & univerſale Chalcedonenſe Concilium anathematizans inverecunde, & vulgos populi ſeditioſorum, & vilium congregans, cumque contra ſanctas regulas, Eccleſiaſticam diſciplinam, & communem Rempublicam, legeſque coarmans inruit in Eccleſiam ſanctam Dei, habentem Paſtorem, atque Doctorem, &c. *Contra hunc Timotheum pro defenſione ſancti hujus Concilii extant in vetuſto quodam Codice (quem hic habemus)* XL. *epiſtolæ Epiſcoporum quingentorum ex diverſis Provinciis ad eundem Leonem Auguſtum, ejus nominis primum, e quibus prima eſt beati Leonis Papæ. Ne vero prolixior ſit præfatio, duo tantum publica teſtimonia, pro hujus Concilii authoritate, ac defenſione recitabimus.*

LEO PAPA LEONI AUGUSTO.

NIHIL convenientius eſt fidei defendendæ, quam his, quæ per omnia, inſtruente Spiritu ſancto, inreprehenſibiliter definita ſunt, inhærere. Ipſi videbimur bene ſtatuta convellere, & authoritates, quas Eccleſia univerſalis amplexa eſt, ad arbitrium hæreticæ petitionis infringere, atque ita nullum colligendis Eccleſiis modum ponere, ſed data licentia rebellandi, dilatare magis, quam ſopire certamina. Quid probabilius, quid religioſius poterit pietas veſtra decernere quam ut quæ non tam humanis quam divinis ſunt ſtatuta decretis, nullus ultra ſinatur impetere, ne vere digni ſint tantum Dei munus amittere, qui de veritate ipſius auſi fuerint dubitare. Apud Chriſtianiſſimum igitur Principem & inter Chriſti Prædicatores digno honore munerandum, utor Catholicæ fidei libertate, & ad conſortium te Apoſtolorum, ac Prophetarum ſecurus exhortor, ut conſtanter deſpicias ac repellas eos qui ſeipſo Chriſtiano nomine privaverint; nec patiaris impios parricidas ſacrilega ſimulatione de fide agere, quos conſtat fidem velle vacuare.

MARTIANUS IMPERATOR AUGUSTUS, IN CODICE LEGUM.

De ſumma Trinitate, & Fide Catholica.

NEMO Clericus, vel militaris, vel alterius cujuſlibet conditionis de fide Chriſtiana publice, turbis coadunatis & audientibus, tractare conetur in poſterum, ex hoc tumultus, vel perfidiæ occaſionem requirens. Nam & injuriam facit judicio teverendiſſimæ Synodi, ſi quis ſemel judicata, ac recte diſpoſita revolvere, & publice diſputare contenderit, cum ea quæ nunc de Chriſtiana fide a Sacerdotibus, qui Chalcedone convenerant per noſtra præcepta, ſtatuta ſunt juxta Apoſtolicas expoſitiones, & inſtituta ſanctorum Patrum CCCXVIII. & CL. in hac regia urbe, diffinita eſſe noſcuntur. Nam & in contemptores hujus legis pœna non deerit, quia non ſolum contra fidem vere expoſitam veniunt, ſed etiam Judæis, & paganis ex hujuſmodi certamine prophanant veneranda myſteria.

[a] *Incipiunt regulæ Eccleſiaſticæ, promulgatæ a Chalcedonenſi ſancto Concilio, numero XXVII.*

[a] *Incipiunt regulæ*] Non ſunt ex tranſlatione Dionyſii Exigui.

De Canonibus uniuſcujuſque Concilii.

CAP. I.

11. q. 1. A ſanctis Patribus.

REgulas ſanctorum Patrum, per ſingula nunc uſque Concilia conſtitutas, proprium robur obtinere decrevimus.

Quod non oporteat Epiſcopos, aut quemlibet ex Clero per pecunias ordinari.

CAP. II.

1. q. 1. c. Si quis Epiſcopus.

SI quis Epiſcopus per pecuniam fecerit ordinationem, & ſub pretio redegerit gratiam, quæ non poteſt vendi, ordinaveritque per pecunias Epiſcopum, aut Preſbyterum, aut Diaconum, vel quemlibet ex his, qui connumerantur in Clero, aut promoverit per pecunias diſpenſatorem, aut defenſorem, vel quemquam, qui ſubjectus eſt tegulæ, pro ſui turpiſſimi lucri commodo: 16, cui hoc attentanti probatum fuerit, proprii gradus periculo ſubjacebit. Et qui ordinatus eſt, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, quæ eſt per negotiationem facta, proficiat: ſed ſit alienus a dignitate, vel ſollicitudine, quam pecuniis quæſivit. Si quis vero mediator tam turpibus & nefandis datis, vel acceptis extiterit: ſiquidem Clericus fuerit, proprio gradu decidat; ſi vero Laïcus, aut Monachus, anathematizetur.

Quod non oporteat Epiſcopos, Clericos, & Monachos prædia aliena conducere.

CAP. III.

PErvenit ad ſanctam Synodum, quod quidam, qui in Clero videntur allecti, propter lucra turpia conductores alienarum poſſeſſionum fiant, & ſæcularia negocia ſub cura ſua ſuſcipiant: Dei quidem miniſterium parvipendentes, ſæcularium vero diſcurrentes domos, & propter avaritiam patrimoniorum ſollicitudines ſumentes. Decrevit itaque ſanctum hoc magnumque Concilium, nullum deinceps, non Epiſcopum, non Clericum, vel Monachum aut poſſeſſiones conducere, aut negociis ſæcularibus ſe miſcere: præter pupillorum, *ſi forte leges imponantur inexcuſabilem curam, aut civitatis Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum ſollicitudinem habere præcipiat, aut orphanorum, & viduarum, earumque, quæ ſine ulla proviſione ſunt, perſonarum, quæ maxime Eccleſiaſtico indigent adjutorio, propter timorem Domini cauſa depoſcat. Si quis autem tranſgredi de cætero

Diſt. 86. c. Pervenit.

Al. * niſ.

ſtatuta tentaverit, hujuſmodi Eccleſiaſticis increpationibus ſubjacebit.

De honore Monachis competente, & ut nullus eorum tentet Eccleſiaſtica, aut ſæcularia inquietare negocia, nec alienum ſervum præter conſcientiam Domini ejus ſuſcipere.

CAP. IV.

16. q. 1. Qui vere pureq. 18. q. 2. Quidam Monachorum.

QUi vere & ſyncere ſingularem ſectantur vitam, competenter honorentur. Quoniam vero quidam utentes habitu Monachi Eccleſiaſtica negocia civiliaque conturbant, circumeuntes indifferenter urbes, necnon & Monaſteria ſibi inſtituere tentantes, placuit nullum quidem uſquam ædificare, aut conſtituere Monaſterium, vel Oratorii domum præter conſcientiam civitatis Epiſcopi. Monachos vero per unamquamque civitatem, aut regionem, ſubjectos eſſe Epiſcopo, & quietem diligere, & intentos eſſe tantummodo jejunio & orationi in locis, quibus renunciaverunt ſæculo, permanentes. Nec Eccleſiaſticis vero, nec ſæcularibus negociis communicent, vel in aliquo ſint moleſti propria Monaſteria deſerentes: niſi forte his præcipiatur propter opus neceſſarium ab Epiſcopo civitatis. Nullum vero recipere in Monaſteriis ſervum obtentu Monachi præter ſui domini conſcientiam. Tranſgredientem vero hanc diffinitionem noſtram excommunicatum eſſe decrevimus: ne nomen Dei blaſphemetur. Verumtamen Epiſcopum convenit civitatis competentem Monaſteriorum providentiam gerere.

Non tranſmigrandum de civitate in civitatem.

CAP. V.

7. q. 1. c. Propter eos Epiſcopos Nic. Conc. c. 15.

DE his qui tranſmigrant de civitate in civitatem, Epiſcopis, aut Clericis, placuit ut Canones, qui de hac re a ſanctis Patribus ſtatuti ſunt, habeant propriam firmitatem.

Quod non oporteat abſolute quoſlibet ordinari.

CAP. VI.

NUllum abſolute ordinari debere Preſbyterum, aut Diaconum, nec quemlibet in gradu Eccleſiaſtico: niſi ſpecialiter Eccleſiæ civitatis, aut poſſeſſionis, aut Martyrii, aut Monaſterii, qui ordinandus eſt, pronuncietur. Qui vero abſolute ordinantur, decrevit ſancta Synodus, irritam haberi hujuſcemodi manus impoſitionem, & nuſquam poſſe miniſtrare ad ordinantis injuriam. Diſt. 70. Neminem abſolute.

De Clericis & Monachis non manentibus in ſuo propoſito.

CAP. VII.

QUi ſemel in Clero deputati ſunt, aut Monachorum vitam experti- 20. q. 3. Eos qui ſemel.
verunt, ſtatuimus nec ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam; ſed hoc tentantes, & non agentes pœnitentiam, quo minus redeant ad hoc, quod propter Deum primitus elegerunt, anathematizari.

*De Clericis, qui ſunt in * Ptochodochiis, Monaſteriis, atque Martyriis, quæ ſub poteſtate Epiſcoporum uniuſcujuſque civitatis exiſtunt.* Al. * Procis

CAP. VIII.

CLerici, qui præficiuntur Ptochodochiis, vel qui ordinantur in Monaſteriis, & Baſilicis Martyrum: ſub Epiſcoporum, qui in unaquaque civitate ſunt, ſecundum ſanctorum Patrum traditiones, poteſtate permaneant, nec per contumaciam ab Epiſcopo ſuo diſſiliant. Qui vero audent evertere hujuſcemodi formam quocunque modo, nec proprio ſubjiciuntur Epiſcopo: ſiquidem Clerici ſunt, Canonum correptionibus ſubjacebunt; ſi vero laïci, vel Monachi fuerint, communione priventur.

Quod non oporteat Clericos, habentes adverſus invicem negocia, proprium Epiſcopum relinquere, & ad ſæcularia judicia convolare.

CAP. IX.

SI quis Clericus * adverſus Clericum habet negocium, non deſerat Epiſ- 11. q. 1. Si Clericus.

copum proprium, & ad ſæcularia percurrat judicia: ſed prius actio ventiletur apud Epiſcopum proprium, vel certe Conſiliarios ejuſdem Epiſcopi, apud quos utræque partes voluerint, judicium * continebunt. Si quis autem præter hæc fecerit, Canonicis correptionibus ſubjacebit. Quod ſi Clericus habet cauſam adverſus Epiſcopum, vel adverſus alterum, apud Synodum provinciæ judicetur. Quod ſi adverſus ejuſdem provinciæ Metropolitanum Epiſcopus, vel Clericus habet querelam, petat Primatem diœceſeos, aut ſedem Regiæ urbis Conſtantinopolitanæ, & apud ipſum judicetur.

* Forte continuabunt.

Ab his ad Sedem Apoſtolicam confugere poterit gravatus ut patet infra Sar. Conc. c. 3. 4. & 7.

ª *Si quis Clericus*] Vide in Epiſtola Nicolai I. contra Michaëlem Imperatorem.

Quod non liceat Clerico in duarum civitatum Eccleſiis miniſtrare.

CAP. X.

21. q. 1. Clericum. NOn licere Clericum in duarum civitatum conſcribi ſimul Eccleſiis, & in qua initio ordinatus eſt, & ad quam confugit, quaſi ad potiorem, ob inanis gloriæ cupiditatem. Hoc autem facientes revocari debere ad ſuam Eccleſiam, in qua primitus ordinati ſunt, & ibi tantummodo miniſtrare.

21. q. 2. Si quis jam. Si vero jam quis tranſlatus eſt ex alia in aliam Eccleſiam, prioris Eccleſiæ, vel Martyriorum, quæ ſub ea ſunt, aut Prochodochorum, aut Xenodochorum rebus in nullo communicet. Eos vero, qui auſi fuerint poſt diffinitionem magnæ, & univerſalis hujus Synodi quicquam ex his, quæ ſunt prohibita, perpetrare, decrevit ſancta Synodus, a proprio hujuſmodi gradu recedere.

Quod oporteat egenis Epiſtolia tribui: honeſtiores autem commendatitiis literis approbari.

CAP. XI.

OMnes pauperes, & indigentes auxilio cum proficiſcuntur ſub probatione Epiſtolis, vel Eccleſiaſticis Pacificis tantummodo commendare decrevimus, & non commendatitiis literis, propter quod commendatitias literas honoratioribus tantummodo præſtari perſonis conveniat.

Ut nequaquam in duos Metropolitanos provincia dividatur.

CAP. XII.

PErvenit ad nos, quod quidam præter Eccleſiaſtica ſtatuta facientes Diſt. 101. Pervenit. convolarunt ad poteſtates, & per pragmaticam formam in duo unam Provinciam diviſerunt: ita ut ex hoc facto duo Metropolitani eſſe videantur in una Provincia. Statuit ergo ſancta Synodus de reliquo nihil ab Epiſcopis tale tentari: alioqui qui hoc * adniſus fuerit, amiſſione gradus proprii ſubjacebit. Al. * abuſus. Quæcunque vero civitates literis imperialibus Metropolitani nominis honore ſubnixæ ſunt, honore tantummodo perfruantur, & qui Eccleſiam ejus gubernat Epiſcopus, ſalvis ſcilicet veræ Metropolis privilegiis ſuis.

Quod non oporteat peregrinos Clericos ſine commendatitiis miniſtrare.

CAP. XIII.

PEregrinos Clericos, & Lectores in alia civitate præter commendatitias literas ſui Epiſcopi nuſquam penitus miniſtrare debere. Diſt. 71. Extraneos.

Quod non liceat Clerico uxorem ſectæ alterius accipere.

CAP. XIV.

QUoniam in quibuſdam provinciis conceſſum eſt Lectoribus, & Pſaltis uxores ducere, ſtatuit ſancta Synodus, non licere cuiquam ex his accipere ſectæ alterius uxorem. Diſt. 32. c. Quoniam. Qui vero ex hujuſmodi conjugio jam filios ſuſceperunt, ſiquidem præventi ſunt, ut ex ſe genitos apud Hæreticos baptizarent, offerre eos Eccleſiæ Catholicæ communioni conveniet, non baptizatos autem non poſſe ulterius apud Hæreticos baptizari, ſed neque copulari debet nuptura Hæretico Judæo, vel Pagano, niſi forte promittat, ad orthodoxam fidem ſe perſonam orthodoxe copulandam transferre. Si quis autem hanc definitionem ſanctæ Synodi tranſgreſſus fuerit, correptioni Canonicæ ſubjacebit.

De Diaconiſſis Mulieribus.

CAP. XV.

27. q. 1. Diaconiſſam.

DIaconiſſam non ordinandam ante annum quadrageſimum, & hanc cum ſummo libtamine. Si vero ſuſcipiens manus impoſitionem, & aliquantum temporis in miniſterio permanens ſemetipſam tradat nuptiis gratiæ Dei contumeliam faciens, anathematizetur hujuſmodi cum eo, qui eidem copulatur.

De Virginibus.

CAP. XVI.

27. q. 1. Si qua virgo.

VIrginem, quæ ſe Deo Domino conſecravit, ſimiliter & Monachum non licere nuptialia jura contrahere: quod ſi hoc inventi fuerint perpetrantes, excommunicentur. Confitentibus autem decrevimus, ut habeat autoritatem ejuſdem loci Epiſcopus miſericordiam, humanitatemque largiri.

*De * Parochiis.*

Al * Paroeciis.

CAP. XVII.

16. q. 3. Per ſingulas.

SIngularum Eccleſiarum ruſticas Parochias, vel poſſeſſiones manere inconcuſſas illis Epiſcopis, qui eas retinere noſcuntur, & maxime, ſi per tricennium eas abſque vi obtinentes ſub diſpenſatione rexerunt: quod ſi intra tricennium facta fuerit de his, vel fiat altercatio, licere eis, qui ſe læſos adſerunt, apud ſanctam Synodom Provinciæ de his movere certamen. Quod ſi quis a Metropolitano læditur, apud Primatem Diœceſeos, aut apud Conſtantinopolitanam Sedem judicetur, ſicut ſuperius dictum eſt. Si qua vero civitas poteſtate Imperiali novata eſt, aut ſi protinus innovetur, civiles diſpoſitiones, & publicas Eccleſiaſticarum quoque Parochiarum ordines ſubſequantur.

De conjuratione, vel conſpiratione.

CAP. XVIII.

11. q. 1. Si qui Clerici.

COnjurationis, vel conſpirationis crimen & ab exteris legibus eſt omnino prohibitum; multo magis hoc in Dei Eccleſia ne fiat, admonere conveniet. Si qui ergo Clerici, vel Monachi reperti fuerint conjurantes, aut conſpirantes, aut inſidias ponentes Epiſcopis aut Clericis, gradu proprio penitus abjiciantur.

Quod oporteat per Provincias bis in anno Concilia celebrari.

CAP. XIX.

PErvenit ad aures noſtras, quod in Provinciis ſtatuta Epiſcoporum Concilia minime celebrentur, & ex hoc plurima negligantur Eccleſiaſticarum cauſarum, quæ correctione indigent. Decrevit itaque ſancta Synodus ſecundum Canones Patrum bis in anno Epiſcopos in idipſum in unaquaque Provincia convenire, quo Metropolitanus Antiſtes probaverit, & corrigere ſingula ſi qua fortaſſis emerſerint. Quicunque vero non advenerint Epiſcopi, reſident autem in ſois civitatibus, & hoc, dum in ſua incolumitate conſiſtunt, omnique inexcuſabili, & neceſſaria occupatione probantur liberi, fraterno corripiantur affectu.

Diſt. 18. c. Provenit.

Nic. Conc. c. 5.

Quod minime Clericos tranſmigrari conveniat.

CAP. XX.

CLericos in Eccleſia miniſtrantes; ſicut jam conſtituimus, in alterius civitatis Eccleſia ſtatutos fieri non oportet: ſed contentos eſſe in quibus ab initio miniſtrare meruerunt, exceptis illis, qui proprias amittentes Provincias, ex neceſſitate ad aliam Eccleſiam tranſierunt. Si quis autem Epiſcopus poſt hanc definitionem ſuſceperit Clericum ad alium Epiſcopum pertinentem: placuit & ſuſcipientem communione privari, donec is qui migraverat, Clericus ad propriam fuerit regreſſus Eccleſiam.

Diſt. 71. Clericos.

De Epiſcoporum, aut Clericorum accuſatoribus.

CAP. XXI.

CLericos, aut Laïcos accuſantes Epiſcopos, aut Clericos paſſim, & ſine probatione ad accuſationem recipi

2. q. 7. Clericos aut.

non debere: niſi prius eorum diſcutiatur exiſtimationis opinio.

Quod non liceat Clericis poſt mortem ſui Epiſcopi res ad eum pertinentes diripere.

CAP. XXII.

12. q. 2. Non liceat. NOn licere Clericis poſt obitum ſui Epiſcopi res ad eum pertinentes diripere, ſicut antiquis quoque eſt Canonibus conſtitutum. Quod ſi hoc facere tentaverint, graduum ſuorum periculo ſubjacebunt.

De Clericis & Monachis qui præter voluntatem ſui Epiſcopi ad urbem regiam Conſtantinopolim veniunt.

CAP. XXIII.

16. q. 1. Quidam Monachi. VEnit ad aures ſancti Concilii, quod quidam Clerici, & Monachi, quibus nil ab Epiſcopo ſuo commiſſum eſt, eſt autem quando & communione ab eo privantur, pervenientes ad urbem Regiam Conſtantinopolitanam, in ea diutius immorentur excitantes turbas, & ſtatum Eccleſiaſticum commoventes, ſubvertentes etiam quorundam domos. Decrevit ſancta Synodus hujuſmodi primo quidem a defenſore Conſtantinopolitanæ ſanctæ Eccleſiæ commoneri, ut egrediantur ab urbe regia: quod ſi iiſdem negociis impudenter inſiſtant, etiam nolentes idem defenſor expellat, ut ad propria loca perveniant.

Quod non liceat Monaſteria, quæ conſecrata ſunt, diverſoria ſæcularia fieri.

CAP. XXIV.

19. q. 3. Quæ ſemel. QUæ ſemel dedicata ſunt Monaſteria, conſilio Epiſcoporum, maneant perpetuo Monaſteria, & res, quæ ad ea pertinent, Monaſteriis reſervari, nec poſſe ea ultra fieri ſecularia habitacula: qui vero hoc fieri permiſerint, Canonum ſententiis ſubjacebunt.

Quod non oporteat ordinationes Epiſcoporum diu differre.

CAP. XXV.

QUoniam quidam Metropolitanorum, quantum comperimus, negligunt commiſſos ſibi greges, & ordinationes Epiſcoporum facere differunt: placuit ſanctæ Synodo intra tres menſes ordinationes Epiſcoporum celebrari, niſi forte neceſſitas inexcuſabilis præparet tempus dilationis extendi: quod ſi hoc minime fecerit, correptioni Eccleſiaſticæ ſubjacebit, verumtamen redditus Eccleſiæ viduatæ penes œconomum ejuſdem Eccleſiæ integri reſerventur. Diſt. 75. Quoniam quidam.

De diſpenſatoribus ſingularum Eccleſiarum.

CAP. XXVI.

QUoniam in quibuſdam Eccleſiis, ut rumore comperimus, præter œconomos Epiſcopi facultates Eccleſiaſticas tractant: placuit omnem Eccleſiam habentem Epiſcopum habere œconomum de Clero proprio, qui diſpenſet res Eccleſiaſticas ſecundum ſententiam Epiſcopi proprii, ita ut Eccleſiæ diſpenſatio præter teſtimonium non ſit, & ex hoc diſpergantur Eccleſiaſticæ facultates, & Sacerdotio maledictionis derogatio procuretur: quod ſi hoc minime fecerit, divinis conſtitutionibus * ſubjaceat. Diſt 89. Quoniam in quibuſdam. 16. q. 7. Quoniam in quibuſdam. Al. * ſubjacebit.

De his qui rapiunt puellas.

CAP. XXVII.

EOs qui rapiunt mulieres ſub nomine ſimul habitandi cooperantes, aut * conniventes raptoribus: decrevit ſancta Synodus, ut ſiquidem Clerici ſunt, decidant gradu proprio: ſi vero laïci, anathematizentur. * Lego conniventes, b pro v more antiquo. 36. q. 2. Eos qui rapiunt.

SEQUITUR CONSTITUTIO,

[a] *ET FIDES CHALCEDONENSIS* [b] *CONCILII.*

Aëtius Archidiaconus Conſtantinopolis, novæ [c] *Romæ, legit.*

[a] *Et fides Chalcedonenſis*] V. C. *Fides ejuſdem Chalcedonenſis.*
[b] *Concilii Aetius*] V. C. *Concilii quam Aëtius.*
[c] *Roma legit*] V. C. *Roma in eodem Concilio legit.*

SANCTA & magna univerſalis Synodus [d], quæ ſecundum gratiam, & ſanctiones piiſſimorum, [e] Chriſtianorumque Imperatorum Valentiniani, & Martiani Auguſtorum congregata apud Chalcedona, Metropolim Bithyniæ Provinciæ in Martyrio ſanctæ martyris Euphemiæ, ſubter adnexa.

[d] *Et magna univerſalis Synodus*] V. C. *Et magna & venerabilis Synodus.*
[e] *Chriſtianorumque*] V. C. *Chriſtianiſſimorumque.*

Dominus noſter, & Salvator Chriſtus notitiam fidei confirmans diſcipulis ſuis
Joan. 14. ait, *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*, ne ullus a proximo ſuo diſ-
ſonet in doctrina pietatis, ſed æqualiter prædicationem veritatis oſtendat. Sed
Al. * *ſanctionibus* quoniam non quieſcit nequiſſimus Zizania * ſationibus pietatis inſpergere, novi
aliquid contra veritatem ſemper inveniens, ob hoc frequenter Dominus noſter
providens humano generi piiſſimum, & fideliſſimum principem ad Zelum fidei
ſuſcitavit, & undique ſacerdotii principes convocavit: quatenus gratiam om-
nium Domino noſtro Jeſu Chriſto operante ab ovilibus Chriſti peſtem menda-
Al. * *fugientes* cii ſubmoveret. Quod quidem fecimus communi decreto dogmata * fugantes
erroris, & integram Patrum renovavimus fidem trecentorum decem & octo ſym-
Al. * *conſenſum* bolum omnibus prædicantes, & tanquam propinquos pietatis hujus * conſenſu
recipientes Patres adſcripſimus, qui poſtea apud magnam Conſtantinopolim
convenerunt centum quinquaginta. Quoniam & ipſi eandem fidem ſubſignave-
Al. * *ſtatus* runt, decernimus * ſtatutæ ordinem, & formam fidei reſervantes nos, & quæ
apud Epheſum olim facta eſt ſancta Synodus, cujus Præſides fuerunt ſanctæ me-
moriæ Cæleſtinus, Romanæ urbis Antiſtes, & Cyrillus Alexandrinæ Eccleſiæ,
præfulgere quidem rectæ, & immaculatæ fidei expoſitionem trecentorum de-
cem & octo ſanctorum, & beatiſſimorum Patrum apud Nicæam, ſub piæ recor-
dationis Conſtantino principe congregatorum. Obtinere autem etiam centum
quinquaginta ſanctorum Patrum apud Conſtantinopolim conſtituta, ad interi-
mendas quidem, [f] quæ tunc emerſerant, hæreſes. Sufficeret quidem ad plenitudi-
Al. * *cautiſſimum* nem cognoſcendam pietatis, & confirmationem * prudens hoc, & ſalutare per Dei
gratiam ſymbolum. De Patre enim, & Filio, & Spiritu ſancto doctrinam perfectam
edocet, & Domini inhumanationem fideliter accipientibus repræſentat. Sed quo-
Al. * *obſtruere* niam * lædere prædicationem veritatis conantes, * propriis hæreſibus novas vo-
Al. * *quaſdam propria hæreſeos novitates parturiunt. Quidam enim myſterium pro nobis actum divina, &c.* ces proferunt, hi quidem myſterium Domini propter nos divinæ diſpenſationis
audentes corrumpere, & matris Dei virginis appellationem recuſant, alii vero
confuſionem, permiſtionemque introducunt, & unam naturam carnis, & Dei-
tatis ſtulte confingunt, paſſibilem Unigeniti divinam eſſe naturam confuſione
portentoſa dicentes. Ob hoc illis omnem aditum contra fidem volens claudere
præſens nunc ſancta & magna atque univerſalis Synodus, * [g] prædicationis hu-
Al. * *antiquam prædicationem.* jus ab initio inconcuſſam docens, conſtituit præ cæteris trecentorum decem &
octo ſanctorum Patrum fidem manere inlæſam. Et propter illos, qui adverſus
Al. * *Machomenos, forte Macedonianos.* Spiritum ſanctum pugnant, * Monachomenos poſterioribus temporibus a Patri-
bus apud Conſtantinopolim C L. congregatis, de eſſentia Spiritus conroborat
traditam diſciplinam, quam illi omnibus notam fecerunt, non quaſi deeſſet ali-
quid præcedentibus inferentes, ſed de ſancto Spiritu ſuam ſententiam promul-
gantes adverſus eos, qui veritatem ipſius lædere tentaverunt ſcripturarum teſti-
moniis roborantes. At vero propter illos, qui myſterium diſpenſationis violare
conantur, & purum hominem eſſe, qui ex ſancta Virgine Maria natus eſt, im-
pudentius

pudentius delirantes, Epiſtolas beati Cyrilli, Eccleſiæ Alexandrinæ Præſulis, Synodicas utique literas ad Neſtorium, & ad alios per Orientem acceptiſſimas habet, ad convincendas Neſtorii blaſphemias. Et ad interpretationem * ſalutaris ſymboli his qui pro zelo Dei noſſe deſiderant, quibus etiam ſubjunxit Epiſtolam magnæ, & ſenioris urbis Præſulis beatiſſimi, & ſancti Epiſcopi Leonis, quæ ſcripta eſt ad ſanctæ memoriæ Archiepiſcopum Flavianum, & ad ſenſus peſſimos * Eutychetis auferendos, quippe magni illius Petri confeſſionibus congruentem, & quandam columnam * nobis adverſus prava dogmata jure conjunctam ad confirmationem recti dogmatis. * Eos autem, qui in dualitate filiorum diſpenſationis convellere myſterium nituntur, præcepit & illos, qui paſſibilem Deitatem Unigeniti auſi ſunt dicere: Sacerdotali * munere ſubmoveri. Et his, qui in duabus naturis Chriſti promiſtionem, aut confuſionem dici æſtimant, repugnandum: vel eos, qui cæleſtem, aut alterius eſſe ſubſtantiæ carnem, quæ illi eſt adſumpta de nobis, formam * Dei negantes, abjicit. Et qui duas quidem ante * unionem naturas Domini fabulantur, unam vero poſt unionem confingunt, anathematizat. Sequentes igitur ſanctos Patres unum, eundemque confiteri Filium, & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum conſona voce omnes docemus, eundem perfectum in Deitate, eundem perfectum in Humanitate, Deum vere, & Hominem vere, eundem ex anima rationabili, & corpore, coeſſentialem Patri ſecundum Deitatem, coeſſentialem nobis eundem ſecundum Humanitatem, per omnia nobis ſimilem abſque peccato, ante ſæcula quidem de Patre genitum ſecundum Deitatem, in noviſſimis autem diebus eundem propter ſalutem noſtram ex Maria Virgine Theotoco ſecundum Humanitatem unum, eundemque Chriſtum Filium Dominum Unigenitum, in duabus naturis inconfuſe, immutabiliter, indiviſe, inſeparabiliter agnoſcendum, nuſquam ſublata eſſentia naturarum propter unionem, magiſque ſalva proprietate utriuſque naturæ, & unam perſonam, atque exiſtentiam concurrentem, non in duas * perſonas partitum, atque diviſum, neque disjunctum: ſed unum, & eundem Filium Unigenitum, Deum Verbum Jeſum Chriſtum, ſicut ante Prophetæ de eo, & ipſe nos Jeſus Chriſtus erudivit, & Patrum nobis ſymbolum tradidit. His igitur cum omni undique veritate, & diligentia, & ſollicitudine a nobis definitis: ſtatuit ſancta, & univerſalis Synodus, alteram fidem nulli licere proferre, vel conſcribere, vel componere, vel ſentire, vel docere aliter. Eos autem, qui auſi ſunt componere fidem alteram, aut proferre, aut docere, aut tradere alterum Symbolum volenti vel converti, vel ex gentibus ad cognitionem veritatis venire, vel ex Judæis, vel hæreſi quacunque, ſi Epiſcopi fuerint, aut Clerici, alienos eſſe Epiſcopos ab Epiſcopatu, & Clericos a Clero; ſi vero Monachi, aut Laici fuerint, anathemathizari.

Al. * additur autem amoris.
Al. * Eutychis
Al. * nobis
Al. * His enim, qui in univerſalitatem filiorum diſpenſationem.
Al. * numero
Al. * ſervi
Al. * unitionem
Al. * partem

[f] *Quæ tunc emerſerant hæreſes.*] Add. Symbolum fidei CCCXVIII. Patrum qui in Nicæa convenerunt.
[g] *Prædicationis hujus*] V.C. *Prædicationem hanc.*

ET SUBSCRIPSERUNT UNIVERSI EPISCOPI.

* Paſchaſius Epiſcopus, Vicarius Domini mei beatiſſimi atque [h] Apoſtolici univerſalis Eccleſiæ Papæ Leonis urbis Romæ, Synodo præſidens, ſtatui, conſenſi, & ſubſcripſi.

Lucenſis Epiſcopus civitatis Eccleſiæ * [i] Auſculanæ, Vicarius Domini mei beatiſſimi, & Apoſtolici viri, univerſalis Eccleſiæ Papæ, urbis Romæ Leonis, in Synodo Græce lecta ſubſcripſi.

Bonifacius Preſbyter ſanctæ Eccleſiæ Romanæ, ſtatui, & ſubſcripſi.

Al. * Paſchaſianus al. Paſchaſinus.
Al. * Auſculanam

[h] *Apoſtolici*] Add. V. C. *Viri.*
[i] *Auſculanæ*] Al. *Tuſculanæ.*

Leontius *Romanus ſſ.*
Anatolius *Conſtantinopolitanus ſſ.*

O

Provinciæ Thraciæ. III.

Cyriacus	*Heraclienſis per Lucianum al. Peluſianum*
Romanus	*Eudoxiopolitanus*
Lucianus	*Buzes al. Byzes*

Provinciæ Thraciæ alterius. III.

Erotion	*al. Frontion Philippopolitanus*
Epictetus	*Berois*
Sebaſtianus	*Beryis*

Provinciæ Diocletianopoli Rodopes. IV.

Baſilius	*Trajanopolitanus*
Serenus	*al. Cerenus Maximianopolitanus*
Marius	*al. Macarius Aenuntos*
Docimaſius	*Marodianus*

Provinciæ Æmimontis. I.

Jobianus	*Demectri*

Provinciæ Illyrii. VII.

Anaſtaſius	*Theſſalonicenſis per Quintillum Epiſcopum Heraclienſem*
Sozon	*Philippenſis*
Maximinus	*Senienſis*
Anopatus	*Thaſſutanus*
Dardanius	*Barlaa*
Nicolaus	*Strobienſis al. Stropienſis.*
Euſebius	*Deboratanus al. Doverutanus.*

Provinciæ Helladiæ. VIII.

Petrus	*Corinthi*
Joannes	*Meſſenenſis*
Athanaſius	*Opontunenſis*
Domnus	*Plateonenſis*
Nicetas	*Megarenſis*
Ophelimus	*Geteas*
Irenicus	*Naupactunenſis al. Naupactuennenſis*
Oneſimus	*Alguſanus*

Provinciæ Syriæ Primæ. IX.

Maximus	*Antiochenus*
Theoctiſtus	*Berienſis*
Romulus	*Chalcedonenſis*
Marias	*Onoſatenſis al. Maras Onothatenenſis*
Sabas	*Paltibennenſis al. Paltinenſis*

Uranius	*Gabalonienſis*
Macarius	*Laodicenſis, per Euſebium Presbyterum Antiochenum*
Gerontius	*Seleucenſis*
Petrus	*Gabalenſis*

Provinciæ Syriæ Secundæ. I.

Domnus	*Apamienſis per Mellitum Lariſſenſem*

Provinciæ Ciliciæ Primæ. VIII.

Theodorus	*Tarſenſis*
Alexandrus	*Sebaſtenſis*
Hypatius	*Zephyrenſis*
Chryſippus	*Malletanus*
Matronianus	*Pompeiopolitanus, per Theodorum Metropolitanum*
Philippus	*Adanenſis*
Theodorus	*Auguſtennenſis*
Salluſtius	*Corycanus, per Philippum Adanenſem*

Provinciæ Ciliciæ Primæ. XIX.

Cyrillus	*Anazarbenſis*
Joannes	*Flaviados*
Julianus	*Roſſutanus* *al. Roſſitanus*
Baſſanius	*Mopſueſtienſis per Sophronium Epiſcopum Iſauriæ*
Baſilius	*al. Balius Seleucienſis*
Theodorus	*Claudiopolitanus*
Joannes	*Diocæſarienſis*
Epiphanius	*Ceteſtoroenſis*
Acacius	*Antiochenſis* *al. Antiochenus*
Leamanditos	*Antiochenſis per Papam Diaconum*
Ammonius	*Latapis*
Natalus	*Philadelphiæ* *al. Philadelphitanus*
Tyrannus	*Germanicenſis*
Polichronius	*Epiphanen.*
Indemus	*Hypenopolitanus*
Julianus	*Celenderitanus*
Danihelus	*Anagnoſti*
Mampreus	*Titiopolitanus*
Arlianus	*Selinuntonienſis per Paulum Subdiaconum*

Provinciæ Phœnices. XIII.

Photinus	*al. Photius Tyrienſis*
Damianus	*Sidonenſis* *al. Sinodenſis, ſed male*
Paulus	*Ptolemaidos* *al. Ptolemidos*
Olympius	*Araropolitanus*
Thomas	*Paneadis*

Euſtathius	*Beritropolitanus*
Paraditus	*Arcis*
Porphyrius	*Botryopolitanus per Seloſium Diaconum al. Geloſium*
Phoſphorus	*Sithroſiadenſis al. Stoſiadennenſis*
Paulus	*Porphyreonius*
Petrus	*Biblitanus per Fotrum Purentanum*
Theodorus	*Tripolitanus*
Alexandrus	*Amparadus*

Provinciæ Phœnices Libanitidis al. Libanites. VII.

Theodorus	*Damaſcenus*
Joſeph	*Heliopolitanus*
Valerius	*Laodicenſis*
Jordonis	*al. Jordanis Arabienſis*
Uranius	*Emiſienſis al. Emiſenus*
Thomæ	*Eulreopolitanus*
Euſtathius	*Sileſaracenſis al. Sileſſarecen.*

Provinciæ Arabiæ. XV.

Conſtantinus	*Boſtron*
Proclus	*Adraonenſis*
Hormiſda	*Philippopolitanus*
Auguſtus	*Eufratenſis*
Theodoretus	*Samoſatenus*
Timotheus	*Germanienſis*
Gavianus	*al. Gavinianus Zeugmatos*
Patritius	*Perrenſis*
Eulogius	*Philadelphinenſis*
Theodoſius	*Canotaſienſis*
Flaccus	*Geraſotanus per Conſtantinum Boſtroenſem*
Stephanus	*Hieraſpolitanus*
Joannes	*Cyropolitanus*
Eultius	*al. Eioltius Doliches*
Rufinus	*Neocæſarienſis*

Provinciæ Oſdrœnes. VIII.

Nonnus	*Caælaba ſedenſis al. Zelabaſedenſis*
Gavimas	*Marcopolitanus*
Habraamus	*Caſtrocircon*
Damianus	*Callinicopolitanus*
Joannes	*Seracenus al. Saracenus*
Joannes	*Carron*
Danielus	*Macedonopolitanus*
Sophronius	*Conſtantinopolitanus*

Provinciæ Meſopotamiæ. VI.

Simeon	*Amidenſis*
Maras	*Azetinenſis al. Ezetinienſis*
Zebennos	*Martipolitanus al. Martiropolitanus*
Gavimas	*Inreles*
Euſebius	*Suphaninenſis*

Provinciæ Paleſtinæ Primæ. IX.

Juvenalis	*Hieroſolymitanus*
Leontius	*Aſcalonitanus*
Paulus	*Antheodonenſis*
Pancratius	*Abiadenſis al. Ebiadenſis*
Polychronius	*Anepatridenſis*
Glycon	*Cæſarienſis per Zoſimum Epiſcopum Medinenſem*
Photinus	*Dioſpolitanus*
Heraclius	*Agathopolitanus*
Stephanus	*Iamnienſis*

Provinciæ Paleſtinæ Secundæ. IV.

Severianus	*Scythopolitanus*
Zebinus	*Pelleſitanus*
Anianus	*Capitoliados*
Joannes	*Gadarenſis*

Provinciæ Palæſtinæ Tertiæ. VI.

Berillus	*Elienſis*
Muſonius	*Zooronenſis*
Nuz	*al. Niz Tyras*
Aretas	*Eluſitanus*
Martianus	*Diotanus*
Martianus	*Gazes*

Provinciæ Palæas, Epiru. VIII.

Atticus	*Nicopolitanus*
Peregrinus	*Finicenus*
Claudius	*Aſchiamenſis*
Philocteras	*al. Fictectos Dodonenſis*
Joannes	*Bruticenſis*
Marcus	*Eurias*
Eutychius	*Adrianopolitanus*
Sotericus	*Cercyras Nesbytanus*

Provinciæ Metropoli. Epiri. IV.

Zenobius	*Boſtroenſis*

Euſebius	*Apollonienſis*	
Lucas	*Doracienſis*	
Petrus	*Ethinienſis*	

Provinciæ Theſſaliæ. I.

Conſtantinus	*Demetriados*

Provinciæ Cretæ. V.

Martyrius	*Gorginenſis*	
Cyrillus	*Subretanus*	
Demetrius	*Laupenſis*	*al. Lupenſis*
Gennadius	*Enoſitanus*	
Eufratos	*al. Eufrates Eleutherienſis*	

Provinciæ Bithyniæ Ponticæ. V.

Eunomius	*Nicomedenſis*	
Anaſtaſius	*Nicæas*	
Julianus	*Cous*	*al. a Co, & Presbyter Archiepiſcopi Leontis*
Eleutherius	*Chalcidos*	
Callinicus	*Apamenus*	

Provinciæ Galatiæ Primæ. VII.

Euſebius	*Ancyranus*	*al. Anquiranus*
Julianus	*Tabianus*	
Hyperetius	*Aſponotanien.*	
Leucadius	*Mnizutanus*	
Meliſtoggus	*Juliopolitanus*	
Acacius	*Cynnitanus*	
Euphraſius	*Galatinenſis*	

Provinciæ Galatiæ Secundæ. VII.

Theoctiſtus	*Peſinuntos per Fotium Archidiaconum*	*al. per Foratium*
Elpidius	*Myricenontermis*	
Aquila	*Eudoxiados*	
Pius	*Peteniſſen*	
Myſteros	*Amorii*	
Cyriacus	*Trocinaten*	
Longinus	*Orciſſu*	

Provinciæ Cappadociæ Primæ. III.

Gelaſius	*al. Thalaſſius Cæſarienſis*
Muſonius	*Nyſſenus*
Firminus	*Thermis*

Provinciæ Cappadociæ Secundæ. IV.

Patritius	*Tyanenſis*
Ariſtomachus	*Colonen.*
Theodoſius	*Nanziazenſis*
Cyrus	*Cybiſtronenſis*

Provinciæ Armeniæ Primæ. III.

Joannes	*Sebaſtenſis*
Joannes	*Nicopolitanus*
Cecropius	*Sebaſtianopolitanus*

Provinciæ Armeniæ Secundæ. IV.

Conſtantinus	*Melitinen.*
Adonius	*Craviſſu per Lothium Presbyterum*
Joannes	*Arcis al. Argis per Euphronium Presbyterum*
Acacius	*Arimantheus*

Provinciæ Ponti Polemoniaci. IV.

Dorotheus	*Neoceſarienſis per Photinum Diaconum*
Joannes	*Polemoniacus*
Atarbius	*Trapezuntos*
Gratiadus	*Cerusſunthetus al. Ceſarunthes.*

Provinciæ Helleſponti. VI.

Seleucius	*Amaſenus al. Amarenus*
Anthonius	*Amiſſenus per Olympium Diaconum*
Paralios	*Andraponen. per Elpidium Presbyterum*
Uranius	*Iboren. per Paulum Presbyterum*
*Atticus**	*Zenonen. al. Zelonen.*
Antiochus	*Synopenus*

Provinciæ Paphlagoniæ. V.

Petrus	*Gagrotanus*
Renas	*Lolliopolitanus*
Theodorus	*Soronen.*
Ætherius	*Pompeiopolitanus per Epiphanium Presbyterum*
Polichronius	*Dedirenenſis al. Daditen.*

Provinciæ [a] Nonoriados al. Honoriados. VI.

[a] *Nonoriados*] Al. *Horcados.*

Calegorus	*Claudiopolitanus*
Apragmonius	*Tuitanus*
Genethlius	*Erantenſis per Eulogium Presbyterum*
Olympius	*Pruſiadenſis per Modeſtum Presbyterum*

Theodorus	*Heraclenſis*
Theophilus	*Adrianopolitanus per Pelagium Presbyterum*

Provinciæ Helleſponti Anianæ. XI.

Diogenes	*Cyzicunctos*
Thalaſſius	*Pari*
Eulalius	*Pionienſis*
Stephanus	*Pimanen.*
Hermas	*Abydenſis*
Patritius	*Adrianopolitanus*
Petrus	*Dardanenſis*
David	*Adrianenſis*
Pionius	*Troadenſis*
Theuſebius	*Ilii*
Daniel	*Lampſacenus*

Provinciæ Aſiæ. XX.

Stephanus	*Epheſinus*
Thomas	*Ælioeomenns, & Valentinianipolitanus*
Euſebius	*Clazomenus*
Mamas	*Animetu*
Quintus	*Phocenſis*
Baſilicus	*Paleaſpolitanus*
Philippus	*Neaſiletanus*
Olympius	*Evazotanus*
Heſperus	*Epitanenſis*
Neonius	*Nyſſenus*
Marcellinus	*Metropolitanus*
Æthericus	*Smyrnenſis*
Cyriacus	*Eeles al. Edes al. Adles*
Leontius	*Magneſiæ majoris*
Proclus	*Aloſizenus*
Rufinus	*al. Runus Briulonitanus*
Heſaïas	*Eleas*
Petronius	*Myrineus*
Paulinus	*Perronotanus al. Perperonotanus*
Julianus	*Hypepotanus*

Provinciæ Lydiæ. XIII.

Florentius	*Sardeonenſis*
Patritius	*Craſſenſis*
Paulus	*Tripolitanus*
Conſinios	*Hierocæſarienſis*
Andreas	*Satalenus*
Gemellus	*Stratonicenſis*

Leucius	*Appolloſieru*	
Menecrates	*Coraſenſis*	
Polycarpus	*Gabalenſis*	
Helias	*Vendotanus*	
Amaxios	*Selgon.*	*al. Zelgon*
Dionyſius	*Attanen.*	
Altimedos	*Euladen.*	

Provinciæ Pamphyliæ. VIII.

Epiphanius	*Pergenſis*	
Neon	*Soniſu*	*al. Siniſu*
Diodorus	*Lyſanienſis*	
Marcellinus	*Iſindonen.*	
Maras	*Codroylonenſis*	*al. Godroyionen.*
Theophilus	*Adriaſſu*	
Paulus	*Poglonenſis*	
Macedon	*Magidonenſis*	

Provinciæ Pamphyliæ alterius. XXII.

Amphilotius	*Sideuſis*	
Eudoxius	*Ellelonen.*	
Euſebius	*Cottinen.*	
Romanus	*Myrren.*	
Eudoxius	*Comaten.*	
Cyrinus	*Pataren.*	
Zenodotus	*Telmiſu*	
Philippus	*Barbaren.*	
Leontius	*Araxenus*	
Cratinus	*Panormitanus*	
Nicollus	*Acraſſutanus*	
Gaius	*Suedronen.*	
Martianus	*Corallen.*	
Obremus	*Caraceſien.*	
Ariſtoclitus	*Olymponen.*	
Palladius	*Capitalen.*	
Stephanus	*Lymmiren.*	
Cronton	*Paſitidonen.*	*al. Paſittonen.*
Theodorus	*Antipollenus*	
Antipatros	*Caumenus*	
Andreas	*Ptoleotanus*	
Romanus	*Bobonen.*	

Provinciæ Lycaoniæ. VIII.

Oneſiphorus	*Iconen.*
Paulus	*Derben.*

Eugenius	*Canon*
Tyrannus	*Imadanen.*
Neoptolemus	*Cronen.*
Plutarchus	*Lyſtron*
Rufus	*Sides*
Aſcholias	*Lalanden.* *al. Ladanden.*

Provinciæ Piſidiæ. XVI.

Pergamiu	*Antiochenus*
Paulus	*Philomeden.*
Theoctiſtus	*Tyreu*
Cyrus	*Sinianden.*
Alexander	*Seleucen.*
Eutropius	*Adadonen.*
Longinus	*Apamenus*
Eorticius	*Metropolitanus*
Libanius	*Pallatonen.*
Olympius	*Sozopolitanus*
Photianus	*Salagaſſutanus*
Barrones	*al. Baſſones Neaſpolitanus*
Florentinus	*Adrianopolitanus*
Maximinus	*Zozilonenſis*
Meſſalinus	*Laodicenſis*
Muſonius	*Limenen.*

Provinciæ [a] Cariæ. XIII.

[a] *Cariæ*] Al. *Cæſariæ.*

Cretonianus	*Aphrodiſius* *al. Aphrodius*
Dionyſius	*Antiochenus*
Placalus	*Jaſſi*
Dionyſius	*Latomenus*
Eupithius	*Stratonicenſis*
Tichanius	*Apollonenſis*
Joannes	*Enidienſis*
Joannes	*Alyſtronenſis*
Panias	*Eriſtonenſis* *al. Ariſtodonenſis*
Menandros	*Heracleus*
Joannes	*Amazonenſis*
Theodoretus	*Alabadenſis*
Calandion	*Halicarnaſſen. per Paulinum al. Publianum Preſbyterum*

Provinciæ Phrygiæ Salutaris. XII.

Marianus	*Sinaden.*

Euſebius	*Dorilei*
Mocimus	*al. Mozimus Epſu*
Philippus	*Lyciados*
Abirtius	*Hieropolitanus*
Euſtochius	*Docimii*
Aquila	*Auroclenus*
Myros	*Bilanden. al. Bilandrenſis*
Epiphanius	*Mardagenſis*
Cyriacus	*Eucarpen.*
Baſilius	*Nacolien.*
Strategius	*Polibatenſis*

Provinciæ Phrygiæ Pacatianæ. XIII.

Nunechius	*Laociaſtrimitarias*
Modeſtus	*Sebaſten.*
Eulalius	*Fibrienſis. al. Sibrienſis*
Matthias	*Themeſen.*
Charis	*Dionyſopolitanus*
Thomas	*Theodoſiopolitanus*
Joannes	*Trapezuntinus*
Gennadius	*Moſinen.*
Danielus	*Cadonen.*
Paulus	*Ariſten.*
Gennadius	*Acmonen.*
Philippus	*Agiraſſiden.*
Evandros	*Diocleæ*

Provinciæ Jonneſon. IV.

Joannes	*Rhodi*
Euphrotius	*Chii*
Florentius	*Mitylenen.*
Batrachus	*Naxen.*

Provinciæ Cypri. VII.

Olympius	*Conſtantien. per Didymum Epiſcopum Lapiten.*
Epaphroditus	*Camaſſen.*
Soteras	*Theodoſianen.*
Proeuchius	*Archenoen al. Arcenoen.*
Photinus	*Cytrenus*
Eliodorus	*Amathuntos*
Didymus	*Lapitenſis al. Lapidenſis*

Provinciæ Aphricæ. II.

Valerianus	*Baſſianen.*

Valerianus [a] *Apher*

[a] *Apher*] *Afrus.*

Explicit ſanctum [b] *Chalcedonenſe Concilium.*

[b] *Chalcedonenſe Concilium.*] Atque hic Græcorum Canonum finis.

Ex vetuſtiſſimo Codice.

Pontificum veneranda cohors pro dogmate vero
Conveniens, ſancto indubie ſpiramine plena
Liminibus ſacris præfixit jura ſalutis.

CONCILIUM SARDICENSE.

Tituli Canonum [a] *Sardicenſis Concilii, numero XXI.*

1 DE Epiſcopis etiam Laica communione privandis, qui civitates mutaverint.

2 Item de iiſdem Epiſcopis, ut ſi per ambitionem ſedem mutaverint, nec in exitu communionem Laicam conſequantur.

3 Ut inter diſcordes Epiſcopos comprovinciales Antiſtites audiant: quod ſi damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id obſervandum, quod ipſe cenſuerit.

4 Ut nullus accuſati ſedem uſurpet Epiſcopi.

5 Quando quis debeat a vicinis Provinciæ Epiſcopis ordinari.

6 De non ordinandis Epiſcopis per vicos & modicas civitates.

7 De Provinciali Synodo retractanda per Vicarios Epiſcopi urbis Romæ, ſi ipſe decreverit.

8 Quando, & in quibus cauſis Epiſcopi ad comitatum ire debeant.

9 De Diaconis ad comitatum dirigendis.

10 Quod ad comitatum pro pupillis, & viduis, ac neceſſitatem patientibus ſit eundum.

11 Ut qui in canali ſunt Epiſcopi, euntes ad comitatum, ſollicite diſcutiant.

12 De his qui ignorant, quid ſit in Synodo conſtitutum.

13 De Laicis non temere faciendis Epiſcopis.

14 Quam diu Epiſcopus in aliena civitate remoretur.

15 Non liceat Epiſcopo a ſua Eccleſia plus tribus hebdomadibus abeſſe.

16 De Clericis a communione ſummotis, ab alio non recipiendis Epiſcopo.

17 De excommunicatis apud vicinos Epiſcopos audiendis.

18 De non ſollicitandis Clericis alienis.

19 De non ordinandis Clericis alienis, ſine ſui conſenſu Epiſcopi.

20 De Preſbyteris, & Diaconis, qui Theſſalonicam veniunt, quantum temporis ibi reſideant.

21 De ſuſcipiendis his qui perſequutionem patiuntur.

[a] Flavio Rufino & Flavio Euſebio Conſſ. ann. Chriſt. CCCXLVII.

[b] PRÆFATIO EX TERTIO CODICE ANTIQUO.

SUNT *etiam regulæ Eccleſiaſticæ, quæ in Aphricanis regionibus frequentiſſimo Synodali Concilio conſcriptæ ſunt, quæ quoniam multipliciter, & diverſis modis inve-*

niuntur: ſi ad manus cujuſcunque Catholicorum venerint, ſalva & incolumi fide Catholica, quâ apud Nicæam Bithyniæ a CCCXVIII. *Patribus expoſita eſt, & poſtea iterum in urbe Româ de Spiritu ſancto ab Epiſcopis Catholicis ſalubriter adjecta eſt, ſi quid in his rationabile repererit, quod tamen a ſancta atque Apoſtolica Eccleſia Romana non diſcrepet, ſequi debebit.*

Has XX. regulas non habemus, ſed potius Apocryphas exiſtimamus.

Hic enim non XX. ſed XX. Epiſcoporum habemus Canones XXI. De quibus in Decretis. Diſt. 16. c. Prima annotatio. Ariminenſe Concilium.

Præterea ſunt aliæ XX. *regulæ, quæ per Oſium Epiſcopum Cordubenſium currunt, quæ titulantur tanquam* XX. *Epiſcoporum apud Sardicam, quæ tamen non apud Græcos; ſed apud Latinos magis inveniuntur. Sed quoniam de Oſii perſona mentio facta eſt, neceſſarie omnibus Catholicis intimandum eſt, hunc eundem apud Nicæam Bithyniæ inter ſanctiſſimos* CCCXVIII. *Patres fuiſſe honorabilem, atque ab Apoſtolica ſede cum Victore & Juventia Presbyteris deſtinatum, quique in Hiſpaniis uſque ad tempus Conſtantii Principis in corpore manſit. Nam memoratus Conſtantius, ſicut vir eruditiſſimus* [c] *Sulpitius Severus in Chronicis ſuis refert, qui diligenti cura complectens noſtræ memoriæ dereliquit apud Ariminum Italiæ numeraſam utriuſque orbis Synodum Epiſcopalem collegit, & adverſus fidem Catholicam, vel* CCCXVIII. *Patrum definitionem Arii cupiens venena revolvere, Eccleſiam Dei tyrannica uſurpatione turbavit. Denique coacti, vel metu Principis, vel Tauri Præfecti præſentia, cui executio taliter fuerat delegata, ut ſi major pars Concilii in Arianorum perfidia conſentiret, ipſe Conſulatus inſignia mereretur: pene omnes, qui ibidem fuerunt, Epiſcopi ſubſcripſerunt. Sed poſtea iterum divino inſpirante præſidio quamplurimi agentes pœnitentiam, datis quoque libellis ad ſanctam Eccleſiam, de qua plus neceſſitate quam voluntate diſceſſerant, redierunt. Unde & in æternum ab omnibus Catholicis Ariminenſe Concilium recte dicitur anathema, quod ſi quis dicere neglexerit, Catholicus non eſt. Hunc ergo Oſium, ſicut prædictus Sulpitius refert, in longa Synodi diſceptatione, quoniam, ut ſupra memoratum eſt, adhuc Conſtantii temporibus erat in corpore: placuit miſſa Epiſcopali legatione debere perquiri, utrum in ſancta & venerabili Nicæna congregatione, in qua præſens fuerat,* * [d] *Homuſion, ſicut nos Catholici recte confitemur, unius cum Patre ſubſtantiæ Filium: an certe, ſicut Ariani obtendunt, Homuſion, quod eſt ſimilis cum Patre ſubſtantiæ Filium* CCCXVIII. *Patres noſtri confiteri decreviſſent, qui ſive per longam ætatem deſipiens, ſive certe pro aſſentatione Principis hujuſmodi rationem reddidiſſe perhibetur. Utranque partem recte intendere, quæ confeſſa fuerit, ſive Homuſion, ſive Homoeuſion, cujus ſententia, quoniam ita ſtulte prolata eſt, ab omnibus Catholicis, etiam ab Arianis uno ore irriſa, atque refutata eſt. Denique in civitate Corduba in qua Epiſcopatum tenuit, poſt hanc conſultationem, ſive reſponſum nomen ejus inter Catholicos Epiſcopos anteceſſores vel deceſſores ejus minime recitatur.* [e] *Sunt hæ regulæ, quæ per ſæpe dictum Oſium, &* XX. *Epiſcopos currunt ſalva & incolumi fide Catholica, quæ apud eandem Nicæam Bithyniæ a* CCCXVIII. *Patribus expoſita eſt, & poſtea iterum in urbe Roma de Spiritu ſancto a Catholicis Epiſcopis ſalubriter adjectum eſt. Si quid in his rationabile qui legit, repererit, quod tamen a ſancta atque Apoſtolica Romana Eccleſia non diſcrepet, ſequi debebit.*

Oſius.

* ὁμοιούσιον.

[b] *Præfatio*] Non eſt ea in vetuſtiſſimo Codice Belvacenſi, ſed nec in editione Dionyſii Exigui.

[c] *Sulpitius Severus in Chronicis ſuis refert*] Lib. 2. Sacr. Hiſtor.

[d] *Homuſion*] V. C. Homuſion, ὁμοιούσιον.

[e] *Sunt hæ regulæ*] V. C. Sunt & hæ regulæ.

[f] *Incipiunt Canones Sardicenſis Concilii, numero XXI.*

[f] Zoſimus Epiſt. ad African. Bonifacius Celeſtinus. In veteri exemplari notatum eſt, hos Canones a quibuſdam pro Nicænis accipi. n. f. Phot. 308. Vetus exemplar Foſſat. *Incipiunt Canones Nicæni ſive Sardicenſis ab Epiſcopis* XXV. Ut non ſine colore Photius cum Eccleſia ſua C. P. ſe neque Sardicenſe Concilium neque Decreta Pontificum Romanorum habere dixerit, quemadmodum Nicolaus I. in Epiſt. . . . Nam nec Auguſtinus & Carthaginenſis Concilii VI. Patres videntur aliud Sardicenſe agnoviſſe quam illud hæreticum, alioquin, quod recitabatur ex commonitorio Zoſimi PP. tanquam Nicæni Concilii, facile illi & agnoviſſent & dixiſſent eſſe Sardicenſis; nam eſt & Sardicenſe Concilium Arrianorum contractum contra Athanaſium ut ſanctus Auguſtinus admonet lib. 3. contra

Creſconium Grammaticum cap. 54. & lib. 4. cap. 44. non . . . . Sardicenſe niſi Conciliabulum Arrianorum quod ſibi pœne impoſuiſſe ſcribit Epiſt. 163. Vid. Sozomen. lib. 3. cap. 10. & 11. Convenit autem cum Dionyſii Exigui editione maxima ex parte. Latine vero edita Sardicenſis Concilii Decreta. Idem Dionyſius teſtatur in Epiſtola ad Stephanum Salonitanum Epiſcopum. . . . . Sardica Illyriæ civitas fuit Daciæ Metropolis Ptolom. Theodoret. lib. 2. c. 4. de Sardicenſi Concilio. Theodorit. lib. 2. c. 7. & ſeq. Socrat. lib. 2. c. . . . Sozom. lib. 3. c. 10. & ſeq. lib. 4. c. 18. Nicephor. lib. 9. c. 12, 13. Auguſtin. Epiſt. 163. & lib. 3. c. 4. contr. Creſcon. Ivo part. 4. Decret. 80. Sever. Sulpit. lib. 2. Hiſtor. Sacr. 155. Meminit & hujus Synodi C. P. in Trullo, itemque Nicænæ 2. quæ & ſeptima. Sed & Synodus Carthaginenſis ſub Grato cap. 4. Athanaſius Apologia 2. & in Epiſtola ad Solitarios. Hilarius lib. de Synod. adverſ. Arrianos recitat & explicat Symbolum fidei in Sardica expoſitum.

De Epiſcopis etiam Laica communione privandis, qui civitates mutaverint.

CAP. I.

OSius Epiſcopus dixit. Non minus mala conſuetudo, quam pernicioſa corruptela, funditus eradicanda eſt: ne cui liceat Epiſcopo, de civitate ſua ad aliam tranſire civitatem. Manifeſta eſt enim cauſa, qua hoc facere tentat: cum nullus in hac re inventus ſit Epiſcopus, qui de majore civitate ad minorem tranſiret. Unde apparet, avaritiæ ardore eos inflammari, & ambitioni ſervire, & ut dominationem agant. Si omnibus placet, hujuſmodi pernicies ſævius, & auſterius vindicetur, ut nec Laicam communionem habeat, qui talis eſt. Reſponderunt univerſi, placet.

*Item de iiſdem Epiſcopis, ut ſi per ambitionem ſedem mutaverint, nec in * exitu communionem, ſaltem Laicam, conſequantur.* Al. * exitum

CAP. II.

OSius Epiſcopus dixit. Etiam ſi talis aliquis extiterit temerarius, ut fortaſſis talem excuſationem afferens adſeveret, quod populi literas acceperit, cum manifeſtum ſit potuiſſe plures præmio, & mercede corrumpi eos, qui ſynceram fidem non habent: ut clamarent in Eccleſia, & ipſum petere viderentur Epiſcopum, omnino has fraudes damnandas eſſe arbitror: ita ut nec Laicam in fine communionem talis accipiat. Si vero omnibus placet, ſtatuite. Synodus reſpondit, placet.

Ut inter diſcordes Epiſcopos comprovinciales Antiſtites audiant, quod ſi damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id obſervandum, quod ipſe cenſuerit.

CAP. III.

OSius [a] Epiſcopus dixit. Illud quoque neceſſario adjiciendum eſt, ut Epiſcopi de ſua Provincia ad aliam Provinciam, in qua non ſunt Epiſcopi, non tranſeant: niſi forte a fratribus ſuis invitati, ne videamur januam claudere charitatis. Quod ſi in aliqua Provincia aliquis Epiſcopus contra fratrem ſuum Epiſcopum litem habuerit: unus de duobus ex alia Provincia advocet Epiſcopum cognitorem. Quod ſi aliquis Epiſcopus judicatus fuerit in aliqua cauſa, & putat ſe bonam cauſam habere: ut iterum Concilium renovetur, ſi vobis placet, ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus, ut ſcribatur ab his, qui cauſam examinarunt, Julio Romano Epiſcopo, & ſi judicaverit renovandum eſſe judicium, renovetur, & det Judices; ſi autem probaverit talem cauſam eſſe, ut non refricentur ea, quæ acta ſunt, quæ decreverit confirmata erunt: ſi hoc omnibus placet. Synodus reſpondit, placet. 6. q. 4. c. ſi.

[a] *Oſius Epiſcopus dixit. Illud quoque, &c.*] Zoſimus epiſt. ad Afric. refert tacito Sardicenſis nomine ex Nicæno Concilio.

Ut nullus accuſati ſedem uſurpet Epiſcopi.

CAP. IV.

GAudentius Epiſcopus dixit. Addendum, ſi placet, huic ſententiæ, quam plenam ſanctitate * protuliſti: ut cum aliquis Epiſcopus depoſitus fuerit eorum Epiſcoporum judicio, qui in vicinis locis commorantur, & proclamaverit agendum ſibi negotium in urbe Al. * protuliſtis

Roma, alter Epiſcopus in ejus cathedra poſt appellationem ejus, qui videtur eſſe depoſitus, omnino non ordinetur: niſi cauſa fuerit in judicio Epiſcopi Romani determinata.

Quando quis debeat a vicinis Provinciæ Epiſcopis ordinari.

CAP. V.

Diſt. 95. Si unus tantum.

OSius Epiſcopus dixit. Si contigerit in una provincia, in qua plurimi fuerint Epiſcopi, unum forte temanere Epiſcopum, ille vero per negligentiam noluerit ordinare Epiſcopum, & populi convenerint, Epiſcopi vicinæ Provinciæ debent illum prius convenire Epiſcopum, qui in ea provincia moratur: & oſtendere, quod populi petant ſibi Rectorem, & hoc juſtum eſt, ut & ipſi veniant, & cum ipſo ordinent Epiſcopum. Quod ſi conventus literis tacuerit, & diſſimulaverit, nihilque reſcripſerit, ſatisfaciendum eſſe populis, ut veniant ex vicina Provincia Epiſcopi, & ordinent Epiſcopum.

De non ordinandis Epiſcopis per vicos, & modicas civitates.

CAP. VI.

LIcentia vero danda non eſt ordinandi Epiſcopum aut in vico aliquo, aut in modica civitate, cui ſufficit unus Preſbyter, quia non eſt neceſſe ibi Epiſcopum fieri, ne viloſcat nomen Epiſcopi, & authoritas. Non debent illi ex alia Provincia invitati facere Epiſcopum: niſi aut in his civitatibus, quæ Epiſcopos habuerunt, aut ſi qua talis, aut tam populoſa eſt civitas, quæ meretur habere Epiſcopum, ſi hoc omnibus placet. Synodus reſpondit, placet.

De provinciali Synodo retractanda per Vicarios Epiſcopi urbis Romæ, ſi ipſe decreverit.

CAP. VII.

2. q. 6. Si quis Epiſcopus.

OSius[a] Epiſcopus dixit. Placuit autem, ut ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & judicaverint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo eum dejecerint: ſi appellaverit, qui dejectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ, & voluerit ſe audiri: ſi juſtum putaverit, ut renovetur judicium, vel diſcuſſionis examen, ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Provincia ſunt, ut ipſi diligenter omnino requirant, & juxta fidem veritatis definiant: quod ſi is, qui rogat cauſam ſuam iterum audiri, deprecatione ſua moverit Epiſcopum Romanum, ut e latere ſuo Preſbyterum mittat, erit in poteſtate Epiſcopi, quid velit, & quid æſtimet. Et ſi decreverit mittendos eſſe, qui præſentes cum Epiſcopis judicent, habentes ejus authoritatem, a quo deſtinati ſunt: erit in ſuo arbitrio; ſi vero crediderit Epiſcopos ſufficere, ut negotio terminum imponant, faciet quod ſapientiſſimo conſilio judicaverit.

[a] *Oſius Epiſcopus dixit. Placuit autem, &c.*] Vide Epiſtolas Concilii Carthaginenſis. In vi.

Quando, & in quibus cauſis Epiſcopi ad comitatum ire debeant.

CAP. VIII.

OSius Epiſcopus dixit. Importunitates & nimia frequentia, & injuſtæ petitiones fecerunt, nos non tantam habere vel gratiam, vel fiduciam: dum quidam non ceſſant ad comitatum ire Epiſcopi, & maxime Aphri, qui, ſicut cognovimus, ſanctiſſimi fratris,[b] & Coepiſcopi noſtri Grati ſalutaria conſilia ſpernunt, atque contemnunt, ut non ſolum ad comitatum multas, & diverſas, Eccleſiæ non profuturas, perferant cauſas, ut fieri ſolet, aut oportet, aut pauperibus, aut viduis, aut pupillis ſubveniatur: ſed & dignitates ſæculares, & adminiſtrationes quibuſdam poſtulant. Hæc itaque pravitas olim non ſolum murmurationes, ſed & ſcandala excitat. Honeſtum eſt autem, ut Epiſcopi interceſſionem his præſtent, qui iniqua vi opprimuntur, aut ſi vidua affligatur, aut pupillus expolietur: ſi tamen iſthæc nomina juſtam habeant cauſam aut petitionem. Si vobis ergo, fratres chariſſimi, placet, decernite: ne Epiſcopi ad comitatum accedant, niſi forte hi, qui religioſi Imperatoris literis vel invitati, vel vocati fuerint. Sed quoniam ſæpe contingit, ut ad miſericordiam Eccleſiæ confugiant, qui injuriam patiuntur, aut qui peccantes in exilio, vel inſulis damnantur, aut certe quacunque ſententiam 23. q. 8. Si vobis fratres.

tiam ſuſcipiunt, ſubveniendum eſt his, & ſine dubitatione petenda indulgentia. Hoc ergo decernite, ſi vobis placet. Univerſi dixerunt, Placet, conſtituatur.

ᵇ *Et Coepiſcopi noſtri Grati*] Carthag. 1.

De Diaconis ad comitatum dirigendis.

CAP. IX.

OSius Epiſcopus dixit: Hoc quoque providentia veſtra tractare debet, qui decreviſtis, ne Epiſcoporum improbitas nitatur, ut ad comitatum pergant. Quicunque ergo, quales ſuperius memoravimus, preces habuerint, vel acceperint, per Diaconum ſuum mittant, quia perſona miniſtri invidioſa non eſt, & quæ impetraverit, celerius poterit referre, & hoc conſequens eſſe videtur, ut de qualibet provincia Epiſcopi ad eum fratrem, & Coepiſcopum noſtrum preces mittant, qui in Metropoli conſiſtit: ut illi & Diaconum ejus, & ſupplicationes deſtinet tribuens commendatitias epiſtolas pari ratione ad fratres, & Coepiſcopos noſtros, qui in illo tempore in his regionibus & urbibus morantur, in quibus fœlix & beatus Auguſtus rem publicam gubernat. Si vero habet Epiſcopus amicos in palatio, qui cupit aliquid, quod tamen honeſtum eſt impetrare, non prohibetur per Diaconum ſuum rogare, ac ſignificare his quos ſcit benigna interceſſione ſibi abſenti poſſe præſtare.

Quod ad comitatum pro pupillis & viduis, ac neceſſitatem patientibus ſit eundum.

CAP. X.

Al. * Qui. * SI vero Romam venerint, ſicut dictum eſt, ſanctiſſimo fratri, & Coepiſcopo noſtro Romanæ Eccleſiæ preces, quas habent, tradant: ut & ipſe prius examinet, ſi honeſtæ, & juſtæ ſunt, & præſtet diligentiam, atque ſollicitudinem, ut ad comitatum perferantur. Univerſi dixerunt placere ſibi, & honeſtum eſſe conſilium. Alipius Epiſcopus dixit: Si propter pupillos, & viduas, vel laborantes, qui cauſas iniquas habent, ſuſceperint peregrinationis incommoda, habebunt aliquid rationis; nunc vero cum ea poſtulent præcipue, quæ ſine invidia hominum, & ſine reprehenſione eſſe non poſſunt, non neceſſe eſt ire ad comitatum.

Ut qui in canali ſunt Epiſcopi, euntes ad comitatum ſollicite diſcutiant.

CAP. XI.

GAudentius Epiſcopus dixit: Ea, quæ ſalubriter præmonuiſtis, convenientia, & æſtimatione omnium & Deo placitura, & hominibus, tenere hanc firmitatem poſſunt, ſi metus huic ſententiæ conjungatur. Scimus enim, & ipſi ſæpiſſime propter paucorum impudentiam religioſum ſacerdotale nomen fuiſſe reprehenſum. Si igitur aliquis contra omnium ſententiam niſus voluerit ambitioni magis placere, quam Deo: is debet ſcire, cauſis redditis, honorem, dignitatemque ſe amiſſurum: quod ita demum compleri poterit, ſi unuſquiſque noſtrum, qui in canali conſtitutus eſt, cum progredientem Epiſcopum viderit, inquirat tranſitum ejus, cauſas videat, quo tendat agnoſcat, & ſiquidem cum invenerit ire ad comitatum, requirat & illud, quod ſuperius comprehenſum eſt: * ne forte invitatus eſt, ut ei facultas eundi permittatur. Si vero, ut ſuperius memoravit ſanctitas veſtra, propter deſideria, & ambitiones ad comitatum pergat, neque in literis ejus * ſcribatur, neque in communione recipiatur. Si vobis placet, omnium ſententia confirmari debet. Univerſi dixerunt honeſtum eſſe, & placere ſibi hanc conſtitutionem.

Al. * Niſi.

Al. * Subſcribatur.

De his qui ignorant, quid ſit in Synodo conſtitutum.

CAP. XII.

OSius Epiſcopus dixit: Sed & moderatio neceſſaria eſt, dilectiſſimi fratres, ne ſubito adhuc aliqui neſcientes quid decretum ſit in Synodo, veniant ad civitates eas, quæ in canali ſunt. Debet ergo Epiſcopus civitatis ipſius admonere eum, & inſtruere, & ex eo loco Diaconum ſuum mittat, admonitus ipſe tamen redeat in * Parochiam ſuam.

Al. * Parœciam.

De Laicis non temere faciendis Epiſcopis.

Q

CAP. XIII.

Diſt. 61. c. Oſius Epiſcopus. OSius Epiſcopus dixit: Et hoc neceſſarium arbitror, ut diligentiſſime tractetis, ſi forte, aut dives aut ſcholaſticus de foro, aut ex adminiſtratore Epiſcopus fuerit poſtulatus, ut non prius ordinetur, niſi ante, & lectoris munere, & officio Diaconi, aut Presbyteri fuerit perfunctus; & ita per ſingulos gradus, ſi dignus fuerit, aſcendat ad culmen Epiſcopatus. Poteſt enim per has promotiones, quæ habebunt utique prolixum tempus, probari, qua fide ſit, qua modeſtia, qua gravitate, & verecundia. Et ſi dignus fuerit probatus, divino ſacerdotio inluſtretur, quia conveniens non eſt, nec ratio, vel diſciplina patitur, ut temere & leviter ordinetur aut Epiſcopus, aut Preſbyter, aut Diaconus, qui Neophytus eſt. Maxime cum & Magiſter gentium, beatus Apoſtolus, ne hoc fieret denunciaſſe, & prohibuiſſe videatur. (1. Timoth. 3.) Sed hi, quorum per longum tempus examinata ſit vita, & merita fuerint comprobata.

Quamdiu Epiſcopus in aliena civitate moretur.

CAP. XIV.

OSius Epiſcopus dixit: Et hoc quoque ſtatuere debetis, ut ex alia civitate cum venerit ad aliam civitatem, vel ex provincia ſua ad aliam provinciam, & ambitioni magis quam devotioni ſerviens voluerit in aliena civitate multo tempore reſidere. Forte enim evenit Epiſcopum loci non eſſe tam inſtructum, neque tam doctum. Is vero, qui advenit, incipiat contemnere eum, & frequenter facere ſermonem, ut dehoneſtet, & infirmet illius perſonam: ita ut ex hac occaſione non dubitet relinquere adſignatam ſibl Eccleſiam, & tranſeat ad alienam. Definite ergo tempus, quia & non recipi Epiſcopum inhumanum eſt, & ſi diutius reſideat, perniciosum eſt: hoc ergo ne fiat, providendum eſt. Memini autem ſuperiore Concilio fratres noſtros conſtituiſſe, ut ſi quis Laicus in ea, in qua commoratur, civitate tres dominicos dies, id eſt per tres ſeptimanas, non celebraſſet conventum, communione privaretur. Si hæc circa Laicos conſtituta ſunt, multo magis Epiſcopo nec licet, nec decet: ſi nulla ſit tam gravis neceſſitas, quæ detineat: ut amplius a ſupra ſcripto tempore abſens ſit ab Eccleſia ſua. Univerſi dixerunt placere ſibi.

Ne liceat Epiſcopo a ſua Eccleſia plus tribus hebdomadis abeſſe.

CAP. XV.

OSius Epiſcopus dixit: Quia nihil prætermitti oportet, ſunt quidam fratres, & Coepiſcopi noſtri, qui non eam civitatem poſſident, in qua videntur Epiſcopi eſſe conſtituti, vel certe quod parvam rem illic habeant, alibi autem idonea prædia habere cognoſcuntur, vel affectionem proximorum, quibus indulgeant: hactenus permitti eis oportet, ut accedant ad poſſeſſiones ſuas, & diſponant, vel ordinent fructum laboris ſui: ut poſt tres dominicos, id eſt poſt tres hebdomadas, ſi morari neceſſe eſt, in ſuis potius fundis morentur. Aut ſi eſt proxima civitas, in qua eſt Preſbyter, ne ſine Eccleſia videatur facere diem dominicum, illuc accedat: ut neque res domeſticæ per abſentiam ejus detrimentum ſuſtineant, & non frequenter veniendo ad civitatem, in qua Epiſcopus moratur, ſuſpicionem jactantiæ, & ambitionis evadat. Univerſi dixerunt placere ſibi.

De Clericis a communione ſummotis, ab alio non recipiendis Epiſcopo.

CAP. XVI.

OSius Epiſcopus dixit: Hoc quoque omnibus placet, ut ſive Diaconus, ſive Preſbyter, ſive quis Clericorum ab Epiſcopo ſuo communione fuerit privatus, & ad alterum perrexerit Epiſcopum, & ſcierit ad quem confugit, eum ab Epiſcopo ſuo fuiſſe abjectum, non oportet, ut ei communionem indulgeat: quod ſi fecerit, ſciat ſe convocatis Epiſcopis cauſas eſſe dicturum. Univerſi dixerunt: Hoc ſtatutum & pacem ſervabit, & concordiam cuſtodiet.

De excommunicatis apud vicinos Epiſcopos audiendis.

CAP. XVII.

OSius Epiſcopus dixit: * Quod me adhuc movet, reticere non de- (11. q. 3. Si Epiſcopus forte.)

beo. Si Epiſcopus, qui forte iracundus (quod eſſe non debet) cito, & aſpere commovetur adverſus Preſbyterum, ſive Diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit, providendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem, & ideo habeat poteſtatem is, qui abjectus eſt, ut Epiſcopos finitimos interpellet, & cauſa ejus audiatur, ac diligentius tractetur, quia non oportet ei negare audientiam roganti, & ille Epiſcopus, qui juſte, aut injuſte eum abjecit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur: ut vel probetur ſententia ejus a plurimis, vel emendetur. Tamen priuſquam omnia diligenter, & fideliter examinentur, eum, qui * fuerit a communione ſeparatus, ante cognitionem nullus debet præſumere ut eum communione ſociet. Hi vero, qui conveniunt ad audiendum, ſi viderint Clericorum eſſe faſtidium, & ſuperbiam, quia jam non decet, ut Epiſcopus injuriam, vel contumeliam patiatur, ſeverioribus eos verbis caſtigent, ut obediant honeſta præcipienti Epiſcopo, qui ſicut ille Clericis ſyncerum exhibere debet amorem charitatis, ita quoque viciſſim miniſtri infucata debent Epiſcopo ſuo exhibere obſequia.

Al. * fuerat

ª *Quod me adhuc movet*] Vide in Concil. Carthagin. VI.

De non ſollicitandis Clericis alienis.

CAP. XVIII.

Diſt. 71. Illud quoque.

JAnuarius Epiſcopus dixit: Illud quoque ſtatuat ſanctitas veſtra, ut nulli Epiſcopo liceat, alterius Epiſcopi civitatis miniſtrum Eccleſiaſticum ſollicitare, & in ſuis parochiis ordinare. Univerſi dixerunt: Placet, quia ex his contentionibus ſolet naſci diſcordia, & ideo prohibet omnium ſententia, ne quis hoc facere audeat.

De non ordinandis Clericis alienis, ſine ſui conſenſu Epiſcopi.

CAP. XIX.

OSius Epiſcopus dixit: Et hoc univerſi conſtituimus, ut quicumque ex alia Parochia voluerit alienum miniſtrum ſine conſenſu Epiſcopi ipſius, & ſine voluntate ordinare, non ſit rata ordinatio ejus. Quicunque autem hoc uſurpaverit, a fratribus, & Coepiſcopis noſtris & admoneri debet, & corrigi.

De Preſbyteris, & Diaconibus, qui Theſſalonicam veniunt, quantum temporis ibi reſideant.

CAP. XX.

AEtius Epiſcopus dixit: Non ignoratis quanta & qualis ſit Theſſalonicenſium civitas: ſæpe ad eam veniunt ex aliis regionibus Preſbyteri, & Diaconi, & non ſunt contenti brevi tempore morari, & aut reſident ibi, & aut certe vix poſt longa ſpatia, ad ſua redire coguntur. Univerſi dixerunt: Ea tempora, quæ conſtituta ſunt circa Epiſcopos, & circa has perſonas obſervari debent.

De ſuſcipiendis his, qui perſecutionem patiuntur.

CAP. XXI.

OSius Epiſcopus dixit: Suggerente fratre & Coepiſcopo noſtro Olympio, etiam hoc placuit, ut ſi aliquis vim perpeſſus eſt, & inique expulſus, pro diſciplina, & catholica confeſſione, vel pro defenſione veritatis, effugiens pericula, innocens, & devotus ad aliam venerit civitatem, non prohibeatur immorari, quamdiu, aut redire poſſit, aut injuria ejus remedium acceperit: quia durum eſt eum, qui perſecutionem patitur, non recipi; etiam & larga benevolentia, & humanitas ei eſt exhibenda. Omnis Synodus dixit: Univerſa quæ conſtituta ſunt, Catholica Eccleſia in univerſo orbe diffuſa cuſtodiet.

ET SUBSCRIPSERUNT QUI CONVENERANT.

Oſius	ª *ab Spania*	*Cordubenſis*
ᵇ *Vincentius de Capua legatus* ᶜ *ſanctæ Eccleſiæ* ᵈ *Romanæ ab Spadoniis*		
Florentinus	*de Emerita*	
Coſtus	*ab Spaniis*	*de Cæſarauguſta*

Maximus	a Tuſcja	
Porphyrius	a Macedonia	de Philippis
Eutherius	a Procia	de Candos
Moyſtus	a Theſſalia	de Thebis
Dioſcorus	de Thracia	a Thracia
Lucius	de Thracia	de Caniopoli
Evagrius	a Macedonia	de Heraclianopoli
Soſymus	a Bacacia	de Ligmedo
Diodorus	ab Aſia	de Tenedo
Ætius	a Macedonia	de Theſſalonica
Parigorius	a Dardania	de Scupis
Athanaſius	Alexandriæ	
Jonas	a Macedonia	de Partecopoli
Macedonius	a Dardania	de Ulpianis
Fortunatianus	Aquilegienſis	
Heliodorus	de Nicopoli	
Arius	a Palæſtina	
Chocras	ab Achaia	
Stercoreus	de Canuſia	
Martyrius	ab Achaia	de Neapoli
Severus	Ravennenſis	
Protaſius	Mediolanenſis	
Veriſſimus	a Gallia	de Lugduno
Palladius	a Macedonia	de Dio
Alexander	ab Achaia	de Ceporiſma
Tibuis	ab Aſia	de Metonis
Annianus	ab Spania	[e] de Ceſſalona
Calipodius	[f] Depolitanus legatus ſanctæ Eccleſiæ Romanæ	
Domitianus	[g] ab Spadoniis	de Aſturica
Prætextatus	ab Spanis	de [h] Barcilona
Baſſus	a Macedonia	de Diocletianopoli
Marcellus	a Machedonia	de Ancyra
Aſclepius	ab Achaia	de Serdica al. de Palæſtina de Gaza
Protogenes	a Theſſalia	al. ab Achaia de Serderdica
Hymenæus	a Theſſalia	Separata al. de Phrata
Item Lucius	ab Italia	de Verona
Julius	a Bacacia	de Tebeſſem
Athenodorus	a Bacacia	de Blacena
Alexander	a Theſſalia	de Lariſſa
Vitalis	ab Achaia	de Aquiripen
Triphon	ab Achaia	de Macarce
Gaudentius	ab Achaia	de Naiſo
Alypius	ab Achaia	de Megaris
Calunis	ab Achaia	Ripenſi de Caſtra
Poſtarchus	ab Achaia	de Patris

Eutherius	*ab Pannonia*	
Aſturius	*de Arabia*	
Dias	*a Poſibus*	
Irenæus	*ab Achaia*	*de Secoro*
Dionyſius	*ab Achaia*	*de Elide.*
Urſatius	*ab Italia*	*de Brixia*
Marcus	*ab Aſia*	*de Sciſcia*
Valens	*ab Achiarpenſod*	*Scythopolitanus*
Gerontius	*a Macedonia*	*de Brebi*
Eutychius	*ab Achaia*	
Alexander	*ab Achaia*	*de Moreniis*

a *Ab Spania*] V. C. *Anianus ab Spania de Caſtalona.*
b *Vincentius*] V. C. Add. *Januarius de Benevento Legatus Eccleſia S S. Calipodius Neapolitanus Legatus Eccleſia S S. Florentinus ab Spaniis de Emerita . . . . Domitianus ab Sp. de Aſturica. Caſtrus ab Span. de Caſarea Ang. Prætextatus ab Span. de Barcliona. Maximus a Tuſcia.*
c *Sancta Eccleſia*] Vet. Cod. Belvac. *Sancta Maria.*
d *Romana ab Spadoniis*] Del. *Ab Spadoniis.*
e *De Ceſſalona*] V. C. *Taſſalona, Caſtalona.*
f *Depolitanus*] V. C. *Neapolitanus.*
g *Ab Spadonius de Aſturica*] V. C. *Spaniis de Anguſtorica.*
h *Barcilona*] V. C. *Barcinola.*

ET CÆTERI.

ET SUBSCRIPSERUNT OMNES EPISCOPI diverſarum Provinciarum, vel civitatum,[i] numero CXXI.

[i] *Numero* XXXI.] Deeſt in V. C.

Expliciunt Canones Concilii Sardicenſis.

[k]EX B. HILARIO PICTAVIENSI.

SANCTA *Synodus in Sardica congregata ex diverſis Provinciis Orientalium partium, Thebaide, Ægypto, Palaſtina, Arabia, Phœnice, Syria Cœle, Meſopotamia, Cilicia, Capadocia, Ponto, Paphlagonia, Galatia, Bithynia, Helleſponto, Aſia, Phrygiis duabus, Piſidia, Cycladibus inſulis, Pamphylia, Caria, Lydia, Europe, Thracia,* * *Eminonto, Maſſilia cum Myſia, Pannoniis duabus, hanc expoſuimus fidem.* *Al.* * Emi-punt. 2. forte Æmimonta.

k *Ex Beato Hilario Pictavienſi.*] Lib. de Synodis.

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, Creatorem & Factorem univerſorum, ex quo omnis paternitas in cælo, & in terra nominatur. Credimus & in Unigenitum ejus Filium, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui ante omnia ſæcula ex Patre genitus eſt, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Per quem facta ſunt omnia, & quæ in cœlis, & quæ in terra, viſibilia & inviſibilia, qui eſt Verbum, & Sapientia, & Virtus, & Vita, & Lumen verum. Et qui in noviſſimis diebus propter nos incarnatus eſt, & natus ex ſancta Virgine, qui crucifixus, & mortuus eſt, & ſepultus, & reſurrexit ex mortuis tertia die, & receptus eſt in cœlo, & ſedet in dextera Patris, venturus judicare vivos & mortuos, & reddere unicuique ſecundum opera ejus, cujus regnum ſine ceſſatione permanet in immenſa ſæcula. Sedet enim in dextera Patris non ſolum in hoc ſæculo, ſed etiam in futuro. Credimus & in Spiritum ſanctum, hoc eſt Paracletum, quem

promittens Apoſtolis poſt reditum in cœlis, miſit docere eos, ac memorari omnia, per quem & ſanctificantur ſynceriter in eum credentium animæ. Eos autem, qui credunt de non extantibus eſſe Filium Dei, vel ex alia ſubſtantia, & non ex Deo, & quod erat aliquando tempus aut ſæculum, quando non erat, alienos novit ſancta, & Catholica Eccleſia. Similiter & eos, qui dicunt, tres eſſe Deos, vel Chriſtum non eſſe Deum, & ante ſæcula, neque Chriſtum, neque Filium eum eſſe Dei, vel eum ipſum eſſe Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, vel innaſcibilem Filium, vel quod neque voluntate Pater genuerit Filium, anathematizat ſancta & Catholica Eccleſia.

CONCILIUM CARTHAGINENSE.

Tituli Canonum Concilii * *congregati apud Carthaginem, numero XXXIII.*

1 UT quæ in Nicæno Concilio ſtatuta ſunt, omnimodo conſerventur.
2 De Trinitate prædicanda.
3 De continentia.
4 De diverſis ordinibus ab uxoribus abſtinendis.
5 De avaritia.
6 Ut Chriſma a Preſbyteris non fiat.
7 De his qui in periculo poſiti reconciliantur.
8 De his qui in accuſationem majoris natu veniunt, & ut Epiſcopum nulli criminoſo liceat accuſare.
9 De his qui merito facinorum ſuorum ab Eccleſiæ congregatione pelluntur.
10 De Preſbyteris qui a propriis corripiuntur Epiſcopis.
11 Si quis Preſbyter contra Epiſcopum ſuum inflatus ſchiſma fecerit, anathema ſit.
12 Si quis Epiſcopus abſque tempore Synodi in crimine detentus fuerit, a XII. Epiſcopis audiatur.
13 Ut non liceat Epiſcopum niſi a plurimis ordinari, ſed ſi neceſſitas fuerit, vel a tribus ordinetur Epiſcopis.
14 Ut de Tripoli unus Epiſcopus in legationem veniat, & ut Preſbyter ibidem a quinque Epiſcopis audiatur.
15 De diverſis ordinibus Eccleſiæ ſervientibus, ut ſi quis cauſam criminis incurrerit, & abnuerit judicium Eccleſiaſticum, debeat periclitari, & ut filii Sacerdotum ſpectacula ſæcularia non adeant.
16 Ut nullus Epiſcopus, Preſbyter, & Diaconus conductor exiſtat, & ut Lectores uxores accipiant, & Clerici abſtineant ab uſuris, & quo tempore, vel ipſi, vel Virgines conſecrentur.
17 Ut unaquæque Provincia, propter longinquitatem Primatem habeat proprium.
18 Si quis Clericus ordinatur, moneri debet conſtituta ſervare, & ut corporibus defunctorum Euchariſtia non detur, nec baptiſma, & ut per ſingulos annos per omnes provincias ad Concilium Metropolitani conveniatur.
19 Ut ſi quis Epiſcopus accuſatur, ad Primatem ipſius Provinciæ cauſa deferatur.

20 De Preſbyteris, vel Clericis accuſatis.

21 Ut filii Clericorum in matrimonio non jungantur Hæreticis.

22 Ut Epiſcopi, vel Clerici in eos, qui Catholici non ſunt, nihil conferant.

23 Ut Epiſcopi trans mare non proficiſcantur.

24 Ut præter ſcripturas Catholicas nihil in Eccleſia legatur.

25 De Epiſcopis, vel ſequentibus ordinibus, qui ſacroſancta myſteria contrectant, placuit ab uxoribus contineri.

26 Ut res Eccleſiæ nemo diſtrahat.

27 Preſbyteri, & Diaconi in graviore culpa convicti manus impoſitionem tanquam Laïci, nequaquam ſuſcipiant.

28 Preſbyteri, & Diaconi, vel Clerici, qui cauſa ſua ad tranſmarina putaverint appellandum: in communione minime ſuſcipiantur.

29 Si quis excommunicatus ante audientiam communicare præſumpſerit, ipſe in ſe damnationem protulit.

30 De accuſato, vel accuſatore.

*Forte promoveri. 31 Si qui Clerici ab Epiſcopis ſuis * promoti contempſerint, nec illic maneant unde recedere noluerunt.

32 Si quis Clericorum pauper promotus in ordine poſtea habuerit aliquid, Eccleſiæ poteſtati ſubjaceat.

33 Ut Preſbyteri rem Eccleſiæ, in qua ſunt conſtituti, non vendant, & nulli Epiſcopo liceat rem tituli matricis [b] Eccleſiæ uſurpare.

[a] *Congregati apud Carthaginem*] Quod & Africanum nuncupatur.

[b] *Eccleſia uſurpare*] In editione Dionyſii Exigui additur: hæc Synodus CCXVIII. Pontificum ſub Zoſimo & Bonifacio Papatis Romanis, Juvenali Conſtantinopolitano, Cyrillo Alexandrino.

Incipiunt Canones [c] Synodi Carthaginenſis.

Al. *XIII. Al. *Fauſti. *Forte Tripolitana. Al. *atque.

POST Conſulatum glorioſiſſimorum Imperatorum, Honorii * XII. & Theodoſii VIII. Auguſtorum. [d] V. Kal. Junii Carthagine, in Secretario Baſilicæ * [e] Fauſtæ, cum Aurelius Papa, una cum Valentino, primæ ſedis Provinciæ Numidiæ, Fauſtino Eccleſiæ Potentinæ, Provinciæ Italiæ Piceni, Legato Eccleſiæ Romanæ: ſed & Legatis diverſarum Provinciarum Aphricanarum, id eſt [f] Numidiarum, Byzacenæ, [g] Mauritaniæ Cæſarienſis, ſed & * Tripolim, & Vincentio [h] Coloſitano, [i] Fortunatiano, & cæteris Epiſcopis Provinciæ Proconſularis [k] reſidentibus [l] CCXVII. nec non Philippo, & Aſello Preſbyteris * atque Legatis Romanæ [m] Eccleſiæ: conſediſſet, aſtantibus Diaconibus, Aurelius Epiſcopus dixit. Poſt diem præſtitutam Concilii, ut recordamini fratres beatiſſimi, multa flagitata ſunt, expectantes fratres noſtros, qui nunc ad præſentem Synodum legati advenerunt, quæ geſtis neceſſe eſt ſocientur, qua de re Domino Deo noſtro de tantæ congregationis cœtu gratias referimus. Supereſt, ut tam exemplaria Nicæni Concilii, quæ nunc habemus, & a Patribus conſtituta ſunt, quam etiam hic a deceſſoribus noſtris eandem Synodum firmantes, vel quæ ſecundum formam per omnes Clericorum gradus a ſummo uſque ad ultimum ſalubriter ordinata ſunt, in medio proferantur. Ab univerſo Concilio dictum eſt, Proferantur.

[c] *Synodi Carthaginenſis*] VI. Quæ & Africanum Concilium dicitur.

[d] *V. Kal. Junii*] V.C. VIII.

[e] *Fauſta*] V.C. *Fauſti.*

[f] *Numidiarum Bizacena*] V.C. *Nundiarum duarum Bizacena.*

[g] *Mauritania Cæſarienſis*] V.C. *Mauritania Sitifenſis & Mauritania Cæſarienſis.*

[h] *Coloſitano*]

[h] *Coloſitano*] V. C. *Culoſitano.*
[i] *Fortunatiano & cæteris*] V. C. *Fortunatiano, Neapolitano & cæteris.*
[k] *Reſidentibus*] Abeſt a V. C.
[l] *CCXVII.*] V. C. CCXVIIII.
[m] *Eccleſia conſediſſet*] V. C. *Eccleſia æque cum conſediſſent.*

De Canonibus Nicæni Concilii.

Daniel Notarius recitavit: Nicæni Concilii fidei profeſſio vel ſtatuta ita ſe habent. Et cum diceret Fauſtinus Epiſcopus plebis Potentiæ, Provinciæ Italiæ Piceni, Legatus Romanæ Eccleſiæ dixit: Injuncta nobis ſunt a Sede Apoſtolica aliqua per ſcripturam, aliqua etiam in mandatis, cum veſtra Beatitudine tractanda, ſicuti & geſtis ſuperioribus meminimus, hoc eſt de [n] Nicænis Canonibus: ut conſerventur, & [o] conſtituta eorum, & conſuetudo, quia & aliqua ordine, & Canone tenentur, aliqua conſuetudine firmata ſunt. De his ergo primitus, ſi placet Beatitudini veſtræ, tractemus, & poſtea cætera, quæ acta, vel inchoata ſunt, inſerta, firmabuntur, ut & ad Sedem Venerandam reſcriptis veſtris intimare poſſitis, ad quæ nos ammonuiſſe apud venerabilem Papam evidenter clareat, licet & Capitula actionum jam inſerta ſint geſtis. De ipſis ergo, ut ſuperius dixi, quid veſtræ Beatitudini placeat, agere debemus. Veniat ergo commonitorium in medio, ut ſcire poſſit veſtra Beatitudo, quid in eo contineatur, [p] ut ad ſingula reſpondeatur.

[n] *Nicænis*] Deeſt in meo exemplari Dionyſii Exigui.
[o] *Conſtituta*] V. C. *Conſtitutio.*
[p] *Ut ad ſingula reſpondeatur*] Deeſt in V. C.

Commonitorium Zoſimi Papæ pro legatis ſuis.

Aurelius Epiſcopus dixit: Proferatur commonitorium, quod fratres, & conſacerdotes noſtri in actis nuper allegaverunt, & cætera, quæ acta ſunt, [q] vel agenda ſunt ſubſequentur.

[q] *Vel agenda ſunt*] Deeſt in V. C.

Daniel Notarius recitavit commonitorium fratri Fauſtino, & [r] filiis Philippo, & Aſello Preſbyteris. Zoſimus Epiſcopus: Vobis commiſſa negotia non [s] latent vos, ita ac ſi noſtra, immo quia noſtra ibi in vobis [t] pœnitentia eſt, cuncta [u] peragite, maxime cum & hoc noſtrum poſſitis habere mandatum, & verba Canonum, quæ in pleniorem firmitatem huic commonitorio inſeruimus. Ita enim dixerunt fratres in Nicæno Concilio, cum de Epiſcoporum appellatione decernerent.

[r] *Filiis*] Deeſt in V. C.
[s] *Latent vos*] V. C. *Lateat etiam vos.*
[t] *Pœnitentia*] V. C. *Præſentia.*
[u] *Peragite*] V. C. *Peragere.*

Hic eſt Canon VII. Concilii Sardicenſis, ex Nicæno mutuatus aut tranſcriptus.

Placuit autem, ut ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & judicaverint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo dejecerint eum, & appellaſſe videatur, & confugerit ad beatiſſimum Eccleſiæ Romanæ Epiſcopum, & voluerit audiri, & juſtum putaverit, ut renovetur examen, ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua provincia ſunt: ut ipſi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis definiant. Quod ſi quis rogat cauſam ſuam iterum audiri, & deprecatione ſua moverit Epiſcopum Romanum, ut [x] de latere ſuo Preſbyterum mittat: erit in poteſtate Epiſcopi quid velit, & quid exiſtimet. Et ſi decreverit mittendos eſſe qui præſentes cum Epiſcopis judicent habentes authoritatem ejus a quo deſtinati ſunt, erit in [y] ejus arbitrio. Si vero crediderit ſufficere Epiſcopos, ut negotio terminum imponant, faciet quod ſapientiſſimo conſilio ſuo judicaverit.

[x] *De latere*] V. C. *E latere.*
[y] *Ejus arbitrio*] V. C. *Suo arbitrio.*

Sententia beati Alypii.

Et cum recitaret, Alypius Epiſcopus Eccleſiæ [z] Tagaſtenſis, Legatus Provinciæ Numidiæ, dixit: De hoc jam ſuperioribus etiam literis [aa] Concilii noſtri reſcripſimus, & id nos ſervaturos profitemur, quod in Nicæno Concilio conſtitutum eſt. Adhuc tamen me movet, [bb] quomodo cum inſpiceremus Græca exemplaria hujus Synodi Nicænæ, iſta ibi, neſcio qua ratione, minime invenimus: unde petimus venerationem tuam Sancte Papa Aureli, ut quia hoc authenticum Concilium Nicænum in urbe dicitur eſſe Conſtantinopolitana, aliquos cum ſcriptis tuæ

Sanctitatis mittere digneris, & non ſolum ad ipſum ſanctum fratrem noſtrum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ſed etiam ad [cc] Alexandrinum, & Antiochenum venerabiles Sacerdotes: qui hoc nobis Concilium ſub * adſtipulatione literarum ſuarum dirigant, ut omnis poſtmodum ambiguitas auferatur, quia nos ita, ut frater Fauſtinus attulit, minime invenimus iſta. Nos tamen paulisper ſervaturos, ut antea dixi, donec integra exemplaria veniant, profitemur. Petendus eſt autem literis noſtris etiam venerabilis Eccleſiæ Romanæ Epiſcopus Bonifacius, ut ipſe quoque dignetur ad memoratas Eccleſias aliquos mittere, qui eadem exemplaria [dd] debeant ſecundum ejus ſcripta perferre, nunc autem memorati Nicæni Concilii, qualia exemplaria habemus, his geſtis ſociamus.

*Al. * ſtipulatione*

[z] *Tagaſtenſis*] V. C. *Tagaſtinenſis.*
[aa] *Concilii noſtri*] Abeſt a V. C.
[bb] *Quomodo*] V. C. *Quoniam.*
[cc] *Alexandrinum & Antiochenum*] V. C. *Alexandria & Antiochia.*
[dd] *Debeant ſecundum ejus*] V. C. *Prædicti Nicæni Concilii ſecum poſſent.*

Fauſtinus. Fauſtinus Epiſcopus, Legatus Eccleſiæ Romanæ, dixit: Nec veſtra Sanctitas præjudicat Eccleſiæ Romanæ, ſive de hoc capitulo, ſive de aliis, quia dicere dignatus eſt frater noſter & Coepiſcopus [ee] Alygrius, dubios eſſe Canones: ſed hæc ipſa ad ſanctum, & beatiſſimum Papam noſtrum ſcribere dignemini, ut & ipſe integros Canones inquirens cum veſtra Sanctitate de omnibus conſtitutis tractare poſſit. Sufficit autem ut ipſe beatiſſimus Epiſcopus urbis Romæ, ſicut & veſtra Sanctitas apud ſe tractat; ita & ipſe inquirat, ne contentio inter Eccleſias naſci videatur; ſed magis charitate fraterna deliberare poſſitis, [ff] ipſo reſcribente, quod melius obſervari debeat.

[ee] *Alygrius*] V. C. *Alypius.*
[ff] *Ipſo reſcribente*] V. C. *Ipſo ſcribente.*

Aurelius. Aurelius Epiſcopus dixit: Præter iſta, quæ [gg] promiſimus actis, neceſſe eſt ut etiam noſtræ parvitatis literis ſancto fratri, & conſacerdoti noſtro Bonifacio ſingula, quæ tractamus, pleniſſime intimemus: ergo ſi omnibus placet proſequutio noſtra, ore omnium condiſcamus. Univerſum Concilium dixit, Placet.

[gg] *Promiſimus*] V. C. *Deprompſimus.*

Novatus. Novatus Epiſcopus, Legatus Mauritaniæ Sitifenſis dixit: Nunc meminimus [hh] hoc commonitorio etiam de Preſbyteris, vel Diaconibus [ii] contineri: qualiter audiri ab Epiſcopis ſuis, vel a finitimis debeant, quod in Nicæno Concilio minime legimus, unde nobis hoc ipſum jubeat Sanctitas veſtra recitari.

[hh] *Hoc commonitorio*] V. C. *In præſenti commonitorio lectum.*
[ii] *Contineri*] V. C. *Continere.*

Aurelius Epiſcopus dixit: Recitetur ad locum etiam hoc, quod depoſcitur. Daniel notarius recitavit. De appellationibus autem Clericorum, id eſt [kk] de minoris loci, eſt ipſius Synodi certa reſponſio, de qua re quid acturi ſitis, credimus inſerendum, quod taliter dictum eſt.

[kk] *De minoris loci*] *De* abeſt a V. C.

Hic eſt Canon XVII. Sardicenſis Concilii, & aſcribitur Nicæno unde eſt tranſſumptus.

Oſius Epiſcopus dixit: Quid me adhuc moveat, reticere non debeo. [ll] Si Epiſcopus forte iracundus (quod eſſe non debet) cito, aut aſpere commoveatur adverſus Preſbyterum, ſive Diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit, providendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem: habeat poteſtatem ejectus, ut finitimos interpellet, ut cauſa ejus audiatur, & diligentius tractetur, quia non oportet * negare ei audientiam roganti. Et ille Epiſcopus, qui aut juſte aut injuſte eum rejecit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur, ut aut probetur ejus, aut emendetur ſententia, &c.

*Al. * negari*

[ll] *Si Epiſcopus forte*] V. C. *Si quis Epiſcopus.*

Sententia P. Auguſtini. Cumque recitarentur, Auguſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Hipponenſis, Legatus Provinciæ Numidiæ dixit: Et hoc nos ſervaturos profitemur, ſalva diligentiore inquiſitione Concilii Nicæni. Aurelius Epiſcopus dixit: Si hoc etiam omnium veſtræ charitati placet, reſponſione firmate. Univerſum Concilium dixit: Omnia quæ in Nicæno Concilio ſtatuta ſunt, nobis omnibus placent. Jocundus Epiſco-

pus Eccleſiæ [mm] Suffitulæ, Legatus Provinciæ Byzacenæ dixit. Quod ſtatutum eſt in Nicæno Concilio, violari a quoquam nullatenus poteſt.

[mm] *Suffitulæ*] V. C. *Suffetula.*

Fauſtinus Epiſcopus, Legatus Eccleſiæ Romanæ dixit: Adhuc ſecundum profeſſionem ſanctitatis veſtræ, tam ſancti Alypii, quam etiam fratris noſtri Jocundi, aliqua infirmari credo, aliqua firmari, quod non debeat, [nn] cum jam in dubium ipſi Canones venerint. Ergo, ut placet & nobis, & Beatitudini veſtræ, ad ſanctum & venerabilem Eccleſiæ Romanæ Epiſcopum veſtra Sanctitas [oo] referre dignetur, ut & ipſe, quod ſanctus Auguſtinus ſtatuere dignatus eſt, deliberare poſſit: utrumnam & hoc concedendum ſit, an reticendum, hoc eſt, de appellatione inferioris gradus. Si ergo adhuc in dubium venit, & de hoc Capitulo juſtum eſt, ut beatiſſimæ ſedis Epiſcopus informari debeat, ſi tamen approbatis Canonibus hoc * non inveniri poſſit. Aurelius Epiſcopus dixit: Etiam quæ dudum veſtræ charitati intimavimus, nunc patimini exemplaria ſtatutorum Nicæni Concilii, ſed & quæ hic ſalubriter a noſtris deceſſoribus, ſecundum ejuſdem Concilii formam, vel quæ nunc a nobis ordinata ſunt, recitari, & geſtis inſeri. Omne Concilium dixit: Exemplaria fidei, & ſtatuta Nicænæ Synodi, quæ ad noſtrum Concilium [pp] per beatæ recordationis olim prædeceſſorem tuæ ſanctitatis, qui interfuit, Cæcilianum Epiſcopum adlata ſunt, ſed & quæ patres [qq] exemplaria ſequentes hic conſtituerunt, vel nunc communi tractatu [rr] ſtatuimus, his geſtis Eccleſiaſticis inſerta manebunt, ita ut quemadmodum ſuperius dictum eſt, venerabilibus viris Antiochenæ & Alexandrinæ, ſed & Conſtantinopolitanæ Eccleſiarum Epiſcopis ſcribere veſtra beatitudo dignetur, ut [ſſ] examinaria veriſſima Concilii Niceni, ſub adſtipulatione literarum ſuarum [tt] dirigat, * quibus declaratis, ea Capitula, quæ in commonitorio [uu] præſens frater, & Coepiſcopus noſter Fauſtinus, ſed & Compreſbyteri Philippus & Aſellus [xx] ſecum attulerunt, aut ibidem reperta, a nobis firmabuntur aut ſi non inveniantur, collecta Synodo de hoc in ſequenti tractabimus. [yy] Daniel notarius Nicæni Concilii profeſſionem fidei, vel ejus ſtatuta recitavit in Concilio Africano.

Fauſtinus.

Al. * *inveniri*

Exemplaria Nicæna Synodi.

Al. * *quod declarata veritas.*

[nn] *Cum*] V. C. *Sed cum.*
[oo] *Referre*] V. C. *Scribere.*
[pp] *Per beata recordationis olim, &c.*] Athanaſ. Orat. 1. contra Arrianos 111.
[qq] *Exemplaria*] V. C. *Ea exempla.*
[rr] *Statuimus his*] V. C. *Conſtituemus hic.*
[ſſ] *Examinaria*] V. C. *Exemplaria.*
[tt] *Dirigat*] V. C. *Dirigant.*
[uu] *Præſens*] V. C. *Præſente.*
[xx] *Secum attulerunt, &c.*] In edit. Dioniſ. Exig. eſt. *Secum attulerunt collecta Synodus de hoc in ſecundo tractabimus, ut aut ibidem reperta, a nobis firmabuntur, aut ſi non inventa fuerint ſilebunt.*
[yy] *Daniel, &c.*] V. C. *Daniel Notarius recitavit. Fides Niceni Concilii, vel ejus ſtatuta ita ſe habent ut ſuperius lectum eſt, titulos* XX. *uno ex ordine recitavit, & tum recitaret Aurelius Epiſcopus dixit hæc ita apud nos habentur.* Quæ omnia deſunt apud Dionyſ. Exig.

PROFESSIO FIDEI NICÆNI CONCILII.

CREDIMUS in unum Deum, Patrem omnipotentem, viſibilium & inviſibilium factorem, & in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei, natum de Patre unigenitum, hoc eſt de ſubſtantia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum non factum, unius ſubſtantiæ cum Patre, quod Græci dicunt Homuſion, per quem omnia facta ſunt, ſive quæ in cœlo, ſive quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt, homo factus, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, aſcendit in cœlos, ſedet ad dexteram Patris, inde venturus eſt judicare vivos & mortuos, & in Spiritum ſanctum. Eos autem, qui dicunt, erat tempus, quando non erat, & priuſquam naſceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus eſt, vel ex

alia ſubſtantia, dicentes mutabilem & convertibilem Filium Dei: hos anathematizat Catholica & Apoſtolica Eccleſia.

STatuta quoque Nicæni Concilii in viginti Capitulis ſimiliter recitata ſunt, ſicut in ſuperioribus inveniuntur adſcripta. Deinde quæ in Conciliis Africanis promulgata ſunt, actis præſentibus inſerta noſcuntur.

Ut quæ in Nicæno Concilio ſtatuta ſunt, omnimodo ſerventur.

CAP. I.

AUrelius Epiſcopus dixit: Hæc ita apud nos [a] habentur exemplaria ſtatutorum, quæ tunc Patres noſtri de Concilio Nicæno ſecum detulerunt, cujus formam ſervantes, hæc, quæ ſequentur conſtituta, [b] firmata a nobis cuſtodientur.

[a] *Habentur*] V. C. *Habent.*
[b] *Firmata*] Abeſt a V. C.

De Trinitate prædicanda.

CAP. II.

UNiverſum Concilium dixit: Deo propitio pari profeſſione fides Eccleſiaſtica, quæ per nos traditur in hoc cœtu glorioſo, primitus confitenda eſt, tunc demum ordo Eccleſiaſticus ſingulorum, & conſenſu omnium aſtruendus. Ad corroborandas autem fratrum, & Coepiſcoporum noſtrorum, nuper promotorum mentes: ea proponenda ſunt, quæ a Patribus certa diſpoſitione accepimus, ut Trinitatis, quam noſtris ſenſibus conſecratam retinemus, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti unitatem, quæ nullam noſcitur habere differentiam: ſicuti dicimus, ita Dei populos inſtruamus. Item ab univerſis Epiſcopis nuper promotis dictum eſt: Plane ſic accepimus, ſic tenemus, ſic docemus ſidem Evangelicam cum veſtra doctrina ſequentes.

De continentia.

CAP. III.

Diſt. 84. c. Cum in præterito. Diſt. 32. c. Epiſcopos. AUrelius Epiſcopus dixit: Cum in præterito Concilio de continentiæ & caſtitatis moderamine tractaretur, gradus iſti tres qui conſtrictione quadam caſtitatis per conſecrationes adnexi ſunt, Epiſcopos inquam, Presbyteros & Diaconos, ita placuit, ut condecet ſacros Antiſtites, ac Dei Sacerdotes, nec non & Levitas, vel qui Sacramentis divinis inſerviunt: continentes eſſe in omnibus, quo poſſint ſimpliciter, quod a Deo poſtulant, impetrare, ut quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus.

De diverſis ordinibus ab uxoribus abſtinendis.

CAP. IV.

FAuſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Potentinæ, provinciæ Piceni, Legatus Romanæ Eccleſiæ, dixit: Placet ut Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes ab uxoribus ſe abſtineant. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt, Placet, ut in omnibus, & ab omnibus pudicitia cuſtodiatur, qui altari inſerviunt.

De avaritia.

CAP. V.

AUrelius Epiſcopus dixit: Avaritiæ [*] cupiditatem rerum omnium malarum matrem eſſe, nemo qui dubitet: *Al. * Cupiditas quam.* proinde inhibenda eſt, ne quis alienos *1. Timoth. 6.* fines uſurpet, aut per præmium terminos Patrum ſtatutos tranſcendat, nec omnino cuiquam Clericorum liceat de qualibet re fœnus accipere. Quamquam novellæ ſuggeſtiones, quæ vel obſcuræ ſunt, vel ſub genere latent, inſpectæ a nobis, formam accipient, cæterum de quibus apertiſſime divina Scriptura ſanxit, non eſt differenda ſententia, ſed potius exequenda. Proinde quod in Laicis reprehenditur, id multo magis debet in Clericis prædamnari. Univerſum Concilium dixit. Nemo contra Prophetas, nemo contra Evangelia facit ſine periculo.

Ut chriſma a Presbyteris non fiat.

CAP. VI.

26. q. 6. c. Preſbyter, & c. p. FOrtunatus Epiſcopus dixit: In præteritis Conciliis ſtatutum meminimus eſſe, ut chriſma, vel reconciliatio pœnitentium, necnon & puellarum conſecratio a Preſbyteris non fiant: ſi quis autem emerſerit hoc faciens, quid de eo ſtatuendum ſit? Aurelius Epiſcopus dixit: Audivit dignatio veſtra ſuggeſtionem fratris, & Coepiſcopi noſtri Fortunati, quid ad hæc dicitis? Ab uni-
* Lego Chriſmatis. verſis Epiſcopis dictum eſt. * Chriſmæ confectio, & puellarum conſecra-
Al. * fiant. tio a Preſbyteris non * fiat, vel reconciliare quemquam in publica Miſſa Preſbytero non licere, hoc omnibus placet.

De his qui in periculo poſiti reconciliantur.

CAP. VII.

26. q. 6. c. Aurelius. AUrelius Epiſcopus dixit: Si quiſquam in periculo fuerit conſtitutus, & ſe reconciliari divinis altaribus petierit: ſi Epiſcopus abſens fuerit, debet utique Preſbyter conſulere Epiſcopum, & ſic periclitantem ejus præcepto reconciliare, quam rem debemus ſalubri Concilio roborare. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Placet, quod ſanctitas veſtra neceſſario nos inſtruere dignata eſt.

De his qui in accuſationem majoris natu veniunt, & ut Epiſcopum nulli criminoſo liceat accuſare.

CAP. VIII.

NUmidius Epiſcopus Maſſilitanus dixit: Præterea ſunt quam plurimi non bonæ converſationis, qui exiſtimant majores natu, vel Epiſcopos paſſim, vageque in accuſationem pulſandos, debent tam facile admitti necne? Aurelius Epiſcopus dixit: Placet igitur charitati veſtræ, ut is, qui aliquibus ſceleribus inretitus eſt, vocem adverſus majorem natu non habeat accuſandi. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Si criminoſus eſt, non admittatur placet.

De his qui merito facinorum ſuorum ab Eccleſiæ congregatione pelluntur.

CAP. IX.

AUguſtinus Epiſcopus, legatus provinciæ Numidiæ, dixit: Hoc ſta- 11. q. 3. Quae merito.
tuere dignemini, ut ſi qui forte meri- 11. q. 2. Qui merito.
to facinorum ſuorum ab Eccleſia pulſi ſunt, & ſive ab aliquo Epiſcopo, vel Preſbytero fuerint in communionem ſuſcepti, etiam ipſe pari cum eis crimi-
ne teneatur obnoxius, * refugienti- Al. * refugientes.
bus ſui Epiſcopi regulare judicium. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Omnibus placet.

De Presbyteris, qui a propriis corripiuntur Epiſcopis.

CAP. X.

ALypius Epiſcopus, legatus provinciæ Numidiæ, dixit: Nec illud prætermittendum eſt, ut ſi quis forte Preſbyter ab Epiſcopo ſuo correptus, tumore, vel ſuperbia inflatus putaverit ſeparatim ſacrificia Deo offerenda, vel aliud erigendum altare contra Eccleſiaſticam fidem, vel diſciplinam crediderit, non exeat impunitus. Valentinus primæ ſedis Provinciæ Numidiæ, dixit: Neceſſario diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & fidei congrua ſunt, quæ frater noſter Alypius proſecutus eſt; proinde quid videatur veſtræ dilectioni, edicite.

Si quis Presbyter contra Epiſcopum ſuum inflatus ſchiſma fecerit, anathema ſit.

CAP. XI.

AB univerſis Epiſcopis dictum eſt; 11 q. 3. Si quis Presbyter.
Si quis Presbyter a præpoſito ſuo correptus fuerit, debet utique apud vicinos Epiſcopos conqueri, ut ab ipſis ejus cauſa poſſit audiri, ac per ipſos ſuo Epiſcopo reconciliari: quod niſi fecerit, ſed ſuperbia (quod abſit) inflatus ſecernendum ſe ab Epiſcopi ſui communione duxerit, ac ſeparatim cum aliquibus ſchiſma faciens ſacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat, ac ſi querimoniam juſtam adverſus Epiſcopum non habuerit, inquirendum erit.

Si quis Epiſcopus abſque tempore Synodi in crimine detentus fuerit, à XII. Epiſcopis audiatur.

CAP. XII.

3 q. 8. c. ſi. Suggero.

FElix Epiſcopus dixit: Suggero ſecundum ſtatuta veterum Conciliorum, ut ſi quis Epiſcopus (quod non optamus) in reatum aliquem incurrerit, & fuerit ei nimia neceſſitas non poſſe plurimos congregare: ne in crimine remaneat, a XII. Epiſcopis audiatur, & Preſbyter a ſex Epiſcopis cum proprio ſuo Epiſcopo audiatur, & Diaconus a tribus.

Ut non liceat Epiſcopum, niſi a pluribus ordinari: ſed ſi neceſſitas fuerit, vel a tribus ordinetur Epiſcopis.

CAP. XIII.

Diſt. 65. c. Placet omnibus.

AUrelius Epiſcopus dixit: Quid ad hæc dicit ſanctitas veſtra? ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: A nobis veterum ſtatuta debere ſervari, ſicuti & inconſulto Primate cujuſlibet Provinciæ tam facile non præſumant multi congregati Epiſcopi Epiſcopum ordinare: niſi neceſſitas fuerit tres Epiſcopi, in quocunque loco ſint, ejus præcepto ordinare debebunt Epiſcopum; & ſi quis contra ſuam profeſſionem, vel ſubſcriptionem venerit in aliquo, ipſe ſe honore privabit.

Ut de Tripoli unus Epiſcopus in legationem veniat, & ut Presbyter ibidem a quinque Epiſcopis audiatur.

CAP. XIV.

ITem placuit de Tripoli, propter inopiam Provinciæ unus Epiſcopus in legationem veniat, & ut ibi Preſbyter a quinque audiatur Epiſcopis, & Diaconus a tribus, ut ſuperius memoratum eſt, proprio Epiſcopo reſidente.

De diverſis ordinibus Eccleſiæ ſervientibus: ut ſi quis cauſam criminis incurrerit, & abnuerit judicium Eccleſiaſticum, debeat periclitari, & ut filii Sacerdotum ſpectacula ſæcularia non adeant.

CAP. XV.

11. q. 1. c. Placuit ut quiſque

ITem placuit, ut quiſquis Epiſcoporum, Preſbyterorum, & Diaconorum, ſeu Clericorum, cum in Eccleſia ei fuerit crimen inſtitutum, vel civilis cauſa fuerit commota: ſi relicto Eccleſiaſtico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit * prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali actione; in civili vero perdat quod evicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. Hoc etiam placuit, ut a quibuſcunque Judicibus Eccleſiaſticis ad alios Judices Eccleſiaſticos, ubi eſt major auctoritas, fuerit provocatum: non eis obſit, quorum fuerit ſoluta ſententia, ſi convici non potuerint, vel inimico animo judicaſſe, vel aliqua cupiditate, aut gratia depravati. Sane ſi ex conſenſu partium electi fuerint Judices, etiam a pauciori numero, quam conſtitutum eſt, non liceat provocari. Et ut filii ſacerdotum ſpectacula ſæcularia non exhibeant, ſed nec expectent, licet hoc ſemper chriſtianis omnibus indictum ſit, * & ubi blaſphemiæ ſunt, non accedant.

Al. * Probata

2. q. 6. c. Sane ſi.

* Forte ne

Ut nullus Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus conductor exiſtat, & ut Lectores uxores accipiant, & Clerici abſtineant ab uſuris, & quo tempore vel ipſi, vel Virgines conſecrentur.

CAP. XVI.

21. q. 3. c. Placuit ut Epiſcopi.

ITem placuit, ut Epiſcopi, Preſbyteri, & Diaconi, non ſint conductores, aut procuratores, neque ullo turpi negotio & inhoneſto victum quærant, quia reſpicere debent ſcriptum eſſe, *Nullus militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus.* Item placuit, ut Lectores, cum ad annos pubertatis pervenerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. Item placuit, ut Clericus, ſi commodaverit pecuniam, pecuniam accipiat: ſi ſpeciem, eandem ſpeciem, quantam dederit, accipiat, & ut ante XXV. annos ætatis nec Diaconi ordinentur, nec Virgines conſecrentur, & ut Lectores populum non ſalutent.

2. Timoth. 2.

Diſt. 32. Lectores.

Diſt. 77. c. Placuit.

Item 20. q. 1. Placuit.

Ut unaquæque Provincia propter longinquitatem Primatem habeat proprium.

CAP. XVII.

Placuit, ut Mauritania Sitifenſis, ut poſtulavit, Primatem Provinciæ Numidiæ, ex cujus cœtu ſeparatur, ut ſuum habeat primatem: quem conſentientibus omnibus Primatibus Provinciarum Africanarum, vel omnibus Epiſcopis, propter longinquitatem habere permiſſa eſt.

Si quis Clericus ordinatur, moneri debet conſtituta ſervare, & ut corporibus mortuorum Euchariſtia non detur, nec baptiſma, & ut per ſingulos annos per omnes Provincias ad Concilium Metropolitani conveniatur.

CAP. XVIII.

Diſt. 38. c. Placuit ut ordinandis. Item placuit, ut ordinatis Epiſcopis, vel Clericis prius ab ordinatoribus ſuis placita Conciliorum auribus eorum inculcentur: ne ſe aliquid contra ſtatuta Concilii feciſſe pœniteant. Item placuit, ut corporibus defunctorum Euchariſtia non detur: ſcriptum eſt enim,
Matth. 26. Accipite & edite: cadavera autem nec accipere poſſunt, nec edere, & nec jam mortuos homines baptizari faciat Preſbyterorum ignavia: pro qua re confirmandum eſt in hac ſancta Synodo, ut
Cap. 5. ſecundum Nicæna ſtatuta, propter cauſas Eccleſiaſticas, quæ ad perniciem plebium ſæpe veteraſcunt, ſingulis quibuſque annis Concilium convocetur, ad quod omnes Provinciæ, quæ primas ſedes habent, de Conciliis ſuis binos, aut quantos delegerint, Epiſcopos Legatos mittant: ut in congregato conventu plena poſſit eſſe auctoritas.

Ut ſi quis Epiſcopus accuſatur ad Primatem ipſius provinciæ cauſa deferatur.

CAP. XIX.

2. q. 1. c. Quiſquis Epiſcoporum. Aurelius Epiſcopus dixit: Quiſquis Epiſcoporum accuſatur, ad Primatem Provinciæ ipſius cauſam deferat accuſator, nec a communione ſuſpendatur, cui crimen intenditur, niſi ad cauſam ſuam dicendam electorum Judicum die ſtatuta literis evocatus minime occurrerit, hoc eſt infra ſpatium menſis, ex ea die, qua eum literas accepiſſe conſtiterit: quod ſi aliquas veras neceſſitatis cauſas probaverit, quibus eum occurrere non potuiſſe manifeſtum ſit, cauſæ dicendæ intra alterum menſem integram habeat facultatem; veruntamen diu poſt menſem ſecundum non communicet, donec purgetur. Si autem ad Concilium univerſale * infra anni ſpatium occurrere noluerit, ut Al. * anniverſarium. vel ibi cauſa ejus terminetur: ipſe in ſe damnationis ſententiam dixiſſe judicetur, tempore ſane, quo non communicat, nec in ſua Eccleſia, vel Parochia communicet. Accuſator autem ejus, ſi nunquam diebus cauſæ dicendæ defuerit, a communione non removeatur; ſi vero aliquando defuerit ſubtrahens ſe teſtituto in communione Epiſcopo, ipſe removeatur a communione accuſator: ita tamen, ut nec ipſi adimatur facultas cauſæ peragendæ. Si ad diem occurrere non noluiſſe, ſed non potuiſſe 4. q. 6. Illud vero placuit. probaverit, placuit illud ſane, ut cum agere cœperit in Epiſcoporum judicio, ſi fuerit accuſatoris perſona culpabilis, ad arguendum non admittatur, niſi proprias cauſas, non tamen Eccleſiaſticas, aſſerere voluerit.

De Preſbyteris, vel Clericis accuſatis.

CAP. XX.

Si autem Preſbyteri, vel Diaconi fuerint accuſati, adjuncto ſibi ex vicinis locis cum proprio Epiſcopo legitimo numero collegarum, quos ab eodem accuſati petierint, id eſt una ſecum in Preſbyteri nomine ſex, in Diaconi tres, ipſorum cauſam diſcutiant, eadem dierum, & dilationum, & a communione remotionum, & diſcuſſione perſonarum inter accuſatores, & eos, qui accuſantur, forma ſervata. Reliquorum autem Clericorum cauſas etiam ſolus Epiſcopus loci * agnoſcat, & definiat. 15. q. 7. Si autem Preſbyteri. * Forte cognoſcat.

Ut filii Clericorum in matrimonio non jungantur Hæreticis.

CAP. XXI.

Iterum placuit ut filii Clericorum Gentilibus, vel Hæreticis, aut Schiſmaticis matrimonio non jungantur.

Ut Epiſcopi vel Clerici in eos, qui non ſunt Catholici, nihil conferant.

CAP. XXII.

ET ut in eos, qui Catholici Chriſtiani non ſunt, etiamſi conſanguinei fuerint, per donationes rerum ſuarum Epiſcopi, vel Clerici nihil conferant.

Ut Epiſcopi trans mare non proficiſcantur.

CAP. XXIII.

ITem, ut Epiſcopi trans mare non proficiſcantur, niſi conſulto primæ ſedis Epiſcopo ſuæ cujuſque Provinciæ: ut ab eo præcipue poſſint ſumere formatam, vel commendationem.

Addendum ex tom. 1. Concil. editionis Binii pag. 510. *Placuit etiam, ut quia, ut præcedentibus Conciliis ſtatutum eſt, ne quis Donatiſtarum cum honore recipiatur a nobis, ſed in numero, &c.*

Ut præter ſcripturas Catholicas nihil in Eccleſia legatur.

CAP. XXIV.

ITem placuit ut præter ſcripturas [a] Catholicas nihil in Eccleſia legatur ſub nomine divinarum ſcripturarum. Sunt autem Canonicæ ſcripturæ, id eſt Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Jeſu Nave, Judicum, Ruth, Regum libri IV. Paralipomenon libri II. Job, Pſalterium, Salomonis libri V. Liber XII. Prophetarum, Heſaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Thobias, Judith, Eſter, Eſdræ libri II. [b] Machabæorum libri II. Novi Teſtamenti Evangeliorum libri IV. Actuum Apoſtolorum liber I. Epiſtolæ Pauli XIIII.
Al. * libri Petri Apoſtoli * Epiſtolæ II. Joannis Apoſtoli III. Jacobi Apoſtoli liber I. Judæ Apoſtoli liber I. Apocalypſis Joannis Apoſtoli liber I. Hoc etiam fratri, & conſacerdoti noſtro Bonifacio, vel aliis earum partium Epiſcopis pro confirmando iſto Canone innoteſcat, quia a patribus iſta accepimus in Eccleſia legenda.

[a] *Catholicas*] V.C. *Canonicas.*

[b] *Machabæorum libri II.*] Deſunt hæc in Græco exemplari Hilarii & Theodoſii Balſamonis. Gregorius lib. 19. in Job. cap. 17. habitos tamen pro Canonicis ab Africana ſaltem Eccleſia teſtatur B. Auguſtinus lib. 18. de Civitate Dei cap. 36. & lib. 2. contra epiſtol. Gaudent. cap. 27. item lib. 2. de Doctrin. Chriſtian. cap. 2. & lib. de Cur. pro mortuis cap. 1.

De Epiſcopis, vel ſequentibus ordinibus, qui ſacroſancta myſteria contrectant, placuit ab uxoribus contineri.

CAP. XXV.

AUrelius Epiſcopus dixit: Addimus, fratres chariſſimi præterea, cum de quorundam Clericorum, quamvis Lectorum, erga uxores proprias incontinentia referretur, placuit, quod & in diverſis Conciliis firmatum eſt, ut Subdiaconi, qui ſacra myſteria contrectant, & Diaconi, & Preſbyteri, ſed & Epiſcopi ſecundum priora ſtatuta etiam ab uxoribus ſe contineant: ut tanquam non habentes videantur eſſe, quod niſi fecerint, ab Eccleſiaſtico removeantur officio. Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, niſi maturiori ætate. Ab univerſo Concilio dictum eſt, quæ veſtra Sanctitas eſt juſte moderata, & ſancta, Deo placita ſunt, confirmamus. *Diſt. 32. Placuit Epiſcopos. Diſt. 84 Cum de quorundam. 1. Corinth. 7.*

Ut res Eccleſiæ nemo diſtrahat.

CAP. XXVI.

ITem placuit, ut rem Eccleſiæ nemo vendat: quod ſi redditus non habet, & aliqua nimia neceſſitas cogit, hoc inſinuandum eſſe Primati Provinciæ ipſius, ut cum ſtatuto numero Epiſcoporum, utrum faciendum ſit, arbitretur. Quod ſi tanta urget neceſſitas Eccleſiæ, ut non poſſit ante conſulere, ſaltem vicinos teſtes convocet Epiſcopos, curans ad Concilium omnes referre ſuæ Eccleſiæ neceſſitates: quod ſi non fecerit, reus Deo, & Concilio venditor honore amiſſo teneatur. *17. q. 4. Nullus res Eccleſiæ.*

Presbyteri, & Diaconi in graviore culpa convicti manus impoſitionem, tanquam Laici, nequaquam ſuſcipiant.

CAP. XXVII.

ITem confirmatum eſt, ut ſi quando Presbyteri, vel Diaconi in aliqua graviori *Diſt 50. c Confirmandum eſt.*

viori culpa convicti fuerint, quia eos a miniſterio neceſſe ſit removeri; non eis manus, tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus Laicis, imponatur, neque permittendum, ut rebaptizati ad Clericatus gradum promoveantur.

Presbyteri, Diaconi, vel Clerici, qui cauſa ſua ad tranſmarina putaverint appellandum, in communionem minime ſuſcipiantur.

CAP. XXVIII.

ITem placuit, ut Preſbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici, in cauſis quas habuerint, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos cum conſenſu ſui Epiſcopi audiant, & inter eos definiant adhibiti ab eis Epiſcopi. Quod ſi & ab eis provocandum putaverint, non provocent ad tranſmarina judicia, ſed ad Primates ſuarum Provinciarum, ſicut & de Epiſcopis ſæpe conſtitutum eſt. Ad tranſmarina autem qui putaverit appellandum, a nullo intra Africam ad communionem ſuſcipiatur.

Si quis excommunicatus, ante audientiam communicare præſumpſerit, ipſe in ſe damnationem protulit.

CAP. XXIX.

11. q. 3. Placuit univerſo. ITem placuit univerſo Concilio, ut qui excommunicatus fuerit pro ſuo neglectu, ſive Epiſcopus, ſive quilibet Clericus, & tempore excommunicationis ſuæ ante audientiam communionem præſumpſerit: ipſe in ſe damnationis judicetur protuliſſe ſententiam.

De accuſato, vel accuſatore.

CAP. XXX.

ITem placuit, ut accuſatus vel accuſator in eo loco, unde eſt ille qui accuſatur, ſi metuit aliquam vim temerariæ multitudinis, locum ſibi eligat proximum, quo non ſit difficile teſtes perducere, ubi cauſa finiatur.

Si qui Clerici ab Epiſcopis ſuis pro- vioti contempſerint, nec illic maneant, unde recedere noluerunt.

CAP. XXXI.

ITem placuit, ut quicunque Clerici, vel Diaconi pro neceſſitatibus Eccleſiarum non obtemperaverint Epiſcopis ſuis, volentibus eos ad honorem ampliorem in ſua Eccleſia promovere: nec illic miniſtrent in gradu ſuo, unde recedere noluerunt.

Si quis Clericorum pauper promotus in ordine, poſtea habuerit aliquid, Eccleſiæ poteſtati ſubjaceat.

CAP. XXXII.

ITem placuit, ut Epiſcopi, Preſbyteri, Diaconi, vel quicunque Clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Epiſcopatus, vel Clericatus ſui agros, vel quæcunque prædia nomine ſuo comparant, tanquam rerum dominicarum invaſionis crimine teneantur: niſi admoniti in Eccleſiam eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis proprie aliquid liberalitate alicujus, vel ſucceſſione cognationis obvenerit, faciant inde, quod eorum propoſito congruit: quod ſi a ſuo propoſito retrorſum exorbitaverint, honore Eccleſiaſtico indigni, tanquam reprobi, judicentur. *12. q. 3. Placuit ut Epiſcopi.*

Ut Presbyteri rem Eccleſiæ, in qua ſunt conſtituti, non vendant, & nulli Epiſcopo liceat rem tituli matricis Eccleſiæ uſurpare.

CAP. XXXIII.

ITem placuit, ut Preſbyteri non vendant rem Eccleſiæ, ubi ſunt conſtituti, neſcientibus Epiſcopis ſuis, quomodo [a] & Epiſcopis non liceat vendere prædia Eccleſiæ, [b] ignorante Concilio, vel Preſbyteris ſuis. Non habente ergo neceſſitatem, nec Epiſcopo liceat matricis Eccleſiæ, nec Preſbytero rem tituli ſui uſurpare. *12. q. 2. Placuit ut Preſbyteri.* *Ea. c. Non habente.*

[a] *Et Epiſcopis non liceat*] V. C. Nec Epiſcopis licet.

[b] *Ignorante Concilio*] V. C. *Inconſulto Concilio, vel cuncto Preſbyterio ſine ulla neceſſitate, & ut Epiſcopo non liceat matris Eccleſia rem*

tituli Preſbyteri ſui uſurpare. Aurelius Epiſcopus dixit: Juxta ſtatuta totius Concilii, &c. In editione Dionyſii Exigui ſequitur: *Item Aurelius Epiſcopus dixit juxta ſtatuta, &c.* Quæ infra ad finem Africani Concilii habentur.

*Expliciunt Canones * Carthaginenſis Concilii.*

* *Carthaginenſis Concilii*] VI.

CONCILIUM AFRICANUM.

*Tituli Canonum Diverſorum Conciliorum Africanæ Provinciæ, * numero CV.*

1 QUOD nihil de Hipponenſi Concilio ſit emendandum.
2 Ut Epiſcopi, vel Clerici non facile filios ſuos emancipent.
3 Ut Epiſcopi, vel Clerici non ordinentur, niſi omnes ſuos fecerint Chriſtianos.
4 Quod, præter panem, & merum mixtum aqua, nihil in ſacramentis offerri debeat.
5 Ut Clerici, vel continentes ad Virgines Viduaſque non accedant.
6 Ut Princeps Sacerdotum non appelletur Epiſcopus.
7 Ut Clerici tabernas, niſi in peregrinis, non ingrediantur.
8 Ut a jejunis Deo ſacrificia peragantur.
9 Ut in Eccleſiis convivia minime celebrentur.
10 De Pœnitentibus.
11 De Virginibus.
12 De ægrotantibus, qui pro ſe reſpondere non poſſunt.
13 De paſſionibus Martyrum.
14 De parvulis, qui apud Donariſtas baptizati ſunt.
15 De rebaptizationibus, redordinationibus, vel tranſlationibus Epiſcoporum.
16 Quod Epiſcopi ordinare Epiſcopum debeant.
17 Quot addi debeant Epiſcopi numero ordinatorum, ſi de ordinando Epiſcopo fuerit contradictum.
18 Ut de Eccleſia Carthaginis dies Paſchæ nuncietur.
19 De viſitandis Provinciis.
20 Ut Diœceſes, niſi ex conſenſu Epiſcopi proprii, Epiſcopum non accipiant.
21 Ut alienus Clericus minime ſuſcipiatur ab alio.
22 Ut Carthaginenſi Epiſcopo, unde voluerit, Clericum liceat ordinare.
23 Ut Epiſcopi, qui in Diœceſibus fuerint ordinati, Diœceſim ſibi nullam * vendicent. Al. * vindicent.
24 Ut parvuli apud Donatiſtas baptizati, in Catholica Clerici ordinentur.
25 De reliquiis Idolorum, vel templis ab Imperatoribus abolendis.
26 Ut Clerici de judicii ſui cognitione non cogantur in publico dicere teſtimonium.

27 De Paganorum conviviis auferendis.
28 De Spectaculis, ut die Dominico vel ceteris ſanctorum feſtivitatibus minime celebrentur.
29 De Clericis damnatis.
30 De Hiſtrionibus Chriſtianis factis.
31 De Manumiſſionibus, ut in Eccleſia celebrentur, ab Imperatore poſcendum.
32 De Equitio damnato Epiſcopo.
33 Ut cum Donatiſtis levius agatur.
34 De literis mittendis Judicibus, ut ea, quæ inter Donatiſtas & Maximianiſtas facta ſunt, innoteſcant.
35 Ut Clerici Donatiſtarum in Eccleſia Catholica ſuſcipiantur in Clero.
36 Ut legatio ad Donatiſtas componendæ pacis gratia dirigatur.
37 Qui Clerici ab uxoribus debeant abſtinere.
38 De his qui plebes proprias derelinquunt.
39 De Infantibus baptizandis, quoties dubitatur, utrum fuerint baptizati.
40 Diem Paſchæ, diem Concilii nunciandum.
41 Ne interventor Epiſcopus Cathedram, ubi interventor eſt, ſedeat.
42 De defenſoribus Eccleſiarum ab Imperatore poſcendis.
43 De Epiſcopis qui ad Concilia non occurrunt.
44 De Creſconio.
45 De Eccleſia Hipponenſium Diaretorum.
46 De Clericis qui intra annum cauſam ſuam agere non procurarint.
47 Ut de alieno Monaſterio receptos nec Præpoſitos Monaſterii, nec Clericos liceat ordinare.
48 De Epiſcopis qui Hæreticos vel Paganos hæredes inſtituunt.
49 De Manumiſſionibus.
50 De falſis memoriis Martyrum.
51 De Idolorum reliquiis extirpandis.
52 Ut ab Epiſcopo Carthaginenſi, cum opus fuerit, omnium Epiſcoporum nomine dictentur & ſubſcribantur Epiſtolæ.
53 De Epiſcoporum ordine, ut qui poſterius ordinati ſunt, prioribus ſe non audeant anteferre.
54 De Quod vult Deus Epiſcopo.
55 De Maximiano Epiſcopo.
56 Ut Epiſcopi qui ordinantur, ab ordinatoribus ſuis Epiſtolas accipiant, quæ diem & Conſulem præferant.
57 De his qui vel ſemel in Eccleſia legerint, ab aliis non poſſe promoveri.
58 De conveniendis Donatiſtis.
59 Forma conventionis Donatiſtarum.
60 Quale communitorium acceperunt Legati contra Donatiſtas.
61 Brevis cauſarum.
62 Concilium univerſale non, niſi neceſſitate, faciendum.

63 Ut ab electis Judicibus provocare non liceat.
64 Ut ab Imperatoribus poſtuletur Advocatorum defenſio pro cauſis Eccleſiæ.
65 De Plebibus quæ nunquam Epiſcopos habuerunt.
66 De Plebibus vel Diœceſibus ex Donatiſtarum pravitate converſis.
67 De ſuggeſtione Maurentii Epiſcopi.
68 De pacificandis Eccleſiis, Romana, & Alexandrina.
69 De his qui uxores, aut quæ viros dimittunt, ut ſic maneant.
70 De precibus ad altare dicendis.
71 De his qui publicorum judiciorum cognitionem ab Imperatore popoſcerint.
72 De his qui, cum in Africa non communicant, voluerint trans mare ſubripere.
73 Ut pergentes ad Comitatum cauſam ſuam vel Carthaginenſi, vel Romano Pontifici inſinuare procurent.
74 Concilium de cognitione Epiſcopi.
75 Concilium contra hæreſim Pelagii & Cæleſtini.
76 Quod Adam non ſit factus a Deo mortalis.
77 Quod parvuli in peccatorum remiſſionem baptizentur.
78 Quod gratia Dei non ſolum remiſſionem tribuit peccatorum, ſed etiam præſtat adjutorium ne peccetur.
79 Quod gratia Chriſti non ſolum ſcientiam tribuit, quid agamus, ſed etiam dilectionem nobis inſpirat, ut quod ſcimus, implere valeamus.
80 Quod ſine Dei gratia nihil boni poſſumus implere.
81 Quod non ſolum humilis, ſed & verax Sanctorum vox iſta eſt: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus.* *1.Joan.1.*
82 Quod in oratione Dominica ſancti pro ſe dicant: *Dimitte nobis debita noſtra.*
83 Quod veraciter a ſanctis dicatur: *Dimitte nobis debitta noſtra.*
84 De Plebibus converſis a Donatiſtis.
85 De Diœceſibus, qualiter eas dividant inter ſe Epiſcopi tam Catholici, quam qui ex Donati parte converſi ſunt.
86 Ut ſi quam Diœceſim Epiſcopus ab hæreſi liberans triennio poſſederit, nullus eam repetat.
87 De his qui in plebes, quas ad ſe putant pertinere, in conventis his a quibus tenentur, irruerint.
88 De his qui plebes ad ſe pertinentes negligunt.
89 Quod electorum judicum ſententia ſperni non debeat.
90 Ut ſi Epiſcopus negligat ſuam Diœceſim, communione privetur.
91 De Epiſcopis qui Donatiſtas communicaſſe ſibi mentiti fuerint.
92 De Preſbyteris, & Clericis, ut non appellent, niſi ad Africana Concilia.
93 De Virginibus, etiam minoribus, velandis.

94 Ne diutius Epiſcopi teneantur in Concilio, ternos ex ſe ſingularum Provinciarum Judices eligant.
95 Quod excommunicati ad accuſationem admitti non debeant.
96 Quod ſervi, & liberti, omneſque infames perſonæ non debeant accuſare.
97 Ut qui unum crimen non probaverit, ad alterum admitti non debeat.
98 Qui ad teſtimonium admittendi ſint.
99 De Epiſcopo qui excommunicat eum, qui ſibi ſoli crimen dicit eſſe confeſſum.
100 Ut non temere quenquam communione privet Epiſcopus.
101 Epiſtola totius Concilii Africani ad Bonifacium urbis Romæ Epiſcopum.
102 Epiſtola Cyrilli Alexandrini Epiſcopi ad Concilium Africanæ Provinciæ.
103 Epiſtola Attici Epiſcopi Conſtantinopolitani ad memoratum Concilium.
104 Symbolum fidei Nicæni Concilii.
105 Epiſtola totius Concilii Africani ad Papam Cæleſtinum, urbis Romæ Epiſcopum.

[a] *Numero CV.*] CL. Qui Canones excerpti ſunt in ſuperiore Concilio Carthaginenſi & in eo recitati & confirmati.

Incipiunt Canones Conciliorum diverſorum Africanæ Provinciæ, [b] *numero CV.*

In iſta Carthaginenſi ſcilicet ſupra præmiſſa. *Theod ſeniore ſcilicet.*

RECITATA ſunt etiam in iſta Synodo diverſa Concilia univerſæ Provinciæ Africæ, tranſactis temporibus Aurelii Carthaginenſis Epiſcopi celebrata, Glorioſiſſimo Imperatore Theodoſio Auguſto III. & Abundantio viro, clariſſimo Conſulibus, VIII. Idus Octobris, Hippone regio, in Secretario Baſilicæ pacis. Geſta hujus Concilii ideo deſcripta non ſunt, quia ea, quæ ibi ſtatuta ſunt, in ſuperioribus probantur inſerta.

[b] *Numero CV.*] Centum quinquaginta excerpti recitati & confirmati in Concilio Carthaginenſi VI.

De Concilio Carthaginenſi, ubi Legati Epiſcopi Proconſulares ad Concilium Adrumetinum deſtinantur.

*Al. * delecti*

GLORIOSISSIMIS Imperatoribus Arcadio III. & Honorio II. Augg. Conſſ. VI. Kal. Juliarum, Carthagine. In hoc Concilio Legati * directi ſunt Epiſcopi, Proconſulares ad Concilium Adrumetinum.

De Concilio Carthaginenſi, ubi multa ſunt conſtituta.

VV. CC. Viris Clariſſimis.

CÆSARIO, & Attico. VV. CC. Conſſ. Quinto Kal. Septembris, Carthagine, in Secretario Baſilicæ Reſtitutæ, cum Aurelius Epiſcopus una cum Epiſcopis conſediſſet: adſtantibus etiam Diaconibus, advenientibus quoque Victore ſene Puppianenſe, Tuto Migirpenſe, Evangelo Aſſuritano.

Allocutio ad Epiſcopos. Aurelii Carthaginenſis Epiſcopi.

AURELIUS Epiſcopis dixit: Poſt diem præſtitutam Concilii conſedimus, ut recordamini, Fratres beatiſſimi, & arbitrabamur omnium Provinciarum per Africam Legationes conveniſſe ad diem, ut dixi, præſtitutam noſtri tractatus. Sed cum Sacerdotum noſtrorum Epiſtola * Byzacenorum fuiſſet recitata, vel quid mecum iidem, qui tempus & diem Concilii prævenerant, tractaſſent, veſtræ charitati legeretur, lecta eſt etiam a Fratribus Honorato & Urbano, qui nobiſcum hodie * Concilio participantur, legatio Sitifenſis Provinciæ deſtinata. Frater etiam Regirius Eccleſiæ Vegei Selitanæ literas ad parvitatem meam datas Creſcentiani primæ ſedis, ut ipſe inſinuat, Numidiarum, & Aurelii Coepiſcoporum noſtrorum: in quibus ſcriptis veſtra mecum charitas recognoſcit promiſiſſe eoſdem, quod aut ipſi dignarentur venire, aut ad hoc Concilium fuiſſent ex more deſtinaturi Legatos. Sed hoc, quia minime factum videtur, diu ſe detineri de longinquo venientes Legati Mauritaniæ Sitifenſis non poſſe teſtantur: & ideo, Fratres, ſi veſtræ charitati videtur, literæ Fratrum noſtrorum Byzacenorum, ſed & breviarium, quod eidem Epiſtolæ adjunxerunt, ad hunc cœtum congregatum legantur, ut ſi qua forte illic movere charitatis veſtræ animum poſſunt, in eodem breviario, quæ diligentius fuerint animadverſa, in melius reformentur. Hoc enim Frater & Coepiſcopus noſter primæ ſedis, vir perſpectus merito ſuæ gravitatis, atque prudentiæ, Mizanius ſcribens ad meam parvitatem poſtulavit. Si ergo placet, quæ tractata ſunt, legantur, & ſingula a veſtra charitate conſiderentur.

al. Byzacenorum.

Al. * Concilium

[a] *In hoc Concilio ſtatutum eſt, ut Epiſcopi ſine formata non navigent.*

CÆSARIO,[b] & Attico VV. CC. Conſſ. Sexto Kal. Julias Carthagine, placuit, ut nullus Epiſcoporum naviget ſine formata Primatis. Geſta in authenticis, qui quæret, inveniet.

[a] *In hoc Concilio ſtatutum eſt, &c.*] Quæ ſequuntur ab his uſque ad illa quod nihil de Hipponenſi &c. cap. 1. In veteribus Codicibus inſerta ſunt inter caput 23. & 24. Sequitur autem hic in veteribus libris: *Epigonius Epiſcopus dixit, &c.*

[b] *Cæſario & Attico VV. CC. Conſſ.*] Non extat.

De Concilio iſto Legati ad Imperatores infra ſcripti diriguntur Epiſcopi.

POST Conſulatum glorioſiſſimi Imperatoris Honorii Auguſti IV. & Eutychiani V. C. Quinto Kal. Maias Carthagine, in Secretario Baſilicæ Reſtitutæ, in hoc Concilio legationem ſuſceperunt Epigonius, & Vincentius Epiſcopi: ut pro confugientibus ad Eccleſiam, quocunque reatu involutis legem de glorioſiſſimis Principibus mereantur, ne quis eos audeat abſtrahere.

V. C. Viri clariſſimi. In vetuſtis exemplaribus habetur Vic. aut vi.

In hoc Concilio legatio deſtinatur ad Romanum, & Mediolanenſem Epiſcopos de parvulis qui apud Hæreticos baptizati ſunt, & ad Imperatorem de Idolorum reliquiis auferendis, & de aliis rebus quamplurimis.

POST [c] Conſulatum Fl. Stiliconis V. C. [d] XIV. Kal. Julias Carthagine, in Secretario Baſilicæ Reſtitutæ, cum Aurelius Epiſcopus una cum Epiſcopis ſuis conſediſſet, adſtantibus Diaconibus, Aurelius Epiſcopus dixit: Eccleſiarum Dei per Africam conſtitutarum neceſſitates mecum optime novit charitas veſtra, ſanctiſſimi Fratres; & quoniam præſtitit dominus ut ex aliqua parte ſancti cœtus veſtri eſſet congregata præſentia, videtur mihi, ut has eaſdem neceſſitates, quas pro ſollicitudine noſtra indagare potuimus, in medium proferamus, quas cum approbaverit veſtra ſynceritas, ſit conſequens, eligendum eſſe unum a noſtro numero conſacerdotem, qui auxiliante Domino, & orationibus veſtris, & has

Fl. lege Flavii Stiliconis Viri clariſſimi.

ipſas neceſſitates ſuſcipere poſſit, & gnaviter peragendas implere, perrecturus ad tranſmarinas Italiæ partes, ut cum ſanctis Fratribus & Conſacerdotibus noſtris, Venerabili ſancto Fratri Anaſtaſio, ſedis Apoſtolicæ Epiſcopo, quam etiam ſancto Fratri Venerio Sacerdoti Mediolanenſis Eccleſiæ, neceſſitatem ipſam, ac dolorem, atque inopiam noſtram valeat intimare. Ex his enim ſedibus hoc fuerat prohibitum, quod noverint, communi periculo providendum, maxime quia tanta indigentia Clericorum eſt, multæque Eccleſiæ ita deſertæ ſunt, ut ne unum quidem Diaconum, vel * in literarum habere reperiantur. Nam de cæteris ſuperioribus gradibus & officiis tacendum arbitror, quia, ut dixi, ſi miniſterium Diaconi facile non invenitur, multo magis ſuperiorum honorum invenire non poſſe certiſſimum eſt; & quotidie nos planctus diverſarum pene emortuarum plebium jam non ſuſtinemus: quibus niſi fuerit aliquando ſubventum, gravis nobis, & inexcuſabilis innumerabilium animarum pereuntium cauſa apud Deum manſura eſt.

* Forte illiteratum.

[c] *Poſt Conſulatum.*] Non extat.
[d] *XIIII. Kalendas Julias*] V. C. Iſidori XVII.

Quod nihil de Hipponenſi Concilio ſit emendandum.

CAP. I.

EPigonius [e] Epiſcopus dixit: In hoc breviario, quod decerptum eſt de Concilio Hipponenſi, nihil arbitramur eſſe emendandum, vel aſſuendum, niſi ut dies ſanctæ Paſchæ tempore Concilii innoteſcat.

[e] *Epigonius Epiſcopus dixit, &c.*] Sunt hæc ex Concilio Carthaginenſi in Secretario Baſilicæ reſtitutæ v. Kal. Septemb. Cæſario, & Attico Conſſ.

Ut Epiſcopi, vel Clerici non facile filios ſuos emancipent.

CAP. II.

UT Epiſcopi, vel Clerici filios ſuos a ſua poteſtate per emancipationem exire non ſinant: niſi de moribus eorum fuerint, & de ætate ſecuri, ut poſſint ad eos jam propria pertinere peccata.

Ut Epiſcopi vel Clerici non ordinentur, niſi omnes ſuos fecerint Chriſtianos.

CAP. III.

UT Epiſcopi, & Presbyteri, & Diaconi non ordinentur priuſquam omnes, qui ſunt in domo eorum, Chriſtianos Catholicos fecerint.

Quod præter panem & merum mixtum aqua, nihil in Sacramentis offerri debeat.

CAP. IV.

UT in Sacramentis Corporis & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis & vinum aqua mixtum, primitiæ vero, ſeu mel, & lac; quod uno die ſolemniſſimo in infantum myſterio ſolet offerri: quamvis in altari offerantur, ſuam tamen habeant propriam benedictionem, ut a Sacramento Dominici Corporis, & Sanguinis diſtinguantur, nec amplius in primitiis offeratur, quam de uvis, & frumentis.

De conſecr. Diſt. 2. In ſacramento.

Ut Clerici, vel continentes ad Virgines, vel Viduas, non accedant.

CAP. V.

CLerici, vel continentes ad Viduas, vel Virgines, niſi ex juſſu, vel permiſſu Epiſcoporum, aut Presbyterorum non accedant, & hoc non ſoli faciant, ſed cum Conclericis, vel cum quibus Epiſcopus, aut Presbyter juſſerit, nec ipſi Epiſcopi, & Presbyteri ſoli habeant acceſſum ad hujuſmodi fœminas: ſed ubi aut Clerici præſentes ſunt, aut graves aliqui Chriſtiani.

Diſt. 81. Clerici vel.

[f] *Ut Princeps Sacerdotum non appelletur Epiſcopus.*

CAP. VI.

CAP. VI.

Diſt. 99. c. Primæ ſedis.

UT primæ ſedis Epiſcopus non appelletur Princeps Sacerdotum, aut ſummus Sacerdos, aut aliquid hujuſmodi: ſed tantum primæ ſedis Epiſcopus.

[f] *Princeps Sacerdotum*] Leo IX. Epiſt. ad Petrum & Joannem Epiſcopos Africæ. *In ſingulis Provinciis Africæ antiquitus inſtituebantur non ſecundum potentiam alicujus civitatis, ſed ſecundum tempus ſuæ ordinationis, quibus tamen omnibus præerat unus ſcilicet Carthaginenſis Archiepiſcopus, qui etiam non incongrue dici poſſet Metropolitanus propter Carthaginem Metropolim totius Africæ, quamvis major Metropolitanus ſit ex Archiepiſcopalibus dignitatibus.* De Primoribus Africæ ita legitur in Concilio Carthaginenſi cap. 25. *Primæ ſedis Epiſcopus non appelletur, &c.*

Ut Clerici tabernas, niſi in peregrinis, non ingrediantur.

CAP. VII.

Diſt. 44. Clerici.

UT Clerici, edendi vel bibendi cauſa, tabernas non ingrediantur: niſi peregrinationis neceſſitate compulſi.

Ut a jejunis Deo ſacrificia celebrentur.

CAP. VIII.

De conſecr. Diſt. 1. Sacramenta.

UT Sacramenta altaris, non niſi a jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniverſario, quo Cœna Domini celebratur, nam ſi aliquorum pomeridiano tempore defunctorum, ſive Epiſcoporum, ſive cæterorum commendatio facienda eſt, ſolis orationibus fiat: ſi illi, qui faciunt, jam pranſi inveniuntur.

Ut in Eccleſiis convivia minime celebrentur.

CAP. IX.

Diſt. 42. Nulli Epiſcopi.

UT nulli Epiſcopi, vel Clerici in Eccleſia conveniantur, niſi forte tranſeuntes hoſpitiorum neceſſitate illic reficiant: populi etiam ab hujuſmodi conviviis, quantum fieri poteſt, prohibeantur.

De Pœnitentibus.

CAP. X.

UT pœnitentibus ſecundum differentiam peccatorum Epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur, & ut Preſbyter inconſulto Epiſcopo non reconciliet pœnitentem: niſi abſentiæ Epiſcopi neceſſitate cogente. Cujuſcunque autem pœnitentis publicum, & vulgatiſſimum crimen eſt, quod univerſam Eccleſiam commoverit, ante abſidem manus ei imponatur.

26. q. 7. Pro qualitate.

Item 26. q. 6. Preſbyter. c. ſi.

De Virginibus.

CAP. XI.

UT Virgines ſacræ, cum parentibus, a quibus cuſtodiebantur, privatæ fuerint, ab Epiſcopo cuſtodiantur. Ubi autem Epiſcopus abſens eſt, providentia gravioribus fœminis commendetur, ut ſimul habitantes invicem ſe cuſtodiant: ne paſſim vagando Eccleſiæ lædant exiſtimationem.

28. q. 2. Qui religioſi.

De ægrotantibus, qui pro ſe reſpondere non poſſunt.

CAP. XII.

UT ægrotantes, ſi pro ſe reſpondere non poſſunt, cum voluntatis eorum teſtimonium hi, qui ſuis periculo proprio aſſuere, dixerint, baptizentur. Ut ſcænicis, atque hiſtrionibus, cæteriſque hujuſmodi perſonis reconciliatio non negetur.

De conſecr. Diſt. 4. Ægrotantes. de conſecr. Diſt. 2. Scænicis.

De Paſſionibus Martyrum.

CAP. XIII.

LIceat etiam legi paſſiones Martyrum, cum anniverſarii dies eorum celebrantur.

De parvulis, qui apud Donatiſtas baptizati ſunt.

CAP. XIV.

DE Donatiſtis placuit, ut conſulamus Fratres, & Conſacerdotes noſtros Syricium, & Symplicianum de ſolis infantibus, qui baptizantur penes eoſdem: ne quod ſuo non fecerunt judicio, cum ad Eccleſiam Dei ſalubri propoſito fuerint converſi, parentum illos

1. q. 4. c. Placuit ut.

errot impediat, ne promoveantur ſacri altaris Miniſtri.

Quibus inſertis, Honoratus, & Urbanus Epiſcopi, Legati Provinciæ Mauritanæ Sitifenſis, dixerunt: Jam dudum, cum apud ſanctitatem veſtram allegatemus ſcripta, dilati ſumus ea contemplatione, quouſque Fratres noſtri advenire poſſent de Numidia legati: ſed quia non parvi dies ſunt, quibus expectati minime venerunt, ultra prætermittere, quæ nobis mandata ſunt a noſtris Coepiſcopis, non oportet; atque ideo Fratres ſuggeſtionem noſtram libenter admittite. De fide enim Nicæni tractatus audivimus, verum * eſt de ſacrificiis inhibendis poſt prandium, ut ab jejunis, ſicut dignum eſt offerantur, & tunc, & nunc firmatum eſt.

* Forte &

De rebaptizationibus, & redordinationibus, vel tranſlationibus Epiſcoporum.

CAP. XV.

De conſecr. Diſt. 4. Non licet fieri.

ILlud autem ſuggerimus mandatum nobis: quod etiam in Capuenſi plenaria Synodo videtur ſtatutum, ut non liceat fieri rebaptizationes, redordinationes, vel tranſlationes Epiſcoporum. Nam Creſconius * villæ Rhegenſis Epiſcopus, plebe ſua derelicta, Tubunienſem invaſit Eccleſiam, nec uſque hodie commonitus, ſecundum quod ſtatutum fuerat, relinquere eandem, quam invaſerat, plebem contempſit. Adverſum iſtum quæ pronunciata fuerant, confirmata quidem audivimus: ſed petimus, ſecundum quod nobis mandatum eſt, ut dignemini dare fiduciam, quo jam neceſſitate ipſa cogente liberum nobis ſit Rectorem Provinciæ ſecundum ſtatutaglorioſiſſimorum Principum adverſus illum adire: ut qui miti admonitione ſanctitatis veſtræ adquieſcere noluit, & emendare inlicitum, authoritate judiciaria protinus excludatur. Aurelius Epiſcopus dixit, ſervata forma diſciplinæ non æſtimabitur appetitus, ſi a veſtra charitate modeſte conventus recedere detractaverit: cum fuerit ſuo contemptu, & contumacia faciente etiam authoritate judiciaria * conventus. Honoratus, & Urbanus Epiſcopi dixerunt: Hoc enim omnibus placet. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Placet, & juſtum eſt.

Al. * villa Regen.

11. q. 1. c. Petimus, ut dignemini.

* Convictus, diſcedat.

Quod Epiſcopi ordinare Epiſcopum debeant.

CAP. XVI.

HOnoratus, & Urbanus Epiſcopi dixerunt: Et illud nobis mandatum eſt, ut quia proxime Fratres noſtri Numidiæ duo Epiſcopi ordinare præſumpſerunt Pontificem: non niſi a XII. cenſeatis celebrari Epiſcoporum ordinationes. Aurelius Epiſcopus dixit: Forma antiqua ſervabitur, ut non minus quam tres ſufficiant, qui fuerint deſtinati ad Epiſcopum ordinandum. Propterea, quia in Tripoli forte, & in Arzuge interjacere videntur barbaræ gentes, nam in Tripoli, ut aſſeritur, Epiſcopi ſunt quinque tantummodo, & poſſunt forte de ipſo numero vel duo neceſſitate aliqua occupari: difficile eſt enim ut de quolibet numero omnes poſſint occurrere, nunquid debet hoc ipſum impedimento eſſe Eccleſiaſticæ utilitati? Nam & in hac Eccleſia, ad quam dignata eſt veſtra Sanctitas convenite, crebro, ac pene per diem Dominicam ordinandos habemus: nunquid nam frequenter duodecim potero, vel decem, vel non multo minus advocare Epiſcopos? ſed facile eſt mihi duos adjungere meæ parvitati vicinos. Quapropter cernit mecum charitas veſtra hoc ipſum obſervari non poſſe.

Quot addi debeant Epiſcopi numero ordinatorum, ſi de ordinando Epiſcopo fuerit contradictum.

CAP. XVII.

SEd & illud eſt ſtatuendum, ut quando ad eligendum Epiſcopum convenerimus, ſi qua contradictio fuerit oborta, quia talia tractata ſunt apud nos, non præſumant ad purgandum eum, qui ordinandus eſt, tres Epiſcopi jam: ſed poſtuletur ad numerum ſupradictorum, ſi haberi poſſunt, unus vel duo, & in eadem plebe, cui ordinandus eſt, diſcutiantur primo perſonæ contradicentium. Poſtremo etiam illa, quæ objiciuntur, pertractentur, & cum purgatus fuerit in conſpectu publico, ita demum ordinetur. Si hoc cum veſtræ San-

Diſt. 23. c. Illud ſtatuendum eſt.

ſtitatis animo concordat, roboretur veſtræ dignationis reſponſione. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Satis placet.

Ut de Eccleſia Carthaginis dies Paſchæ nuncietur.

CAP. XVIII.

HOnoratus, & Urbanus Epiſcopi dixerunt: Quoniam de commonitorio noſtro omnia tractata noſcuntur, addimus etiam de die Paſchæ nobis eſſe mandatum, ut de Eccleſia ſemper Carthaginenſi, ſicuti adſolet, inſtruamur, & non ſub anguſto temporis ſpatio. Aurelius Epiſcopus dixit: Si Sanctitati veſtræ videtur, quoniam nos ſpopondiſſe jam dudum meminimus, ut ſingulis quibuſque annis ad tractandum conveniamus, & cum * venerimus in unum, tunc divulgabitur ſanctus Paſchæ dies per Legatos, qui adfuerint Concilio. Honoratus, & Urbanus Epiſcopi dixerunt: nunc de præſenti cœtu petimus, ut literis Provinciam noſtram de hac die informare dignemini. Aurelius Epiſcopus dixit: Ita fiat neceſſe-eſt.

Al. * conveneremus.

De viſitandis Provinciis.

CAP. XIX.

HOnoratus, & Urbanus Epiſcopi dixerunt: Et illud nobis verbo mandatum eſt, ut quia conſtitutum eſt in Concilio Hipponenſi, ſingulas debere Provincias tempore Concilii viſitandas eſſe, dignemini etiam, quod hoc anno ſecundum ordinem diſtuliſtis, vel alio anno Mauritaniam Provinciam viſitare. Aurelius Epiſcopus dixit: Tunc de Provincia Mauritania, propter quod in finibus Africæ poſita ſit, nihil ſtatuimus, ſiquidem vicinæ ſunt barbarico, ſed præſtet Deus, ut ex abundanti non pollicentes venire poſſimus ad veſtram Provinciam. Cogitare enim debetis, fratres, quia hoc ſibi, & Tripolitani, & Arzugitani fratres potuerunt exigere, ſi ratio pateretur.

Ut Diœceſes, niſi ex conſenſu Epiſcopi proprii, Epiſcopum non accipiant.

CAP. XX.

EPigonius Epiſcopus dixit: Multis Conciliis hoc ſtatutum a cœtu Sacerdotali eſt, ut plebes, quæ in Diœceſibus ab Epiſcopis retinentur * Epiſcopos nunquam habuerunt, nonniſi cum voluntate ejus Epiſcopi a quo tenentur, proprios accipiant rectores, id eſt Epiſcopos. At vero quia nonnulli dominatu quodam adepto communionem fratrum abhorrent, vel certe, cum depravati fuerint, quaſi in quadam arce tyrannica ſibi dominatum * vendicant, quod plerique tumidi, atque ſtolidi adverſum Epiſcopum ſuas cervices erigunt Preſbyteri, vel conviviis ſibi concinnantes plebem, vel certe perſuaſu maligno, ut illicito favore eoſdem velint ſibi collocare rectores. Quod quidem inſigne mentis tuæ tenemus votum, Frater religioſe Aureli, qui hæc ſæpe oppreſſiſti, non curando tales petitores. Sed propter eorum malos cogitatus, & prave continuata Concilia hoc dico, non debere rectorem accipere eam plebem, quæ in Diœceſi ſemper ſubjacuit, nec unquam proprium Epiſcopum habuit. Quapropter ſi univerſo ſanctiſſimo cœtui placet hoc, quod proſequutus ſum, confirmetur. Aurelius Epiſcopus dixit: Fratris, & Conſacerdotis noſtri proſequutioni non obſiſto: ſed hoc me & feciſſe, & facturum eſſe profiteor circa eos ſane, qui fuerint concordes, non ſolum circa Eccleſiam Carthaginenſem, ſed circa omne Sacerdotale conſortium. Sunt enim plerique conſpirantes cum plebibus propriis, quas decipiunt, ut dictum eſt, eorum ſcalpentes aures, blandi ad ſeducendum, vitioſæ vitæ homines, vel certe inflati,* & ab hoc conſortio ſeparati, qui putant propriæ plebi incubandum, & nonnunquam conventi ad Concilium venire detrectant: ſua forte ne prodantur flagitia metuentes. Dico, ſi placet, circa hos non tantum Diœceſes non eſſe ſervandas, verum & de propria Eccleſia, quæ illis male faverit, omnimodo adnitendum, ut etiam authoritate publica rejiciantur, atque ab ipſis principalibus Cathedris removeantur. Oportet enim, ut qui univerſis fratribus, ac toto Concilio inhæſerit, non ſolum ſuam integre, ſed & Diœceſes poſſideat. At vero, qui

M. q. r. c. Multis Conciliis.
Al. * Epiſcopum.
Al. * vindicant.
2. Timoth. 4.

ſibimet putant plebes ſufficere, fraterna dilectione contempta, non tantum Diœceſes amittant, ſed, ut dixi, etiam propriis publica careant authoritate, ut rebelles. Honoratus, & Urbanus Epiſcopi dixerunt: Summa proviſio Sanctitatis tuæ cohæſit mentibus ſingulorum, & puto, omnium reſponſione ea quæ proſequi dignatus es, roboranda. Univerſi Epiſcopi dixerunt: Placet, placet.

Ut alienus Clericus minime ſuſcipiatur ab alio.

CAP. XXI.

EPigonius Epiſcopus dixit: In multis Conciliis hoc ſtatutum eſt, etiam nunc hoc * confirmandum eſt a veſtra prudentia, beatiſſimi Fratres, ut Clericum alienum nullus ſibi præripiat Epiſcopus præter ejus arbitrium, cujus fuerit Clericus. Dico autem Julianum, qui ingratus eſt Dei beneficiis per meam parvitatem in ſe conlatis, ita temerarium, & audacem extitiſſe, ut eum, qui a me baptizatus eſt, cum eſſet puer egentiſſimus, mihi ab eodem commendatus, cumque multis annis a me aleretur, atque increſceret, hunc, ut dixi, baptizatum eſſe in Eccleſia mea per manum parvitatis meæ conſtat, idem in Diœceſi Mappalienſi lector eſſe cœperat, immo annis ferme duobus legerat, neſcio quo contemptu humilitatis meæ idem Julianus eum arripuit, quem dicit quaſi proprium civem ſui loci Vazaritani, me inconſulto uſurpare, nam & Diaconum illum ordinavit, hoc ſi liceat, pateat hæc licentia a vobis, beatiſſimi Fratres: ſi minus, tam impudens cohibeatur, ne ſe miſceat communioni cujuſquam. Numidius Epiſcopus dixit: Si non poſtulata, neque conſulta tua dignatione id videtur feciſſe Julianus, judicamus omnes inique factum, atque indigne. Quapropter niſi idem Julianus correxerit errorem ſuum, & cum ſatisfactione eundem Clericum, quem fuerat auſus ordinare, revocaverit tuæ plebi, contra ſtatuta Concilii faciens, contumaciæ ſuæ ſeparatus a nobis, excipiet judicium. Epigonius Epiſcopus dixit: Ætate pater, & ipſa promotione antiquiſſimus, vir laudabilis, frater & collega noſter Victor vult hanc petitionem generalem omnibus effici.

Al. * confirmatum.

Ut Carthaginenſi Epiſcopo, unde voluerit, Clericum liceat ordinare.

CAP. XXII.

AUrelius Epiſcopus dixit: Sermonem meum admittite Fratres. Contingit nonnunquam, ut poſtulentur ab Eccleſiis, quæ præpoſitis egent, ut Preſbyteris, vel Epiſcopis: & tamen memor ſtatutorum id ſequor, ut conveniam Epiſcopum ejus, atque ei inculcem, quod ejus Clericus a qualibet Eccleſia poſtuletur, ſed forte in hodierno non reluctati ſunt, & nequando contingat, ut reluctentur, cum fuerint a me in hac cauſa poſtulati: quem ſcitis multarum Eccleſiarum, & ordinandorum curam ſuſtinere. Juſtum eſt ergo, ut quemlibet Conſacerdotum conveniam cum duobus e conſortio noſtro, vel tribus teſtibus. Sin vero indevotus extiterit, quid cenſet charitas veſtra faciendum? Ego enim cunctarum Eccleſiarum, dignatione Dei, ut ſcitis, Fratres, ſollicitudinem ſuſtineo. Numidius Epiſcopus dixit: Fuit ſemper hæc licentia huic ſedi, ut unde vellet, & de cujus nomine fuiſſet conventus, pro deſiderio cujuſque Eccleſiæ ordinare Epiſcopum. Epigonius Epiſcopus dixit: Bonitas ſequeſtrat poſſibilitatem, minus enim præſumis, Frater, cum te bonum, & clementem omnibus præbes; habes enim hoc in arbitrio ſatis eſt, ut ſatisfiat perſonæ uniuſcujuſque Epiſcopi in prima tantummodo conventione. Si autem quod * libet huic ſedi vendicandum ſibi fuerit arbitratus, neceſſe habes tu omnes Eccleſias ſuffulcire, unde tibi non poteſtatem damus, ſed tua adſignamus: ut liceat voluntati tuæ & ſemper tenere quem voles, ut præpoſitos plebibus, vel Eccleſiis non conſtituas, qui poſtulati fuerint, & unde voles. Poſthumianus Epiſcopus dixit: Ne inde, qui unum habuerit, nunquid debet illi unus Preſbyter auferri? Aurelius Epiſcopus dixit: Sed Epiſcopus unus eſſe poteſt, per quem dignatione divina Preſbyteri multi conſtitui poſſint; unus autem Epiſcopus difficile invenitur conſtituendus. Quapropter ſi neceſſarium Epiſcopatui quis habuerit Preſbyterum, & unum, ut dixiſti, frater, habuerit: etiam ipſum ad promotionem dare debebit. Poſthumianus Epiſcopus

Cunctarum per Africam tantum. Non per totum orbem ſicut Rom. Pont. Diſt 19. Ita Dominus.

Al. * licet.

dixit: Ergo ſi habet alius abundantes Clericos, debet mihi alia plebs ſubvenire. Aurelius Epiſcopus dixit: Sane quando tu Eccleſiæ alteri ſubveneris, perſuadebitur illi, qui plures habet Clericos, ut unum tibi ordinandum largiatur.

Ut Epiſcopi, qui in Diœceſibus fuerint ordinati, Diœceſim ſibi nullam vendicent.

CAP. XXIII.

HOnoratus, & Urbanus Epiſcopi dixerunt: Audivimus conſtitutum, ut Diœceſes non mereantur Epiſcopos accipere, niſi conſenſu ejus, ſub quo fuerant conſtitutæ; ſed in Provincia noſtra cum aliqui forte in Diœceſi, concedente eo Epiſcopo, in cujus poteſtate fuerant conſtituti, ordinati ſunt Epiſcopi, etiam Diœceſes ſibi vendicant, hoc & corrigi charitatis veſtræ judicio, & inhiberi de cætero debet. Epigonius Epiſcopus dixit: Singulis Epiſcopis ſervatum eſt, quod decebat, ut ex maſſa Diœceſium nulla carperetur, ut proprium Epiſcopum habuiſſet, niſi ipſe conſenſum adhibuiſſet concedendi. Sufficiat enim ſi conceſſerit, ut eadem Diœceſis permiſſa proprium tantum Epiſcopum habeat, cæteras ſibi non vindicent Diœceſes, quia exempta de faſce multarum ſola meruit honorem Epiſcopatus ſuſcipere. Aurelius Epiſcopus dixit: Non dubito charitati veſtræ omnium placere eum, qui in Diœceſi, concedente Epiſcopo, qui matricem tenuit, ſolam eandem retinere plebem, in qua fuerit ordinatus. Quoniam igitur univerſa arbitror fuiſſe tractata, ſi omnia cum animo veſtro convenerunt, ſermone veſtro cuncta roborate. Univerſi Epiſcopi dixerunt: Omnia nobis hæc placuerunt, & hæc noſtra ſubſcriptione firmavimus, & ſuſcripſerunt. Aurelius Epiſcopus Eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & prælecto ſubſcripſi. Similiter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt.

Ut parvuli apud Donatiſtas baptizati, in Catholica Eccleſia Clerici ordinentur.

CAP. XXIV.

UNde * quoniam ſuperiori Concilio ſtatutum eſſe mecum recognoſcit unanimitas veſtra, ut hi, qui apud Donatiſtas parvuli baptizati ſunt, nondum, ſcire valentes erroris eorum interitum: & poſteaquam ad ætatem rationis capacem pervenerunt, agnita veritate falſitatem eorum abhorrentes ad Eccleſiam Dei Catholicam per univerſum mundum diffuſam ordine antiquo, per manus impoſitionem recepti ſunt, debere talibus ſuſcipiendum munus Clericatus non impedire nomen erroris, cum veram Eccleſiam illorum putaverint ad fidem accedendo, & ibi Chriſto crediderint, & Trinitatis ſacramenta perceperint, quæ omnia vera, & ſancta, atque divina eſſe certiſſimum eſt, & in his omnem animæ ſpem conſtitutam. Quanquam & Hæreticorum præſumpta audacia, veritatis nomine palliata, hæc tradere audiat, quæ quoniam ſimplicia ſunt, ut præmonet beatus Apoſtolus dicendo: Unus Deus, una fides, unum baptiſma, & iterari non liceat, quod ſemel dare oportet, anathematizato nomine erroris recipiantur per manus impoſitionem in unam Eccleſiam, columbam, ut dictum eſt, & unam matrem omnium Chriſtianorum, ubi omnia illa Sacramenta ſalubriter, & æterna, & vitaliter accipiuntur: quæ perſeverantibus in hæreſi magnam damnationis pœnam conquirunt, ut quod eis in veritate ad æternam vitam conſequendam eſſet luminoſius, hoc in errore ſit tenebroſius atque damnoſius. Quod fugientes nonnulli, & matris Eccleſiæ ubera cognoſcentes, qui illa omnia ſancta myſteria amore veritatis crediderunt, atque perceperunt, quibus Sacramentorum rebus cum vitæ bonæ probitas acceſſerit, ſine dubio ad officium Clericatus tales eſſe applicandos, & maxime in tanta rerum neceſſitate, nullus eſt, qui non * concedat. Quanquam nonnulli ejuſdem ſectæ Clerici cum plebibus, atque honoribus ſuis ad nos tranſire deſiderent: qui amore honoris aut perſuadent ad vitam, aut retinent ad ſalutem. Sed hoc majori fratrum ſupradictorum conſiderationi dimittendum cenſeo: ut prudentiori ſuo conſilio noſtræ ſuggeſtionis ſermonem cum perpenderint, quid de

Supra c. 14. 1. q. 4. c. Qui apud Donatiſtas.

Epheſ. 4.

Al. * *cedat.*

hac te eis placeat, nos informare dignentur. Tantùm de his, qui infantes baptizati ſunt ſatagimus, ut noſtræ, ſi placet, in iiſdem ordinandis conſentiant voluntati. Omnia ergo, quæ ſuperius comprehendimus, apud ſanctos Epiſcopos agenda eſſe mecum honorabilis fraternitas veſtra perpendat.

* *Unde quoniam*] Hæc ſunt ex Concilio Carthagine habito in Secretario Baſilicæ Reſtitutæ XVII. Kal. Jul. poſt Conſulatum Fl. Stiliconis.

De reliquiis Idolorum, vel templis ab Imperatoribus abolendis.

CAP. XXV.

INſtant etiam aliæ neceſſitates a religioſis Imperatoribus poſtulandæ, ut reliquias Idolorum per omnem Africam jubeant penitus amputari: nam pleriſque in locis maritimis, atque poſſeſſionibus diverſis adhuc erroris iſtius iniquitas viget, ut præcipiantur & ipſa deleri, & templa eorum, quæ in agris, vel in locis abditis conſtituta nullo ornamento ſunt, jubeantur omni modo deſtrui.

Ut Clerici de judicii ſui cognitione non cogantur in publico dicere teſtimonium.

CAP. XXVI.

PEtendum etiam, ut ſtatuere dignentur, ut ſi forte in Eccleſia quamlibet cauſam jure Apoſtolico Eccleſiis impoſito agere voluerint, & fortaſſe deciſio Clericorum uni parti diſplicuerit, non liceat Clericum in judicio ad teſtimonium devocari eum, quia cognitor, vel præſens fuit, ut nulla ad teſtimonium dicendum Eccleſiaſtici cujuſlibet perſona pulſetur.

De Paganorum conviviis auferendis.

CAP. XXVII.

ILlud etiam petendum, ut quæ contra præcepta divina convivia multis in locis exercentur, quæ ab errore gentili * attracta ſunt, ita ut nunc a Paganis Chriſtiani ad hæc celebranda cogantur, ex qua re temporibus Chriſtianorum Imperatorum perſecutio altera fieri occulte videatur, vetari talia jubeant, & de civitatibus, & de poſſeſſionibus impoſita pœna prohiberi: maxime, cum etiam in natalibus beatiſſimorum Martyrum per nonnullas civitates, & in ipſis locis ſacris talia committere non reformident. Quibus diebus etiam, quod pudoris eſt dicere, ſaltationes ſceleratiſſimas per vicos, atque plateas exerceant, ut matronalis honor, & innumerabilium fœminarum pudor, devote venientium ad ſacratiſſimum diem, injuriis laſcivientibus appetatur, ut etiam ipſius ſanctæ religionis pene fugiatur acceſſus.

Al. * attractata.

De ſpectaculis, ut die Dominico vel ceteris ſanctorum feſtivitatibus minime celebrentur.

CAP. XXVIII.

NEcnon & illud petendum, ut ſpectacula theatrorum cæterorumque ludorum die Dominica, vel cæteris religionis Chriſtianæ diebus celeberrimis amoveantur, maxime quia ſancti Paſchæ octavarum die populi ad circum magis, quam ad Eccleſiam conveniunt, deberi transferri devotionis eorum dies ſiquando occurrerint, nec oportere etiam quemquam Chriſtianorum cogi ad hæc ſpectacula; maxime, quia in his exercendis, quæ contra præcepta Dei ſunt, nulla perſecutionis neceſſitas a quoquam adhibenda eſt: ſed uti oportet hominem libera voluntate ſubſiſtat ſibi divinitus conceſſa. Corporatorum enim maxime periculum conſiderandum eſt, qui contra præcepta Dei magno terrore coguntur ad ſpectacula convenire.

De Clericis damnatis.

CAP. XXIX.

ET illud petendum, ut ſtatuere dignentur, ut ſi quis cujuſlibet honoris Clericus judicio Epiſcoporum quocumque crimine fuerit damnatus, non liceat eum ſive ab Eccleſiis, quibus præfuit, ſive a quolibet homine defenſari, interpoſita pœna damni, pecuniæ, atque honoris, quo nec ætatem, nec ſexum excuſandum eſſe præcipiant.

De Hiſtrionibus Chriſtianis factis.

CAP. XXX.

ET de his etiam petendum, ut ſi quis ex qualibet ludicra arte ad Chriſtianitatis gratiam venire voluerit, ac liber ab illa macula permanere, non eum liceat a quoquam iterum ad eadem exercenda reduci, vel cogi.

De Manumiſſionibus ut in Eccleſia celebrentur, ab Imperatore poſcendum.*

Al. * in Eccleſia celebrandis.

CAP. XXXI.

DE manuſſionibus ſane in Eccleſia dicendis, ſi id noſtri Conſacerdotes per Italiam facere reperiuntur, noſtræ etiam erit fiduciæ iſtorum ordinem ſequi: data plane licentia miſſo Legato, ut quæcunque digna fide pro ſtatu Eccleſiæ, & ſalute animarum agere potuerit, nos laudabiliter in conſpectu Domini accepturos. Quæ omnia, ſi ſanctitati veſtræ placent, edicite: ut & meam ſuggeſtionem ratam eſſe vobis advertant, & noſtram omnium conſenſionem ſynceritas eorum libenter accipiat. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Omnibus placent hæc, quæ injuncta ſunt peragenda, & prudenter a tua ſanctitate narrata.

De Equitio damnato Epiſcopo.

CAP. XXXII.

AUrelius Epiſcopus dixit: Equitii etiam, olim merito ſuo Epiſcopali ſententia damnati, non arbitror prætereundam eſſe Legationis cauſam: ut ſi forte eum in illis partibus repererit, ſit eidem Fratri noſtro curæ pro Eccleſiæ ſtatu quod oportuerit, vel ubi licuerit, adverſus eum peragere. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Multum placet, & iſta perſecutio, maxime cum olim damnatus ſit Equitius, & ejus impudens inquietudo pro ſtatu & ſalute Eccleſiæ magiſque ubique repellenda. Et ſubſcripſerunt. Aurelius Epiſcopus Eccleſiæ Carthaginenſis, huic decreto conſenſi, & prælecto ſubſcripſi: ſimiliter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt.

In hoc Concilio literæ leguntur Anaſtaſii Romani Pontificis de Donatiſtis Catholicos Epiſcopos admonentis.

VIncentio [a], & Flabito VV. CC. Conſſ. Idus Septembris Carthagine in Secretario Baſilicæ Reſtitutæ, cum in Concilio congregati in Eccleſia Carthaginenſi conſediſſemus ex Africanis omnibus Provinciis Epiſcopi, id eſt Aurelius ejuſdem ſedis Epiſcopus, cum collegis ſuis, quos eorum ſubſcriptio manifeſtat: ait idem Aurelius Epiſcopus, recitatis Epiſtolis beatiſſimi Fratris, & conſacerdotis noſtri Anaſtaſii, Eccleſiæ Romanæ Epiſcopi, quibus nos paternæ, & fraternæ charitatis ſollicitudine, ac ſynceritate adhortatus eſt, ut de hæreticorum, & ſchiſmaticorum Donatiſtarum inſidiis, & improbitatibus, quibus Aphricanam Eccleſiam Catholicam graviter vexant, nullo modo diſſimulemus. Gratias agimus Domino noſtro, quod illi optimo, ac ſancto Antiſtiti ſuo tam piam curam pro membris Chriſti, quamvis in diverſitate terrarum, ſed in una compage corporis conſtitutis: inſpirare dignatus eſt.

[a] *Vincentio & Flabito*] V. C. *Flavita.*

Ut cum Donatiſtis levius agatur.

CAP. XXXIII.

DEinde pertractatis, & conſideratis omnibus, quæ utilitati Eccleſiæ convenire videbantur, annuente; atque admonente Spiritu Dei eligimus cum memoratis hominibus, quamvis de Dominici corporis unitate inquieta diſſenſione præciſis, leniter, & pacifice agere: ut quantum in nobis eſt omnibus, qui eorum communione, & ſocietate irretiti ſunt per univerſas Provincias Africanas penitus innoteſcat, quam miſerabili errore devincti ſunt, ne forte, ſicut dicit Apoſtolus, nobis in manſuetudine corripientibus diverſa ſentientes det illis Deus pœnitentiam ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcant de diaboli laqueis, captivati ab ipſo in ipſius voluntatem. 2. Timoth. 2.

De literis mittendis Judicibus, ut ea, quæ inter Donatiſtas & Maximianiſtas acta ſunt, innoteſcant.

CAP. XXXIV.

Itaque placuit, ut ex Concilio noſtro literæ darentur ad Judices Africanos, a quibus hoc peti congruum videretur, ut in hoc adjuvent communem matrem Eccleſiam Catholicam, in quo Epiſcopalis authoritas communiti civitatibus poteſt, id eſt ut * judicari a poteſtate atque diligentia ex fide Chriſtiana quid geſtum ſit in omnibus locis: in quibus Maximianiſtæ Baſilicas obtinuerunt, qui ab eis ſchiſma fecerunt, inquirant, & geſtis publicis propter firmam notitiam, omnibus neceſſariam, faciant inhærere.

*Lego *judiciaria.*

Ut Clerici Donatiſtarum Eccleſia Catholica ſuſcipiantur in Clero.

CAP. XXXV.

Deinde placuit, ut litteræ mittantur ad Fratres, & Coepiſcopos noſtros, & maxime ad Sedem Apoſtolicam, in qua præſidet memoratus venerabilis frater, & collega noſter Anaſtaſius, quo noverit habere Africam magnam neceſſitatem, propter Eccleſiæ pacem, & utilitatem, ut & ipſis Donatiſtis: quicunque Clerici correcto conſilio ad Catholicam unitatem tranſire voluerint, ſecundum uniuſcujuſque Epiſcopi Catholici voluntatem, atque conſilium: qui in eodem loco gubernat Eccleſiam, ſi hoc paci Chriſtianæ, prodeſſe viſum fuerit, in ſuis honoribus ſuſcipiantur, ſicut prioribus ejuſdem diviſionis temporibus factum eſſe manifeſtum eſt. Quod multarum, & pœne omnium Africanarum Eccleſiarum, in quibus talis error exortus eſt, exempla teſtantur, non ut Concilium, quod in tranſmarinis partibus de hac re factum eſt, diſſolvatur: ſed ut illud maneat circa eos, qui ſic tranſire ad Catholicam volunt, ut nulla per eos unitatis compenſatio procuretur. Per quos autem vel omni modo * perfici, vel adjuvari manifeſtis fraternarum animarum lucris Catholica unitas in locis, in quibus degunt, viſa fuerit: non eis obſit, quod contra honores eorum, quamvis ſalus nulli intercluſa ſit, in tranſmarino Concilio ſtatutum eſt, id eſt ut ordinati in parte Donati ſi ad Catholicam correcti tranſire voluerint, non ſuſcipiantur in honoribus ſuis ſecundum tranſmarinum Concilium, ſed exceptis his, per quos Catholicæ unitati conſuletur.

Al. * *profici.*

Ut Legatio ad Donatiſtas componendæ pacis gratia dirigatur.

CAP. XXXVI.

Deinde placuit, ut his peractis Legati etiam prædicandæ pacis atque unitatis, ſine qua ſalus Chriſtiana non poteſt obtineri, & numero noſtro ad ipſorum Donatiſtarum ſive quos habent Epiſcopos, ſive ad plebes mittantur; per quos omnibus in notitiam perferatur, quam nihil habeant quod adverſus Eccleſiam Catholicam juſte poſſint dicere; maxime, ut manifeſtum fiat omnibus per geſta etiam municipalia, propter documentorum firmitatem, quid ipſi de Maximianiſtis ſchiſmaticis ſuis egerint: ubi eis divinitus demonſtratur, ſi attendere velint, tam inique tunc illos ab Eccleſiæ unitate præciſos, quam inique nunc clamant a ſe Maximianiſtas ſchiſma feciſſe, ex quorum tamen numero quos jam plenarii Concilii ſui authoritate damnaverant, in ſuis honoribus denuo receperunt, baptiſmum, quem damnati, & excluſi dederant, acceptaverunt: ut videant, quam ſtulto corde reſiſtant paci Eccleſiæ toto orbe diffuſæ, cum iſta faciant pro parte Donati, neque ſe iſtorum, quos ita receperunt, communione, propter intuitum pacis contaminari dicant, & nos condemnent, id eſt Eccleſiam Catholicam, etiam in extremis terrarum partibus conſtitutam, per eorum communionem inquinatam, quos tunc accuſantes convincere nequiverunt.

Qui Clerici ab uxoribus debeant abſtinere.

CAP. XXXVII.

Præterea[a], cum de quorundam Clericorum, quamvis erga uxores proprias, incontinentia referretur: placuit, Epiſcopos, & Preſbyteros, & Diaconos ſecundum priora ſtatuta etiam ab uxoribus continere, quod niſi fecerint, ab Eccleſiaſtico removeantur officio. Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, ſed

Supra in Conc. Carth. c. 25. [a] *id eſt ſtatutum eſt.* [a] *Id eſt ſtatutum*] V. C. *Idem ſtatutum eſt.*

ſed ſecundum uniuſcujuſque Eccleſiæ conſuetudinem obſervari debere.

* *Præterea, &c.*] Tertius Canon Concilii V.

De his qui plebes proprias derelinquunt.

CAP. XXXVIII.

7. q. 1. c. Placuit, ut nemini. Ruſum placuit, ut nemini ſit facultas relicta principali Cathedra ad aliquam Eccleſiam in diœceſi conſtitutam ſe conferre, vel in re propria diutius, quam oportet, conſtitutum, curam, vel frequentationem propriæ Cathedræ negligere.

De infantibus baptizandis, quoties dubitatur utrum fuerint baptizati.

CAP. XXXIX.

De conſecr. Diſt. 4. c. Placuit de infantibus. Item placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt per ætatem de traditis ſibi ſacramentis idonei reſpondere, abſque ullo ſcrupulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat ſacramentorum purgatione privari. Hinc enim Legati Maurorum, Fratres noſtri, conſuluerunt: quia multos tales a barbaris redimunt.

Diem Paſchæ, & diem Concilii nunciandum.

CAP. XL.

De conſecr. Diſt. 3. Placuit ut venerabilis. Item placuit, ut dies venerabilis Paſchæ formatarum ſubſcriptione omnibus intimetur: dies vero Concilii idem ſervetur qui in Hipponenſi Concilio conſtitutus eſt, id eſt, x. Kal. Septembris. Et ſcribendum ad ſingularum quarumque Provinciarum Primates, ut quando apud ſe Concilium congregant, iſtum diem non impediant.

Ne interventor Epiſcopus Cathedram, ubi interventor eſt, teneat.

CAP. XLI.

7. q. 1. c. Conſtitutum eſt. Item conſtitutum eſt, ut nulli interceſſori licitum ſit Cathedram, cui interceſſor datus eſt, quibuſlibet populorum ſtudiis, vel ſeditionibus retinere, ſed dare operam, ut intra annum eiſdem Epiſcopum provideat: quod ſi neglexerit, anno exempto interventor alius tribuatur.

De defenſoribus Eccleſiarum ab Imperatore poſcendis.

CAP. XLII.

Ab Imperatoribus, univerſis viſum eſt, poſtulandum propter afflictionem pauperum, quorum moleſtiis ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia, ut defenſores eis adverſus potentias divitum cum Epiſcoporum proviſione delegentur. 23. q. 3. Ab Imperatoribus.

De Epiſcopis qui ad Concilia non occurrunt.

CAP. XLIII.

Item placuit, ut quotieſcunque Concilium congregandum eſt, Epiſcopi, qui neque ætate, neque ægritudine, neque aliqua graviori neceſſitate impediuntur competenter occurrant, & a Primatibus ſuarum quarumque Provinciarum intimetur, ut de univerſis Epiſcopis vel duæ, vel tres turmæ fiant, ac de ſingulis turmis viciſſim, quotquot electi fuerint, ad diem Concilii inſtantiſſime occurrant. Quod ſi non potuerint occurrere, excuſationes ſuas in * tractatoria ſubſcribant, vel ſi poſt adventum tractoriæ aliquæ neceſſitates repente forſitan ortæ fuerint: niſi rationem impedimenti ſui apud ſuum Primatem reddiderint, Eccleſiæ ſuæ communione debere eſſe contentos. Diſt. 18. c. Placuit, ut.

* Gratianus habet *literatoria conſcribant.*

De Creſconio.

CAP. XLIV.

De Creſconio villa Regenſi hoc omnibus viſum eſt, ut hinc quoque Primati Numidiæ intimetur, quo cognoſcat memoratum Creſconium ſcriptis ſuis conveniendum eſſe, ut proximo univerſali Africano Concilio ſuam præſentiam non differat exhibere: quod ſi venire contempſerit, in ſe cognoſcat ſententiam promulgatam.

De Eccleſia Hipponenſium Diarretorum.

CAP. XLV.

Ruſum placuit, ut quoniam Hipponenſium Diarretorum Eccleſiæ

V

deſtitutio non eſt diutius negligenda Eccleſiæ, ibi ab his retineantur, qui Equitii facinoroſam communionem declinaverunt, miſſis ex præſenti Concilio Epiſcopis, Regino, Alypio, Auguſtino, Materno, Theaſio, Evodio, Placiano, Urbano, Valerio, Ambivio, Fortunato, Quod vult deo, Honorio, Januario, Apto, Honorato, Ampelio, Victoriano, Evangelo, & Rogatiano. Conventis ergo, & correctis his, qui culpabili pertinacia fugam ejuſdem Equitii expectandam putabant, cum omnium voto eis Epiſcopus ordinetur. Si autem illi pacem conſiderare noluerint, non impediant in eligendo ad ordinandum præpoſito utilitatem tanto tempore Eccleſiæ deſtitutæ.

De Clericis qui intra annum cauſam ſuam agere non procuraverint.

CAP. XLVI.

72. q. 5. c. Rurſus conſtitutum eſt.

RUrſus conſtitutum eſt, ut quoties Clericis convictis, & confeſſis in aliquo crimine vel propter eorum, quorum verecundiæ parcitur, vel propter Eccleſiæ opprobrium, aut inſolentem inſultationem Hæreticorum, atque Gentilium, ſi forte cauſæ ſuæ adeſſe voluerint, & innocentiam ſuam aſſerere, intra annum excommunicationis hoc faciant: ſi vero intra annum cauſam ſuam purgare contempſerint, nulla eorum vox poſtea penitus audiatur.

Ut de alieno Monaſterio ſuſceptos nec præpoſitos Monaſterii, nec Clericos liceat ordinare.

CAP. XLVII.

Diſt. 58. c. ſi.

ITem placuit, ut ſi quis de alterius Monaſterio repertum vel ad Clericatum promovere voluerit, vel in ſuo Monaſterio Majorem Monaſterii conſtituerit, Epiſcopus, qui hoc fecerit, a cæterorum communione contemptus ſit, & ille neque Clericus, neque Præpoſitus perſeveret.

De Epiſcopis qui Hæreticos vel Paganos hæredes inſtituunt.

CAP. XLVIII.

ITem conſtitutum eſt, ut ſi quis Epiſcopus hæredes extraneos a conſanguinitate ſua, vel Hæreticos etiam conſanguineos, aut Paganos Eccleſiæ prætulerit, ſaltem poſt mortem anathema ei dicatur, atque ejus nomen inter Dei Sacerdotes nullo modo recitetur. Nec excuſari poſſit, ſi inteſtatus deceſſerit, qui utique debuit factus Epiſcopus rei ſuæ ordinationem congruam ſuæ profeſſioni nequaquam differre.

De Manumiſſionibus.

CAP. XLIX.

ITem placuit, ut de manumiſſionibus in Eccleſia celebrandis ab Imperatore petatur.

De falſis memoriis Martyrum.

CAP. L.

De conſecr. Diſt. 1. Placuit ut altaria.

ITem placuit, ut altaria, quæ paſſim per agros, & per vias, tanquam memoriæ Martyrum conſtituuntur, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ Martyrum conditæ probantur, ab Epiſcopis, qui locis eiſdem præſunt: ſi fieri poteſt, evertantur: ſi autem hoc per tumultus populares non ſinitur, plebes tamen admoneantur, ne illa loca frequentent, ut qui recte ſapiunt, nulla ibi ſuperſtitione devincti teneantur, & omnino nulla memoria Martyrum probabiliter acceptetur, niſi ubi corpus, aut aliquæ reliquiæ ſunt, aut origo alicujus habitationis, vel poſſeſſionis, vel paſſionis fideliſſima origine traditur. Nam quæ per ſomnia, & per inanes quaſi revelationes quorumlibet hominum ubicunque conſtituuntur altaria, omni modo reprobentur.

De Idolorum reliquiis extirpandis.

CAP. LI.

ITem placuit ab Imperatoribus glorioſiſſimis peti, ut reliquiæ Idololatriæ non ſolum in ſimulacris, ſed in quibuſcunque locis, vel lucis, vel arboribus omni modo deleantur.

Ut ab Epiſcopo Carthaginenſi, cum opus fuerit, omnium Epiſcoporum nomine dictentur & ſubſcribantur Epiſtolæ.

CAP. LII.

UT ſi quæ literæ dictandæ in Concilio placuerint, venerandus Epiſcopus, qui huic Sedi præſidet, omnium nomine dictare, & ſubſcribere dignetur, in quibus etiam ad Epiſcopos Legatos, qui per Provincias Africanas in cauſa Donatiſtarum mittendi ſunt, placuit literas dari tenorem mandati continentes, quem non egrediantur. Et ſubſcripſerunt. Aurelius Epiſcopus Eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & prælecto ſubſcripſi. Similiter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt.

In hoc Concilio præterita decreta firmantur.

GLorioſiſſimis Imperatoribus Arcadio,& Honorio Auguſtus V. Conſſ. ſexto Kal. Septembris, in civitate Melibitana, in Secretario Baſilicæ, cum Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis in Concilio univerſali conſediſſet, adſtantibus Diaconibus, Aurelius Epiſcopus dixit: Quoniam Eccleſiæ ſanctæ unum eſt corpus, omniumque membrorum caput eſt unum, factum eſt, volente Deo, & noſtram infirmitatem juvante, ut ad hanc Eccleſiam veniremus dilectionis, & fraternitatis gratia invitati, unde quæſo charitatem veſtram, quia ita credendum eſt, quia noſter acceſſus ad vos nec ſuperfluus, nec inſuavis eſt cunctis, ut conſenſus omnium veſtrum manifeſtetur concordare complacitis decretorum, quæ jamdudum vel in Hipponenſi Synodo firmata ſunt, vel poſtmodum meliore Concilio apud Carthaginem definita, nunc quoque nobis ex ordine recitentur. Tunc demum fraternitatis veſtræ concordia luce clarior apparebit, ſi hæc, quæ a nobis ſuperioribus Conciliis legaliter definita noſcuntur, non ſolum conſenſu veſtro his actis, verum & ſubſcriptionibus manifeſtetis. Xantippus Epiſcopus primæ Sedis Numidiæ ſua manu confirmavit ſubſcribendo etiam nobis placere poſſe, & noſtra ſubſcriptione firmamus. Nicetius Epiſcopus primæ Sedis Mauritaniæ Sitifenſis dixit: Quæ recitata ſunt decreta, quoniam ratione non carent, & ſunt approbata cunctis, etiam & meæ parvitati hæc placent, quæ quidem propria ſubſcriptione firmabo.

De Epiſcoporum ordine, ut qui poſterius ordinati ſunt, prioribus ſe non audeant anteferre.

CAP. LIII.

VAlentinianus Epiſcopus dixit: Si permittit bonum patientiæ veſtræ, proſequor ea, quæ præterito tempore in Eccleſia Carthaginenſi geſta ſunt, & ſubſcriptionibus fratrum firmata claruerunt, etiam nos hoc ſervaturos eſſe profiteor: ſed illud ſcimus, inviolate ſemper manſiſſe Eccleſiaſticam diſciplinam: ita ut nullus fratrum prioribus ſuis ſe aliquando auderet anteponere, ſed officiis charitatis id ſempet exhibitum eſt prioribus, quod in ſequentibus gratanter ſemper acciperetur. Hunc ordinem jubeat ſanctitas veſtra melius veſtris interlocutionibus roborari. Aurelius Epiſcopus dixit: Non decuerat quidem, ut hæc repeteremus, niſi forte exiſterent inconſideratæ mentes quorumdam, quæ ad hæc ſtatuenda noſtros acuerent ſenſus; ſed communis hæc cauſa eſt, quam inſinuavit Frater, & Conſacerdos noſter, ut unuſquiſque noſtrum ordinem ſibi decretum a Deo cognoſcat, *nec poſteriores anterioribus ſe præferant, nec eis inconſultis aliquid agere præſumant. Qua de re dico, prout captus animi mei retinet, eos, qui putaverint ſpretis majoribus aliquid præſumendum, competenter ab omni eſſe Concilio coercendos. Xantippus Epiſcopus primæ Sedis Numidiæ dixit: Audivit omnium Fratrum præſentia proſecutionem Fratris, & Conſacerdotis noſtri Aurelii, quid ad hæc reſpondent. Datianus Epiſcopus dixit: Quæ majorum decrevit ſententia, noſtro aſſenſui mancipabuntur, ut quæ præteritorum Conciliorum geſtis tenentur Carthaginenſis Eccleſiæ, noſtra aſſenſione plene apud omnes firma teneantur. Univerſi Epiſcopi dixerunt: Hic ordo & a patribus, & a majoribus ſervatus eſt, & a nobis Deo propitio ſervabitur, ſalvo etiam jure Primatus Numidiæ, & Mauritaniæ.

Al. * *& poſteriores anterioribus deferant.*

De Archibo, & Matricula Numidiæ. *Archibus, pro Archivus.*

DEinde placuit omnibus Epiſcopis, qui in hoc Concilio ſubſcripſerunt, ut Matricula, & Archibus Numi-

diæ,& apud primam Sedem ſit, & in Metropoli, id eſt * Conſtantina.

Al. * Conſtantinæ.

De Quod vult Deo Epiſcopo.

CAP. LIV.

DE Quod vult Deo etiam Centurienſi, quomodo adverſatius ipſius, cum ſe petiſſet introduci ad Concilium noſtrum, interrogatus, utrum cum eo vellet apud Epiſcopos experiri, primo promiſerat, & alia die reſpondit hoc ſibi non placere, atque diſceſſit, placuit omnibus Epiſcopis, ut nullus eidem Quod vult Deo communicet, donec cauſa ejus, qualem potuerit, terminum ſumat. Nam adimi ei Epiſcopatum, antequam cauſæ ejus exitus appareret, nulli Chriſtiano videri jure potuiſſet.

De Maximiano Epiſcopo.

CAP. LV.

DE Maximiano autem Bagajenſi & ad eum, & ad ipſam plebem placuit de Concilio literas dari, ut & ipſe ab Epiſcopatu diſcedat, & illi ſibi alium requirant.

Ut Epiſcopi qui ordinantur, ab ordinatoribus ſuis Epiſtolas accipiant, quæ diem & Conſulem præferant.

CAP. LVI.

DEinde placuit, ut quicunque deinceps ab Epiſcopis ordinantur per Provincias Africanas, literas accipiant ab ordinatoribus ſuis manu eorum conſcriptas, continentes Conſulem,& diem: ut nulla altercatio de poſterioribus, vel anterioribus oriatur.

De his qui vel ſemel in Eccleſia legerint, ab aliis non poſſe promoveri.

CAP. LVII.

ITem placuit, ut quicunque in Eccleſia vel ſemel legerit, ab alia Eccleſia ad Clericatum non teneatur. Et ſubſcripſerunt. Aurelius Epiſcopus Eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & prælecto ſubſcripſi. Similiter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt.

In hoc Concilio quid egerint Epiſcopi, qui ad tranſmarina legati directi ſunt, intimatur.

GLorioſiſſimo Imperatore Theodoſio Auguſto, & * Rumotido V. C. Conſſ. VIII. Kal. Septembris Carthagine, in Baſilica regionis ſecundæ, cum Aurelius Epiſcopus in univerſali Concilio conſediſſet, adſtantibus Diaconibus, Aurelius Epiſcopus dixit: Exigente ratione fraternitas veſtra a mea tenuitate ad hoc Concilium congregata eſt; jamdudum enim, ſicut veſtra ſanctitas recordatur, habito Concilio deſtinavimus fratres noſtros ad tranſmarina Legatos, quos oportuit in cœtu ſanctitatis veſtræ perfunctæ legationis curſum narrare, & licet heſterno die de hac re * conſidentibus nobis præter geſta Eccleſiaſtica diligentius quæ geſſerint, tractaremus, hodie tamen oportet tractatum heſterni diei actis Eccleſiaſticis confirmari.

Al. * Rumorido.

Univerſali, quoad Africanos.

Al. * Conſiderantibus.

De Epiſcopis Provinciarum Africæ, qui non adfuerunt præſenti Concilio.

ORdo itaque rerum depoſcit, ut primitus de Fratribus noſtris, & Conſacerdotibus, qui ad hoc Concilium vel de Byzantio, vel certe de Mauritania convenerunt, quæramus, quemadmodum huic Concilio decreverint intereſſe, & offerentibus ª Philologo, * Geſta, Venuſtiano, & Feliciano, Epiſcopis Provinciæ Byzantinæ Legationis literas, & recitatis, offerentibus etiam Luciano, & Sylvano Legatis Provinciæ Mauritaniæ Sitifenſis Legationis literas, & recitatis, Aurelius Epiſcopus dixit: Horum ſcriptorum textus ſociabitur geſtis.

Al. * Teſta. ut ſit nomen aut cognomen primum.

ª *Philologo*] V. C. *Philologio.*

De Epiſcopis Byzantinis.

NUmidius Epiſcopus dixit: Animadvertimus Fratres, & Coepiſcopos noſtros Byzantinæ Provinciæ, & Mauritaniæ Sitifenſis ad Concilium deſtinaſſe Legatos: nunc quæramus, utrum Legati Numidiæ advenerint; vel certe Provinciæ Tripolitanæ, vel Mauritaniæ Cæſarienſis.

De Epiſcopis Mauritaniæ Sitifenſis.

LUcianus, & Sylvanus Epiſcopi, Legati Provinciæ Mauritaniæ Sitifenſis dixerunt: Sero ad Cæſarienſes fratres noſtros [a] tractatoria venit, nam jam & illi venirent, tamen neceſſe eſt veniant, & confidimus de animis illorum, quia ſi quid in hoc Concilio geſtum fuerit, & ipſi ſine dubio ſuos conſenſus adhibebunt.

[a] *Tractatoria*] *Tractoria.*

De Epiſcopis Numidiæ.

ALypius Epiſcopus Eccleſiæ Tagaſtenſis dixit: Nos quidem de Numidia venimus, ego, & ſancti Fratres Auguſtinus, & Poſidius; ſed de Numidia Legati mitti non potuerunt, quod adhuc tumultu tironum, Epiſcopi propriis neceſſitatibus in civitatibus ſuis aut impediti, aut occupati ſunt. Nam etiam [b] tractatoriam ſanctitatis tuæ cum ad ſanctum [c] ſenem ſancti Spiritus deferrem, in præſenti tractatu hoc viſum fuerat, ut Concilium indiceretur, quod inſtructa Legatio poſſet ad hoc Concilium deſtinari: ſed cum eum poſterioribus literis ammonerem, de impedimento tironum, ut ſuperius dixi, [d] reſcriptis propriis excuſavit.

[b] *Tractatoriam*] *Tractoriam.*

[c] *Senem ſancti Spiritus deferrem*] V. C. *Senem Xantippum deferrem.*

[d] *Reſcriptis propriis excuſavit.*] Quædam habentur in Græco hoc loco quæ hic deſunt, nec in veteribus Codicibus Latinis reperiuntur.

De Tripolitanis vero Fratribus noſtris hoc potui condiſcere, quod Dulcicium Fratrem noſtrum deſtinaverunt Legatum: ſed quia non potuit occurrere, hoc aſſeveraverunt quidam filii noſtri venientes de ſupra dicta Provincia, quod memoratus navi ſe commiſerat, & credendum eſt accidiſſe nonnullam de tempeſtatibus moram, quæ retardaret ejus adventum; tamen etiam circa ipſos, ſi charitati veſtræ placet, hæc forma ſervabitur, ut placita ad eoſdem Concilii tranſmittantur. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Hæc, quæ ſtatuit ſanctitas tua, omnibus placent.

De conveniendis Donatiſtis.

CAP. LVIII.

AUrelius Epiſcopus dixit, quod in tractatum venit charitatis veſtræ, puto hoc Eccleſiaſticis geſtis eſſe firmandum. Profeſſio veſtrum omnium hoc deprompſit, debere unumquemque noſtrum in civitate ſua per ſe convenire Donatiſtarum Præpoſitos, aut adjungere ſibi vicinum collegam: ut pariter eos in ſingulis quibuſque civitatibus, vel locis per Magiſtratus, vel ſeniores locorum conveniant: hoc ſi omnibus placet, edicatur. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Omnibus placet, & omnes hac ſubſcriptione noſtra firmabimus. Petimus etiam, ut epiſtolis ad Judices de Concilio mittendis pro omnibus ſubſcribat ſanctitas tua. Aurelius Epiſcopus dixit: Si videtur charitati veſtræ, forma conventionis eorum recitetur; ut hunc tenorem proſecutionis omnes, ſi placuerit, teneamus. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt, Recitetur. Lætus notarius recitavit.

Forma conventionis Donatiſtarum.

CAP. LIX.

ILle Epiſcopus Eccleſiæ illius dixit: Quid de authoritate illius ampliſſimæ Sedis impetraverimus, petimus gravitatem veſtram recitare, & geſtis innecti, atque ut in effectum deduci jubeatis. Recitata autem juſſione, atque actis innexa, ille Epiſcopus Eccleſiæ illius dixit: Quid ergo nobis de Concilio Eccleſiæ Catholicæ mandatum ſit ad Donatiſtas per veſtram gravitatem perferendum, audire, & actis inſerere, & ad eos perferre dignemini, eorumque reſponſionem rurſus apud acta veſtra nobis inſinuare. Convenimus vos ex Concilii noſtri Catholica authoritate miſſi, de veſtra * correptione gaudere cupientes, conſiderantes Domini charitatem, qui dixit, Beati pacifici, quia ipſi Filii Dei vocabuntur, & admonuit per Prophetam etiam in his, qui dicunt ſe fratres noſtros non eſſe, dicere nos debere, fratres noſtri eſtis. Hanc ergo pacificam ex charitate venientem communionem noſtram contemnere non debetis, ut ſi quid veritatis habere vos

* Forte correctione.
Matth. 5.
Pſal. 119.

arbitramini, non dubitetis adſerere, id eſt, ut congregato veſtro Concilio deligatis ex vobis, quibus cauſam aſſertionis veſtræ committatis, ut & nos poſſimus hoc facere, ut etiam de noſtro Concilio deligantur, qui cum eis, quos delegeritis, conſtituto loco, & tempore quicquid quæſtionis eſt, quod veſtram à nobis ſeparat communionem, cum pace diſcutiant, & tandem aliquando adjuvante Domino Deo noſtro, finem veternoſus error accipiat, ne propter animoſitatem hominum infirmi noſtri, & ignari populi ſacrilega diſſenſione diſpereant. Si enim hoc fraterne acceperitis, veritas facile dileſceſcet; ſi autem hoc facere nolueritis, diffidentia veſtra facile innoteſcet. Cumque recitata eſſet, ab univerſis Epiſcopis dictum eſt, Satis placet; hoc fiat, & ſubſcripſerunt. Aurelius Epiſcopus Eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & prælecto ſubſcripſi. Similiter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt.

Hoc factum fuiſſe patet ex Auguſt. epiſt. 152. ex Concilio Zertenſi.

Hæc Synodus adverſus Donatiſtas Legationem ad Principes dirigit.

GLorioſiſſimo Imperatore Honorio Auguſto VI. Conſſ. XVI. Kal. Julias Carthagine, in Baſilica regionis ſecundæ. In hoc Concilio legationem ſuſceperunt Theaſius, & Evodius contra Donatiſtas, in quo Concilio inſertum eſt communitorium, quod ita ſe continet.

Quale communitorium acceperunt Legati contra Donatiſtas.

CAP. LX.

COmmunitorium * fratribus, Theaſio, & Evodio, Legatis ex Carthaginenſi Concilio ad glorioſiſſimos religioſiſſimoſque Principes miſſis, cum Domini auxilio piiſſimos Imperatores adierunt, ut eis inſinuent.

* *Communitorium*] *Commonitorium.*

Quemadmodum plena fiducia ſecundum ſuperioris anni Concilium Donatiſtarum Præpoſiti actis municipalibus ſunt conventi, ut ſi confiderent de aſſertionibus ſuis, electis ex ſuo numero aliquibus idoneis, nobiſcum pacifice conferrent, & manſuetudine Chriſtiana, ſi quid veritatis tenerent, non ambigerent demonſtrare, quo ita ſynceritas Catholica, quæ jam pridem ſuperioribus temporibus claruit, nunc quoque per imperitiam, vel pertinaciam reſiſtentibus innoteſceret: ſed quia diffidentia premebantur, nihil pene auſi ſunt reſpondere. Unde quia impletum eſt erga eos Epiſcopale ac pacificum officium, & illi, qui veritati reſpondere nequiverunt, ad immanes violentias ſunt converſi: ita, ut multos Epiſcopos multoſque Clericos (ut de Laicis taceamus) inſidiis oppreſſerint, Eccleſias etiam aliquas invaſerint, aliquas invadere pertentaverint, ipſorum jam clementiæ eſt conſulere, ut Eccleſia Catholica, quæ eos religioſo utero genuit, & fidei firmitate nutrivit, eorum etiam proſpectione muniatur, ne temerarii homines religioſis temporibus infirmos populos terrendo prævaleant: quoniam ſecundo depravare non poſſunt. Nota eſt enim, & ſæpe legibus conclamata circuncellionum, qua furiunt, deteſtabilis manus. Quæ etiam ipſorum religioſiſſimorum ſupra Principum frequentibus ſanctionibus condemnata eſt, adverſus quorum furorem poſſemus non inſolita, nec a Scripturis ſanctis aliena impetrare * ſubſidia, quando Apoſtolus Paulus, ſicut in Apoſtolorum actibus, fidelibus notum eſt, factioſorum conſpirationem militari etiam ſubmovit auxilio. Sed nos illud poſcimus, ut Catholicis Eccleſiis ordinum per civitates ſingulas, & vicinorum quorumque poſſeſſorum per diverſa loca ſine ulla diſſimulatione tuitio præbeatur. Simul etiam petendum, ut illam legem, quæ a religioſæ memoriæ eorum patre Theodoſio de auri libris decem in ordinatores, vel ordinatos Hæreticos, ſeu etiam in poſſeſſores, ubi eorum congregatio deprehenditur, promulgata eſt, ita deinceps confirmari præcipiant; ut in eos valeat, contra quos propter eorum inſidias Catholici provocati conteſtationem depoſuerunt, ut hoc ſaltem terrore a Schiſmatica, vel Hæretica pravitate deſiſtant, qui conſideratione æterni ſupplicii emendari corrigique diſſimulant. Petendum etiam, ut lex, quæ Hæreticis vel ex donationibus, vel ex teſtamentis aliquid capiendi, vel relinquendi denegat facultatem, ab eorum quoque pietate ha-

Violentia Donatiſtarum.

*Al. * præſidia Act. 23.*

Lex Theodoſii ſenioris in hæreticos.

Lex alia.

ctenus repetatur, ut eis relinquendi, vel ſumendi jus adimat, qui pertinaciæ furore cæcati, in Donatiſtarum errore perſeverare voluerint. Cæterum illis, qui conſideratione unitatis & pacis ſe corrigere voluerint, abſque interdicto hujus legis capiendæ hæreditatis aditus pateat, ſi adhuc in errore hæretico conſtitutis aliquid ante donationis, vel hæreditatis obvenit, his ſane exceptis, qui lite pulſati putaverint ad Catholicam tranſeundum, quia de talibus credibile eſt, non metu cœleſtis judicii potius, quam terreni commodi aviditate unitatem Catholicam præoptaſſe. Ad hæc autem omnia præſidio opus eſt poteſtatum ſuarum quarumcunque Provinciarum ſane pro utilitatibus Eccleſiæ, quicquid intellexerint prodeſſe, agendi & imperandi liberam decernimus legationem. Illud præterea cunctis nobis placuit, ut literæ de cœtu noſtro ad glorioſiſſimos Imperatores, & eminentiſſimas poteſtates dirigantur: quibus inſtruantur noſtro omnium conſenſu ad beatiſſimum Comitatum Legatos a nobis eſſe directos. Sed quia iiſdem literis ab omnibus ſubſcribi tardiſſimum eſt, * niſi ſingulorum ſubſcriptionibus eædem epiſtolæ onerentur, petimus Frater Aureli, ut iiſdem tua charitas noſtro omnium nomine ſubſcribere dignetur: & ſubſcripſerunt. Aurelius Epiſcopus Eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & ſubſcripſi. Similiter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt. Literæ etiam ad Judices mittendæ ſunt, ut donec Dominus Legatos ad nos redire permittat, tuitiones per ordines civitatum, & poſſeſſores prædiorum Eccleſiæ Catholicæ impertiant. Adjungendum etiam de Equitio, ut improbitas ejus, qua ſibi jus * Sacerdotale improbiſſime * vendicat, ab Hipponenſi Diarytorum Diœceſi ſecundum ſtatuta Imperatorum repellatur. Literæ etiam ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ commendatione Legatorum mittendæ ſunt, vel ad alios, ubi fuerit Imperator, & ſubſcripſerunt. Item Aurelius Epiſcopus Eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & prælecto ſubſcripſi. Similiter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt.

* Forte ſi

Al. * ſacerdotum.
Al. * vindicat.

In hac Synodo quæ ſtatuta ſunt, brevis declarat adnexus.

STilicone iterum, & [a] Arthemio VV. CC. Conſſ. x. Kal. Septembris Carthagine in Baſilica regionis ſecundæ. Hujus Concilii geſta ideo non ex integro deſcripſi, quoniam magis ea, quæ in tempore neceſſaria fuerunt, quam aliqua generalia, conſtituta ſunt, ſed ad inſtructionem ſtudioſorum ejuſdem Concilii brevem digeſſi.

[a] *Arthemio*] V. C. *Anthemio.*

Brevis cauſarum.

CAP. LXI.

UT libera legatio ab omnibus Provinciis ad Concilium dirigatur, ad Mizonium Legati, & literæ: propter liberam dirigendam legationem deſtinare præcepta ſunt, ut quia apud Carthaginem tantum unitas facta eſt, deinde etiam literæ ad Judices, ut & aliis Provinciis, & civitatibus operam impendi jubeant unitati, ut gratiarum actiones de Carthaginenſi Eccleſia pro univerſa Africa de excluſione Donatiſtarum cum Epiſcoporum literis ad Comitatum mittantur. Recitatæ ſunt literæ Papæ Innocentii, ut Epiſcopi ad tranſmarina pergere facile non debeant, quod hoc ipſum Epiſcoporum ſententiis confirmatur, ut propter gratiarum actionem, & excluſionem Donatiſtarum duo Clerici Eccleſiæ Carthaginenſis ad Comitatum mittantur.

In hoc Concilio quædam de conſtitutis ſuperioribus corriguntur, ut Concilium univerſale non niſi neceſſitate, faciendum.

CAP. LXII.

GLorioſiſſimis Imperatoribus Honorio VII. & Theodoſio II. iterum Auguſtis. Conſſ. Idus Junii. Carthagine in Baſilica regionis ſecundæ, cum Aurelius Epiſcopus una cum Epiſcopis ſuis conſediſſet, adſtantibus Diaconibus ait: Quoniam conſtitutum fuerat in Concilio Hipponenſi, ut ſingulis annis contraheretur Concilium Africæ plenarium, non tantum hic apud Carthaginem, verum etiam per diverſas Provincias ſuo ordine, & hoc reſerva-

tum eſt: ut indiceremus aliquando in Numidia, aliquando in Byzantio. At quia hoc laborioſum omnibus fratribus viſum eſt, placuit, ut non ſit ultra fatigandis Fratribus anniverſaria neceſſitas, ſed quoties exegerit cauſa communis, id eſt totius Africæ, undecunque ad hanc Sedem de hac re datæ literæ fuerint, congregandam eſſe Synodum, in ea Provincia, ubi opportunitas perſuaſerit; cauſæ autem quæ communes non ſunt, in ſuis Provinciis judicentur.

Ut ab electis Judicibus provocare non liceat.

CAP. LXIII.

a. q. 6. c. Si autem provocatum.

SI autem fuerit provocatum, eligat, qui provocaverit, Judices, & cum eo & ille, contra quem provocaverit: ut ab ipſis deinceps nulli liceat provocare.

De Legationibus diverſarum Provinciarum.

* Lego Numidarum.

CUm univerſæ legationes diverſarum Provinciarum adlegarentur, gratiſſime acceptæ ſunt, id eſt * Numidarum, Byzacenorum, Maurorum Sitifenſium, itemque Cæſarienſium, ſed & Tripolitanorum.

Ut ab Imperatoribus poſtuletur Advocatorum defenſio pro cauſis Eccleſiæ.

CAP. LXIV.

Al. * Fortunacianus.

* Forte obrepentibus.

* Forte judicum.

PLacuit etiam, ut petant ex nomine Provinciarum omnium legati perfecturi, Vincentius, & * Fortunianus a glorioſiſſimis Imperatoribus, ut dent facultatem ᵃ defenſores conſtituendi ſcholaſticos, qui in actu ſunt, vel in munere defenſionis cauſarum, ut more Sacerdotum Provinciæ iidem ipſi quidem defenſionem Eccleſiarum ſuſceperint, habeant facultatem pro negotiis Eccleſiarum, quoties neceſſitas flagitaverit, vel ad obſiſtendum * obrepetentibus, vel ad neceſſaria ſuggerenda, ingredi * judicium ſecretaria.

ᵃ *Defenſores*] Ἐκδίκους.

Ut ſit Legatio libera.

PLacuit ut legationem liberam habeant ad Comitatum miſſi delecti Legati.

Proteſtatio Maurorum Pontificum de Primoſo.

PRoteſtatos eſſe præterea Mauros Cæſarienſes conſtat. Primoſum per principales civitatis Thiganenſis conventum literis eorum fuiſſe, ut ſecundum principalia ſcita plenario Concilio ſui præſentiam faceret, & ut oportuit, requiſitus Primoſus repertus non eſt, ſicuti Diaconi renunciaverunt: ſed quia popoſcerunt iidem Mauri, de plenario Concilio oportere literas deſtinari ad venerabilem Fratrem ſenem Innocentium, has placuit mitti, ut agnoſcat requiſitum Primoſum in Concilio, & minime fuiſſe repertum.

De Plebibus quæ nunquam Epiſcopos habuerunt.

CAP. LXV.

PLacuit & illud: ut plebes, quæ nunquam habuerunt proprios Epiſcopos, niſi ex Concilio plenario unius cujuſque Provinciæ, & Primatis atque conſenſu ejus, ad cujus Diœceſim eadem Eccleſia pertinebat, decretum fuerit, minime accipiant.

De Plebibus vel Diœceſibus ex Donatiſtis converſis.

CAP. LXVI.

SAne ut illæ plebes, quæ converſæ ſunt à Donatiſtis, & habuerunt Epiſcopos ſine dubio, inconſulto Concilio habere mereantur, quæ autem plebes habuerunt Epiſcopum, & eo defuncto voluerunt non Epiſcopum proprium habere, ſed ad alicujus Epiſcopi Diœceſim pertinere, non eis eſſe denegandum. Nec non & illud ſuggeſtum eſt, quod plebes ante legem Imperatorum de unitate * datam quicunque converterentur Epiſcopi ad Catholicam, ipſi eas obtinere debeant, verum a lege unitatis, & deinceps oporteat univerſas Eccleſias vendicare ſibi Epiſcopos Catholicos eorum locorum, ad quæ loca ſub Al. * latam

Hæreticis

Hæreticis pertinebant vel converſorum ad Catholicam, vel non converſorum Hæreticorum, & Diœceſes, & ſi qua forte ſunt inſtrumenta Eccleſiæ, vel ad ejus jus pertinentia. Qui vero aliqua uſurpaverunt, poſt legem uſurpata conventi reſtituant.

De ſuggeſtione Maurentii Epiſcopi.

CAP. LXVII.

AD ſuggeſtionem vel poſtulationem Epiſcopi Maurentii, cum lecta fuiſſet ſcheda, quam obtulit Epiſcopus * Placentius, qui perſonam Legati Numidarum geſtabat, ſententia ejuſdem Placentii recitata eſt in conſpectu Epiſcoporum, & cum quærerentur hi, quos adeſſe voluit a Diaconis pro foribus, id eſt, ſeniores a nova Germania, ac minime invenirentur, ſecundo vel tertio requiſiti: propterea cenſuit ſanctum Concilium, ut literæ ad eundem ſenem Xantippum prærogentur, quo noverit voluntati plebis memoratæ nullo modo injuriam Epiſcopi ſuccumbendum, Maurentius Epiſcopus dixit: Quoniam requiſiti ſunt ſeniores a nova Germania ſecundo, ac tertio, & non ſunt inventi, quibus præceptum erat a Primate, ut occurrerent ad venerabile Concilium, quod nunc agitur Idibus Juniis, ſuam abſentiam procurarunt: iccirco decernat ex hac re aliquid ſanctitas veſtra, ne ſub moleſtia calumniæ ipſorum innocens videar laborare, Concilium ſanctum ſtatuit, debuiſſe quidem ſecundum cenſuram Sacerdotalem ex hoc Concilio adverſus contumaces ferri ſententiam: ſed quia manſuetudo Eccleſiaſtica ſervanda eſt in omnibus cauſis, * promiſſæ ſunt ad ſenem Xantippum, ut noverint judices de Concilio electos ſine dilatione conſiderare debere in civitate Thuburſicenſi, ut negotio congruum adhibeatur examen. Maurentius Epiſcopus dixit: Judices peto ſanctum ſenem Xantippum, ſanctum Auguſtinum, Florentium, Theaſium, Sanſucium, Secundum, & Poſidium, hos decerni mihi jubeatis: ſanctum Concilium conceſſit judices poſtulatos, reliquos autem judices ad complendum numerum neceſſarios, eligentibus ipſis ſenioribus a nova Germania ſenex Xantippus curavit decernere.

Al. * Placentinus

Al. * promiſſumus

De pacificandis Eccleſiis, Romana, & Alexandrina.

CAP. LXVIII.

PLacuit etiam, ut de diſſenſione Romanæ, atque Alexandrinæ Eccleſiæ ad ſanctum Papam Innocentium ſcribatur, quo utraque Eccleſia intra ſe pacem, quam præcepit Dominus, teneat. Joh. 14.

De his qui uxores, aut quæ viros dimittunt, ut ſic maneant.

CAP. LXIX.

PLacuit, ut ſecundum Evangelicam, & Apoſtolicam diſciplinam neque dimiſſus ab uxore, neque dimiſſa a marito alteri conjungatur, ſed ita maneant, aut ſibimet reconcilientur: quod ſi contempſerint, ad pœnitentiam redigantur, in qua cauſa legem Imperialem petendam promulgari. Matth. 5. 1. Cor. 7.

De precibus ad altare dicendis.

CAP. LXX.

PLacuit etiam hoc, ut preces, quæ probatæ fuerint in Concilio, ſive præfationes, ſive commendationes, ſeu manus impoſitiones ab omnibus celebrentur, nec aliæ omnino contra fidem præferantur, ſed quæcunque cum prudentioribus fuerint collatæ, dicantur.

De his qui publicorum Judicum cognitionem ab Imperatore popoſcerint.

CAP. LXXI.

PLacuit, ut quicunque ab Imperatore cognitionem judiciorum publicorum petierit, honore proprio privetur: ſi autem Epiſcopale judicium ab Imperatore poſtularit, nihil ei obſit. 11. q. 1. Placuit, ut quicunque.

De his qui, cum in Africa non communicant, voluerint tranſmare ſubrepere.

CAP. LXXII.

QUicunque autem non communicant in Africa, ſi in tranſmarinis ad communicandum obrepſerint, jacturam Clericatus excipiant.

X

Ut pergentes ad Comitatum cauſam ſuam vel Carthaginenſi, vel Romano Pontifici inſinuare procurent.

CAP. LXXIII.

PLacuit, ut quicunque ad Comitatum ire voluerit, in formata, quæ ad urbis Romæ Eccleſiam mittitur, intimetur: ut inde etiam ad Comitatum formatam accipiat. Quod ſi accipiens ad Romanam tantummodo formatam, & tacens neceſſitatem, quæ ad Comitatum pergere, * a communione removeatur. Quod ſi ibi Romæ ei repentina neceſſitas orta fuerit ad Comitatum pergendi, alleget apud Epiſcopum urbis Romæ ipſam neceſſitatem, & de hoc ſcripta ejuſdem Romani Epiſcopi perferat. Formatæ autem, quæ a Primatibus, vel a quibuſcunque Epiſcopis Clericis propriis dantur, habeant diem Paſchæ: quod ſi adhuc ejuſdem anni Paſchæ dies incertus eſt, ille præcedens adjungatur, quomodo ſolet poſt Conſulatum in publicis geſtis adſcribi. Placuit & illud: ut adverſus Donatiſtas, & Paganos, vel eorum ſuperſtitiones legati miſſi de hoc glorioſo Concilio quicquid utile perviderint, de glorioſiſſimis Principibus impetrent. Placuit etiam petitu omnium Epiſcoporum, ut Epiſtolis omnibus de Concilio dandis ſanctitas tua ſola ſubſcribat. Et ſubſcripſerunt. Aurelius Epiſcopus Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & prælecto ſubſcripſi: ſimiliter & cæteri Epiſcopi ſubſcripſerunt.

Deeſſe videtur verbum, compellit, aut ſimile.

Concilium contra Paganos, & Hæreticos.

BAſſo, & Philippo V V. C C. Conſſ. x v i. Kal. Julias Carthagine, in Secretario Baſilicæ Reſtitutæ, in hoc Concilio Legationem iterum ſuſcepit Fortunatianus Epiſcopus contra Paganos, & Hæreticos.

Item Concilium contra Paganos, & Hæreticos.

BAſſo, & Philippo V V. C C. Conſſ. Tertio Idus Octobris Carthagine legationem Reſtitutus, & Florentius Epiſcopi, contra Paganos & Hæreticos eo tempore, quo Severus, & Macarius occiſi ſunt, & propter eorum cauſam Evodius, & Theaſius & Victor Epiſcopi cæſi ſunt.

Concilium de cognitione Epiſcopi.

CAP. LXXIV.

GLorioſiſſimis Imperatoribus Honorio VIII. & Theodoſio III. Aug. Conſſ. x v i i i. Kal. Julias Carthagine in Baſilica ſecunda, in hoc Concilio placuit, ut non ſibi unus Epiſcopus * vendicet cognitionem. Geſta hujus Concilii ideo non deſcripſi, quoniam Provinciale, non univerſale celebratum eſt. *Al. * vindicet*

Concilium contra Donatiſtas.

CAP. LXXV.

POſt Conſulatum glorioſiſſimis Imperatoribus Honorio VIII. & Theodoſio III. Augg. x v i i i. Kal. Julias Carthagine in Baſilica regionis ſecundæ, in hoc Concilio legationem ſuſceperunt contra Donatiſtas Florentius, Poſidius, Præſidius & Benenatus Epiſcopi eo tempore quo lex data eſt, ut libera voluntate quis cultum Chriſtianitatis exciperet.

Concilium contra hæreſim Pelagii, & Cæleſtini. Quod Adam non ſit factus a Deo mortalis.

CAP. LXXVI.

GLorioſiſſimis Imperatoribus Honorio XII. & Theodoſio VIII. Augg. Conſſ. Kal. * Maias Carthagine in Secretario Baſilicæ Fauſti cum Aurelius Epiſcopus in univerſali Concilio conſediſſet, adſtantibus Diaconibus, placuit omnibus Epiſcopis, quorum nomina, & ſubſcriptiones inditæ ſunt, in ſancta Synodo Carthaginenſis Eccleſiæ conſtitutis, ut quicunque dixerit, Adam primum hominem mortalem factum, ita ut ſive peccaret ſive non peccaret, moreretur in corpore, hoc eſt, de corpore exiret, non peccati merito, ſed neceſſitate naturæ, anathema ſit. *Al. * Mai*

Quod parvuli in peccatorum remiſſionem baptizentur.

CAP. LXXVII.

ITem placuit, ut quicunque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit in remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod lavacro regenerationis expietur, unde * ſit conſequens, ut in eis forma baptiſmatis in remiſſionem peccatorum non vera, ſed falſa intelligatur, anathema ſit. Quoniam non aliter intelligendum eſt, quod ait Apoſtolus, Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccaverunt, niſi quemadmodum Eccleſia Catholica ubique diffuſa ſemper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei etiam parvuli, qui nihil peccatorum in ſeipſis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remiſſionem veraciter baptizantur: ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt.

Al. * fit

Rom. 5.

Quod gratia Dei non ſolum remiſſionem tribuit peccatorum, ſed etiam præſtat adjutorium, ne peccetur.

CAP. LXXVIII.

ITem placuit, ut quicunque dixerit gratiam Dei, qua juſtificamur per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, ad ſolam remiſſionem peccatorum valere, quæ jam commiſſa ſunt, non etiam ad adjutorium, ut non committantur, anathema ſit.

Quod gratia Chriſti non ſolum ſcientiam tribuit, quid agamus, ſed etiam dilectionem nobis inſpirat, ut quod ſcimus, implere valeamus.

CAP. LXXIX.

ITem quiſquis dixerit, eandem gratiam Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum: quia per ipſam nobis revelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut ſciamus quid appetere, quid vitare debemus, etiam facere diligamus, non autem per illam nobis præſtari, ut quod faciendum agnoverimus, agere valeamus, anathema ſit. Cum enim dicat Apoſtolus, Scientia inflat, charitas vero ædificat, Valde impium eſt, ut credamus ad eam, quæ inflat, nos habere gratiam Chriſti: ad eam, quæ ædificat, non habere, cum ſit utrumque donum Dei, & ſcire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus, ut ædificante charitate ſcientia nos non poſſit inflare. Sicut autem de Deo ſcriptum eſt, Qui docet hominem ſcientiam, ita etiam ſcriptum eſt, Charitas ex Deo eſt.

1. Cor. 8.

Pſal. 93. c.

Joh. 4.

Quod ſine Dei gratia nihil boni poſſimus implere.

CAP. LXXX.

ITem placuit, ut quicunque dixerit ideo nobis gratiam juſtificationis dari, ut quid facere libero jubemur arbitrio, facilius poſſimus implere per gratiam, tanquam & ſi gratia non daretur, non quidem facile, ſed tamen poſſimus etiam ſine illa implere divina mandata, anathema ſit. De fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur, ubi non ait, Sine me difficilius poteſtis facere, ſed ait, Sine me nihil poteſtis facere.

Joh. 15.

Quod non ſolum humilis, ſed verax Sanctorum vox iſta eſt: Si diximus quia peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus.

CAP. LXXXI.

ITem placuit, quod ait ſanctus Joannes Apoſtolus, Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipſos decipimus, & veritas in nobis non eſt. Quiſquis ſic accipiendum putaverit, ut dicat: propter humilitatem oportere dici, nos habere peccatum, non quia * vere ita eſt, anathema ſit. Sequitur enim Apoſtolus, & adjungit, Si autem confeſſi fuerimus peccata noſtra, fidelis eſt, & juſtus, qui remittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Ubi ſatis apparet, hoc non tantum humiliter, ſed etiam veraciter dici. Poterat enim Apoſtolus dicere: Si dixerimus, non habemus peccatum, nos ipſos extollimus, & humilitas in nobis non eſt: ſed cum ait, Nos ipſos decipimus, & veritas in nobis non eſt, ſatis oſtendit, eum, qui dixerit ſe non habere pecca-

1. Joh. 1.

Al. * veritas eſt

tum, non verum loquutum, ſed falſum.

Quod in oratione Dominica ſancti pro ſe dicant: Dimitte nobis debita noſtra.

CAP. LXXXII.

Matth. 6. ITem placuit, ut quicunque dixerit in oratione Dominica ideo dicere ſanctos dimitte nobis debita noſtra, ut non pro ſe ipſis hoc dicant, quia non eſt eis jam neceſſaria iſta petitio, ſed pro aliis, qui ſunt in ſuo populo peccatores, & ideo non dicere unumquemque ſanctorum, Dimitte mihi debita mea, ſed dimitte nobis debita noſtra, ut hoc pro aliis potius, quam pro ſe juſtus Jac. 3. Pſal. 142. petere intelligatur, anathema ſit. Sanctus enim, & juſtus erat Apoſtolus Jacobus, cum dicebat: In multis enim offendimus. Nam quare additum eſt omnes, niſi ut iſta ſententia conveniret & Pſalmo, ubi legitur, Ne intres in judicio cum ſervo tuo, quoniam non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens, & in oratione ſapientiſſimi Salo- 3 Reg. 8. Job 37. Daniel 9. monis: Non eſt homo, qui non peccavit, & in libro ſancti Job, In manu omnis hominis ſignat, ut ſciat omnis homo infirmitatem ſuam. Unde etiam Daniel ſanctus, & juſtus cum in oratione pluraliter diceret, Peccavimus, iniquitatem fecimus, & cætera, quæ ibi veraciter, & humiliter confitetur: ne putaretur, quemadmodum quidam ſentiunt, hoc non de ſuis, ſed de populi ſui potius dixiſſe peccatis, poſtea dixit, Cum orarem, & confiterer peccata mea, & peccata populi mei Domino Deo meo, noluit dicere peccata noſtra, ſed peccata populi ſui dixit, & ſua: quoniam futuros iſtos, qui tam male intelligerent, tanquam Propheta, prævidit.

Quod veraciter ſanctis dicatur: Dimitte nobis debita noſtra.

CAP. LXXXIII.

ITem placuit, ut quicunque ipſa verba Dominicæ orationis, ubi dicimus, Dimitte nobis debita noſtra, ita volunt a ſanctis dici: ut humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema ſit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, ſed ipſi Domino mentientem, qui labiis ſibi dicit dimitti velle, & corde dicit, quæ ſibi dimittantur, debita non habere?

De Plebibus converſis a Donatiſtis.

CAP. LXXXIV.

ITem placuit, quoniam quidem ante aliquot annos in Eccleſia plenario Concilio conſtitutum eſt, ut quæcunque Eccleſiæ in Diœceſi conſtitutæ ante leges de Donatiſtis latas Catholicæ factæ ſunt, ad eas Cathedras pertineant, per quarum Epiſcopos factum eſt, ut Catholicæ unitati communicarent, poſt leges autem, quæcunque communicaverint, illuc pertineant, quo pertinebant, cum eſſent in parte Donati. Sed quia multæ controverſiæ poſtea inter Epiſcopos de Diœceſibus ortæ ſunt, & oriuntur, quibus tunc minus videtur eſſe proſpectum, nunc iſto Concilio ſancto placuit: ut ubicunque Catholica fuit, & pars Donati, & ad diverſas Cathedras pertinebant, quocunque tempore illic unitas facta eſt, vel facta fuerit, ſive ante leges, ſive poſt leges, ad eam Cathedram pertineant, ad quam Catholica, quæ jam ibi fuerat, pertinebat.

De Diœceſibus, qualiter eas dividant inter ſe Epiſcopi tam Catholici, quam qui ex Donati parte converſi ſunt.

CAP. LXXXV.

ITa ſane, ut ſi Epiſcopus ex Donatiſtis ad Catholicam unitatem converſus eſt æqualiter inter ſe dividant eas, quæ ſic fuerint inventæ, ubi ambæ partes fuerunt, id eſt: ut alia loca ad illum, alia ad illum pertineant, ita ut ille dividat, qui amplius temporis in Epiſcopatu habet, & minor eligat. Quod ſi forte unus fuerit locus, ad eum pertineat cui vicinior invenitur. Quod ſi ambabus Cathedris æqualiter vicinus eſt, ad eum pertineat, quem plebs elegerit. Quod ſi forte antiqui Catholici ſuum Epiſcopum voluerint, & illi ſuum, qui ex Donati parte converſi ſunt, plurimorum voluntas paucioribus præferatur. Si autem partes æquales ſunt, majoris temporis Epiſcopo deputetur. Si autem ita plurima

loca inveniuntur, in quibus ambæ partes fuerint, ut non poſſint æqualiter dividi, velut ſi impari numero fuerint, diſtributis eis locis, qui parem habent numerum, quicunque locus remanſerit, hoc in eo ſervetur, quod ſuperius dictum eſt, cum de uno tractaretur loco.

Ut ſi quam Diœceſim Epiſcopus ab hæreſi liberans triennio poſſederit, nullus eam repetat.

CAP. LXXXVI.

ITem placuit, ut etiam, ſi quiſquam poſt leges aliquem locum ad Catholicam unitatem converterit: ſi eum per triennium, nemine repetente retinuit, ulterius ab eo non repetatur. Si tamen per ipſum triennium fuit Epiſcopus, qui potuit repetere, & tacuit, præjudicium patietur: ſi autem non fuit, non præjudicetur matrici, ſed liceat, cum locus acceperit Epiſcopum, quem non habebat, ex ipſo die intra triennium repetere. Itemque ſi fuerit Epiſcopus ad Catholicam ex Donati parte converſus, non ei præjudicet præfinitum tempus, ſed ex quo die converſus eſt, habeat per triennium poteſtatem repetendi loca, qui ad ipſam pertinebant Cathedram.

De his qui in plebes, quas ad ſe putant pertinere, in conventis his a quibus tenentur, irruerint.

CAP. LXXXVII.

ITem placuit, ut quicumque Epiſcopi plebes, quas ad ſuam Cathedram æſtimant pertinere, non ita repetunt, ut cauſas ſuas Epiſcopis judicantibus agant, ſed alio retinente irruerint, ſive volentibus, ſive nolentibus plebibus cauſæ ſuæ detrimentum patiantur. Et quicunque jam hoc fecerunt, ſi nondum eſt inter Epiſcopos finita contentio, ſed adhuc inde contendunt: ille inde diſcedat, quem conſtiterit prætermiſſis judiciis Eccleſiaſticis irruiſſe, hoc ſibi quiſque blandiatur, ſi a Primate, ut retineat, literas impetrarit: ſed ſive habeat literas, ſive non habeat, conveniat eum, qui tenet, & ejus literas accipiat, ut eum appareat pacifice tenuiſſe Eccleſiam ad ſe pertinentem. Si autem ille aliquam quæſtionem retulerit, per Epiſcopos judices cauſa finiatur, ſive quos eis Primates dederint, ſive quos ipſi vicinos ex conſenſu * elegerint. Al. * delegerint

De his qui plebes ad ſe pertinentes negligunt.

CAP. LXXXVIII.

ITem placuit, ut quicunque negligunt loca ad ſuam Cathedram pertinentia in Catholicam unitatem lucrari, conveniantur a diligentibus vicinis Epiſcopis, ut id agere non morentur. Quod ſi intra ſex menſes a die conventionis non effecerint, qui potuerit ea lucrari, ad ipſum pertineant. Ita ſane, ut ſi ille, ad quem pertinuiſſe videbantur, probare potuerit, magis illius electam negligentiam ab Hæreticis, ut impune ibi ſint, & ſuam diligentiam fuiſſe præventam: ut eo modo ejus cura ſollicitior * vetaretur: cum hoc judices Epiſcopi cognoverint, ſuæ Cathedræ loca reſtituant. Sane ſi Epiſcopi, inter quos cauſa verſatur, diverſarum Provinciarum, ille * primas det judices, in cujus Provincia eſt locus, de quo contenditur. Si autem ex communi placito vicinos judices elegerint, aut unus eligatur, aut tres: ut ſi tres elegerint, omnium ſententiam ſequantur, aut duorum.

16. q. 3. Placuit ut quicunque.

Al. * vitaretur

Al. * primatum

Quod electorum judicum ſententia ſperni non debeat.

CAP. LXXXIX.

A Judicibus autem, quos communis conſenſus * intellexerit, non liceat provocare. Et quiſquis provocatus repertus fuerit per contumaciam nolle obtemperare judicibus, cum hoc primæ ſedis Epiſcopo fuerit probatum, det literas: ut nullus ei communicet Epiſcopo, donec obtemperet. Al. * elegerit

Ut ſi Epiſcopus negligat ſuam Diœceſim, communione privetur.

CAP. XC.

SI in matricibus Cathedris Epiſcopus negligens fuerit adverſus Hæreticos, conveniatur a vicinis Epiſcopis diligentibus, & ei ſua negligentia demonſtretur: ut ſe excuſare non poſſit. Quod ſi ex die, quo convenitur, intra

*Al. * excuſatio, ſed male.*

ſex menſes, ſi in ejus provincia * executio fuerit, & non eos ad unitatem Catholicam convertendos curaverit: non ei communicetur, donec adimpleat. Si autem executor ad loca non venerit, non aſcribatur Epiſcopo.

De Epiſcopis qui Donatiſtas communicaſſe mentiti fuerint.

CAP. XCI.

SI autem probatum fuerit, cum de communione illorum fuiſſe mentitum, dicendo eos communicaſſe, quos eo ſciente non communicaſſe conſtiterit, etiam Epiſcopatum amittat.

De Preſbyteris, & Clericis, ut non appellent, niſi ad Africana Concilia.

CAP. XCII.

ITem placuit, ut Preſbyteri, Diaconi, velut cæteri inferiores Clerici, in cauſis, quas habuerint, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint: vicini Epiſcopi eos audiant, & inter eos quicquid eſt finiant adhibiti ab eis ex conſenſu Epiſcoporum ſuorum. Quod ſi & ab eis provocandum putaverint, non provocent niſi ad Africana Concilia, vel ad Primates Provinciarum ſuarum, ad tranſmarina autem qui putaverit appellandum, a nullo intra Africam in communionem ſuſcipiatur.

De Virginibus, etiam minoribus, velandis.

CAP. XCIII.

ITem placuit, ut quicunque Epiſcoporum neceſſitate periclitantis pudicitiæ virginalis, cum vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, vel ſi etiam aliquo mortis periculoſo ſcrupulo compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his, ad quorum curam pertinet, velaverit virginem, ſeu velavit intra viginti & quinque annos ætatis: non ei obſit Concilium, quod de iſto annorum numero conſtitutum eſt.

Ne diutius Epiſcopi teneantur in Concilio, ternos ex ſe ſingularum Provinciarum Judices eligant.

CAP. XCIV.

ITem placuit, ne diutius univerſi Epiſcopi, qui ad Concilium congregati ſunt, tenerentur, ab univerſo Concilio judices ternos de ſingulis Provinciis eligi, & electi ſunt de Provincia Carthaginenſi Vincentius, Fortunatianus, & Clarus: de Provincia Numidia Alypius, Auguſtinus, & Reſtitutus: de Provincia Byzancena cum ſancto ſene Donatiano Primate Creſconius, Jocundus, & Æmilianus: de Mauritania Sitifenſi Severianus, Aſiaticus, & Donatus: de Provincia Tripolitana Plautius, qui ex more Legatus ûnus eſt miſſus, qui omnes cum ſancto ſene Aurelio univerſa cognoſcant; a quo petiit univerſum Concilium, ut cunctis ſive geſtis, quæ confecta jam ſunt, ſeu Epiſtolis ipſe ſubſcribat. Et ſubſcripſerunt. Aurelius Epiſcopus Eccleſiæ Carthaginenſis huic decreto conſenſi, & prælecto ſubſcripſi. Similiter & cæteri ſubſcripſerunt.

Item huic Concilio interfuit Eccleſiæ Romanæ Legatio.

POſt Conſulatum glorioſiſſimorum Imperatorum Honorii XII. & Theodoſii VIII. Augg. III. Kal. Junias Carthagine in Secretario Baſilicæ Reſtitutæ, cum Aurelius Epiſcopus una cum Fauſtino Eccleſiæ Potentinæ, Provinciæ Italiæ Piceni, Legato Romanæ Eccleſiæ, Vincentio Caluſitano, Fortunatiano Neopolitano, Mariano Uzipparenſi, Adeo dato Simidico, Pentadio Carpetano, Rufiniano Muzucenſi, Prætextato Sicilienſi, Quod vult Deo Verenſi, Candido Abbiritano, Gallomiano * Utinenſi, Legatis Provinciæ Proc. Alypio Thag. Auguſtino Hipponenſium Reg. & Poſidio Calamenſi Legg. Provinciæ Numidiæ, Maximiano * Aquenſi, Jocundo Suffetulenſi, & Hilarino Horreocellorum Legatis Provinciæ Byzancenæ, Novato Sitifenſi, & Leone Moctenſi, Legatis Provinciæ Mauritaniæ Sitifenſis, Nicello Ruſurtenſi, Laurentio Icoſitano, & Numeriano Ruſgunienſi Legatis Provinciæ Mauritaniæ Cæſarienſis, ab univerſali Concilio judicibus delectis, adſtantibus Diaconibus, conſediſſet, & quibuſdam peractis, multi Epiſcopi cæterorum peragendo-

Hoc Concilium ſuper ſpecialiter prænotatum eſt. & Carthaginenſe appellatur, habens Canones II.

** Lego Uticenſi. Proc. id eſt Proconſularis.*

*Al. * Aquaregenſi.*

rum memoraſſe conquererentur ſuſtinere non poſſe, & ad proprias Eccleſias feſtinarent, placuit univerſo Concilio, ut ab omnibus eligerentur de ſingulis quibuſque Provinciis, qui propter alia peragenda reſiderent. Et factum eſt, ut hi adeſſent, quorum ſubſcriptiones eos affuiſſe teſtantur.

Quod excommunicati ad accuſationem admitti non debeant.

CAP. XCV.

Placuitque omnibus, quoniam ſuperioribus Conciliorum decretis de perſonis, quæ admittendæ ſunt ad accuſationem Clericorum jam conſtitutum eſt, & quæ perſonæ non admittantur, non expreſſum eſt: idcirco definimus eum rite ad accuſationem non admitti, qui poſteaquam excommunicatus fuerit, in ipſa adhuc excommunicatione conſtitutus, ſive ſit Clericus, ſive Laicus, accuſare voluerit.

Quod ſervi, & liberti, omneſque infames perſonæ non debeant accuſare.

CAP. XCVI.

4. q. 6. c. Omnibus. Item placuit, ut omnes ſervi, vel proprii liberti ad accuſationem non admittantur vel omnes, quos ad accuſanda publica crimina leges publicæ non admittunt. Omnes, etiam infamiæ maculis aſperſi, id eſt hiſtriones, ac turpitudinibus ſubjectæ perſonæ, Hæretici etiam, ſive Pagani, ſeu Judæi, ſed tamen omnibus, quibus accuſatio denegatur, in cauſis propriis accuſandi licentia non neganda.

Ut qui unum crimen non probaverit, ad alterum admitti non debeat.

CAP. XCVII.

3. q. 10. c. Placuit ut. Item placuit, quotieſcunque Clericis ab accuſatoribus multa crimina objiciuntur, & unum ex ipſis, de quo prius egerit, probare non valuerit: ad cætera jam non admittatur.

Qui ad teſtimonium admittendi ſunt.

CAP. XCVIII.

4. q. 2. c. Teſtes autem. Teſtes autem ad teſtimonium non admittendos, qui nec ad accuſationem admitti præcepti ſunt, vel etiam quos ipſe accuſator de ſua domo produxerit. Ad teſtimonium autem intra annos XIII. ætatis ſuæ non admittantur.

De Epiſcopo qui excommunicat eum, qui ſibi ſoli crimen dicit eſſe confeſſum.

CAP. XCIX.

Item placuit, ut ſi quando Epiſcopus dicit aliquem ſibi ſoli proprium crimen fuiſſe confeſſum, atque ille neget, & pœnitere noluerit: non putet ad injuriam ſuam Epiſcopus pertinere, quod illi ſoli non creditur. Et ſi ſcrupulo propriæ conſcientiæ ſe dicit neganti nolle communicare, ſecrete tamen interdicat ei communionem, [a] donec obtemperet. 6. q. 2. c. Placuit ut ſi quando.

Ut non temere quemquam communione privet Epiſcopus.

CAP. C.

Quamdiu excommunicato non communicaverit ſuus Epiſcopus, eidem Epiſcopo ab aliis non communicetur Epiſcopis: ut magis caveat Epiſcopus, ne dicat in quemquam, quod aliis documentis convincere non poteſt. Aurelius Epiſcopus dixit: Juxta ſtatuta totius Concilii congregati, & meæ mediocritatis ſententiam placet facere rerum omnium concluſionem, univerſi tituli deſignati, & digeſti hujus diei tractatum Eccleſiæ geſta ſuſcipiant, quæ vero adhuc expreſſa non ſunt, die ſequenti per fratres noſtros Fauſtinum Epiſcopum, Philippum, & Aſellum Preſbyteros venerabili fratri, & Coëpiſcopo noſtro Bonifacio [b] reſcribemus.

[a] *Donec obtemperet quamdiu excommunicato*] Extrema cap. 99. & initium cap. 100. conjunguntur in collectione Iſidori, & uno capite comprehenduntur rectius.

[b] *Reſcribemus.*] In V. C. eſt Canon de iis infantibus, quos non eſt certum fuiſſe baptiſatos ut baptiſentur qui eſt ſextus Concilii Carthaginenſis V. tom. I. Concilii pag. 520. edit. Binii.

ET SUBSCRIPSERUNT

AURELIUS *Epiſcopus* [a] *his geſtis ſtatutorum apud nos habitis, ſubſcripſi.*

Fauſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Potentinæ Provinciæ Piceni, Legatus Eccleſiæ Romanæ, his geſtis ſubſcripſi.

Alypius Epiſcopus Tagaſtenſis Legatus Provinciæ Numidiæ his geſtis ſubſcripſi.

Auguſtinus Epiſcopus [b] *Hipponenſis, Legatus Provinciæ Numidiæ, his geſtis ſſ.*

Poſſidius Epiſcopus Calamenſis, Legatus Provinciæ [c] *Numidiæ, his geſtis ſſ.*

Vincentius Caluſitanus his geſtis ſubſcripſi.

[d] *Fortunatianus Neapolitanus his geſtis ſubſcripſi.*

Pentadius [e] *Carpetanus his geſtis ſubſcripſi.*

Rufianus [f] *Maxenſis his geſtis ſubſcripſi.*

Prætextatus [g] *Sicilienſis his geſtis ſubſcripſi.*

Quod vult Deus [h] *Verenſis his geſtis ſubſcripſi.*

[i] *Candidus Germaniæ his geſtis ſubſcripſi.*

[k] *Callonius Uticenſis his geſtis ſubſcripſi.*

[l] *Maximianus Aquenſis his geſtis ſubſcripſi.*

[m] *Jocundus Suffenlenſis, Legatus Provinciæ* [n] *Byzacenæ, his geſtis ſubſcripſi.*

Maximus, Legatus Provinciæ Byzacenæ, his geſtis ſubſcripſi.

Hilarius Horreocellenſis, Legatus Provinciæ Byzacenæ, his geſtis ſubſcripſi.

Novatus Sitifenſis, [o] *Legatus Provinciæ ejuſdem, his geſtis ſubſcripſi.*

[p] *Ninellus Ruſurianenſis Legatus Provinciæ Cæſarienſis his geſtis ſubſcripſi.* [q]

[r] *Numerianus Ruſgurienſis Legatus Provinciæ Cæſarienſis his geſtis ſubſcripſi.*

[s] *Leo Moctenſis, Legatus Provinciæ Cæſarienſis his geſtis ſubſcripſi.*

[t] *Alius Leo, Legatus Provinciæ Sitifenſis, his geſtis ſubſcripſi.*

Et cæteri Epiſcopi ducenti, [u] *decem & ſeptem ſubſcripſerunt.*

Philippus Presbyter, Eccleſiæ Romanæ his geſtis a nobis recollectis ſſ.

Aſellus Presbyter, Legatus Eccleſiæ Romanæ, [x] *his geſtis ſubſcripſi, quæ* * *per nos directa ſunt.*

Al. * *pro nobis*

[a] *His geſtis ſtatutorum apud nos habitis*] V. C. *Huic ſcedula relicta nobis Valentinus Epiſcopus primæ ſedis Provinciæ Numidiæ ſubſcripſi.*

[b] *Hipponenſis Legatus Provinciæ Numidiæ his geſtis*] V. C. *Hippone Regio Legatus Concilii Numidiæ huic Chartulæ pro me & eodem Concilio ſubſcripſi.*

[c] *Numidiæ*] Add. V. C. *Inferioris.*

[d] *Fortunatianus Neapolitanus his geſtis*] V. C. *Fortunatus Epiſcopus Neapolitanæ Eccleſiæ ſubſcripſi his.*

[e] *Carpetanus*] V. C. *Epiſcopus Caripidinæ Eccleſiæ.*

[f] *Maxenſis*] V. C. *Eccleſiæ Magenſis vel Mugenſis.*

[g] *Sicilienſis*] V. C. *Epiſcopus Sicillebenſis, vel Sicillibenſis.*

[h] *Verenſis*] V. C. *Virenſis.*

[i] *Candidus Germaniæ*] V. C. *Candidus Epiſcopus Abitinenſis Germanicianorum.*

[k] *Callonius Uticenſis*] V. C. *Callonianus Epiſcopus Utinenſis Eccleſiæ.*

[l] *Maximianus*

[l] *Maximianus Aquenſis*] V. C. *Maximianus Epiſcopus Aquenſis Regiorum Legatus Provinciæ Vixacenæ.*

[m] *Jocundus Suffelitenſis*] V. C. *Jocundus Epiſcopus Sufetulenſis.*

[n] *Byzacena*] V. C. *Bizacinæ.*

[o] *Legatus Provinciæ ejuſdem*] Abſunt hæc verba a V. C.

[p] *Ninellus Reſurianenſis Legatus Provinciæ Cæſarienſis*] V. C. *Ninellus Epiſcopus Surramenſis Legatus Provinciæ Mauritaniæ Cæſarienſis.*

[q] Addit V. C. *Laurentius Epiſcopus Icoſitanus Legatus Mauritaniæ Cæſarienſis ſubſcripſi.*

[r] *Numerianus Ruſguritenſis*] V. C. *Numerius Rangurienſis.*

[s] *Leo Molkenſis*] V. C. *Leo Epiſcopus Mobtenſis.*

[t] *Alius Leo*] V. C. *Leo Epiſcopus Moptenſis Legatus ejuſdem Provinciæ.*

[u] *Decem & ſeptem*] V. C. *CCXIIII. Provinciarum.*

[x] *His geſtis ſubſcripſi quæ per nos directa ſunt.*] V. C. *Et geſta recollegimus per nos directa.*

Incipit Epiſtola [a] ab omni Concilio Africano ad Bonifacium, urbis Romæ Epiſcopum per Fauſtinum Epiſcopum, Philippum, & Aſellum Presbyteros, Legatos Eccleſiæ Romanæ, directa.

CAP. CI.

DOmino beatiſſimo, & honorabili fratri Bonifacio Aurelius, Valentinus primæ ſedis Provinciæ Numidiæ, & cæteri, [b] qui præſentes adfuimus, [c] numero CCXVII. ex omni Concilio Africæ. Quoniam Domino placuit, ut de his, quæ nobiſcum egerunt ſancti fratres noſtri, Coëpiſcopus Fauſtinus, [d] & Compreſbyteri Philippus, & Aſellus, * [e] nunc beatæ memoriæ Epiſcopo Zoſimo, a quo ad nos mandata, & literas attulerunt, [f] ſed tuæ venerationi, qui in ejus locum es divinitus conſtitutus, humilitas noſtra [g] ſubſcriberet, ea breviter inſinuare debemus, quæ utrorumque concordia terminata ſunt, [h] nec ea, quæ prolixis geſtorum voluminibus continentur, in quibus, ſalva quidem charitate, non tamen ſine parvo altercationis labore demorati ſumus, [i] ea geſtis * deliberantes, quæ nunc ad cauſam pertinent. Quanquam & ille, ſi adhuc eſſet in corpore, hoc acciperet gratius, quod videret pacatius terminatum, domine frater. Apiarius Preſbyter, de cujus [k] & ordinatione, [l] & excommunicatione fuerat exortum non ſolum [m] Siccenſi, verum etiam totius Africanæ Eccleſiæ non leve ſcandalum, de omnibus erratis ſuis veniam petens communioni eſt reſtitutus. Prior autem Coëpiſcopus noſter Siccenſis Urbanus, quod in eo corrigendum viſum eſt, ſine ulla dubitatione correxit, quia vero paci, & quieti Eccleſiæ non tantum ad præſens, ſed etiam in poſterum proſpiciendum fuit: quoniam talia multa præceſſerant, ut vel ſimilia, vel etiam graviora deinceps [n] præcaveri oporteret, [o] placuit nobis, ut de Siccenſi Eccleſia, retento ſcilicet honore gradus ſui, Preſbyter removeretur Apiarius, & accepto epiſtolio, ubicunque alibi vellet, & poſſet, Preſbyterii munere fungeretur. Quod eidem ipſi per literas proprias poſtulanti ſine difficultate conceſſimus. Sane priuſquam hæc cauſa iſto termino clauderetur, inter alia, quæ diuturnis diſceptationibus verſabamus, quia [p] rogatio ipſa poſcebat, ut apud acta Eccleſiaſtica, a fratribus noſtris [q] Fauſtino Coëpiſcopo, & Philippo, atque Aſello [r] Compreſbyteris quæreremus, ut [s] promerent quicquid eis nobiſcum agendum fuiſſet injunctum. Nonnulla quidem ſine ullo ſcripto proſecuti ſunt verbis, ſed [t] cum id potius flagitaremus, quod in literis ferrent, commonitorium protulerunt. Quod recitatum nobis etiam geſtis, quæ ſecum ad vos deferunt, eſt allegatum. In quo eis quatuor quædam nobiſcum [u] agenda mandata ſunt, unum de appellationibus Epiſcoporum ad Romanæ Eccleſiæ Sacerdotem: alterum, ne ad Comitatum Epiſcopi importune navigent: tertium de tractandis Preſbyterorum, & Diaconorum cauſis apud finitimos Epiſcopos, ſi a ſuis excommunicati perperam fuerint: quartum de Urbano Epiſcopo excommunicando, vel etiam Romam evocando, niſi ea, quæ videbantur corrigenda, corrigeret. Quorum omnium de primo, & tertio, id eſt, ut Romam liceat Epiſcopis provocare, & ut Clericorum cauſæ apud ſuarum Provinciarum Epiſcopos finiantur, jam priore anno etiam literis noſtris ad eun-

Margin notes: * Lego non — Al. * delibantes — *Narratio de legatis Rom. Pont.*

dem venerabilis memoriæ Zoſimum Epiſcopum datis, [x] inſinuari curavimus, ut ea ſervare [y] ſine ulla ejus * pauliſper ſuieremus, uſque ad inquiſitionem ſtatutorum Concilii Niceni. Et nunc de tua poſcimus ſanctitate, ut quemadmodum ea apud Niceam a Patribus acta vel conſtituta ſunt, ſic ea [z] a nobis facias cuſtodiri, & ibi apud vos iſta quæ in [aa] communitorio attulerunt, [bb] faciant exerceri, id eſt, [cc] Si Epiſcopus accuſatus fuerit, & judicaverint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo dejecerint eum, & appellaſſe videatur, & confugerit ad beatiſſimum Eccleſiæ Romanæ Epiſcopum, & voluerit [dd] audiri, & juſtum putaverit, ut renovetur examen, ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Provincia ſunt, ut ipſi diligenter omnia requirant, & juxta fidem veritatis [ee] definiant. Quod ſi is, qui rogat cauſam ſuam iterum audiri, [ff] deprecatione ſua moverit Epiſcopum Romanum, [gg] ut e latere ſuo Preſbyterum mittat, erit in poteſtate Epiſcopi quod velit, & quod æſtimet. Et ſi decreverit, mittendos eſſe qui præſentes cum Epiſcopis judicent habentes authoritatem ejus, a quo deſtinati ſunt, erit in ſuo arbitrio. Si vero crediderit, ſufficere Epiſcopos, [hh] ut negotio terminum imponant: faciet, quod [ii] ſapientiſſimo ſuo Concilio judicaverit.

Cap. 7. ex Concilio Sardicenſi. Item de Preſbyteris, & Diaconibus. Si Epiſcopus quis iracundus (quod eſſe non debet) cito, aut aſpere commoveatur adverſus Preſbyterum ſive Diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit, providendum eſt, ne innocens damnetur, aut perdat communionem: habeat poteſtatem ejectus, ut finitimos interpellet, & cauſa ejus audiatur, & diligentius tractetur, quia non oportet ei negari audientiam roganti, & ille Epiſcopus, quia aut juſte, aut injuſte eum rejecit, patienter accipiat, ut negotium diſcutiatur, ut aut probetur ejus, aut emendetur ſententia.

Diſceptatio de exemplaribus Niceni Concilii. [kk] Hæc utique uſque ad adventum vetiſſimorum exemplariorum Niceni Concilii inſerta geſtis ſunt, [ll] quæ * ſibi, quemadmodum ipſe: quod apud nos fratres, ex Apoſtolica ſede directi [mm] communitorio allegaverunt, continentur. Eo * quod ordine: vel apud vos in Italia cuſtodirentur, [nn] nullo modo nos talia, qualia commemorare jam nolumus, vel tolerare cogeremur, ſed credimus, adjuvante miſericordia Domini Dei noſtri, quod tua ſanctitate Romanæ Eccleſiæ præſidente [oo] non ſumus jam iſtum typum paſſuri. [pp] Et ſervabuntur erga nos, quæ nobis [qq] etiam non differentibus, cuſtodiri debeant. Cum frater charitate, quæ ſecundum ſapientiam atque juſtitiam, quam tibi donavit altiſſimus, etiam ipſe proſpicis eſſe ſervanda, [rr] ſi forte aliter ſe [ſſ] habent Canones Concilii Niceni. Quamvis enim plurimos Codices [tt] legeremus, ſed nuſquam in Niceno Concilio, in Latinis Codicibus legimus, quemadmodum in ſupradicto [uu] communitorio, inde directa ſunt. [xx] Tum quia hic in nullo Codice Græco ea potuimus invenire ex Orientalibus Eccleſiis, ubi perhibentur eadem decreta poſſe etiam authentica reperiri: magis nobis [yy] deſideremus afferri. Pro qua re tuam quoque venerationem obſecramus, ut ſcribere etiam ipſe digneris ad illarum partium Sacerdotes, hoc eſt Eccleſiæ Antiochenæ, Alexandrinæ, & Conſtantinopolitanæ. [zz] Et ſi aliis etiam tuæ placuerit ſanctitati, ut inde ad nos iidem Canones apud Nicæam civitatem a Patribus conſtituti veniant. Te potiſſimum hoc beneficium cunctis Occidentalibus Eccleſiis in Domini adjutorio conferente. Quis enim dubitet exemplaria [aaa] eſſe vetiſſima Concilii in Græcia Niceni Synodi congregati: ** Forte Synodo congregata.* quæ de tam diverſis locis, & [bbb] de nobilibus Græcis Eccleſiis adlata, & comparata concordant? Quod donec fiat, hæc quæ in [ccc] communitorio ſupradicto nobis allegata ſunt, [ddd] de appellationibus Epiſcoporum ad Romanæ Eccleſiæ Sacerdotem, [eee] & de Clericorum cauſis apud ſuarum Provinciarum Epiſcopos terminandis, nos uſque ad probationem ſervaturos eſſe profitemur, & beatitudinem tuam ad hoc nos adjuturam, in Dei voluntate confidimus. Cætera vero, quæ in noſtra Synodo geſta, vel firmata ſunt, quoniam ſupradicti fratres noſtri, [fff] Fauſtinus Coëpiſcopus, Philippus, & Aſellus [ggg] Compreſbyteri ſecum ferunt, ſi dignatus fueris: tuæ nota facient ſanctitati, & alia manu. Dominus noſter te

** Lego ſibi*

*Al. * qua*

nobis annis plurimis cuſtodiat beatiſſime frater. [hhh] Subſcripſerunt quoque Alypius, Auguſtinus, Poſidius, Marinus, & ceteri Epiſcopi.

[a] *Ab omni Concilio Africano, &c.*] V.C. *A ſupra ſcripto Concilio. Ad Bonifacium Romæ Epiſcopum ſcripta, & cum geſtis quæ ibidem apud Carthaginem confecta ſunt per Fauſtinum.*

[b] *Qui præſentes adfuimus ex omni Concilio Africæ.*] V.C. *Qui adſumus Epiſcopi numero* CCXIIII. *Concilio univerſæ Africæ ſalutem.*

[c] *Numero CCXVII.*] Poſſidius Calamenſis Epiſcopus in vita Auguſtini: *Vix tres ſuperſtites ex innumerabilibus Eccleſiæ, hoc eſt Carthaginenſis, Ypponenſis, Cirtenſis, quæ Dei beneficio exciſæ non ſunt, & earum permanent civitates & divino & humano fultæ præſidio: licet poſt Auguſtini obitum urbs Ypponenſis incolis deſtituta ab hoſtibus fuerit concremata.* Leo PP. IX. in Ep. ad Petr. & Joann. Epiſc. Afric. *Decus Africanarum Eccleſiarum ita conculcatum a gentibus nimium dolemus, ut modo vix quinque, inveniantur Epiſcopi, ubi olim ducenti quinque ſolebant per Concilia plenaria computari.* Et in alia Epiſtola ad Thom. Carthaginenſ. Epiſcop. *Cum ex venerabilium Canonum auctoritate recolimus bis centum & quinque Epiſcopos Concilio interfuiſſe Carthaginenſi, & nunc a tua fraternitate audimus vix quinque Epiſcopos ſupereſſe in tota Africa, utique tertia parte hujus corruptibilis mundi compatimur tantæ veſtræ immutationi.*

[d] *Et Compreſbyteri*] V.C. *Et fratres Preſbyteri.*

[e] *Nunc beatæ memoriæ Epiſcopo Zoſimo*] Vetus Codex Dionyſ. *Nec non B. M. Papa Zoſimo.* Abeſt a Codice Græco illud *Epiſcopo.*

[f] *Sed tuæ venerationi*] V. C. *Sed etiam tuæ venerationi.*

[g] *Subſcriberet*] V.C. *Reſcribere, &c.*

[h] *Nec ea*] V.C. *Non ea.*

[i] *Ea geſtis deliberantes*] V.C. *Ea a geſtis deliberantes.*

[k] *Et ordinatione*] V.C. *Ex ordinatione.*

[l] *Et excommunicatione fuerat*] V. C. *Et excommunicatione & provocatione fuerat.*

[m] *Siccenſi*] V.C. *Siccenſis Siccenſiſſe.*

[n] *Præcaveri*] V.C. *Præcavere.*

[o] *Placuit nobis*] *Nobis* abeſt a V.C.

[p] *Rogatio*] V.C. *Ratio.*

[q] *Fauſtino Coepiſcopo*] V.C. *Fauſtino Epiſcopo.*

[r] *Compreſbyteris*] V. C. *Preſbyteris.*

[s] *Promererent*] V.C. *Promeruerent.*

[t] *Cum id potius*] V.C. *Cum hæc potius.*

[u] *Agenda mandata*] V.C. *Gerenda mandata.*

[x] *Inſinuari*] V.C. *Inſinuare.*

[y] *Sine ulla ejus pauliſper*] V.C. *Sine ulla ejus injuria pauliſper.* Et ita habet editio Dionyſii Exigui.

[z] *A nobis facias*] V.C. *A nobis omnibus facias.*

[aa] *Communitorio*] *Commonitorio.*

[bb] *Faciant exerceri*] V.C. *Facias exerceri.*

[cc] *Si Epiſcopus accuſatus fuerit*] V.C. *Ut Epiſcopus, ſi accuſatus fuerit.* Et hoc ex Sardicenſi. Cur non ex eo retulit Bonifacius, aut Epiſcopi Africæ ignorarunt, cum apud omnes Sardicenſi Concilio ſua auctoritas conſtaret. Nam & Canone VI. iſtius Carthaginenſis VI. Sardicenſe Concilium nominatim citatur tom. 1. Concil. pag. 566. edit. Bin.

[dd] *Audiri*] V.C. *Audire.*

[ee] *Definiant*] V.C. *Finiant.*

[ff] *Deprecatione ſua*] *Sua* abeſt a V.C.

[gg] *Ut e latere*] V.C. *Ut a latere.*

[hh] *Ut negotio terminum imponant*] V. C. *Negotio ut terminum imponant.*

[ii] *Sapientiſſimo ſuo Concilio*] *Suo* abeſt a V. C.

[kk] *Hæc utique*] V.C. *Hæc itaque.*

[ll] *Quæ ſibi quemadmodum ipſe quod apud nos*] V.C. *Quæ ſi ibi quemadmodum conſtituta, & quemadmodum ipſum quod ad nos.*

[mm] *Communitorio allegaverunt continentur eo quod ordine vel apud vos*] V. C. *Allegaverunt & commonitorio continetur, & ordine vel apud vos.*

[nn] *Nullo modo nos talia qualia commemorare jam nolumus vel tolerare cogeremur, ſed credimus*] V.C. *Nos nullomodo talia commemorare noluimus, vel tolerare cogemur, vel intolerabilia patiemur, nam credimus.*

[oo] *Non ſumus*] V.C. *Non erimus.*

[pp] *Et ſervabuntur*] V.C. *Sed ſervabuntur.*

[qq] *Etiam non differentibus cuſtodiri debeant. Cum frater charitate quæ ſecundum ſapientiam*] V.C. *Etiam differentibus cuſtodiri in omnibus debeant cum fraterna charitate ſecundum ſapientiam.*

[rr] *Si forte*] V.C. *Niſi forte.*

[ſſ] *Habent*] V.C. *Habeant.*

[tt] *Legeremus*] V.C. *Legerimus.*

[uu] *Communitorio, inde*] V. C. *Commonitorio quæ inde a vobis.*

[xx] *Tum*] V. C. *Tamen.*

[yy] *Deſideremus*] V.C. *Deſideramus.*

[zz] *Et ſi aliis etiam tuæ placuerit ſanctitati*] V.C. *Et aliis etiam ſi tuæ placuerit ſanctitati.*

[aaa] *Eſſe veriſſima Concilii in Græcia Niceni Synodi congregati.*] V.C. *Eſſe veriſſima in Græcia Nicæna Synodi congregata.* Veteres Codices nihil mutant. Melius Græca editio.

[bbb] *De nobilibus*] *De* abeſt a V.C.

[ccc] *Communitorio*] *Commonitorio.*

[ddd] *De appellationibus Epiſcoporum*] *De appellatione Epiſcoporum.*

[eee] *Et de Clericorum cauſis, &c.*] Canon Eccleſiaſticus eſt, ut ibi lites judicentur ubi exortæ fuerint. Cyprian. lib. 1. Epiſt. 3.

[fff] *Fauſtinus Coëpiſcopus*] V.C. *Fauſtinus Epiſcopus.*

[ggg] *Compreſbyteri*] V.C. *Preſbiteri.*

ꝉꝉꝉ *Subſcripſerunt quoque Alypius*] *Quoque* abeſt a V. C.

In editione Dionyſii Exigui ſequitur Epiſtola Attici ad Bonifacium. Sic *incipit Epiſtola Attici Epiſcopi Eccleſia Conſtantinopolitana ad Bonifacium urbis Roma Epiſcopum data cum exemplariis Nicani Concilii de Graco in Latinum tranſlatis a Beatiſſimis Cyrillo & Attico Epiſcopis Alexandrina & Conſtantinopolitana Eccleſia, & directis per Innocentium Preſbyterum ſuum, & Aſellum Subdiaconum Eccleſia Karthaginenſis, ut ſuperius recitata eſt fides Nicani Concilii cum titulis* x x. *Epiſtola vero ita continetur. Atticus Epiſcopus Eccleſia Conſtantinopolitana ſancto fratri Bonifacio urbis Roma Epiſcopo ſalutem. Edidi Canones ſanctorum Patrum Olografa manu & ſubſcriptos a me. Amen.* Græca elementa, literarum numeros exprimere, nullus, qui tenuiter vel ſermonis Græci notitiam habet, ignorat, & cætera quæ de formatis inter Canones leguntur, & apud Gratianum ipſum, &c. tum deinde ſequitur Epiſtola Aurelii Epiſcopi ad Sanctum Cæleſtinum Epiſcopum Urbis Romæ de adventu Apiarii quæ pagina 35. extat.

Incipiunt reſcripta ad Concilium Africanum Cyrilli Alexandrini Epiſcopi, Authentica Concilii Nicæni tranſlata de Græco per Innocentium Presbyterum. Tranſmiſerunt etiam Epiſtolam cum eodem Concilio Nicæno per memoratum Preſbyterum Innocentium, & Marcellum Subdiaconum Eccleſiæ Carthaginenſis ſancto Bonifacio Epiſ- * Lege ſub die. *copo Eccleſiæ Romanæ. * Subd. VI. Kal. Decembris ſunt directa.*

C A P. CII.

DOminis honorabilibus, ſanctis fratribus Coëpiſcopis, Aurelio, Valentino, ſed & omni ſanctæ Congregationi in Carthaginenſi Synodo congregatæ, Cyrillus ſalutans in Deo charitatem veſtram, ſcripta venerationis veſtræ multam habentia querimoniam in omni lætitia per filium veſtrum Innocentium Preſbyterum ſuſcepi, quibus a nobis ſperatis, ut de ſcrinio noſtræ Eccleſiæ veriſſima exemplaria ex authentica Synodo apud Nicænam civitatem, Metropolim Bithyniæ, a ſanctis patribus conſtitutis, atque formata, ſub noſtræ fidei profeſſione veſtræ dilectioni porrigamus. Unde enim honorabiles fratres, ſalute præeunte, neceſſe habui per harum latorem filium noſtrum Innocentium Preſbyterum, fideliſſima exemplaria ex authentica Synodo, in Nicæna civitate Bithyniæ habita, veſtræ charitati dirigere. Quod & in Eccleſiaſtica hiſtoria requirentes, invenietis, De Paſcha vero, ut ſcripſiſtis, nunciamus vobis. XVII. Kal. Maias, nos futura indictione celebrare, & alia manu. Deus, & Dominus noſter ſanctam veſtram congregationem cuſtodiat, quod optamus, chariſſimi fratres.

Incipit Epiſtola Attici Epiſcopi Conſtantinopolitani ad eoſdem.

C A P. CIII.

DOminis ſanctis, merito beatiſſimis fratribus, Coëpiſcopis, Aurelio, Valentino, vel cæteris chariſſimis in Synodo apud Carthaginem habita, conſtitutis, Atticus Epiſcopus, per filium noſtrum Marcellum Subdiaconum veſtrum ſcripta veſtræ dilectionis cum omni gratiarum actione ſuſcepi Domino gratias agens, quod merui tantorum fratrum benedictione perfrui. Domini, beatiſſimi fratres, ſcribitis ſane, ut veriſſimos Canones apud Nicæam civitatem, Metropolim Bithyniæ, a Patribus conſtitutos fuiſſe ſub fidei adſtipulatione dirigam. Et quis eſt, qui communem fidem, vel ſtatuta a Patribus firmata ſuis fratribus denegat? Qua de re per eundem filium meum Marcellum, Subdiaconum veſtrum, nimium feſtinantem, ſicut ſtatuti ſunt in Nicæa civitate a Patribus, Canones in integro, ut juſſiſtis; direxi: petens ut pro me plurimum veſtra ſancta congregatio orare jubeat. Et alia manu: Deus noſter ſanctitatem veſtram cuſtodiat, quod optamus ſancti fratres.

Incipiunt exemplaria Concilii Nicæni directa ſub die VI. Kal. Decembris, poſt Conſulatum glorioſiſſimorum Imperatorum Honorii XII.* * Forte XIII. *& Theodoſii IX. Augg. Bonifacio urbis Romæ Epiſcopo.*

C A P. CIV.

CRedimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, viſibilium, nec-

non & inviſibilium Creatorem. Et in unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Filium Dei, natum ex Patre unigenitum, hoc eſt ex ſubſtantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum non creatum, ejuſdem cum Patre ſubſtantiæ, per quem omnia facta ſunt, cœleſtia & terrena. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt, & homo factus paſſus eſt. Et reſurrexit tertia die, aſcendit in Cœlum, venturus inde judicare vivos & mortuos, & in Spiritum Sanctum. Eos vero, qui dicunt, Erat tempus quando non erat, & qui ex nihilo factum, vel ex alia ſubſtantia, vel eſſentia eſſe, aut mutabilem, aut convertibilem Filium Dei dicunt, anathematizat Catholica, & Apoſtolica Eccleſia. [a] Huic Symbolo fidei etiam exemplaria ſtatutorum ejuſdem Concilii Niceni a memoratis Pontificibus annexa ſunt, ſicut ſuperius per omnia continentur. [b] Quæ nos hic iterum conſcribi neceſſarium non eſſe credimus.

[a] *Huic Symbolo, &c.*] Collectoris hæc ſunt.
[b] *Quæ nos hic iterum, &c.*] Abeſt a V. C.

Incipit Epiſtola Concilii Africani ad Papam Cæleſtinum, urbis Romæ Epiſcopum.

CAP. CV.

Domino dilectiſſimo, & honorabili fratri Cæleſtino Aurelius, Palatinus, Antonius, Tutus, Servus Dei, Terentius, Fortunatus, Martinus, Januarius, Optatus, * Celiticius, Donatus, Theaſius, Vincentius, Fortunatianus, & cæteri, qui univerſali Africano Concilio [c] Carthaginis affuimus: optaremus, ſi quemadmodum ſanctitas tua de adventu Apiarii lætatos vos fuiſſe, miſſis per Conpreſbyterum noſtrum Leonem literis intimavit: ita nos quoque de ejus purgatione hæc ſcripta cum lætitia mitteremus. Eſſet profecto & noſtra, & veſtra modo alacritas certior, nec præpropera videretur, quæ adhuc de audiendo, quam de audito præceſſerat. Adveniente ſane ad nos ſancto fratre, & Coëpiſcopo noſtro Fauſtino, Concilium congregavimus, & credidimus ideo cum illo miſſum: quoniam ſicut per ejus operam Preſbyterio ante redditus fuerat, ita nunc poſſet de tantis criminibus a Tabracenis objectis co laborante purgari. Cujus tanta, ac tam immania flagitia decurſum noſtri Concilii examen invenit, ut & memorati patrocinium potius, quam judicium, ac defenſoris magis operam, quam diſceptatoris juſtitiam ſuperarent. Nam primum, quantum * obtinuerit omni congregationi diverſas injurias ingerendo quaſi Eccleſiæ Romanæ aſſerens privilegia, & volens eum a nobis in communione ſuſcipi, quem tua ſanctitas credet appellaſſe, quod probare non potuit, communioni reddiderat, quod minime tamen licuit, quod etiam geſtorum melius lectione cognoſces. Triduano tamen laborioſiſſimo agitato judicio, cum diverſa eidem objecta affligiſſimi quæreremus, vel moras Coëpiſcopi noſtri Fauſtini, vel tergiverſationes ipſius Apiarii, quibus nefandas turpitudines occulere conabatur, Deus judex juſtus, fortis, & longanimis magno impendio reſecavit. Tetriore quippe, ac putidiore obſtinatione compreſſa, [d] qua tantum lividum cœnum impudentia negationis volebat obtuere, Deo noſtro ejus conſcientiam coarctante, & occulta, quæ in illius corde [e] tactam qua involuta criminum jam damnabat, etiam hominibus publicante, repente in confeſſionem cunctorum objectorum flagitiorum doloſus negator erupit. Et tandem de omnibus incredibilibus opprobriis ultroneus ſe ipſe convicit, atque ipſam quoque noſtram ſpem, qua eum & credebamus, & optabamus de tam pudendis maculis poſſe purgari, convertit in gemitus, [f] niſi quoniam iſtam noſtram mœſtitiam uno tantum ſolatio mitigavit, quod & nos labore diuturnioris quæſtionis abſolvit, & ſuis vulneribus qualemcunque medelam, [g] & ſi invita, ac ſuæ conſcientiæ reluctante confeſſione providit. Domine frater, * præfatio itaque * devitato ſalutationis officio, impendio deprecamur, ut deinceps ad veſtras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis [h] excommunicatis in communionem ultra velitis excipere, quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum facile advertet venerabilitas tua. Nam & ſi de inferioribus Clericis, vel Laicis videtur ibi præ-

Al. * obſtiterit

Pſal. 7.

Al. tantam Forte tam immania.

Lego labore

* Lego præfato

Al. * devoto Lego debito

[h] Al. * Celticius.

[a] Al. * Celticius] V. C. Cæleſtius.

De Apiario Preſbytero.

caveri, quanto magis hoc de Epiſcopis voluit obſervari: ne in ſua Provincià communione ſuſpenſi a tua ſanctitate præpropere, [i] vel indebite videantur communioni reſtitui Presbyterorum quoque & ſequentium Clericorum improba refugia, ſicut te dignum eſt, repellet ſanctitas tua, [k] quia & nulla Patrum definitione hoc Eccleſiæ derogatum eſt Africanæ, & Decreta Nicæna, ſive inferioris gradus Clericos, ſive ipſos Epiſcopos ſuis Metropolitanis aperriſſime commiſerunt. Prudentiſſime enim juſtiſſimeque viderunt, quæcunque negocia, in ſuis locis, ubi [l] orta ſunt, finienda. Nec unicuique * [m] providentia gratiam Sancti Spiritus defuturam: quæ æquitas [n] a Chriſti Sacerdotibus, & prudenter videatur, & conſtantiſſime teneatur: maxime, quia unicuique [o] conceſſum eſt, ſi judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilia ſuæ Provinciæ, vel etiam univerſale provocare. Niſi forte quiſquam eſt, qui credat, unicuilibet poſſe Deum noſtrum examinis inſpirare juſtitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilium Sacerdotibus denegare, aut quem ipſum tranſmarinum judicium ratum erit, ad quod teſtium neceſſariæ perſonæ vel propter ſexus, vel propter ſenectutis infirmitatem, vel multis [p] aliis impedimentis adduci non poterunt? Nam ut aliqui, tanquam à tuæ ſanctitatis latere mittantur, [q] nulla invenimus Patrum Synodo conſtitutum. Quia illud, quod pridem per eundem Coëpiſcopum noſtrum Fauſtinum, tanquam ex parte Nicæni Concilii exinde tranſmiſiſtis, in Conciliis verioribus, [r] quæ accipiuntur, Nicæni, a ſancto [s] Cyrillo Coëpiſcopo noſtro Alexandrinæ Eccleſiæ, & a [t] venerabili Attico [u] Conſtantinopolitano Antiſtite, ex authentico miſſis, quæ etiam ante hoc per Innocentium Presbyterum, & Marcellum [x] Subdiaconum, per quos ad nos ab eis directa ſunt, venerabilis memoriæ Bonifacio Epiſcopo prædeceſſori veſtro a nobis tranſmiſſa ſunt, in quibus tale aliquid non potuimus reperire. Executores etiam Clericos veſtros quibuſque [y] potentibus nolite mittere, nolite concedere, ne fumoſum * typum ſeculi in Eccleſiam Chriſti, quæ lucem ſimplicitatis, & humilitatis diem, Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere: nam de fratre noſtro Fauſtino amoto jam pro ſuis nefandis nequitiis de Chriſti Eccleſia: dolendo Appiano: ſecuti ſumus, quod cum probitate, ac moderatione tuæ ſanctitatis ſalva fraterna charitate ulterius in Africa minime patiatur. Et alia manu. [z] Dominus noſter ſanctitatem [aa] veſtram ævo longiore orantem pro nobis cuſtodiat Domine frater.

* Forte provincia.

* Forte typhum

[c] *Carthaginis aſſuimus.*] V. C. *Carthagine adſumus ſalutem.*

[d] *Qua tantum lividium*] V. C. *Quantum libidinum.*

[e] *Tactam qua*] V. C. *Tanquàm.*

[f] *Niſi quoniam iſtam*] V. C. *Et niſi cum ipſa.* Al. *Niſi quomodo.*

[g] *Et ſi invita, ac ſua conſcientia reluctante confeſſione providit.*] V. C. *Et licet invitus ſua conſcientia reluctante confeſſione prodidit.*

[h] *Excommunicatis*] *Excommunicatos.*

[i] *Vel indebite*] Deſunt in edit. Dionyſ. Exig.

[k] *Quia & nulla*] *Quia & in nulla.*

[l] *Orta ſunt,*] *Orta fuerint.*

[m] *Providentia*] *Provincia.*

[n] *A Chriſti*] *A Chriſtianis.*

[o] *Conceſſum eſt ſi*] V. C. *Conſenſum eſt ut ſi.*

[p] *Aliis impedimentis*] V. C. Addit *incurrentibus.*

[q] *Nulla invenimus*] V. C. *In nulla invenimus.*

[r] *Quæ accipiuntur, Nicæni,*] V. C. *Qui dicitur & accipitur Nicænum.*

[s] *Cyrillo Coëpiſcopo noſtro Alexandrinæ Eccleſiæ,*] V. C. *Cyrillo Alexandrinæ Antiſtite Eccleſiæ.*

[t] *Venerabili Attico*] V. C. *Venerabili conſacerdote noſtro Attico.*

[u] *Conſtantinopolitano Antiſtite*] Abeſt a V. C.

[x] *Subdiaconum,*] V. C. Addit *noſtrum.*

[y] *Potentibus*] V. C. *Petentibus.*

[z] *Dominus*] V. C. *Deus.* Et melius.

[aa] *Veſtram*] V. C. *Tuam.*

[bb] *Explicit Africanum Concilium.*

[bb] *Explicit Africanum Concilium.*] V. C. *Explicit Carthaginenſe ſeu Africanum Concilium.* Sequitur in Græco exemplari . . . . . . C. P. *ſub Nectario Fl. Arcadio A.* IIII. *& Honorio II. Coſſ.* III. *Kal. Octob.* fol. 85. 6. tum deinde C. P. in Trullo Nicæni II.

TRACTATUS DE PRIMATU ROMANÆ ECCLESIÆ.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC D. D.

SEBASTIANO,

DEI GRATIA EPISCOPO BRIXINENSI,

DOMINO SUO SUMMOPERE VENERANDO,

JOANNES WENDELSTINUS

S. P. D.

CONCILIUM *Triburienſe, quod Reverendiſſima Paternitas tua pientiſſime communicaverat mihi Nurembergæ, Moguntiæ nuper editum eſt, in quo crebra fit mentio veterum Conciliorum, atque Pontificum, quorum Conſtitutiones oſtendit mihi tum in vetuſtiſſimis quibuſdam Codicibus Chalcographus Moguntinus, quos mox poſt Concilium illud excuſum erat in multa exemplaria & arte, & impenſa ſua multiplicaturus, ad quam rem mea quoque uti voluit opera, ut expeditius poſſit opus conſummari. Ego autem ad tam præclarum antiquæ religionis noſtræ monimentum qualemcunque operam meam minime gravatim addixi,*

ea quidem ſpe, ut Germani noſtri, quorum plerique nunc Apoſtolicæ Sedi, ſacriſque Conciliis parum deferunt, immo derogant plurimum, ex hac editione videant, quanta ſemper fuerit vel ab Apoſtolorum uſque temporibus in Catholica Eccleſia Romani Pontificis, Conciliorumque ſtatuendi ea, quæ ad cultum Dei, vitæque honeſtatem conducunt, authoritas, quanta item Epiſcopalis eminentiæ ſupra cæteros Eccleſiaſtici ordinis gradus poteſtas, quanta Laicorum erga Clerum, Paſtoremque ſuum reverentia, devotio, & obedientia, quam formidabile excommunicationis, & anathematis fulmen, quam ſevera contra Cleri, Laicorumque exceſſus Epiſcoporum cenſura, quam longa, duraque pœnitens tum dejectio, peccatorumque expiatio, quam fervens denique ad amplificandum Dei, ſanctorumque ejus venerationem, laudemque tum Cleri, tum Laicorum ſtudium. Non audiebantur tunc, ut nunc, barbaricæ, & blaſphemæ voces iſtæ. Leges, Papæ figmenta ſunt, & mendacia; Sacerdotium ejus idolum eſt, & larva; miſſa vero, quam ſacrificium vocant, ſumma idololatria, & impietas. Sacerdotium miſſatitium nihil eſt coram Deo, Sacerdotes viſibiles, & a Laicis diverſi in novo teſtamento nulli eſſe poſſunt. Nihil in toto mundo æque fugiendum, deteſtandumque eſt, atque ſpecioſa papiſtici Sacerdotii larvæ, miſſæ, culturæ, pietates, & religiones. Præſtat publicum lenonem, aut latronem eſſe, quam hujus generis Sacerdotem. Eſtis Epiſcopi vocatione ſatanæ, & conſtitutione Apoſtoli ejus, Papæ. Tertia pars ſatanici Sacerdotii eſt ſylva, & arena Monachorum, genus miſtum, nec Sacerdotes, nec Laici, nec Monachi. Chriſtianus populus ſimplex eſt, in quo prorſus nulla ſecta, nulla differentia perſonarum, nullus Laicus, nullus Clericus, nullus raſus, nullus unctus, nullus Monachus eſſe debeat, ſed ſine ullo diſcrimine omnes vel conjugati, vel cælibes, arbitrio quique ſuo, pro ſtercoribus habito illo fictitio charactere, & oleo, & raſo vertice, & veſtitu Phariſaico. Contra has igitur, & id genus infinitas alias novorum Waldenſium peſtilentes blaſphemias ſatis (ni fallor) opportunum accipiet pius lector ex hac editione antidotum, ne tam noxia Hæreticæ peſtis afflatu inficiatur, ut barbarico faſtu contemnat inſtar Pighardorum antiquiſſimum religionis Chriſtianæ Sacerdotium, & ſacrificium a Chriſto inſtitutum, ab Apoſtolis propagatum, ab eorum ſucceſſoribus eadem traditione ad nos uſque deductum. Irrepſerunt quidem per ambitum, avaritiamque, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ, atque cenſuræ negligentiam multæ ſenſim corruptelæ, ſcandala, & abuſus in Eccleſia Chriſti: ſed eis ad imitationem

In lib. de abrog. miſſæ.

tionem veterum Pontificum conveniens, ac ſalutare, ex hac quoque editione remedium preparari poterit, ſi qua detur Eccleſiæ pax, & tranquillitas a barbaricis iſtis Hæreticorum tumultibus. Accipiat igitur Reverendiſſima Paternitas tua hanc antiquioris Codicis editionem æquo animo, velut viciſſitudinis obſequium, ac qualecumque meæ erga ſummam integritatem, virtutemque ac eruditionem tuam devotionis, & obſervantiæ pignus, quo me ampliſſimæ Dominationi tuæ perpetua inſerviendi voluntate dedico, & obſtringo. Bene vale, Præſulum decus eximium. Francofurdiæ ad Mœnum, pridie nonas Februarii, anno ſalutis noſtræ M D. XXV.

[a] TRACTATUS IN TERTIO CODICE REPERTUS, DE PRIMATU ROMANÆ ECCLESIÆ.

SI difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem, & ſanguinem, & cauſam, & cauſam, & judicum intra portas tuas videris verba variari, ſurge & aſcende ad locum, quem elegerit Deus tuus, venieſque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad judicem, qui fuerint eo tempore, quæreſque ab eis, qui judicabunt tibi judicii veritatem, & facies quodcunque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te: juxta legem ejus ſequeris ſententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, vel ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Deo tuo, & decreto judicis, morietur homo ille, & auferes malum de Iſraël, omniſque populus audiens timebit: ut nullus deinceps intumeſcat ſuperbia. *Deut. 17. c.* *Sacerdotis ſummi imperio obediendum ex lege divina.*

[a] *Tractatus in tertio codice, &c.*] Quæ ſequuntur de Primatu Eccleſiæ Romanæ ſunt ex collectione quadam ſententiarum diverſorum Patrum, quæ continet libros quatuor, quorum primus eſt de Primatu Romanæ Eccleſiæ; ſecundus de Pontificatu Romano; tertius de Pontificali auctoritate & Regali poteſtate; quartus de quatuor principalibus Conciliis, cujus collectionis exemplaria plura reperiuntur. Bernabas Briſſonius habet duo diverſa inter ſeſe. Et hic tractatus deeſt in noſtris. Ejus titulus eſt *diverſorum Patrum ſententia de Primatu Romanæ Eccleſiæ.*

ANACLETUS ſervus ſervorum Dei omnibus Epiſcopis, & reliquis Chriſti Sacerdotibus ſalutem. Sacroſancta Romana, & Apoſtolica Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino noſtro Primatum obtinuit, ſicut ipſe Petro beato Apoſtolo dixit: Tu es Petrus, & reliqua. Ergo hæc Apoſtolica Sedes cardo, & caput omnium Eccleſiarum a Domino, & non ab alio eſt conſtituta; & ſicut cardine oſtium regitur, ſic hujus ſanctæ Sedis authoritate omnes Eccleſiæ Domino diſponente reguntur. Igitur ſi quæ cauſæ difficiliores inter vos ortæ fuerint, ad hujus ſanctæ Sedis apicem eas, quaſi ad caput referte: ut Apoſtolico terminentur judicio. *Diſt. 22. c. Sacroſancta. Idem. Diſt. 22. c. In novo. Matth. 16.*

ZEPHYRINUS Romanæ urbis Archiepiſcopus omnibus Epiſcopis ſalutem. Ad Romanam Eccleſiam ab omnibus, maxime tamen ab oppreſſis, appellandum eſt, & concurrendum quaſi ad matrem: ut ejus uberibus nutriantur, authoritate defendantur, & a ſuis oppreſſionibus releventur, quia non poteſt, nec debet oblviſci mater filium ſuum. Judicia enim Epiſcoporum majoreſque Eccleſiæ cauſæ a *2. q. 6. c. Ad Romanam 2.*

Sede Apoſtolica, & non ab alia ſunt terminandæ, quia licet in alios transferatur * Epiſcopos, beato tamen Apoſtolo Petro dictum eſt: Quæcunque ligaveris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis, & quæcunque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis.

*Addendum forte * poteſtas.*

Diſt. 12 c. Non decet.

CALLISTUS Archiepiſcopus Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ omnibus Epiſcopis ſalutem. Non decet a capite membra diſſidere, ſed juxta ſacræ ſcripturæ teſtimonium omnia membra caput ſequantur. Nulli vero dubium eſt, quod Apoſtolica Eccleſia mater ſit omnium Eccleſiarum: a cujus vos regulis nullatenus convenit deviare; & ſicut Dei Filius venit facere voluntatem Patris ſui, ſic & vos voluntatem veſtræ implete matris, quæ eſt Eccleſia. Quicquid ergo ſine diſcretione juſtitiæ contra hujus diſciplinam actum fuerit, ratum habere ratio nulla permittit.

FABIANUS Epiſcopus Romæ omnibus Epiſcopis ſalutem. Si in rebus ſæcularibus ſuum cuique jus, & proprius ordo ſervandus eſt: quanto magis in Eccleſiaſticis diſpoſitionibus nulla debet induci confuſio, quod hac obſervatione ſervabitur, ſi nihil poteſtati, ſed totum æquitati tribuitur?

Idem. Si quis judicem ſibi adverſum ſenſerit, vocem appellationis adhibeat. Appellantem autem non debet afflictio ulla, aut detentionis injuriare cuſtodia:

2. q. 6 c. Liceat. cum ſeq.

ſed liceat appellatori vitiatam cauſam appellationis remedio ſublevare. Liceat etiam in cauſis criminalibus appellare, nec vox appellationis denegetur ei, quem in ſupplicium ſententia deſtinarit. Pulſator ante ſuum judicem cauſam dicat, & non ante ſuum judicem pulſatus, ſi voluerit, taceat, & ut pulſoris, quoties appellaverint, induciæ dentur, nec quenquam non a ſuo judice dicta ſententia conſtringat.

Ibidem. c. Si quis veſtrum.

SIXTUS univerſalis Apoſtolicæ Eccleſiæ Epiſcopus omnibus ſanctæ Dei Eccleſiæ Rectoribus Salutem. Si quis veſtrum pulſatus fuerit in aliqua adverſitate, licenter hanc ſanctam, & Apoſtolicam appellet Sedem, & ad eam quaſi ad caput, ſuffugium habeat, ne innocens damnetur, aut Eccleſia ſua detrimentum patiatur. Si autem neceſſe ei evenerit, eamque minime appellare voluerit, & vocatus tamen ab hac ſancta Sede fuerit, non renuat venire: ſed confeſtim, ut ei nuntiatum fuerit, venire feſtinet: & cauſas, pro quibus vocatus eſt, prudenter diſponat, atque ſi neceſſe fuerit aliquid corrigere cum his, quos primos hic invenerit, corrigat. Ad Eccleſiam tamen ſuam non prius revertatur, quam hinc literis Apoſtolicis, vel formatis pleniter inſtructus, atque purgatus ſit, fuerit unde. Et poſtquam domum reverſus fuerit, cognoſcant vicini ſui, qualiter hic ſuam, aliorumque cauſam finierit, quatenus ea abſque aliqua ambiguitate nunciare, & prædicare poſſit omnibus. Si quis autem aliter agere præſumpſerit, ſciat cenſuram hujus Sedis cum omnibus membris ſuis ſibi non deeſſe venturam, & ſicut egerit, ita recipiet: ſi bene, bene; ſi grave, grave; ſi peſſime, peſſime; quoniam dignus eſt operarius mercede ſua.

9. q. 3. Nemo jud.

SYLVESTER Papa in generali reſidens Synodo dixit: Nemo judicabit primam Sedem, juſtitiam temperare deſiderationem, neque enim ab Auguſto, neque ab omni Clero, neque a Regibus, neque a Populo Judex judicabitur.

JULIUS, Apoſtolicæ Sedis Epiſcopus omnibus Epiſcopis ſalutem. Habet ſacroſancta Romana Eccleſia poteſtatem, ſingulari ſibi privilegio conceſſam, aperire, & claudere januas regni cœleſtis, quibus voluerit.

Ibidem. c. Cuncta per mundum

GELASIUS Epiſcopus omnibus Epiſcopis. Cuncta per mundum novit Eccleſia, quod ſacroſancta Romana Eccleſia de omni Eccleſia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: ſiquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum eſt, ab illa autem nemo eſt appellare permiſſus. Sed nec illa præterimus, quod Apoſtolica Sedes ſine ulla Synodo præcedente exolvendi, quos Synodus iniqua damnaverat: & damnandi, nulla exiſtente Synodo, quos, oportuit, habeat facultatem: & hæc nimirum pro ſuo Principatu, quem beatus Petrus Apoſtolus Domini voce & tenuit ſemper, & retinebit.

Ibidem. c. Aliorum.

SYMMACHUS Papa univerſis Epiſcopis. Aliorum hominum cauſas Deus voluit per homines terminare, ſacro vero ſanctæ Sedis Romanæ Præſulem ſuo ſine

quæſtione reſervavit arbitrio, voluit beati Petri ſucceſſores cœlo tantum debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inviolatam exhibere conſcientiam.

VIGILIUS Papa dilectiſſimo fratri Euthero Coëpiſcopo. Nulli vel tenuiter ſcienti, vel pleniter ſapienti dubium eſt, quod Eccleſia Romana fundamentum, & forma ſit Eccleſiarum, a qua omnes Eccleſias principium ſumpſiſſe nemo recte credentium ignorat: quoniam licet omnium Apoſtolorum par eſſet electio, beato Petro tamen conceſſum eſt, ut cæteris præemineret, unde & Cephas vocatur, quia caput, & primus eſt omnium Apoſtolorum, & quod in capite præceſſit, in membris ſequi neceſſe eſt; quamobrem ſancta Romana Eccleſia ejus merito Domini voce conſecrata Primatum tenet omnium Eccleſiarum: ad quam tam ſancta Epiſcoporum negotia, atque querelæ, atque judicia, quam & majores Eccleſiarum quæſtiones quaſi ad caput ſemper referendæ ſunt: nam & qui ſe ſcit aliis eſſe præpoſitum, non moleſte ferat aliquem ſibi eſſe prælatum. Ipſa namque Eccleſia, quæ prima eſt, ita reliquis Eccleſiis vices ſuas credidit largiendas, ut in partem vocatæ ſint ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Unde omnium appellantium Sedem Apoſtolicam Epiſcoporum judicia, & cunctarum majorum negotia cauſarum eidem ſanctæ Sedi reſervata eſſe liquet. Præſertim cum in his omnibus ejus ſemper ſit expectandum conſilium: cujus tramiti ſi quis obviare tentaverit, Sacerdotum cauſas ſe non ſine honoris ſui periculo apud eandem ſanctam Sedem noverit redditurum. *2 q. 6. c. Qui ſe ſcit.*

GREGORIUS ſervus ſervorum Dei omnibus Epiſcopis per diverſas Provincias conſtitutis. Divinis præceptis, & Apoſtolicis ſaluberrimis incitamur monitis: ut pro omnium ſtatu impigro vigilemus affectu; & quia cunctarum diſpoſitione divina Eccleſiarum curam gerimus, omnium noſtra poſcentibus ſuffragia Apoſtolica authoritate ſubvenire optamus quoniam divinæ virtutis, & infirmitatis humanæ ſanctio eſt, ut omnium Eccleſiarum negotia ad noſtræ reparationis tendant affectum. Quapropter has ad vos literas deſtinamus: in quibus decreto noſtro veſtram rogantes charitatem mandamus, ut nihil prius de eo: quod ad ſinum ſanctæ Romanæ confugit Eccleſiæ, ejuſque implorat auxilium, decernatur, quam ab ejuſdem Eccleſiæ fuerit præceptum authoritate: quæ vices ſuas ita aliis impertivit Eccleſiis, ut in partem ſint vocatæ ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Si autem, quod non arbitramur, a quoquam ſecus præſumptum fuerit, ab officio Cleri ſubmotus Apoſtolicæ authoritatis reus ab omnibus judicetur, ne lupi, qui ſub ſpecie ovium ſubintrarunt, beſtiali ſævitia quoſque audeant dilacerare: & quod ſibi fieri nolunt, aliis inferre præſumant.

Idem eiſdem. Præceptis Apoſtolicis non dura ſuperbia reſiſtatur, ſed per obedientiam quæ a ſancta Romana, & Apoſtolica authoritate juſſa ſunt, ſalutifere impleantur: ſi ejuſdem ſanctæ Eccleſiæ, quæ eſt caput veſtrum, communionem habere deſideratis. Non novum aliquid præſenti juſſione præcipimus, ſed illa, quæ olim indulta videntur, firmamus, cum nulli dubium ſit, quod non ſolum Pontificalis accuſatio, ſed omnis ſanctæ religionis relatio ad Sedem Apoſtolicam, quaſi ad caput Eccleſiarum, debeat referri, & inde normam ſumere, unde ſumpſit exordium, ne caput inſtitutionis videatur omittere, cujus authoritatis ſanctionem omnes teneant Sacerdotes, qui nolint ab Apoſtolicæ, ſuper quam Chriſtus univerſalem fundavit Eccleſiam, ſoliditate divelli. Si quis hæc Apoſtolicæ Sedis præcepta non obſervaverit, percepti honoris hoſtis eſſe non dubitetur. *Diſt 12. Præceptis.*

In eiſdem. Nulli fas eſt vel velle, vel poſſe tranſgredi Apoſtolicæ Sedis præcepta, nec ejus diſpoſitionis miniſterium, quod omnium ſequi oportet charitatem. Sit ergo ruinæ ſuæ dolore proſtratus, quiſquis Apoſtolicis voluerit contraire decretis, nec locum deinceps inter Sacerdotes habeat, ſed extorris a ſancto miniſterio fiat, nec de ejus judicio quiſquam noſtram curam habeat. Quoniam jam damnatus a ſancta & Apoſtolica Eccleſia, ejuſque authoritate, & propria inobedientia, atque præſumptione a quoquam eſſe non dubitatur, quia majoris excommunicationis dejectione eſt exigendus, cui ſanctæ Eccleſiæ * commiſſa fuerit diſciplina: qui non ſolum prælatæ ſanctæ Eccleſiæ juſſionibus parere debuit, ſed etiam *Diſt. 19. Nulli fas.* ** Forte prætermiſſa.*

aliis, ne præterirent, inſinuare. Sit ergo alienus a divinis, & Pontificalibus officiis, qui noluit præceptis obedire Apoſtolicis.

Si quis ſuper his nos arguere voluerit, aut extra authoritatem facere contenderit, veniet ad Sedem Apoſtolicam, quo omnia Eccleſiaſtica negotia, de quibus quæſtio habetur, confluere juſſa ſunt: ut ibi ante confeſſionem Sancti Petri mecum juſte decertet, quatinus inibi unus ex vobis ſententiam ſuſcipiat.

17. q. 4. Nemini.

NICOLAUS Papa omnibus Epiſcopis. Nemini licitum eſt de Sedis Apoſtolicæ judicio judicare, aut illius ſententiam retractare permiſſum, videlicet propter Romanæ Eccleſiæ Primatum Chriſti munere in beato Petro Apoſtolico divinitus collatum.

Cyp. in tract. de ſimp. Prælatorum. 24. q. 1. c. Loquitur Dominus. Joan. 20.

CÆCILIUS CYPRIANUS in epiſtola ſua dicit ita. Loquitur Dominus ad Petrum: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Super unum ædificat Eccleſiam, & quamvis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat, Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum: tamen ut unitatem manifeſtaret, unitatis ejuſdem originem ab uno incipientem ſua authoritate diſpoſuit. Hoc erant utique cæteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio prædití, & honoris, & poteſtatis: ſed exordium ab unitate proficiſcitur, ut Eccleſia Chriſti una monſtretur, quam unam Eccleſiam etiam in Cantico Canticorum Spiritus Sanctus ex perſona Domini deſignat, & dicit: Una eſt columba mea, perfecta mea, una eſt matri ſuæ electa genitricis ſuæ. Hanc Eccleſiæ unitatem, & beatus Apoſtolus Paulus docet, & Sacramentum unitatis oſtendit dicens: Unum corpus, & unus Spiritus, una fides, unum baptiſma, unus Deus. Quam unitatem tenere firmiter, & vendicare debemus, maxime nos Epiſcopi, qui in Eccleſia præſidemus, ut Epiſcopatum quoque ipſum unum, atque indiviſum probemus. Nemo fraternitatem fallat, nemo fidei virtutem perfida prævaricatione corrumpat.

Cant. 6. Epheſ. 4.

Ibidem.

Idem. Epiſcopatus unus eſt, cujus a ſingulis in ſolidum pars tenetur: Eccleſia una eſt, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur, quomodo ſolis multi radii ſunt, ſed lumen unum, & rami arboris multi ſunt, ſed robur unum tenaci fundatum radice, & quomodo de fonte uno rivi plurimi defluunt, numeroſitas licet diffuſa videatur exundantis copiæ largitate, unitas tamen ſervatur in origine. Avelle radium ſolis a corpore, diviſionem lucis unitas non capit; ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit; a fonte præcide rivum, præciſus areſcit: ſic & Eccleſia Domini luce perfuſa per orbem totum radios ſuos porrigit; unum tamen eſt, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis ſeparatur. Ramos ſuos in univerſam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius pandit: unum tamen caput eſt, & origo una, & una mater fœcunditatis ſucceſſibus copioſa. Adulterari non poteſt ſponſa Chriſti; incorrupta eſt, & pudica, unam domum novit, unius cubiculi ſanctitatem caſto pudore cuſtodit.

Ibidem.

Idem. Alienus eſt, prophanus eſt, hoſtis eſt, habere non poteſt Deum Patrem: qui univerſalis Eccleſiæ non tenuerit unitatem.

Hactenus ex codice antiquo.

SUFFICERENT quidem iſta apud eos Chriſtianos, qui parent, & ſimpliciter credunt quicquid tradit, ac tenet ſancta mater Eccleſia. Cum autem noſtra ætate Sedis Apoſtolicæ authoritas a plurimis Belial, & inobedientiæ filiis non ſolum revocetur in dubium, ſed etiam editis libellis impugnetur: pluribus profecto & ſcripturarum teſtimoniis, & ſanctorum Patrum aſtipulationibus debet Primatus Petri, & ſucceſſorum ejus affirmari. Id quod efficaciter præſtiterunt nuper hoc ævo ſane doctiſſimi viri, ac reverendiſſimi Patres, Thomas Cardinalis Sancti Sixti, Joannes Epiſcopus Roffenſis, Ambroſius Catharinus Senenſis, Joannes Faber Conſtantienſis, Joannes Eccius Procancellarius Ingolſtadienſis, & nonnulli alii. Copioſiſſime enim ſimul, & ſolidiſſime oſtenderunt ex ſacris literis, ex antiquis Conciliis, ex Apoſtolicis decretis, ex antiquiſſimis Patribus, ex probatiſſimis Ec-

cleſiæ Doctoribus, ex legibus denique publicis, & approbatis hiſtoriis rem hanc ita
clare deduxerunt, ut de ea nemo amplius dubitare queat, niſi qui per hæreſim, &
rebellionem penitus eſt ſubverſus, ac judicio proprio (ut ait Apoſtolus) condem- *Ad Tit. 3.*
natus. Cum autem iſtorum libri non omnibus paſſim ſint ad manum, operæ pre-
tium fuerit hic aliquot teſtimoniis propoſitum confirmare: ne lector dubio, aut
ſuſpenſo animo tot, ac tam præclara, ac pia veterum Romanorum Pontificum de-
creta, quæ nunc eduntur, legat, cui profecto omnem dubitationis ſcrupulum, ſi
non obſiſtat rebellionis, aut odii affectus, ſequentes poterunt authoritates eximere.

Ipſe enim Dominus, & Salvator noſter Jeſus Chriſtus in ſingularem prærroga- *Matth. 16.*
tivam ſic loquitur in Evangelio ad Petrum: Beatus es Simon Bar Jona, quia caro,
& ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus, &c. Item, Tu es Petrus, & ſuper
hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Tertio, Tibi dabo claves regni Cœlo-
rum, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis. Quarto, *Luc. 22.*
Ego, rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma *Joan. 21.*
fratres tuos. Quinto, Simon Joannis diligis me plus his? Paſce agnos meos, paſce
oves meas. Hæc profecto ſingulariter Petro, primo Romanæ Eccleſiæ Pontifici,
nulli aliorum Apoſtolorum dixit Dominus. Sunt & alia plura Evangelii loca, ex
quibus Petri Primatum haud obſcure obſervare liceat. Ubique enim in Apoſto- *Matth. 10.*
lorum Catalogis primo loco ponitur Petrus, licet vocatione primus non fuerit, & *Marc 3.* *Luc 6.*
non raro nominatim præ aliis commemoratur. Atque pro ſolvenda didrachma ait *Matth. 17.*
Dominus illi ſpecialiter, Vade ad mare, & mitte hamum, & eum piſcem, qui pri-
mus aſcenderit, tolle, & aperto ore ejus invenies ſtaterem, illum ſumens da eis pro
me, & te. Neque ſine myſterio dixit ei, Tu me ſequere, ut ſcilicet ſimili mortis ge- *Joan. 21.*
nere eum ſequeretur, cujus in Eccleſia vices præ cæteris adminiſtraturus erat, nec
parvi momenti eſt, quid a ſe Petra Chriſtus Simonem, mutato nomine, Petrum vo-
cavit, Tu vocaberis (inquit) Cephas, quod interpretatur Petrus, quia ſuper hanc *Joan. 1.*
Petram ædificabo Eccleſiam meam. Neque caret myſterio, quod cum Dominus *Matth. 16.*
poſt reſurrectionem ſuam ſe diſcipulis ſuis manifeſtaret iterum ad mare Tybe- *Joan. 21.*
riadis, ſolus Petrus, cum audiſſet quia Dominus eſt, tunica ſe ſuccinxit, erat enim
nudus, & miſit ſe in mare: alii autem diſcipuli navigio venerunt. Hoc quippe
ſignum fuit (ut ait ſanctus Bernardus) ſingularis Pontificii Petri, per quod non *Bern. li. 2. ad*
navem unam, ut cæteri quique ſuam, ſed ſæculum ipſum ſuſceperit gubernan- *Euge.*
dum; mare enim ſæculum eſt, naves Eccleſiæ: inde eſt, quod altera vice Matthæi
decimo quarto, & Marci ſexto inſtar Domini gradiens ſuper aquas, unicum ſe
Chriſti Vicarium deſignavit, qui non uni populo, ſed cunctis præeſſe deberet, ſi-
quidem aquæ multæ populi multi. Solus ergo ſupra mare juſſus eſt venire ad
Chriſtum, ut daretur intelligi, quod totus orbis, qui per mare eſt deſignatus, ſuæ
ditioni parere deberet. Neque fruſtra dictum Petro putat ſanctus Ambroſius, Duc
in altum, hoc eſt in profundum diſputationum. Quid enim eſt tam altum, quam *Luc. 5.*
altitudinem divitiarum videre, ſcire Filium Dei, & profeſſionem divinæ genera- *Rom. 11.*
tionis aſſumere? Non turbatur itaque navis, quæ Petrum habet; turbatur autem *24. q. 1. Non*
illa, quæ Judam habet. Per navem enim Petri, quam Chriſtus aſcendit, Eccleſia *turbatur.*
ſignificatur. Sed & alia loca Evangelii animadvertunt ſacri Interpretes circa Pe-
trum ad univerſalis Eccleſiæ curam pertinentia, velut Matth. XVIII. Accedens
Petrus ad Jeſum dixit, Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei?
ubi ſane tanquam futurus Præſes Eccleſiæ, fraternæ correctionis modum diligen-
ter præ aliis quæſivit Apoſtolis. Et ſequenti cap. Ecce (inquit) nos reliquimus *Matth. 19.*
omnia, & ſequuti ſumus te, quid ergo erit nobis? ubi Chryſoſtomus ait: Interro-
gat Petrus, ut tu inops diſcas, quoniam in nullo hinc diminutus es. Qui enim
claves regni Cœlorum acceperat pro his, quæ ibi ſunt, confidit, & pro orbe ter-
rarum interrogat. Inſtante item tempore paſſionis ſoli Petro nominatim, dixit
Dominus, Simon dormis, non potuiſti una hora vigilare mecum? ubi voluit oſ- *Marc. 14.*
tendere Chriſtus Petrum præ cæteris ex commiſſo ſibi officio debere vigilare. *Luc. 22.*
Sed & abſciſſio auriculæ a Beato Auguſtino, & Gregorio in myſterium Paſtorale
trahitur. Quare tollit (inquiunt) autem Petrus? quia ipſe eſt, qui accipit claves
regni Cœlorum. Ille enim condemnat, qui & abſolvit, quoniam ligandi, atque

ſolvendi idem adeptus eſt poreſtatem. Tollit autem aurem male audientis, tollit autem gladio ſpirituali aurem interiorem male intelligentis. Hæc & id genus plura Evangeliorum loca ſymbolice ad Petri Primatum referuntur a ſacrarum literarum Interpretibus, etiam antiquiſſimis, noo modo Latinis, ſed & Græcis, quos recenſere longum foret. Sunt & alia ſcripturæ loca tum in epiſtolis, tum in actibus Apoſtolorum, quæ Principem Apoſtolorum fuiſſe Petrum aperte declarant, *In artic. 25.* uti Roffenſis Epiſcopus eleganter deducit: ſed hic commode referri, propter prolixitatem oon poſſunt: ſatis itaque fuerit pro ampliori hujus rei declaratione tres *Dionyſius de tranſitu Mariæ.* ex antiquis Eccleſiæ Doctoribus in teſtimonium accerſere. Hæc autem ſunt verba Beati Dionyſii, quem Areopagitam vocant, cap. III. de divinis nominibus ad Timotheum. Namque & apud ipſos divino ſpiritu plenos Pontifices noſtros, cum & nos (ut noſti) & pleriqoe ex ſanctis Fratribus noſtris ad contuendum corpus illud, quod authorem vitæ, Deumque ceperat, conveniſſemus (aderat autem & frater Domini Jacobus, & Petrus ſupremum decus, & antiquiſſimum Theologorum columen) ubi poſt contuitum placuit, ut infinite potentem divinæ infirmitatis bonitatem Pontifices laudarent omnes, quiſque pro captu ſuo, hæc ibi. Et alibi vocat Petrum non raro ſummum, & verticalem Apoſtolum, quemadmodum *Chryſoſt. in Matth. Omel. LX.* poſtea eundem vocavit B. Chryſoſtomus os, & Principem Apoſtolorum, verticem totius conſortii, paſtoremqoe ac caput Eccleſiæ. Sed & Cyrillus, Origeneſque, & Theophilus, id genus epitheta illi attribuiſſe leguntur. Sic deinde antiquiſſimus Afrorum ſcribit in libro de præſcriptione Hæreticorum Tertullia*Tertullian.* nus. Si Italiæ (inquit) adjeceris, habes Romanam Eccleſiam, uode nobis quoque authoritas præſto eſt ſtatuta. Felix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt, ubi Petrus paſſioni dominicæ adæquatur, ubi Paulus Joannis exitio coronatur, ubi Apoſtolus Joannes, poſteaquam in oleum igneum demerſus nihil paſſus eſt, in inſulam relegatur, videmus quid dixerit, quid docuerit, hæc ille. An vero non eſt hoc grande teſtimonium, ab eo præſertim, qui Romanis Clericis inimicus fuiſſe legitur? Sic antiquiſſimus item La*Iren. li. 3. c. 3.* tinorum aote M. CCCL. annos Irenæus, Epiſcopus Lugdunenſis, libro III. contra hæreticos. Maximæ (inquit) & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ a glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ, & conſtitutæ Eccleſiæ eam, qoam habet ab Apoſtolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem; per ſucceſſiones Epiſcoporum pervenientem uſque ad nos judicantes confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per ſibi placentiam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, & ſententiam malam, præter quam oportet, colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem conveniri Eccleſiam, hoc eſt eos, qui ſunt undique fideles: in qua ſemper ab his, qui ſunt undique, conſervata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio. His itaque, & id geous aliis rationibus, & authoritatibus conſtat Romanam Eccleſiam ſemper habuiſſe Primatum inter omnes totius orbis Eccleſias a temporibus Apoſtolorum in hanc uſque horam. Unde allegatur a Fabro Conſtantienſi Græ*Hugo Etherianus.* cus author Hugo Etherianus, qui tempore Manuelis Imperatoris (cujus filius Joannes Imperator Florentino interfuit Concilio) in Latinorum ſententiam tres libros de proceſſione Spiritus ſancti ſcripſit in hæc ſane verba. Quibus ex verbis liquido claret, quod Petrum, ejuſqoe ſucceſſorem principem Chriſtus & caput non modo Latinorum, Græcorum, Occidentis, & Septentrioois univerſi, verum etiam Armenorum, Arabum, & totius Orientis, ac Meridiani climatis in perpetuum conſtituit. Ob quam rem Occidui Solis limites univerſi Petri ſucceſſorem ex tunc ſibi Dominum recognoſcunt, & ſub illo Præſule diriguntur, quod omnes facere opportunum eſt. Hæc Græcus ille author modernus. Hinc certe *Privilegia Ro. Eccl.* ſunt ampliſſima illa Sedis Apoſtolicæ privilegia, quæ Julius Papa, & Athanaſius Patriarcha ad longum commemorant in epiſtolis ſuis ex Concilio Nicæno, quæ tamen & ante huic Sedi fuiſſe attributa ex hiſtoria Eccleſiaſtica, veterumque *Diſt. 17. c. Synodum.* Pontificum decretis, haod obſcure cognoſcitur. Ita enim ante Nicænam Synodum ſcripſit Marcellus Papa & martyr Maxentio Epiſcopo, Synodum Epiſcoporum abſque hujus Sedis Romanæ authoritate (quamvis quoſdam Epiſcopos

poſſitis congregare) non poteſtis tegulariter facere, neque nullum Epiſcopum,
qui hanc appellavit Apoſtolicam Sedem damnare, antequam hinc diffinitiva ſen-
tentia procedat. Nemo igitur ſine peccato aut inſtituta ejus contemnit, aut ejus
præcepta tranſgreditur: unde ait Damaſus Papa : Omnia decretalia cunctorum 25. q. 1. c. Omnia.
prædeceſſorum noſtrorum Conſtituta, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus, & Cano-
num ſunt promulgata diſciplinis, ita ab omnibus Epiſcopis, ac Sacerdotibus ge-
neraliter cuſtodiri debere mandamus : ut ſi quid in illa commiſerint, veniam ſibi
honotis deinceps noverint denegari. Quod ſi ſanctis iſtis Pontificibus, velut in
propria cauſa, minus credendum eſſe dixerint adverſarii, credant ſaltem Beato
Cypriano ſuperius allegato, cujus & hæc ſunt ad Sanctum Cornelium Roma- Cypr. in epiſt. l. 1. ep. 3.
num Pontificem verba. Quales putas eſſe eos, qui Sacerdotum hoſtes, & con-
tra Eccleſiam Catholicam tebelles, nec præmonentis Domini comminatione,
nec futuri judicii ultione terrentur ? Neque enim aliunde hæreſes obortæ ſunt,
aut nata ſunt ſchiſmata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec
unus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Chriſti cogitatur.
Cui ſi ſecundum magiſteria divina obtemperaret fraternitas univerſa, nemo ad-
verſum Sacetdotum collegium quicquam moveret, nemo poſt divinum judi-
cium, poſt populi ſuffragium, poſt Coëpiſcoporum conſenſum judicem ſe, non
jam Epiſcopi, ſed Dei faceret.

Explicit tractatus de Primatu Romanæ Eccleſiæ.

ANTIQUA

ᵃANTIQUA ROMANORUM PONTIFICUM DECRETA, IN CODICE ANTIQUO CANONUM CONTENTA.

NICOLAUS Papa Archiepiſcopis, & Epiſcopis pet Galliam conſtitutis. Si Romanorum Pontificum decreto cæterorum opuſcula tractatorum, approbantur vel teprobantur: ita, ut quod vere Sedes Apoſtolica probavit, hodie teneatur acceptum, & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatut, quando potius ea, quæ ipſa pto catholica fide, pro ſanis dogmatibus, pto variis, & multifariis Eccleſiæ neceſſitatibus, & fidelium moribus diverſo tempore ſcripſit: omni honore debent præferri, & ab omnibus prorſus in quibuſlibet neceſſitatibus, vel opportunitatibus, diſcretione, vel diſpenſatione magiſtra, reverenter aſſumi? Quanquam quidam veſtrum ſcripſerunt, haud illa decretalia priſcorum Pontificum in toto Canonum Codicis corpote eſſe deſcripta, & ideo inter Canones non aſſumenda, cum tamen & ipſi, ubi ſuæ intentioni hæc ſuffragari conſpiciunt, in omnibus illis indifferenter utantur. *Diſt. 19 c. Si Romanorum.*

ᵃ *Antiqua Romanorum, &c.*] Deeſt in noſtris exemplaribus, & ad hanc collectionem proprie non pertinet.

EPISTOLA SANCTI AMBROSII AD SYRICIUM PAPAM.

DOMINO *dilectiſſimo fratri Syricio Papæ Ambroſius Epiſcopus, Baſſianus Epiſcopus, & cæteri. Recognovimus literis ſanctitatis tuæ boni* Ambr. in Ep. l. 10. ep. 81.
Paſtoris excubias, qui fideliter commiſſam tibi januam ſerves, & pia ſollicitudine Chriſti ovile cuſtodias dignus, quem oves Domini audiant, & ſequan- Providus Paſtor Syricius.

tur. Et ideo quia noſti oviculas Chriſti, lupos facile deprehendes, & occurres, quaſi providus paſtor, ne iſti morſibus perfidiæ ſuæ, feralique ululatu Dominicum ovile diſpergant. Laudamus hoc, Domine frater, nobis dilectiſſime, & toto concelebramus affectu, nec miramur, ſi luporum rabie grex Domini perhorruit, in quibus Chriſti vocem non recognovit. Errores Joviniani. *Agreſtis enim ululatus eſt nullam virginitatis gratiam, nullum caſtitatis ordinem ſervare, promiſcue omnia velle confundere, diverſorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam cœleſtium remunerationum inducere.* Virginitas præferenda conjugio. Gen. 1. *Sed quæ poteſt laus eſſe conjugii, ſi nulla virginitatis eſt gloria? Neque vero nos negamus ſanctificatum a Chriſto eſſe conjugium, divina voce dicente, Erunt ambo in carne una, & in uno Spiritu; ſed prius eſt, quod nati ſumus, quam quod effecti, multoque præſtantius divini operis myſterium, quam humanæ fragilitatis remedium.* 1. Cor. 7. *Jure laudatur bona uxor, ſed melius pia virgo præfertur, dicente Apoſtolo, Qui jungit virginem ſuam, bene facit: & qui non jungit, melius facit: hæc enim cogitat, quæ Dei ſunt, illa quæ mundi. Illa conjugalibus vinculis colligata eſt, hæc libera vinculorum; illa ſub lege, iſta ſub gratia. Bonum conjugium, per quod eſt inventa poſteritas ſucceſſionis humanæ, ſed melius virginitas, per quam regni cœleſtis hæreditas acquiſita, & cœleſtium meritorum reperta ſucceſſio. Per mulierem cura ſucceſſit, per virginem ſalus evenit. Denique ſpeciale donum virginitatis Chriſtus eligit, & integritatis munus exhibuit, atque ipſe repræſentavit, quod elegit in matre. Et infra. Quid autem etiam viduitatis attexamus præconia,* Viduitas. *cum in Evangelio, poſt virginis celeberrimum partum, Anna vidua ſubrogetur, quæ vixerat cum viro ſuo annis ſeptem a virginitate ſua, & hæc vidua annorum* LXXXIV. *quæ non diſcedebat de templo jejuniis, & obſecrationibus ſerviens die, ac nocte, & merito habilis viduitas.* Jejunium. *Denique ſi Adam ſic exegiſſet jejunium, non fuiſſet nudus effectus. Niniven amor jejunii liberavit, & ipſe Dominus ait, Non ejicietur, niſi per orationem, & jejunium. Sed quid plura apud magiſtrum, atque doctorem, cum jam dignum præmium retulerunt illi perfidiæ ſuæ? Et infra. Ita* Damnatio hæreticorum. *Jovinianum, Auxentium, Germinatorem, Felicem, Protinum, Genialem, Martianum, Januarium, & Ingenioſum, quos ſanctitas tua damnavit, ſciat apud nos quoque ſecundum judicium tuum eſſe damnatos. Incolumem te, & florentiſſimum Deus noſter teneat omnipotens, domine dilectiſſime frater.*

Incipiunt Tituli Decretorum Papæ Syricii, numero XV.

1 DE Arianis non rebaptizandis.
2 Ut præter Paſcha & Pentecoſten baptiſma non celebretur.
3 De Apoſtatis.
4 Quod non liceat alterius ſponſam ad matrimonii jura ſortiri.
5 De his qui pœnitentiam minime ſervaverunt.
6 De Monachis, & Virginibus propoſitum non ſervantibus.
7 De Clericis incontinentibus.
8 Quales debeant ad Clericatus officium pervenire.
9 De Clericorum converſatione.
10 De grandævis.

11 Quod Clericus, qui ſecundam uxorem duxerit, deponatur.
12 Quæ fœminæ cum Clericis habitare debeant.
13 De Monachorum promotione.
14 Quod pœnitens non * ſit Clericus. Al. * ſiat
15 Ut ſi per ignorantiam vel pœnitens, vel digamus, aut viduæ maritus Clerici facti fuerint, non promoveantur.

INCIPIT EPISTOLA DECRETALIS PAPÆ SYRICII.

Syricius Himerio Epiſcopo Tarraconenſi Salutem.

DIRECTA ad deceſſorem noſtrum ſanctæ recordationis Damaſum fraternitatis tuæ relatio me jam in ſede ipſius conſtitutum, quia ſic Dominus ordinavit, invenit: quam cum in conventu fratrum ſollicitius legeremus, tanta invenimus, quæ repræhenſione, & correctione ſint digna: quanta optamus * laudando cognoſcere. Et quia neceſſe nos erat in ejus labores, curaſque ſuccedere, cui per Dei gratiam ſucceſſimus in honore: facto ut oportebat, primitus meæ provectionis judicio, ad ſingula, prout Dominus adſpirare dignatus eſt, conſultationi tuæ reſponſum competens non * negamus. Quia pro officii noſtri conſideratione non eſt nobis diſſimulare, non eſt tacere libertas: quibus major cunctæ Chriſtianæ religionis zelus incumbit, portamus onera omnium, qui gravantur. Quinimmo hæc portat in nobis beatus Apoſtolus Petrus, qui nos in omnibus, ut confidimus, adminiſtrationis ſuæ protegit, & tuetur Hæredes.

* Lego *laudanda*

Al. * *negaveimus Officium Rom. Pont.*

De Arianis non rebaptizandis.

CAP. I.

PRima itaque paginæ tuæ fronte ſignaſti baptizatos ab impiis Arianis plurimos ad fidem Catholicam feſtinare, & quoſdam de fratribus noſtris eoſdem denuo baptizare velle, quod non licet, cum * hæc fieri & Apoſtolus vetet, & Canones contra dicant, & poſt caſſatum Ariminenſe Concilium miſſa ad Provincias, a venerandæ memoriæ prædeceſſore meo Liberio generalia decreta prohibeant, quos nos cum Novatianis, aliiſque Hæreticis, ſicut eſt in Synodo conſtitutum, per invocationem ſolam ſeptiformis Spiritus Epiſcopalis manus impoſitione, Catholicorum conventui ſociamus, quod etiam totus oriens, occidenſque cuſtodit, a quo tramire vos quoque poſt hac minime convenit deviare: ſi non vultis a noſtro collegio Synodali ſententia ſeparari.

Al. * *hoc Epheſ. 4. Decreta Liberii Papæ.*

In Concil. Nic. cap. 8.

Ut præter Paſcha, & Pentecoſten baptiſmum non celebretur.

CAP. II.

SEquitur de diverſis baptizandorum temporibus, prout unicuique libitum fuerit, improbabilis, & emendanda confuſio: quæ a noſtris conſacerdotibus (quod commori dicimus) non ratione authoritatis alicujus, ſed ſola temeritate præſumitur, ut paſſim, ac libere natalitiis Chriſti, ſeu apparitionis, necnon & Apoſtolorum, ſeu martyrum feſtivitatibus innumeræ (ut aſſeris) plebes baptiſmi myſterium conſequantur, cum hoc ſibi privilegium & apud nos, & apud omnes Eccleſias Dominicum ſpecialiter cum Pentecoſte ſua Paſcha defendat, quibus ſolis per annum diebus ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi convenit ſacramenta. His dumtaxat electis, qui ante quadraginta, vel eo amplius, dies nomen dederint, & exorciſmis, quotidianiſque orationibus, atque jejuniis fuerint expiati, quatinus Apoſtolica illa impleatur præceptio, ut expurgato fermento veteri nova incipiat eſſe conſperſio. Sicut ergo Paſchalem reverentiam in nullo dicimus eſſe minuendam, ita infanti-

De conſecr. Diſt. 4. c. Non ratione. App. 1. Epiphania.

Expiatio baptizandorum per dies XL. 1. Corinth. 5.

bus, qui needum loqui poterunt per ætatem, vel his, quibus in qualibet neceſſitate opus fuerit ſacri unda baptiſmatis, omni volumus celeritate ſuccurri: ne ad noſtrarum perniciem tendat animarum, ſi negato deſiderantibus fonte ſalutari, exiens unuſquiſque de ſæculo & regnum perdat, & vitam. Quicunque etiam diſcrimen naufragii, hoſtilitatis incurſum, obſidionis ambiguum, vel cujuſlibet corporalis ægritudinis deſperationem inciderint, & ſibi unico credulitatis auxilio popoſcerint ſubveniri: eodem, quo poſcunt, momento temporis expedite regenerationis præmia conſequantur. Hactenus erratum in hac parte ſufficiat, nunc præfatam regulam omnes teneant Sacerdotes, qui nolunt ab Apoſtolicæ Petræ, ſuper quam Chriſtus univerſalem conſtruxit Eccleſiam, ſoliditate divelli.

Baptiſmus in neceſſitate.

Matth. 16.

De Apoſtatis.

CAP. III.

Si Apoſtata reſipiſcat.

ADjectum eſt etiam, quoſdam Chriſtianos ad Apoſtaſiam (quod dici nephas eſt) tranſeuntes, & Idolorum cultu, ac ſacrificiorum contaminatione prophanatos, quos a Chriſti corpore, & ſanguine, quo dudum redempti fuerant renaſcendo, jubemus abſcindi. Et ſi reſipiſcentes forte aliquando fuerint ad lamenta converſi: his, quamdiu vivunt, agenda pœnitentia eſt, & in ultimo fine ſuo reconciliationis gratia tribuenda, quia docente Domino, Nolumus mortem peccatoris, ſed tantum ut convertatur, & vivat.

Ezech. 18.

Quod non liceat alterius ſponſam ad matrimonii jura ſortiri.

CAP. IV.

27. q. 2. De conjugali.

DE conjugalium autem violatione requiſiſti, ſi deſponſatam alii puellam alter in matrimonium poſſit accipere: hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus, quia illa benedictio, quam nupturæ Sacerdos imponit, apud fideles cujuſdam ſacrilegii inſtar eſt, ſi ulla tranſgreſſione violetur.

De his qui pœnitentiam minime ſervaverunt.

CAP. V.

DE his vero non incongrue dilectio tua Apoſtolicam Sedem credidit conſulendam: qui acta pœnitentia, tanquam canes, ac ſues ad vomitus priſtinos, & volutabra redeuntes, & militiæ cingulum, & ludicras voluptates, & nova conjugia, & inhibitos denuo appetivere concubitus, quorum profeſſam incontinentiam generati poſt abſolutionem filii prodiderunt. De quibus, quia jam ſuffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum: ut ſola intra Eccleſiam fidelibus oratione jungantur, ſacræ myſteriorum celebritati, quamvis non mereantur, interſint: a Dominicæ autem menſæ convivio ſegregentur, ut hac ſaltem deſtructione correpti, & ipſi in ſe ſua errata caſtigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obſcœnis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad Dominum cœperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubveniri. Quam formam & circa mulieres, quæ ſe poſt pœnitentiam talibus pollutionibus devinxerunt, ſervandam eſſe cenſemus.

33. q. 2. c. De his vero. 2. Pet. 2.

De Monachis, & Virginibus propoſitum non ſervantibus.

CAP. VI.

PRæterea Monachorum quoſdam, atque Monacharum, abjecto propoſito ſanctitatis, in tantam proteſtaris demerſos eſſe laſciviam, ut prius clanculo, velut Monaſteriorum * prætextu, illicita, ac ſacrilega ſe contagione miſcuerint, poſtea vero in abruptum conſcientiæ deſperatione perducti de illicitis complexibus libere filios procrearint: quod & publicæ leges, & Eccleſiaſtica jura condemnant. Has igitur impudicas, deteſtabileſque perſonas a Monaſteriorum cœtu, Eccleſiarumque conventibus eliminandas eſſe mandamus. Quatenus retruſæ in ſuis ergaſtulis tantum facinus continua lamentatione deflentes, purificatorio poſſint pœnitudinis igne decoquere, ut eis vel ad mortem ſaltem, ſolius miſericordiæ intuitu per communionis gratiam poſſit indulgentia ſubvenire.

** Lego prætextu*

De Clericis incontinentibus.

CAP. VII.

VEniamus nunc ad ſacratiſſimos ordines Clericorum, quos in venerandæ religionis injuriam ita per veſtras Provincias calcatos, atque confuſos charitate tua inſinuante reperimus: [*Hier. 9.*] ut Hieremiæ nobis voce dicendum ſit: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & flebo populum hunc die, ac nocte? Si ergo beatus Propheta ad lugenda populi peccata non ſibi ait lachrymas poſſe ſufficere, quanto nos poſſimus dolore percelli, cum eorum, qui in noſtro ſunt corpore, compellimur facinora deplorare, quibus præcipue ſecundum beatum Pau- [*2. Cor. 11.*] lum inſtantia quotidiana, & ſollicitudo omnium Eccleſiarum indeſinenter incumbit? [*Diſt. 82. c. Plurimos.*] Quis enim infirmatur, & non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non uror: Plurimos enim Sacerdotes Chriſti, atque Levitas poſt longa conſecrationis ſuæ tempora tam de * conjugibus [*Al. * conjugiis.*] propriis, quam etiam de turpi coitu ſobolem didicimus procreaſſe: & crimen ſuum hac præſcriptione defendere, qua in veteri teſtamento Sacerdotibus ac miniſtris generandi facultas legitur attributa: Dicat mihi nunc, quiſquis ille eſt ſectator libidinum, præceptorque vitiorum: ſi æſtimat, quia in lege Moyſi paſſim ſacris ordinibus a * Domino noſtro [*Al. * Deo*] laxata ſunt fræna luxuriæ: cur eos, [*Levit. 20. Luc. 1.*] quibus committebantur ſancta ſanctorum, præmonet dicens: Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter? Cur etiam procul a ſuis domibus anno vicis ſuæ in templo habitare juſſi ſunt Sacerdotes? hac videlicet ratione, ne vel cum uxoribus poſſint * carnale exercere commercium, [** Lego carnale*] ut conſcientiæ integritate fulgentes acceptabile Deo munus offerrent. Quibus expleto deſervitionis ſuæ tempore, uxorius uſus ſolus ſucceſſionis cauſa fuerat relaxatus: [*Num. 18.*] quia non ex alia, niſi ex tribu Levi, quiſquam ad Dei miniſterium fuerat præceptus admitti, unde & Dominus Jeſus [*Math. 9.*] cum nos ſuo inluſtraſſet adventu, in Evangelio proteſtatur, quia legem venerit implere, non ſolvere. [*Epheſ. 5.*] Et ideo Eccleſiæ, cujus ſponſus eſt, formam caſtitatis voluit ſplendore radiare: ut in die judicii, cum rurſus advenerit, ſine macula, & ruga eam poſſit, ſicut per Apoſtolum ſuum inſtituit, reperire. Quarum ſanctionum omnes Sacerdotes, atque Levitæ inſolubili lege conſtringimur, ut a die ordinationis noſtræ ſobrietati, ac pudicitiæ & corda noſtra mancipemus, & corpora: dummodo per omnia Deo noſtro in his, quæ quotidie offerimus, ſacrificiis placeamus. Qui autem in carne ſunt, dicente electionis vaſe, [*Rom. 8.*] Deo placere non poſſunt, vos autem jam non eſtis in carne, ſed in Spiritu: ſi tamen Spiritus Dei habitat in vobis, [*1. Corinth. 6. Sap. 1.*] & ubi poterit niſi in corporibus, ſicut legimus, ſanctis Dei Spiritus habitare? & quia aliquanti, de quibus loquimur [*Diſt. 82. c. Quia aliquanti.*] (ut tua ſanctitas retulit) ignoratione lapſos eſſe ſe deflent: his hac conditione miſericordiam dicimus non negandam, ut ſine ullo honoris augmento in hoc, quo * detecti ſunt, quamdiu vixerint, [*Al. * dejecti*] officio perſeverent, ſi tamen poſt hæc continentes ſe ſtuduerint exhibere. Hi vero, qui inliciti privilegii excuſatione nituntur, & ſibi aſſerunt veteri hoc lege conceſſum: noverint ſe ab omni Eccleſiaſtico honore, quo indigne uſi ſunt, Apoſtolicæ Sedis authoritate dejectos, nec unquam poſſe veneranda attrectari myſteria, a quibus ſe ipſi, dum obſcœnis cupiditatibus inhiant privaverunt. Et quia exempla præſentia cavere nos præmonent in futurum, quilibet Epiſcopus, Preſbyter, atque Diaconus (quod non optamus) ſi deinceps fuerit talis inventus, jam nunc ſibi omnem per nos indulgentiæ aditum intelligat obſeratum, quia ferro neceſſe eſt excidantur vulnera, quæ fomentorum non ſenſerint medicinam.

De Clericis, quales debeant promoveri.

CAP. VIII.

DIdicimus etiam licenter, ac libere inexploratæ vitæ homines, quibus etiam fuerint numeroſa conjugia, ad præfatas dignitates prout cuicunque libuerit, aſpirare, quod non tantum illis, qui ad hæc immoderata ambitione perveniunt, quantum Metropolitanis ſpecialiter Pontificibus imputamus: qui dum inhibitis auſibus non obſiſtunt, Dei noſtri, quantum in ſe eſt præcepta

contemnunt. Et ut taceamus, quod altius ſuſpicamur, ubi illud eſt, quod Deus noſter data per Moyſen lege conſtituit, dicens, Sacerdotes mei ſemel nubant; & alio loco, Sacerdotes uxorem virginem accipiant, non viduam, non repudiatam, non meretricem. Quod ſecutus Apoſtolus ex perſecutore prædicator, Unius uxoris virum tam Sacerdotem, quam Diaconum fieri debere mandavit. Quæ omnia * a veſtrarum regionum deſpiciuntur Epiſcopis: quaſi in contrarium magis fuerint conſtituta. Et quia non eſt nobis de hujuſmodi uſurpationibus negligendum, ne nos indignantis Domini vox juſta corripiat, quæ dicit: Videbas furem, & currebas cum eo, & ponebas tuam cum adulteris portionem, quid ab univerſis poſt hæc Eccleſiis ſequendum ſit, quid vitandum, generali pronunciatione decernimus.

Levit. 21. Ezech. 44.
1. Timoth. 3.
*Al. * ita*
Pſalm. 49.

De Clericorum converſatione.

CAP. IX.

Diſt. 77. Quicunque.

QUicunque itaque ſe Eccleſiæ vovit obſequiis, a ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari, qui ab acceſſu adoleſcentiæ uſque ad * triceſimum ætatis annum, ſi probabiliter vixerit, una tantum, & ea, quam Virginem communi per Sacerdotem benedictione perceperit, uxore contentus acolythus, & Subdiaconus eſſe debebit, poſt quæ ad Diaconi gradum, ſi ſe ipſe primitus continentia præeunte dignum probarit, accedat. Ubi ſi ultra quinque annos laudabiliter miniſtraverit, congrue Preſbyterium conſequetur, & exinde poſt decennium Epiſcopalem Cathedram poterit adipiſci: ſi tamen per hæc tempora integritas vitæ, ac fidei ejus fuerit approbata.

** Lego viceſimum Vide Zoſimum c. 3.*

De grandævis.

CAP. X.

*Al. * converſatione*

QUi vero jam ætate grandævus melioris propoſiti * converſione provocatus ex Laico ad ſacram militiam pervenire feſtinat: deſiderii ſui fructum non aliter obtinebit, niſi eo, quo baptizatur, tempore, ſtatim lectorum aut exorciſtarum numero ſocietur: ſi tamen eum unam habuiſſe, vel habere, & hanc virginem accepiſſe, conſtet uxorem. Qui dum initiatus fuerit expleto biennio, per quinquennium aliud acolythus, & Subdiaconus fiat, & ſic ac Diaconium, ſi per hæc tempora dignus judicatus fuerit, provehatur. Exinde jam acceſſu temporum Preſbyterium, vel Epiſcopatum, ſi eum Cleri, ac plebis evocarit electio, non immerito ſortietur.

Quod Clericus, qui ſecundam uxorem duxerit, deponatur.

CAP. XI.

Diſt. 84. c. Quiſquis.

QUiſquis ſane Clericus aut viduam, aut certe ſecundam conjugem duxerit, omni Eccleſiaſticæ dignitatis privilegio mox nudetur, laica tantum ſibi communione conceſſa, quam ita demum poterit poſſidere, ſi nihil poſtea, * propter quod hanc perdat, admittat.

*Al. * quod poſt hanc*

Quæ fœminæ cum Clericis habitent.

CAP. XII.

Diſt. 81. c. Fœminas. Nicæn. c. 3.

FOeminas vero non alias eſſe patimur in domibus Clericorum, niſi eas tantum, quas propter ſolas neceſſitudinum cauſas habitare cum eiſdem Synodus Nicæna permiſit.

De Monachorum promotione.

CAP. XIII.

16. q. 1. c. Monachos quoque.

MOnachos quoque, quos tamen morum gravitas, & vitæ, ac fidei inſtitutio ſancta commendat, Clericorum officiis aggregari & optamus, & volumus: ita ut qui intra XXX. ætatis annum ſunt, in minoribus per gradus ſingulos creſcente tempore promoveantur ordinibus, & ſic ad Diaconatus, vel Preſbyterii inſignia maturæ ætatis conſecratione perveniant, nec * ſtatim ſaltu ad Epiſcopatus culmen aſcendant, niſi in his eadem, quæ ſingulis dignitatibus ſuperius præfiximus, tempora fuerint cuſtodita.

*Al. * nec per ſaltum*

Quod pœnitens non fiat Clericus.

CAP. XIV.

Diſt. 50. c. Illud quoque.

ILlud quoque nos par fuit providere, ut ſicut pœnitentiam agere cuiquam

non conceditur Clericorum: ita & poſt pœnitudinem, ac reconciliationem nulli unquam laico liceat honorem Clericatus adipiſci, * quamvis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum Sacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerint vaſa vitiorum.

Al. * quia

Ut ſi per ignorantiam vel pœnitens, vel digamus, aut viduæ maritus, Clerici facti fuerint, non promoveantur.

CAP. XV.

Diſt. 50. Quicumque pœnitens.

ET quia his omnibus, quæ in repræhenſionem veniunt, ſola excuſatio ignorationis obtenditur, cui nos interim ſolius pietatis intuitu neceſſe eſt clementer ignoſcere: quicumque pœnitens, quicumque digamus, quicumque viduæ maritus ad ſacram militiam indebite, & incompetenter irrepſit, hac ſibi conditione a nobis veniam intelligat relaxatam: ut in magno debeat computare beneficio, ſi adempta ſibi omni ſpe * promotionis, in hoc, quo invenitur, ordine, perpetua ſtabilitate permaneat, ſcituri poſt hæc Provinciarum omnium ſummi Antiſtites, quod ſi ultra ad ſacros ordines quenquam de talibus crediderint adſumendum, & de ſuo, & de eorum ſtatu, quos contra Canones, & interdicta noſtra provexerint, congruam ab Apoſtolica Sede promendam eſſe ſententiam. Explicuimus, ut arbitror, frater chariſſime, univerſa quæ digeſta ſunt in querelam, & ad ſingulas cauſas, de quibus per filium noſtrum Baſſianum Preſbyterum ad Romanam Eccleſiam, ut pote ad caput tui corporis, retuliſti, ſufficientia, quantum opinor, reſponſa reddidimus: nunc fraternitatis tuæ animum ad ſervandos Canones, & tenenda Decretalia conſtituta magis, ac magis incitamus. Et hæc ad tua conſulta reſcripſimus, ut in omnium Coepiſcoporum noſtrorum perferri facias notionem, & non ſolum eorum, qui in tua ſunt Diœceſi conſtituti, ſed etiam ad univerſos Carthaginenſes, ut Beticos, Luſitanos, atque Callaicos, vel eos, qui vicinis tibi * conlimitant hinc inde Provinciis, hæc, quæ a nobis ſunt ſalubri ordinatione diſpoſita, ſub literarum tuarum proſecutione mittantur. Et quanquam ſtatuta Sedis Apoſtolicæ, vel Canonum venerabilia definita nulli Sacerdotum Domini ignorare ſit liberum, ut illius tamen & pro antiquitate Sacerdotii tui dilectioni tuæ eſſe admodum poterit glorioſum: ſi ea, quæ ad te ſpeciali nomine generaliter ſcripta ſunt, per unanimitatis tuæ ſollicitudinem in univerſorum fratrum noſtrorum notitiam perferantur, quatenus & quæ a nobis non inconſulte, ſed provide ſub nimia cautela, & deliberatione ſunt & ſalubriter conſtituta, intemerata permaneant; & omnibus in poſterum excuſationibus aditus, qui jam nulli apud nos patere poterit, obſtruatur. Datum. III. Idus Februarii. Arcadio & Baunto. VV. CC. Conſſ.

Al. * promiſſionis

De Carthagine nova, quæ in Hiſpania eſt loquitur.

Al. * conliminant

Explicit Epiſtola Decretalis Papæ Syricii.

PLATINA DE INNOCENTIO I.

INNOCENTIUS, *natione Albanus, Patre Innocentio, particeps Theodoſii temporum fuit, qui Imperii tranquillitate, & benignitate Principis uſus multa ad religionem Chriſtianam pertinentia meditatus eſt. Conſtituit enim ut Sabbato jejunium celebraretur, & quod tali die Chriſtus in ſepulchro jacuiſſet, & quod ejus diſcipuli jejunaſſent. De Judæis quoque, & Paganis, deque Monachis regulas quaſdam tulit. Cataphrygas autem Hæreticos ab urbe expulit. Theodoſio annuente, vel in Monaſteria, ut alii volunt, relegavit. Præterea vero Pelagium Monachum, & Celeſtinum Hæreſeos damnavit, & quod liberum arbitrium divinæ gratiæ anteferrent, & quod dicerent, ad implenda divina juſſa voluntatem per ſe ſufficientem eſſe: Baſilicam Gervaſii & Protaſii dedicavit, Veſtinæ mulieris impenſa ſtructam, & ornatam, divenditis ejus bonis ex teſtamento relictis juſto pretio. Templi dona hæc fuere. Patenæ argenteæ duæ XXXX. librarum. Corona XII. Ceroſtrata argentea IIII. Ad ornatum baptiſterii Cereum obtulit quinque & XX. librarum, fundentem aquam, vas Chriſmatis ex argento librarum V. ſcyphos duos argenteos anaglyphos XX. librarum. Dos autem templi erat, domus ad Baſilicam blinam,*

Geſta & conſtituta Innocentii.

Innoc. c. 4.

Pulchra antiquitas.

Dos Baſilicæ.

balneum ad templum Mamuri, domus item in clivo ſalutis balneata, fundus in agro Cluſino, alter fundus in agro fundano. His addita domus in clivo Mamertino, domus altera in vico longo, balneum quoque in eodem vico. Curam vero & adminiſtrationem hujus Baſilicæ & ſanctæ Agnetis Leopardo ac Paulino Presbyteris commiſit. Ubi vero per ſacros ordines quater in urbe habitos, Presbyteros XXX. Diaconos XII. Epiſcopos IIII. & L. creaſſet, moritur, ac ſepelitur in cœmiterio ad urſum pileatum. V. Kal. Auguſti. Sedit annis XV. menſibus II. diebus quinque & XX.

Tituli Decretorum Papæ Innocentii; numero LVII.

1 De pacis oſculo dando poſt confecta myſteria.
2 De nominibus ante precem Sacerdotis non recitandis.
3 Quod non debeant baptizari, niſi ab Epiſcopo conſignati.
4 Quod rite omni Sabbato jejunetur.
5 De fermento, quod civitatis tantum Preſbyteris dirigatur.
6 De Energumenis baptizatis.
7 De Pœnitentibus.
8 De Epiſtola ſancti Jacobi Apoſtoli, in qua pro infirmis orare præcipitur.
9 Quod extra conſcientiam Metropolitani non ordinetur Epiſcopus.
10 Qui ad Clerum ſuſcipi non poſſint, & ut Clericorum cauſæ a propriis terminentur Epiſcopis.
11 Ut viduam Clericus non ducat uxorem.
12 Ut ſi Laicus viduam duxerit, Clericus non fiat.
13 Ut qui ſecundam uxorem habuerit, Clericus non ſit.
14 Ut alterius Clericum nullus uſurpet Epiſcopus ordinare.
Al. * rebaptizentur
15 Ut non * baptizentur qui ad Eccleſiam a Novatianis, vel Montenſibus veniunt.
16 Quod Sacerdotes, & Levitæ cum mulieribus coire non debeant.
17 Quod Monachus, ſi Clericus factus fuerit, propoſitum ſuum ſervare debeat.
18 Ut ex carnalibus Clericus non fiat propter voluptates, quas a diabolo inventas exhibere cognoſcitur.
19 De Virginibus velatis, ſi deviaverint.
20 De Virginibus non velatis; ſi deviaverint.
21 De incontinentia Sacerdotum ac Levitarum.
22 De ultima pœnitentia.
23 De adminiſtratoribus.
Al. * [illegible]ribus
24 Quod viri cum * uxoribus adulteris non conveniant.
25 Quod qui preces, vel criminales dictant, habeantur immunes.
Al. * junxerunt
26 Quod hi, qui intercedente repudio divortium pertulerunt, ſi ſe nuptiis aliis * junxerunt, adulteri eſſe monſtrentur.
27 Qui libri in Canone recipiantur.
28 Si quis volens partem ſibi corporis amputarit, Clericus eſſe non poteſt: nolens autem poteſt.
29 Quod digami ad Clerum admitti non poſſint.
30 Qui de Laicis ad Clerum admitti non debeant.

31. Qui

31 Qui de Laicis poſſint Clerici fieri, hic aperte concubina prohibetur.
32 De temporibus in Cleri ordinibus immorandis.
33 Quod hi qui in Preſbyterio filios genuerint, removeri ab officio debeant.
34 Quod poſt pœnitentiam nullus ad Clerum poſſit admitti.
35 De Bubalio, & Tauriano damnatis a Provincialibus Epiſcopis, quorum ſententiam Sedes Apoſtolica retractare curavit.
36 De terminis minime transferendis.
37 Si cujus uxor in captivitatem fuerit abducta, & alteram maritus acceperit, revertente prima, ſecunda mulier debet excludi.
38 Ad Aurelium Carthaginenſem, & Auguſtinum Hipponenſem, Epiſcopos ſcripta.
39 Scripta ad Julianum nobilem exhortatoria.
40 Item ad Aurelium Epiſcopum de Paſcha. In qua te fallitur.
41 De Antiochena Eccleſia.
42 Ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum de pace.
43 De Attico Conſtantinopolitano Epiſcopo.
44 Item ad Alexandrum Epiſcopum de pace.
45 Item Alexandro Epiſcopo, quod prima Sedes beati Petri, apud Antiochiam eſſe memoretur.
46 Quod non oporteat ſecundum conſtituta Imperatorum duos eſſe Metropolitanos.
47 Quod Arianorum Clerici non ſint ſuſcipiendi in ſuis officiis, quamvis baptiſma, quod per eos datur, confirmet Eccleſia.
48 Acatio Epiſcopo de ſancto Joanne Conſtantinopolitano Pontifice.
49 De Bonoſiacis, quod Judæis ſint comparandi.
50 De ſuſcipiendis Clericis, quos Bonoſus, antequam damnaretur, ordinaſſe cognoſcitur.
51 Ut ſi Sacerdos, vel quilibet ex Clero viduam uxorem duxerit, vel abjectam, ſuum perdat officium.
52 Ut ſi quis Catechumenus habuerit uxorem, & defuncta ea poſt baptiſmum ſortitus fuerit alteram, Clericus eſſe non poſſit.
53 Quod non ſuſcipiantur in Clero ab Hæreticis ordinati.
54 Quod in ordinationibus crimina non bene credantur auferri.
55 Quod hi qui ordinati ſunt a Bonoſo Hæretico, propterea ſint recepti, ne ſcandalum remaneret Eccleſiæ.
56 Quod in Eccleſia peccatum populi inultum ſoleat præteriri.
57 Quod ſubreptum fuerit Apoſtolicæ Sedi, & ſuam in melius ſententiam commutaverit.

Incipit Epiſtola Regularis Papæ Innocentii.

INNOCENTIUS Decentio Epiſcopo Egubino ſalutem. Si inſtituta Eccleſiaſtica, ut ſunt a beatis Apoſtolis tradita, integra vellent ſervare Domini Sacerdotes: nulla diverſitas, nulla varietas in ipſis ordinibus, ac conſecrationibus ha- *Lege Eugubino.*

beretur, ſed dum unuſquiſque, non quod traditum eſt, ſed quod ſibi viſum fuerit, hoc exiſtimat eſſe tenendum, unde diverſa in diverſis locis, vel Eccleſiis aut teneri, aut celebrari videntur, ac fit ſcandalum populis, qui dum neſciunt traditiones antiquas humana præſumptione corruptas, putant ſibi, aut Eccleſiis non convenire, aut ab Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris contrarietatem inductam. Quis enim neſciat, aut non advertat, id, quod a Principe Apoſtolorum Petro, Romanæ Eccleſiæ traditum eſt, ac nunc uſque cuſtoditur; ab omnibus debere ſervari, nec ſuperduci, aut introduci aliquid, quod aut authoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? præſertim cum ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, atque Siciliam, inſulaſque interjacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut ejus ſucceſſores conſtituerint Sacerdotes: aut legant, ſi in iis Provinciis alius Apoſtolorum invenitur, aut legitur docuiſſe, qui, ſi non legunt, quia nuſquam inveniunt, oportet eos hoc ſequi, quod Eccleſia Romana cuſtodit, a qua eos principium accepiſſe non dubium eſt, ne dum peregrinis aſſertionibus ſtudeant, caput inſtitutionum videantur omittere. Sæpe dilectionem tuam ad urbem veniſſe, ac nobiſcum in Eccleſia conveniſſe non dubium eſt, & quem morem vel in conſecrandis myſteriis, vel in cæteris agendis arcanis teneat, cognoviſſe, quod ſufficere arbitrarer ad informationem Eccleſiæ tuæ, vel reformationem, ſi præceſſores tui, quod minus aliquid, aut aliter tenuerint, ſatis certum haberem, niſi de aliquibus conſulendos nos eſſe duxiſſes. Quibus iccirco reſpondemus, non quo te aliqua ignorare credamus, ſed ut majori authoritate vel tuos inſtituas, vel ſi qui a Romanæ Eccleſiæ inſtitutionibus errant, ut commoneas, aut indicare non differas, ut ſcire valeamus, qui ſunt, qui aut novitates inducunt, aut alterius Eccleſiæ, quam Romanæ, exiſtimant conſuetudinem eſſe ſervandam.

Diſt. 11. c. ſi. Quis neſciat.

Al. reſpondemus.*

De pace poſt confecta myſteria danda.

CAP. I.

De conſecrat. Diſt. 2. Pacem igitur.

PAcem igitur aſſeris ante confecta myſteria, quoſdam populis imperare, vel ſibi inter Sacerdotes tradere, cum poſt omnia, quæ aperite non debeo, pax ſit neceſſario indicenda. Per quam conſtet populum ad omnia, quæ in myſteriis aguntur, atque in Eccleſia celebrantur, præbuiſſe conſenſum, ac finita eſſe pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur.

De nominibus ante precem Sacerdotis non recitandis.

CAP. II.

De conſecrat. Diſt. 2. c. ſi.

DE nominibus vero recitandis, antequam precem Sacerdos fiat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda ſunt, ſuá oratione commendet, quam ſuperfluum ſit, & ipſe pro tua prudentia recognoſcis: ut cujus hoſtiam necdum Deo offeras, ejus ante nomen inſinues: quamvis illi incognitum nihil ſit. Prius ergo oblationes ſunt commendandæ, ac tunc eorum nomina, quorum ſunt, edicenda: ut inter ſacra myſteria nominentur, non inter alia, quæ ante præmittimus, ut ipſis myſteriis viam futuris precibus aperiamus.

Quod non debeant baptizati niſi ab Epiſcopis conſignari.

CAP. III.

DE conſignandis vero infantibus manifeſtum eſt non ab alio, quam ab Epiſcopo fieri licere. Nam Preſbyteri, licet ſint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificibus ſolis deberi ut vel conſignent, vel paracletum ſpiritum tradant, non ſolum conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verum & illa lectio Actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit Petrum, & Joannem eſſe directos, qui jam baptizatis tradant Spiritum ſanctum. Nam Preſbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſive præſente Epiſcopo cum baptizant, chriſmate baptizatos ungere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum paracletum. Verba vero dicere non poſſunt, ne magis prodere

Act. 8.

De conſecrat. Diſt. 4. c. Preſbyter.

*Al. * conſultationem*

videar, quam ad conſolationem reſpondere.

Quod rite omni Sabbato jejunetur.

CAP. IV.

De conſecrat. Diſt. 3. Sabbato.

SAbbatum vero jejunandum eſſe ratio evidentiſſima demonſtrat. Nam ſi diem Dominicum ob venerabilem reſurrectionem Domini noſtri Jeſu Chriſti non ſolum in Paſcha celebramus, verum etiam per ſingulos circulos hebdomadarum ipſius diei imaginem frequentamus, * ac ſexta feria propter paſſionem Domini jejunamus, Sabbatum prætermittere non debemus, qui inter triſtitiam, atque lætitiam temporis illius videtur incluſus. Nam utique conſtat Apoſtolos biduo iſto in triſtitia, & in mœrore fuiſſe, & propter metum Judæorum ſe occuluiſſe. Quod utique non dubium eſt in tantum eos jejunaſſe biduo * memoratur, ut traditio Eccleſiæ habeat iſto biduo Sacramenta penitus non celebrari. Quæ forma utique per ſingulas tenenda eſt hebdomadas, propter id, quod commemoratio diei illius ſemper eſt celebranda. Quod ſi putant ſemel, atque uno Sabbato jejunandum, ergo & Dominicum, & ſexta feria ſemel in Paſcha erit utique celebrandum. Si autem Dominici diei, ac ſextæ feriæ per ſingulas hebdomadas reparanda imago eſt, dementis eſt bidui agere conſuetudinem Sabbato prætermiſſo, cum non diſparem habeat cauſam, a ſexta videlicet feria, in qua Dominus paſſus eſt, quando & ad inferos fuit, ut tertia die reſurgens redderet lætitiam poſt biduanam triſtitiam præcedentem. Non ergo nos negamus ſexta feria jejunandum, ſed dicimus & Sabbato hoc agendum, quia ambo dies triſtitiam Apoſtoli, vel hi, qui Chriſtum ſecuti ſunt, indixerunt, qui die Dominico hilarati non ſolum ipſum feſtiviſſimum eſſe voluerunt, verum etiam per omnes hebdomadas frequentandum eſſe duxerunt.

*Al. * ac ſi*

** Lego memorato. Biduo non per circulum anni, ſed in hebdomada ſancta hoc intelligitur.*

De fermento civitatis Presbyteris dirigendo.

CAP. V.

Per titulos i. per Eccleſias Presbyterorum Cardinalium.

DE fermento vero, quod die Dominica per titulos mittimus, ſuperflue nos conſulere voluiſti, cum omnes Eccleſiæ noſtræ intra civitatem ſint conſtitutæ, quarum Preſbyteri, quia die ipſa propter plebem ſibi creditam nobiſcum convenire non poſſunt, idcirco fermentum a nobis confectum per Acolythos accipiunt, ut ſe a noſtra communione maxime illa die non judicent ſeparatos, quod per Parochias fieri debere non puto, quia non longe portanda ſunt Sacramenta, nec nos per cœmiteria diverſa conſtitutis Preſbyteris deſtinamus, & Preſbyteri eorum conficiendorum jus habent, atque licentiam.

De Energumenis baptizatis.

CAP. VI.

DE his vero baptizatis, qui poſtea dæmonio, aut vitio aliquo, aut peccato interveniente, arripiuntur, quæſivit dilectio tua, ſi a Preſbytero, vel Diacono poſſint, aut debeant conſignari: quod hoc, niſi Epiſcopus præceperit, non licet: nam ei manus imponenda omnino non eſt, niſi Epiſcopus authoritatem dederit id efficiendi. Ut autem fiat, Epiſcopi eſt imperare, ut manus ei vel a Preſbytero, vel cæteris Clericis imponatur. Nam quo modo id fieri ſine magno labore poterit, ut longe conſtitutus Energumenus ad Epiſcopum deducatur? cum ſi talis caſus ei in itinere acciderit, nec perferri ad Epiſcopum, nec referri ad ſua facile poſſit.

De Pœnitentibus.

CAP. VII.

De conſecrat. Diſt. 3. c. De Pœnitentibus.

DE Pœnitentibus autem, qui ſive ex gravioribus commiſſis, ſive ex levioribus pœnitentiam gerunt, ſi nulla intervenit ægritudo, quinta feria ante Paſcha eis remittendum Romanæ Eccleſiæ conſuetudo demonſtrat. Cæterum de pondere æſtimando delictorum Sacerdotis eſt judicare, ut attendat ad confeſſionem Pœnitentis, & ad fletus, atque lachrymas corrigentis, ac tum jubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem. Sane ſi quis ægritudinem inciderit, atque uſque ad deſperationem devenerit, ei eſt ante tempus Paſchæ relaxandum, ne de ſæculo abſque communione diſcedat.

Confeſſio & ſatisfactio congrua.

De Epiſtola ſancti Jacobi Apoſtoli, in qua pro infirmis orare præcipitur.

CAP. VIII.

SAne quoniam de hoc, ſicuti de cæteris conſulere voluit dilectio tua, *Al. * etiam ſic* adjecit * etiam filius meus Cæleſtinus Diaconus in Epiſtola ſua eſſe a tua dilectione poſitum illud, quod in beati Apoſtoli Jacobi Epiſtola conſcriptum eſt, *Al. * infirmatur quis. Jac. 5.* Si * infirmus aliquis in vobis eſt, inducat Preſbyteros, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & ſuſcitabit illum Dominus, & ſi in peccatis fuerit, remittentur ei. Quod non eſt dubium de fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui ſancto oleo chriſmatis perungi poſſunt, quod ab Epiſcopo confectum non ſolum Sacerdotibus, ſed omnibus uti Chriſtianis licet, in ſua, aut in ſuorum neceſſitate ungendum. *Diſt. 95. c. Illud ſuperfluum. Extrema unctio ſacramentum.* Cæterum illud ſuperfluum videmus adjectum: ut de Epiſcopo ambigatur, quod Preſbyteris licere non dubium eſt. Nam iccirco Preſbyteris dictum eſt, quia Epiſcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non poſſunt. Cæterum ſi Epiſcopus aut poteſt, aut dignum ducit aliquem a ſe viſitandum, & benedicere, & tangere chriſmate, ſine cunctatione poteſt: cujus eſt ipſum chriſma conficere. Nam Pœnitentibus iſtud infundi non poteſt, quia genus eſt ſacramenti. Nam quibus reliqua ſacramenta negantur, quomodo unum genus putatur poſſe concedi? His igitur, frater chariſſime, omnibus, quæ tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus, reſpondere curavimus: ut Eccleſia tua Romanam conſuetudinem, a qua originem ducit, ſervare valeat, atque cuſtodire; reliqua vero, quæ ſcribi non erat neceſſarium, cum adfueris, interrogati poterimus dicere. Erit autem potentiæ Domini etiam id procurare, ut & tuam Eccleſiam, & Clericos noſtros, qui ſub tuo Pontificio divinis famulantur officiis, bene inſtituas, & aliis formam tribuas, quam debeant imitari. Datum XIV. Kal. April. Theodoſio Aug. VII. & Palladio V. C. Conſulibus.

Explicit Decretalis Epiſtola Papæ Innocentii.

Incipit ejuſdem alia.

INnocentius Victricio Epiſcopo Rhotomagenſi ſalutem. Et ſi tibi, frater chariſſime, pro merito, & honore Sacerdotii, quo plurimum polles, vivendi, & docendi ſecundum Eccleſiaſticas regulas nota ſunt omnia, neque eſt aliquid, quod de ſacris lectionibus tibi minus collectum eſſe videatur: tamen quia Romanæ Eccleſiæ normam, atque authoritatem magnopere poſtulaſti, voluntati tuæ morem admodum gerens, digeſtas vitæ & morum probabilium diſciplinas adnexas literis meis miſi, per quas advertant Eccleſiarum regionis veſtræ populi quibus rebus, & regulis Chriſtianorum vita in ſua cujuſcunque profeſſione debeat contineri, qualiſque ſervetur in urbis Romæ Eccleſiis diſciplina. Erit dilectionis tuæ per plebes finitimas, & conſacerdotes noſtros, qui in illis regionibus propriis Eccleſiis præſident, regularum hunc librum, quaſi didaſcalicum, *Liber regularum Innocentii.* atque monitorem ſedulo inſinuare, ut & noſtros cognoſcere & ad fidem confluentium mores valeant docendi ſedulitate formari. Aut enim propoſitum ſuum ex hac noſtra congruenti lectione cognoſcent, aut ſi quid adhuc deſideratur, facile poterunt ex bona imitatione ſupplere. Incipiamus igitur, adjuvante Sancto Apoſtolo Petro, per quem & Apoſtolatus, & Epiſcopatus in Chriſto cœpit exordium: ut quoniam plures ſæpe emerſerunt cauſæ, quæ in aliquantis non erant cauſæ, ſed crimina, ut de cætero ſollicitudo ſit unicuique Sacerdoti in ſua Eccleſia curam hujuſmodi habere, ſicut Apoſtolus prædicat Paulus, *Epheſ. 5.* talem Eccleſiam Deo exhibendam non habentem maculam, aut rugam, ne alicujus morbidæ ovis adflatu conſcientia noſtra contaminata violetur. Propter eos igitur, qui vel ignorantia vel deſidia non tenent Eccleſiaſticam diſciplinam, & multa non præſumenda præſumunt, recte poſtulaſti, ut in illis partibus iſtiuſmodi, quam tenet Eccleſia Romana, forma ſervetur; non * quo *Al. * qua* nova præcepta aliqua imperentur, ſed ea, quæ per deſidiam aliquorum neglecta ſunt, ab omnibus obſervari cupia-

mus: quæ tamen Apoſtolica, & Patrum traditione ſunt conſtituta. Scriptum eſt namque ad Theſſalonicenſes * Paulo monente. State, & tenete traditiones noſtras, ſive per verbum, ſive per Epiſtolam. Illud certe tuam debet mentem vehementius excitare, ut ab omni labe ſæculi iſtius immunis ante Dei conſpectum, & ſecurus invenîaris, cui multum enim creditur, plus ab eo exigitur uſura pœnarum. Ergo quoniam non pro nobis tantum, ſed pro populo Chriſti cogimur præſtare rationem, diſciplina deifica populum erudire debemus. Extiterunt enim nonnulli, qui ſtatuta majorum non tenentes, caſtitatem Eccleſiæ ſua præſumptione * violarunt, populi favorem ſequentes, & Dei judicium non timentes. Ergo ne ſilentio noſtro exiſtimemur his præbere conſenſum, dicente Domino, Videbas furem, & currebas cum eo, hæc ſunt quæ deinceps intuitu divini judicii omnem Catholicum Epiſcopum expedit cuſtodire.

*2. Theſſal. 2. Additur in duobus exemplaribus. * 11. ad Timotheum, ſed ſuperſlue. Luc 12.*

*Al. * violant*

Pſal. 49.

Quod extra conſcientiam Metropolitani non ordinetur Epiſcopus.

CAP. IX.

PRimum, ut extra conſcientiam Metropolitani Epiſcopi nullus audeat ordinare: integrum enim judicium eſt, quod plurimorum ſententiis confirmatur; nec unus Epiſcopus ordinare præſumat, ne furtivum beneficium præſtitum videatur: hoc enim a Synodo Nicena conſtitutum eſt, atque definitum.

Diſt. 64. c. Extra conſcientiam. Conc. Nic. c. 4.

Qui ad Clerum ſuſcipi non poſſint, & ut Clericorum cauſæ a propriis terminentur Epiſcopis.

CAP. X.

ITem ſi quis poſt remiſſionem peccatorum cingulum militiæ ſæcularis habuerit, ad Clericatum admitti omnino non debeat. Si quæ autem cauſæ, vel contentiones inter Clericos tam ſuperioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ, ut ſecundum Synodum Nicenam, congregatis ejuſdem Provinciæ Epiſcopis, jurgium terminetur, nec alicui liceat, ſine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, relictis his Sacerdotibus qui in eadem Provincia Dei Eccleſiam nutu divino gubernant, ad alias convolare Provincias. Quod ſi quis forte præſumpſerit, & ab officio Cleri ſubmotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur. Si autem majores cauſæ in medio fuerint devolutæ, ad Sedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, poſt judicium Epiſcopale referantur.

Diſt. 50. c. Si quis poſt. 11. q. 1. c. Si qua cauſa. Conc. Nic c 5. 3 q. 6. c. Non liceat.

In 7. cap. mult. Nic. Conc. hoc habetur. Et in Sardic. Conc. c. 7. & 17.

Ut viduam Clericus non ducat uxorem.

CAP. XI.

UT viduam Clericus non ducat uxorem, quia ſcriptum eſt: Sacerdos uxorem virginem accipiat, non viduam, non ejectam, utique qui ad Sacerdotium labore ſuo, & vitæ probitate contendit, cavere debet ne hoc præjudicio impeditus pervenire non poſſit.

Levit. 21. Ezech. 44.

Ut ſi Laicus viduam duxerit, Clericus non fiat.

CAP. XII.

UT is, qui viduam, licet Laicus, duxit uxorem, ſive ante baptiſmum, ſive poſt baptiſmum, non admittatur ad Clerum, quia videtur excluſus. In baptiſmo enim crimina dimittuntur, non acceptæ uxoris conſortium relaxatur.

Diſt. 34. Si quis viduam.

Ut qui ſecundam uxorem habuerit, Clericus non ſit.

CAP. XIII.

NE is, qui ſecundam duxit, Clericus fiat, quia ſcriptum eſt, Unius uxoris virum. Et iterum: Sacerdotes mei ſemel nubant. Et alibi: Sacerdotes mei non nubant amplius. Et ſi de aliquibus æſtimatur, ante baptiſmum ſi forte quis accepit uxorem, & ea de ſæculo recedente, alteram duxerit, in baptiſmo eſſe dimiſſum, ſatis errat a regula, quia in baptiſmo peccata remittuntur, non acceptarum uxorum numerus aboletur, cum utique uxor ex legis præcepto ducatur, in tantum, ut & in paradiſo, cum parentes humani generis conjungerentur, & ab ipſo ſint Domino benedicti, & Salomon dicat, A Deo præparabitur viro uxor, quam formam etiam Sacerdotes omnes ſervare, uſus ipſe demonſtrat Eccleſiæ. Satis enim abſurdum eſt

1. Timoth. 3. Levit. 21. Ezech. 44.

Geneſ. 2. Proverb. 19.

aliquem credere uxorem ante baptiſmum acceptam poſt baptiſmum non computari, cum benedictio, quæ per Sacerdotem ſuper nubentes imponitur, non materiam delinquendi dediſſe, ſed formam tenuiſſe legis a Deo antiquitus inſtitutæ doceatur. Quod ſi non putatur uxor eſſe computanda, quæ ante baptiſmum ducta eſt, ergo nec filii, qui ante baptiſmum geniti ſunt, pro filiis habentur.

Ut alterius Clericum nullus uſurpet Epiſcopus ordinare.

CAP. XIV.

Diſt. 71. c. De aliena. Nic. Conc. c. 5.

UT de aliena Eccleſia Clericum ordinare nullus uſurpet, niſi ejus Epiſcopus precibus exoratus concedere voluerit. Hoc etiam Synodus ſtatuit Nicena, ut abjectum ab altero Clericum altera Eccleſia non recipiat.

Ut non baptizentur, qui ad Eccleſiam a Novatianis, vel Montenſibus veniunt.

CAP. XV.

Nic. Conc. c. 8.

UT venientes a Novatianis, vel Montenſibus per manus tantum impoſitionem ſuſcipiantur, quia quamvis ab Hæreticis, tamen in Chriſti nomine baptizati ſunt, præter eos, qui ſi forte a nobis ad illos tranſeuntes rebaptizati ſunt, hi ſi reſipiſcentes, & ruinam ſuam cogitantes, redire maluerint, ſub longa pœnitentiæ ſatisfactione admittendi ſunt.

Quod Sacerdotes, & levitæ cum mulieribus coire non debeant.

CAP. XVI.

Diſt 31. c. 10. Levit. 20. Luc. 2.

PRæterea, quod dignum, & pudicum, & honeſtum eſt, tenere Eccleſia omni modo debet, ut Sacerdotes, & levitæ cum uxoribus ſuis non coëant, quia miniſterii quotidiani neceſſitatibus occupantur: ſcriptum eſt enim, Sancti eſtore, quoniam & ego ſanctus ſum Dominus Deus veſter. Nam ſi *Levit. 21. Num. 18.* priſcis temporibus de templo Dei Sacerdotes anno vicis ſitæ non diſcedebant, ſicut de Zacharia legimus, nec domum ſuam omnino tangebant, quibus utique propter ſobolis ſucceſſionem uxorius uſus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præterquam ex ſemine Aaron ad Sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere, quanto magis hi Sacerdotes, vel levitæ pudicitiam ex dic ordinationis ſuæ ſervate debeant, quibus vel Sacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit diés, qua vel a ſacrificiis divinis, vel a baptiſmatis officio vacent. Nam ſi Paulus ad *1. Cor. 7.* Corinthios ſcribit dicens, Abſtinete vos ad tempus, ut vacetis orationi, & hoc utique laicis præcepit, multo magis Sacerdotes, quibus & orandi, & ſacrificandi juge officium eſt, ſemper debebunt ab hujuſmodi conſortio abſtinere; qui ſi contaminati fuerint carnali concupiſcentia, quo pudore vel ſacrificare uſurpabunt? aut qua conſcientia, quove merito exaudiri ſe credunt? cum dictum ſit, Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil mundum. * Sed fortaſſe licere hoc credit, *Al. * Forſitan uſurpavit.* quia ſcriptum eſt: Unius uxoris virum, *Ad Titum 1.* non permanentem in concupiſcentia generandi dixit, ſed propter conſcientiam *Al. * Si* *1. Timoth. 3.* futuram. Neque enim integros corpore non admiſit, qui ait, Vellem autem omnes ſic eſſe, ſicut & ego. Et apertius declarat dicens, Qui autem in carne ſunt, *1. Cor. 7. Rom. 8.* Deo placere non poſſunt: vos autem jam nun eſtis in carne, ſed in ſpiritu.

Quod Monachus, ſi Clericus factus fuerit, propoſitum ſuum ſervare debeat.

CAP. XVII.

16. q. 1. c. De Monachis.

DE Monachis, qui diu morantes in Monaſteriis poſtea ad Clericatus ordinem pervenerint, non debere eos a priore propoſito deviare. Aut enim ſicut in Monaſterio fuit, & quod diu ſervavit, in meliori gradu poſitus amittere non debet. Aut ſi corruptus poſtea baptizatus in Monaſterio ſedens, & ad Clericatus ordinem accedere voluerit, uxorem omnino * habere non poterit, quia *Al. * Non habuit, habere non potest.* nec benedici cum ſponſa poteſt jam ante corruptus; quæ forma ſervatur in Clericis maxime, cum vetus regula hoc habeat, ut quiſque corruptus baptizatus Clericus eſſe voluiſſet, ſponderet ſe uxorem omnino non ducere.

Ut ex Curialibus Clericus non fiat propter voluptates, quas a diabolo inventas exhibere compellitur.

CAP. XVIII.

Diſt. 51. c. Praeterea. PRæterea frequenter quidam ex fratribus noſtris Curiales, vel quoſlibet publicis functionibus occupatos, Clericos facere contendunt, quibus poſtea major triſtitia, cum de revocandis eis aliquid ab Imperatore præcipitur, quam gratia naſcitur de * accitis. (*Al. * aſcitis*) Conſtat enim eos in ipſis muniis voluptates etiam exhibere, quas a diabolo inventas eſſe non dubium eſt, & ludorum aut munerum apparatibus aut præeſſe aut intereſſe. Sit certe in exemplum ſollicitudo, & triſtitia fratrum, quam ſæpe pertulimus Imperatore præſente: cum pro his ſæpius rogaremus, quam ipſe nobiſcum poſitus cognoviſti, quibus non ſolum inferiores Clerici ex Curialibus, verum etiam jam in Sacerdotio conſtituti ingens moleſtia, ut redderetur, imminebat.

De Virginibus velatis, ſi deviaverint.

CAP. XIX.

*Al. * nubunt. 27. q. 1. c. Quæ Chriſto.* ITem quæ Chriſto ſpiritaliter * nupſerunt, & a Sacerdote velantur, ſi poſtea vel publice nupſerint, vel ſe clanculo corruperint, non eas admittendas eſſe ad agendam pœnitentiam, niſi is, cui ſe junxerant, de mundo receſſerit. Si enim de hominibus hæc ratio cuſtoditur, ut quæcunque, vivente viro, alteri nupſerit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, niſi unus ex his fuerit defunctus, quanto magis de illa tenenda eſt, quæ ante immortali ſe ſponſo conjunxerat, & poſtea ad humanas nuptias tranſmigravit?

De Virginibus non velatis, ſi deviaverint.

CAP. XX.

27. q. 1. Hæ vero. HÆ vero, quæ necdum ſacro velamine tectæ, tamen in propoſito virginali ſemper ſe ſimulaverunt permanere, licet velatæ non fuerint, ſi forte nupſerint, his agenda aliquanto tempore pœnitentia eſt: quia ſponſio earum a Domino tenebatur. Si enim inter homines ſolet bonæ fidei contractus nulla ratione diſſolvi, quanto magis iſta pollicitatio, quam cum Deo pepigerunt, ſolvi ſine vindicta non poterit? Nam ſi Apoſtolus Paulus quæ a propoſito viduitatis diſceſſerant, * dixerit eas habere damnationem, (*Al. * dixit. 1. Tim. 5.*) quia primam fidem irritam fecerunt, quanto potius Virgines, quæ prioris promiſſionis fidem frangere ſunt conatæ?

Hæc itaque regula, frater chariſſime, ſi plena vigilantia fuerit ab omnibus Dei Sacerdotibus obſervata, ceſſabit ambitio, diſceſſio conquieſcet, Hæreſes & Schiſmata non emergent, locum non accipiet diabolus ſæviendi, manebit unanimitas, iniquitas ſuperata calcabitur, veritas ſpiritali fervore flagrabit, pax prædicata labiis cum voluntate animæ concordabit, implebitur dictum Apoſtoli, ut unanimes unum ſentientes (*Philip. 2.*) permaneamus in Chriſto, nihil per contentionem nobis, neque per inanem gloriam vendicantes, non hominibus, ſed Deo noſtro Salvatori placentes: cui eſt honor, & gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

Explicit Epiſtola ſecunda Innocentii Papæ.

Incipit ejuſdem tertia.

INnocentius Exuperio Epiſcopo Tholoſano Salutem. Conſulenti tibi, frater chariſſime, quid de propoſita ſpecie unaquaque ſentirem, pro captu intelligentiæ meæ quæ ſunt viſa reſpondi, quid ſequendum, vel docilis ratio perſuaderet, vel authoritas lectionis oſtenderet, vel cuſtodita ſeries temporum demonſtraret. Equidem dilectio tua inſtitutum ſequuta prudentium ad Sedem Apoſtolicam referre maluit, (*In dubiis conſulenda Sedes Apoſt.*) quid deberet de rebus dubiis cuſtodire potius, quam uſurpatione præſumpta quæ ſibi viderentur, de ſingulis obtinere. Cur enim magis pudendum putemus diſcere aliquid, quam omnino neſcire? mihi quoque ipſi de conlatione docibilitas accedit, * dum perſcrutatis rationibus (*Al. * ut*) ad propoſita reſpondere compellar: eoque fit, ut aliquid ſemper addiſcat, qui poſtulatur * docere. (*Al. * ut doceat*) Proponam igitur ſingula, ſubjiciamque reſponſum.

De incontinentia Sacerdotum, vel Levitarum.

CAP. XXI.

Diſt. 82 c. Propoſuiſti. PRopoſuiſti quid de his obſervari debeat quos in Diaconii miniſterio, aut in officio Preſbyterii poſitos incontinentes eſſe, aut fuiſſe generari filii prodiderunt. De his & divinarum legum manifeſta eſt diſciplina, & beatæ *Syricius c. 7.* recordationis viri Syricii Epiſcopi monita evidentia commearunt, ut incontinentes in officiis talibus poſiti omni honore Eccleſiaſtico priventur, nec admittantur ad tale miniſterium, quod ſo- *1. Paral. 23. Luc. 1.* la continentia oportet impleri. Eſt enim vetus admodum ſacræ legis authoritas, jam inde ab initio cuſtodita, quod in templo anno vicis ſuæ habitare præcepti ſunt Sacerdotes, ut ſervientes ſacris obſecrationibus puros, & ab omni labe purgatos ſibi vindicent divina myſteria: *Diſt. 31. c. Eos ad ſacrificia Levit. 19. 20. & 21.* neque eos ad ſacrificia fas ſit admitti, qui exercent vel cum uxore carnale conſortium, quia ſcriptum eſt, Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum Dominus Deus veſter. *Ezech. 44. Sup. c. 16.* Quibus utique propter ſobolis ſucceſſionem propterea uxorius uſus fuerat relaxatus, quia ex alia tribu, & præter quam ex ſemine Aaron ad Sacerdotium nullus fuerat præceptus accedere, quanto magis hi Sacerdotes, vel Levitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſervare debent, quibus vel Sacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit dies, qua vel a ſacrificiis divinis, vel a baptiſmatis officio vacent. *1. Corinth. 7.* Nam ſi Paulus ad Corinthios ſcribit dicens, Abſtinete vos ad tempus, ut vacetis orationi, & hoc utique Laicis præcepit, multo magis Sacerdotes, quibus & orandi, & ſacrificandi juge officium eſt, ſemper debent ab hujuſmodi conſortio abſtinere; qui ſi contaminatus fuerit carnali concupiſcentia, quo pudore, vel ſa- *Al. * uſurpavit* crificare * uſurpabit? aut qua conſcien- *Ad Tit. 1.* tia, quove merito exaudiri ſe credit? cum dictum ſit, Omnia munda mundis, coinquinatis autem, & infidelibus nihil mundum? Sed fortaſſe hoc licere cre- *1. Timoth. 3.* dit, quia ſcriptum eſt, Unius uxoris virum, non permanentem in concupiſcentia generandi hoc dixit, ſed propter con- *1. Corinth. 7.* tinentiam futuram. Neque enim integros corpore non admiſit, qui ait, Vellem autem omnes ſic eſſe, ſicut & ego, & apertius declarat, dicens, Qui autem in *Rom. 8.* carne ſunt, Deo placere non poſſunt, vos autem jam non eſtis in carne, ſed in ſpiritu. Et habentem filios, non generantem, dixit: *1. Timoth. 3.* Sed ea plane diſpar, & diviſa ſententia eſt; nam ſi ad aliquos forma illa Eccleſiaſticæ vitæ pariter, & diſciplinæ, quæ ab Epiſcopo Syricio ad Provincias commeavit, non probabitur perveniſſe, his ignorationis venia remittetur, ita ut de cætero penitus incipiant abſtinere, & ita gradus ſuos, in quibus inventi fuerint, ſic retenent, ut eis non liceat ad potiora * aſcendere: *Al. * conſcendere* quibus in beneficio eſſe debet, quod hunc ipſum locum, quem retinent, non amittant. Si qui autem ſciſſe formam vivendi miſſam a Syricio deteguntur, neque ſtatim cupiditates libidinis abjeciſſe, illi ſunt modis omnibus ſubmovendi, * qui poſt admonitionem cogni- *Al. * quia* tam præponendam arbitrati ſunt voluptatem.

De ultima Pœnitentia.

CAP. XXII.

ET hoc quæſitum eſt, quid de his obſervari oporteat, qui poſt baptiſmum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti in extremo fine vitæ ſuæ pœnitentiam ſimul, & reconciliationem communionis expoſcunt. De his obſervatio prior, durior, poſterior interveniente miſericordia inclinatior eſt: nam conſuetudo prior tenuit, ut concederetur eis pœnitentia, ſed communio negaretur. Nam cum illis temporibus crebræ perſecutiones eſſent, ne communionis conceſſa facilitas homines de reconciliatione ſecutos non revocaret a lapſu, merito negata communio eſt, conceſſa pœnitentia: ne totum penitus negaretur, & duriorem remiſſionem fecit temporis ratio. Sed poſteaquam Dominus noſter pacem Eccleſiis ſuis reddidit, jam terrore depulſo communionem dari abeuntibus placuit, & propter Domini miſericordiam, quaſi viaticum profecturis, & ne Novatiani Hæretici negantis veniam, aſperitatem, & duritiam ſubſequi videamur. Tribuetur ergo cum pœnitentia extrema communio, ut homines hujuſmodi vel in ſupremis ſuis,

permittente

permittente Salvatore noſtro, a perpetuo exitio vindicentur.

De adminiſtrationibus.

CAP. XXIII.

23 q. 4. c. Quæſitum eſt etiam. QUæſitum etiam eſt ſuper his, qui poſt baptiſmum adminiſtraverunt, & aut tormenta ſola exercuerunt, aut etiam capitalem protulerunt ſententiam, de his nihil legimus a majoribus definitum. Meminerant enim a Deo po- Rom. 13. teſtates has fuiſſe conceſſas, & propter vindictam noxiorum gladium fuiſſe permiſſum, & Dei miniſtrum eſſe datum in hujuſmodi * vindictam. * Quemadmodum igitur reprehenderent factum, quod authore Domino viderent eſſe conceſſum? De his ergo ita ut hactenus ſervatum eſt, ſic habemus, ne aut diſciplinam evertere, aut contra authoritatem Domini venire videamur. Ipſis autem in ratione reddenda geſta ſua omnia ſervabuntur.

Al. * vindicem
Al. * Quomodo

Quod viri cum adulteris uxoribus non conveniant.

CAP. XXIV.

32. q. 1. c. ſi. ET illud deſideratum eſt ſciri, cur communicantes viri cum adulteris uxoribus non conveniant: cum contra uxores in conſortio adulterorum virorum manere videantur? Super hoc Chriſtiana religio adulterium in utroque ſexu pari ratione condemnat, ſed viros ſuos mulieres non facile de adulterio accuſant & non habent latentia peccata vindictam, viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre conſueverunt, & ideo mulieribus, prodito earum crimine, communio denegatur, virorum autem latente commiſſo non facile quiſquam ex ſuſpicionibus abſtinetur, qui utique ſubmovebitur, ſi ejus flagitium detegatur. Cum ergo par cauſa ſit, interdum probatione ceſſante vindictæ ratio conquieſcit.

Quod qui preces, vel criminales dictant, habeantur immunes.

CAP. XXV.

23 q. 4. c. Illud etiam. ILlud etiam ſciſcitari voluiſti, an preces dictantibus liberum concedatur utique poſt baptiſmi regenerationem a Principibus poſcere mortem alicujus, vel ſanguinem de reatu? quam rem Principes nunquam ſine cognitione concedunt, ſed ad judices commiſſa ipſa, vel crimina ſemper emittunt, ut cauſa cognita vindicentur; quæ cum Quæſitori fuerint delegata, aut abſolutio aut damnatio pro negotii qualitate profertur, & dum legum in improbos exercetur authoritas erit dictator immunis.

*Quod hi, qui intercedente repudio divortium pertulerunt, * ſi ſe nuptiis aliis junxerunt, adulteri eſſe monſtrentur.* Al. * aliiſque ſe vinxerunt nuptiis

CAP. XXVI.

DE his etiam requiſivit dilectio tua, qui interveniente repudio alii ſe matrimonio copularunt: quos in utraque parte adulteros eſſe manifeſtum eſt. Qui vero vel uxore vivente, quamvis diſſociatum videatur eſſe conjugium ad aliam copulam feſtinarunt, neque poſſunt adulteri non videri, in tantum, ut etiam hæ perſonæ, quibus tales conjuncti ſunt, etiam ipſæ adulterium commiſiſſe videantur, ſecundum illud, quod Matth. legimus in Evangelio, Qui dimiſerit uxorem ſuam, & duxerit aliam, mœchatur, ſimiliter & qui dimiſſam duxerit, mœchatur; & ideo omnes a communione fidelium abſtinendos. De parentibus, aut propinquis eorum nihil tale ſtatui poteſt, niſi ſi incentores illiciti conſortii fuiſſe detegantur.

*Qui libri in * Canone recipiantur.* Al. * Canones

CAP. XXVII.

QUi vero libri recipiantur * in Canone, brevis adnexus oſtendet. Hæc ſunt ergo, quæ deſiderata moneri voce voluiſti, Moyſi libri quinque, id eſt Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, necnon & Jeſu Nave, & Judicum, & Regnorum libri IV. ſimul & Ruth. Prophetarum libri XVI. Salomonis libri V. Pſalterium. Item hiſtoriarum Job liber unus, Tobiæ unus, Eſter unus, Judith unus, [b] Maccabæorum duo, Eſdræ duo, Paralipomenon duo. Item novi teſtamenti Evangeliorum libri IV. Apoſtoli Pauli Epiſtolæ XIV. Epiſtolæ Joannis III. Epiſtolæ

Petri II. Epiſtolæ Judæ, Epiſtola Jacobi, Actus Apoſtolorum, Apocalypſis Joannis. Cætera autem, quæ vel ſub nomine Matthiæ, ſive Jacobi minoris, vel ſub nomine Petri, & Joannis, quæ [c] a quodam Leucio ſcripta ſunt, vel ſub nomine Andreæ, quæ a * Xenocharide, & Leonide Philoſophis, vel ſub nomine Thomæ ſcripta ſunt, & * ſi qua ſunt alia, non ſolum repudianda, verum etiam noveris eſſe damnanda. Datum x. Kal. Martiarum. Stilicone II. & Anthemio Conſſ.

Al. * *Xenocharide*

Al. * *ſi quanta*

[a] *In Canone,*] Ireneus lib. 16. in Canonem Scripturam.

[b] *Maccabaeorum duo, Eſdra duo,*] Gregor. lib. 19. in Job. cap. 15.

[c] *A quodam Leucio*] V. C. *Lentio aut Leuccio.* Auguſtin. lib. de fide contr. Manich. cap. 36.

Explicit Epiſtola tertia Innocentii Papæ.

Incipit ejuſdem quarta.

INnocentius Felici Epiſcopo Nucetrano Salutem. Mirari non poſſumus dilectionem tuam ſequi inſtituta majorum omnia, * quæque poſſunt aliquam recipere dubitationem, ad nos, quaſi ad caput, atque ad apicem Epiſcopatus referre: ut conſulta videlicet Sedes Apoſtolica ex ipſis rebus dubiis certum aliquid, faciendumque pronunciet: quod nos & libenter accipimus, & dilectionem tuam memorem Canonum comprobamus. Scripſiſti igitur, quod fervore fidei, quo polles, * & amore ſanctæ plebis vel reparaveris Eccleſias Dei, vel novas quaſque conſtruxeris: ſed in his Clericos, quos conſtituas, non habere, aliquos vero * murcos, aliquos digamos eſſe, ad quod ſtupuimus prudentem virum de his voluiſſe conſulere, quæ omnibus ſunt certa ratione comperta. Ergo non quaſi ignorare dicimus, ſed io aliis forſitan occupatos iſtud oblitos eſſe vos dicimus.

Al * *quarumque*

Al. * *ex*

* Lego *mutilos*

Si quis volens partem ſibi corporis amputarit, Clericus eſſe non poteſt: nolens autem poteſt.

CAP. XXVIII.

Diſt. 55. c. Qui partem Nic. Conc. c. 1.

QUi igitur partem cujuſlibet digiti ſibi ipſe volens abſcidit, hunc ad Clerum Canones non admittunt, cui vero caſu aliquo contigit, dum aut operi ruſtico curam impendit, aut aliquid faciens ſe non ſponte percuſſit, hos Canones præcipiunt & Clericos fieri, & ſi in Clero fuerint reperti, non abjici. In illis enim voluntas eſt judicata, quæ ſibi auſa fuit ferrum injicere: quod ſcilicet & alii id facere dubitare non poſſit, in iſtis vero caſus veniam meruit.

Quod digami ad Clerum admitti non poſſint.

CAP. XXIX.

DE digamis autem nec conſuli debuit: cum manifeſta ſit lectio Apoſtoli, uoius uxoris virum ad Sacerdotium, ſive ad Clericatum admitti debere. Et hanc ipſam tamen ſi virginem accepit, nam ea, quæ habuerit ante virum, licet defunctus ſit, tamen ſi Clerico poſtea fuerit copulata, Clericus, qui eam acceperit, eſſe non poterit, quia in lege ſcriptum eſt, Non viduam, non abjectam habere poſſe conjugem Sacerdotem.

1. Timoth. 3.

Levit. 21.

*Qui de Laicis ad Clerum * admitti non debeant.*

Al. * promoveri

CAP. XXX.

DE Laicis vero religio tua conſuluit, quos Canones ordinari prohibeant. Certum eſt quidem hoc regulas Eccleſiaſticas continere: ſed non ita definitum eſt, ut de omnibus ſit Laicis conſtitutum. Neque enim Clerici naſci, & non fieri poſſunt, ſed deſignata ſunt genera, de quibus ad Clericatum pervenire non poſſuot, id eſt, ſi quis fidelis militaverit, ſi quis fidelis cauſas egerit, hoc eſt poſtulaverit, ſi quis fidelis adminiſtraverit. De curialibus autem manifeſta ratio eſt, quoniam, etſi inveniantur hujuſmodi viri, qui debeant Clerici fieri, tamen ſæpius ad curiam repetuntur; cavendum ab his eſt propter tribulationem, quæ ſæpe de his Eccleſiæ provenit.

Diſt. 51. c. Deſignata.

*Qui de Laicis poſſint Clerici fieri, hic aperte * concuba prohibetur.*

* Lego *concubina*

CAP. XXXI.

LAici vero, qui habentes uxores baptizati ſunt, ac ſic ſe inſtituerunt,

Diſt. 33. c. Laici.

ut opinio eorum in nullo vaciller, ut aut Clericis juncti ſint aut Monaſteriis, ex quo baptizati ſunt, hæſerint, ſi non * concubinam, non pellicem noverint, ſi in omnibus bonis operibus vigilaverint, non prohibentur hujuſmodi ad Clericatus ſortem adſumi.

Al. * concubam

*De temporibus * immorandis in Clero.*

Al. * morandis

CAP. XXXII.

ITa ſane, ut in eis tempora a majoribus conſtituta ſerventur: * ne cito quilibet lector, cito Acolythus, cito Diaconus, cito Sacerdos fiat. Quia in minoribus officiis ſi diu perdurent, & vita eorum pariter, & obſequia comprobantur: ut ad Sacerdotium poſtea, emerſis ſtipendiorum meritis, veniant, nec præripiant, quod vita probata meretur accipere. Quoniam ergo certa definitione monſtratum eſt, qui debeant admitti, qui vero reprobari: ex his omnibus, quos videt dignatio tua non poſſe reprobari, eligere debebis, quos Clericos facias. Si enim nullam gratiam hominibus, aut beneficium præſtare velimus, tales invenire poſſumus: de quorum adſumptione nec incurrere, nec erubeſcere valeamus.

Al. * nec

Explicit Epiſtola Papæ Innocentii quarta.

Incipit ejuſdem quinta.

INnocentius Maximo, & Severo Epiſcopis per * Britios. Eccleſiaſticorum Canonum norma nulli eſſe debet incognita Sacerdoti, quia neſciri hæc a Pontifice ſatis eſt indecorum: maxime cum a Laicis religioſis viris & ſciatur, & cuſtodienda eſſe ducatur. Nuper Maximilianus filius noſter agens in rebus cujuſmodi querelam detulerit, libelli ejus ſeries adnexa declarat.

* Lego Brutios.

Diſt. 81. c. Maximianus.

Quod hi, qui in Preſbyterio filios genuerint, removeri ab officio debeant.

CAP. XXXIII.

QUi zelo fidei, ac diſciplinæ ductus non patitur Eccleſiam pollui ab indignis Preſbyteris quos in Preſbyterio filios aſſerit procreaſſe, quod non licere exponerem, niſi noſſem veſtram prudentiam legis totius habere notitiam. Et ideo, fratres chariſſimi, libelli, qui ſubjectus eſt, tenore perſpecto eos, qui talia perpetraſſe dicuntur, jubebitis in medio collocari, diſcuſſiſque objectionibus, quæ ipſis Preſbyteris impinguntur, ſi * convinci potuerint, a Sacerdotali removeantur officio. Quia qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt, atque alieni efficiantur a miniſterio, quod vivendo inlicite polluerunt. Miramur autem hæc eorum diſſimulare Epiſcopos, ut aut * conhibere, aut neſcire eſſe inlicita judicentur.

Qui ſcilicet Maximianus.

Al. * convicti fuerint

* Lego conivere

Explicit Epiſtola quinta.

Incipit ejuſdem Papæ Innocentii ſexta.

Quod poſt pœnitentiam nullus poſſit ad Clerum admitti.

CAP. XXXIV.

INnocentius Agapeto, Macedonio, & Mariano Epiſcopis * Appulis. Multa in Provincia veſtra contra Canones Eccleſiaſticos decretaque majorum uſurpari a plurimis & relationes diverſorum, & ſuggeſtiones fidiſſimæ retulerunt, quæ quidem poſſent facile reſecari, ſi Epiſcopi in his non invenirentur authores. Qui, dum aut amicis, aut obſeqnentibus gratiam præſtare nituntur, religionem violant, ordineſque corrumpunt, ac ſic evenit, ut indigni quique honores ſuſcipiant Eccleſiaſticos, & admittantur ad Clerum, qui nec inter Laicos quidem dignum locum habere * mererentur, ſicuti nunc dato nobis libello monſtratum eſt, Modeſtum quendam multis criminibus involutum, propter quæ etiam pœnitentiam egiſſe dicitur, non ſolum Clericum effectum, quod non licet, verum etiam ad Epiſcopatus apicem tendere: cum Canones apud Nicæam conſtituti pœnitentes etiam ab infimis officiis Clericorum excludant. Et ideo, fratres chariſſimi, perſpecto tenore libelli eum jubebitis præſentari, ac ſi vere conſtiterit talem, qualem libellus adfirmat, non ſolum ab ambitione Epiſcopatus, ſed etiam a Clericatus removeatur officio.

* Lego Apulis, aut Apulia.

Al. * merentur

Diſt. 50. c. Canones. Nic. Conc. c. 10.

Explicit ſexta.

Incipit ejuſdem Papæ ſeptima.

De Bubalio, & Tauriano damnatis a Provincialibus Epiſcopis, quorum ſententiam Sedes Apoſtolica retractare curavit.

CAP. XXXV.

INnocentius Rufo, Gerontio, Sophronio, Flaviano, Macedonio, Proſtocio, & Ariſteæ Epiſcopis per Macedoniam conſtitutis. Mora Coëpiſcoporum noſtrorum Maximiani, & Eumeni, vel potius importunitas temporum fecit, ut vos iteraretis de Bubalio, & Tauriano querimoniam, & nos iterum in homines perditiſſimos inſurgeremus, ſed ut poſſum paucioribus verbis malorum tantorum imitabor compendium, & ſtrictim quæ in volumine literarum veſtrarum conſpexerim tetractabo. Grave non *potuit videri piiſſimis mentibus veſtris cujuſcunque retractari judicium: quia veritas exagitata ſæpius magis ſplendeſcit in luce, & pernicies revocata in judicium gravius & ſine pœnitentia condemnatur, nam fructus divinus eſt *juſtitia ſæpius recenſeri, fratres chariſſimi. Verum illud video moviſſe animos veſtros, quod in multis Bubalius ſæpe fallaciis deprehenſus objecerit exemplaria fictarum, quaſi a nobis literarum: cum pro conſuetudine hominis nihil, quod proferret jam fide digniſſimum videretur. Sed ſileatur omne jam de tali negotio murmur, & convicti diaboli ipſi anhelitus comprimantur. Subjunximus autem his priores literas, quas per memoratos Epiſcopos miſeram: quibus ita plenaria ſententia noſtrorum ſenſuum deſignata eſt, ut dum relegeritis, nihil ambiguum, nihil requirendum in hac cauſa de cætero repetatis. Hanc autem paginulam noſtram ſollicitius credentibus Epiſcopis relegendam mittite, ut ſciant pleniſſime, quid ſit de Bubalio, & Tauriano, cæteriſque Provinciarum, ut ſervent, qui digni admonitione ſunt, cavere a talibus, ne talia ſortiantur.

*Forte oportet
81. q. 9. c. Grave non oportet.

*Lego juſtitiam

Explicit ſeptima.

Incipit ejuſdem Papæ octava.

De terminis minime transferendis.

CAP. XXXVI.

INnocentius Florentino Epiſcopo Tributienſi. Non ſemel, ſed aliquoties clamat Scriptura divina transferri non oportere terminos a Patribus conſtitutos: quia nefas eſt ſi quod aliter ſemper poſſederit, alter invadat, quod tuam bonitatem frater & Coëpiſcopus noſter Urſus adſerit perpetraſſe. Nam Nomentanam ſive * Felienſem Parochiam ad ſuam Diœceſim a majoribus pertinentem invaſiſſe te, atque illic divina celebraſſe myſteria inconſulto eodem, ac neſciente, non ſine dolore conqueſtus eſt. Quod ſi verum eſt, non leviter te incurriſſe cognoſcas; unde ſi declinare cupis tantæ uſurpationis invidiam noſtris literis admonitum te convenit abſtinere: certe ſi aliquid tibi credis juſtitiæ ſuffragari integris omnibus, & in priſtino ſtatu manentibus, poſt dies venerabilis Paſchæ adeſſe debebis, ut memoratis poſſis intentionibus reſpondere, partibuſque in medio collocatis, quid antiquitas, aut veritas habeat requiramus.

Deut. 19. & 27.
Proverb. 22.

Al. * Felicienſem

Si cujus uxor fuerit abducta in captivitatem, & alteram maritus acceperit, revertente prima, ſecunda mulier debet excludi.

CAP. XXXVII.

INnocentius Probo. Conturbatio procellæ barbaricæ poteſtatis facultati legum intulit caſum, nam bene conſtituto matrimonio inter Fortunium, captivitatis incurſus fecerat nævum, niſi ſancta religionis ſtatuta providerent. Cum enim in captivitate prædicta Urſa mulier teneretur, aliud conjugium cum Reſtituta Fortunius memoratus iniſſe cognoſcitur: ſed favore Domini reverſa Urſa nos adiit, & nullo diffitente uxorem ſe memorati eſſe perdocuit. Quare, domine fili, merito illuſtris, ſtatuimus fide Catholica ſuffragante illud eſſe conjugium, quod erat primitus gratia divina fundatum, conventumque ſecundæ mulieris priore ſuperſtite, nec divortio * ejectæ nullo pacto poſſe eſſe legitimum.

34. q. 1. c. Cum in captivitate.

* Lego ejectæ

Ad Aurelium Carthaginenſem, &

Auguſtinum Hipponenſem Epiſcopos ſcripta ſalutatoria plena charitate.

CAP. XXXVIII.

INnocentius Aurelio, & Auguſtino Epiſcopis. Acceptiſſimi mihi germani Conpreſbyteri ille recurſus vacuus officio noſtro eſſe non debuit, per charos enim ſalutare chariſſimos naturale quodammodo nobis videtur, & conſequens. Gaudere igitur in Domino veſtram germanitatem amantiſſimi cupimus, & pro nobis paria ad Deum vota rependere precamur, qui, ut bene noſtis, communibus, & alternis plus agimus orationibus, quam ſingularibus, aut privatis.

Ad Julianam nobilem ejuſdem Papæ ſcripta exhortatoria.

CAP. XXXIX.

Laus Julianæ. SIngulare membrum Eccleſiæ tuæ religionis amplitudinem exiſtere, & a nobis reverentiſſime coli ſatis eſt omnibus manifeſtum. In ipſo apice enim nobilitatis multo nobiliorem Eccleſiæ devotionem impendis, & magis læta Chriſti agnitione præceptis ejus obtemperas, & in fide potius exultas, quam tanti generis flore jactaris. Summæ virtutis eſt viciſſe gloriam carnis, & magnæ eſt Chriſti gratiæ nobilitatem moribus ſuperaſſe, domina filia merito inluſtris. Certa igitur exiſtens dilectiſſima vitæ hujus quæcunque ſunt ſpatia æternis diviniſque officiis inluſtrare contende: ut qui inſignem te præſtitit, reddat ſibi per ſæcula clariorem.

Ad Aurelium Epiſcopum Carthaginis de Paſcha.

CAP. XL.

INnocentius Aurelio. Charitatis noſtræ officium *nullo intervallo dirimitur, etiam ſi charta nullos apices ferat. Vivit enim ſpiritalis gratia alternis in cordibus, & amorem noſtrum confovet Sacerdotalis ipſa ſocietas. Cum ergo indignum eſt unitatem Eccleſiæ non cuſtodire, idemque omnes pariter & ſentiamus, & pronunciemus, frater chariſſime, has ego literas de ratione Paſchali alterius, dico futuri, anni perſcripſi. Nam cum ante diem XI. Kal. Aprilium pene Luna XVI. colligatur: nam *quicquam minus eſt: itemque in ante diem IV. Kal. earundem veniat XXIII. exſtimavi XI. Kal. memoratarum die feſta Paſchalia celebrandum, quoniam in XXIII. Luna nullum Paſcha unquam ante hoc Paſcha factum eſſe cognoſcimus. Sententiæ meæ expoſui, atque edixi tenorem, jam, prudentiæ erit tuæ, conſors mihi frater, cum unanimis, & Conſacerdotibus noſtris hanc ipſam rem in Synodo religioſiſſima retractare, ut ſi nihil diſpoſitioni noſtræ reſultat, nobis pleniſſime, aperteque reſcribas: quo deliberatum Paſchalem diem jam literis ante ut moris eſt, ſervandam ſuo tempore præſcribamus. Conpreſbyterum autem Archidamum, quamvis noverim quod libentiſſime, ac more ſuſcipias conſueto: tamen ex abundantibus poſtulo, ut eum inter *nos habere digneris.

*Al. * multo*

Computus Eccleſiaſticus ex curſu Lunæ.

*Al. * quippiam*

*Al. * tuos*

De Antiochena Eccleſia.

CAP. XLI.

INnocentius Bonifacio Preſbytero, Eccleſia Antiochena: quam priuſquam ad urbem perveniret Romam beatus Apoſtolus Petrus, ſua præſentia inluſtravit: velut germana Eccleſiæ Romanæ, diu ſe ab eadem alienam eſſe non paſſa eſt: nam miſſis legatis ita pacem poſtulavit, & meruit, ut & Evagrianos ſuis ordinibus, ac locis intemerata ordinatione, quam acceperant, a memorato ſuſciperet, & Joannis ſanctæ memoriæ vel Clericos, vel Laicos in unum colligeret, atque congregaret. Promittens ipſius civitatis Epiſcopus, frater meus Alexander, etiam ſi quis forte, vel a nobis, vel aliunde poſterioris ordinationis ad eoſdem advenerit, ſe ſine controverſia recepturum, ac nomen Epiſcopi memorati inter quieſcentes Epiſcopos recitaturum: cui rei nos noverit tradidiſſe manus, frater chariſſime, & eos in noſtra viſcera recepiſſe, ne diu membra, quæ requiſiverant ſanitatem, ab unitate corporis haberentur aliena. Omnia vero, quæ per ordinem geſta ſunt, filius meus Diaconus Paulus, harum ſcilicet portitor literarum, tuæ dilectioni poterit enarrare: ut & gaudium communione nobiſcum habeas, & eos informes,

Pax inita inter Rom. & Antiochen.

Joannis Chryſoſtomi nomen recitandum inter quieſcentes.

qui pro Attici partibus intervenire conſueverunt.

Ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum de pace.

CAP. XLII.

INnocentius Alexandro Epiſcopo. Quam grata mihi, quam pia, quam neceſſaria legatio a tua ſanctitate, frater chariſſime, ad nos directa fuerit geſtorum ipſorum replicatione cognoſces. Voluit enim Conpreſbyter noſter Caſſianus hanc amicitiarum noſtrarum paginulam per Conpreſbyterum noſtrum Paulum, Nicolaum Diaconum, & Petrum Subdiaconum, filios noſtros, quaſi primicias pacis noſtræ * conſcribi. Saluto itaque & tuam mihi in Chriſto germanitatem, & omnem illam, quæ tecum tam bene ſentit, Eccleſiam, noſque (ut facitis) & alloquamini peto crebrius literis, & frequentius de veſtra ſalute lætificetis. Dabit enim (ut confido) dominus totius nos præteriti temporis diſpendia amantiſſimo literarum colloquio repenſare.

Al. * conſcripſi

De Attico Conſtantinopolitano Epiſcopo.

CAP. XLIII.

INnocentius Maximiano Epiſcopo. Miramur prudentiam tuam ſcripta ad Atticum Epiſcopum Conſtantinopolitanæ urbis a nobis proſecutione propria, & dato libello, qui ſubter adnexus eſt, poſtulare: a quo nec miſſas ullas ſaltem Epiſtolas ad nos, vel ad veſtram Synodum utique pertuliſti, idque non petenti æſtimes tribuendum: quod debeas deprecationibus diſcuſſa ratione conceſſum, * communionem ſuſpenſa reſtituitur demonſtranti cauſas, quibus * id cederat jam eſſe deterſas, & profitenti conditiones pacis impletas. Quod neque apud vos, neque apud nos, ut prædixi, Atticus miſſis aliquibus ſuorum vel dicere voluit, vel demonſtrare completum. Quemadmodum Antiochenæ Eccleſiæ frater, & Coepiſcopus noſter Alexander digna legatione & proſequutus eſt, & probavit, quibus omnibus utique intereſſe dignatus cognoviſti, quemadmodum ſingillatim omnia ſcriptorum noſtrorum antehac de cauſa beatiſſimi Joannis, quondam Coepiſcopi noſtri, diſcuſſerim, utque illi in omnibus ſatis evidenter monſtraverit univerſa, quæ apud Antiochiam fieri debuerint, fuiſſe completa. Quorum amplexati pacem utique fidem fecimus, & magnum tramitem omnibus eandem poſtulaturis oſtendimus: ſi modo, quæ diſcuſſa ſunt, atque completa, etiam ipſi ſe pro ſuo loco feciſſe, vel compleſſe aliquando monſtraverint, communionemque, ut iſti legatione ſolenniter deſtinata ſibi rogaverint reddi hiberi. Expectamus ergo & profeſſionem memorati de completis omnibus conditionibus, quas diverſis temporibus prædiximus, & petitionem communionis, ut recte & petenti, & probanti ſe eandem mereri reddamus frater chariſſime: nam de omnibus pleniſſimas ad ſanctam fratrum noſtrorum Synodum dudum literas percepiſti.

* Forte communionemque
* Forte acciderat

Joannis qui dicitur Chryſoſtomus.

Item Alexandro Epiſcopo Antiocheno de pace.

CAP. XLIV.

APoſtolici favoris gratia magno pacis uſque ad nos decore reſplenduit, tantumque lucis gaudiorum, quæ infulſit fidelibus, ut dicentes Deo maximas laudes majores nos debere fateamur, pluſque a Deo jocundati ſumus, quod diſcuſſis omnibus lateribus actionum tuæ fraternitatis, ita totum pietate, ac patientia geſtum cognovimus, ut in omnibus Dominum laudaremus, ſucceſſumque ipſum ideo præſtitutum tuis laboribus videamus, quod tota virtute pacis amator exiſtens eam requiſitam inveneris, & repertam ſumma charitate ſervaveris, cum erga omnes, tum præcipue circa illos, qui quondam * Paulini, atque Evagrii Epiſcoporum cenſiti fuerant nomine. Habeo ſummam votorum meorum, cum antiqui nævi purgatio tuis temporibus, tuiſque meritis prærogatur. Quorum etiam illos ejuſdem nominis, qui in Italia merita Clericatus acceperant, cenſui bono quietis gratiam retinere ſuſceptam. Et quia noſter Conpreſbyter Caſſianus gratum dixit tuæ fore dignationi, ſi meo conſilio in civitate veſtra Clericatus ordinem ducere cenſerentur, ſtatui propter benevolentiam tuam, promiſſaque memorati, ut inter cæteros Sacerdotes, miniſtroſque

Al. * Pauli

Caſſianus Preſbyter.

qui in civitate ſunt, adnumerentur, frater chariſſime. Libenter præterea de Epiſcopis Elpidio, atque Pappo cognovi, quod ſine quæſtione ſuas Eccleſias recuperaverint, & multum in geſtis, ut ſubjecta teſtantur, ſollicitus inquiſivi, utrum omnibus eſſet conditionibus ſatisfactum in cauſa beati, & vere Deo digni Sacerdotis Joannis. Et cum per ſingula adſertio Legatorum ex voto completa eſſe fateretur, gratias agens Domino communionem Eccleſiæ veſtræ ita recepi, ut * primæ feram Apoſtolicæ Sedis condiſcipulos primos dediſſe cæteris viam pacis: in qua firmatos vos, noſque Domini Chriſti ita benignitas amplexabitur, atque communio, ut nullo de cætero titillamento, vel levi cujuſquam contentionis pudore pulſetur. Scripta autem Acatii Epiſcopi, quoniam cum veſtris ſunt porrecta, ſuſcepimus: ne per veſtram injuriam ille, qui olim a nobis ſuſpenſus fuerat, repudiaretur, & tamen ſatis abunde in actis ſtatuimus, ſicuti dignanter relegere procurabis, quid in ejus perſona debeat cuſtodiri, ut ſi per omnia veſtris conſiliis, actibuſque tam ſanctis ſe rogaverit eſſe communem præſtetur ſane favore veſtro, noſtroque judicio communionis, ac literarum a nobis gratia prorogata. Subſcripſerunt XX. Epiſcopi Italiæ.

Fideliſſimus Joannis Chryſ. defenſor Innocentius.

* *Fatte pro me*

Papa communionem dat & aufert.

Idem Papa eidem Alexandro Epiſcopo.

Quod prima Sedes beati Petri apud Antiochiam eſſe memoretur.

CAP. XLV.

ET onus, & honor nobis a tua fraternitate impoſitus neceſſarii tractatus cauſas induxit: * quo literis, vel [a] communitorio veſtro, ut dat ſancti Spiritus gratia, reſpondere poſſimus. Revolventes itaque authoritatem Nicenæ Synodi, quæ unam omnium per orbem terrarum mentem explicat Sacerdotum, quæ cenſuit de Antiochena Eccleſia cunctis fidelibus, ne dixerim Sacerdotibus eſſe neceſſarium cuſtodire, qua ſuper Diœceſim ſuam prædictam Eccleſiam non ſuper aliquam Provinciam recognoſcimus conſtitutum. Unde advertimus non tam pro civitatis magnificentia hoc eidem attributum, quam quod prima primi Apoſtoli Sedes eſſe monſtretur, ubi & nomen accepit religio chriſtiana, & quæ conventum Apoſtolorum apud ſe fieri celeberrimum meruit, quæque urbis Romæ Sedi non cederet, niſi quod illa in tranſitu meruit, iſta ſuſceptum apud ſe, conſummatumque gaudet. Itaque arbitramur, frater chariſſime, ut ſicut [b] Metropolitanus authoritate ordinas ſingulari, ſic & cæteros non ſine permiſſu, conſcientiaque tua ſinas Epiſcopos [c] procreari, in quibus hunc modum recte ſervabis, ut longe poſitos literis datis ordinari [d] cenſeas ab his, qui nunc eos [e] ſuo tantum ordinant arbitratu. Vicinos autem, ſi æſtimas ad manus impoſitionem tuæ gratiæ ſtatuas pervenire: quorum enim te maxima expectat cura, præcipue tuum debent mereri judicium.

*Al. * quod*

Nic. Conc. c. 6. Privilegium Antio. Ecc.

Act. 11.

Gal. 2.

Suſceptum intellige primum Apoſtolum Petrum

[a] *Communitorio*] *Commonitorio.*
[b] *Metropolitanus*] V. C. *Metropolitanos.*
[c] *Procreari*] V. C. *Creari.*
[d] *Cenſeas ab his*] Ut delegatus a te vices Romani Pontificis obeunte, non à Sede tua Patriarchali. Quam cautionem etiam obſervari Leo voluit infr. cap. 32. & 36.
[e] *Suo arbitratu*] V. C. 8. Synod. Epheſin.

Quod non oporteat ſecundum conſtituta Imperatorum duos eſſe Metropolitanos Epiſcopos.

CAP. XLVI.

NAm quod ſciſcitaris, utrum diviſis imperiali judicio Provinciis, ut duæ Metropoles fiant: ſic duo Metropolitani Epiſcopi debeant nominari. Non ergo viſum eſt ad [f] nobilitatem neceſſitatum mundanarum Dei Eccleſiam commutari, honoreſque aut diviſiones perpeti: quas pro ſuis cauſis faciendas duxerit Imperator: ergo ſecundum priſtinum Provinciarum morem Metropolitanos Epiſcopos convenit numerari. Cyprios ſane adſeris olim Arianæ impietatis potentia fatigatos non tenuiſſe Nicænos Canones in ordinandis ſibi Epiſcopis: & uſque adhuc habere præſumptum, ut ſuo * arbitrio ordinent, neminem conſulentes, quocirca perſuademus eis, ut curent juxta Canonum fidem Catholicam ſapere, atque unum cum cæteris ſentire Provinciis, ut appareat Spiritus ſancti gratia ipſos quoque, ut omnes Eccleſias gubernari.

Nic. Conc. c. 4. & 6.

*Al. * arbitratu*

[f] *Nobilitatem*] V. C. *Mobilitatem.*

Quod Arianorum Clerici non ſint ſuſcipiendi in ſuis officiis: quamvis eorum baptiſma, quod Catholicum conſtat, confirmet Eccleſia.

CAP. XLVII.

1. q. 1. c. Arianos.

ARianos præterea, cæteraſque ejuſdem modi peſtes, quia eorum Laïcos converſos ad Dominum ſub imagine pœnitentiæ, ac Sancti Spiritus ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcipimus, non videtur Clericos eorum, cum Sacerdotii, aut miniſterii cujuſpiam ſuſcipere dignitate, quoniam quibus ſolum baptiſma ratum eſſe permittimus, quod utique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti perficitur, nec Sanctum Spiritum eos habere ex illo baptiſmate, illiſque miniſteriis arbitramur: quoniam cum a Catholica fide eorum authores deſciſcerent, perfectionem ſpiritus, quam acceperant, amiſerunt, nec dare ejus plenitudinem poſſunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, quam per impietatis ſuæ perfidiam potius quam fidem dixerim, perdiderunt. Quomodo enim fieri poteſt, ut eorum prophanos Sacerdotes dignos Chriſti honoribus arbitremur: quorum Laïcos imperfectos, ut dixi, ad Sancti Spiritus percipiendam gratiam cum pœnitentiæ imagine recipiamus? Gravitas itaque tua hæc ad notitiam Coepiſcoporum vel per Synodum, ſi poteſt, vel per harum recitationem faciat pervenire, ut quæ ipſe tam neceſſario percunctatus es, & nos eliminare reſpondimus, communi omnium conſenſu, ſtudioque ſerventur.

Ibidem c. Qui perfectionem.

Idem Papa Acacio vero Epiſcopo.

De Sancto Joanne Conſtantinopolitano Epiſcopo.

CAP. XLVIII.

ADgaudere literis fraternitatem tuam de receptis Paulini vel Evagrii Epiſcoporum Clericis, populiſque, & de reſtitutis Elpidio, atque Pappo Coepiſcopis percenſuimus, & vel ſero receptæ pacis gratiam te fovere poſtpoſita omni contentione pervidimus. Unde has ad præſtantiſſimum fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Alexandrum reddendas tuæ tranſmiſimus unanimitati, videlicet, ut ſi omnes inimicitiæ, omnis æmulatio tam de nomine Sancti Joannis mirandi Epiſcopi, quam de omnibus ejuſdem communionis participibus a tua animoſitate diſceſſit, has noſtræ ſocietatis recipias literas frater chariſſime, modo, ut omnia, quæ hic actis firmata ſunt, apud mediatorem noſtrum amabilem Alexandrum ore proprio, ut communicantem convenit, fateatis. Ut enim hæc nobis unanimitatis, charitatiſque cauſa venerabilis eſt, ſic inhæret ſollicite, ne quid obliquum, aut ſubſicivum in quoquam reſidere noſcatur.

Acatius nunc reſtitutus, poſtea iterum a Felice excommunicatus eſt.

Idem Papa de Bonoſiacis, quod Judæis ſint comparandi.

CAP. XLIX.

INnocentius Laurentio Epiſcopo * Senienſi. Diu * mirati ſumus dilectionis tuæ literis lectis hæreticos Photini venena ſectantes in territorio dilectionis tuæ non ſolum eſſe, ſed publice ſibi conventicula in aliquorum poſſeſſionibus præparare: cum de toto pene orbe nuſquam tam multi, quam ad vos delegerint habitare. Quorum doctrinæ nefariæ author Marcus dudum de urbe pulſus temeritatis tantæ eſt ductus audacia, ut primum ſibi inter eos vendicet locum, ſed ne ulterius debacchandi habeant facultatem, & animas ſimplicium, ac ruſticanorum ſecum in gehennam, cui deſtinati ſunt, trahant: actum eſt adverſus eos a defenſoribus Eccleſiæ noſtræ, quod eos poſſint expellere, ut qui Chriſtum Deum ex Patris ſubſtantia, ante ſæcula negant genitum, hi cum Judæis, qui ejus deitatem negaverunt, & nunc uſque negant, participium habeant damnationis. Tuum eſt, frater chariſſime, quæ præcepta ſunt non ſegnius agere, ne plebem tibi creditam diſſimulatione deperdas, & incipias Deo de perditis reddere rationem.

Hodie * Senenſi dicimus. Al. * irati

Conventicula Hæreticorum prohibenda.

Idem Papa de ſuſcipiendis Clericis, quos Bonoſus, antequam damnaretur, ordinaſſe cognoſcitur.

CAP. L.

INnocentius Martiano Epiſcopo Narſitano. Superiori tempore, ſi tamen

recte

Al. * rror

recte * recordor me minime, tam ad dilectionem tuam, quam ad fratres, & Coepiſcopos noſtros, Rufum, Euſebium, & cæteros, bujuſmodi literas de Clericis Narſenſibus tranſmiſiſſe. His videlicet, qui ſe ante damnationem Bonoſi adſererent ab eodem tam Preſbyteros, quam Diaconos ordinatos: ut ſi relicto, atque damnato ejus errore vellent Eccleſiæ copulari, libenter reciperentur; ne forte, qui eſſent digni recuperandæ ſalutis, in eodem deperirent. Verum nunc in Ravennati urbe mibi conſtituto propter Romani populi neceſſitates crebertimas Germanus, qui ſe aſſerit eſſe Preſbyterum atque Lubentius, qui ſe Diaconum dicit multorum talium, quaſi Legatione ſuſcepta prece fuſa dolores proprios exprimere geſtiverunt, adſerentes ſe quidem Eccleſias in dilectionis tuæ conſtitutas Parochiis retinere, ſed tuam communionem non potuiſſe mereri: ea videlicet ratione, qua Ruſtitius quidam nomine iterata ordinatione Preſbyterium ſuſcepiſſet. Et non levi impedimento fit, dum aut illi dolent bujuſmodi bominem in Eccleſia retineri, aut ille ſic peccare debere in alios arbitretur, qui in ſe agnoſcit eſſe peccatum. Et quamvis de eadem re plenius literæ meæ contineant, quas ſuperius memoravi, tamen etiam nunc admonendam duximus fraternitatem tuam, ut ſi vere conſtat aliquos ante damnationem Bonoſi ab eodem ordinatos poſtea voluiſſe, vel nunc velle reverti, eos recipiendos eſſe cenſemus: maxime cum memorati adſerant eſſe in tantum anteriori tempore ordinatos, ut ſanctæ recordationis virum Cornelium Epiſcopum * Syrinenſis urbis, necnon & fratrem noſtrum Nicetam, alioſque nonnullos fuiſſe præſentes, cum bonoribus, quos ſe habere memorant, augerentur. Unde, frater chariſſime, ſi eorum aſſertio fidem recipit veri, ſuſcipidiendos eſſe ambigere non debes, quos tam diu Eccleſias ſibi creditas paſſus es retinere.

Ravennæ enim erat Comitatus Principis Honorii.

Al. * *Syrienſis*

Idem Papa.*

INnocentius Rufo, & Euſebio, & cæteris Epiſcopis Macedonibus, & Diaconibus in Domino Salutem. Magna me gratulatio habuit, cum poſt tot diſcrimina totius (ut ita dixerim) mundi Vitalis Archidiaconus veſtrarum portitor literarum ex illis partibus ad nos uſque directus advenit, quem cum vidiſſemus illico, ut oportebat, percunctati de veſtro ſtatu ſumus. Verum ubi reperimus vos ex ſententia degere Deo noſtro uberes gratias retulimus quod vos famulos ſuos, ſuiſque altaribus ſervientes, & in adverſis tuetur, & in proſperis gubernare dignatur. Qui cum tradidiſſet epiſtolas eas, præcepi illico recenſeri, in quibus multa poſita eſſe pervidi, quæ ſtuporem mentibus noſtris injicerent, facerentque nos non modicum dubitare, utrum aliter putaremus, an ita illa eſſent poſita, quemadmodum perſonabant. Quæ cum ſæpius repeti feciſſem, adverti Sedi Apoſtolicæ, ad quam relatio, quaſi ad caput Eccleſiarum Miſſa currebat, aliquam fieri injuriam, cujus adhuc in ambiguum ſententia duceretur. Unde de quibus jam dudum ſcripſiſſe memini, nunc iterare formam argumentis evidentioribus relationis geminata percunctatio veſtra compellit.

Injurioſum eſt de ſententia Papa ambigere.

Ut ſi Sacerdos, vel quilibet ex Clero viduam uxorem duxerit, vel abjectam, ſuum perdat officium.

CAP. LI.

EOs, qni viduas accepiſſe ſuggeruntur uxores, non ſolum Clericos effectos agnovi, verum etiam ad infulas ſummi Sacerdotii perveniſſe, quod contra legis eſſe præcepta nollus ignorat. Nam cum Moyſes Legiſlator clamiter, Sacerdos uxorem virginem accipiat, ac ne in hoc præcepto aliquid putaretur ambiguum addidit, non viduam, neque ejectam. Contra quod præceptum divina authoritate ſubnixum nulla defenſio mandari alterius oppooitur: niſi conſuetudo veſtra, quæ (ut ipſi fatemini) ex ignorantia, & ut verecundius dicam, non ex Apoſtolica traditione, & ratione integra conſtituta eſt. Nos autem, omneſque per Orientales, Occidentaleſque Eccleſias, noverit veſtra dilectio hæc penitus noo admittere, nec ad ultimum Eccleſiaſtici ordinis locum tales adſumere: & ſi reperti fuerint, ſubmoveri.

Levit. 21.

Ut ſi quis Catechumenus habuerit uxorem, & defuncta ea jam poſt baptiſmum acceperit alteram, Clericus eſſe non poſſit.

CAP. LII.

Diſt. 26. c. Deinde.

DEinde ponitur. Non dici oportere digamum eum, qui Catechumenus habuerit, atque amiſerit uxorem: ſi poſt baptiſmum fuerit aliam ſortitus, eamque primam videri, quæ novo homini copulata ſit, quia illud conjugium per baptiſmi Sacramentum cum cæteris criminibus ſit * ablutum; quod cum de una utique dicitur, certe ſi tres habuerit in veteri poſitus homine uxores, erit ei, quæ poſt baptiſmum quarta eſt, ſic interpretantibus prima, virginis æque nomen accipiat, quæ quarto ducta eſt loco. Quis oro iſtud non videat contra Apoſtoli eſſe præceptum, qui ait, Unius uxoris virum oportere fieri Sacerdotem. Sed objicitur, quod in baptiſmo totum, quicquid in veteri homine geſtum eſt, ſit ſolutum. Dicite mihi (cum pace veſtra loquor) crimina tantum dimittuntur in baptiſmo, an & illa, quæ ſecundum Domini præcepta, ac Dei inſtituta complentur? Uxorem ducere crimen eſt, aut non eſt crimen: ſi crimen eſt, ergo, præfata venia dixerim, erit author in culpa: qui ut crimina committerentur in paradiſo, cum ipſe eos jungeret, benedixit. Si vero non eſt crimen, quia quod Deus junxit, nefas ſit crimen appellari: & Salomon addidit, Etenim a Deo præparatur viro uxor: quomodo creditur inter crimina eſſe dimiſſum, quod Deo authore legitur conſummatum? Quid de talium filiis percenſetur? nunquid non erunt admittendi in hæreditatis conſortio, qui ex ea ſuſcepti ſunt, quæ ante baptiſmum fuit uxor, eruntque appellandi vel naturales, vel ſpurii, quia non eſt legitimum matrimonium, niſi illud (ut vobis videtur) quod poſt baptiſmum adſumitur? Ipſe Dominus, cum interrogaretur a Judæis, Si liceret dimittere uxorem, atque exponeret fieri non debere, addidit, Quod ergo Deus junxit, homo non ſeparet, ac ne de his copulis locutus eſſe credatur, quæ poſt baptiſmum ſortiuntur, meminerit hoc & a Judæis interrogatum, & Judæis eſſe reſponſum. Quæro, & ſollicitus quæro, ſi una, eademque ſit uxor ejus, qui ante Catechumenus, poſtea ſit fidelis, filioſque ex ea cum eſſet Catechumenus ſuſceperit, ac poſtea alios, cum fidelis: utrum ſint fratres appellandi an non? Habeant poſtea defuncto patre herciſcundæ hæreditatis conſortium, quibus filiorum nomen regeneratio ſpiritalis creditur abſtuliſſe? quod cum ita ſentire, atque judicare abſurdum eſt: quæ (malum) ratio eſt hoc defendi, & vacua magis opinione jactari, quam aliqua authoritate roborari, cum non poſſit inter peccata deputari, quod lex præcepit, & Deus jungit. Nunquid ſi quis Catechumenus virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit, quæro ſi hæc, cum factus fuerit fidelis, amittat: quia per baptiſmum totum, quod vetus homo geſſerit, putatur auferri? * Aſpiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus atque eleemoſynis revelationem, Petrumque ipſum, vidiſſe, nunquid per * baptiſma hæc illi ablata ſunt, propter quæ ei baptiſmum videtur eſſe conceſſum? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur, quia quicquid bene geſtum fuerit, & ſecundum præcepta * legis cuſtoditum non poteſt agenti deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandata perficit, non poteſt dici peccatum, & quod peccatum non eſt, ſolvi inter peccata credi omnino non debet, eritque integrum æſtimare aboleri non poſſe prioris nomen uxoris, cum non dimiſſum ſit pro peccato, quod ex Dei ſit voluntate completum.

*Al. * ablatum* — *1. Tim. 3.* — *Non tollit conjugium baptiſmus.* — *Geneſ. 2. Matth. 19. Proverb. 19.* — *28 q. 1 Nunquid non erunt.* — *Matth. 19.* — *Her. antiquum Judicum vocabulum. i. dividunda.* — *Al. * Aſpiciat* — *Act. 10.* — *Al. * baptiſmum* — *Al. * regalis*

Quod non admittantur Clerici ab Hæreticis ordinati.

CAP. LIII.

1. q. 1. c. Ventum eſt.

VEntum eſt ad tertiam quæſtionem, quæ pro ſui difficultate longiorem exigit diſputationem, cum nos dicamus ab Hæreticis ordinatos vulneratum per illam manus impoſitionem habere caput. Ubi vulnus infixum eſt, medicina eſt adhibenda, ut poſſit recipere ſanitatem: quæ ſanitas poſt vulnus ſecuta ſine cicatrice eſſe non poterit, atque ubi pœnitentiæ remedium neceſſarium eſt, illic ordinationis honorem locum habere non poſſe. Nam ſicut legitur, Quod tetigerit immundus, immundum erit: quoniam id ei tribuetur, quod munditia, ac puritas conſuevit accipere. Sed contra adſeritur eum, qui honorem ami-

Levit. 22. Num. 19.

ſit, honorem dare non poſſe: nec illum aliquid accepiſſe, quia nihil in dante erat, quod ille poſſet accipere. Adquieſcimus; & verum eſt certe, quia quod non habuit, dare non potuit. Damnationem utique, quam habuit per pravam manus impoſitionem dedit, & qui particeps factus eſt damnationis, quomodo debeat honorem accipere, invenire non poſſumus.

Objectio.

Sed dicitur vera, ac juſta legitimi Sacerdotis benedictio auferre omne vitium, quod a vitioſo fuerat injectum.

Quod in ordinationibus crimina, vel vitia non bene credantur offerri.

CAP. LIV.

Solutio.

ERgo, ſi ita eſt, applicentur ad ordinationem ſacrilegi, adulteri, atque omnium criminum rei, quia per benedictionem ordinationis crimina, vel vitia putantur auferri. Nullus ſit pœnitentiæ locus, quia id poteſt præſtare ordinatio, quod longa ſatisfactio præſtare conſuevit.

*Al. * ſed noſtra lex*

* Noſtro ævo lex eſt Eccleſiæ, venientibus ab Hæreticis, qui tamen illic baptizati ſunt per manus impoſitionem,

1. q. 4. c. Hominus. §. ſi.

Laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in Clericatus honorem vel exiguum ſubrogare.

Quod hi qui a Bonoſo hæretico ordinati ſunt, propterea ſint recepti, ne ſcandalum remaneret Eccleſiæ.

CAP. LV.

AT vero, qui a Catholica ad Hæreſim tranſierunt, quos non aliter oporter, niſi per pœnitentiam ſuſcipi, apud vos non ſolum pœnitentiam non agunt, verum etiam honore cumulantur. Sed Anyſii fratris quondam noſtri, aliorumque Conſacerdotum ſumma deliberatio hæc fuit, ut quos Bonoſus ordinaverat, ne cum eodem remanerent, ac fieret non mediocre ſcandalum, ſi ordinati reciperentur. Vicimus, ut opinor, ambigua.

1. q. 7. c. Quod pro remedio.

Jam ergo quod pro remedio, ac neceſſitate temporis ſtatutum eſt, conſtat primitus non fuiſſe, ac fuiſſe regulas veteres, quas ab Apoſtolis, aut Apoſtolicis Viris traditas Eccleſia Romana cuſtodit, cuſtodiendaſque mandat his, qui eam audire conſueverunt, ſed neceſſitas temporis id fieri magnopere poſtulabat.

1. q. 1. c. Quod pro neceſſitate.

Ergo quod neceſſitas pro remedio reperit, ceſſante neceſſitate debet utique ceſſare pariter. Quod urgebat, quia alius eſt ordo legitimus, alia uſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit.

Nic. Conc. c. 8.

Sed Canones apud Nicæam conſtituti de Novatianis fieri permiſerunt, prius ille Canon a patribus inſtitutus ponendus eſt, ut poſſimus advertere vel quid, vel qualiter ab eiſdem ſenſum ſit, vel præceptum.

Verba Canonis Nicæni.

De his, inquit, qui nominant ſeipſos catharos, id eſt mundos, & aliquando veniunt ad Catholicam Eccleſiam, placuit ſanctæ, & magnæ Synodo, ut accepta manus impoſitione ſic maneant in Clero.

Poſſumus vero dicere de ſolis hoc Novatianis eſſe præceptum, nec ad aliarum Hæreſum Clericos pertinere: nam ſi utique de omnibus ita definirent, addidiſſent a Novatianis, aliiſque Hæreticis revertentes debere in ſuum ordinem recipi, quod ita eſſe etiam illud maxime, quod de Paulianiſtis dictum eſt, poterit confirmare: a quibus venientes etiam baptizari præcipiunt.

Nic. Conc. c. 19.

Nunquidnam cum de Paulianiſtis jubent, omnes, qui ab Hæreticis revertuntur, erunt hoc exemplo baptizandi? quod cum nullus audeat facere, de ipſis tantum eſſe præceptum ratio ipſa demonſtrat.

Act. 8.

Denique baptizatos rite ab Evangeliſta Philippo Petrus & Joannes ſola manus impoſitione conſummant: illos vero, quos Apoſtolus Paulus Joannis baptiſmate baptizatos reperit,

Act. 19.

interrogavitque an Spiritum Sanctum ſuſcepiſſent, fatentibuſque ſe illud ne quidem nomen audiſſe, juſſit eos baptizari. Videtis ergo rite baptizatos, illo dono iterari non poſſe: & aliter ſola aqua lotos baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti neceſſarium perviderı.

Baptiſmus Novatianorum.

Ita & de Novatianis tantum juſſum eſſe lucida manifeſtatione legitur, quod idcirco diſtinctum eſſe ipſis duabus hæreſibus ratio manifeſta declarat,

1. q. 1. Paulianiſtæ.

quia Paulianiſtæ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti minime * baptizabant.

*Al. * baptizant.*

Et Novatiani iiſdem nominibus tremendis, venerandiſque baptizant, nec apud iſtos de unitate poteſtatis divinæ, hoc eſt Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quæſtio aliquando commota eſt: & ideo de omnibus ſegregatis hæc ſola electa eſt, cui iſtud crede-

rent concedendum, quia nihil in Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ſacramento peccarent. Si quis vero de Catholica ad Hæreſim tranſiens, aut Fidelis ad Apoſtaſiam revertens reſipiſcens redire voluerit, nunquid eadem ratio poterit ad Clerum permitti? Quorum commiſſum non niſi longa pœnitentia poterit aboleri, nec poſt pœnitentiam Clericum fieri ipſi Canones ſua authoritate permittunt. Unde conſtat, qui de Catholica ad Bonoſum tranſierunt damnatum, atque ſe paſſi ſunt, vel cupierunt ab eodem ordinari, non oportuiſſe ordinationis Eccleſiaſticæ ſuſcipere dignitatem, qui commune omnium Eccleſiarum judicium deſerentes ſuam peculiariter in Bonoſo vanitatem ſequendam eſſe duxerunt. Sed multos conſtat vim paſſos, atque invitos attractos, repugnanteſque ab eodem ordinatos. Dicat mihi, volo, quiſquis hoc credit, ſi non poſt ordinationem Bonoſi interfuit, cum conficeret ſacramenta, ſi communioni ejus participatus non eſt, ſi ſtatim * deſcendentibus de ejus peſſimo conciliabulo ad Eccleſiam redit, & iſte talis poteſt habere colorem aliquem excuſationis. Cæterum alii, qui vel poſt annum, aut menſem ad Eccleſiam redierunt * intelligitur eos, quia in Catholica noverunt ſe propter vitia ſua non poſſe ſuſcipere ordinationem, idcirco ad illum perrexiſſe, qui paſſim, & ſine ulla dicuſſione ordinationes inlicitas faciebat. Credentes ſe poſſe per iſtam inſtitutionem locum in Eccleſia Catholica reperire, de quo antea deſperaverant. Nunc illud, quod ſupereſt interrogo, qui poſt menſem, aut amplius redit, cum ſe Preſbyterum a Bonoſo conſideret ordinatum, ſi non ſacramenta confecit, ſi non populis diſtribuit, ſi non miſſas ſecundum conſuetudinem complevit: quid de his cenſeatis quæſo promatis apertius? Ad ſummam certe, * ut nihil a Bonoſo acceperunt, rei ſunt uſurpatæ dignitatis: qui conficiendorum ſacramentorum ſibi vendicaverunt * aut non vendicaverunt authoritatem, atque id ſe putaverunt eſſe, quod his nulla fuerat regulari ratione conceſſum.

Syricius 1. 3.
Nic. Conc. c. 10. *Ordinati a Bonoſo hæretico.*
1. q. 1. c. *Conſtat.*
* Forte *deſcendens aut diſcedens*
Al. * *intelligimus*
Al. * *qui*
* *aut non vend. ſuperfluum videtur*

Quod in Eccleſia peccatum populi inultum ſoleat præteriri.

CAP. LVI.

PErvideat ergo dilectio veſtra hactenus talia tranſiſſe, & advertite, quod ut dicitis, neceſſitas imperavit in pace etiam Eccleſias conſtitutas non poſſe præſumere, ſed, ut ſæpe accidit, quoties a populis, aut a turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem non poteſt vindicari, inultum ſolere tranſire. Priora ergo dimittenda dico Dei judicio: de reliquo maxima ſollicitudine præcavendum.

1. q. 7. c. *Quotiens.*

Quod ſubreptum fuerit Apoſtolicæ Sedi, & ſuam in melius ſententiam commutarit, quando damnationem Photini reſcindit.

CAP. LVII.

VEniam nunc ad maximum quaſi quoddam thema Photinum, & quod mihi anxium eſt, ac difficillimum, majorum meorum revolvam ſententias. Fuerat de illo quoquo pacto, ut etiam ipſi commeminiſtis, aliquid utique gravius conſtitutum: verum quia id per tumorem falſum, ut adſeritis, ſubreptum huic Sedi, & elicitum per inſidias demonſtratis, quia res ad ſalutem rediit, * & vel veniam nos hanc in tantum vobis adnitentibus poſt condemnationem more Apoſtolico ſubrogamus, tantiſque veſtris adſertionibus vobis tam bonis, tam charis non dare conſenſum, omnibus duris rebus durius arbitramur. Pro veſtra ergo * approbatione, fratres chariſſimi, ſententia, ac poſtulatione, Epiſcopum Photinum habetote licitum ita conſtituere, ut deprecamini, & noſtram in melius converſam ſententiam labore, vel teſtimonio veſtro compotes voti ſuſcipite. Æque Euſtaſium a me ſæpiſſime comprobatum nolite expectare, ut Diaconii gratia expolietur: ſollicitos enim vos pro ſalute libenter audio, contra caput etiam, ſi faciendum * ſit, non libenter admitto, cui manum porrigitis, vobiſcum porrigo: cui porrigo, mecum porrigite. Hæc enim ad Corinthios Apoſtolica eſt declarata benignitas, ut in uno ſpiritu ductam, ac reductam ſententiam boni ſemper indifferenter ſequantur, Nam fateor hæc

33. q. 9. *Veniam.*
Al. * *& vel non habetur*
Al. * *arbitratione*
Photinus iſte non eſt ille hæreſiarcha, qui longe antea damnatus fuit, ſed alius quidam.
Al. * *eſt*
2. *Corinth.* 2.

me primum res bene habet erga Euſtaſium Diaconum, quod nec contra fidem unquam quicquam loquutus ſit, nec loquentem admiſerit, nec ad mortem etiamen aliquod commiſiſſe, vel * jactari unquam, vel fictum de eo recognoverim. Et qui in his ſalvus eſt, ſi quo pacto converſationes amabiles non habet, habendus eſt, ut minus pro tempore dilectus, non ut inimicus æſtimatus, Diabolo in perpetuum mancipandus. Cognoſco illum inter illas ſimultates, ac turbines contra multorum ſtudia, non dico qualia, diverſa ſenſiſſe, & cum hinc res, calamitateſque ipſæ emendatæ ſint, adhuc Dizoniani, & Cyriaci Subdiaconorum non potuiſſe apud vos commendationem reviviſcere. Compeſcite quæſo ab illo, prædictiſque, quorumcunque videtis animos, ac non juſtas æmulationes, ut ipſe apud nos integer * ad vos cum ſuis reparatus meteatur pacem, non fictam pervidens charitatem. Omnibus igitur vobis, ac ſingillatim occurrat charitas & vinculis, quæ nullis modis a Chriſto ſolvuntur, vobiſcum pariter in perpetuum connexa, lætetur in Domino.

Al. * jactatum

Al. * apud

Expliciunt Decreta Innocentii Papæ.

PLATINA DE ZOSIMO PAPA.

ZOSIMUS, *natione Græcus. Patre Habraamo, mortuo Theodoſio, Arcadii & Honorii temporibus fuit. Ingeſſus tum Italiam Rhadagaſus Gothorum Rex immaniſſimus, ferro ac flamma omnia vaſtabat: verum Romani comparato exercitu barbarum in Feſulanis montibus opprimunt duce Stilicone. Huic vero ſucceſſit Alaricus, quem Stilico regni cupidus, cum ſuperare poſſet, & fovit, & invit. Verum poſtremo cum Alaricus in Galliam proficiſcens, concedente eo loci ſedes ad incolendum Honorio, apud Pollentiam conſediſſet, Saulum, gente & religione Hebræum, a Stilicone cum militibus immiſſum, quo fœdus turbaretur, hoſtem ſenſit. Facile enim fuit barbaros nil tale ſuſpicantes, & diem Paſcha obſervantes, incautos perturbare. Verum ſequenti die, ſumptis armis, & Saulum cum exercitu ad internitionem cædunt, & omiſſa Gallia, in Stiliconem & Romanos movent, quibus ſuperatis, urbem Romam poſt longam & gravem obſidionem capiunt. Anno ejuſdem condita milleſimo ac centeſimo ac ſexageſimo-quarto. Salutis vero Chriſtianæ anno* CCCC. *&* XII. *Hac tamen moderatione Alaricus uſus eſt & clementia, ut ſuis mandaverit, a cæde & ſanguine, quoad fieri poterat, abſtineri, utque confugientibus ad Baſilicas Petri & Pauli parceretur. Rex vero tertia die ab urbe diſcedens, minus calamitatis quam putaretur perpeſſa (parum enim incendii ſenſerat) in Lucanos & Brutios, proficiſcitur, ubi apud Conſentiam vi captam, & direptam moritur. Cui ſtatim omnium Gothorum conſenſu Ataulphus ob affinitatem & genus ſuccedit. Zoſimus autem in tanta rerum perturbatione rem divinam nunquam omiſit. Conſtituit enim ut Diaconi, dum celebraretur, levas tectas haberent linoſtimis. Conceſſit item, ut in Parochiis cerei ſancto Sabbato benedici poſſent; bibere autem in publico Clericis vetuit, in cellis fidelium id fieri poſſe non negavit. Vetuit etiam, ne ſervi in Clerum reciperentur. Creatis autem in urbe Roma Presbyteris* X. *Diaconis* III. *Epiſcopis* VIII. *moritur, ac ſepelitur via Tiburtina, apud corpus beati Laurentii martyris,* VII. *Kal. Januarii. Sedit annum unum, Men.* III. *Dies* XII.

Rhadagaſus Rex Gothorum.

Alaricus Rex.

Roma ab Alarico capta.

Geſta & conſtituta Zoſimi.

Tituli Decretorum Papæ Zoſimi, numero IV.

1 QUOD Monachi, vel Laici, niſi per gradus Eccleſiaſticos non debeant ad ſummum Sacerdotium pervenire.
2 Quod ſi quis interdicta deſpexerit, gradus ſui periculo ſubjacebit.
3 Quæ in ſingulis Cleri gradibus tempora ſint præfixa.
4 Ad Preſbyteros Ravennatium.

Al. * Incipiunt conſtituta Zoſimi Papæ.

* *Incipit Epiſtola Decretalis Papæ Zoſimi.*

Quod Monachi, vel Laici, niſi per gradus Eccleſiaſticos, non debeant ad ſummum Sacerdotium pervenire.

CAP. I.

ZOſimus Epiſcopus urbis Romæ Heſycho Epiſcopo Salonitano. Exegit dilectio tua præceptum Apoſtolicæ Sedis, in quo Patrum decreta conſentiunt, & ſignificas nonnullos ex Monachorum cœtu, quorum ſolitudo quavis frequentia major eſt, ſed & Laicos ad Sacerdotium feſtinare. Hoc autem ſpecialiter, & ſub prædeceſſoribus noſtris, & nuper a nobis interdictum conſtat, literis, ad Gallias, Hiſpaniaſque tranſmiſſis, in quibus regionibus familiaris eſt iſta præſumptio: quamvis nec Africa ſuper hac ammonitione noſtra habeatur aliena, ne quis penitus contra Patrum præcepta, qui Eccleſiaſticis diſciplinis imbutus per ordinem non fuiſſet, & temporis approbatione divinis ſtipendiis eruditus, nequaquam ad ſummum Eccleſiæ Sacerdotium adſpirare præſumeret, & non ſolum in eo ambitio inefficax haberetur, verum etiam in ordinatores ejus, ut carerent eo ordine, quem ſine ordine contra præcepta Patrum crediderant præſumendum. Unde miramur ad dilectionem tuam ſtatuta Apoſtolicæ Sedis non fuiſſe perlata. Laudamus igitur propoſitum conſtantiæ tuæ, frater chariſſime, nec aliud de Pontificii cenſura veteris authoritatis genus expectandum fuit, quam ut talibus ambitionibus pro præceptis Patrum in procinctu fidei conſtitutus occurreres. Igitur ſi quid authoritati tuæ, quod nos non opinamur, æſtimas defuiſſe, ſupplemus. Vos obſiſtite talibus ordinationibus, obſiſtite ſuperbiæ, & arrogantiæ venienti. Tecum faciunt præcepta Patrum, tecum Apoſtolicæ Sedis authoritas. Si enim officia ſæcularia principem locum, non veſtibulum actionis ingreſſis, ſed per plurimos gradus examinatis temporibus deferunt: quis ille tam arrogans, tam impudens invenitur, ut in cœleſti militia, quæ propenſius ponderanda eſt, & ſicut aurum repetitis ignibus explorandum: ſtatim dux eſſe deſiderat, cum tiro ante non fuerit, & prius velit docere, quam diſcere? Adſueſcat in Domini caſtris, in Lectorum primitus gradu divini rudimenta ſervitii, nec illi vile ſit, Exorciſtam, Acolythum, Subdiaconum, Diaconum per ordinem fieri, nec hoc ſaltu, ſed ſtatutis majorum ordinatione temporibus. Jam vero ad Preſbyterii faſtigium talis accedat, ut & nomen ætas impleat, & meritum probitatis ſtipendia ante acta teſtentur. Jureinde ſummi Pontificis locum ſperare debebit, facit hoc nimia remiſſio Conſacerdotum noſtrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid ſibi dignitatis acquiri. Hinc paſſim numeroſa popularitas etiam his locis, ubi ſolitudo eſt, talium reperitur: dum Parochias extendi cupiunt, aut quibus aliud præſtare non poſſunt, Divinos ordines largiuntur. Quod oportet diſtricti ſemper eſſe judicii: rarum eſt enim omne, quod magnum eſt.

Diſt. 58. Qui Eccleſiaſticis. Et repetitur diſt. 59.

Cœleſtis militia in domenicis caſtris Eccleſiæ.

Quod ſi quis interdicta deſpexerit, gradus ſui periculo ſubjacebit.

CAP. II.

PRoinde nos, ne quid meritis dilectionis tuæ derogemus, ad te potiſſimum ſcripta direximus, quæ in omnium fratrum, & Coëpiſcoporum noſtrorum facies ire notitiam, non tantum eorum, qui in ea provincia ſunt, ſed etiam qui vicinis dilectionis tuæ Provinciis adjunguntur. Sciet, quiſquis hoc, poſtpoſita Patrum & Apoſtolicæ Sedis authoritate, neglexerit, a nobis diſtrictius vindicandum, ut loci ſui minime dubitet ſibi non conſtare rationem, ſi hoc putat poſt tot prohibitiones impune poſſe tentari: contumeliæ enim ſtudio fit, quicquid interdictum toties uſurpatur.

Deponendi ſunt qui dicto Papæ non audiunt.

Quæ in ſingulis Cleri gradibus tempora ſint præfixa.

CAP. III.

HÆc autem ſingulis gradibus obſervanda ſunt tempora, ſi ab in-

Diſt. 77. c. In ſingulis.

ſantia Eccleſiaſticis miniſteriis nomen dederit, inter Lectores uſque ad viceſimum ætatis annum, continuata obſervatione perduret. Si major jam, & grandævus acceſſerit, ita tamen, quod poſt baptiſmum ſtatim ſe divinæ militiæ deſideret mancipari, ſive inter Lectores, ſive inter Exorciſtas quinquennio teneatur. Exinde Acolythus, vel Subdiaconus quatuor annis, & ſic ad benedictionem Diaconatus, ſi meretur, accedat, in quo ordine quinque annis, ſi inculpate ſe geſſerit, hærere debebit. Exinde ſuffragantibus ſtipendiis, per tot gradus datis propriæ fidei documentis, Preſbyterii Sacerdotium poterit promereri. De quo loco ſi eum exactior ad bonos mores vita perduxerit, ſummum Pontificatum ſperare debebit. Hac tamen lege ſervata, ut neque digamus, neque pœnitens ad hos gradus poſſit admitti. Sane, ut etiam defenſores Eccleſiæ, qui ex Laicis fiunt, ſupradicta obſervatione teneantur, ſi meruerint eſſe in ordine Clericatus. Datum VIII. Kal. Mar. DD. NN. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Aug. Conſſ.

DD. NN. Dominis noſtris.

Al. * Incipit Epiſt.

* Ad Presbyteros Ravennatium.

CAP. IV.

Zoſimi Epiſcopi ad Preſbyteros Ravennæ directa.

ZOſimus commonitorium Preſbyteris & Diaconibus, qui Ravennæ ſunt. Ex relatione fratris noſtri Archidami Preſbyteri qualiter ſuſcepti ſitis, vel quid egeritis, agnovimus: vel qualiter illi ſuſcepti ſunt, qui contra Canones adverſum nos ad Comitatum, neſcio qua audentes temeritate, ire voluerunt. Ad quos hæc, quæ nunc miſimus, olim ſcripta feceramus, eorum, quas injurioſe miſerant, reſpondentes epiſtolis. Sed quoniam non potuerunt rei in ſua, hoc eſt in noſtra Eccleſia Romana, cum noſtris Compreſbyteris commorari: has ad vos illis tradendas literas deſtinavimus, in quibus decreto noſtro * ſanximus, memoratos perturbatores omni ab Apoſtolicæ noſtræ Sedis communione alienos fuiſſe, atque noſtra ſubſcriptione prolatam ſententiam ſuſcepiſſe. Illos etiam, qui effrenato hujus facto, conſilioque aſſenſum commodare voluerunt: veſtræ charitatis eſt æſtimare qualiter habeantur. Quibus hoc objicere vos debetis, quando juxta Canonum præcepta fortiter incurrere, & qualiter Preſbyteros non decebat, rebelles exiſtere tentaverunt. Vos tamen monemus, in ſpeculis eſſe debere: ne qua eorum prorumpat audacia, quos anathematizatos ſcit ſancta & Apoſtolica Eccleſia. De his vero, qui eorum ſe ſocietati junxerunt, quid de his agere debeamus, cum reverſi fueritis, conſilio meliori tractabimus. Et alia manu. Datum V. Non. Octob. Honorio XII. & Theodoſio VIII. Aug. Conſſ.

Sanctic. Conc. c. 8. q. 10. 11.

Excommunicandi perturbatores pacis.

Al. * ſancimus

Expliciunt Decreta Zoſimi Papæ.

PRÆFATIO BEATI AUGUSTINI ad Bonifacium Papam, cui nuncupavit quatuor libros in duas Epiſtolas Pelagianorum.

NOVERAM *te quidem fama celeberrima prædicante, & frequentiſſimis, atque veraciſſimis nuntiis quanta eſſes Dei gratia plenus acceperam, Beatiſſime, atque Venerande Papa Bonifaci: ſed poſteaquam te etiam præſentia corporali frater meus vidit Alypius, acceptuſque a te benigniſſime, ac ſinceriſſime mutua miſcuit dictante dilectione colloquia, tecumque convivens, & parvo licet tempore, magno tamen tibi junctus affectu, ſe ſimul & me refudit animo tuo, teque mihi reportavit in ſuo, tanto major in me tuæ ſanctitatis eſt facta notitia, quanto certior amicitia. Neque enim dedignaris, qui non alta ſapis, quamvis altius præſideas, eſſe amicus humilium, & amorem rependere impenſum. Unde accepta per eum fratrem, per quem te familiarius didici, majore fiducia, auſus ſum aliquid ad tuam beatitudinem ſcribere de his rebus, quæ hoc tempore Epiſcopalem curam (ſi qua in nobis eſt) ad vigilantiam pro grege dominico ſtimulo recentiore ſollicitant. Novi quippe Hæretici, inimici gratiæ Dei, quæ datur puſillis, & magnis per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, & ſi jam cavendi evidentius apertiore improbatione monſtrantur, non tamen quieſcunt, ſcriptis ſuis minus cautorum, vel minus erudi-*

Colloquium Alypii cum Bonifacio.

Altius præſidet Papa.

Pelagiani.

torum corda tentare, quibus utique eſſet reſpondendum, ne ſe, vel ſuos in illo nefando errore firmarent, etiam ſi non metueremus, ne quemquam Catholicorum veriſimili ſermone deciperent. Cum vero non deſinant fremere ad dominici gregis caulas, atque ad diripiendas tanto pretio redemptas oves aditus undecunque rimari communiſque ſit omnibus nobis, qui fungimur Epiſcopatus officio (quamvis ipſe in ea præmineas celſiore faſtigio) ſpecula paſtoralis, facio quod poſſum pro mei particula muneris, quantum mihi Dominus, adjuvantibus orationibus tuis, donare dignatur, ut peſtilentibus & inſidiantibus eorum ſcriptis medentia, & munientia ſcripta prætendam, quibus rabies, quæ fuerint, aut etiam ipſa ſanetur, aut a lædendis aliis repellatur. Ago autem gratias ſinceriſſimæ in nos benevolentiæ tuæ, quod eas me latere noluiſti literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperiſti nomen meum calumnioſe, atque evidenter expreſſum. Sed ſpero de Domino Deo noſtro, quod non ſine mercede, quæ in cælis eſt, illi me lacerant dente maledico, quibus me pro parvulis, ne fallaci laudatori Pelagio perditi relinquantur, ſed veraci Salvatori Chriſto liberandi offerantur, appono.

Reſpondendum hæreticis.

Nomen Aug. hæreticis odioſum.

Tituli Decretorum Papæ Bonifacii I. numero IV.

1 SUPPLICATIO ejuſdem Papæ, ut conſtituatur a Principe: quatinus in urbe Roma per ambitum nunquam Pontifex ordinetur.

2 Reſcriptum Honorii Auguſti, quo ſtatuit, ut ſi duo Romæ Epiſcopi fuerint ordinati, ambo de civitate pellantur.

3 Epiſtola ejuſdem Papæ de Maximo Epiſcopo, diverſis criminibus accuſato.

4 Ut in unaquaque Provincia nemo, contempto Metropolitano, Epiſcopus ordinetur.

Supplicatio Papæ Bonifacii, ut conſtituatur a Principe, quatinus in urbe Roma numquam per ambitum ordinetur Antiſtes.

CAP. I.

Diſt. 97. Eccleſia.

BOnifacius Epiſcopus Honorio Auguſto. Eccleſiæ meæ, cui Deus noſter meum Sacerdotium, vobis res humanas regentibus, deputavit: cura conſtringit, ne cauſis ejus, quamvis adhuc corporis incommoditate detinear, propter conventus, qui a Sacerdotibus univerſis, & Clericis, & Chriſtianæ plebis perturbationibus agitantur, apud aures Chriſtianiſſimi Principis deſim. Siquidem ſecus, quam oportet, eveniat, non vos id facere: qui cuncta æqua moderatione componitis; ſed nos per noſtram tacentes deſidiam videbimur, quod civitatis quietem, Eccleſiæ pacem pervertere valeat, admiſiſſe. Cum enim humanis rebus divinæ cultor religionis, Domino favente, præſideas: noſtra culpa erit, ſi non id ſub veſtra gloria (quam certum eſt divinis ſemper rebus animo promptiore faviſſe) firmo & ſtabili jure cuſtodiatur, quod per tot annorum ſeriem, & ſub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla noſtræ religionis cura conſtrinxit, * id eſt delictis, & ſub veſtræ imperio clementiæ, minime, quæ ſunt illicita, formidentur. Ipſa enim Eccleſia devotionem tuam, Chriſtianiſſime Imperator, meo quidem ſermone, ſed ſuo venerabili appellat affectu, quam Chriſtus Deus noſter, * veſtri fidus rector, & gubernator imperii uni deſponſatam ſibi, & intactam virginem ſervat: nec in eam aliquos patiamini inſidiantium procellarum fluctus inlidi, & quietam faciem tempeſtatis inſolitæ tumore turbari, glorioſiſſime & tranquilliſſime Imperator Auguſte: ipſa vero, quæ uni deſponſata, * veſtra tamen mater eſt, Eccleſia, hac pietatem veſtram legatione, quam ſuis Sacerdotibus commiſit, appellat, præterita, præſentiaque repetit. Vobis (inquit) religioſe imperantibus modo tutus eſt populus, tam * fidus Deo, quam tibi, qui es Princeps Chriſtianus. Ecce enim inter ipſa myſteria, inter preces ſuas, quas pro veſtri felicitate dependit imperii, teſte, apud quem, & de cujus Sede agitur, Sancto Petro,

** Gratianus ſic habet. i ut licita formidentur, & ſub veſtra imperio clementia minime quæ ſunt licita formidentur.*

*Grat * vera fides rector & veſtri gub. Imp.*

*Grat. * noſtra*

*Grat. * fidelis*

ſollicitis

ſollicitis pro religionis obſervantia vocibus clamat, cum ſollicita petitione miſcetur oratio: * ne hos in varias res ſemel evulſa diſtrahat a cultu ſolito, tentatore ſollicitante, diſcordia. Ageret pluribus, Princeps Chriſtianiſſime, niſi apud te ſuatum eſſet ſecura cauſarum, & niſi in oppreſſionibus Idolorum, in Hæreticorum correctionibus, fide tua, divino cultu pariter cum imperio ſemper florente, viciſſet. Habet refugium pium tuæ manſuetudinis animum cum ſuæ religionis veneratione conjunctum: cum quicquid huic proficiat, vos agatis, conferatis fratribus, & Conſacerdotibus meis, probatiſſimis viris, a me, & ab omnibus, qui Eccleſiam * faciunt, iſta mundi legatio, quibus precamur, ſacræ cauſa religionis, proſequentibus, in urbe veſtræ manſuetudinis hoc animo, quo poſtulatis adnuitis, in perpetuum ſtatui univerſalis Eccleſiæ conſulatis. Datum Kal. Julias.

Grat. * *ne humanas res.*
Laus Honorii a religione.
Grat. * *faciant, legatis.*

Reſcriptum Honorii Auguſti, ad Bonifacium Papam Romanum: in quo ſtatuit, ut ſi denuo Romæ Epiſcopi ordinati fuerint duo, ambo de civitate pellantur.

Cap. II.

Ex diſt. c. Victor.

VIctor Honorius, inclytus triumphator, ſemper Auguſtus, ſancto, ac venerabili Bonifacio Papæ urbis æternæ. Scripta beatitudinis tuæ debita reverentiæ gratulatione ſuſcepimus: quibus recenſitis, egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod ſanctimoniam tuam poſt longum incommodum optatæ redditam didicimus ſanitati. Et ideo revertentibus venerabilibus viris gaudium noſtrum ſacrorum apicum * atteſtatione ſignamus, ac petimus, uti quotidianis orationibus Apoſtolatus tuus ſtudium, ac votum ſuum circa ſalutem, atque Imperium noſtrum dignetur impendere. Illud autem pietati noſtræ ſatis placitum eſſe cognoſce, quod ſanctimonia tua de Eccleſiarum, aut populi perturbatione ſollicita eſt: quæ, ut ne aliqua ratione poſſit evenire, ſatis clementia noſtra credidit eſſe proviſum. Denique beatitudine tua prædicante, id ad cunctorum Clericorum notitiam volumus pervenire, ut ſi quod forte religioni tuæ (quod non optamus) humana ſorte contigerit, ſciant omnes ab ambitionibus eſſe ceſſandum. At ſi duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus Sacerdotem, ſed illum ſolum in Sede Apoſtolica permanſurum, quem ex numero Clericorum nova ordinatione divinum judicium & univerſitatis conſenſus elegerit. Unde id obſervandum eſt, ut omnes tranquillam mentem, & pacificos animos ex ſerenitatis noſtræ admonitione cuſtodiant, nec aliquid ſeditioſis conſpirationibus tentare conentur: cum certum ſit, nulli partium ſua ſtudia profutura.

Sacr. api idest Imperialium literarum.
Lex Honorii contra ſchiſma.
Diſt. 79. Si duo forte.

Epiſtola Bonifacii Epiſcopi urbis Romæ ad Epiſcopos Galliæ, de Maximo Epiſcopo, diverſis criminibus accuſato.

Cap. III.

BOnifacius Epiſcopus Patroclo, Remigio, Maximo, Hilario, Severo, Valerio, Juliano, Caſtorio, Leontio, Conſtantino, Joanni, Montano, Marino, Mauritio, & cæteris Epiſcopis per Gallias, & per ſeptem Provincias conſtitutis. Valentinæ nos Clerici civitatis adierunt proponentes per libellum crimina, quæ Maximum, teſte tota Provincia, aſſerunt commiſiſſe: delegata toties cognitione illum conſtituta ſemper ſubterfugiſſe judicia, nec confiſum conſcientia feſtinaſſe, ut ſi eſſet innocens, examinatis omnibus purgaretur, quæ toties decreta, ex noſtrarum quoque chartarum inſtructione cognovimus. Qui econtrario probavit de ſe illa, quæ dicta ſunt, quia ad ea confutanda, cum eſſent innumera, a deceſſoribus meis Provincialis eſt delegata cognitio. Conventus etiam dicitur evitaſſe, & adeſſe minime voluiſſe, & nullus dubitat, quod ita judicium nocens ſubterfugit, quemadmodum ut abſolvatur, qui eſt innocens, quærit. Sed aſtuta cavillatio eorum, qui verſutis agendum credunt eſſe conſiliis, numquam innocentiæ nomen accipiet. Confitetur enim de omnibus, quiſquis ſubterfugere judicium dilationibus putat. Veniet aliquando tamen ille, qui talis perhibetur, in medium, nec prodeſt illi toties latuiſſe, toties ſubterfugiſſe, quem ſui actus, & commiſſa quocunque

Cauſa Maximi ſæpe delegata.
Conſcius culpæ fugit judicium.

fuerit, ea quæ objiciuntur illi, ſi vera ſunt, crimina perſequuntur. Debueram quidem jam nunc dignam pro ejus accuſatis in noſtro judicio actibus, qui cognitionem, & decretum judicum ſæpe declinando credidit inludendum, ferre ſententiam, at ne aliquis * præco, quem forſitan judicaret & ſibi, qui abſens eſt, licet ſit quæſitus a nobis, reſervatum eſſe nihil diceret: maluimus, intercapedine temporis data, differri: cum hoc etiam ejus accuſatores aſſererent. De cujus intentionibus, & motibus ſit ſecurum, Maximum tanto magis damnanda committere, quanto tardius ſe conſtituto judicio præſentaret. Quem Manichæorum involutum caligine arguunt, turpi ſecta olim, ita cum non poſſet abluere animum ſordida improbatione objectæ rei, geſta Synodalia proferentes, & commiſſis involutum undique flagitiis, nullum enim ſanitatis habuiſſe reſpectum, quem furore ſuo, & inſana temeritate ad ſæcularium quoque judicum tribunalia ſubditum quæſtioni, quod in vili quoque perſona turpiſſimum eſt, objicerent. Perveniſſe eum ad homicidii damna aſſerunt geſtis prolatis in medium. Et hunc talem, poſt tanta, taliaque commiſſa Epiſcopatus adhuc ſibi nomen in ſuis latibulis vindicare, in propriæ civitatis infamiam, nimiis doloribus conqueruntur, & ſanctum nomen vendicando ſibi velle polluere. Ideoque, fratres chariſſimi, quia audiendus hic præſentare ſe noluit, ne convictus forſitan ab accuſantibus ſe Clericis poſſet digna tandem, aliquando præſentatus, Epiſcopali judicio pronunciationis congruæ feriri ſententia. Quamquam illi, cum hæc edocta fuerint, ſciamus hujus nominis eſſe jacturam, qui pudorem nunquam habuiſſe Sacerdotii perhibetur, & locum ſuum ne modico quidem tempore cuſtodiſſe: dilationem dedimus, & decrevimus veſtrum debere intra Provinciam eſſe judicium, & congregari Synodum ante diem calendarum Novembrium: ut ſi adeſſe voluerit, præſens, ſi confidit, ad objecta reſpondeat: ſi adeſſe neglexerit, dilationem ſententiæ de abſentia non lucretur: nam manifeſtum eſt confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato judicio, purgandi ſe occaſione non utitur. Nihil enim intereſt, utrum in præſenti examine omnia, quæ dicta ſunt, comprobentur, cum ipſa quoque confeſſione procurata toties conſtet abſentia. Nos autem per omnes Provincias literas dirigemus, ne excuſationem ſibi ignorationis obtendat: ut ad Provinciam venire cogatur, & illic ſe conſtituto præſentare judicio. Quicquid autem veſtra charitas de hac cauſa duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit, noſtra, ut condecet, neceſſe eſt authoritate firmetur. Datum ſub die idus Junii Monaxio V. C. Conſ.

Lego præconem — *Lego eſſe* — *Crimina. Maximi.* — *3. q. 9 c. Decrevimus.*

Ut in unaquaque Provincia nemo, contempto Metropolitano, Epiſcopus ordinetur.

CAP. IV.

BOnifacius Epiſcopus urbis Romæ Hilario Epiſcopo Narbonenſi. Difficilem quidem fidem querimoniis commodamus, quarum Sacerdotes Domini pulſat intentio: maxime, cum eos loquuntur quippiam contra Patrum ſtatuta tentaſſe, ſed frequenter has aſſerit, ſicut nunc, multitudo cauſantium. Ecce enim, ut charitas tua recognoſcit ex ſubditis, Lutubenſis Eccleſiæ Cleri ordo, vel plebis preces ſuas, vel lachrymas ad nos, quantum datur intelligi, magno cum dolore miſerunt, dicentes, Coëpiſcopum noſtrum Patroclum ſua petitione ceſſante, in locum decedentis Epiſcopi, neſcio quem, in aliena Provincia, prætermiſſo Metropolitano, contra Patrum regulas ordinaſſe: quod nequaquam poſſumus ferre patienter, quia convenit nos paternarum ſanctionum diligentes eſſe cuſtodes. Nulli etenim videtur incognita Synodi conſtitutio Nicenæ quæ ita præcipit, ut eadem propric verba ponamus, Per unamquamque Provinciam jus Metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe ſubjectas, quod illi, quia aliter credendum non eſt, ſervandum, Sancto Spiritu ſuggerente, ſibimet cenſuerunt. Unde, frater chariſſime, ſi ita res ſunt, ut Eccleſiam ſupradictam Provinciæ tuæ limen includat, noſtra authoritate communitus, quod quidem facere ſponte deberes, deſideriis ſupplicantium, & voluntate reſpecta ad eundem locum, in quo ordinatio talis celebrata dicitur, Metropolitani jure munitus, & præceptioni-

Factum Patrocli Epiſcopi. — *Nic. Conc. c. 6.*

buſnoſtris fretus accede intelligens arbitrio tuo, ſecundum regulas Patrum, quæcunque facienda ſunt, a nobis eſſe conceſſa, ita ut peractis omnibus Apoſtolicæ Sedi, quicquid ſtatueris, te referente clareſcat, cui totius Provinciæ ordinationem liquet eſſe mandatam. Nemo ergo eorum terminos audax temerator excedat, nec aliquid in illorum contumeliam partibus ſuis, quæ ſibi non videntur conceſſa, defendat. Ceſſet hujuſmodi præſta noſtra authoritate præſumptio eorum, qui ultra licitum ſuæ limitem dignitatis extendunt. Quod idcirco dicimus, ut advertat charitas tua adeo nos Canonum præcepta ſervare, ut ita conſtitutio quoque noſtra definiat: quatenus Metropolitani ſui unaquæque Provincia in omnibus rebus ordinationem ſemper expectet. Datum V. Id. Febur. DD. NN. Honorio XIII. & Theodoſio X. Conſſ.

Expliciunt Decreta Papæ Bonifacii.

PLATINA DE CÆLESTINO PAPA.

CÆLESTINUS, *natione Campanus, Theodoſii junioris temporibus fuit. Is divino cultui intentus conſtituit, ut Pſalmi David ante ſacrificium antiphonatim ab omnibus canerentur. Refert Martinus Caſſianus Judica me Deus, & diſcerne cauſam meam, quod in principio ſacrificii dicitur, ejus inventum fuiſſe, Graduale quoque huic aſcribitur. Multa præterea conſtituit de omni Eccleſia, quæ tum in archivis legebantur. Dedicavit & Baſilicam Juliam, cui etiam hæc dona obtulit. Patenam argenteam librarum quinque & viginti, ſcyphos duos argenteos* XX. *lib. Aquamanulos argenteos* XX. *lib. Candelabra argentea duo* LX. *lib. Cantharos, Ceroſtrata ænea* IV. *&* XX. *magni ponderis. Præterea Germanum Antiſiodorenſem Epiſcopum in Britanniam miſit, qui diturbatis hæreticis inſulares ad Catholicam fidem redigeret. Miſit & ad Scotos Chriſti fidem optantes Palladium, quem ipſe Epiſcopum creaverat. Hujus certe, atque ſuorum opera magna pars Occidentis ad veram Chriſti fidem converſa eſt. Ubi autem ex ſacris ordinibus ter in urbe, Menſe Decembri habitis, Presbyteros* XXXII. *Diaconus* XII. *Epiſcopos* XLII. *creaſſet, moritur, ac ſepelitur in Cæmiterio Priſcillæ, via Salaria,* VIII. *Idus Aprilis. Conſederat annis* VIII. *Men.* X. *diebus* XXII.

Conſtituta Cæleſtini.

Dona ejus ad Baſilicam.

Propagatio fidei Chriſti.

Tituli Decretorum Papæ Cæleſtini, numero XXII.

1 DE Proſpero, & Hilario, qui quoſdam Galliæ Presbyteros accuſant Pelagii ſectatores.
2 De ſancto Epiſcopo Auguſtino mira laudis aſſertio.
3 Prætetitorum Sedis Apoſtolicæ Epiſcoporum authoritates de gratia Dei.
4 Quod Adam omnes homines læſerit, nec quemquam, niſi gratia Chriſti, poſſe ſalvari.
5 Quod nemo ſit bonus ſuis viribus, niſi participatione ejus, qui ſolus eſt bonus.
6 Quod niſi gratia Dei continua juvemur, inſidias diaboli devitare non poſſumus.
7 Quod per Chriſtum libero bene utamur arbitrio.
8 Quod omnia ſanctorum merita dona ſint Dei.
9 Quod omnis ſancta cogitatio, & motus piæ voluntatis, ex Deo ſit.
10 Quod gratia Dei non ſolum peccata dimittat, ſed etiam adjuvet ne committantur, & præſtat, ut lex impleatur, non ſicut ait Pelagius facile, quaſi ſine Dei gratia difficilius, poſſit impleri.

11 Quod Sedis Apoſtolicæ omnes orationes Chriſti gratiam reſonent, qua genus reparatur humanum.

12 Quod gratiam Dei etiam baptizandorum teſtetur inſtituta purgatio, cum exorciſmis & exſufflationibus ſpiritus ab eis expelluntur immundi.

13 Quod profundiores quæſtiones nec contemnendæ ſunt nec penitus aſſerendæ.

14 Quod non debeant Sacerdotes aut Clerici amicti palliis & præcincti lumbis in Eccleſia miniſtrare.

15 Quod nulli ſit ultima pœnitentia deneganda.

16 Quod per gradus Eccleſiaſticos ad Epiſcopatus debeat officium perveniri.

17 Quod unaquæque Provincia ſuo Metropolitano debeat eſſe contenta.

18 Quod nolentibus nemo debeat Epiſcopus ordinari.

19 Quod ab inlicitis ſit ordinationibus abſtinendum.

20 Quod nulli Sacerdoti Canones liceat ignorare.

21 Quod non oporteat, contemptis Clericis de Laicis Epiſcopos ordinari.

22 Quod docendus ſit populus, non ſequendus.

Incipiunt Decreta Papæ Cæleſtini, numero XXII.

De Proſpero & Hilario, qui quoſdam Galliæ Presbyteros accuſant Pelagii ſectatores.

CAP. I.

Dilectiſſimis fratribus, Venereo, Marino, Leontio, Auxonio, Arcadio, * Philtatio & cæteris Galliarum Epiſcopis Cæleſtinus Epiſcopus. Apoſtolici verba præcepti ſunt apud Judæos, atque gentiles ſine offenſione nos eſſe debere. Hoc quiſquis Chriſtianus eſt, tota animi virtute cuſtodit. Quod cum ita ſit, non parum periculi illum manere poterit ante Deum, qui hoc detrectat etiam fidelibus exhibere. Nam qualiter nos, qui neminem perire volumus, iſta contriſtent, quæ authoribus Chriſtianis percellunt animos Chriſtianos, Dominicus in Evangelio ſermo teſtatur. Ait enim ipſe Salvator, quod expediat ſcandalizanti unum de puſillis, in maris profunda demergi, & ideo quæ ſit ejus jam pœna quæramus cui tale ſupplicium legimus expedire. Filii noſtri præſentes Proſper, & Hilarius quorum circa Deum noſtrum ſollicitudo laudanda eſt, tantum, neſcio quibus, Presbyteris illic licere, qui diſſenſioni Eccleſiarum ſtudeant, ſunt apud nos proſecuti, ut indiſciplinatas quæſtiones vocantes in medium pertinaciter eos dicant prædicare adverſantia veritati, ſed veſtræ dilectioni juſtius imputamus, quando illi * ſuper vos habent copiam diſputandi. Legimus, ſupra magiſtrum non eſſe diſcipulum, hoc eſt, non ſibi debere quenquam ad injuriam doctorum vindicare doctrinam. Nam & hos ipſos a Deo noſtro poſitos novimus ad docendum, cum ſit, dicente Apoſtolo, eis tertius locus intra Eccleſiam deputandus. Quid illic ſpei eſt, ubi magiſtris tacentibus hi loquuntur, qui, ſi ita eſt, eorum diſcipuli non fuerunt? Timeo ne connivere ſit hoc tacere: timeo ne magis ipſi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus cauſis non caret ſuſpicione taciturnitas, quia occurreret veritas, ſi falſitas diſpliceret. Merito namque cauſa nos reſpicit, ſi ſilentio faveamus errori. Ergo corripiantur hujuſmodi, non ſit his liberum habere pro voluntate ſermonem, deſinat, ſi ita res ſinit, inceſſere novitas vetuſtatem, deſinat Eccleſiarum

Al. * Filtanio

2. Pet. 2.

Rom. 14.

1. Cor 8.

Matth. 18.

Ne permittant Epiſcopi Preſbyteris indiſciplinatas quæſtiones in medium proponere.

Al. * ſupra

Matth. 10.

1. Cor. 12.

Suſpecta Epiſcoporum taciturnitas.

quietem inquietudo turbare. Conantur ſæpe naufragio mergere, quos intra portum ſtantes ſtatio facit fida ſecuros. Fida quippe eſt omnium ſtatio, quorum perfectis greſſibus veſtigia non moventur.

Sanctum conſilium & mandatum contra novos hæreticos.

Recurrerunt ad Apoſtolicam prædicti Sedem hanc ipſam nobis quæ tentat perturbatio, conquerentes. Habetote, fratres chariſſimi, pro Catholicæ plebis pace tractatum, ſciant ſe (ſi tamen cenſentur Preſbyterii dignitate) vobis eſſe

Al. * *ſubjectos*

* ſubditos, ſciant, quod ſibi omnes, qui male docent, diſcere magis, ac magis competat, quam docere. Nam quid in Eccleſiis vos agitis, ſi illi ſummam teneant prædicandi? niſi forte illud obſiſtat, quod non authoritate, non adhuc ratione colligitur, ut aliqui e fratrum numero nuper de Laicorum conſortio, in collegium noſtrum fortaſſis admiſſi neſciant quid ſibi debeant vindicare. Super his multa jam dicta ſunt eo tempore, quo ad fratris Tuenti dedimus ſcripta reſponſum. Nunc tamen repetentes ſæpius admonemus, ut vitentur hujuſmodi, qui laborant per terras aliud, quam ille noſter juſſit agricola, ſeminare. Nec tamen mirari poſſumus, ſi hæc erga viventes hi nunc tentare audent, qui nituntur etiam quieſcentium fratrum memoriam diſſipare.

[a] *De ſancto Epiſcopo Auguſtino mira laudis aſſertio.*

CAP. II.

B. Aug. inter magiſtros optimos.

AUguſtinum ſanctæ recordationis virum pro vita ſua, atque meritis in noſtra communione ſemper habuimus, nec unquam hunc ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit, quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, ut inter magiſtros optimos etiam a meis ſemper deceſſoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune ſenſerunt, ut pote, qui ubique cunctis & amori fuerit, & honori. Unde reſiſtatur talibus, quos male creſcere videmus, nefas eſt, hæc pati religioſas animas, quarum afflictione, quia membra noſtra ſunt, nos quoque convenit macerari, quamvis maneat hos beatitudo promiſſa, quicunque probantur perſecutionem propter juſtitiam ſuſtinere. Quibus quid promittat

Matth. 5.

Dominus in futurum, ſequens ſermo declarat. Non eſt agentium cauſa ſolorum, univerſalis Eccleſia quacunque novitate pulſatur. Intelligamus hæc ipſa vobis, quæ nobis non placent, diſplicere. Quod ita demum probare poterimus, ſi impoſito improbis ſilentio, de tali re in poſterum querela ceſſaverit. Deus vos incolumes cuſtodiat, fratres chariſſimi.

[a] *De Sancto Epiſcopo Auguſtino, &c.*] In Epiſtola, ſive libello Eccleſiæ Lugdunenſis de Prædeſtinatione ſcripta circa annum 845. *Beatiſſimus inquam Papa Celeſtinus, cujus auctoritate & induſtria Neſtoriana hæreſis ſurgens cum ſuo auctore oppreſſa eſt, contra tanti Viri reprehenſores, de B. Auguſtino loquitur, vel potius calumniatores ſicut in libris Canonum inter decreta Pontificum Romanorum continetur ſcripſit ad Epiſcopos Galliarum tanta illum reverentia & laude commendans, ut ejuſdem ſcriptura iſte ſit titulus de Sancto Epiſcopo Auguſtino mira laudis aſſertio & . . . . titulo ſubjungantur verba præfati Pontificis quæ ita habent : Auguſtinum, &c.*

Incipiunt præteritorum Sedis Apoſtolicæ Epiſcoporum authoritates de gratia Dei.

CAP. III.

QUia nonnulli, [a] qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis Hæreticorum ſenſibus ſeu pravitate, ſive imperitia demorantes piiſſimis diſputatoribus obviare præſumunt, & cum Pelagium, atque Cæleſtinum anathematizare non dubitent, magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, eo quod tantummodo ſequi, & probare profitentur, quæ ſacratiſſima beati Apoſtoli Sedes Petri contra inimicos gratiæ Dei per miniſterium Præſulum ſuorum ſanxit, & docuit. Neceſſarium fuit diligenter inquirere quid rectores Romanæ Eccleſiæ de Hæreſi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, judicarint, & contra nocentiſſimos liberi arbitrii defenſores, quid de gratia Dei ſentiendum eſſe cenſuerint, ita ut etiam Africanorum Conciliorum quaſdam ſententias jungeremus, quas utique ſuas fecerunt Apoſtolici Antiſtites, cum probarent. Ut ergo plenius, qui in aliquo dubitant, inſtruantur, conſtitutiones Sanctorum Patrum compendioſo manifeſtamus indiculo, quo ſi quis non nimium eſt contentioſus, agnoſcat omnium diſputationum connexionem ex hac ſubditarum authoritatum brevitate

Hæc a. capitula ſequentia, non ſunt Cæleſtini Papæ, ſed ab alio interpoſita.

Defenſores qui extra gratiam Dei meritum arrogabant. Alioqui lib. arbitrium eſſe, non male defenditur. quod piorum nemo unquam eſſe negavit, ut patet infra, c. 22.

pendere: nullamque ſibi contradictionis ſupereſſe rationem, ſi cum Catholicis credat, & dicat.

Quod Adam omnes homines læſerit, nec quenquam niſi Chriſti gratia poſſe ſalvari.

CAP. IV.

IN prævaricatione Adæ omnes homines naturalem poſſibilitatem, & innocentiam perdidiſſe, & neminem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium poſſe conſurgere, niſi eum gratia Dei miſerantis erexerit, pronunciante *Verba Innocentii Papæ.* beatæ memoriæ Papa Innocentio, atque dicente in Epiſtola ad Carthaginenſe Concilium, Liberum enim arbitrium ille perpeſſus, dum ſuis inconſultius utitur, bonis cadens in prævaricationis profunda demerſus eſt, & nihil quemadmodum exinde ſurgere poſſet, invenit: ſuaque in æternum libertate deceptus hujus ruinæ latuiſſet oppreſſu, niſi eum poſt Chriſti pro ſua gratia relevaſſet adventus, qui per novæ regenerationis purificationem omne præteritum vitium ſui baptiſmatis lavacro purgavit.

Quod nemo ſit bonus ſuis viribus, niſi participatione ejus, qui ſolus bonus eſt.

CAP. V.

Matth. 19. NEminem eſſe per ſemetipſum bonum, niſi participationem ſui ille donet, qui ſolus eſt bonus, quod in eiſdem ſcriptis ejuſdem Pontificis ſententia proteſtatur, dicens, Nunquid nos de eorum poſt hæc rectum mentibus æſtimemus, qui ſibi ſe putant deberi, quod boni ſunt, nec illum conſiderant, cujus quotidie gratiam conſequuntur, qui ſine illo tantum ſe adſequi poſſe confidunt.

Quod niſi gratia Dei continuo juvemur, inſidias diaboli ſuperare non poſſumus.

CAP. VI.

NEminem etiam baptiſmatis gratia renovatum, idoneum eſſe ad ſuperandas diaboli inſidias, & ad evincendas carnis concupiſcentias: niſi per quotidianum adjutorium Dei perſeverantiam bonæ converſationis acceperit, quod ejuſdem Antiſtitis in iiſdem paginis doctrina confirmat, dicens: Nam quamvis hominem redimeret a præteritis ille peccatis, tamen * neſciens iterum poſſe peccare, ad reparationem ſibi, ** Lego cum ſciens* quemadmodum poſſet illum & poſt iſta corrigere, multa ſervavit. Quotidiana præſtat ille remedia, quibus niſi freti, confiſique nitamur, nullatenus humanos vincere poterimus errores. Neceſſe eſt enim ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur.

Quod per Chriſtum libero bene utimur arbitrio.

CAP. VII.

QUod nemo niſi per Chriſtum, libero bene utatur arbitrio idem magiſter in epiſtola ad Milevitanum Concilium data prædicat, dicens: Adverte tandem ô praviſſimarum mentium perverſa doctrina, quod primum hominem ita libertas ipſa decepit, ut dum indulgentius frænis ejus utitur, in prævaricationem præſumptione concideret, nec ex hac potuit erui, niſi ei providentia regenerationis ſtatum priſtinæ libertatis Chriſti Domini reformaſſet adventus.

Quod omnia ſanctorum merita dona ſunt Dei.

CAP. VIII.

QUod omnia ſtudia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam, laudemque referenda ſint, quia nemo aliunde ei placet, niſi ex eo, quod ipſe donaverit. In quam nos ſententiam dirigit beatæ recordationis Papæ Zoſimi regularis authoritas, cum ſcribens ad *Verba Zoſimi Papæ.* totius orbis Epiſcopos ait: Nos autem inſtinctu Dei, omnia enim bona ad authorem ſuum referenda ſunt, unde naſcuntur, ad fratrum, & Coëpiſcoporum noſtrorum conſcientiam univerſa retulimus. Hunc autem ſermonem ſinceriſſimæ veritatis luce radiantem tanto Afri Epiſcopi honore venerati ſunt, ut ita ad eundem virum ſcriberent. Illud vero, quod in literis, quas in univerſas Provincias curaſti eſſe mittendas, poſuiſti dicens, Nos tamen, inſtinctu Dei, &c. ſic accepimus dictum, ut illos, qui contra Dei adjutorium extollunt hu-

mani arbitrii libertatem, diſtricto gladio veritatis, velut curſim tranſiens, amputares. Quid enim tam libero feciſtis arbitrio, quam quando univerſa in noſtræ humilitatis conſcientiam retuliſtis? Et tamen inſtinctu Dei factum eſſe fideliter, ſapienterque vidiſtis, veraciter, fidenterque dixiſtis. Ideo utique, quia præparatur voluntas a Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inſpirationibus ſuorum ipſe tangat corda filiorum. Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi Filii Dei ſunt, ut nec noſtrum deeſſe ſentiamus arbitrium, & in bonis quibuſque voluntatis humanæ ſingulis motibus magis illius valere non dubitemus auxilium.

Prov. 8.
Rom. 8.

Quod omnis ſancta cogitatio, & motus piæ voluntatis ex Deo ſit.

CAP. IX.

QUod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipſo libero operetur arbitrio, ut ſancta cogitatio, pium conſilium, omniſque motus bonæ voluntatis ex Deo ſit, quia per illum aliquid boni poſſumus, ſine quo nihil poſſumus. Ad hanc enim nos profeſſionem idem doctor inſtituit, qui cum ad totius orbis Epiſcopos de divinæ gratiæ opitulatione loqueretur: Quod ergo, ait, tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, cauſiſque, cogitationibus, motibus, adjutor, & protector orandus eſt. Superbum eſt enim, ut quicquam ſibi humana natura præſumat, clamante Apoſtolo: Non eſt nobis conluctatio adverſus carnem & ſanguinem, ſed contra principes & poteſtates aëris hujus, contra ſpiritalia nequitiæ in cœleſtibus. Et ſicut ipſe iterum dicit: Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum. Et iterum: Gratia Dei ſum id, quod ſum, & gratia ejus in me vacua non fuit, ſed plus illis omnibus laboravi: non ego autem, ſed gratia Dei mecum.

Joan. 15.
Idem doctor Zoſimus.
Epheſ. 6.
Rom. 7.
1. Cor. 15.

Quod gratia Dei non ſolum peccata dimittat, ſed etiam adjuvet, ne committantur, & præſtat, ut lex impleatur, non ſicut ait Pelagius facile, quaſi ſine gratia Dei difficilius poſſit impleri.

CAP. X.

ILlud etiam, quod intra Carthaginenſis Synodi decreta conſtitutum eſt, quaſi proprium Apoſtolicæ Sedis amplectimur, quod ſcilicet tertio capitulo definitum eſt, Ut quicunque dixerit gratiam Dei, qua juſtificamur per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, ad ſolam remiſſionem peccatorum valere, quæ jam commiſſa ſunt, non etiam ad adjutorium, ut non committantur, anathema ſit. Et iterum quarto capitulo, Ut quiſquis dixerit, gratiam Dei per Jeſum Chriſtum propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum, quia per ipſam nobis revelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut ſciamus, quid appetere, & quid vitare debeamus; non autem per illam nobis præſtari, ut quod faciendum cognovimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema ſit. Cum enim dicat Apoſtolus, Scientia inflat, charitas vero ædificat, valde impium eſt, ut credamus, ad eam, quæ inflat, nos habere gratiam Chriſti, & ad eam, quæ ædificat, non habere, cum ſit utrumque donum Dei & ſcire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus, ut ædificante charitate ſcientia non poſſit inflare. Sicut autem de Deo ſcriptum eſt, Qui docet hominem ſcientiam, ita etiam ſcriptum eſt, Charitas ex Deo eſt. Item quinto capitulo, Ut quiſquis dixerit ideo nobis gratiam juſtificationis dari, ut quod facere per liberum jubemur arbitrium, facilius poſſimus implere per gratiam, tanquam & ſi gratia non daretur, non quidem facile, ſed tamen poſſimus etiam ſine illa implere divina mandata, anathema ſit. De fructibus enim mandatorum Dominus loquebatur, ubi non ait, Sine me difficilius poteſtatis facere, ſed ait, Sine me nihil poteſtis facere.

Verba Canonis Cartag. Conc.
1. Cor. 8.
Pſal. 93.
1. Joan. 4.
Joan. 15.

Quod Sedis Apoſtolicæ omnes orationes Chriſti gratiam reſonant: qua genus humanum ab æterna damnatione reparatur.

CAP. XI.

PRæterea beatiſſimæ & Apoſtolicæ Sedis inviolabiles ſanctiones, qui-

bus nos piiſſimi Patres, peſtiferæ novitatis elatione dejecta, & bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium ſtudiorum, & in eis uſque in finem perſeverantiam ad Chriſti gratiam referre docuerunt. *Obſecrationes publicæ in die Paraſceves.* Obſecrationum quoque Sacerdotalium ſacramenta reſpiciamus, quæ ab Apoſtolis tradita in toto mundo, atque in omni Catholica Eccleſia uniformiter celebrantur, ut legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi. Cum enim ſanctarum plebium Præſules mandata ſibimet legatione funguntur apud divinam clementiam humani generis agunt cauſam, & tota ſecum Eccleſia congemiſcente poſtulant, & precantur ut Infidelibus donetur fides, ut Idololatræ ab impietatis ſuæ liberentur erroribus, ut Judæis ablato cordis velamine lux veritatis appareat, ut Hæretici Catholicæ fidei perceptione reſipiſcant, ut Schiſmatici Spiritum redivivæ charitatis accipiant, ut lapſis pœnitentiæ remedia conferantur, ut denique Catechumenis ad regenerationis ſacramenta perductis cœleſtis miſericordiæ aula reſeretur. Hæc autem non perfunctorie, neque inaniter a Domino peti rerum ipſarum monſtrat effectus, * quandoquidem ex omni errorum genere plurimos Deus dignatur attrahere, quos erutos de poteſtate tenebrarum transferat in regnum filii charitatis ſuæ, & ex vaſis iræ faciat vaſa miſericordiæ, quando a Deo totum divini operis eſſe ſentitur, ut hæc efficienti Deo gratiarum ſemper actio, laudiſque confeſſio pro illuminatiune talium, vel correctione referatur.

*Al. * quemodoquidem*

Coloſſ. 1. Rom. 9.

Quod gratiam Dei etiam baptizandorum teſtetur inſtituta purgatio, cum exorciſmis, & exſufflationibus ſpiritus ab eis abiguntur immundi.

CAP. XII.

Illud etiam, quod circa baptizandos in univerſo mundo ſancta Eccleſia uniformiter agit, non otioſo contemplemur intuitu. Cum ſive parvuli, ſive juvenes ad regenerationis veniunt ſacramentum, non prius fontem vitæ adeunt, quam exorciſmis, & exſufflationibus Clericorum Spiritus ab eis immundus abigatur, ut tunc vere appareat, quomodo princeps mundi hujus mittatur foras, & quomodo prius alligetur fortis, & deinceps vaſa ejus diripiuntur in poſſeſſionem tranſlata victoris, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus. His ergo Eccleſiaſticis regulis, & ex divina ſumptis authoritate documentis ita adjuvante Domino conformati ſumus, ut omnium bonorum affectuum, atque operum & omnium ſtudiorum, omniumque virtutum, * quibus ab initio fidei ad Deum tenditur, Deum profiteamur authorem, & non dubitemus ab ipſius gratia omnia hominis merita præveniri, per quem fit, ut aliquid boni & velle incipiamus, & facere. Quo utique auxilio, & munere Dei non aufertur liberum arbitrium, ſed liberatur, ut de tenebroſo lucidum, de pravo rectum, de languido ſanum, de imprudente ſit providum. Tanta enim eſt erga omnes homines bonitas Dei, ut noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona, & pro his quæ largitus eſt, æterna præmia ſit donaturus. Agit quippe in nobis, ut quod vult, & velimus, & agamus, nec otioſa eſſe in nobis patitur, quæ exercenda, non negligenda donavit, ut & nos cooperatores ſimus gratiæ Dei, ac ſi quid in nobis ex noſtra viderimus remiſſione langueſcere, ad illum ſollicite recurramus, qui ſanat omnes languores noſtros, & redimit de interitu vitam noſtram; & cui quotidie dicimus, Ne inducas nos in tentationem, ſed libera nos a malo.

Joan. 12. Matth. 12. Marc. 3. Epheſ. 4. Pſal. 67.

*Al. * quibus omnibus*

Philip. 2. Per gratiam non aufertur, ſed liberatur lib. arb.

1. Cor. 3.

Pſal. 102. Matth. 6.

Quod profundiores quæſtiones nec contemnendæ ſint, nec penitus adſcrendæ.

CAP. XIII.

Profundiores vero, difficilioreſque partes incurrentium quæſtionum, quas latius pertractarunt, qui Hæreticis reſtiterunt, ſicut non audemus contemnere, ita non neceſſe habemus adſtruere. Quia ad confitendam gratiam Dei, cujus operi, ac dignationi nihil penitus ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus, quicquid ſecundum prædictas regulas Apoſtolicæ Sedis nos ſcripta docuerunt, ut prorſus non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixi ſententiis eſſe contrarium.

Expliciunt

Expliciunt authoritates præteritorum Sedis Apoſtolicæ Epiſcoporum de gratia Dei, & libero voluntatis arbitrio.

CÆleſtinus univerſis Epiſcopis per Viennenſem,& Narbonenſem Provincias conſtitutis in Domino Salutem. Cuperemus quidem de veſtrarum Eccleſiarum ita ordinatione gaudere, ut congratularemur potius de profectu, quam aliquid admiſſum contra diſciplinam Eccleſiaſticam doleremus: ad noſtram enim lætitiam & benefacta perveniunt, & mœroris aculeis nos quæ fuerint malefacta, compungunt. Nec ſilere poſſumus, cum ad hoc, ut ab inlicitis revocemus aliquos, officii noſtri provocemur inſtinctu, in ſpeculis a Deo conſtituti, nt vigilantiæ noſtræ diligentiam comprobantes, & quæ coercenda ſunt, reſecemus, & quæ obſervanda ſunt, ſanciamus. Et quamvis circa longinqua ſpiritalis cura non deficit, ſed per omnia, qua nomen Dei prædicatur, extendit: nec notitiam noſtram ſubterfugiunt, quæ in everſionem regularum novellæ præſumptionis authoritate tentantur.

Eſa. 21. Ezech. 33.

Quod non debeant Sacerdotes, aut Clerici amicti palliis, & præcincti lumbis in Eccleſia miniſtrare.

CAP. XIV.

Al. * Diſcimus

* DIdicimus enim quoſdam Domini Sacerdotes ſuperſtitioſo potius cultui inſervire quam mentis, vel fidei puritati. Sed non mirum, ſi contra Eccleſiaſticum morem faciunt, qui in Eccleſia non creverunt, ſed alio venientes itinere ſecum hæc in Eccleſiam, quæ in alia converſatione habuerant, intulerunt, amicti pallio, & lumbos præcincti credunt ſe ſcripturæ fidem, non per Spiritum, ſed per literam completuros. Nam ſi ad hoc iſta præcepta ſunt, ut taliter ſervarentur: cur non fiunt pariter quæ ſequuntur, ut lucernæ in manibus ardentes una cum baculo teneantur. Habent ſuum iſta myſterium, & intelligentibus ita clara ſunt, ut ea magis, qua decet, ſignificatione ſerventur. Nam in lumborum præcinctione caſtitas, in baculo regimen paſtorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis (de quo dicitur, * Opera veſtra luceant) indicatur. Habeant tamen iſtum forſitan cultum morem, potius quam rationem ſequentes, qui remotioribus habitant locis, & procul a cæteris degunt, unde hic habitus in Eccleſiis Gallicanis, ut tot annorum, tantorumque Pontificum in alterum habitum conſuetudo vertatur? Diſcernendi a plebe, vel ceteris ſumus doctrina, non veſte, converſatione, non habitu, mentis puritate, non cultu. Nam ſi ſtudere incipiamus novitati, traditum nobis a patribus ordinem calcabimus, ut locum ſupervacuis ſuperſtitionibus faciamus. Rudes ergo fidelium mentes ad talia non debemus inducere. Docendi enim ſunt potius, quam illudendi, nec imponendum eorum eſt oculis, ſed mentibus infundenda præcepta ſunt. Erant quidem multa, quæ pro diſciplina Eccleſiaſtica, vel ipſius rei dicere ratione poſſemus, ſed ab his ad alia devocamur.

Luc. 12.

*Al. * ſic opera Matth.*

Quod nulli ſit ultima pœnitentia deneganda.

CAP. XV.

26. q. 6. c. Agnovimus.

AGnovimus enim pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum deſideriis abnui, qui obitus ſui tempore hoc animæ ſuæ cupiunt remedio ſubveniri. Horremus (fateor) tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate deſperet: quaſi non poſſit ad ſe quovis tempore concurrenti ſuccurrere, & periclitantem ſub onere peccatorum hominem perdere, quo ſe ille expediri deſiderat, & liberari. Quid hoc rogo, aliud eſt, quam morienti mortem addere, ejuſque animam ſua crudelitate, ne abſoluta eſſe poſſit, occidere, cum Deus ad ſubveniendum paratiſſimus, invitans ad pœnitentiam, ſic promittat peccatori, inquiens: Quacunque die converſus fuerit, peccata ejus non reputabuntur ei. Et iterum: Nolo mortem peccatoris, ſed tantum convertatur, & vivat. Salutem ergo homini adimit, quiſquis mortis tempore pœnitentiam denegarit, & deſperat de clementia Dei, qui eum ad ſubveniendum morienti ſufficere vel momento poſſe non credit. Perdidiſſet latro in cruce præmium, ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum unius horæ pœnitentia non juviſſet, cum eſſet in pœna, pœnituit, & per unius ſermonis pro-

Ezech. 18. Ibidem.

Luc. 23.

miſſionem, habitaculum paradiſi, Deo promittente, promeruit. Vera ergo ad Deum converſio in ultioris poſitorum mente potius eſt æſtimanda, quam tempore, propheta hoc taliter adſerente: Cum converſus ingemueris, tunc ſalvus eris. Cum ergo Dominus ſit cordis inſpector, qoovis tempore non eſt deneganda pœnitentia poſtulanti: cum illi ſe obliget judici, cui occulta omnia noverit revelari.

Ezech. 3. & 33. 1. Reg. 16. Hier. 17.

Quod per gradus Eccleſiaſticos ad Epiſcopatus debeat officium perveniri.

Cap. XVI.

Diſt. 59. c. ſi. Ordinatos.

ORdinatos vero quoſdam, fratres chariſſimi, Epiſcopos, qui nullis Eccleſiaſticis ordinibus ad tantæ dignitatis faſtigium fuerint inſtituti, contra Patrum decrera, hujus uſurpatione, qui ſe hoc recognoſcit feciſſe, didicimus, cum ad Epiſcopatum his gradibus, quibus frequentiſſime cautum eſt, debeat perveniri, ut minoribus initiati officiis ad majora firmentur. Debet enim ante eſſe diſcipulus, quiſquis doctor eſſe deſiderat, ut poſſit docere, quod didicit. Omnis vitæ inſtitutio hac ad id, quo tendit ſetatione confirmat. Qui minime literis operam dederit, præceptor eſſe non poteſt literarum. Qui non per ſingula ſtipendia creverit, ad emeritum ſtipendii ordinem non poteſt pervenire. Solum Sacerdotium inter iſta rogo vilius eſt, quod facilius tribuitur, cum difficilius impleatur? Sed jam non ſatis eſt Laicos ordinare, quos nullus fieri ordo permittit, ſed etiam quorum crimina longe, lateque per omnes pene ſunt nota provincias, ordinantur. Daniel enim nuper miſſa relatione ex orientalibus ad nos partibus, ab omni, quod tenuerat, Virginum Monaſterio nefariis eſt objectionibus accuſatus, multa de multis objecta flagitia. In quanam laterer terrarum parte quæſitus eſt, ut ſi ſuæ innocentiæ confiderer, contra ſe judicium poſtulatum minime declinaret; miſſæ ad Arelatenſem Epiſcopum per Fortunatum Subdiaconum noſtrum, præceptiones, ut ad judicium deſtinaretur Epiſcopale. Tantis gravatus teſtimoniis, tanta facinorum accuſatione pulſatus, ſacrarum (ut dicitur) Virginum pollutus inceſtu Epiſcopus adſeritur ordinatus. In noſtris libelli ſcriniis continentur, quorum ad vos quoque exemplaria direximus. In Pontificil dignitatem hoc tempore, quo ad cauſam dicendam miſſis a nobis literis vocabatur, obrepſit. Sacro nomini abſit injuria, facilius eſt ut hanc dignitatem tali dando ipſe amiſerit ordinator, quam eam obtineat ordinatus, cui convicto ſociabitur, qui eum ſibi credidit largiendo Pontificium ſociandum; qualis enim ipſe ſit, quiſquis tales ordinarit, oſtendir. His ergo in medium nunc deductis, cum plerique veſtrum ſint, qui Apoſtolicæ ſedis ſtatuta cognoverint nobiſcum tempore aliquanto verſati, ad diſciplinæ normam, noſtris conventa adhortationibus, omnia fraternitas veſtra * revocare feſtiner.

Diſt 62. c. Tantis.

Al. * evocare

Quod unaquaque Provincia ſuo Metropolitano debeat eſſe contenta.

Cap. XVII.

Bonif. c. 4. ſupra.

PRimum, ut juxta decreta Canonum unaquæque Provincia ſuo Metropolitano contenta ſit, ut deceſſoris noſtri data ad Narbonenſem Epiſcopum continent conſtituta, ne uſurpationis locus alicui Sacerdoti in alterius concedatur injuriam. Sit conceſſis ſibi contentus unuſquiſqoe limitibus. Alter in alterius Provincia nihil præſumat, nec emeritis in ſuis Eccleſiis Clericis peregrini & extranei, & qui ante ignorati ſint, ad excluſionem eorum, qui bene de ſuorum civium merentur teſtimonio, præponantur, ne novum quoddam, de quo Epiſcopi fiant, inſtitutum videatur eſſe collegium.

Diſt. 61. c. Ne emeritis.

Quod nolentibus Clericis vel populis nemo debeat Epiſcopus ordinari.

Cap. XVIII.

Ea diſt. c. ſequent.

NUllus invitis detur Epiſcopus. Cleri, plebis, & ordinis conſenſus, ac deſiderium requiratur. Tunc alter de altera eligatur Eccleſia, ſi de civitatis ipſius Clericis, cui eſt Epiſcopus ordinandus, nullus dignus (quod evenire non credimus) potuerit inveniri, primum enim illi reprobandi ſunt, ut aliqui de alienis * Eccleſiis merito præferantur. Habeat unuſquiſque ſuæ fructum militiæ in Eccleſia, in qua ſua per omnia officia tranſegit ætatem. In aliena ſtipen-

Al. * Clericis

dia minime alter obrepat, nec alii debitam alter ſibi audeat vendicare mercedem. Sit facultas Clericis renitendi, ſi ſe viderint prægravari, & quos ſibi ingeri ex tranverſo cognoverint, non timeant refutare. Qui ſi non debitum præmium, vel liberum de eo, qui eos rectu- rus eſt, debent habere judicium.

Quod ab inlicitis ſit ordinationibus abſtinendum.

CAP. XIX.

1. Tim. 3. Levit. 21. 2. Tim. 3. ABſtineatur etiam ab inlicitis ordinationibus, nullus ex Laicis, nullus digamus, nullus qui ſit viduæ maritus, aut fuerit, ordinetur, ſed irreprehenſibilis, & qualem elegit Apoſtolus, fiat. Per Moyſen Dominus præcepit, virginem accipiat Sacerdos uxorem, ſubſequitur, & ſupplet Apoſtolus eodem locutus ſpiritu, unius uxoris virum debere Epiſcopum conſecrari. Ad hanc ergo eligantur formulam Sacerdotes, & ſi quæ factæ ſunt ordinationes inlicitæ, removeantur, quoniam ſtare non poſſunt, nec diſcuſſionem noſtram ſubterfugere poterunt: quamvis latere ſe æſtiment, qualiter pervenerunt: ut nulla religionis reverentia obſcuritate fuſcetur. Non ſit vana gloriatio palliatis, Epiſcopalem morem, qui Epiſcopi ſunt, ſequantur. Daniel, ut diximus, qui accuſationem Pontificali honore ſubterfugere ſe poſſe credidit, & ad faſtigium tantum accuſatores ſuos latendo pervenit, a ſanctitatis veſtræ cœtu interim ſe noverit ſegregatum, qui ſe noſtro judicio debet abjicere, ſi conſcientiæ ſuæ novit confidentiam ſe obtinere. Maſſilienſis vero Eccleſiæ Sacerdotem, qui dicitur (quod dictu nefas eſt) in necem fratris ſui taliter gratulatus: ut huic, qui ejus ſanguine cruentatus advenerat, portionem cum eodem habiturus, occurreret: ex veſtro cum audiendum collegio delegamus. Datum VII. Kal. Aug. Fœlice & Tauro Conſſ.

Quod nulli Sacerdoti Canones liceat ignorare.

CAP. XX.

Diſt. 38. c. Nulli Sacerdotum. CÆleſtinus univerſis Epiſcopis per Apuliam, & Calabriam conſtitutis. Nulli Sacerdotum ſuos liceat Canones ignorare, nec quicquam facere, quod Patrum poſſit regulis obviare. Quæ enim a nobis res digna ſervabitur, ſi decretalium norma conſtitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permiſſa, frangatur?

Quod non conveniat, contemptis Clericis Eccleſiarum, de Laicis Epiſcopos ordinari.

CAP. XXI.

AUdivimus quaſdam propriis deſtitutas Rectoribus civitates Epiſcopos ſibi petere velle de Laicis, tantumque faſtigium tam vile credere, ut hoc his, qui non Deo, ſed ſæculo militaverunt, æſtiment nos poſſe conferre, non ſolum male de ſuis Clericis, in quorum contemptum hoc faciunt, judicantes, ſed de nobis peſſime, quos credunt hoc poſſe facere, ſentientes. Quod nunquam auderent, ſi non quorundam illic his conſentiens ſententia conniveret. Ita nihil, quæ frequentius ſunt decreta, proficiunt: ut hoc, quaſi nunquam de hac parte ſcriptum fuerit, ignoretur, quid proderit per ſingula Clericos ſtipendia militaſſe, & omnem egiſſe in Dominicis caſtris ætatem: ſi qui his præfuturi ſunt ex Laicis requiruntur, qui vacantes ſæculo, & omnem Eccleſiaſticum ordinem neſcientes, ſaltu præpropero in alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate tranſcendere, & in aliud vitæ genus calcata reverentia Eccleſiaſticæ diſciplinæ tranſire? Talibus itaque, fratres chariſſimi, qui juris noſtri, id eſt Canonum gubernacula cuſtodimus, neceſſe eſt obviemus, hiſque fraternitatem veſtram epiſtolis commonemus, ne quis Laicum ad ordinem Clericatus admittat, & ſinat fieri, unde & illum decipiat, & ſibi cauſas generet: quibus reus conſtitutis decretalibus fiat. *Diſt. 61. Quid proderit.*

Quod docendus ſit populus, non ſequendus.

CAP. XXII.

DOcendus eſt populus, non ſequendus: noſque, ſi neſciunt, eos qui liceat, quidve non liceat commonere, non iis conſenſum præbere debemus. Quiſquis vero conatus fuerit tentare prohi- *Diſt. 62. c. Docendus.*

bita, ſentiet cenſuram ſedis Apoſtolicæ minime defuturam. Quæ enim ſola admonitionis authoritate non corrigimus, neceſſe eſt per ſeveritatem congruentem regulis vindicemus. Per totas hoc ergo, quæ propriis Rectoribus carent, Eccleſias volumus innoteſcat: ut nullus ſibi ſpe aliqua forſitan * blanditus illudat. Dat. XII. Kal. Auguſti. Florentio & Dionyſio Conſſ.

Al. * blandiatur

Expliciunt Decreta Papæ Cæleſtini.

PLATINA DE LEONE I.

Atila flagellum Dei.

LEO *natione Tuſcus, patre Quintiano, eo tempore fuit, quo Atila a pugna Cathelaunica rediens in Pannonias, comparatis magnis copiis, Italiam hoſtili manu ingreſſus, ac primo Aquilegiam in limitibus Provinciæ poſitam triennio obſedit. Verum cum jam deſperatis rebus in eo eſſet, ut ſtativa moveret, vidiſſetque ciconias ex urbe in agros pullos ſuos deferentes, auſpicio motus, adhibitis machinis miſeram civitatem acriter oppugnatam tandem capit, diripit, & incendit, nec ulli generi hominum parcit, flagellum Dei ſe vocitans. Inde Hunni veluti ruptis clauſtris per totam Venetiam ſeſe effundentes urbes omnes occupant, Mediolanum, ac Ticinum diripiunt. Ituris deinde Romam infeſtis ſignis, cum eo loci conſediſſet, ubi Mincius Padum influit amnem, trajecturus, vir ſanctiſſimus Leo Pontifex, calamitatem Italiæ & urbis Romæ miſeratus, adhortante etiam Valentiniano, ei fit obviam, perſuadetque Alarici exemplo, qui ſtatim Dei judicio poſt captam urbem mortuus eſt, ne ultra progrediatur. Monitis Pontificis optimi obtemperans Atila, quod dum ſimul loquerentur, cernere duos viros ſupra caput ſuum, ſtrictos tenentes gladios, ac mortem minitantes, niſi pareret, viſus eſt, hi Petrus, & Paulus Apoſtoli putati ſunt, inde movens Pannonias repetit, ubi non ita multo poſt, effundente ſe ubertim propter ebrietatem e naribus ſanguine, moritur. Leo vero ad urbem rediens totus ad confirmandam Catholicam fidem convertitur, quæ tum potiſſimum a multis Hæreticis impugnabatur. Interim vero occiſo a ſuis Valentiniano, Maximus tyrannus Imperium occupat, Eudoxamque quondam Valentiniani uxorem ſibi violentis nuptiis adjungit. Hanc ob rem Vandali ex Africa acciti, Genſerico duce, Romam hoſtili manu ingreſſi, Maximum in illo tumultu ab Urſo milite Romano occiſum in Tyberim projiciunt, urbem diripiunt, atque incendunt templa & ſacraria ſpoliant, nec Leonem Pontificem exaudiunt clamantem, ut urbi & templis parcentes prædam quo vellent, abigerent. Abeuntes XIIII. die poſt urbem captam, atque Eudoxam cum filia, & ingenti captivorum numero ſecum trahentes, in Africam revertuntur. At Leo ad reparandam urbem, & templa converſus, Demetriam ancillam Dei impulit, ut Baſilicam beato Stephano via Latina tertio ab urbe milliario in fundo ſuo conderet. Ipſe vero in honorem B. Cornelii Epiſcopi Baſilicam via Appia ædificavit, templa diffracta reſtituit, ſacrorum vaſa comminuta, aut ablata vel denuo renovavit, vel ex integro, quoad fieri potuit, reſtituit. Cameras præterea tres condidit in tribus Baſilicis, Joannis, Petri, ac Pauli. Sepulchris quoque Apoſtolorum cuſtodes addidit ex Clero Romano, hos cubicularios appellavit. Præterea Monaſterium prope Sanctum Petrum condidit, conſtituitque ut intra actionem myſterii diceretur, Hoc ſanctum ſacrificium, neve ulla Monacha velamen capitis benedictum acciperet, niſi approbatum fuiſſet eam XL. annis caſte, & integre vixiſſe. Poſtremo creatis ex inſtitutione ſacrorum LXXXI. Presbyteris. Diaconis XXXI. Epiſcopis VI. & LXXX. moritur, ac ſepelitur apud Sanctum Petrum in Vaticano IIII. Idus April. Sedit annis XXI. menſe uno, diebus XIII.*

Colloquium Leonis cum Atila rege.

Opera & geſta Leonis Papæ.

Tituli Decretorum Papæ Leonis I. numero XLIX.

1 UT nullus Epiſcopus ſervum alterius ad officium Clericatus promoveat.

2 Ut quicunque ad Sacerdotium vel Viduarum mariti vel habentes numeroſa conjugia promoti fuerint, ab Eccleſiaſticis officiis arceantur.

3 Quod uſuram non ſolum Clerici exigere non debeant, ſed nec Laici Chriſtiani.
4 Ut Clericus, nec ſuo nec alieno nomine fœnus exerceat.
5 Ut ſi quis Sacerdotum contra interdicta fecerit, a ſuo ſubmoveatur officio.
6 Quod plurimi Manichæi vigilantia Papæ Leonis in urbe detecti ſunt.
7 Quod in die Epiphaniorum prohibeatur baptiſmus celebrari.
8 Quod omnia nobis rerum ordine per incarnationem Domini noſtri ſalutis ſacramenta digeſta ſunt.
9 Quod in baptiſmo mors proveniat interfectione peccati, & ſepulturam imitetur trina dimerſio, & ab aquis elevatio ſit velut reſurrectio de ſepulchro.
10 Quod beatus Petrus in die Pentecoſtes virorum tria millia baptizaverit.
11 Quod duo tantum tempora, id eſt Paſcha & Pentecoſte, ad baptizandum a Romanis Pontificibus præfixa ſint.
12 Quod omni tempore hi, qui neceſſitate mortis urgentur, debeant baptizari.
13 Ut de Sicilia terni annis ſingulis Epiſcopi Romam ſociandi Synodo indiſſimulanter occurrant.
14 Quod omnis cujuſlibet ordinis Clericus, qui ſe Hæreticæ communioni miſcuerit, regreſſus ad Eccleſiam in eo gradu, quo erat, ſine promotione permaneat.
15 Quod non habeantur Epiſcopi, quos nec Clerus elegit, nec populus exquiſivit. Si qui tamen Clerici ab his pſeudoepiſcopis ordinantur, rata poteſt ordinatio talis exiſtere.
16 Quod Preſbyteri, aut Diaconi, ſi in aliquo crimine detecti fuerint, non poſſunt per manus impoſitionem pœnitentiam gerere.
17 Quod Diaconi, ſicut Epiſcopus, & Preſbyter ceſſare debeant ab opere conjugali, nec tamen repudiare conjugia.
18 Quod aliud ſit uxor, aliud concubina: nec erret, quiſquis filiam ſuam in matrimonium tradiderit ei, qui habuit concubinam.
19 Quod non ſit conjugii duplicatio, quando ancilla rejecta uxor adſumitur.
20 De his qui communione privantur, & ita moriuntur.
21 De his qui pœnitentiam agere differunt.
22 Quod oporteat eum, qui pro illicitis veniam poſcit, etiam a licitis abſtinere.
23 Quod pœnitenti nulla negotiationis lucra exercere conveniat.
24 Quod ad militiam ſæcularem poſt pœnitentiam rediri non debeat.
25 Quod adoleſcens, ſi urgente quocunque periculo pœnitentiam geſſit, & ſe non continet, poſſit uxoris remedio ſuſtineri.
26 Quod ſi quis propoſitum Monachi deſeruerit, publica ſit ſatisfactione purgandus.

Ff iij

27 Quod puellæ, quæ non coactæ virginitatis propoſitum ſuſceperunt, peccant, ſi nupſerint, licet nondum fuerint conſecratæ.

28 De his qui dubitant utrum baptizati ſint, eos neceſſe eſt baptizari.

29 Quod eos, qui ſe baptizatos agnoſcunt, ſed in qua profeſſione, neſciunt, per manus impoſitionem ſuſcipi conveniat.

30 De his qui convivio gentilium, & eſcis immolaticiis uſi ſunt.

31 Quod ſemper Theſſalonicenſis Antiſtes vices Apoſtolicæ Sedis impleverit.

32 Ut Metropolitanis ſua jura ſerventur.

33 Ut a Metropolitanis non Laici, non bigami, non viduarum mariti, ſed inreprehenſibiles ordinentur.

34 Quod Subdiaconis carnale connubium denegetur.

35 Ut nullus invitus ordinetur Epiſcopus.

36 Ut Metropolitanus Epiri de electo, quem eſt ordinaturus, Epiſcopo ad Theſſalonicenſem Pontificem referat.

37 Ut bina per annos ſingulos Epiſcoporum Concilia celebrentur; & ſi res difficilis emerſerit, quæ non poſſit Theſſalonicenſis Epiſcopi judicio terminari, ad Romanum referatur Antiſtitem.

38 Ut ſiquis Epiſcopus ſuam deſerens civitatem majorem ambitus cauſa petierit, non ſolum eam obtinere non poterit, ſed & ſua carere debeat.

39 Ut nullus alienum Clericum ordinare audeat, ſuo Epiſcopo non præbente conſenſum.

40 Ut in evocandis Provincialibus Epiſcopis a Theſſalonicenſi Pontifice moderatio conſervetur.

41 Ut non amplius ab ſtatuto Concilii tempore, quam dies XV. remorentur Epiſcopi; & ſi inter eos fuerit oborta contentio, cuncta Romano Pontifici ſub geſtorum inſinuatione pandantur.

42 Quod debeant fœminæ, quæ captis viris ſuis aliis nupſerant, regreſſis prioribus copulari, ut ſuum unus quiſque recipiat.

43 Quod non videatur eſſe culpabilis, qui uxorem capti ſortitus eſt.

44 Ut ſi viri de captivitate regreſſi uxorum incontinentia offenſi non fuerint, & voluerint eas recipere, habeant liberam facultatem.

45 Ut ſi mulieres ad priores maritos redire noluerint, velut iniquæ, communione ſancta privandæ ſint.

46 Captivis terrore, vel fame compulſis cibos immolatitios edere pœnitentia concedenda.

47 Quod hi, qui ad iterationem baptiſmi vel vi, vel metu coacti ſunt, pœnitentiæ ſint ſublevandi remedio: ita ut ſenilis ætatis, cæterarumque neceſſitatum habeatur ſollicita conſideratione reſpectus.

48 Ut hi qui ab Hæreticis baptizati ſunt, ſola Sancti Spiritus invocatione firmentur.

49 Leo Epiſcopis Mauris de conſervatione, & diſciplina Canonum, ne indebite, & inordinate ad Clericatum aliquis præſumat accedere.

Incipiunt Papæ Leonis Decreta, numero XLIX.

LEo Epiſcopus urbis Romæ univerſis Epiſcopis per Campaniam, Picenum, Tuſciam, & per univerſas conſtitutis in Domino Salutem. Ut nobis gratulationem facit Eccleſiarum ſtatus ſalubri diſpoſitione compoſitus, ita non levi nos mœrore contriſtat quoties aliqua contra conſtituta Canonum, & Eccleſiaſticam diſciplinam præſumpta, vel commiſſa cognoſcimus, quæ ſi non, qua debemus, vigilantia reſecemus, illi, qui nos ſpeculatores eſſe voluit, excuſare non poſſumus, permittentes ſyncerum corpus Eccleſiæ, quod ab omni purum macula cuſtodire debemus, ambientum improba contagione fœdari: cum ipſa ſibi membrorum per diſſimulationem compago non congruat. *Ezech. 3. & 33.*

Ut nullus Epiſcoporum ſervum alterius ad Clericatus efficium promovere præſumat.

CAP. I.

Diſt. 54. c. Admittuntur. ADmittuntur paſſim ad ordinem ſacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur, & qui a Dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad faſtigium Sacerdotii, tanquam ſervilis vilitas hunc honorem capiat, provehuntur, & probari Deo poſſe creditur, qui Domino ſuo necdum probare ſe potuit. Duplex itaque in hac parte reatus eſt, quod & ſacrum miniſterium talis conſortii vilitate polluitur, & Dominorum, quantum ad inlicitæ uſurpationis temeritatem pertinet, jura ſolvuntur. Ab his itaque, fratres chariſſimi, omnes veſtræ provinciæ abſtineant Sacerdotes, & non tantum ab his, ſed ab aliis etiam, qui originali, aut alicui conditioni obligati ſunt, volumus temperari: niſi forte eorum petitio, aut voluntas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vendicant poteſtatis. *Ea. diſt. c. 1. Nullus Epiſcoporum.* Debet enim eſſe immunis ab aliis, qui divinæ militiæ fuerit aggregandus: ut a caſtris Dominicis, quibus nomen ejus aſcribitur nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur.

Ut quicunque ad Sacerdotium vel viduarum mariti, vel habentes numeroſa conjugia promoti fuerint: ab omnibus Eccleſiaſticis officiis arceantur.

CAP. II.

QUalis vero unicuique conſtiterit natalium honeſtas, & morum eſſe debeat ſacri altaris miniſterio ſociandus, & Apoſtolo nos docente, & divina præceptione didicimus, & Canonum regulis a quibus pleroſque fratrum declinaſſe, & penitus deviaſſe reperimus. *1. Timoth. 3. Levit. 21.* Nam conſtat ad Sacerdotium perveniſſe viduarum maritos, quoſdam etiam quibus fuerint numeroſa conjugia, & ad omnem licentiam vita liberior: ad ſacrum ordinem paſſim patefactis aditibus fuiſſe permiſſos, contra illam beati Apoſtoli vocem, qua talibus exclamat, dicens, Unius uxoris virum. *Ubi ſupra.* Et contra illud antiquæ legis præceptum, quo dicitur, & cavetur, Sacerdos virginem uxorem accipiat, non viduam, non repudiatam. Hos ergo, quicunque tales admiſſi ſunt, ab Eccleſiaſticis officiis, & Sacerdotali nomine Apoſtolicæ Sedis authoritate, jubemus arceri. Nec hoc enim ſibi potuerunt vendicare, cujus capaces per hoc quod illis obſiſtebat, non fuerunt. Hujus diſcuſſionis curam nobis ſpecialiter vendicantes, ut ſi qua forſitan de his commiſſa ſunt, corrigantur: nec liceat ultra committi. Et ne qua excuſatio de ignoratione naſcatur: quanquam ignorare nunquam licuerit Sacerdotem quid Canonum regulis fuerit definitum. Hæc ergo ad provincias veſtras per Innocentium, Legitimum, & Segetium fratres, & Coëpiſcopos noſtros ſcripta direximus: ut quæ male pullulaſſe noſcuntur, radicitus evellantur, & meſſem dominicam zizania nulla corrumpant. Ita enim fructum uberem, quæ ſunt ſyncera, præſtabunt: ſi ea, quæ natam ſegetem enecare conſueverunt, diligentius amputentur.

Quod uſuram non ſolum Clerici exigere non debent, ſed nec Laici Chriſtiani.

CAP. III.

24. q. 4. Nec hoc.

NEc hoc quoque prætereundum eſſe duximus, quoſdam lucri turpis cupiditate captos uſurariam exercere pecuniam, & fœnore velle diteſcere, quod non dicam in eos, qui ſunt in Clericali officio conſtituti, ſed in Laicos cadere, qui Chriſtianos ſe dici cupiunt, condolemus, quod vindicari acrius in eos, qui fuerint confutati, decernimus: ut omnis peccandi opportunitas adimatur.

Ut Clericus nec ſuo, nec alieno nomine fœnus exerceat.

CAP. IV.

Diſt. 46. c. ſ. Sicut non ſuo.

ILlud etiam duximus præmonendum, ut ſicut non ſuo, ita non alieno nomine aliquis Clericorum exercere fœnus attentet: indecens enim eſt crimen ſuum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc ſolum aſpicere, & exercere debemus: ut quod hic miſericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter, & in perpetuum manſura retribuet, recipere valeamus.

Ut ſi quis Sacerdotum contra hæc interdicta fecerit, a ſuo ſit officio ſubmovendus.

CAP. V.

HOc itaque admonitio noſtra denuntiat, quod ſi quis fratrum contra hæc conſtituta venire tentaverit, & prohibita fuerit auſus admittere: a ſuo ſe noverit officio ſubmovendum, nec communionis noſtræ futurum eſſe conſortem, qui ſocius eſſe noluit diſciplinæ. Ne quid vero ſit, quod prætermiſſum a nobis forte credatur, omnia decretalia conſtituta tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium deceſſorum noſtrorum, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus, & Canonum promulgata ſunt diſciplinis, ita a veſtra dilectione cuſtodiri debere mandamus, ut ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps noverit denegari. Dat. VI. Id. Octobris. Maximo iterum & Paterno Conſſ.

Diſt. 19. c. Si Romanorum. §. Quibus.

LEO.

Leo Epiſcopus, univerſis Epiſcopis per Italiæ provincias conſtitutis in Domino Salutem. In conſortium noſtræ ſollicitudinis advocamus, ut vigilantia paſtorali, ne quid diabolicæ licere poſſit aſtutiæ, commiſſis vobis gregibus diligentius conſulatis: ne is, qui Domini miſericordia revelante per noſtram curam a noſtris ovibus morbus abjicitur, necdum vobis præmonitis, & adhuc quid agatur ignaris, per veſtræ Sedis pergat Eccleſias, & ſuarum furtim cuniculos inveniat latebrarum, ne quod a nobis in urbe extinguitur, tenebroſis apud vos radicibus ſeminetur.

Quod plurimi Manichæi vigilantia Papæ Leonis in urbe Roma detecti ſint.

CAP. VI.

PLurimos impietatis Manichææ ſequaces, & doctores in urbe inveſtigatio noſtra reperit, vigilantia divulgavit, authoritas, & cenſura coërcuit. Quos potuimus emendare correximus: & ut damnarent Manichæum cum prædicationibus & diſciplinis ſuis, publica in Eccleſia profeſſione, & manus ſuæ ſubſcriptione compulimus, & ita de voragine impietatis ſuæ confeſſos pœnitentiam concedendo levavimus. Aliquanti vero, qui ita ſe demerſerunt, ut nullum his auxiliantis poſſet remedium ſubvenire ſubditi legibus ſecundum Chriſtianorum principum conſtituta, ne ſanctum gregem ſua contagione pollurent, per publicos judices perpetuo ſunt exilio relegati. Et omnia, quæ tam in ſcripturis, quam in occultis traditionibus ſuis habent prophana, vel turpia, ut noſſet populus, quid refugeret, aut vitaret, oculis Chriſtianæ plebis certa manifeſtatione probavimus, adeo, ut ipſe, qui eorum dicebatur Epiſcopus, a nobis tentus proderet flagitioſa in ſuis myſticis, quæ * tenerent, ſicut geſtorum vos ſeries poterit edocere: ad inſtructionem enim veſtram etiam ipſa direximus, quibus lectis omnia, quæ a nobis deprehenſa ſunt, noſſe poteritis; & quia aliquantos de his, quos ne abſolverentur, arctior reatus involverat cognovimus aufugiſſe, hanc ad dilectionem veſtram epiſtolam miſimus, ut effecta certior ſanctitas veſtra ſollicitius agere dignetur, & cautius, nec ubi Manichææ perverſitatis homines plebes veſtras facultate lædendi, & hujus ſacrilegii poſſit inve-

Revocatio Hæreticorum.

Manichæorum turpia dogmata.

Al. * tenerent

nire

nire doctores. Aliter enim nobis commiſſos regere non poſſumus, niſi hos, qui ſunt perditores, & perditi, zelo fidei Dominicæ perſequamur, & a ſanis mentibus, ne peſtis hæc latius divulgetur, ſeveritate, qua poſſumus, abſcindamus. Unde hortor dilectionem veſtram, obteſtor, & moneo: ut qua debetis, & poteſtis ſollicitudine vigiletis ad inveſtigandos eos, necubi occultandi ſe repe-

Vigilandum eſt paſtoribus. riant facultatem. Ut enim habebit a Deo dignæ remunerationis præmium, qui diligentius, quod ad ſalutem commiſſæ ſibi plebis proficiat, fuerit exequutus; ita ante tribunal Domini de reatu negligentiæ ſe non poterit excuſare, quicunque plebem ſuam contra ſacrilegæ perſuaſionis authores noluerit cuſtodire. Dat. III. Kal. Feb. Theodoſio XVIII. & Albino VV. CC. Conſſ.

LEO. Leo Epiſcopus, univerſis Epiſcopis per Siciliam conſtitutis in Domino Salutem. Divinis præceptis, & Apoſtolicis monitis incitamur, ut pro omnium Eccleſiarum ſtatu impigro vigilemus affectu, ac ſi quid uſquam reprehenſioni invenitur obnoxium, Cleri ſollicitudine aut ab ignorantiæ imperitia, aut a præ-

Joan. 21. ſumptionis uſurpatione revocemus. Manente enim Dominicæ vocis imperio, quo beatiſſimus Apoſtolus Petrus trina repetitione myſticæ ſanctionis imbuitur, ut Chriſti oves, qui Chriſtum diligit, paſcat: ipſius Sedis, cui per abundantiam divinæ gratiæ præſumus, reverentia coarctamur, ut periculum deſidiæ, quantum poſſumus, declinemus, ne profeſſio ſummi Apoſtoli, qua ſe amatorem Domini teſtatus eſt, non inveniatur in nobis, quia negligenter paſcens toties commendatum gregem convincitur ſummum non amare Paſtorem.

Quod prohibeatur in die Epiphaniorum Baptiſmum celebrari.

CAP. VII.

CUm ergo mihi de charitatis veſtræ actibus fraterna affectione ſollicito certis indiciis innotuerit vos in eo, quod inter ſacramenta Eccleſiæ principale eſt, ab Apoſtolicæ inſtitutionis conſuetudine diſcrepare, ita, ut Baptiſmi ſacramentum numeroſius in die Epiphaniæ, quam Paſchali tempore celebretur: miror vos, vel prædeceſſores veſtros tam irrationabilem novitatem uſurpare potuiſſe, ut confuſo temporis utriuſque myſterio nullam eſſe differentiam crederetis inter diem, quo adoratus eſt Chriſtus a Magis, & diem, quo reſurrexit Chriſtus a mortuis. Quam culpam nullo modo potuiſſetis incidere, ſi unde conſecrationem honoris accipitis, inde legem totius obſervantiæ ſumeretis, & beati Apoſtoli Petri Sedes, quæ vobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis, eſſet Eccleſiaſticæ magiſtra rationis, a cujus vos regulis receſſiſſe minore poſſet æquanimitate tolerari, ſi aliqua commonitionis noſtræ increpatio præceſſiſſet. Nunc autem, quia non deſperatur correctio, ſervanda eſt conſuetudo: ut licet vix ferenda ſit in Sacerdotibus excuſatio, quæ prætendat inſcientiam, maluimus tamen & cenſuram neceſſariam temperare, & ratione vos aperriſſimæ veritatis inſtruere.

Quod cuncta nobis per ordinem rerum per incarnationem Domini noſtri ſalutis ſacramenta digeſta ſint.

CAP. VIII.

SEmper quidem in æterno conſilio Dei manſit humani generis incommutabiliter præordinata reparatio: ſed ordo rerum per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum temporaliter gerendarum in incarnatione verbi ſumpſit exordium; *Decurſus ætatis Chriſti.* unde aliud tempus eſt, quo adnunciante Angelo beata Virgo Maria fœcundandam ſe per Spiritum Sanctum credidit, & concepit: aliud, quo ſalva integritate virginea puer editus exultante gaudio cæleſtium miniſtrorum paſtoribus indicatur; aliud quo infans circunciditur; aliud, quo hoſtia pro eo legalis offertur; aliud cum tres Magi claritate novi ſideris incitati in Bethleem ab Oriente perveniunt, & adoratum parvulum myſtica munerum oblatione venerantur. Nec *Matth. 2.* iidem ſunt dies, quibus impio Herodi, ordinata divinitus in Ægyptum tranſlatione, ſubtractus eſt, vel quibus ab Ægypto in Galilæam, mortuo perſecutore, revocatus eſt. Inter has autem diſpenſa- *Luc. 2.* tionum varietates accedunt augmenta corporea, creſcit Dominus, ſicut Evangeliſta teſtatur, profectibus ætatis, & gratiæ, per dies Paſchæ in templum Hieruſalem cum parentibus venit, & cum abeſſet a ſocietate redeuntium, ſedens

cum ſenioribus, & inter admirantes magiſtros diſputans invenitur, rationeſque manſionis ſuæ reddens: Quid eſt, inquit, quod quærebatis me? neſciebatis, quod in his, quæ Patris mei ſunt oportet me eſſe? ſignificans ejus ſe eſſe filium, cujus eſſet & templum. Jam vero, cum in annis majoribus apertius declarandus baptiſmum præcurſoris ſui Joannis expetiit, quid deitatis ejus remanſit ambiguum, quando baptizato Domino Jeſu, Spiritus Sanctus in Columbæ ſpecie ſuper eum deſcendit, & manſit, audita de cœlis Patris voce dicentis, Tu es filius meus dilectus, in te bene complacui? Quæ omnia ideo, quanta potuimus, brevitate perſtrinximus, ut notum ſit dilectioni veſtræ univerſos Chriſti dies innumeris conſecratos fuiſſe virtutibus, & in cunctis ejus actionibus ſacramentorum myſteria coruſcaſſe, ſed aliter quidquid ſignis denunciaret, aliter rebus impleri; nec quæcunque numerantur in operibus Salvatoris, ad tempus poſſe pertinere Baptiſmatis. Nam ſi etiam illa, quæ poſt beati Joannis lavacrum a Domino geſta cognovimus, ſub indiſcreto honore colamus, omnia tempora continuatis erunt deputanda feſtis, quia omnia ſunt plena miraculis. Verum quia Spiritus ſapientiæ, & intellectus ita Apoſtolos, & totius Eccleſiæ erudivit magiſtros, ut in Chriſtiana obſervantia nihil inordinatum, nihil pateretur eſſe confuſum: diſcernendæ ſunt cauſæ ſolennitatum, & in omnibus inſtitutis Patrum, Principumque noſtrorum rationabilis ſervanda * diſtinctio, quia non aliter unus grex, & unus paſtor ſumus, niſi quemadmodum Apoſtolus docet, idipſum dicamus omnes, Simus autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſcientia.

Matth. 3. Luc. 3.

Nihil in Eccleſia inordinatum nihil conſenſus.

*Al. * diſtinct. 2. Cor. 2.*

Quod in Baptiſmo mors proveniat interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitetur trina demerſio, & ab aquis elevatio ſit, velut reſurrectio de ſepulchro.

CAP. IX.

QUamvis ergo & illa, quæ ad humilitatem, & illa, quæ ad gloriam pertinent Chriſti, in unum concurrant, eandemque perſonam, totumque quod in illo & virtutis divinæ eſt, & infirmitatis humanæ, ad noſtræ reparationis tendat effectum: proprie tamen in morte Crucifixi, & in reſurrectione mortui potentia Baptiſmatis novam creaturam condit ex veteri, ut in renaſcentibus & mors Chriſti operetur, & vita, dicente beato Apoſtolo Paulo, An ignoratis, quia quicunque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus? Conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in mortem: ut quomodo ſurrexit Chriſtus a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis ejus, ſimul & reſurrectionis erimus, & cætera, quæ latius magiſter gentium ad commendandum Sacramentum Baptiſmatis diſputavit, ut appareret ex hujus doctrinæ ſpiritu regenerandis filiis hominum, & in Dei filios adoptandis illum diem, & illud tempus electum: in quo per ſimilitudinem, formamque myſterii ea, quæ geruntur in membris his, quæ in ipſo ſunt capite, geſta congruerent, dum in Baptiſmatis regula & mors intervenit interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitatur trina dimerſio, & ab aquis elevatio reſurgentis inſtar eſt de ſepulchro. Ipſa igitur operis qualitas docet celebrandæ generaliter gratiæ diem legitimum eum eſſe, in quo orta eſt, & virtus muneris, & ſpecies actionis; ad cujus rei confirmationem plurimum valet, quod ipſe Dominus Jeſus Chriſtus, poſteaquam reſurrexit a mortuis, diſcipulis ſuis, in quibus omnes Eccleſiarum Præſules docebantur, & formam, & poteſtatem tradidit baptizandi dicens, Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. De quo utique eos etiam ante paſſionem potuiſſet inſtruere, niſi proprie voluiſſet intelligi, regenerationis gratiam ex ſua reſurrectione cœpiſſe. Additur ſane huic obſervantiæ etiam * Pentecoſte ex adventu Sancti Spiritus ſacrata ſolennitas, quæ de Paſchalis feſti pendet articulo. Et cum ad alios dies alia feſta pertineant, hæc ſemper ad eum diem, qui reſurrectione Domini eſt, inſignis occurrit, porrigens quodammodo auxiliantis gratiæ manum ad eos, quos a die Paſchæ aut moleſtia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut navigationis difficultas intercluſit, invitans, ut qui-

De conſecrat. Diſt. 4. Propria.

Rom. 6.

Paſcha tempus congruentiſſimum baptiſmo.

Matth. 28.

Pentecoſte.

* Lego *Pentecoſtes.*

buſlibet neceſſitatibus impediti deſiderii ſui effectum dono Sancti Spiritus conſequantur. Ipſe enim unigenitus Dei, in fide credentium, & in virtute operum nullam inter ſe & Spiritum Sanctum voluit eſſe diſtantiam, quia nulla eſt diverſitas in natura dicens, *Joan. 14.* Rogabo ego Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, ut vobiſcum ſit in æternum, Spiritum veritatis. *Ibid. 4.* Et iterum, Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater meus in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret univerſa, quæcunque dixi vobis. *Joan. 16.* Et iterum, Cum venerit ille Spiritus veritatis, ille diriget eos in omnem veritatem. *Joan. 14.* Cum itaque veritas Chriſtus ſit, & Spiritus Sanctus Spiritus veritatis, nomenque Paracleti utrique ſit proprium, non diſſimile eſt feſtum, ubi unum eſt Sacramentum.

Quod beatus Apoſtolus Petrus in die Pentecoſtes virorum tria millia baptizaverit.

CAP. X.

HOc autem nos non ex noſtra perſuaſione defendere, ſed ex Apoſtolica authoritate ſervare ſatis idoneo probamus exemplo, ſequentes beatum Apoſtolum Petrum, qui in ipſo die, quo omnium credentium numerum promiſſos Spiritus Sancti replevit adventus trium millium populum ſua prædicatione converſum lavacro baptiſmatis conſecravit, quod ſancta ſcriptura, quæ Apoſtolorum Actus continet, fideli hiſtoria docet dicens: *Act. 2.* His auditis, compuncti ſunt corde, & dixerunt ad Petrum, & reliquos Apoſtolos, Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ad illos: Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum Sancti Spiritus. Vobis enim eſt repromiſſio, & filiis veſtris, & omnibus, qui longe ſunt, quoſcunque advocaverit Dominus Deus noſter. Aliis etiam pluribus verbis teſtificatus eſt, & exhortabatur eos dicens, Salvamini a generatione iſta prava. Qui ergo receperunt ſermonem ejus, baptizati ſunt, & appoſitæ ſunt in illa die animæ circiter tria millia.

Quod hæc duo tempora, id eſt Paſcha, & Pentecoſte, ad baptizandum a Romano Pontifice legitima ſunt præfixa.

CAP. XI.

UNde quia manifeſtiſſime patet baptizandis in Eccleſia electis hæc duo tempora, de quibus loquuti ſumus, eſſe legitima, dilectionem veſtram monemus, ut nullos alios dies huic obſervantiæ miſceatis. *De conſecrat. Diſt. 4. Duo tempora.*

Quod omni tempore hi, qui neceſſitate mortis urgentur, id eſt ægritudinis, obſidionis, perſecutionis, & naufragii debeant baptizari.

CAP. XII.

QUia * ſi ſunt alia quoque feſta, quibus multa in honorem Dei reverentia debeatur, principalis tamen, & maximi ſacramenti cuſtodienda nobis eſt myſtica, & rationabilis exemplatio: non interdicta licentia, qua in Baptiſmo tribuendo quolibet tempore periclitantibus ſubvenitur. **Lego etſi* Ita enim ad has duas feſtivitates connexas ſibimet, atque cognatas incolumium & in pacis ſecuritate degentium libera vota differimus: ut in mortis periculo in obſidionis diſcrimine, in perſequutionis anguſtiis, in timore naufragii nullo tempore hoc veræ ſalutis ſingulare præſidium cuiquam denegemus. Si quis autem Epiphaniæ feſtivitatem, quæ in ſuo ordine debito honore veneranda eſt, ab hoc æſtimat privilegium habere Baptiſmatis, quia hoc quidam putant quod in eadem die Dominus ad Baptiſmum ſancti Joannis acceſſerit: *De conſecrat. Diſt. 4. Si quis autem.* ſciat illius Baptiſmi aliam gratiam, aliam fuiſſe rationem, nec ad eandem pertinuiſſe virtutem, qua per Sanctum Spiritum renaſcuntur, de quibus dicitur, Qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. *Joan. 1.* Dominus enim nullius indigens remiſſione peccati, nec quærens remedium renaſcendi, ſic voluit baptizari, quomodo & voluit circuncidi, hoſtiamque pro ſe emundationis offerri: ut qui factus fuerat ex muliere, ſicut Apoſtolus ait, fieret & ſub lege, quam non venerat ſolvere ſed implere, & implendo finire. *Luc. 2. Gal. 4. Matth. 5. Rom. 10.* Et ſicut beatus

Apoſtolus prædicat dicens, Finis autem legis Chriſtus ad juſtitiam omni credenti. Joan. 19. Joan. 1. Baptiſmi autem ſui in ſe condidit ſacramentum, quia in omnibus primatum tenens ſe docuit eſſe principium, & tunc regenerationis potentiam ſanxit, quando de latere, ipſius profluxerunt ſanguis redemptionis, & aqua Baptiſmatis. Sicut ergo vetus teſtamentum novi teſtificatio fuit, & lex per Moyſen data eſt, Exod. 6. Joan. 1. Matth. 3. Luc. 3. gratia autem, & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt; ſic diverſa ſacrificia unam hoſtiam reformarunt, & multorum Agnorum occiſio illius immolatione finita eſt, de quo dicitur, Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sic & Joannes, non Chriſtus, ſed Chriſti prævius: non ſponſus, ſed ſponſi amicus fuit adeo fidelis, & non ſua quærens, ſed quæ Jeſu Chriſti, ut ſe profiteretur ad ſolvenda calceamenta pedum ejus indignum: quoniam ipſe quidem baptizaret in aqua in pœnitentiam, ille autem baptizaturus eſſet in Spiritu Sancto, & igne, qui duplici poteſtate, & vitam redderet, & peccata conſumeret. His itaque, fratres chariſſimi, tot, ac tantis exiſtentibus documentis, quibus omni ambiguitate ſubmota evidenter agnoſcitis in baptizandis electis, qui ſecundum Apoſtolicam regulam, & exorciſmis ſcrutandi, & jejuniis ſanctificandi, & frequentibus ſunt prædicationibus imbuendi, duo tantum tempora, id eſt Paſcha, & Pentecoſten eſſe ſervanda. Hoc veſtræ indicimus charitati: ut ab Apoſtolicis inſtitutis nullo ulterius recedatis exceſſu, quia inultum poſt hæc eſſe non poterit, ſi quiſquam Apoſtolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

Ut de Sicilia terni ſemper annis ſingulis Epiſcopi ad diem tertium Kal. Octobr. Romam ſociandi Synodo indiſſimulanter occurrant.

Cap. XIII.

Quarum illud primitus pro cuſtodia concordiſſimæ unitatis exigimus, ut quia ſaluberrime a ſanctis Patribus conſtitutum eſt binos in annis ſingulis Nic. Conc. c. 5. debere eſſe conventus: terni ſemper ex vobis ad diem tertium Kalendarum Octobrium Romam, fraterno Concilio ſociandi indiſſimulanter occurrant, quoniam adjuvante gratia Dei facilius poterit provideri, ut in Eccleſiis Chriſti nulla ſcandala, nulli naſcantur errores, cum coram beatiſſimo Petro Apoſtolo id ſemper in commune tractandum ſit, ut omnia ipſius conſtituta, Canonumque decreta apud omnes Domini Sacerdotes inviolata permaneant. Hæc autem, quæ inſpirante Domino vobis inſinuanda credidimus per fratres & Coëpiſcopos noſtros Vaccillum & Paſchaſinum ad veſtram volumus notitiam pervenire, quibus referentibus cognoſcamus, quam reverenter a vobis Apoſtolicæ Sedis inſtituta ſerventur. Dat. XII. Kal. Nov. Calopodio & Ardadore Conſſ.

Quod omnis cujuſlibet ordinis Clericus, qui Catholicam deſerens Hæreticæ ſe communioni miſcuerit: ſi ad Eccleſiam reverſus fuerit, in eo gradu, in quo erat, ſine promotione permaneat.

Cap. XIV.

Leo Epiſcopus urbis Romæ Januario Epiſcopo Aquileienſi. Lectis fraternitatis tuæ literis vigorem fidei tuæ, quem olim noveramus, agnovimus: congratulantes tibi, quod ad cuſtodiam gregis Chriſti paſtoralem curam vigilanter exequeris, ne Lupi, qui ſub ſpecie Ovium ſubintrarunt, beſtiali ſævitia ſimplices quoſque dilacerent, & non ſolum ipſi nulla correctione proficiant, ſed etiam ea, quæ ſunt ſana, corrumpant. Quod ne viperea poſſit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam inſinuantes ad animæ periculum pertinere, ſi quiſquam de his, 1. q. 1. c. Et qui hæretica. & in c. Omnis cujuſlibet. qui a nobis in Hæreticorum, atque Schiſmaticorum ſectam delapſis, & ſe utcunque Hæreticæ communionis contagione macularit, reſipiſcens in communione Catholica ſine profeſſione legitimæ ſatisfactionis habeatur. Item 1. q. 7. c. Saluberrimum. Saluberrimum enim, & ſpiritalis medicinæ utilitate pleniſſimum eſt, ut ſive Preſbyteri, ſive Diaconi, vel Subdiaconi, aut cujuſlibet ordinis Clerici, qui ſe correctos videri volunt, & ad Catholicam fidem, quam jam pridem amiſerant, rurſum reverti ambiunt: prius errores ſuos, & ipſos authores erroris damnari a ſe ſine ambiguitate fateantur, ut ſenſibus pra-

vis etiam peremptis nulla ſperandi ſuperſit occaſio, nec ullum membrorum talium poſſit ſocietate violari, cum per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare. Circa quos etiam illam Canonum conſtitutionem præcipimus cuſtodiri: ut in magno habeant beneficio, ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in quo inveniuntur ordine, ſtabilitate perpetua maneant: ſi tamen iterata tinctione non fuerint maculati. Non levem apud Dominum noxam incurrit, qui de talibus ad ſacros ptomovendos ordines judicarit: quod ſi tamen grandi examinatione promotio conceditur inculpatis, multo magis non debet licere ſuſpectis. Proinde dilectio tua, cujus devotione gaudemus, jungat curam ſuam diſpoſitionibus noſtris, & det operam, ut circumſpecte, ac velociter impleantur, quæ ad totius Eccleſiæ incolumitatem, & laudabiliter ſuggeſta ſunt, & ſalubriter ordinata. Non autem dubitet dilectio ſua, nos, ſi (quod non arbitramut) neglecta fuetint, quæ pro cuſtodia Canonum, & pro fidei integritate decernimus vehementius commovendos, quia inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ ſunt, quam ad deſides, negligenteſque Rectores: qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum neceſſariam diſſimulant adhibere medicinam. Datum III. Kal. Januarii, Alypio & Atdabure Conſſ.

Diſt. 86. c. Inferiorum.

Leo Ruſtico Epiſcopo Narbonenſi. Subditis reſponſionibus, & ad ejuſdem conſulta reſcriptis.

Epiſtolas fraternitatis tuæ, quas Hermes Archidiaconus detulit, libenter accepi. Diverſarum quidem cauſarum connexione, multiplices ſed non ita patientiæ legentis oneroſas, ut aliquid earum inter concurrentes undique ſollicitudines fuerit prætermiſſum. Unde totius ſermonis tui allegatione concepta, & geſtis, quæ in Epiſcoporum, honoratorumque examine confecta, ſicut recenſitis, Sabiniano, & Leoni Preſbyteris actionis tuæ intelleximus fiduciam defuiſſe, nec eis juſtam ſupereſſe querimoniam, qui ſe ab inchoatis diſceptationibus ſponte ſubtraxerunt. Circa quos quam formam, quamve menſuram debeas tenere juſtitiæ, tuo relinquo moderamini. Suadens tamen charitatis hortatu, ut ſanandis ægris ſpiritalem debeas adhibere medicinam, & dicente ſcriptura, Noli eſſe nimium juſtus, mitius agas cum eis, qui zelo pudicitiæ videntur modum exceſſiſſe vindictæ, ne Diabolus qui decepit adulteros, de adulterii exultet ultoribus. Mitot autem dilectionem tuam in tantum ſcandalorum quacunque occaſione naſcentium adverſitate titubare, ut vacationem Epiſcopatus laboribus præoptare te dicas, & malle in ſilentio, atque ocio vitam degere, quam in his, quæ tibi commiſſa ſunt, permanere, dicente vere Domino: Beatus, qui perſeveraverit uſque in finem, unde erit beata perſeverantia, niſi de virtute patientiæ? Nam ſecundum Apoſtolicam prædicationem, Omnes, qui voluerint in Chriſto pie vivere, perſecutionem patientur, quæ non in eo tantum computanda eſt, quod contra Chriſtianam pietatem aut ferro, aut ignibus agitut, aut quibuſcunque ſuppliciis: cum perſecutionum ſævitiam ſuppleant & diſſimilitudines motum, & contumaciæ inobedientium, & malignatum tela linguarum. Quibus conflictationibus cum omnia ſemper membra pulſentur, & nulla piorum portio a conflictatione ſit libera, ita ut periculis nec ocia careant, nec labores. Quis inter fluctus maris navem diriget, ſi gubernator abſcedat? Quis ab inſidiis luporum cuſtodiet oves, ſi paſtorum cura non vigilet? Quis denique latronibus obſiſtet & furibus, ſi ſpeculatorem in proſpectu explorationis locatum ab intentione ſollicitudinis amor quietis abducat? Permanendum ergo eſt in opere credito, & in labore ſuſcepto. Conſtanter tenenda eſt juſtitia, & benigne præſtanda clementia. Odio habeantur peccata, non homines. Corripiantur tumidi, tolerentur infirmi, & quod ſeverius caſtigari neceſſe eſt, non ſævientis plectatur animo, ſed medentis. At ſi vehementior tribulatio incubuerit, non ita expaveſcamus, quaſi illi adverſitati propriis viribus reſiſtendo, cum & conſilium noſtrum, & fortitudo ſit Chriſtus, ac ſine quo nihil poſſumus, per ipſum cuncta poſſumus, qui confirmans prædicatores Evangelii, & ſacramentorum miniſtros, Ecce ego, inquit, vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi. Et iterum, Hæc, inquit, locutus ſum vobis, ut in me pacem habeatis: in hoc autem mundo tribulationem habebitis, ſed confidite,

Eccl. 7.
Perſeverandum in Epiſcopatu.
Matth. 10.
2. Tim 3.
Joan. 10.
Ezech. 3.
Diſt. 86. Odio.
Joan. 15.
Joan. 15.
Matth. ult.
Joan. 16.

quia ego vici mundum. Quæ pollicitationes quia ſine dubio manifeſtæ ſunt, nullis debemus ſcandalis infirmari, ne electioni Dei videamur ingrati, cujus tam patientia ſunt adjutoria, quam vera promiſſa. De conſultationibus autem dilectionis tuæ, quas ſeparatim conſcriptas Archidiaconus tuus detulit, quid ſentiendum ſit inter præſentes opportunius quæreretur, ſi nobis conſpectus tui copia proveniret: nam cum quædam interrogationis modum videantur excedere, intelligo eas conloquiis aptiores eſſe, quam ſcriptis. Quia ſicut quædam ſunt, quæ nulla poſſunt ratione * compelli: ita multa ſunt, quæ aut pro conſideratione ætatum, aut pro neceſſitate rerum oporteat temperari: illa ſemper conditione ſervata, ut in his, quæ vel dubia fuerint, aut obſcura, id noverimus ſequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis ſanctorum inveniatur adverſum.

Lego convelli.
Diſt. 14. c. ſi.

Incipiunt ad inquiſitiones ejuſdem Epiſcopi ſubjecta reſponſa.

Quod non habeantur Epiſcopi, quos nec Clerus elegit, nec populus exquiſivit, nec Provinciales Epiſcopi conſecrarunt: ſi qui tamen Clerici ab his Pſeudoepiſcopis ordinantur, rata poteſt ordinatio talis exiſtere.

CAP. XV.

Diſt 62. c. Nulla ratio.

NUlla ratio ſinit ut inter Epiſcopos habeantur, qui nec a Clericis ſunt electi, nec a plebibus expetiti, nec a conprovincialibus Epiſcopis cum Metropolitani judicio conſecrati. Unde cum ſæpe quæſtio de male accepto honore naſcatur, quis ambigat, nequaquam ab iſtis eſſe tribuendum, quod non docetur fuiſſe conlatum? Si qui autem Clerici ab iſtis Pſeudoepiſcopis in eis Eccleſiis ordinati ſunt, quæ ad proprios Epiſcopos pertinebant, & ordinatio eorum conſenſu, & judicio Præſidentium facta eſt, poteſt rata haberi: ita, ut in ipſis Eccleſiis perſeverent. Aliter autem vana habenda eſt conſecratio, quæ nec loco fundata eſt, nec authoritate munita.

1 q. 1. c. Si qui a pſeudoepiſcopis.

Quod Presbyteri, aut Diaconi, ſi in aliquo crimine prolapſi fuerint, non poſſint per manus impoſitionem pœnitentiæ remedium conſequi.

CAP. XVI.

ALienum eſt a conſuetudine Eccleſiaſtica, ut qui in Preſbyterali honore, aut Diaconii gradu fuerint conſecrati: hi pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi, quod ſine dubio ex Apoſtolica traditione deſcendit: ſecundum quod ſcriptum eſt, Sacerdos ſi peccaverit, quis orabit pro illo? Unde hujuſmodi lapſis ad promerendam miſericordiam Dei privata eſt expetenda ſeceſſio: ubi illis ſatisfactio, ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa.

Diſt. 50. Alienum eſt.
1. Reg. 2.

Quod Diaconi, ſicut Epiſcopus, aut Presbyter ceſſare debent ab opere conjugali: non tamen repudiare conjugia.

CAP. XVII.

LEx continentiæ eadem eſt altaris Miniſtris, quæ Epiſcopis, atque Preſbyteris, qui cum eſſent Laici, ſive Lectores, licito & uxores ducere, & filios procreare potuerunt: ſed cum ad prædictos pervenerint gradus, cœpit eis non licere quod licuit. Unde ut de carnali fiat ſpiritale conjugium, oportet eos nec dimittere uxores, & quaſi non habeant ſic habere, quo & ſalva ſit charitas connubiorum, & ceſſet operatio nuptiarum.

Diſt. 32. c. Lex continentia.

Quod aliud ſit uxor, aliud concubina: nec erret quiſquis filiam ſuam in matrimonium concubinam habenti tradiderit.

CAP. XVIII.

NOn omnis mulier viro juncta uxor eſt viri: quia nec omnis filius hæres eſt patri. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos ſunt legitima, & inter æquales, & multo prius hoc ipſum Domino conſtituente, quam initium Romani juris exiſteret. Itaque aliud eſt uxor, aliud concubina: ſicut aliud ancilla, aliud libera. Propter quod etiam Apoſtolus ad manifeſtandum harum perſonarum diſcretionem, teſtimonium

32. q. 2. Non omnis mulier.
Gal. 4.

Geneſ. 21. ponit ex Geneſi, ubi dicitur Habrææ, Ejice ancillam, & filium ejus, non enim hæres erit filius ancillæ cum filio meo *27. q. 2. Cum ſocietas.* Iſaac. Unde cum ſocietas nuptiarum ita *Epheſ. 5.* ab initio conſtituta ſit, ut præter ſexuum conjunctionem, quæ haberet in Chriſti & Eccleſiæ ſacramentum, dubium non eſt eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuiſſe myſterium. Igitur cujuſlibet loci *Al. * Clericus* *Laicus, ſi filiam ſuam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi jam conjugato dederit, niſi forte illa mulier & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honeſtata videatur: quia paterno arbitrio viris junctæ carent culpa, ſi mulieres, quæ a viris habebantur, in matrimonio non fuerunt: quia aliud eſt nupta, aliud concubina.

Quod non ſit conjugii duplicatio, quando ancilla relicta uxor adſumitur.

CAP. XIX.

32. q. 2. Ancillam. ANcillam a toro abjicere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, ſed profectus *De pœnitentia.* eſt honeſtatis. Culpanda eſt ſane talium negligentia, ſed non penitus deſperanda: ut crebris cohortationibus incitati, quod neceſſario expetiverunt, fideliter *Diſt. 7. Nemo deſperandus.* exequantur. Nemo enim deſperandus eſt dum in hoc corpore conſtitutus eſt, quia nonnunquam quod diffidentia ætatis differtur, conſilio maturiore perficitur.

De communione privatis, & ita defunctis.

CAP. XX.

24. q. 2. De communione. HOrum cauſa Dei judicio reſervanda eſt, in cujus manu fuit, ut talium obitus uſque ad communionis remedium non differretur. Nos autem quibus viventibus non communicavimus, mortuis communicare non poſſumus.

De his qui pœnitentiam agere differunt.

CAP. XXI.

De pœnitentia. DIſſimulatio hæc poteſt non de contemptu eſſe remedii, ſed de metu gravius delinquendi. Unde pœnitentia, *Diſt. 1. Pœnitentia quæ dilata.* quæ dilata eſt, cum ſtudioſius petita fuerit, non negetur: ut quoquo modo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata perveniat.

Quod oporteat eum, qui pro inlicitis veniam poſcit, etiam multis licitis abſtinere.

CAP. XXII.

ALiud quidem eſt debita juſta repoſcere, aliud propria perfectionis *Ead. c. Aliud eſt 11. q. 1. Aliud quidem eſt.* amore contemnere. Sed inlicitorum veniam poſtulantes oportet etiam a licitis abſtinere, dicente Apoſtolo, Omnia licent, ſed non omnia expediunt. *1. Corinth. 6.* Unde ſi pœnitentes habent cauſam, quam negligere forte non debeant, melius expetit quis Eccleſiaſticum, quam forenſe judicium.

Quod pœnitenti nulla lucra negotiationis exercere conveniat.

CAP. XXIII.

QUalitas lucri negotiantem aut excuſat aut arguit, quia eſt honeſtus *De pœnitentia. Diſt. 5. c. Qualitas.* quæſtus, & turpis. Verum tamen pœnitenti utilius eſt diſpendia pati, quam periculis negotiationis obſtringi, quia difficile eſt inter ementis, vendentiſque commercium non intervenire peccatum.

Quod ad militiam ſæcularem poſt pœnitentiam redire non debeat.

CAP. XXIV.

COntrarium eſt omnino Eccleſiaſticis regulis poſt pœnitentiæ actionem redire ad militiam ſæcularem: cum *Ibidem c. Contrarium. 2. Tim. 2.* Apoſtolus dicat, Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus. Unde non eſt liber a laqueis diaboli, qui ſe militia mundana voluerit implicare.

Quod adoleſcens, ſi urgente quocunque periculo pœnitentiam geſſit, & ſe non continet, uxoris poteſt remedio ſuſtineri.

CAP. XXV.

IN adoleſcentia conſtitutus, ſi urgente, aut metu mortis, aut captivitatis

periculo pœnitentiam geſſit, & poſtea timens lapſum incontinentiæ, venialis copulam uxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur feciſſe venialem: ſi præter conjugem nullam omnino cognoverit. In quo tamen non regulam conſtituimus, ſed quid ſit tolerabilius æſtimamus: nam ſecundum veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui pœnitentiam geſſit, quam caſtitas perſeverans, & mentis & corporis.

Quod ſi quis propoſitum Monachi deſeruerit, publicæ ſit pœnitentiæ ſatisfactione purgandus.

CAP. XXVI.

20. q. 3. c. Propoſitum. PRopoſitum Monachi proprio arbitrio, aut voluntate ſuſceptum, deſeri non poteſt abſque peccato. Quod enim quis vovit Deo, debet & reddere. Unde qui relicta ſingularitatis profeſſione ad militiam, vel ad nuptias devolutus eſt, publicæ pœnitentiæ ſatisfactione purgandus eſt, quia etſi innocens militia, & honeſtum poteſt eſſe conjugium, electionem meliorem deſeruiſſe tranſgreſſio eſt.

Quod Puellæ, quæ non coactæ, ſed voluntate propria virginitatis propoſitum ſuſceperunt, delinquant, cum nupſerint, etſi nondum fuerant conſecratæ.

CAP. XXVII.

20. q. 1. Puellæ. PUellæ, quæ non parentum coactæ imperio, ſed ſpontaneo judicio virginitatis propoſitum, atque habitum ſuſceperunt, ſi poſtea nuptias eligunt, prævaricantur, etiam ſi nondum eis gratia conſecrationis acceſſerit: cujus utique non fraudarentur munere, ſi in propoſito permanerent.

De his quibus dubium eſt, utrum Baptiſmum perceperint, neceſſe eſt ut renaſcantur.

CAP. XXVIII.

De conſecrat. Diſt. 4. Si nulla. SI nulla extant indicia inter propinquos, aut familiares, nulla inter Clericos, aut vicinos: quibus hi, de quibus quæritur, baptizati fuiſſe doceantur, agendum eſt, ut renaſcantur, ne manifeſte pereant, in quibus quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit, ut videatur iteratum. Qui autem poſſunt meminiſſe, quod ad Eccleſiam veniebant, cum parentibus ſuis poſſunt recordari an quod eorum parentibus dabatur, acceperint, ſed ſi hoc etiam ab ipſa memoria alienum eſt, conferendum eis videtur, quod collatum eſſe neſcitur, quia non temeritas intervenit præſumptionis, ubi eſt diligentia pietatis.

Quod eos, qui ſe baptizatos agnoſcunt, ſed in qua fide neſciunt, per manus impoſitionem ſuſcipi conveniat.

CAP. XXIX.

HI autem, de quibus ſcripſiſti, qui ſe baptizatos ſciunt, ſed cujus fidei fuerint, qui eos baptizaverunt, ſe neſcire profitentur: quoniam quolibet modo formam Baptiſmatis acceperunt, baptizandi non ſunt, ſed per manus impoſitionem virtutem Spiritus Sancti, quam ab Hæreticis accipere non potuerunt, Catholicis copulandi ſunt. Ibidem c. Hi de quibus.

De his qui convivio Gentilium, & eſcis immolatitiis uſi ſunt.

CAP. XXX.

SI convivio ſoli Gentilium, & eſcis immolatitiis uſi ſunt, poſſunt jejuniis, & manus impoſitione purgari: ut deinceps ab Idolothytis abſtinentes ſacramentorum Chriſti poſſint eſſe participes. Si autem aut Idola adoraverunt, aut homicidiis, vel fornicationibus contaminati ſunt, ad communionem eos niſi per pœnitententiam publicam, non oportet admitti.

Quod ſemper Theſſalonicenſis Antiſtes vices Apoſtolicæ Sedis impleverit.

CAP. XXXI.

LEo Epiſcopus urbis Romæ Anaſtaſio Epiſcopo Theſſalonicenſi. Quanta fraternitati tuæ a beatiſſimi Petri Apoſtoli authoritate commiſſa ſint, & qualia etiam noſtro tibi favore ſint credita, ſi vera ratione perſpiceres, & juſto examine ponderares, multum poſſemus de injunctæ tibi ſollicitudinis devotione gaudere.

Authoritas Rom. Pont.

gaudere. Quoniam ſicut præceſſores mei præceſſoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorum ſequutus exemplum, vices mei moderaminis delegavi: ut curam, quam univerſis Eccleſiis principaliter ex divina inſtitutione debemus, imitator noſtræ manſuetudinis adjuvares, & longinquis a nobis provinciis præſentiam quodammodo noſtræ viſitationis impenderes, & continenti, opportunoque proſpectu promptum tibi eſſet agnoſcere, quid in quibuſque rebus vel tuo ſtudio componeres, vel noſtro judicio reſervares. Nam cum majora negotia, & difficiliores cauſarum exitus liberum tibi eſſet ſub noſtræ ſententiæ expectatione ſuſpendere, nec ratio tibi, nec neceſſitas fuit in id, quod menſuram tuam excederet deviandi.

Inductio ad manſuetudinem.

Abundant enim apud te monitorum ſcripta noſtrorum, quibus te de omnium actionum temperantia frequenter inſtruximus: ut commendatas tibi Chriſti Eccleſias per exhortationem charitatis ad ſalubritatem obedientiæ provocares, quia etſi plerunque exiſtunt inter negligentes, vel deſides fratres, quæ oporteat majore authoritate curari; ſic tamen adhibenda eſt correptio, ut ſemper ſit ſalva dilectio.

1. Tim. 5.

Unde & beatus Apoſtolus Paulus ad Eccleſiaſticum regimen Timotheum imbuens dicit: Seniorem ne increpaveris, ſed obſecra, ut Patrem, juvenes ut fratres, anus ut matres, juvenculas ut ſorores in omni caſtitate. Quæ moderatio, ſi quibuſcunque inferioribus membris ex Apoſtolica inſtitutione debetur, quanto magis fratribus, & Coëpiſcopis noſtris ſine offenſione reddenda eſt, ut licet nonnunquam accidant, quæ in Sacerdotalibus ſunt reprehendenda perſonis, plus tamen erga corrigendos agat benevolentia, quam ſeveritas: plus cohortatio, quam * commotio: plus charitas, quam poteſtas.

*Al. * commonitio*
Philip. 2.

Sed ab his, qui quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Chriſti Jeſu, facile ab hac lege diſceditur, & dum dominari magis, quam conſulere ſubditis placet, honor inflat * ſuperbiam: & quod proviſum eſt ad concordiam, tendit ad noxam, quod, ut neceſſe habemus ita dicere, non de parvo animi dolore procedit.

*Al. * in ſuperbiam*

Meipſum enim quodammodo trahi in culpam ſentio, cum te a traditis tibi regulis immodice diſceſſiſſe cognoſco, qui ſi tuæ æſtimationis parum diligens eras, meæ ſaltem famæ parcere debuiſti: ne, quæ tuo tantum facta ſunt animo, noſtro viderentur geſta judicio. Relegat fraternitas tua paginas noſtras, omniaque ad tuos emiſſa majores Apoſtolicæ Sedis Præſulum ſcripta percurrat, * & vel a me, vel a præceſſoribus meis inveniet ordinatum, quod a te cognovimus eſſe præſumptum.

** Forte an*

Narratio facti.

Venit namque ad nos cum Epiſcopis Provinciæ ſuæ frater noſter Atticus, veteris Epiri Metropolitanus Antiſtes, & de indigniſſima afflictione, quam pertulit, lachrymabili actione conqueſtus eſt, coram adſtantibus * Diaconis tuis: qui querelis flebilibus nihil contra * referendo, ea, quæ nobis ingerebantur, fide non carere monſtrabant.

*Al. * Diaconibus*
*Al. * ferendo*

Legebatur quoque in literis tuis, quas iidem Diaconi tui detulerunt, quod frater Atticus Theſſalonicam veniſſet, quodque * conſenſum ſuum etiam ſcripturæ profeſſione ſignaſſet, ut de illo non aliud a nobis poſſet intelligi, quam proprii arbitrii, & ſpontaneæ devotionis fuiſſe, quod venerat, & * quodque chartulam de obedientiæ ſponſione conſcripſerat: in cujus tamen chartulæ mentione ſignum prodebatur injuriæ.

*Al. * conſenſum*
*Al. * quod veram quoque chartulam*

Non enim neceſſarium fuerat, ut obligaretur ſcripto, qui obedientiam ſuam ipſo jam voluntarii adventus probabat officio; unde deplorationibus ſupradicti hæc verba epiſtolæ tuæ teſtimonium præbuerunt, & per hoc, quod non eſt tacitum, nudatum eſt illud, quod ſilentio fuerat adopertum, aditam ſcilicet Illyrici præfecturam, & ſublimiſſimam inter mundanos apices poteſtatem in exhibitionem inſontis Antiſtitis incitatam, ut miſſa executione terribili, quæ omnia ſibi officia publica ad effectum præceptionis adjungeret, a ſacris Eccleſiæ aditis nullo vel falſo inſimulatus crimine extraheretur Sacerdos: cui non ob moleſtiam ægritudinis, non ob ſævitiam hyemis darentur induciæ, ſed iter aſperum, & periculis plenum per invias nives agere cogeretur.

Violentia in Coëpiſcopum

Quod tanti laboris, tantique diſcriminis fuit, ut ex his, qui Epiſcopum comitati ſunt, quidam defeciſſe dicantur. Multum ſtupeo, frater chariſſime, ſed & plurimum doleo, quod in eum, de quo nihil amplius indicaveras, quam quod evocatus adeſſe differret, & excuſationem infirmitatis

3. q. 6 c. Multum ſtupeo.

obtenderet, tam atrociter, & tam vehementer potueris commoveri: præſertim cum etiam, ſi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua conſulta teſcriberem. Sed ut video bene de meis moribus exiſtimaſti, & quam civilia pro conſervanda Sacerdotali concordia reſponſurus eſſem, veriſſime prævidiſti: & ideo motus tuos exequi ſine diſſimulatione properaſti: ne, cum moderationis noſtræ aliud diſponentia ſcripta ſumpſiſſes, faciendi id, quod factum eſt, licentiam non haberes. An forte aliquod tibi facinus innotuerat, & Metropolitanum Epiſcopum novi apud ſe criminis pondus urgebat? At hoc quidem alienum ab illo eſſe etiam tu nihil ei objiciendo confirmas, ſed etiam ſi quid grave, intolerandumque committeret, noſtra erat expectanda cenſura: ut nil prius ipſe decerneres, quam quod nobis * placeret, agnoſceres: vices enim noſtras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem ſis vocatus ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis; unde ſicut multum nos ea, quæ a te pie ſunt curata, lætificant: ita nimium ea, quæ ſunt perperam geſta, contriſtant, & neceſſe eſt poſt multarum experimenta cauſarum ſollicitius proſpici, & diligentius præcaveri, quatinus per Spiritum charitatis, & pacis omnis materia ſcandalorum de Eccleſiis Domini, quas tibi commendavimus, auferatur: præeminente quidem in illis provinciis Epiſcopatus tui faſtigio, ſed amputato totius uſurpationis exceſſu.

Al. * placere cognoſ.

Ut Metropolitanis ſua jura ſerventur.

CAP. XXXII.

25. q. 2. c. Igitur ſecundum.

IGitur ſecundum Sanctorum Patrum Canones, Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos, Metropolitanos ſingularum Provinciarum Epiſcopos, quibus [a] ex delegatione noſtra, fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus traditæ ſibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus: ita ut a regulis præſtitutis nulla aut negligentia, aut præſumptione diſcedant.

[a] *Ex delegatione noſtra*] Contra Synod. Epheſin. Can. 8.

Ut a Metropolitanis non Laici, non bigami, non viduarum mariti, ſed inreprehenſibiles ordinentur Epiſcopi.

CAP. XXXIII.

IN civitatibus, quarum rectores obierint, de ſubſtituendis Epiſcopis hæc forma ſervetur; ut is, qui ordinandus eſt, etiam ſi bonæ vitæ teſtimonio fulciatur, non Laicus, non Neophytus, nec ſecundæ conjugis ſit maritus, aut qui unam quidem habeat, vel habuerit, ſed quam ſibi viduam copularit. Sacerdotum enim tam excellens eſt electio, ut hæc, quæ in aliis membris Eccleſiæ non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita.

Diſt. 32. c. Omnium Sacerdotum.

Quod Subdiaconis carnale connubium denegetur.

CAP. XXXIV.

NAm cum extra Clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati, & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum arbitrium, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, ne Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, ut & qui habent, ſint tanquam non habentes: & qui non habent, permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus eſt a capite, dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo, vel ſecundo, tertiove ſervandum eſt ne aut Levitico, aut Preſbyterali honore, aut Epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur, qui ſe a voluptate uxoria necdum frænaſſe detegitur?

1. Cor. 7.

Ut nullus invitus ordinetur Antiſtes.

CAP. XXXV.

Diſt. 63. c. ſi.

CUm ergo de Summi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem Cleri, Plebiſque conſenſus concorditer poſtularint, ita ut ſi in aliam forte perſonam partium ſe vota diviſerint, Metropolitani judicio is alteri * præferatur, qui majoribus & ſtudiis juvatur, & meritis, tantum ut nullus invitis, & non petentibus ordinetur, ne civitas Epiſcopum non optatum aut contemnat, aut oderit, & fiat

Al. * præponatur

minus teligioſa, quam convenit, cui non licuerit habere, quem voluit.

Ut Metropolitanus Epiri de electo, quem eſt ordinaturus Epiſcopum, ad Theſſalonicenſem Pontificem referat, & de Metropolitano electo ſimiliter Provinciales Epiſcopi.

CAP. XXXVI.

Diſt. 65. c. De perſona. DE perſona autem conſecrandi Epiſcopi, & de Cleri, plebiſque conſenſu Metropolitanus Epiſcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provincia bene placuit ſcite te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque firmet authoritas, quæ rectis diſpoſitionibus nihil moræ, aut difficultatis debebit afferre, ne gregibus Domini diu deſit cura Paſtorum.

Diſt. 63. c. Metropolitano. Item diſt. 77. c. 2. Metropolitano vero defuncto, cum in locum ejus alius fuerit ſubrogandus, Provinciales Epiſcopi ad civitatem Metropolim convenire debebunt, ut omnium Clericorum, atque omnium civiom voluntate diſcuſſa, ex Preſbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconis optimus eligatur. De cujus nomine ad tuam notitiam Provinciales referant Sacerdotes, impleturi vota poſcentium, cum quod ipſis placuit, tibi quoque placuiſſe cognoverint. Sicut enim juſtas electiones nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil permittimus te ignorante præſumi.

Ut bina per annum Provincialia Epiſcoporum Concilia celebrentur; & ſi res difficilis emerſerit, nec fuerit Theſſalonicenſis Epiſcopi judicio terminata, ad Romanum referatur Antiſtitem.

CAP. XXXVII.

Diſt. 18. c. De Conciliis. DE Conciliis autem Epiſcopalibus non aliud indicimus, quam ſancti Patres ſalubriter ordinarunt, ut ſcilicet bini conventus per annos ſingulos habeantur, in quibus de omnibus querelis quæ inter diverſos Eccleſiæ ordines naſci adſolent, judicetur, ac ſi forte inter ipſos, qui præſunt, de majoribus (quod abſit) peccatis cauſa naſcitur, quæ Provinciali nequeat examine diffiniri, fraternitatem tuam de totius negocii qualitate Metropolitanus curabit inſtruere, ut ſi coram poſitis partibus nec tuo fuerit res ſopita judicio, ad noſtram cognitionem, quicquid illud eſt, transferatur.

Ut ſi quis Epiſcopus ſuam deſerens civitatem majorem Sedem ambitus cauſa petierit, nec illam obtinere poterit, & ſua carere debebit.

CAP. XXXVIII.

SI quis autem Epiſcopus, civitatis ſuæ mediocritate deſpecta, adminiſtrationem loci celebrioris ambierit, & ad majorem ſe plebem quacunque ratione tranſtulerit, a Cathedra quidem pellatur aliena, ſed carebit & propria, ut nec illis præſideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis quos per ſuperbiam ſprevit. Suis igitur terminis quiſque contentus ſit, nec ſupra menſuram juris ſui affectet augeri. *7. q. 1. c. Si quis Epiſcopus.*

Ut nullus alienum Clericum ſollicitare, vel tenere præſumat, ſuo Epiſcopo non præbente conſenſum.

CAP. XXXIX.

ALienum Clericum, invito Epiſcopo ipſius nemo ſuſcipiat, nemo ſollicitet, niſi forte ex placito charitatis id inter dantem, accipientemque convenerit; nam gravius injuriæ reus eſt, qui de fratris Eccleſia id, quod eſt utilius, aut precioſius audet vel allicere, vel tenere. Itaque ſi intra Provinciam res agitur, transfugam Clericum ad Eccleſiam ſuam Metropolitanus redire compellet. Si autem longius receſſit, tui præcepti authoritate revocabitur, ut nec cupiditati, nec ambitioni occaſio relinquatur. *19. q. 2. c. Alienum Clericum.*

Ut in evocandis Provincialibus Epiſcopis a Theſſalonicenſi Pontifice moderatio conſervetur, ne ſub hoc colore Sacerdotalis honor contumeliis addicatur, nec amplius quam bini de Provinciis Epiſcopi, quos Metropolitani probaverint, dirigantur.

CAP. XL.

IN evocandis autem a te Epiſcopis moderatiſſimum eſſe te volumus, ne per majoris diligentiæ ſpeciem fraternis gloriari videaris injuriis. Unde ſi cauſa aliqua major erit, ob quam rationabile, ac neceſſarium ſit fraternum advocare conventum, binos de ſingulis Provinciis Epiſcopos, quos Metropolitani crediderint eſſe mittendos, ad fraternitatem tuam venire ſufficiat.

Ut non amplius a ſtatuto Concilii tempore, quam dies XV. *remorentur Epiſcopi; & ſi inter eos fuerit oborta contentio, cuncta Romano Pontifici ſub geſtorum inſinuatione pandantur: ut ab eo, quod Deo placuerit, ordinetur.*

CAP. XLI.

ITa ut a præſtituto tempore ultra XV. dies, qui convenerint, non retardentur. Si autem in eo, quod cum fratribus tractandum, definiendumve credideris, diverſa eorum fuerit a tua voluntate ſententia, ad nos omnia ſub geſtorum teſtificatione ferentur, ut remotis ambiguitatibus, quod Deo placeat, decernatur. Ad hunc enim finem omnem affectum noſtrum curamque dirigimus, ut quod ad unitatem concordiæ, & quod ad cuſtodiam pertinet diſciplinæ, nulla diſſenſione violetur, nulla deſidia negligatur. Et te igitur, frater dilectiſſime, & eos fratres noſtros, qui de tuis offenduntur exceſſibus, cum tamen non ſimilis ſit omnibus materia querelarum, hortor, & moneo, ut quæ pie ſunt ordinata, ſalubriterque diſpoſita, nulla concertatione turbentur: nemo quod ſuum eſt, quærat, ſed quod alterius; & ſicut ait Apoſtolus: Unuſquiſque veſtrum proximo ſuo placeat in bono ad ædificationem. Non enim poterit unitatis noſtræ firma eſſe compago, niſi nos ad inſeparabilem ſoliditatem vinculum charitatis adſtrinxerit: quia ſicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra. Connexio totius corporis unam ſanitatem, unam pulchritudinem facit. Et hæc quidem connexio totius corporis unanimitatem requirit, ſed præcipue exigit concordiam Sacerdotum, quibus & ſi dignitas communis non eſt, tamen ordo generalis eſt. Quoniam & inter beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cum omnium par eſſet electio, uni tamen datum eſt, ut cæteris præemineret. De qua forma Epiſcoporum quoque eſt orta diſtinctio. Et magna * diſpoſitione proviſum eſt, ne omnes ſibi omnia vendicarent, ſed eſſent in ſingulis provinciis ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia, & rurſum quidam in majoribus urbibus conſtituti ſollicitudinem ejus ſuſciperent ampliorem, per quos ad unam Petri Sedem univerſalis Eccleſiæ cura conflueret, & nihil uſquam a ſuo capite diſſideret. Qui ergo ſcit ſe quibuſdam præpoſitum, non moleſte ferat aliquem ſibi eſſe prælatum, ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat; & ſicut non vult gravis oneris ſarcinam ferre, ita non audeat alii importabile pondus imponere. Diſcipuli enim ſumus humilis, & mitis magiſtri, dicentis, Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris, jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve eſt. Quod quomodo experiemur, niſi & illud in obſervantiam veniat, quod idem Dominus ait? Qui major eſt veſtrum, erit miniſter veſter; qui autem ſe exaltaverit, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.

1. Cor. 10. Rom. 15.
Rom. 12. 1. Cor. 12.
Primatus Petri.
Al. * ordinatione
2. q. 6. c. Qui ſcit. Matth. 23. Matth. 11.
Matth. 20. Luc. 22. Luc. 14.

Explicit Epiſtola Leonis ad Anaſtaſium Theſſ.

Incipit ejuſdem Epiſtola ad Nicetam Aquileien.

LEo Nicetæ Epiſcopo Aquileienſi Salutem. Regreſſus ad vos filius meus Adeodatus, Sedis noſtræ Diaconus, dilectionem tuam popoſciſſe memoravit, ut de his authoritatem Apoſtolicæ Sedis acciperes, quæ quidem magnam difficultatem dijudicationis videntur afferre, ſed pro inſpectione temporalium neceſſitatum adhibenda curatio eſt, ut vulnera, quæ adverſitate hoſ-

tilitatis inlata ſunt, religionis maxime ratione ſanentur.

Quod debeant fœminæ, quæ captis viris nupſerant aliis, regreſſis a captivitate viris prioribus copulari, ut quod ſuum eſt unuſquiſque recipiat.

CAP. XLII.

34. q. 2. c. Cum per bellicam. CUm ergo per bellicam cladem, & per graviſſimos hoſtilitatis incurſus ita quædam dicatis diviſa eſſe conjugia, ut abductis in captivitatem viris fœminæ eorum remanſerint deſtitutæ, quæ viros proprios aut interemptos putarent, aut nunquam a dominatione crederent liberandos, & in aliorum conjugium ſolitudine cogente tranſierint, cumque nunc ſtatu rerum, auxiliante Domino, in meliora converſo, nonnulli eorum, qui putabantur periiſſe, remearint, merito charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ aliis junctæ ſunt viris, a nobis debeat ordinari. *Prov. 19. & 18. Matth. 19.* Sed quia novimus ſcriptum, quod a Deo jungitur mulier viro, & iterum præceptum agnovimus, ut quod Deus junxit, homo non ſeparet, neceſſe eſt, ut legitimarum fœdera nuptiarum redintegranda credamus, & remotis malis, quæ hoſtilitas intulit, unicuique id, quod legitime habuit, reformetur: omnique ſtudio procurandum eſt, ut recipiat unuſquiſque quod proprium eſt.

Quod non probetur eſſe culpabilis, qui uxorem capti in matrimonio videtur eſſe ſortitus.

CAP. XLIII.

NEc tamen culpabilis judicetur, & tanquam alieni juris pervaſor habeatur, qui perſonam ejus mariti, qui jam non eſſe exiſtimabatur, aſſumpſit. Sic enim multa, quæ ad eos, qui in captivitatem ducti ſunt, in jus alienum tranſire potuerunt, & tamen plenum juſtitiæ eſt, ut iiſdem reverſis propria reformentur. Quod ſi in mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus, ac poſſeſſionibus rite ſervatur, quanto magis in conjugiorum redintegratione faciendum eſt, ut quod belli neceſſitate turbatum eſt, pacis remedio reformetur.

Ut ſi viri de captivitate regreſſi, intemperantia uxorum offenſi non fuerint, & voluerint eas in conjugium recipere, liberam habeant facultatem.

CAP. XLIV.

ET ideo ſi viri poſt longam captivitatem reverſi ita in dilectione ſuarum conjugum perſeverent, ut eas cupiant in ſuum redire conſortium, omittendum eſt, & inculpabile judicandum, quod neceſſitas intulit, & reſtituendum eſt quod fides poſcit.

Ut ſi mulieres ad priores maritos redire noluerint, velut impiæ, Eccleſiaſtica communione privandæ ſint.

CAP. XLV.

SI autem aliquæ mulieres ita poſteriorum virorum amore ſunt captæ, ut malint his cohærere, quam ad legitimum redire conſortium, merito ſunt notandæ, ita ut etiam Eccleſiaſtica communione priventur, quæ de re excuſabili contaminationem criminis elegerunt, oſtendentes ſibimet pro ſua incontinentia placuiſſe, quod juſta remiſſio poterat expiare. Redeant ergo ad ſuum ſtatum voluntaria redintegratione conjugia, neque ullo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditio neceſſitatis extorſit: quia ſicut hæ mulieres, quæ reverti ad viros ſuos noluerint, impiæ ſunt habendæ, ita illæ, quæ in affectum ex Deo initum redeunt, merito ſunt laudandæ.

Captivis aut errore, aut fame, non veneratione cibos immolatitios edere compulſis pœnitentia concedenda.

CAP. XLVI.

DE his autem Chriſtianis, qui inter eos, a quibus fuerant captivati, immolatitiis cibis aſſeruntur eſſe polluti, conſultationi charitatis tuæ hoc etiam reſpondendum eſſe credidimus, ut pœnitentiæ ſatisfactione purgentur, quæ non tam temporis longitudine, quam cordis compunctione penſanda eſt. Et ſive hoc error extorſerit, ſive fames ſuaſerit, non dubitetur abolendum,

cum hujuſmodi cibus pro metu, aut indigentia, non pro religionis veneratione ſit ſumptus.

Quod hi qui ad iterationem baptiſmi vel vi, vel timore coacti animos inclinarunt, pœnitentiæ ſint ſublevandi remedio: ita ut ſenilis ætatis, parvulorum quoque, & ægritudinum, cæterarumque neceſſitatum habeatur ſollicita conſideratione reſpectus.

CAP. XLVII.

HI vero, de quibus ſimiliter dilectio tua nos credidit conſulendos, qui ad iterandum baptiſmum vel metu coacti, vel errore traducti ſunt, & nunc ſe contra Catholicæ fidei Sacramentum egiſſe cognoſcunt, ea eſt cuſtodienda moderatio, qua in ſocietatem noſtram non niſi per pœnitentiæ remedium, & per impoſitionem Epiſcopalis manus, communionis recipiant unitatem. *26. q. 7. c. Tempora.* Tempora pœnitudinis, habita moderatione, tuo conſtituenda judicio, prout converſorum animos inſpexeris eſſe devotos, pariterque etiam habentes ætatis ſenilis intuitum, & periculorum quorumque, aut ægritudinum reſpicientes neceſſitates. In quibus ſi quis ita graviter urgeatur, ut dum adhue pœnitet, de ſalute ipſius deſperetur, oportet ei per Sacerdotalem ſollicitudinem communionis gratia ſubveniri.

Ut hi qui ab Hæreticis baptizati ſunt, ſola Sancti Spiritus invocatione firmentur.

CAP. XLVIII.

1. q. 1. c. Hi qui bapt. NAm hi, qui baptiſmum ab Hæreticis acceperunt, cum baptizati antea non fuiſſent, ſola Sancti Spiritus invocatione per impoſitionem manuum confirmandi ſunt, quia formam tantum baptiſmi ſine ſanctificationis virtute, ſumpſerunt. *Ibidem c. Hanc regulam.* Et hanc regulam, ut ſcitis, ſervandam in omnibus Eccleſiis prædicamus, ut lavacrum ſemel initum nulla iteratione violetur, dicente Apoſtolo, *Epheſ. 4.* Unus Deus, una Fides, unum Baptiſma, cujus ablutio nulla iteratione temeranda eſt, ſed, ut diximus, ſola ſanctificatio Spiritus Sancti invocanda eſt, ut quod ab Hæreticis nemo accipit, a Catholicis Sacerdotibus conſequatur. Hanc autem Epiſtolam noſtram, quam ad conſultationem tuæ fraternitatis emiſimus, ad omnes fratres, & Comprovinciales tuos Epiſcopos facias pervenire, ut omnium obſervantiæ data proſit authoritas. Datum XII. Kal. Aprilium Conſſ. Majoriano Auguſto.

In cauſa Lupicini Epiſcopi Leo univerſis Epiſcopis per Cæſarienſem Mauritaniam conſtitutis.

CAP. XLIX.

CUm de ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos inlicite uſurpata crebrior ad nos commeantium ſermo perferret, ratio pietatis exegit, ut pro ſollicitudine (quam univerſæ Eccleſiæ ex Divina inſtitutione dependimus) rerum fidem ſtuderemus agnoſcere, vicem curæ noſtræ proficiſcenti a nobis confratri, & Conſacerdoti noſtro Potentio delegantes, qui ſecundum ſcripta, quæ per ipſum ad vos direximus, de Epiſcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobiſque omnia fideliter indicaret. Unde quia idem pleniſſime notitiæ noſtræ cuncta reſeravit, & ſub quibus, qualibuſque Rectoribus quædam Chriſti plebes in partibus Provinciæ Cæſarienſis habeantur, ſyncera nobis relatione patefecit, neceſſarium fuit, ut dolorem cordis noſtri, quo pro Dominicorum gregum periculis æſtuamus, datis nunc quoque ad dilectionem veſtram literis promeremus, mirantes tantum apud vos *Diſt. 61. c. Miramur.* per occaſionem temporis impacati aut ambientium præſumptionem, aut tumultum valuiſſe popularem, ut indignis quibuſque, & longe extra Sacerdotale meritum conſtitutis paſtorale faſtigium, & gubernatio Eccleſiæ dederetur. Non eſt hoc conſulere populis, ſed nocere: nec præſtare regimen, ſed augere diſcrimen. Integritas enim præſidentium ſalus eſt ſubditorum, & ubi eſt incolumitas obedientiæ, ibi ſana eſt forma doctrinæ. Principatus autem, quem aut ſe- *1. q. 1. c. Principatus.* ditio contulit, aut ambitus occupavit, etiam ſi moribus * atque actibus non of- *Al. * utque* fendit, ipſo tamen initii ſui eſt pernicioſus exemplo, & difficile eſt, ut bono

peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio. Quod ſi in quibuſlibet Eccleſiæ gradibus providenter, ſcienterque curandum eſt, ut in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum, quanto magis elaborandum eſt, ut in electione ejus, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi quod requiritur in corpore * non inveniatur in capite.

Al. * non ſit

Cito manus imponenda non ſunt.

1. Tim 5.

Ubi eſt illa beati Pauli Apoſtoli per Spiritum Dei emiſſa præceptio qua in perſona Timothei omnium Chriſti Sacerdotum numerus eruditur, & unicuique noſtrum dicitur, Manus cito nemini impoſueris, neque communices peccatis alienis? Quid eſt cito manus imponere, niſi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum obedientiæ, laboris, ante experientiam diſciplinæ Sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicate peccatis alienis, niſi & talem effici ordinantem, qualis eſt ille, qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis ſibi comparat fructum, qui rectum tenet in eligendo * Sacerdote judicium, ita gravi ſemetipſum afficit damno, qui in ſuum collegium adſumit indignum. Non ergo in cujuſquam perſona prætermittendum eſt, quod in ſtatutis generalibus continetur, nec putandus eſt honor ille legitimus, qui fuerit contra divinæ legis præcepta conlatus. Dicente enim Apoſtolo, ut inter alias * electionis regulas is Epiſcopus ordinetur, quem unius uxoris virum fuiſſe, aut eſſe conſtiterit. Tam ſacrata ſemper habita eſt iſta præceptio, ut etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur ſervanda conditio: ne forte illa, * priuſquam in matrimonium ejus veniret, qui aliam non habuiſſet uxorem, alterius viri eſſet experta conjugium. Quis igitur * diſſimulare audeat, quod in tanti Sacramenti penetratur injuriam, cum huic magno, venerandoque myſterio nec divinæ quidem legis ſtatuta defuerint, quibus evidenter eſt definitum, ut Virginem Sacerdos accipiat, & alterius thorum neſciat conjugis, quæ uxor futura eſt Sacerdotis? Jam tunc enim in Sacerdotibus figurabatur Chriſti & Eccleſiæ ſpiritale conjugium, ut quoniam vir caput eſt mulieris, diſcat ſponſa ſibi non alium virum noſſe, quam Chriſtum, qui merito unam elegit, unam diligit, & aliam præter ipſam ſuo conſortio non adjungit.

Diſt. 78. Quid eſt.

Al. * Sacerdotem.

1. Tim. 3.

Al. * electiones regulares Virginem ducere uxorem.

Al. * qua in ſocietatem ejus.

Al. * tolerare

Levit. 21. Ezech. 44.

Epheſ. 5. 1. Cor. 11.

Si ergo etiam in veteri teſtamento hæc Sacerdotalium conjugiorum forma ſervata eſt, quanto magis ſub Evangelii gratia conſtituti Apoſtolicis debemus ſervire præceptis? Ut quamlibet quis bonis moribus præditus, & ſanctis operibus inveniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Preſbyterii honorem, vel ad Epiſcopatus culmen aſcendat, ſi aut ipſum non unius uxoris virum, aut uxorem ejus non unius viri fuiſſe claruerit? Monente vero Apoſtolo, atque dicente: Et hi autem probentur primum, & ſic miniſtrent. Quid aliud intelligendum putamus, niſi ut in his provectionibus non ſolum matrimoniorum caſtimoniam, ſed etiam laborum merita cogitemus, ne aut a baptiſmo novellis, aut a ſæculari actu repente converſis officium paſtorale credatur.

1. Tim. 3.

Ne ordinentur indigni.

Cum omnes gradus militiæ Chriſtianæ de incrementis profectuum debeant æſtimari, an poſſint cuiquam majora committi, merito beatorum Patrum venerabiles ſanctiones, cum de Sacerdotum electione loquerentur, * eoſdem ut idoneos ſacris adminiſtrationibus cenſuerunt, qui multo tempore per ſingulos officiorum gradus provecti, experimentum ſui probabile præbuiſſent, ut unicuique teſtimonium vitæ ſuæ actuum ſuorum ratio * perhiberet. Si enim ad honores mundi ſine ſuffragio temporis, ſine merito laboris indignum eſt pervenire, & notari ambitus ſolent, quos probitatis documenta non adjuvant, quam diligens, & quam prudens habenda eſt diſpenſatio divinorum munerum, & cœleſtium dignitatum? ne in aliquo Apoſtolica, & Canonica decreta violentur, & his Eccleſia Domini regenda credatur, qui legitimarum inſtitutionum neſcii, & totius humilitatis ignari non ab infimis ſumere incrementum, ſed a ſummis volunt habere principium, cum valde iniquum ſit, & abſurdum, ut imperiti magiſtris, novi antiquis, & rudes præferantur emeritis. In domo quidem magna neceſſe eſt, ſicut Apoſtolus * dixit, ut vaſa diverſa ſint, quædam aurea, & argentea, quædam vero lignea, & fictilia, ſed horum miniſterium pro mate-

* Forte eos demum

Al. * perhibetur.

Al. * diſſeris

2. Tim. 2.

*Al. * diſcernitur, nec idem eſt pretioſorum uſus & vilium.*

riæ qualitate * dividitur, nec qui eſt pretioſorum, idem uſus & vilium. Nam inordinata erunt omnia, ſi fictilia aureis, & poſt lignea præferuntur argenteis. Sicut autem in ligneis & fictilibus eorum hominum ſpecies figuratur, qui nullis adhuc virtutibus nitent, ita in aureis & argenteis hi ſine dubio declarantur, qui per longæ eruditionis ignem, & per fornacem diuturni laboris excocti aurum probatum, & argentum purum eſſe meruerunt. Quibus ſi merces pro devotione non redditur, omnis Eccleſiaſtica diſciplina reſolvitur: omnis ordo turbatur, dum in Eccleſia, qui nullum ſubierunt miniſterium, perverſo eligentium judicio indebitum obtinent principatum.

Indignorum promotio.

Cum ergo inter vos tantum valuerint aut ſtudia populorum, aut ambitus ſuperborum, ut non ſolum Laicos, ſed etiam ſecundarum uxorum viros, aut viduarum maritos ad officium cognoſcamus paſtorale provectos: nonne apertiſſimæ exigunt cauſæ, ut Eccleſiæ in quibus iſta commiſſa ſunt, judicio ſeveriore * repurgentur, & non ſolum in tales Præſules, ſed etiam in ordinatores eorum ultio competens proferatur? Sed circumſtant nos hinc manſuetudo clementiæ, hinc cenſura juſtitiæ; & quia univerſæ Sedis Apoſtolicæ pietate compellimur, ita noſtram temperare ſententiam, ut trutinato pondere delictorum, quorum utique non una menſura eſt, quædam * definiamus utcunque toleranda, quædam vero penitus amputanda.

1. q. 7. 8. Exigunt cauſa.

*Al. * purgentur*

*Al. * credamus*

Et enim qui vel ſecundas nuptias inierunt, vel viduarum ſe conjugio ſociarunt, nec Apoſtolica, nec legalis authoritas Sacerdotium obtinere permittit. Et multo magis illum, ſi fuerit in veſtro judicio confutatus, qui, ſicut ad nos relatum eſt, duarum ſimul eſt maritus uxorum, * & illum, qui ab uxore dimiſſus, alteram duxiſſe perhibetur.

*Al. * vel*

Cæteros vero, quorum provectio hoc tantum reprehenſionis incurrit, quod ex Laicis ad officium Epiſcopale delecti ſunt, neque ex hoc, quod uxores habent, poſſunt eſſe culpabiles, ſuſceptum Sacerdotium tenere permittimus non præjudicantes Apoſtolicæ Sedis ſtatutis, nec beatorum Patrum regulas reſolventes, quibus ſalubriter conſtitutum eſt, ne primum, aut ſecundum, aut tertium in Eccleſia gradum quiſquam Laicorum, quibuſlibet ſuffragiis fultus aſcendat priuſquam ad hoc meritum per legitima augmenta perveniat.

Nic. Conc. c. 2.

Quod enim nunc utcunque patimur eſſe veniale, inultum poſtmodum eſſe non poterit, ſi quiſquam id, quod omnino interdicimus, * uſurpare præſumpſerit. Quia remiſſio peccati non dat licentiam delinquendi, neque quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi.

*Al. * uſurpari ſive præſumpſerit.*

Cum itaque de omnibus fere, quæ fratris noſtri Potentii relatio continebat, pleniſſime dilectionem veſtram per David fratrem, & Coëpiſcopum noſtrum, qui & Sacerdotii merito nobis eſt probatus, & moribus videatis inſtructum, ſupereſt, fratres, ut concorditer & ſalubres ſuſcipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, ſed ad omne ſtudium devotionis unanimes divinis, & Apoſtolicis conſtitutionibus * ſerviatis, & nullo patiamini providentiſſima Canonum decreta violari.

*Al. * pareatis*

Quæ enim nunc certarum remiſimus conſideratione cauſarum, antiquis deinceps cuſtodienda ſunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate conceſſimus, juſta * poſt hæc ultione plectamus, in eos ſpecialius, & propenſius commovendi, qui in Epiſcopis ordinandis Sanctorum Patrum ſtatuta neglexerint, & quos refutare debuerint, conſecraverint.

*Al. * poſtulatione*

Unde ſi qui Epiſcopi talem conſecraverint Sacerdotem, qualem eſſe non liceat, etiam ſi aliquo modo damnum proprii honoris evaſerint, ordinationis tamen jus ulterius non habebunt, nec unquam ei Sacramento intererunt, quod neglecto Divino judicio immerito præſtiterunt.

1. q. 1. Si qui Epiſcopi.

Et 1. 21. q. 2. Si quis.

Illud ſane, quod ad Sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus Canonum ſtatuta ſervari: ut non in quibuſlibet locis, neque in quibuſcunque caſtellis, & ubi ante non fuerunt Epiſcopi, conſecrentur: cum ubi minores ſunt plebes, minoreſque conventus, Preſbyterorum cura ſufficiat. Epiſcopalia autem gubernacula non niſi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus oporteat præſidere, ne quod Sanctorum Patrum divinitus inſpirata decreta vetuerunt, viculis, & poſſeſſionibus vel obſcuris, & ſolitariis municipiis tribuatur Sacerdotale faſtigium, & honor, cui debent excellentiora committi, ipſa ſui numeroſitate vileſcat. Quod nunc in ſua

Diſt. 80. Illud ſane.

In Sardic. Conc. c. 6.

Diœceſi

Diœceſi Reſtitutus Epiſcopus factum eſſe cauſatus eſt, & rationabiliter poſtulavit, ut ſi Epiſcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, humana conditione deceſſerint, loca ipſa ad jus ejus Antiſtitis redeant, cujus fuerint ante priora, & inutile eſt, ut Sacerdotalis dignitas inconſiderata ordinandis facilitate ſuperflua multiplicatione minuatur.

Similis Canon ponitur. 32. q. 5.
Illa autem famula Dei.

De his autem, quæ in ſacro virginitatis propoſito conſtitutæ barbaricam pertulere violentiam, & integritatem pudoris non animo, ſed corpore perdiderunt, ea nobis videtur ſervanda moderatio, ut neque * Viduarum dejiciantur gradu, nec in ſacrarum, & perſeverantium Virginum numero cenſeantur, quibus, ſi in omnibus virginalibus perſeverant, & caſtimoniæ ſoliditatem mente cuſtodiunt, Sacramentorum non eſt neganda communio, quia injuſtum eſt illas in eo vel argui, vel notari, quod non voluntas amittit, ſed vis hoſtilis eripuit. Cauſam quoque Lupicini Epiſcopi illic jubemus audiri, cui multum, & ſæpius poſtulanti communionem, * ac rationem reddimus, quoniam cum ad noſtrum judicium provocaſſet, immerito eum pendente negotio, a communione videbamus fuiſſe ſuſpenſum. Adjectum etiam illud eſt, quod huic temere ſuperordinatus eſſe cognoſcitur, qui non debuit ordinari, antequam Lupicinus in præſenti poſitus, aut confutatus, aut certe confeſſus juſtæ poſſet ſubjacere ſententiæ, * ut vacantem locum, quemadmodum diſciplina Eccleſiaſtica exigit, is, qui conſecrabatur, acciperet. Si quæ vero aliæ emerſerint cauſæ, quæ ad ſtatum Eccleſiarum, & ad concordiam pertineant Sacerdotum, illic ſub timore Domini volumus judicio ventilentur, & de componendis, atque compoſitis omnibus ad nos relatio plena mittatur: ut ea, quæ juxta Eccleſiaſticum morem juſte, & rationabiliter fuerint definita, noſtra quoque ſententia roborentur. Dat. IV. Id. Auguſti.

*Al. * in; viduarum.*
Hic irritus videtur Canon Aurelii de non appellando ad Transmarina judicia.
*Al. * convocantem*
** Forte tunc vacantem*

Expliciunt Decreta Papæ Leonis.

PLATINA DE HILARIO PAPA.

HILARIUS, natione Sardus, Patre Criſpino, ad Leonis tempora pervenit. Hic inſtituit, ne Pontifices deinceps ſucceſſorem ſibi deligerent, quæ inſtitutio ad omnes Eccleſiaſticos gradus pertinet. Fecit & decretalem, ac per univerſum orbem ſparſit, Epiſtolas quoque conſcripſit de fide Catholica. In baptiſterio autem Conſtantiniana Baſilicæ tria oratoria ædificavit auro, & pretioſis lapidibus diſtincta, tribus ſanctis dedicata, Joanni Baptiſtæ, Joanni Evangeliſtæ, & ſanctæ Cruci, quorum januæ erant æneæ, argento cælato claræ. In oratorio autem τοῦ σωτῆρ. I. Crucis erat lignum Crucis, auro clauſum, & ornatum gemmis. Stabat & eo loci Agnus aureus. II. librarum in columna Onychina. Ante oratorium erant columnæ miræ magnitudinis, quæ dicuntur Hecaton. In fonte Joannis erat lucerna aurea librarum decem, cervi argentei tres LXXX. librarum aquam fundentes, columba aurea duarum librarum. Addidit & oratorium Sancti Stephani Baptiſterio Lateranenſi. Duas quoque bibliothecas apud eundem locum ædificavit. Ad lunam vero Monaſterium in urbe ſtruxit. Omitto dona templis oblata, quæ quidem prope infinita fuere ex auro, argento, marmoribus, & gemmis. Ubi autem ea peregiſſet, quæ ad optimum Pontificem pertinebant, tum in extruendis templis, ornandiſque, tum & docendo, admonendo, caſtigando, eleemoſynaſve, ubi erat opus præbendo moritur. Creatis prius de more quinque & XX. Presbyteris, Diaconis quinque, Epiſcopis duobus & XX. Sepelitur autem in crypta S. Laurentii apud corpus beati Sixti. Sedit annis VII. Men. III. Dies X.

Opera & oratoria Hilarii.

Dona & virtutes ejus.

Tituli Decretorum [a] Papæ Hilarii, numero VI.

1 SYNODUS habita in Baſilica beatæ Mariæ.
2 Adlocutio [b] Papæ Hilarii in eodem conventu.

3 Epiſtola prima Aſcanii, vel univerſorum Epiſcoporum ad Hilarium Papam.
4 Epiſtola ſecunda Aſcanii Tarraconenſis Provinciæ.
5 Subſcriptio Epiſcoporum, qui fuerunt in Synodo.
6 Præceptum Hilarii Epiſcopi ad Aſcanium de eadem cauſa.

[a] *Papa Hilarii*] *Hilari.*
[b] *Papa Hilarii*] *Hilari.*

* Lego Flavio
Al.* Hermico

*Incipiunt [c] Regulæ Hilarii * Flabio Baſilico & * Herminerico VV. CC. Conſſ.*

Al. * XVI.

SUB die * XIII. Kalendarum Decembrium, reſidente viro [d] venerabili Hilario Papa in Baſilica Sanctæ Mariæ, & Maximo Taurini civitatis Provinciæ Galliarum. Ingenuo [e] Ebrodiunenſi Provinciæ SS. Mediolanenſi Provinciæ SS. Saturnino * [f] Abinionenſi Provinciæ SS.

SS. lego. Supra ſcripta.
* Lego Avenionenſi

[c] *Regulæ Hilarii*] *Hilari.*
[d] *Venerabili Hilario*] *Hilaro.*
[e] *Ebrodiunenſi*] *Ebrodunenſi.*
[f] *Abitionenſi*] *Abinonenſi.*

Petro	*Portuenſi*
Primo	*Atellano*
Gaudentio	*Abitienſi*
Paulino	* *Aquabienſi*
Palladio	*Salpinati*
Sotere	*Neapolitano*
Tiburtio	*Capuano*
Felice	*Lunenſi*
Euſebio	*Senenſi*
Juſto	*Faberino*
Concordio	*Barino*
Caprario	*Caſitano*
Conſtantino	*Aquinati*
Prætextato	*Interamnano*
Claudio	*Pauſalano*
Adeodato	*Veliterno*
Criſpiano	*Subauguſtano*
Servo dei	*Nomentano*
Hilario	*Amerino*
Paulo	*Foranovano*
Apuleio	*Tarquinienſi*
Aſterio	*Gabinati*
Aſterio	*Forojulienſi*
Gaudentio	*Vecconenſi*
Gaudentio	*Scyllaceno*
Eubodio	*Triſenenſi*
Majoriano	*Aſtenſi*
Felice	*Sipontino*

* Lego Aquevivenſi

Urano	
Januario	*Præneſtino*
Adeodato	*Cumano*
Tiberio	*Curium Sabinorum*
Gerontio	*Camerino*
Lucifero	*Tifernis Metauris*
Romano	*Albanenſi*
Florentio	*Taleſino*
Candido	*Tiburtino*
Euſebio	*Sutrino*
Gaudentio	*Antiatino*
Projectio	*Nepeſino*
Philippo	*Numanati*
Reſtituto	& * *Octabio Aphris*

* Lege Octavio

RESIDENTIBUS ETIAM UNIVERSIS PRESBYTERIS, aſtantibus quoque Diaconibus.

Hilarius Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ, urbis Romæ, Synodo præſidens dixit.

QUONIAM religioſus, Sancto Spiritu congregante, conventus hortatur, ut quæcunque pro diſciplina Eccleſiaſtica neceſſaria ſunt, cura diligentiore tractemus: ſi placet, fratres, ea quæ ad ordinationum tenorem pertinent, juxta divinæ legis præcepta, & Nicænorum Canonum conſtituta, ita adjuvante Domino in omne ævum manſura ſolidemus, ut nulli fas ſit ſine ſtatus ſui periculo vel divinas Conſtitutiones, vel Apoſtolicæ Sedis Decreta temerare, quia nos, qui potiſſimi Sacerdotis adminiſtramus officia, talium tranſgreſſionum culpa reſpiciet, ſi in cauſis Dei deſides fuerimus inventi, quia meminimus, quod timere debemus, qualiter comminetur Dominus negligentiæ Sacerdotum, ſiquidem reatu majore delinquit, qui potiori honore perfruitur: & graviora facit vitia peccatorum ſublimitas dignitatum. Cavendum ergo in primis eſt, ne ad * ſacros gradus, ſicut geſtis prioribus ante præſcriptum eſt, quiſquam, qui uxorem non virginem duxit, * aſpiret. Repellendus eſt etiam quiſque, qui in ſecundæ uxoris nuptias contra Apoſtolica præcepta convenit. Inſcii quoque literarum, nec non & aliqua membrorum damna perpeſſi, & hi, qui ex pœnitentibus ſunt, ad ſacros ordines aſpirare non audeant. Quiſquis talium conſecrator extiterit, factum ſuum ipſe diſſolvet, & quod commiſit inlicite, aut a deceſſoribus ſuis invenit admiſſum, ſi proprium periculum vult vitare, damnabit: nos enim in nullo volumus ſeveritatem ultionis exercere. Sed qui in cauſis Dei contumacia, vel * delicto deliquerit, aut ipſe quod perperam * fecit, abolere noluerit, in ſe quicquid in alium non reſecarit, inveniet. Quod ut deinceps poſſit tenacius cuſtodiri, ſi placet, omnes cauſas, & ſubſcriptiones proprias commodate: ut Synodali judicio aditus claudatur inlicitis.

33. q. 1. c. Nulli fas ſit.
Ezech. 3. & 33.
Diſt. 34. Curandum eſt.
Al. * ſacratos
Al. * aſpiceret
Diſt 55. c. Pœnitentes vel inſcii.
33. q. 9. c. Quod quis commiſit.
* Forte delecto
Al. * facis

Ab univerſis Epiſcopis, & Presbyteris adclamatum eſt.

EXAUDI Chriſte, Hilario vita D. VI. Hæc confirmamus, hæc docemus D. VIII. Hæc tenenda ſunt, hæc ſervanda ſunt D. V. Doctrinæ veſtræ gratias agimus D. X. Iſta ut in perpetuum ſerventur, rogamus D. XV. Per Dominum Petrum, ut in perpetuum ſerventur rogamus D. VIII. Hæc præſumptio numquam fiat D. X. Qui hæc violaverit, in ſe inveniet D. VII. Et facto ſilentio.

D. VI. Dictum eſt ſexies.
D. VIII. Dictum eſt octies.

Hilarius Epiſcopus dixit.

*Al. * religione, ſed male.*
*Al. * putantes eſſe compendium credunt*
8. q. 1. c. Plerique Sacerdotes.

PRÆTEREA, Fratres, nova, & inaudita, ſicut ad nos, miſſis de Hiſpaniis epiſtolis, ſub certa * relatione pervenit, in quibuſdam locis perverſitatum ſemina ſubinde naſcuntur. Denique nonnulli Epiſcopatum, qui noo niſi meritis præcedentibus datur, non divinum munus, ſed hæreditatium * putant eſſe compendium, & credunt, ſicut res caducas, atque mortales, ita Sacerdotium, velot legali, aut teſtamentario jure poſſe dimitti. Nam plerique Sacerdotes in mortis confinio conſtituti in locum ſuum feruntur alios deſignatis nominibus ſubrogare: ut ſcilicet non legitima expectetut electio, ſed defuncti gratificatio pro populi habeatur aſſenſu. Quod quam grave ſit æſtimiate: atque ideo, ſi placet, etiam hanc licenriam generaliter de Eccleſiis auferamus, ne quod tutpe dictu eſt, hojuſmodi ſe putet debere, quod Dei eſt. Ut autem quod ad nos perlatum eſt, ad veſtram etiam poſſit pervenire notitiam, Hiſpanorum fratrum, & Coëpiſcoporum noſtrorum ſcripta legantur. Paulus notarius recitavit.

Beatiſſima, & Apoſtolica reverentia a nobis in Chriſto colendo Papæ Hilario Aſcanius, & univerſi Epiſcopi Tarraconenſis Provinciæ.

** Forte auſum*
** Lego veſtram*

QUONIAM curam Apoſtolatus veſter de Provinciarum ſuarum Sacerdotibus gerat, filio noſtro inluſtri Vincentio Duce Provinciæ noſtræ referente cognovimus, cujus impulſu votum noſtrum in * auſu ſcribendi prona devotione ſurrexit, ergo provinciali literario ſermone debita coronæ veſtræ obſequia deferentes, his, quæſumus, ut dignatione, qua cæteros etiam humilitatem noſtram in orationibus veſtris in mente habere dignemini, beatiſſima, & Apoſtolica reverentia, in Chriſto a nobis colende Pater, illud ſpecialius deprecantes, ut factum noſtrum, quod tam voto pene omnis Provinciæ, quam exemplo vetuſtatis in notitiam * noſtram defertur, perpenſis aſſertionibus noſtris toborare dignemini. Et cum legeret, ab univerſis Epiſcopis, & Preſbyteris adclamatum eſt.

x. 2. decies.

Exaudi, Chriſte, Hilario vita. Dictum eſt. X. Hæc præſumptio nunquam fiat. D. VI. Quæ Dei ſunt, ab homine dari non poſſunt. Dictum eſt. VI. Per domnum Petrum ut in perpetuum ſerventur. D. V. Hæc ut reſerventur rogamos.

Hilarios Epiſcopus dixit, lege. Paulus Notarius recitavit.

Falli narratio.

Epiſcopus Varohienſium civitatis Sanctus Nundinarius ſortem explevit conditionis humanæ, hic Epiſcopo venerabili fratri noſtro Irenæo, quem ipſe antea in Diocœſi ſua oobis volentibus conſtituerat, derelinquens ci, quod potuit habere paupertas ſupremæ voluntatis arbitrio, in locum ſuum ut ſubſtitueretur, optavit: ſed defuncti judicium in ejus meritum non vacillat. Et cum legeret, Probus Epiſcopus e conſeſſu ſurgens dixit: Illud licuit, hoc non licuit. Succeſſores Deus dat; authoritate veſtra reſiſtite huic rei per Apoſtolatum veſtrum.

Hilarius Epiſcopus dixit, Percurre quæ cœperas. Paulus Notarius recitavit. Siquidem omnis Clerus, & Plebs ejuſdem civitatis, & optimi, & plurimi Provinciales, ut idem ejus locum obſervaret, a nobis ſperaverunt dato conſenſu, nos cogitantes defuncti judicium, & probantes ejus vitam, & eorum nobilitatem, atque multitudinem, qui petebant, ſimul & utilitatem Eccleſiæ memoratæ, optimum duximus, ut tanto Sacerdoti, qui ad divina migraverat, non minoris meriti ſubſtitueretur Antiſtes, præſertim cum Eccleſia illius municipii, in qua ante fuerat ordinatus, ſemper hujus civitatis Eccleſiæ fuiſſe Diœceſis conſtet. Ergo ſuppliciter precamur Apoſtolatum veſtrum, ut humilitatis noſtræ quod juſte a nobis videtur factum, veſtra aurhoritate firmetis. Jam dudum ſane queſti fueramus literis noſtris de præſumptione Sylvani Epiſcopi, & miramur, quod nulla Apoſtolatus veſtri reſponſa ſuſcepimus: nunc hæc eadem ſuggerentes petimus, ut quid ſuper his rebus obſervandum ſit, Apoſtolicis ſermonibus nos dignemini informare. Et ne forſitan per negligentiam portitoris, aut per longinqui itineris difficultarem humilitatis noſtræ ad vos ſcripta non potuerint ex hoc negotio pervenire, etiam ſuggeſtionem noſtram maluimus iterare. Et ſubſcriptio. Orantem

pro nobis Sanctum Apoſtolatum veſtrum jugi ævo divina conſervet æternitas nobis omnibus, & Eccleſiæ ſuæ, Domine vere noſter, & Apoſtolice Papa.

Hilarius Epiſcopus dixit. Alia Epiſtola recitetur. Paulus Notarius recitavit.

Domino beatiſſimo, & Apoſtolica reverentia a nobis in Chriſto colendo Papæ Hilario Aſcanius, & univerſi Epiſcopi Tarraconenſis Provinciæ.

ETIAMSI nulla extaret neceſſitas Eccleſiaſticæ diſciplinæ, expetendum re- *Authoritas*
vera nobis fuerat illud privilegium Sedis veſtræ, quo ſuſceptis regni clavi- *Rom. Pont.*
bus, poſt reſurrectionem Salvatoris per totum orbem beatiſſimi Petri ſingularis
prædicatio univerſorum inluminationi proſpexit; cujus Vicarii principatus, ſicut
eminet, ita metuendus eſt ab omnibus, & amandus. Proinde nos Deum in vobis
primitus adorantes, cui ſine querela ſervitis, ad fidem recurrimus Apoſtolico ore
laudatam, inde reſponſa quærentes, unde nihil errore, nihil præſumptione, ſed
Pontificali totum deliberatione præcipitur. Cum hæc ita ſe habeant, eſt tamen *Rom. 1.*
inter nos falſus frater, cui præſumptione ſicut diutius tacere non licuit, ita &
loqui futuri judicii neceſſitas imperavit. Sylvanus quidem, Epiſcopus Calagoræ, *In Sylvanum*
in ultima parte noſtræ Provinciæ conſtitutus, divinationes ſibi indebitas uſurpan- *Epiſcopum*
do humilitatem noſtram ad hoc uſque perduxit, ut contra ejus vaniſſimam ſuper- *querela.*
ſtitionem, Sedis veſtræ unicum remedium flagitemus. Hic namque jam ante ſe-
ptem aut octo amplius annos, poſtponens Patrum regulas, & veſtra inſtituta deſ-
piciens nullis petentibus populis Epiſcopum ordinavit, cujus properum factum
exiſtimantes fraterna & pacifica poſſe admonitione ſanari, * profecit in pejus. *Hic quædam*
Denique contra vetuſtatem Canonum, contra Synodi conſtituta, alterius fratris *deeſſe videntur*
noſtri Preſbyteri Spiritu tantum præſumptionis accenſus, in eodem loco, qui illi *verba.*
fuerat deſtinatus, cui invito, & repugnanti impoſuerat manus, & qui noſtro jam
cœtui fuerat adgregatus, Epiſcopum fecit. Hinc factum eſt, ut de ejus miſerri-
ma temeritate ad nos Cæſarauguſtanæ urbis Epiſcopus frater noſter univerſa re-
ferret, cujus diligentia & ſollicitudo admodum proſpexerat, ſi in aliquo profuiſ-
ſet. Siquidem cunctis in vicinia poſitis Epiſcopis, ne ſe Schiſmatico adjunge-
rent, frequentiſſime contradixit; ſed obſtinatione damnabili totum, quod erat
inlicitum, & quod nobis pudor eſt dicere, non erubuit ſolus ille committere.
Proinde quia his præſumptionibus, quæ unitatem dividunt, quæ Schiſma faciunt,
velociter debet occurri, quæſumus Sedem veſtram, ut quod ſuper hac parte ob-
ſervare velitis, Apoſtolicis affatibus inſtruamur, quatinus fraternitate collecta,
prolatis in medium venerandæ Synodi conſtitutis, contra rebellionis ſpiritum
veſtra authoritate ſubnixi, quid oporteat & de * ordinatione & de ordinato fie- ** Lego ordi-*
ri, intelligere, Deo juvante, poſſimus. Erit profecto veſter triumphus, ſi Apoſto- *natore*
latus veſtri temporibus, quod Sancti Petri cathedra obtinet, Catholica audiat
Eccleſia: ſi novella zizaniorum ſemina fuerint extirpata. Et ſubſcriptio. Orantem
pro nobis Sanctum Apoſtolatum veſtrum jugi ævo divina conſervet æternitas.

Ab univerſis Epiſcopis & Presbyteris adclamatum eſt.

UT hæc emendetur rogamus. Dictum eſt VI. Ut hæc * recitentur roga- ** Lego reſe-*
mus D. VII. Ut diſciplina ſervetur rogamus D. VIII. Ut antiquitas ſer- *centur*
vetur rogamus D. VII. Ut diſciplina ſervetur rogamus D. V. Ut Canones cuſ-
todiantur rogamus D. VII. Ut in præſumptoribus vindicetur rogamus D. VII.
Ordinatio Apoſtolica inlibata ſervetur D. VIII. Exaudi Chriſte, Hilario vita
D. V. Dignus Papa, Dignus Doctor D. VIII.

Hilarius Epiſcopus dixit. Acceptis quæ recitata ſunt de omnibus, nunc, Fra- *Sententiæ E-*
tres, ſpeciales ſententias, Deo vobis inſpirante, depromite. Maximus Epiſcopus *piſcoporum.*
Eccleſiæ Tauritanæ dixit. In cuſtodiendis omnibus, quæ ad ſacras ordinationes
pertinent, diſciplinis melius ſententiæ meæ profeſſionem * denuncio, nihil a me *Al. * devoveo*
unquam eorum, quæ prohibita ſunt, eſſe faciendum. De reliquis cenſeo ut quiſ-
quis talia fecerit, aut detecta in Eccleſiis reſecare noluerit, noverit ſe graves cau-

ſas in Apoſtolicæ Sedis judicio redditurum: in quo illi neceſſe erit ſubire ſententiam. Ingenuus Epiſcopus Ebroduenſis dixit: Mihi quoque eadem de omnibus partibus ſententia eſt, qua me ipſe conſtringo, ne quid a me unquam de his, quæ ſunt interdicta, tentetur, quia novi ſtatum, & profeſſionem meam. De cæteris etiam cenſeo, ut quiſquis ſtatutorum tranſgreſſor extiterit, ſciat ſe Eccleſiaſticæ regulæ laqueis innodari, & reatum Apoſtolicæ Sedis incurrere. * Paulus Epiſcopus Aquæ vivæ dixit: Ego quoque ſimili me lege conſtingo, & de cæteris, qui tranſgreſſores fuerint, pariter cenſeo, ne eis ſine periculo ſui quicquam tale tentare liceat, quod merito debeat vindicari. Primus Epiſcopus Eccleſiæ Atellanæ dixit: Hoc & ego cenſeo obſervandum. Palladius Epiſcopus Eccleſiæ Salapinæ dixit: Nihil me contra diſciplinam Eccleſiaſticam, vel Statuta Sanctorum Canonum facturum eſſe polliceor. Tiberius Epiſcopus Eccleſiæ Sabinenſis dixit: Profiteor me Statuta Sedis Apoſtolicæ in omnibus cuſtodire, & ſi in Eccleſia mea Clericorum aliquem contra præcepta Sanctorum Canonum deprehendero aut mulierem duxiſſe, aut duas habere uxores, ab Eccleſiaſtico officio ſeparari. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt: Sententias fratrum omnes ſequimur, omnes confirmamus, & obſervandas eſſe decernimus.

** Supra Paulinum*

Exaudi, Chriſte, Hilario vita. Dictum eſt VI. Quæ male admiſſa ſunt, per te corrigantur. D. VIII. Quod non liceat, non fiat. D. VIII.

Hilarius Epiſcopus Eccleſiæ urbis Romæ Synodo præſidens dixit: Quoniam præſentis definitionis formam, quæ ſecundum Sanctorum eſt Statuta ſententiam, in omnium Eccleſiarum notitiam pervenire decernimus: ne cuiquam pro ſui poſſit ignoratione licere, quod non licet, edere geſta notariorum ſollicitudo curabit.

PRÆCEPTUM SUPER HIS.

Hilarius Epiſcopus Aſcanio, & univerſis Epiſcopis Tarraconenſis Provinciæ.

POSTQUAM literas veſtræ dilectionis accepimus, quibus præſumptiones Sylvani Epiſcopi Calagurenſium Eccleſiæ retundi petiſtis, & rurſum Vercenonenſium quæritis nimis inlicita vota firmari, Honoratorum, & Poſſeſſorum Tyriaſſonenſium, * Aſcantenſium, Calaguritanorum, Varegenſium * Tritinſium, Levienſium, & Verovifcenſium civitatis cum ſubſcriptionibus diverſorum literas nobis conſtat ingeſtas, per quas id, quod de Sylvano querela veſtra depromſetat, excuſabant. Sed reprehenſione juſtiſſima eorum pariter * juſta allegatio non carebat, quia præter conſcientiam Metropolitani, fratris & Coëpiſcopi noſtri Aſcanii, nonnullis civitatibus ordinatos claruit Sacerdotes. Unde quoniam quicquid ab alterutra parte eſt indicatum, omni videmus perverſitate confuſum, temporum neceſſitate perſpecta, hac ratione decernimus ad veniam pertinere quod geſtum eſt, ut nihil deinceps contra præcepta beati Apoſtoli, nihil contra Nicænorum Canonum conſtituta tentetur. Hoc autem primum juxta eorundem Patrum regulas volumus cuſtodiri: ut nullus præter notitiam, atque conſenſum fratris Aſcanii Metropolitani aliquatenus conſecretur Antiſtes, quia hoc & vetus ordo tenuit, hoc trecentorum decem & octo Sanctorum Patrum definivit authoritas, cui quiſquis obvias tetenderit manus, eorum ſe conſortio fatetur indignum, quorum præceptionibus reſultarit, in quorum contumeliam a ſuperbo Spiritu etiam pars illa contemnitur, * quæ veretur, ne quis relicta Eccleſia ſua ad alteram tranſire præſumat. Quod nimis improbe conniventibus, & ut, doleatur gravius, vobis * adſerentibus, Irenæus Epiſcopus conatur admittere: qui noſtra authoritate revocari cupitis, quos maxime de rebus inlicitis magna indignatione probatis accendi. Lectis ergo in conventu fratrum, quos natalis mei feſtivitas congregarat, literis veſtris, quæ de ordinandis Epiſcopis ſecundum Statuta Canonum, vel prædeceſſorum meorum decreta ſunt, prolata ſententia geſtorum, quæ pariter diteximus, tenorem diſceris. Unde remoto ab Eccleſia Vercenonenſi, atque ad ſua remiſſo Irenæo Epiſcopo, ſedatis per Sacerdotalem modeſtiam voluntatibus, quæ per ignorantiam Eccleſiaſticarum legum deſiderant, quod non

*Al. * Caſcantenſium*
*Al. * Tiriinſium*
*Al. * iſta allegatione*
1. q. 7. c. Quoniam quicquid.
Nic. Conc. c. 4. & 6.
** Forte qua vetatur Sardic. Conc. c. 1. & 2.*
*Al. * querentibus*
Natalis Papæ.
7. q. 1. c. Remoto.

licet obtinere: talis protinus de Clero proprio Vercenonenſibus Epiſcopus ordinetur, qualem te præcipue frater Aſcani oporteat eligere, & decet conſecrare. Ne ſi ſimiliter forte factum fuerit, non ſine objurgatione tui maxime nominis retundat noſtra præceptio, quod in injuriam Dei, a quo ſpecialiter Sacerdotalium eſt gratia dignitatum, didicerimus admiſſum, nec Epiſcopalis honor hæreditarium jus putetur, quod nobis ſola Dei noſtri benignitate Chriſti confertur. Ordinatos ergo nunc Epiſcopos, qui licet dum te ignorante provecti ſunt, cum ſuis authoribus meruerint ſubmoveri, hac ratione firmamus, ſi non Viduarum mariti fuerint, & in unius Virginis nuptiis, ac vota convenerint, ſicut & legalia conſtituta præcipiunt dicendo, Sacerdos Virginem uxorem accipiat, non Viduam, non repudiatam, ſecundum quod etiam beatus Apoſtolus Paulus magiſter gentium, de his, qui fieri deſiderant Sacerdotes, propria inſtitutione non tacuit dicens, Unius uxoris virum; cujus tenore ſententiæ ita informati eſſe debetis, ut inter cætera, quæ cavenda ſunt, hæc ſtudeatis præcipue cuſtodire quæ cognoſcitis ante univerſa mandari. In quibus etiam proſpiciendum eſt, ne duo ſint in una Eccleſia Sacerdotes, nec literarum ignarus, aut carens aliqua parte membrorum, vel etiam ex pœnitentibus aliquis ad ſacrum miniſterium prorſus ſinatur accedere. Nec tantum putetis petitiones valere populorum, ut cum his parere cupitis, voluntatem Dei noſtri quæ nos peccare prohibet, deſeratis: cujus indignatio ex hoc gravius commovetur, quia benignitas ejus, dum fiunt inlicita per eos, qui ſunt interpretes placationis, offenditur. Ut autem omnia ſecundum hæc, quæ ſcripſimus, corrigantur, præſentes literas Trajano Subdiacono noſtro veniente direximus. Quod ſi Irenæus Epiſcopus ad Eccleſiam ſuam, depoſito improbitatis ambitu, redire neglexerit, quod ei non judicio, ſed humanitate præſtabitur, removendum ſe ab Epiſcopali conſortio eſſe cognoſcat. Dat. IV. Kal. Januari. Baſilico & Herminerico VV. CC. Conſſ.

Levit. 21. *Ezech. 44.* *1. Tim. 3.* *Sacerdotes* [i]. *Epiſcopi.*

Expliciunt Decreta Papæ Hilarii.

PLATINA DE SIMPLICIO PAPA.

SIMPLICIUS *patria Tiburtinus, patre Caſtino, imperante Leone ſecundo, & Zenone fuit. Hic vir ſanctiſſimus has dedicavit Baſilicas. Baſilicam Stephani Protomartyris in Cœlio monte, Baſilicam Andreæ Apoſtoli non longe à templo Sanctæ Mariæ majoris, in qua adhuc veſtigia quædam antiquitatis apparent. Aliam item Baſilicam Stephani apud Sanctum Laurentium, Baſilicam quoque Vivianæ Martyris ad Palatium Licinianum, ubi corpus virginis repoſitum eſt. Hebdomadas quoque inſtituit, ut Presbyteri tum ad Petri, tum ad Pauli, tum ad Laurentii Martyris templa viciſſim manerent propter pœnitentes, & baptiſmum requirentes. Urbem præterea Presbyteris in quinque regiones diviſit. Prima erat Petri, ſecunda Pauli, tertia Laurentii, quarta Joannis Lateranenſis, quinta Sanctæ Mariæ majoris. Inſtituit poſtremo, ne Clericus ullus poſſeſſionem beneficii a Laico recognoſceret, quod poſtea a Gregorio, & aliis Pontificibus confirmatum eſt. Romanam autem Sedem eſſe primam omnium Eccleſiarum declarant Acatii Epiſcopi Conſtantinopolitani, & Timothei viri doctiſſimi ſcripta, quibus rogatur Simplicius Pontifex Maximus, ut Petrum Alexandrinum Epiſcopum, Eutychetis imitatorem Hæreſeos damnet; quod etiam factum eſt, hac conditione tamen, ut pœnitenti tempus aſcriberetur. Cum autem Eccleſiam Romanam non inſtitutis ſolum, verum etiam donis auxiſſet, creaſſetque ex ordine ſacrorum Presbyteros octo, & L. Diaconos XI. Epiſcopos ſex & LXXX. moritur, ac ſepelitur in Petri Baſilica VI. nonas Martii. Sedit autem annos XV. Men. I. Dies VII.*

Baſilicæ a Simp. dedicatæ. Inſtituta ejus. Rom. Eccleſiam eſſe primam omnium i. præcipuam.

Tituli Decretorum Papæ Simplicii, numero II.

1 NE liceat inlicitas fieri ordinationes.

2 Simplicii ad Equitium, & Severum de non præſumendis inlicitis ordinationibus.

Incipiunt Conſtituta Papæ Simplicii.

Simplicius Epiſcopus Joanni Epiſcopo Ravennati.

Acerrima objurgatio.

SI quis eſſet intuitus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel ſi quid apud te Sacerdotalis modeſtiæ teneretur, nunquam plectibiles perpetrarentur exceſſus, a quibus ſi nullo te paternarum regularum poteras continere præcepto, ſaltem ſanctæ memoriæ prædeceſſoris tui fueras revocandus exemplo: qui cum faciendo Preſbyterum minus deliquiſſet invitum, ſenſerat tamen dignum pro tali uſurpatione judicium. Ubi iſta didiciſti, quæ in fratrem & Coëpiſcopum noſtrum Gregorium, non * electione, ſed invidia perpetraſti? quem inexcuſabili violentia pertrahi ad te paſſus es, atque vexari, ut ei honorem tantum non per animi tranquillitatem, ſed per amentiam, ſicut dicendum eſt, inrogares. Neque enim talia potuiſſent fieri ſanitate conſilii. Nolumus exaggerare, quod geſtum eſt, ne cogamur judicare, quod dignum eſt: nam privilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Sed una nos ratio facit eſſe ſententiæ mollioris, quam maluimus te fratre & Coëpiſcopo noſtro Projecto referente cognoſcere, non noſtris literis propter opprobrium publicare. Nam ſcandalum, cujus author agnoſceris, ita moderatio noſtra compeſcuit, ut frater & Coëpiſcopus meus Gregorius, quem non provectum conſtat eſſe, ſed pulſum, nullam cauſam, ſicut petiit, tecum habiturus Mutinenſem gubernet Eccleſiam, & contubernium ſpiritale, quod ſortiri non oportebat invitum, non recuſet amplecti: cui ſi quid negotii forſitan emerſerit, noſtrum ab eo, vel contra eum petatur examen. Neceſſitatibus etiam, quas faciente te compellitur ſuſtinere, hac definitione conſulimus, ut refuſo prædio, quod ante annum ſibi datum eſſe commemorat, atque ad Eccleſiam Ravennatem reverſo, poſſeſſio in Bononienſi xxx. ſolidorum redditum liberorum ſine dubitatione tradatur, in eodem ſcilicet vitæ ejus ſalvo proprietatis jure Ravennatis Eccleſiæ, ad quam poſt prædicti obitum revertetur. Quod ſi non fuerit noſtris paritum conſtitutis, quid poſt tranſgreſſionem maneat contumacem, ipſe perpendis. Denunciamus autem, quod ſi poſthac quicquam tale præſumpſeris, & aliquem ſeu Epiſcopum, ſeu Preſbyterum, ſeu Diaconum invitum facere forte credideris, ordinationes tibi Ravennatis Eccleſiæ, vel Æmilienſis noveris auferendas. Dat. IV. Kal. Junii Severino V. C. Conſſ.

*Al. * elatione*

Moderatio Rom. Pont. contra ſcandalum.

11. q. 2. Denunciamus.

Simplicius Epiſcopus Florentino, & Equitio, & Severo Epiſcopis.

Contra eum qui illicite ordinat Clericos.

RELATIO nos veſtræ dilectionis inſtruxit, & geſtorum ſeries plenius intimavit Gaudentium Auſinienſis Eccleſiæ Sacerdotem contra Statuta Canonum, ac noſtra præcepta ordinationes inlicitas perpetraſſe, quarum illi totam penitus auferri præcipimus poteſtatem. Scripſimus enim ad Severum fratrem & Coëpiſcopum noſtrum, * & ſi neceſſe fuerit, ipſe in ſupradicta, Eccleſia conſideratis Patrum regulis, hoc fungatur officio, quo ille abuſus eſſe convictus eſt: ita ut hi qui inlicite ab eodem ſunt provecti, ab Eccleſiaſticis miniſteriis ſint remoti.

*Al. * ut*

Simul etiam de redditibus Eccleſiæ, vel oblatione fidelium quid deceat neſcienti nihil licere permittat, ſed ſola ei ex his quarta portio remittatur: duæ Eccleſiaſticis fabricis, & erogationi peregrinorum & pauperum profuturæ ab Onagro Preſbytero ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur: ultima * inter Clericos pro ſingulorum meritis dividatur. At vero miniſteria Eccleſiæ, quæ alienata comperimus, reparare præſumptor prædicti fratris compellatur inſtantia: cui etiam in hoc ſpecialiter præcepimus imminere, ut tres illas portiones, quas per triennium dicitur ſibi tantummodo vendicaſſe, reſtituat. Dat. XIII. Kal. Decemb. poſt Conſulatum Leonis Auguſti.

12. q. 2. De redditibus.

*Al. * inter ſe Clerici*

Expliciunt Conſtituta Papæ Simplicii.

PLATINA

PLATINA DE FELICE III.

FELIX *tertius, patria Romanus, patre Felice Presbytero ex regione Faſciolæ, a Rege Odoacre, qui annis* XIV. *Italiæ imperaverat, uſque ad Theodericum pervenit, qui etſi Ravennam Sedem regni feciſſet, tamen urbem Romam, quoad fieri potuit, exornavit. Nam & ſepulchrum Octavii inſtauravit, & ſpectacula de more exhibuit, & ædificia ac Baſilicas pleraſque reſtituit, nihilque omiſit, quod ad optimum Principem pertineret. Felix autem tum maxime intellexerat Petrum Eutychianum, quem antea diximus ob Hæreſim in exilium pulſum inſtigante Acatio, tunc demum revocatum eſſe. Quare ſanctus Pontifex fraudem ſubeſſe veritus, ex authoritate Sedis Apoſtolicæ, Concilio bene ſentientium approbante, Petrum & Acatium damnat. Poſt annos vero tres cum Zeno fidem faceret hos homines pœnitere, Felix eo miſit Epiſcopos duos, Meſſenum & Vitalem, qui re cognita damnatos abſolverent. Hi itaque Heracleam civitatem ingreſſi, pecunia corrupti, nihil ex ſententia Felicis egere. Unde Pontifex merito indignatus, habita de more Synodo, hos, ut prævaricatores, & ſimoniacos, a communione dejecit. Meſſeno tamen pœnitentia tempus aſcriptum eſt, quia errorem ſuum faſſus eſt, pœnitendique tempus petiit. Idem quoque Felix Baſilicam Sancti Agapeti ædificavit, non longe a Baſilica Laurentii Martyris. Conſtituit item, ut Eccleſiæ nonniſi ab Epiſcopis conſecrarentur. Cum autem ex inſtitutione ſacrorum ordinum, quos in urbe Roma Menſe Decembri bis habuit, Presbyteros octo & viginti, Diaconos quinque, Epiſcopos triginta creaſſet, moritur, & ſepelitur in Pauli Baſilica. Sedis annos* VIII. *Men.* XI. *dies* XVII.

Laus Theodorici Regis.

Felix Petrum & Acatium damnavit.

Opera & conſtituta Felicis.

Tituli Decretorum Papæ Felicis, numero II.

1 CONSTITUTIO Papæ Felicis Africanæ Provinciæ de non rebaptizandis.

2 De modo inquirendi, medendi, diverſamque diverſis pœnitentiam injungendi rebaptizatis ad Eccleſiam redeuntibus.

Incipiunt Conſtituta Papæ Felicis.

Exemplaria geſtorum, quibus allegatum eſt præceptum Papæ Felicis.

FLAVIO Boëtio VI. C. Conſ. Sub die III. Id. Martiarum, in Baſilica Conſtantiniana, reſidente venerabili viro Papa Felice, una cum Candido Tiburtino.

Paſchaſio	*Centumcellæ*
Equitio	* *Metellicani*
Epiphanio	* *Spoleti*
Herennio	*Portuenſi*
Agnello	*Toleſino*
Urbano	*Fulginati*
Martiniano	*Phormiano*
Creſconio	*Tudertino*
Baſilio	*Tollentinati*
Conſtanti	*Aquinati*
Philippo	*Numanati*
Bono	*Oſtienſi*

Al. * Metellicati

Al. * Spillati

Conſtantino	*Trebiati*
Conſtantino	*Capuano*
Severo	*Caſſinati*
Martiano	*Amerino*
Herculio	*Otriculano*
Maximo	*Blerano*
Projectitio	*Tarquinenſi*
Maximino	*Ferennenſi*
Felice	*Antiatino*
Felice	*Anagnino*
Andrea	*Gabinati*
Cypriano	*Nomentano*
Vitale	*Fundano*
Conſtantio	*Sutrino*
Gaudentio	*Foroclodienſi*
Aſterio	*Foronovano*
Victore	
Ruſtico	*& Pardalio Afris*
Petro	*Subauguſtano*
Baſſo	*Ferentinati*
Innocentio	*Mibanati*
Benigno	*Æquævivenſi*
Decio	*Trium tabern.*
Athanaſio	*Albanenſi*
Petro	*Lorenſi*
Feliciſſimo	*Sabinienſi*
Bonifacio	*Veliterno*
Romulo	*Præneſtino*
Donato	

Epiſcopis & Preſbyteris

Ruſtico	*Firmino*
Laurentio	*Unicomalo*
Caſſio	*Petro*
Januario	*Martiano*
Lepido	*Maxentio*
Aſterio	*Petro*
Alexandro	*Redempto*
Laurentio	*Jovino*
Servo dei	*Petro*
Petro	*Juliano*
Petro	*Valente*
Sorano	*Valentino*
Aſterio	*Aſello*
Smaragdo	*Bonifacio*

Paſchaſio	*Felice*
Fulgentio	*Calliſto*
Valentino	*Sebaſtiano*
Andrea	*Petro*
Romano	*Domino*
Caſtino	*Simplicio*
Laurentio	*Canuſio*
Leone	*Eugenio*
Gordiano	*Petro*
Epiphanio	*Epiphanio*
Juſtino	*Felice*
Projectitio	*Bonifacio*
Epiphanio	*Bono*
Servando	*Marcellino*
Urbico	*Paulino*
Petro	*Aſterio*
Paſchaſio	*Aſterio*
Bonifacio	*Petro*
Sixto	*Petro*
Petronio	*Laurentio*
Romano	*Joanne*
Martiniano	*Epiphanio*
Opilione	*Sebaſtiano*
Agapeto	*& Abundantio*

Adſtantibus quoque Diaconibus.

Felix Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ, præſidens Synodo dixit.

COMMUNIS dolor, & generalis eſt gemitus, quod intra Africam rebaptizatos etiam Epiſcopos, Preſbyteros, Diaconoſque cognovimus, quæ res ſine dubio ad veſtræ quoque pervenit notitiam ſanctitatis. De quo quid obſervari debeat, ordinare nos convenit. Proinde ut manifeſta ſit ſuper hoc noſtra ſententia, quæ nobis ſunt viſa, recitentur.

Anaſtaſius Diaconus recitavit.

Sanctitas veſtra univerſis Epiſcopis per diverſas Provincias conſtitutis.

QUALITER in Africanis regionibus aſtutia diaboli ſævierit in populum Chriſtianum atque in id multiplici deceptione proruperit, ut non modo vulgus incautum, ſed ipſos quoque in mortis profunda merſerit Sacerdotes, nullus non orbis ingemuit, nulla terra neſcivit. Unde in grandi mœrore poſiti diſſimulare non poſſumus pereuntium, atque a nobis exigendarum diſcrimen animarum: quapropter competens adhibenda eſt talibus medela vulneribus, ne immatura curandi facilitas mortifera captis peſte nil proſit, ſed ſegnius tractata pernicies reatu non legitimæ curationis involvat pariter ſaucios, & medentes. In primis itaque venientis ad vos, & remedium poſtulantis ſollicite diſcutienda eſt profeſſio, & perſona decepti, ut medela poſſit congruens exhiberi. Et qui ſatisfacturus Deo per pœnitentiam, rebaptizatum ſe legitime doluerit, utrum ad hoc

2. *Cura Sedis Apoſtolicæ etiam pro Africanis.*

Modus curandi & inquirendi circa rebaptizatos.

facinus cucurrerit, an impulſus acceſſerit, requiratur. Sciens, quod ſe decipiat ipſe, qui fallit, nihilque per noſtram facilitatem tribunalis excelſo judicio derogari, cui illa ſunt rata, quæ pia, quæ vera, quæ juſta ſunt, & aliter neceſſitas, aliter tractanda eſt ratio voluntatis. Deterior eſt autem cauſa illius, qui forte pretio ſollicitatus eſt, ut periret. Nihil enim intentatum reliquit inimicus, cui ne de ſua liceat gaudere captura, ſuccurrendum eſt irretitis, & conterendus venantis eſt laqueus, ut in fucatim lamentantibus lapſum tam juſtitiæ moderatione, quam compunctione pietatis ad aulam, quam relinquerant, ſit regreſſus: nec pudeat forſan, aut pigeat indictis jejuniorum, gemituumque temporibus obedire, aut aliis obſervantiæ ſalubrioris obtemperare præceptis, quia humilibus datur gratia, non ſuperbis. Sit ergo ruinæ ſuæ dolore proſtratus, quiſquis in Chriſto fieri quærit erectus, & per diſpenſationis noſtræ miniſterium (quod veſtram ſequi convenit charitatem, nec alicui fas eſt vel velle, vel poſſe tranſcendere) cauſas ejus, qui contra Apoſtolicam doctrinam ad iterationem ſe nimis infauſti baptiſmatis dedidit, vel ejus, qui aliquibus argumentis excuſandum callide proprium putaverit eſſe conſenſum, Sacerdotali vigore, & humanitate tractemus, ut in eis fides (quæ niſi eſt una, jam nulla eſt) adjutorio Domini judicis, ad ſalutem ſine noſtræ properationis offenſione reparetur, quia cum peccatoris a nobis ſatisfactio protrahitur, non præter noſtram laudem, atque lætitiam mens ejus ad veniam purgatior invenitur. Et ideo memineritis hanc ſuper his nos habere ſententiam, ut ſervata diſcretione peccatorum, non eadem cuncti, qui lapſi ſunt, lance penſentur: quoniam majoris caſtigationis eſt exigendus * uſus, cui domus Domini commiſſa fuerit diſciplina.

Vere pœnitentes.

Jacobi 4.

*Al. * uſurum*

Ut ergo ab Eccleſiæ ſummitatibus incoemus, eos quos Epiſcopos, Preſbyteros, vel Diaconos fuiſſe conſtiterit, & ſeu * optantes forſitan, ſeu coactos lavacri illius unici, ſalutariſque claruerit feciſſe jacturam, & Chriſtum, quem non ſolum dono regenerationis, verum etiam gratia percepti honoris induerant, exuiſſe, cum conſtet neminem ad ſecundam unctionem venire potuiſſe, niſi ſe palam Chriſtianum negaverit, & profeſſus fuerit eſſe paganum. Quod cum generaliter ſit in omnibus execrandum, multo magis in Epiſcopis, Preſbyteris, & Diaconibus auditu ſaltem, dictuque probatur horrendum. Sed quia idem Dominus, atque Salvator clementiſſimus eſt, & neminem vult perire, uſque ad exitus ſui diem in pœnitentia, ſi reſipiſcunt, jacere conveniet, nec orationi non modo fidelium, ſed nec Catechumenorum quidem omnimodis intereſſe, quibus communio Laica in morte redhibenda eſt; quam rem diligentius explorare, vel facere probatiſſimi Sacerdotis cura debebit.

De conſecr. diſt. 4. Eos quos.

*Al. * obſtantes*

Paganus fit qui rebaptizatur.

Pœnitentia rebaptizatorum Epiſcoporum.

De Clericis autem, & Monachis, aut Puellis Dei, aut Sæcularibus, ſervari præcipimus hunc tenorem, quem Nicæna Synodus circa eos, qui lapſi ſunt, vel fuerint, ſervandum eſſe conſtituit: ut ſcilicet, qui nulla neceſſitate, nullius rei timore, atque periculo ſe ut rebaptizarentur, Hæreticis impie dediderunt, ſi tamen eos ex corde pœniteat, tribus annis inter audientes ſint, ſeptem vero annis ſubjaceant inter pœnitentes manibus Sacerdotum, duobus etiam ad oblationes modis omnibus non ſinantur, ſed tantummodo popularibus in oratione ſocientur, nec confundatur Deo colla ſubmittere, qui eum non timuit abnegare. Quod ſi, utpote mortales, intra metas præſcripti temporis cœperit vitæ finis urgere, ſubveniendum eſt implorantis, & ſeu ab Epiſcopo, qui pœnitentiam dederit, ſeu ab alio, qui tamen datam eſſe probaverit, aut ſimiliter Preſbytero, viaticum abeunti de ſæculo non negetur.

Pœnitentia Clericorum & Monachorum. Nic. Conc. c. 11.

Pueris autem, quibus, quod adhuc inveſtes ſunt, a pueritate vocabulum eſt, ſeu Clericis, ſeu Laicis, aut etiam ſimilibus Puellis, quibus ignorantia ſuffragatur ætatis, aliquamdiu ſub manus impoſitione detentis, reddenda communio eſt, nec eorum expectanda pœnitentia, quos excipit a coërtione cenſura, quod eſt a nobis proinde conſtitutum, ne hi, quibus in tererni labe contagii plus, minuſve reſtat ad vitam, dum adhuc in pœnitentia ſunt, pœnitenda forte committant. Quod ſi ante præfinitum pœnitentiæ tempus deſpectus a medicis, aut evidentibus mortis preſſus indiciis, recepta quiſquam communionis gratia convaleſcit, ſerve-

Pœnitentia puerorum.

Nic. Conc. c. 13.

mus in eo, quod Nicæni Canones ordinarunt, ut habeatur inter illos, qui in oratione ſola communicant, donec impleatur ſpatium temporis * eiſdem præſtitutum.

*Al. * eidem*

Pœnitentia Catechumenorum. *Nic. Conc. c. 14.*

Nec Catechumenos noſtros, qui ſub tali profeſſione baptizati ſunt, præterimus, quia non eſt cauſa diſſimilis (ſicut iidem Sancti Canones ordinarunt) ejus, qui quolibet modo Chriſtum, quem ſemel confeſſus eſt, abjurarit, tribus annis inter audientes ſint, & poſtea cum Catechumenis permittantur orare, per manus impoſitionem communionis Catholicæ gratiam recepturi.

Pœnitentia coaßrebaptizatorum.

Exceptis ſane tantummodo Epiſcopis, Preſbyteris, Diaconibus, quibus ſolo mortis ſuæ tempore reconciliandum eſſe jam diximus, cæteros ſive Clericos, ſive Monachos vel Monachas, ſeu Laicos, ſexus utriuſque perſonas, quos violentia, & periculis coactos iterationem baptiſmatis ſubiſſe conſtiterit, vel qui aliquo commento hujuſce facinoris piaculis dixerint non teneri, in pœnitentia per triennium durare decernimus, & per manus impoſitionem ad ſocietatem recipi ſacramenti.

Ne rebaptizati Clerici fiant.

Illo per omnia cuſtodito, ne ex his unquam qui in qualibet ætate alibi, quam in Eccleſia Catholica aut baptizati, aut rebaptizati ſunt, ad Eccleſiaſticam militiam prorſus permittantur accedere, quibus ſatis eſſe debet, quod in Catholicorum numerum ſunt recepti, quoniam de ſuo ordine, & communione videbitur ferre judicium, quiſquis hoc violaverit Antiſtitum, vel qui non removerit eum, quem ex his ad miniſterium Clericale obrepſiſſe cognoverit.

Ne ſine literis alibi ſuſcipiatur pœnitens.

Curandum vero maxime, & omni cautela eſt providendum, ne quis fratrum, Coëpiſcoporumque noſtrorum, aut etiam Preſbyterorum in alterius civitate, vel Diœceſi pœnitentem, vel ſub manu poſitum Sacerdotis, aut eum, qui reconciliatum eſſe ſe dixerit, ſine Epiſcopi, vel Preſbyteri teſtimonio, & literis, aut in * parochia Preſbyter, aut Epiſcopus in civitate ſuſcipiat, quod aliqua diſſimulatione neglectum culpam tangit etiam Clericorum, qui in locis, in quibus hoc minus curatum fuerit, commorantur. His itaque rite diſpoſitis, & ad Eccleſiarum veſtrarum notitiam noſtra deliberatione perlatis, parere vos convenit, quibus licet ad animarum reparationem nihil deeſſe videatur, tamen ſi cui novi aliquid, & quod præterire nos potuit, fuerit revelatum, ſecundum beatum Paulum Apoſtolum, tacente priore, fidenter inſinuet, quia Spiritus Sanctus ubi vult ſpirat, maxime, cum ſua cauſa tractatur; nec nos pigebit audire; & ſi qua ſunt omiſſa, non arroganter abnuere, ſed rationabiliter ordinare. Datum Iduum Martiarum Dynamio & Sibirio VV. CC. Conſſ.

*Al. * paecia*

1. Cor. 14. *Joan. 3.*

Expliciunt Papæ Felicis Conſtituta.

PLATINA DE GELASIO PAPA.

GELASIUS, *natione Apher, patre Valerio, eo tempore fuit, quo Theodoricus Clodoveo, ſocero ſuo, Francorum Regi, bellum intulit, quod Alaricum generum, Viſogotthorum Regem, in agro Volgadenſi interfeciſſet, Vaſconiamque occupaſſet. Gelaſius autem Manichæos in urbe deprehenſos exilio damnat, eorumque libros apud Baſilicam divæ Mariæ publice comburit. Inſtante præterea Synodo, cognita Meſſeni pœnitentia, eum, libello prius ſatisfacientem purgatum, Eccleſiæ ſuæ reſtituit. Cum vero intellexiſſet Petri & Acatii ſeditionibus multa flagitia & parricidia in Eccleſiis Græciæ committi, confeſtim eo miſit, qui hos, ſi non ſtatim pœniterent, in perpetuum damnarent. Dedicavit autem Eccleſiam Euphemiæ Martyris in civitate Tiburtina, dedicavit & Baſilicam Sanctorum Nicandri & Eleutherii via Lavicana, & Baſilicam Sanctæ Mariæ via Laurentina in fundo Criſpi vigeſimo ab urbe lapide. Clerum quoque amavit & auxit, pauperes ſemper mira benevolentia & charitate complexus eſt, civitatem Romanam a multis periculis liberavit, maxime vero ab inopia rerum & fame. Hymnos etiam compoſuit, ad imitationem beati Ambroſii: edidit & libros quinque contra Eutychem & Neſtorium; duos item contra Arrium: orationes habuit elegantes & gra-*

Geſta Gelaſii.

Baſilicæ ab eo dedicatæ.

Scripta ejus.

ves. Epiſtolas præterea ad amicos & domeſticos fidei ſcripſit, non minus graves quam doctas, quæ opera in publicis bibliothecis tum legebantur.

Excommunicati a Gel. Principes.

Sunt, qui ſcribunt, Gelaſium excommunicaſſe Anaſtaſium Imperatorem Conſtantinopolitanum Zenonis ſucceſſorem, quod Hæreticis Petro & Acatio faveret. Unde conſtat, Imperatorem, errantem in fide, & monitum, ſi non paruerit, a Pontifice Romano excommunicari poſſe. Eadem authoritate uſus eſt etiam contra Vandalos, eorumque Regem, qui Arriana infecti Hæreſi, Catholicos cruciatibus & ſuppliciis perſequebantur. Poſteaquam autem Presbyteros duos & XXX. Diaconos II. Epiſcopos VII. & LX. creaſſet, moritur, ac ſepelitur in Baſilica beati Petri Apoſtoli XI. Kal. Decembris. Sedit annis IV. Men. VIII. diebus XVII.

Vide diſt. 96. c. Duo ſunt.

Tituli Decretorum Papæ Gelaſii, numero XXVIII.

1 DE Conſtitutis Eccleſiaſticis, pro temporis qualitate moderandis.

2 Ut ubi nulla perurget neceſſitas, Conſtituta Patrum inviolata ſerventur; vel cum defuerint Clerici, de Monachis eligantur.

3 Ut ſi qui de Laicis eliguntur ad Clerum, multo ſollicitius in his, ea quæ de Monachis dicta ſunt, inquirantur.

4 Ut ab Epiſcopis, præceptione Papæ, novæ Baſilicæ dedicentur.

5 Ut nulla * prædia de baptizandis conſignandiſque fidelibus exigantur. Quod ſi qui hoc perpetraverint, honoris ſui periculo ſubjacebunt.

* Lego pretia

6 Ut Preſbyteri modum debitum ſervent, non chriſma conficiant, non conſignent nec præſente quolibet Epiſcopo, niſi jubeantur ab ipſo, vel orare, vel ſedere præſumant, nec Acolythum, vel Subdiaconum faciant.

7 Similiter ut Diaconi menſuram propriam juxta Patrum decreta cuſtodiant.

8 Quod Diaconi in Preſbyterio reſidere non poſſint, nec ſacri corporis prærogationem, præſentibus debent uſurpare Preſbyteris.

9 Quod Apoſtolica Sedes paternos Canones pio ſtudio, devotoque cuſtodiat.

10 Ut præter Paſchale tempus, & Pentecoſten nemo baptizare præſumat, niſi eos tantum, quos ægritudo extrema compulerit.

11 Preſbyterorum, & Diaconorum ordinationes certis celebrari poſſe temporibus.

12 Ut præfixis diebus Virgines conſecrentur.

13 Ut Viduæ non velentur.

14 Ut nullus Præſul vel Eccleſiæ, vel Monaſterii ſervum, aut originarium, nolentibus Dominis, ſub nomine religioſo defendat, honoris & communionis periculum ſubiturus quiſquis hoc perpetrare tentaverit.

15 Ut Clerici nulla negotia inhoneſta, nec turpia lucra ſectentur.

16 Ut nemo literas neſciens, vel aliqua parte corporis minutus, provehatur ad Clerum.

17 De his qui ſeipſos abſcindunt.

18 Quod ad Clerum criminoſi nequeant promoveri, & in Clero po-

ſiti, ſi in aliquibus fuerint inventi flagitiis, a ſuis officiis arceantur.

19 Quod dæmoniis, aliiſque paſſionibus irretitis, miniſteria ſacra tractare non liceat.

20 Quod hi, qui ſe ſacris Virginibus ſociant, & fœdera inceſta commiſcent, communicare non poſſint, niſi forte publicam pœnitentiam geſſerint.

21 Quod Viduæ, ut ſupradictum eſt, non velentur. Et ſi profeſſam continentiam propoſito mutato calcaverint, ipſæ pro ſe rationem ſint * Deo reddituræ.

Al. * Domino

22 Quod ſecunda conjugia ſæcularibus non negentur, quibus tamen ad Clerum minime venire conceditur.

23 Ut ſi quis ſuſceperit Eccleſiæ propriæ deſertorem, & in aliquam provexerit dignitatem, utrique ſententiæ ſubjaceant, quam Canones addixerunt.

24 Quod ſi qui ex Monachis, aut Laicis eliguntur ad Clerum, cum nulla cogit neceſſitas, antiqua in eis debent inſtituta ſervari. Quod ſi probentur ſacram mercati eſſe pretio dignitatem, ab officio deponantur: nam dantem, & accipientem Simonis magi crimen involvit.

25 De ſacris locis noviter inſtitutis quamvis ſuperius dictum ſit, hoc nunc tamen adjicitur, ut nulla Baſilica ſub defunctorum conſtructa nomine dedicetur.

26 Quod nefas ſit fœminas ſacris altaribus miniſtrare, vel aliquid ex his, quæ virorum ſunt officiis deputata, præſumere.

27 Quod in unaquaque Eccleſia, cui Epiſcopus præeſt, tam de redditibus, quam de fidelium oblationibus quatuor debeant fieri portiones, ut una ſit Epiſcopi, alia Clericorum, tertia Pauperum, quarta Eccleſiæ fabricis applicetur.

28 Quod ſi Epiſcopus, Preſbyter & Diaconus, a quocunque Clerico vetacitet fuerit accuſatus, quod adverſus hæc conſtituta fecerit, poteſt ſine dubitatione percelli, ſui etiam honoris periculum Epiſcopus ſubiturus, ſi hæc omnia Eccleſiæ noſcenda tacuerit.

Incipit Epiſtola Papæ Gelaſii.

Papæ Gelaſii generale decretum ad omnes Epiſcopos de inſtitutis Eccleſiaſticis moderate pro temporis qualitate diſpoſitis.

CAP. I.

Al. * diſpoſitione Gra. diſpenſatione 1. q. 7. neceſſaria

NEceſſaria rerum * diſputatione conſtringimur, & Apoſtolicæ Sedis moderamine convenimur ſic Canonum paternorum decreta librare, & retro Præſulum, deceſſorumque noſtrorum præcepta metiri: ut quæ præſentium neceſſitas temporum reſtaurandis Eccleſiis relaxanda depoſcit, adhibita conſideratione diligenti, quantum poteſt fieri, temperemus: quo nec in totum formam veterum videamur excedere regularum, & * reparandis militiæ Clericalis officiis, quæ per diverſas Italiæ partes ut belli, famiſque conſumpſit incurſio, ut in multis Eccleſiis (ſicut fratris & Coepiſcopi noſtri Joannis Ravennatis Eccleſiæ Sacerdotis fre-

* Forte in

quenti relatione comperimus) uſquequaque deficiente ſervitio * Miniſtrorum, niſi remittendo paulipſer Eccleſiaſticis promotionibus antiquitus intervalla præfixa remaneant: ſine quibus adminiſtrari nequeant ſacris Ordinibus Eccleſiæ funditus deſtitutæ, atque in plurimis locis per inopiam competentis auxilii ſalutare ſubſidium redimendarum deſit animarum, noſque magno reatu, ſi tanto * coartante periculo, non aliquatenus conſulemus, innecti.

Al. * *miniſteriorum*

Al. * *cohortante*

Ut ubi nulla perurget neceſſitas, conſtituta Patrum inviolata ſerventur, vel cum defuerint Clerici, de Monachis eligantur.

CAP. II.

Diſt. 55. c. Priſcis.

PRiſcis igitur pro ſui reverentia manentibus conſtitutis, quæ, ubi nulla vel rerum, vel temporum perurget anguſtia, regulariter convenit cuſtodiri, eatenus Eccleſiis, quæ vel cunctis ſunt privatæ Miniſtris, vel ſufficientibus uſque adeo deſpoliatæ ſervitiis, ut plebibus ad ſe pertinentibus divina munera ſupplere non valeant, tam inſtituendi, quam promovendi Clericalis obſequii ſic ſpatia diſpenſanda concedimus, ut ſi quis etiam de religioſo propoſito, & diſciplinis monaſterialibus eruditus ad Clericale munus accedat, in primis ejus vita præteritis acta temporibus inquiratur: ſi nullo gravi facinore probatur infectus, ſi ſecundam non habuit fortaſſis uxorem, nec a marito relictam ſortitus oſtenditur: ſi pœnitentiam publicam fortaſſis non geſſit, nec ulla corporis parte vitiatus apparet: ſi ſervili, aut originariæ non eſt conditioni obnoxius: ſi curiæ jam probatur nexibus abſolutus: ſi aſſecutus eſt literas, ſine quibus vix fortaſſis Oſtiarii poſſit implere miniſterium; ut ſi his omnibus, quæ ſunt prædicta, fulcitur, continuo Lector, vel Notarius, aut certe Defenſor effectus poſt tres menſes exiſtat Acolythus, maxime ſi huic ætas etiam ſuffragatur: ſexto menſe Subdiaconi nomen accipiat: ac ſi modeſtæ converſationis, honeſtæque voluntatis exiſtit, nono menſe ſit Diaconus: completoque anno ſit Presbyter; cui tamen, quod annorum fuerant interſtitia conlatura, ſancti propoſiti ſponte ſuſcepta doceatur præſtitiſſe devotio.

Qualis Monachus poteſt fieri Clericus.

Diſt 77. Si quis de religioſo. cum c. ſeq.

Tempora promotionis ejus.

Ut ſi qui de Laicis eliguntur ad Clerum, multo ſollicitius hæc, quæ ſuperius dicta ſunt, inquirantur, & ſuper ſtatutos gradus, quibus explentur, ſex menſes adjiciendi ſunt, ut poſt annum & ſex menſes Preſbyteri de Laicis, ſi neceſſitas exegerit, ordinentur.

CAP. III.

Diſt. 77. c. ſi. §. Si vero Laicus.

SI vero de Laicis quiſpiam Eccleſiaſticis eſt adgregandus officiis, tanto ſolicitius in ſingulis, quæ ſuperius comprehenſa ſunt, hujuſmodi decet examinari perſonam, quantum inter mundanam, religioſamque vitam conſtat eſſe diſcriminis; quia utique convenientia Eccleſiæ miniſteria reparanda ſunt non inconvenientibus meritis ingerendi: tantoque magis, quod ſacris aptum poſſit eſſe ſervitiis, in eorum quærendum eſt inſtitutis, quanto de tempore, quo fuerant hæc adſequenda, decerpitur: ut morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior conſuetudo non contulit: ne per occaſionem ſupplendæ penuriæ Clericalis vitia potius divinis cultibus intuliſſe, nec legitimæ familiæ confutemur procuraſſe compendia, quorum promotionibus ſuper anni metas ſex menſes nihilominus ſubrogamus: quoniam, ſicut dictum eſt, diſtare convenit inter perſonam divino cultui deditam, & de Laicorum converſatione venientem. Quæ tamen eatenus indulgenda credidimus, ut illis Eccleſiis, quibus infeſtatione bellorum vel nulla pœnitus, vel exigua remanſerunt miniſteria, renoventur. Quatenus his Deo propitio reſtitutis in Eccleſiaſticis gradibus ſubrogandis, Canonum paternorum vetus forma ſervetur, nec contra eos ulla ratione prævaleat, quod pro accedentis defectus remedio providetur, non adverſus ſcita majorum nova lege proponitur, cæteris Eccleſiis ab hac occaſione ceſſantibus, quas non ſimili clade vaſtatas priſtinam faciendis ordinationibus convenit tenere ſententiam, qua magis hac opportunitate commoniti

Cauſa diſpenſatio.

niti obſervantiam venerandorum Canonum propenſius delegamus, ſingulorum graduum conſcientias admonentes, ne * inlicitos protumpere moliantur exceſſus.

* Addo in

Diſt. 10. c. Non confidat.

Nec fas eſſe confidat quiſque Pontificum bigamos, aut conjugia ſortientes ab aliis derelicta, ſive quoſlibet poſt pœnitentiam, vel ſine literis, vel corpore vitiatos, vel conditionarios, aut curiæ, publicarumque rerum nexibus implicatos, aut paſſim nulla temporis congruentis expectatione diſcuſſos divinis ſervituros applicare myſteriis, neque pro ſuo libito jura ſtudeant aliena pervadere abſque Sedis Apoſtolicæ juſta diſpoſitione mandante.

Ut ab Epiſcopis præceptione Papæ novæ Baſilicæ dedicentur.

CAP. IV.

De conſecrat. Diſt. 1. Baſilicas.

BAſilicas noviter inſtitutas, non petitis ex more præceptionibus, dedicare non audeant, non ambiant ſibimet vindicare Clericos poteſtatis alienæ.

Ut nulla prædia de baptizandis, conſignandiſque fidelibus exigantur: quod ſi qui perpetrare fuerint deprehenſi, honoris ſui ſint periculum ſubituri.

CAP. V.

1. q. 1. c. Baptizandis.

BAptizandis, conſignandiſque fidelibus pretia nulla præfigant, nec illationibus quibuſlibet impoſitis exagitare cupiant renaſcentes, quoniam quod gratis accipimus, gratis dare mandamur. Et ideo nihil a prædictis prorſus exigere moliantur, quo vel paupertate cogente deterriti, vel indignatione revocati redemptionis ſuæ cauſas adire deſpiciant: certum habentes, quod qui prohibita deprehenſi fuerint admiſiſſe, vel commiſſa non potius ſua ſponte correxerint, periculum ſubituri proprii ſint honoris.

Matth. 10.

Ut Presbyteri modum debitum ſervent, non Chriſma conficiant, non conſignent, nec præſente quolibet Epiſcopo, niſi jubeantur ab ipſo, vel orare, vel ſedere præſumant, nec Acolythum, vel Subdiaconum faciant.

CAP. VI.

NEc minus etiam Preſbyteros, ultra ſuum modum tendere prohibemus, nec Epiſcopali faſtigio debita, ſibimet audacter adſumere: non conficiendi Chriſmatis, non conſignationis Pontificalis adhibendæ ſibimet arripere facultatem: non præſente quolibet Antiſtite, niſi fortaſſe jubeantur, vel orationis vel actionis ſacræ ſuppetere ſibi præſumant licentiam, neque ſub ejus aſpectu, niſi jubeantur, aut ſedere præſumant, aut venerabilia tractare myſteria: nec ſibi meminerint ulla ratione concedi, ſine ſummo Pontifice, Subdiaconum, vel Acolythum jus habere faciendi: nec prorſus addubitent, ſi quicquam ad Epiſcopale miniſterium ſpecialiter pertinens ſuo motu putaverint exequendum, continuo ſe Preſbyterii dignitate, & ſacra communione privari. Quod fieri neceſſe eſt, cenſemus, ſi eorum Præſule deferente, hujuſmodi fuerit prævaricatio comprobata, nec ipſo eorum Epiſcopo a culpa conniventiæ, & ultione vacaturo, ſi immoderata facientes diſſimulaverit vindicare.

Diſt. 95. c. Preſbyteros.

Similiter ut Diaconi menſuram propriam juxta Patrum decreta cuſtodiant.

CAP. VII.

DIaconos quoque propriam conſtituimus ſervare menſuram, nec ultra tenorem paternis Canonibus deputatum quippiam tentare permittimus: nihil eorum ſuo miniſterio penitus applicare, quæ primis ordinibus proprie decrevit antiquitas. Abſque Epiſcopo, vel Preſbytero baptizare non audeant, niſi prædictis fortaſſis officiis longius conſtitutis neceſſitas extrema compellat, quod & Laicis Chriſtianis facere plerumque conceditur.

Nic. Conc. c. 18.

Quod Diaconi in Presbyterio reſidere non poſſint, nec cum tractatus habetur Eccleſiaſticus, nec ſacri corpo-

ris prærogationem, præſentibus debeant uſurpare Presbyteris.

CAP. VIII.

NOn in Preſbyterio reſidere, cum divina celebrantur, vel Eccleſiaſticus habetur quicunque tractatus, ſacri corporis prærogationem ſub conſpectu Pontificis, ſeu Preſbyteri, niſi his abſentibus, jus non habeant exercendi. Cum enim decreta venerabilium ſanctionum nos quoque magnopere cuſtodire nitamur, ac ſine eorum diſpendio etiam illa, quæ pro alicujus utilitatis fortaſſe compendio videantur, laxanda dicamus.

Quod Apoſtolica Sedes paternos Canones pio ſtudio, devotoque cuſtodiat.

CAP. IX.

Authoritas Canonum & Sedis Apoſtolicæ.

*Al. * Domino*

CUmque nobis contra ſalutarium reverentiam regularum cupiamus temere nihil licere, & cum Sedes Apoſtolica ſuper his omnibus favente * Deo, quæ paternis Canonibus ſunt præfixa, pio, devotoque ſtudeat tenere propoſito, ſatis indignum eſt quemquam vel Pontificum vel Ordinum ſubſequentium hanc obſervantiam refutare, quam beati Petri Sedem & ſequi videat, & docere: ſatiſque conveniens ſit, ut totum corpus Eccleſiæ in hac ſibimet obſervatione concordet, quam illic vigere conſpiciat, ubi Dominus Eccleſiæ totius poſuit principatum. Dicente autem ſcriptura, Ordinate in me charitatem, & item, Omnia cum ordine fiant, atque iterum Pſalmiſta prædicante, Circundate Sion, & complectimini eam, narrate in turribus ejus, ponite corda veſtra in virtute ejus, & diſtribuite gradus ejus, ut enarretis in progenie altera, quoniam hic eſt Deus Deus noſter in æternum, & ipſe reget nos in ſæcula. Hic procul dubio, qui in Eccleſiaſticarum narratur altitudine dignitatum, & in cujus virtute bonis operibus corda ponenda ſunt, gradibus utique diſtributis cunctis Deus noſter, & rector populis prædicandus eſt Chriſtianis, ubi nemo ſibimet aliquid æſtimet imminutum: cum & de uniuſcujuſque gradus perfectione nil deperit, & convenienter retinendo, quod cæleſti diſpenſatione conlatum eſt, pariter nobis & cognoſcibilem Deum fieri, & tribuit eſſe rectorem. Nam & ſi quid indulgetur de temporum quantitate moribus * adgregati, & ſtrenuitate penſatur, ſi vitæ * jam propoſito continetur, quod protelata fuerat ætate curandum, dummodo nullatenus diſſimulata ſubripiant: quorum quodlibet ineſſe claruerit merito Clericalibus infulis reprobabilem * conſtat eſſe perſonam. Etſi illa nonnunquam ſinenda ſunt, quæ ſi cæterorum conſtet integritas, ſola nocere non valeant: illa tamen ſunt magnopere præcavenda, quæ recipi ſine manifeſta decoloratione non poſſunt. Et ſi ea ipſa, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum, temporumque cogit intuitus, vel accelerataæ proviſionis reſpectus excuſat: quanto magis illa nullatenus mutilanda ſunt, quæ nec ulla neceſſitas, nec Eccleſiaſtica prorſus extorquet utilitas?

Can. 2. 1. Cor. 14. Pſal. 47.

** Forte adgregatur*

*Al. * etiam*

*Al. * convincat*

2. q. 7. c. Et ſi illa.

Ut præter Paſchale tempus, vel Pentecoſten nemo baptizare præſumat, niſi omnes tantum, quos ægritudo extrema compulerit.

CAP. X.

BAptizandi ſibi quiſpiam paſſim quocunque tempore nullam credat ineſſe fiduciam, præter Paſchale feſtum, & Pentecoſten venerabile ſacramentum, excepto duntaxat graviſſimi languoris incurſu, in quo verendum eſt, ne morbi creſcente periculo ſine remedio ſalutari fortaſſis ægrotans exitio præventus abſcedat.

De conſecrat. Diſt. 4. Baptizandi.

Presbyterorum, & Diaconorum ordinationes certis celebrare temporibus.

CAP. XI.

ORdinationes etiam Preſbyterorum, Diaconorumque niſi certis temporibus, & diebus exercere non debeant, id eſt primi, & quarti menſis jejunio ſeptimi & decimi: ſed etiam quadrageſimalis initii, ac mediana quadrageſimæ die, ſabbati jejunio circa veſperam noverit celebrandas. Nec cujuſlibet utilitatis * ſeu Preſbyterum, ſeu Diaconum his præferre, qui ante ipſos fuerint ordinati.

Diſt. 75. c. ſi.

** Addo cauſa*

Ut præfixis diebus Virgines ſacræ velentur.

CAP. XII.

20. q. 1. Devotis.

DEvotis quoque Virginibus, niſi aut in Epiphaniorum, aut in albis Paſchalibus, aut in Apoſtolorum natalibus ſacrum minime velamen imponant: niſi forſitan, ſicut de baptiſmate dictum eſt, gravi languore correptis ne ſine hoc munere de ſæculo exeant, implorantibus non negetur.

Ut viduæ non velentur.

CAP. XIII.

VIduas autem velare Pontificum nullus attentet: quod nec authoritas Divina delegat, nec Canonum forma præſtituit. Non eſt ergo penitus uſurpandum, eique ſic Eccleſiaſtica ſunt inferenda præſidia, ut nihil committatur inlicitum.

Ut nullus Præſul vel Eccleſiæ, vel Monaſterii ſervum, aut originarium, nolentibus Dominis, ſub nomine religioſo defendat: honoris & communionis periculum ſubiturus quiſquis hoc perpetrare tentaverit.

CAP. XIV.

Diſt. 54. Generalis.

GEneralis etiam querelæ vitanda præſumptio eſt, qua propemodum cauſantur univerſi paſſim ſervos, & originarios Dominorum jura poſſeſſionemque fugientes ſub religioſæ converſationis obtentu vel ad Monaſteria ſeſe conferre, vel ad Eccleſiaſticum famulatum, cohibentibus quoque Præſulibus indifferenter admitti. Quæ modis omnibus eſt amovenda pernicies: ne per Chriſtiani nominis inſtitutum aut aliena pervadi, aut publica videatur diſciplina ſubverti. Præcipue, cum nec ipſam miniſterii Clericalis hac obligatione fuſcari conveniat dignitatem, cogaturque pro ſtatu militantium ſibi, conditioneque jurgari, aut videri (quod abſit) obnoxia quibus ſollicita competenter interdictione prohibitis. Quiſquis Epiſcopus, Preſbyter, Diaconus, vel eorum, qui Monaſteriis præeſſe noſcuntur, bujuſmodi perſonas apud ſe tenentes non reſtituendas patronis, aut deinceps vel Eccleſiaſticæ ſervituti, vel religioſis congregationibus putaverint applicandas, niſi voluntate forſitan Dominorum ſub ſcripturæ teſtimonio primitus abſolutas, aut legitima tranſactione conceſſas: periculum ſe honoris proprii non ambigant, communioniſque ſubituros, ſi * ſuper hac re cujuſquam vera nos querela pulſaverit. Magnis quippe ſtudiis ſecundum beatum Apoſtolum præcavendum eſt, ne fides, & diſciplina Domini blaſphemetur.

Al. * ſub

Rom. 14. 1. Timoth. 6.

Ut Clerici nullas negotiationes inhoneſtas, & turpia lucra ſectentur.

CAP. XV.

Diſt. 88. Conſequens.

COnſequens fuit, ut illa quoque, quæ de Piceni partibus nuper ad nos miſſa relatio nunciavit, non prætereunda putaremus, id eſt plurimos Clericorum negotiationibus inhoneſtis, & lucris turpibus imminere, nullo pudore cernentes Evangelicam lectionem, quia ipſe Dominus negotiatores e templo verberatos flagellis aſſeritur expuliſſe. Nec Apoſtoli verba recolentes, quibus ait, Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus. Pſalmiſtam quoque David ſurda diſſimulantes aure cantantem. Quoniam non cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini. Proinde hujuſmodi aut ab indignis poſthac quæſtibus noverint abſtinendum, & ab omnibus cujuſlibet negotiationis ingeniis, cupiditateque ceſſandum, aut in quocunque gradu ſint poſiti, mox a Clericalibus officiis abſtinere cogantur, quoniam domus Dei domus orationis & eſſe debet, & dici: ne officina negotiationis, & ſpelunca potius ſit latronum.

Matth. 21. Joan. 2. 2. Timoth. 2.

Pſal. 70.

14. q. 4. Clerici ab indignis.

Luc. 19. Eſa. 56.

Ut nemo literas neſciens, vel aliqua parte corporis imminutus, promoveatur ad Clerum.

CAP. XVI.

Diſt. 36. c. Illiteratos.

ILliteratos quoque, & nonnulla parte corporis imminutos ſine ullo reſpectu ad Eccleſiaſticum didicimus venire ſervitium, quod ſimul antiqua traditio, & Apoſtolicæ Sedis vetus forma non te-

Levit. 21. cipit, quia nec literis carens ſacris eſſe poteſt aptus officiis, & vitioſum nihil Deo prorſus offerri legalia præcepta ſanxerunt. Itaque de cætero modis omnibus hæc vitentur, nec quiſquam talis ſuſcipiatur in Clerum. *1. q. 7. Si qui vel propria.* Si qui vero vel temeritate propria, vel incuria Præſidentium tales ante ſuſcepti ſunt, in his, quibus conſtituti ſunt locis eatenus perſeverent, ut nihil unquam promotionis arripiant, ſatiſque habeant, hoc ipſum ſibi pro nimia miſeratione permiſſum.

De his qui ſeipſos abſcindunt.

CAP. XVII.

Nic. c. 1. DE his autem, qui ſemetipſos abſcinderint paterni Canones evidenter ſequenda poſuerunt, quotum tenorem ſufficiet indidiſſe. Dicunt enim talia perpetrantes, mox ut agniti fuerint, a munere Clericali debere ſecludi, quod modis omnibus cuſtodire nos convenit, quia fas eſſe nulli ſuppeditat, præter illa quicquam, quæ memorabilis decreverit forma, cenſere.

Quod ad Clerum criminoſi nequeant promoveri, & in Clero poſiti, ſi in aliquibus fuerint inventi criminibus, a ſuis officiis arceantur.

CAP. XVIII.

1. Tim. 5. COmperimus etiam horrendis quibuſdam criminibus implicatos, tota diſcretione ſubmota, non ſolum de factis atrocibus neceſſariam pœnitudinem non habere, ſed nec aliqua correptione penitus ſuccedente ad Divinum miniſterium, honoremque contendere. Nonnullos autem in ipſis ordinibus conſtitutos gravibus delinquentes facinoribus non repelli: *Nic. Conc. c. 9. & 10.* cum & Apoſtolus clamet, Nemini cito manus imponendas: neque communicandum peccatis alienis, & majorum veneranda conſtituta pronuncient, hujuſmodi, etiam ſi forte ſubrepſerint, tam qui ante peccaverunt, detectos oportet depelli, quam ſacræ profeſſionis oblitos, prævaricatoreſque ſancti propoſiti procul dubio ſubmovendos.

Quod Dæmoniis, aliiſque paſſionibus irretitis miniſteria ſacra tractare non liceat.

CAP. XIX.

Diſt. 33. c. Uſque adeo. USque adeo ſane comperimus illicita quæque prorumpere, ut Dæmoniis, ſimilibuſque paſſionibus irretitis miniſteria ſacroſancta tractare tribuatur, quibus ſi hoc opere poſitis aliquid propriæ neceſſitatis occurrat, quis de ſua fidelium ſalute confidat, ubi miniſtros ipſos curationis humanæ tantæ perſpexerit calamitate vexari? *Rom. 14. 1. Corinth. 8. Levit. 22.* Atque ideo neceſſario removendi ſunt, ne quibuſlibet, pro quibus Chriſtus eſt mortuus, ſcandalum generetur infirmis. Poſtremo ſi corpore ſauciatum fortaſſis, aut debilem nequaquam ſancta contingere lex divina permiſit, quanto magis doni cœleſtis diſpenſatores eſſe non convenit, quod eſt deterius, mente perculſos?

Quod hi, qui ſe ſacris Virginibus ſocIant, & fœdera inceſta commiſcent, communicare non poſſint, niſi forte publicam pœnitentiam geſſerint.

CAP. XX.

VIrginibus ſacris temere ſe quoſdam ſociare cognovimus, & poſt dicatum Deo propoſitum inceſta fœdera, ſacrilegaque miſcere: quos protinus æquum eſt a ſacra communione detrudi, & niſi per publicam, probatamque pœnitentiam omnino non recipi: *ſed tamen his viaticum de ſæculo tranſeuntibus, ſi tamen pœnituerint, non negetur. *Al. * aut his certe*

Quod Viduæ, ut ſupradictum eſt, non velentur; & ſi profeſſam continentiam propoſito mutato calcaverint, ipſæ pro ſe rationem Deo pro ſuis ſint actibus redditura.

CAP. XXI.

27. q. 1. De viduis. NAm de Viduis ſub nulla benedictione velandis, ſuperius *latius duximus differendum, quæ ſi propria voluntate profeſſam priſtini conjugii caſtitatem mutabili mente calcaverint, periculi earum intererit, quali Deum de- *Al. * Late*

beant ſatisfactione placare. Sicut enim, ſi ſe forſitan continere non poterant, [1. Timoth. 5.] ſecundum Apoſtolum nullatenus nubere vetabantur, ſic habita ſecum deliberatione promiſſam Deo pudicitiæ fidem debuerunt cuſtodire. Nos autem nullum talibus laqueum debemus injicere, ſed ſolas adhortationes præmii ſempiterni, pœnaſque proponere Divini judicii: ut noſtra ſit abſoluta conſcientia, & illarum pro ſe rationem Deo reddat intentio. Cavendum eſt quippe, quæ de [Ibidem.] earum moribus, actibuſque beatus Paulus teſtatur Apoſtolus, quod planius exponere prætermittimus, ne ſexus inſtabilis non tam deterreri, quam admoneri videatur.

Quod ſecunda conjugia Sæcularibus non negentur, quibus tamen ad Clerum pro hoc facto minime venire conceditur.

Cap. XXII.

Secundas nuptias ſicut Sæcularibus inire conceditur, ita poſt eas nullus ad Clericale ſinitur venire collegium. [1. Corinth. 7.] Alia eſt enim humanæ fragilitati generaliter conceſſa licentia, alia debet eſſe vita divinarum rerum ſervitio dedicata.

Ut ſi quis ſuſceperit Eccleſiæ propriæ deſertorem, & in aliqua provexerit dignitate, utrique ſententiæ ſubjaceant, quam Canones præfixerunt.

Cap. XXIII.

[Nic. Conc. c. 15.] Quiſquis propriæ deſertor Eccleſiæ, nullis exiſtentibus cauſis, ad aliam putaverit tranſeundum, temereque ſuſceptus fuerit, & promotus, reverendorum Canonum vel ipſe vel receptor ejus, atque provector conſtituta non effugiet, quæ de hujuſcemodi præſumptoribus præfixere ſervanda.

Quod ſi qui ex Monachis, & Laicis, de quibus ſupra dictum eſt, eliguntur ad Clerum, cum nulla cogit neceſſitas, antiqua de eis debent inſtituta ſervari. Quod ſi probentur ſacram mercati eſſe pretio dignitatem, ab officio deponantur: nam dantem, & accipientem Simonis Magi crimen involvit.

Cap. XXIV.

De Monachis, Laicisque in prima copioſius præceptionis hujus parte digeſta ſunt quæ, vel quatenus pro rerum, temporumque neceſſitate conceſſa ſint, quemadmodum ubi nullius facti neceſſitas intereſſe probabitur, non niſi vetus inſtitutio debeat cuſtodiri. [Supra. c. 2. & 3.] Quos vero conſtiterit indignos meritis factam mercatos eſſe pretio dignitatem, convictos oportet arceri, non ſine periculo facinus tale * perpetrantes, quia dantem pariter, accipientemque damnatio Simonis, quam ſacra lectio teſtatur, involvit. [1. q. 1. c. Quos conſtiterit.] [Al. * patrantes] [Act. 8.]

De ſacris locis noviter inſtitutis quamvis ſuperius dictum ſit, hoc nunc tamen adjicitur, ut nulla Baſilica ſub defunctorum conſtructa nomine dedicetur.

Cap. XXV.

De locorum conſecratione ſanctorum, quamvis ſuperius ſtrictim fuerit comprehenſum: nobis quoque patefactum eſt, quod abſque præcepto Sedis Apoſtolicæ nonnulli factas Eccleſias, vel oratoria ſacrare præſumant. [De conſecrat. Diſt. 1. De locorum.] Hoc ſumus tamen indicio deteſtabiliori permoti, quod in quocunque nomine defunctorum, & quantum dicitur, nec omnino fidelium conſtructiones ædificatas ſacris profeſſionibus audacter inſtituere memorantur, quæ quoniam tam acerba, tam dura ſunt, ut eadem vix noſter ferre poſſit auditus: ſi revera Chriſtianitatis affectus in illis regionibus certus, & fixus eſt, & diſtrictius iſta quærantur, & a quibus fuerint geſta prodantur; quoniam ſicut latentibus in hac atrocitate nominibus, non extat in quem ſententia debita proferatur, ita cum manifeſtis fuerit documentis expoſitus quam ſceleris tanti poſcit immanitas, non * effugiet ullatenus ultionem. [Al. * vitabit]

Quod nefas ſit Fœminas ſacris altaribus miniſtrare, vel aliquid ex

bis, quæ Virorum ſunt officiis deputata, præſumere.

CAP. XXVI.

NIhilominus impatienter audivimus tantum divinarum rerum ſubiſſe deſpectum, ut Fœminæ ſacris altaribus miniſtrare firmentur, cunctaque non niſi Virorum famulatui deputata ſexum, cui non competit, exhibere. Niſi quod omnium delictorum, quæ ſingillatim perſtrinximus, noxiorum reatus omnis, & crimen eos reſpicit Sacerdotes, qui vel iſta committunt, vel committentes minime publicando pravis exceſſibus ſe favere ſignificant: ſi tamen Sacerdotum jam ſint vocabulo nuncupandi, qui delegatum ſibi religionis officium ſic proſternere moliuntur, ut in perverſa quæque, prophanaque declives ſine ullo reſpectu regulæ Chriſtianæ præcipitia funeſta ſectentur. Cumque ſcriptum ſit, Minima qui ſpernit, paulatim decidit: quid eſt de talibus æſtimandum, qui immenſis, ac multiplicibus pravitatum molibus occupati ingentem ruinam multimodis impulſionibus ediderunt, quæ non ſolùm ipſos videatur obruere, ſed Eccleſiis univerſis mortiferam, ſi non ſanentur, inferre perniciem. Nec ambigunt, qui hæc exercere ſunt auſi, ſed etiam, qui hactenus cognita ſiluerunt, ſub honoris proprii ſe jacere diſpendio, ſi non tanta, qua poſſunt, celeritate feſtinent, ut lethalia vulnera competenti medicatione * curentur. Quo enim more teneant jura Pontificum, qui Pontificalibus excubiis eatenus injuncta diſſimulant, ut contraria domui Dei, cui præſident, potius operentur? Quantumque apud Deum poſſent, ſi non niſi convenientia procurarent, tantum quid mereantur aſpiciant, cum execrabili ſtudio ſectentur adverſa & quaſi magis hæc regula ſit, qua Eccleſia debeat gubernari, ſic quicquid eſt Eccleſiaſticis inimicum regulis, perpetratur: cum & ſi cognitos habuit Canones unuſquiſque Pontificum, intemerata debuerit tenere cuſtodia; & ſi forſitan neſciebat, conſulere fidenter oportuerit ignorantem. Quo magis excuſatio nulla ſuccurrit errantibus: quia nec ſciens propoſuit ſervare, quod notat, nec ignorans curavit noſſe, quod gereret.

Contra negligentiam Prælatorum.

Eccl. 19.

*Al. * ſalventur*

Quod in unaquaque Eccleſia, cui Epiſcopus præeſt, quatuor tam de reditu, quam de oblatione fidelium fieri debeant portiones, ut una ſit Epiſcopi, altera Clericorum, tertia Pauperum, & quarta Fabricis Eccleſiaſticis applicetur.

CAP. XXVII.

QUatuor autem tam de redditu, quam de oblatione fidelium, prout cujuſlibet Eccleſiæ facultas admittit (ſicut dudum rationabiliter eſt decretum) convenit fieri portiones: quarum ſit una Pontificis, altera Clericorum, Pauperum tertia, quarta Fabricis * ampliandis Eccleſiæ. De quibus, ſicut Sacerdotis intererit integram miniſtris Eccleſiæ memoratam dependere quantitatem, ſic Clerus ultra delegatam ſibi ſummam nihil inſolenter noverit expetendum. Ea vero, quæ Eccleſiaſticis ædificiis attributa ſunt, huic operi veraciter prorogata, locorum doceat inſtauratio manifeſta ſanctorum: quia nefas eſt, ſi ſacris ædibus deſtitutis in lucrum ſuum Præſul impendia his deſignata convertat: ipſam nihilominus adſcriptio pauperibus portionem, quamvis divinis rationibus ſe diſpenſaſſe monſtraturus eſſe videatur, tamen juxta quod ſcriptum eſt, Ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt, oportet etiam præſenti teſtificatione prædicari, & bonæ famæ præconiis non taceri.

12. q. 2. Quatuor autem.

*Al. * applicanda*

Matth. 5.

Quod ſi Epiſcopus, Presbyter, & Diaconus, a quocunque Clerico veraciter fuerit accuſatus, quia contra hæc conſtituta fecerit, poteſt ſine dubitatione percelli, ſui etiam honoris Epiſcopus periculum ſubiturus, ſi hæc omni Eccleſiæ noſcenda tacuerit.

CAP. XXVIII.

QUapropter, ne Clericorum quiſquam ſe hujus offenſæ futurum confidat immunem, ſi in his, quæ ſalubriter ſequenda deprompſimus, ſive E-

2. q. 7. Quapropter.

piſcopum, ſive Preſbyterum, ſeu Diaconum viderit excedentem, non protinus ad aures noſtras deferre curaverit, probationibus duntaxat competenter exhibitis, ut tranſgreſſoris ultio fiat, & ceteris interdictio delinquendi. Sui vero modis omnibus erit unus quiſque Pontificum ordinis, & honoris eliſor, ſi cuiquam Clericorum, vel Eccleſiæ totius auditui hæc putaverit ſupprimenda. Datum v. Id. Martiarum Aſterio, & Præſidio VV. CC. Conſſ.

Expliciunt Decreta Papæ Gelaſii.

PLATINA DE ANASTASIO II.

ANASTASIUS *ſecundus, patria Romanus, patre Fortunato, Anaſtaſio imperante fuit, quo tempore Traſimundus, Vandalorum Rex, & Catholicas Eccleſias claudit, & CXX. Epiſcopos exulatum in Sardiniam mittit. Anaſtaſius vero (ut quidam Scriptores referunt) Anaſtaſium Imperatorem excommunicavit, quod Acatio faveret. Tametſi poſtea ipſe ab Acatio ſeductus, dum eum revocare clanculum tentat, Clerum a ſe graviter alienavit, qui ſe a communione Pontificis tum maxime ſubtraxit, quod etiam ſine Catholicorum conſenſu Photino, Theſſalonicenſi Diacono, communicaſſet, qui tamen Acatii errorem imitabatur. Hanc ob rem ferunt divino nutu hominem ſubito morbo correptum interiiſſe. Sunt qui dicant eum in latrinam effudiſſe inteſtina, dum neceſſitati naturæ obtemperat. Hæc de Anaſtaſio, & ejus Pontificatu, qui ex ſacris ordinibus ſemel Decembri menſe in urbe habitus, Presbyteros* XII. *Epiſcopos* XVI. *creavit. Sepultus eſt autem in Baſilica Petri* XIII. *Kal. Decembris. Sedit annum unum, menſes* X. *dies* XXIV.

Dira de hoc Pont. fama. Vide Diſt. 19. c. Anaſtaſius.

Tituli Decretorum Papæ Anaſtaſii, numero VIII.

1 QUOD pro Chriſto fungatur legatione, dum pro pace precatur Eccleſiæ.
2 Quod non ſit temere judicandum de his, qui jam ad Dominum migraverunt.
3 Ut ſpecialiter in Eccleſia nomen taceatur Acatii.
4 Quod magnopere contentio ſit cavenda.
5 Ut Alexandrinos Imperator admoneat ad fidem ſinceram, & pacem redire Catholicam.
6 Admonetur Imperator, ut conſtitutis Apoſtolicæ Sedis obtemperet.
7 Quod eos, quos poſt damnationem ſuam vel baptizavit, vel ordinavit Acatius, nulla portio læſionis attingat.
8 Quod mali bona miniſtrando ſibi tantummodo noceant: nec Eccleſiæ ſacramenta commaculent.

EPISTOLA PAPÆ ANASTASII urbis Romæ ad Imperatorem Anaſtaſium pro pace Eccleſiarum.

Glorioſiſſimo, & Clementiſſimo filio Anaſtaſio Auguſto, Anaſtaſius Epiſcopus.

EXORDIUM Pontificatus mei primitus oblata populis pace pronuncio, conſequenter pro fide Catholica humilis pietati tuæ precator occurro, in quorum primo mihi divinum favorem propinquaſſe confido, quod conſonantia mei, & auguſtiſſimi nominis tui non dubium præſtat auxilium, ut ſicut præcelſum vocabulum pietatis tuæ per univerſas gentes toto orbe præfulget, ita per miniſte-

Principatus Rom. Eccl. *Joan. 19.* *Loco Principis a religione, addendum forte.* ** Obſervantiam.*

rium meæ humilitatis Sedes beatiſſimi Petri in univerſali Eccleſia (ſicut ſemper eſt) aſſignatum ſibi a Domino Deo teneat principatum, nec propter unum mortuum diutius tunica illa ſalutaris deſuper contexta per totum, malæ ſortis patiatur incertum: quæ ſola in diſciſſionem pro firmitate ſui venire non potuit. Cui etiam in privata vita tantum circa ſinceræ religionis * ſtudium fuit, ut ſicut fama certiſſima celebravit, nemo magis vel inter præcipuos Sacerdotes præfixas a ſanctis Patribus regulas Eccleſiæ cuſtodiſſe dicatur, quod ſanctum ſtudium cum majeſtate imperii creviſſe confidimus.

Quod pro Chriſto fungatur legatione, dum pro pace precatur Eccleſiæ.

CAP. I.

Poſt mortem alius habetur judex meritorum.

LEgatione itaque fungimur pro Chriſto, ne eos propter offenſionem, vel ſcandalum patiamini publice nominari: quorum merita, vel actus illum judicem latere non poſſunt, in cujus jam ſunt judicio conſtituti, nec illic ſe poteſt interſerere in corpore mortali adhuc temeraria præſumptio, in quo non ſolum confeſſio facit aperta merita ſingulorum: ſed etiam ſilentii ipſius non poteſt latere ſecretum. Namque & prædeceſſor noſter Papa Felix: ſed etiam Acatius illic procul dubio ſunt, ubi unuſquiſque ſub tanto judice non poteſt perdere ſui meriti qualitatem.

Acatius Epiſcopus Conſtantinopolis.

Quod non ſit temere judicandum de his, qui jam ad Deum migraverunt.

CAP. II.

ITaque monente nos beatiſſimo Paulo Apoſtolo, ne quod ſit in hoc offendiculum in Eccleſia, dum quod facere non poſſumus, de his, qui jam tranſierunt judicare conemur, obſervandum eſſe tranquillitas tua cognoſcat. Ait enim de his, qui de rebus ad Deum ſolum pertinentibus judicare præſumunt, nemo enim noſtrum ſibi vivit, & nemo ſibi moritur, ſive enim vivimus, Domino vivimus: ſive morimur, Domino morimur; ſive enim vivimus, ſive morimur, Domini ſumus. In hoc enim Chriſtus reſurrexit a mortuis, ut & vivorum & mortuorum dominetur, tu autem quid judicas fratrem tuum? aut tu quare ſpernis fratrem tuum? omnes enim ſtabimus ante tribunal Dei. Scriptum eſt enim: Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis linqua confitebitur Deo. Itaque unuſquiſque noſtrum pro ſe rationem reddet Deo. Non ergo amplius invicem judicemus, ſed hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel ſcandalum. Monet igitur beatus Apoſtolus, ne de his nobis præſumendo judicium, de quibus nemo poteſt verius, vel melius judicare, quam Deus: in hoc ſibi quiſpiam temerarios auſus uſurpet, & propter hoc pax, atque unitas Eccleſiæ diſſipetur. Nam & in Regnorum libro dicitur, Non quomodo videt homo, videt Deus, quia homo videt in facie, Deus autem videt in corde. Item in Paralipomenon libro primo, Et nunc Salomon ſcito Deum Patrum tuorum, & ſervi illi in corde perfecto, & animo volente, quoniam omnia corda ſcrutatur Dominus, & omnem cogitationem novit. Item in Ezechiele hæc dicit Dominus, Sic dixiſtis domus Iſraël, & cogitationes ſpiritus veſtri novi ego. Unde & de Domino judice dicitur in Evangelio, Sciens autem Jeſus cogitationes eorum dixit, quid cogitatis mala in cordibus veſtris?

Rom. 14. *Eſa. 45.* *Solus Deus novit abſcondita cordium.* *2. Reg. 16.* *1. Paral. 28.* *Ezech. 11.*

Ut ſpecialiter in Eccleſia nomen taceatur Acatii.

CAP. III.

PRecamur itaque clementiam veſtram, ut ſpecialiter nomen, quod multis ex cauſis ſcandalum, vel offendiculum Eccleſiæ coocitavit, ſpeciali appellatione taceatur, cum, ſicut diximus, in generalitate Sacerdorum uniuſcujuſqoe meritum illum judicem latere non poſſit, quid cuique tribuendum ſit pro æſtimata diſpenſatione meritorum, cui ſoli cogitationes quoque manifeſtæ ſunt. Quantos vero exceſſus, atque præſumptiones habuerit Acatius, ne clementiæ tuæ per ſingula ſuggerere fortaſſe videatur oneroſum, Creſconio, vel etiam Germano, fratribus, & Coëpiſcopis meis,

Legati ad Imp. in cauſa Acatii.

pis meis, quos miſimus ad ſerenitatem tuam, de cauſis ſingulis Acatii. Qualis fuerit, inſtructionem pleniſſimam dedimus, clementiæ veſtræ ſpecialius recenſendam, ſi hoc pietati tuæ placuerit curioſius indagare, ne in aliquo ſuggeſtionis noſtræ veritas defuiſſe videatur, ut pro divina ſapientia veſtra perſpicue videre poſſitis, non ſuperbia, vel elatione Sedis Apoſtolicæ in Acatium talem proceſſiſſe ſententiam, ſed facinoribus certis (quantum nos extra ullum judicium, quod ſolum falli non poteſt, æſtimamus) zelo magis divinitatis *exortam.

*Al. * externam*

Quod magnopere contentio ſit cavenda.

CAP. IV.

NOs vero humiliter ſupplicantes, controverſiam in Eccleſia temanere nolumus, cum magis vitanda contentio ſit, ſicut dicitur in Proverbus, Odium ſuſcitat contentio. Omnes enim qui non contendunt protegit amicitia. Nam & Apoſtolus ad Corinthios ait, Cum enim ſint inter vos æmulationes, & contentiones, nonne carnales eſtis, & ſecundum hominem ambulatis? Item ad Philippenſes, Si qua ergo conſolatio in Chriſto, ſi qua alloquutio charitatis, ſi qua ſocietas ſpiritus, ſi qua viſcera, & miſerationes, implete gaudium meum, ut id ipſum dicatis omnes, eandem charitatem habentes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, ſed in humilitate mentis invicem æſtimantes ſibimetipſos ſuperiores, non ſua ſinguli reſpicientes, ſed aliorum.

Proverb. 10. *1. Cor. 3.* *Philip. 2.*

Ut Alexandrinos Imperator admoneat ad fidem ſinceram, & pacem redire Catholicam.

CAP. V.

HOc tamen præcipue inſinuo ſerenitati tuæ, glorioſiſſime, & clementiſſime fili Auguſte, ut cum cauſæ Alexandrinorum patuerint piiſſimis auribus veſtris, ad ſinceram, & Catholicam fidem eos authoritate, ſapientia divinisque veſtris monitis redire faciatis. Numquid tenendum ſit in religione Catholica ſecundum definita Patrum, & prædicationem omnium Sacerdotum, qui in Eccleſia floruerant, ſi hoc quoque præceperitis, ſcientibus in memoriam tranſmittendo renovabimus, ignorantibus ad diſcendum pro officio noſtræ inſtructionis offerimus, ut nulla extra hæc ingeniorum jactantia, vel pravitas audiatur.

Dogmata Patrum tenenda.

Admonetur Imperator, ut conſtitutis Apoſtolicæ Sedis obtemperet.

CAP. VI.

ILlud vero peculiarius pro amore imperii veſtri, & beatitudine, quæ conſequi poterit regnum, pro Apoſtolico officio prædicamus, ut, ſicut decet, & Spiritus Sanctus dictat, monitis noſtris obedientia præbeatur, ut bona omnia veſtram Rempublicam conſequantur, ſicut in Exodo promittitur, Si audieris vocem Domini Dei tui, & quæ placent, feceris coram ipſo, & obedieris præceptis ejus, & cuſtodieris omnem juſtitiam ejus, omnem infirmitatem, quam importavi Ægyptiis, non importabo in te. Ego enim ſum Dominus, qui ſalvum facio te. Et illic iterum tuba potentiſſima canitur, Et nunc Iſraël quid Dominus Deus tuus poſtulat a te aliud, quam ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules * in omnibus viis ejus, & diligas eum, & ſervias Domino Deo tuo ex toto corde tuo, & ex tota anima tua? Cuſtodi præcepta Domini Dei tui, & juſtitias ejus, quas ego mando tibi. Hæc me ſuggerentem frequentius non ſpernat pietas tua, ante oculos habens Domini in Evangelio verba, Qui audit vos, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit: & qui me ſpernit, ſpernit eum qui me miſit. Nam & Apoſtolus concinens Salvatori noſtro ita loquitur, Quapropter qui hæc ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum, qui dedit Spiritum Sanctum in nobis. Pectus clementiæ veſtræ ſacrarium eſt publicæ felicitatis, ut per inſtantiam veſtram (quam velut Vicarium præſidere juſſit in terris) Evangelicis Apoſtolicisque præceptis, non dura ſuperbius reſiſtatur, ſed per obedientiam, quæ ſunt ſalutifera, compleantur.

Obediendum Papæ monitis. *Exod. 15.* *Tuba, per Moyſen. Deut. 10.* *Al. * omnes vias ejus.* *Luc. 10.* *1. Theſſal. 4.*

Quod eos, quos poſt damnationem ſuam vel baptizavit, vel ordinavit Acatius, nulla portio læſionis attingat.

CAP. VII.

Diſt. 19. c. Secundum. *Al. * cognoſcat.*

NAm ſecundum Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem ſacratiſſimum ſerenitatis tuæ pectus * agnoſcat, quod nullum de his, vel quos baptizavit Acatius, vel quos Sacerdotes, ſive Levitas ſecundum Canones ordinavit, ulla eos ex nomine Acatii portio læſionis attingat, quo forſitan per iniquum tradita ſacramenti gratia minus firma videatur. *Indignitas miniſtri ſacramenti gratiam non impedit.* Nam & baptiſmum, quod procul ſit ab Eccleſia, ſive ab adultero, vel a fure fuerit datum, ad percipientem munus pervenit inlibatum, quia vox illa, quæ ſonuit per columbam, omnem maculam humanæ pollutionis excludit. Quod declaratur cum dicitur: *Joan. 1.* Hic eſt, qui baptizat in Spiritu, & igne. Nam ſi viſibilis ſolis iſtius radii, cum per loca fœtidiſſima tranſeant, nulla contactus inquinatione maculantur, multo magis illius, qui iſtum viſibilem fecit, virtus nulla miniſterii indignitate conſtringitur. Nam & Judas cum fuerit ſacrilegus, atque fur, quicquid egit inter Apoſtolos pro dignitate commiſſa, beneficia per indignum data nulla ex hoc detrimenta ſenſerunt, declarante hoc ipſum Domino manifeſtiſſima voce, *Matth. 23.* Scribæ (inquit) & Phariſæi ſuper Cathedram Moyſi ſedent, quæ dicunt facite; quæ autem faciunt, nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. Quicquid ergo ad hominum profectum quilibet in Eccleſia Miniſter pro officio ſuo videtur operari, hoc totum contineri implendo divinitatis effectum, ita ille, per quem Chriſtus loquitur, Paulus affirmat: *1. Cor. 3.* Ego plantavi, Apollo rigavit, ſed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat, Deus. A Deo autem non quæritur quis, vel qualis prædicet, ſed quem prædicet, ut invidos etiam bene Chriſtum prædicare confirmet. *Philip. 1.* Quo malo diabolus ipſe dejectus eſt, & hoc ipſo prædicare non deſinit.

Quod mali bona miniſtrando ſibi tantummodo noceant, nec Eccleſiæ ſacramenta commaculent.

CAP. VIII.

IDeo ergo & hic, cujus nomen dicimus eſſe reticendum, male bona miniſtrando ſibi tantum nocuit. Nam inviolabile ſacramentum, quod per illum datum eſt, aliis perfectionem ſuæ virtutis obtinuit. Quod ſi eo aliquorum in tantum ſe extendit curioſa ſuſpicio, ut imaginetur prolato a Papa Felice judicio, poſtea inefficaciter in ſacramentis, quæ Acatius uſurpavit, egiſſe, * hac perinde eos metuere, qui vel in conſecrationibus, vel in baptiſmate myſteria tradita ſuſceperunt, ne irrita beneficia divina videantur, meminerunt in hanc quoque partem ſimiliter tractarum prævalere ſuperiorem, quia non ſine uſurpatione Sacerdotii adjudicatus hoc egit. ** Lego ac proinde* In quo virtutem ſuam obtinentibus * myſteriis, in hoc quoque aliis rea ſibi perſona non nocuit: *Al. * miniſteriis* nam ad illum pertinet, quod tuba David ita canitur, *Pſal. 67.* Veruntamen Deus conquaſſavit capita inimicorum ſuorum, verticem capilli perambulantium in delictis ſuis. *Pſal. 100.* Nam ſuperbia ſemper ſibi, non alii facit ruinam, quod univerſa ſcripturarum cœleſtium teſtatur authoritas, ſicut per Spiritum Sanctum etiam dicitur in Propheta, *Ezech. 28.* Non habitavit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam. Unde cum ſibi Sacerdotis nomen vendicaverit condemnatus, in ipſius verticem ſuperbiæ tumor inflictus eſt, quia non populus, qui in myſteriis donum ipſius ſitiebat, incluſus eſt, ſed anima ſola illa, quæ peccaverat, juſto judicio propriæ erat obnoxia: quod ubique numeroſa ſcripturarum teſtatur inſtructio. Unde remotis hominum ſtudiis, ſive verſutiis in hac adhuc præſenti fragilitate poſitorum, ſecundum preces noſtras, adniſu, & authoritate Imperiali offerente Deo noſtro unam Catholicam Eccleſiam, & Apoſtolicam, quia hoc ſolum eſt, in quo non ſolum in terris, ſed etiam in cœlo triumphare ſine fine poſſitis. Subſcriptio. Omnipotens Deus regnum, & ſalutem tuam perpetua protectione cuſtodiat glorioſiſſime & clementiſſime ſemper Auguſte.

Explicit Epiſtola Papæ Anaſtaſii.

PLATINA DE SYMMACHO PAPA.

Schiſma in electione Sym.

SYMMACHUS natione Sardus, patre Fortunato, mortuo Anaſtaſio Pontifex creatur, non ſine magna diſcordia. Nam dum pars Cleri Symmachum apud Baſilicam Conſtantinianam Pontificem decernit, pars altera apud Baſilicam Maria in via nova Laurentium, in locum demortui Anaſtaſii ſufficit. Seditio ingens in Senatu, ac populo Romano bifariam diviſo orta eſt, unde omnium conſenſu Concilium Ravenna indicitur: diſcuſſaque re, praſente Theodorico, Symmachus tandem in Pontificatu confirmatur. Qui certe magna clementia uſus Laurentium competitorem Nucerinis Epiſcopum dedit. Verum anno quarto poſt Clerici quidam ſeditionibus gaudentes, adjuvantibus Feſto & Probino, Senatoris ordinis viris, Laurentium revocant, qua ex re indignatus Rex Petrum Altini Epiſcopum Romam mittit, qui pulſa utroque Sedem teneret. Verum Symmachus habita centum & viginti Epiſcoporum Synodo, & objecta conſtanti animo diluit, & omnium ſententiis obtinuit, ut Laurentius, & Petrus, malorum omnium capita, relegarentur. Orta autem ob hanc rem tanta ſeditio Roma eſt, ut multi tum ex Clero, tum ex populo, paſſim caderentur, nec ſacris Virginibus parcerent. Opprimitur eo tumultu Gordianus Presbyter, vir optimus, ad vincula Sancti Petri. Nec finis tanta cadis factus fuiſſet, ni Fauſtus Conſul Clericos miſeratus contra Probinum tanti mali authorem, arma ſumpſiſſet. Reſpirante deinde aliquantulum Republica Chriſtiana, Clodoveus, pulſis Arianis Hareticis, & Catholicos reduxit, & Pariſiorum civitatem regni caput conſtituit.

Schiſma alterum & ſeditio contra Sym.

Clodoveus Rex Francorum.

Opera Symmachi Papæ.

Symmachus vero Manichaos tum ab urbe expulit, eorumque libros ante fores Conſtantiniana Baſilica concremavit. Baſilicas vero multas aut ornavit, aut a fundamentis erexit. Nam & templum beati Andrea Apoſtoli apud Sanctum Petrum adificavit, multoque argento, & auro exornavit. Et templum ipſius Apoſtolorum Principis, ac porticum marmoribus opere vermiculato in auguſtiorem formam reaegit. Gradus quoque ipſius Baſilica ampliores fecit, alioſque gradus ſub divo dextra, lævaque. Epiſcopia praterea conſtruxit. Ædificavit etiam Baſilicam Agatha Martyris via Aurelia in fundo Lardario. Baſilicam Sancti Pancratii cum arcu argenteo librarum XV. In Baſilica Pauli renovavit abſidem, cui ruina imminebat, picturiſque ornavit. Poſt abſidem vero aquam introduxit, balneumque a fundamento erexit. In urbe autem Baſilicam Sanctorum Sylveſtri, & Martini a fundamentis extruxit, juxta Trajani thermas, ubi & ſupra altare Cyborium fecit argenteum librarum CXX. Arcus argenteos librarum X. confeſſionem argenteam librarum XV. Suggeſtum quoque erexit porphyreticis, & cruſtis marmoreis inſignem fecit, & gradus Baſilica Joannis & Pauli poſt abſidem. Auxit & Baſilicam Archangeli Michaelis, aquamque introduxit. Sanctorum Coſmi & Damiani oratoria a fundamentis erexit via Tiburtina, in fundo Paciano, adjuvantibus Albino & Glaphyro, illuſtribus viris. Pauperibus quoque ad Baſilicas Petri & Pauli habitacula extruxit, curavitque ne quid eis deeſſet, quod ad victum pertineret: amator enim pauperum fuit. Et Epiſcopis, ac cateris Clericis in Africa, & Sardinia propter Catholicam fidem exulantibus pecunias & veſtes ſubminiſtrabat. Reparavit etiam Baſilicam Sancta Felicitatis, & abſidem beata Agnetis cum Baſilica, qua ruinam minabantur in meliorem formam reſtituit. Redemit & captivos in diverſis Provinciis multa pecunia. Nil poſtremo omiſit, quod ad omnipotentis Dei gloriam pertineret. Creatis autem duobus, & XC. Presbyteris, Diaconis XVI. Epiſcopis CXVII. habitis de more ſacris ordinibus, moriens ad Baſilicam Petri ſepelitur XIV. Kal. Auguſti. Sedit annis XV. Men. VI. Diebus XII.

Amator pauperum Sym.

Tituli Decretorum Papæ Symmachi, numero IV.

1 SUGGESTIO Fulgentii Archidiaconi Eccleſiæ Romanæ de congregata Synodo ex præcepto Papæ Symmachi, ut Epiſcopalis ambitus radicitus amputetur.

2 Sententia Synodi, ut ſi quis, Papa ſuperſtite, pro Romano Ponti-

Diſt. 79 Si quis Papa.

ficatu cuiquam quolibet modo favorem præſtare convincitur, loci ſui ordine, vel communione privetur.

3 Ut ſi Papa morte præventus non potuerit ante de ſui ſucceſſoris electione decernere, is ordinetur Antiſtes, quem cunctus Clerus, aut certe pars major elegerit.

4 Ut ſi quis ambientes, vel fautores ambientium, conjuratoreſque prodiderit, non ſolum purgatus videatur eſſe, ſi fuerit particeps, verumetiam remuneratione digniſſimus æſtimetur.

*Al. * Poſt. Legendum forſitan eſt. Poſt Conſulatum Paulini viri clariſſimi die Kal. &c.*

** P C. Paulini V C. die Kalendarum Martiarum in Baſilica beati Petri Apoſtoli, Synodo præſidente beatiſſimo Papa Symmacho, Fulgentius Archidiaconus dixit.*

I. BEATITUDO veſtra, directis antehac per Provincias authoritatibus, frequenter Italiæ Sacerdotum Synodum convocavit, quorum præſentia in veſtris videtur oculis conſtituta, nunc beatitudo veſtra, quæ ad Eccleſiaſticas indemnitates, vel ad pacem totius Eccleſiæ pertinent, ſive concordiam dignetur tractabiliter ordinare. Acclamatum eſt ab omnibus Epiſcopis, & Presbyteris, Exaudi, Chriſte, Symmacho vita. Dictum eſt. Cujus ſedem, & annos. Dictum eſt VIII. Ut facias rogamus. Dictum eſt X.

Acclamatio. IX l. Decies VIII. Octies.

Symmachus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ dixit.

CONCILIUM dilectionis veſtræ, neglecta hyemis aſperitate, ſollicitudo noſtra pro Eccleſiaſtica indemnitate ſpecialiter congregavit, ut Epiſcopalem ambitum, & confuſionis incertum, vel popularem tumultum, quem per ſubreptionem conſtat exortum, communicato pariter tractatu, in futurum poſſimus robuſte ac vivaciter amputare: atque ideo caveamus in poſterum, ne ſubverſio diſciplinæ, aut audacia præſumentum geſtiat tentare ſimilia, & pari donatione tractemus, expreſſis ſcilicet ſententiis ſancientes, quod circa Romani Epiſcopi ordinationem debeat cuſtodiri. Univerſi Epiſcopi, vel Presbyteri dixerunt, ut fiat, rogamus. Dictum eſt X. Ut ſcandala amputentur rogamus. D. IX. Ut ambitus extinguatur, rogamus. D. * XII. Exaudi, Chriſte, Symmacho vita. D. VI. Cujus ſedem, & annos. D. V. Ut de præſentia fiat. Dictum eſt X.

Tumultus populi olim in electione Papæ.

Acclam. II.

*Al. * XV.*

Symmachus Epiſcopus dixit.

QUONIAM fraternitas veſtra curam proviſionis noſtræ ſuis exhortationibus incitavit, & parilem circa Eccleſiæ tranquillitatem, Dei noſtri contemplatione, animum præſtat: ſicut præfati ſumus, deliberatione in præſenti habita, quid placeat ex omnibus veſtris informate ſententiis, quæ in hoc venerabili Concilio per Eccleſiaſtica recitentur officia. Cumque ſurrexiſſent, & paulo poſt iterum conſediſſent, Æmilianus Notarius Synodi decreta vulgavit.

II. Propter frequentes ambitus, atque Eccleſiæ nuditatem, vel populi colliſionem, quæ moleſta incompetenter Epiſcopatum deſiderantium generavit aviditas, ut extinguatur futuris præſumptio tam pernicioſa temporibus, conſtituit ſancta Synodus, ut ſi quis Presbyter aut Diaconus, aut Clericus, Papa incolumi, & eo inconſulto, aut ſubſcriptionem pro Romano Pontificatu commodare, aut Pitatio * committere, aut Sacramentum præbere tentaverit, aut aliquod certe ſuffragium polliceri, vel de hac cauſa privatis conventiculis factus deliberare, atque decernere, loci ſui dignitate, vel communione privetur. Univerſa Synodus ſurgens adclamavit, Exaudi, Chriſte, Symmacho vita. D. X. Hic pax cum Symmacho. D. XV. Cujus ſedem & annos. D. VIII.

Diſt. 79. c. Si quis Papa. §. Si quis Preſbyter.

*Al. * promittere*

Acclam. III.

Pari ſeveritate feriendo eo, qui hoc vivo (ſicuti dictum eſt) Pontifice, quolibet modo fuerit ambiiſſe convictus, aut certe tentaſſe, omnibus pariter hujus culpæ reis anathematis pœna plectendis.

Symmachus Epiſcopus dixit.

III. ERGO Univerſitati placet, & ab omnibus recognoſcitur, vel probatur iſta ſententia? Univerſa Synodus dixit, Placet, & quod omnibus placet, fiat.

Si, quod abſit, tranſitus Papæ inopinatus evenerit, ut de ſui electione ſucceſſoris, ut ſupra placuit, non poſſit ante decernere, ſiquidem in unum totius inclinaverit Eccleſiaſtici ordinis electio, conſecretur electus Epiſcopus. Si enim, ut fieri ſolet, ſtudia cœperint eſſe diverſa eorum, de quibus certamen emerſerit, vincat ſententia plurimorum, ſic tamen, ut Sacerdotio careat, qui captus promiſſione, non recto judicio, de electione decreverit. Synodus dixit, Placet. Dictum eſt decies. *Ea diſt. c. Si tranſitus.*

IV. Propter occultas autem fraudes, & conjurationum ſecretas inſidias, quas hujus ſententia diſtrictionis conſequitur, ſi quis ad Eccleſiaſticam pertulerit notitiam, conſilia eorum, qui contra hanc Synodum de Pontificali egerit ambitu, & rationabili probatione convicerit, particeps actionis hujuſmodi, non ſolum purgatus ab omni culpa ſit, ſed etiam remuneratione, quæ non indigna ſit, ſublevetur. Univerſa Synodus ſurgens adclamavit, Placet, & adjecit: Exaudi, Chriſte, Symmacho vita. Dictum eſt. XXX. Ut ita ſerventur, rogamus. D. X. Ut nullus aliter ad Epiſcopatum Romanum deinceps veniat, precamur, D. X. Ut decreta noſtra confirmes, rogamus. D. X. *Acclam. IV.*

Symmachus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ dixit.

ACCLAMATIONES veſtras, Synodique judicium præſentia geſta ſuſcipient. Et adjecit ea, quæ ad ſopiendos veternoſæ præſumptionis errores, vel infenſos rebus Eccleſiaſticis ægritudinis morbos quibus univerſalis afficiebatur Eccleſia deliberatio religioni congrua, pacique conſtituit, firmitatem perpetim ſortientur, ut præſtante Deo, quem cuſtodem rerum conſtat bonarum, Synodalis ordinatio vigeat, atque * omnes, ſine perſonæ alicujus diſtinctione * venire præſumpſerit, indita ſuperius diſtrictione plectetur.

* Lego *omnis*
* Lego *qui contra venire*

ET SUBSCRIPSERUNT

Cælius Symmachus Epiſcopus Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ, his conſtitutis Synodalibus a me probatis atque firmatis, conſentiens ſubſcripſi.

Cælius Ruſticus Epiſcopus civitatis * Meturnenſis ſubſcripſi, & conſenſi Synodalibus conſtitutis, atque in hac me profiteor manere ſententia. * *Forte Minturnenſis*

Cælius Bonifacius Epiſcopus Eccleſiæ Veliternenſis ſubſcripſi, & conſenſi Synodalibus conſtitutis, atque in hac me profiteor manere ſententia.

Miſſenus	*Cumanus*
Creſconius	*Tudertinus*
Baſilius	*Tollentinatis*
Decius	*Triumtabernarum*
Valentinus	*Amiterninus*
Vitalis	*Faneſtris*
Maximus	*Blenarus*
Benignus	*Aquævivenſis*
Palladius	*Sulmontinus*

Conſtantius	*Otriculanus*
Germanus	*Piſaurenſis*
Candidus	*Tiburtinus*
Vitalianus	*Narnienſis*
Juſtus	*Acherontinus*
Stephanus	*Nurſinenſis*
Fortunatus	*Anagninus*
Rufinus	*Canuſinus*
Clarus	*Alifanus*
Vitalis	*Fundanus*
Innocentius	*Mibanatis*
Baſſus	*Ferentininovi*
Vitalianus	*Roſellanus*
Conſtantinus	*Capuanus*
Fortunatus	*Sueſſanus*
Vindemius	*Antiatinus*
Joannes	*Ariminenſis*
Martyrius	*Terracinenſis*
Laurentius	*Trebienſis*
Serenus	*Nomentanus*
Adeodatus	*Cerrenſis*
Dulcitius	*Sabinenſis*
Paſchaſius	*Vulturnenſis*

Fortunatus Epiſcopus Eccleſiæ Anagninæ, pro Sanctulo Epiſcopo civitatis Signinæ, quia ſubſcribere non potuit, pro eodem ſubſcripſi.

Valerius	*Calenitanus*
Feliciſſimus	*Foroſempronienſis*

Valentinus Amiterninus, pro Romano Epiſcopo Eccleſiæ Pitinanatium ſubſcripſit.

Colonius	*Foroclodienſis*
Joannes	* *Spoletinus* (Al. * Spolitanus)
Maximianus	*Peruſinus*
Lucianus	*Tarquinienſis*
Florentius	*Peſtanus*
Fortunatus	*Fulgentanus*
Gaudentius	*Tudinatis*
Felix	*Nepeſinus*
Aucupius	*Puteolanus*
Roſarius	*Surrentinus*
Epiphanius	*Beneventanus*
Conſtantius	*Venafranus*
Saluſtius	*Amerinus*
Molenſis	*Centumcellenſis*
Maximianus	*Subauguſtanus*
Joannes	*Vivonenſis*

Mercurius	*Sutrinus*
Serenus	*Nolanus*
Timotheus	*Abellinatis*
Stephanus	*Neapolitanus*

Roſarius Epiſcopus, pro fratre meo Urſo Epiſcopo ſubſcripſi.

Gandentius	*Volſinenſis*

Item Gaudentius Epiſcopus Volſinenſis pro Projectitio Epiſcopo Foronovano.

Quintus	*Theanenſis*
Bellator	*Oſtienſis*
Lampadius	*Urbis Albenſis*
Urſus	*Stabianus*
Gaudentius	*Salernitanus*
Marius	*Tiferninus*
Adeodatus	*Formienſis*
Saturninus	*Herdonitanus*

Subſcripſerunt Epiſcopi, numero LXXIII.

Cælius Laurentius Archipresbyter tituli [a] *Braxedis hic ſubſcripſi, & conſenſi Synodalibus conſtitutis, atque in hac me profiteor manere ſententia.*

[a] *Braxedis*] *Praxedis.*

Januarius	*Presbyter*	*tituli*	*Veſtinæ*
Martianus	*presb.*	*tit.*	*Sanctæ Cæciliæ*
Gordianus	*presb.*	*tit.*	*Pammachii*
Petrus	*presb.*	*tit.*	*Sancti Clementit*
Urbicus	*presb.*	*tit.*	*Sancti Clementis*
Paulinus	*presb.*	*tit.*	*Sancti Julii*
Valens	*presb.*	*tit.*	*Sanctæ Sabinæ*
Petrus	*presb.*	*tit.*	*Chryſogoni*
Soranus	*presb.*	*tit.*	*Veſtinæ*
Aſterius	*presb.*	*tit.*	*Pudentis*
Juſtinus	*presb.*	*tit.*	*Pudentis*
Felix	*presb.*	*tit.*	*Equitii*
Redemptus	*presb.*	*tit.*	*Chryſogoni*
Projectitius	*presb.*	*tit.*	*Damaſi*
Jovinus	*presb.*	*tit.*	*Æmilianæ*
Bonus	*presb.*	*tit.*	*Creſcentianæ*
Paſchaſius	*presb.*	*tit.*	*Euſebii*
Joannes	*presb.*	*tit.*	*Pammachii*
Sebaſtianus	*presb.*	*tit.*	*Nicomedis*
Martinus	*presb.*	*tit.*	*Cyriaci*
Andreas	*presb.*	*tit.*	*Sancti Matthæi*
Servus Dei	*presb.*	*tit.*	*Sancti Clementis*
Opilio	*presb.*	*tit.*	*Veſtinæ*
Petrus	*presb.*	*tit.*	*Chryſogoni*
Romanus	*presb.*	*tit.*	*Tigridæ*
Marcellinus	*presb.*	*tit.*	*Julii*

Dominicus	*Presbyter*	*tituli*	* *Creſcentianæ*	*Al.* * Creſcentinæ
Abundantius	*presb.*	*tit.*	*Sabinæ*	
Marcellus	*presb.*	*tit.*	*Romani*	
Aſellus	*presb.*	*tit.*	*Vizantis*	
Sebaſtianus	*presb.*	*tit.*	*Equitiii*	
Agatho	*presb.*	*tit.*	*Vizantis*	
Valentinus	*presb.*	*tit.*	*Euſebii*	
Anaſtaſius	*presb.*	*tit.*	*Anaſtaſiæ*	
Geneſius	*presb.*	*tit.*	*Nicomedis*	
Dionyſius	*presb.*	*tit.*	*Æmilianæ*	
Epiphanius	*presb.*	*tit.*	*Apoſtolorum*	
Acontius	*presb.*	*tit.*	*Faſciolæ*	
Paulinus	*presb.*	*tie.*	*Faſciolæ*	
Agapetus	*presb.*	*tit.*	*Apoſtolorum*	
Adeodatus	*presb.*	*tit.*	*Equitii*	
Benedictus	*presb.*	*tit.*	*Gaii*	
Dominicus	*presb.*	*tit.*	*Priſcæ*	
Redemptus	*presb.*	*tit.*	*Trigridæ*	
Severus	*presb.*	*tit.*	*Gaii*	
Stephanus	*presb.*	*tit.*	*Marcelli*	
Creſcentius	*presb.*	*tit.*	*Apoſtolorum*	
Julianus	*presb.*	*tit.*	*Anaſtaſiæ*	
Septiminus	*presb.*	*tit.*	*Julii*	
Cyprianus	*presb.*	*tit.*	*Marci*	
Epiphanius	*presb.*	*tit.*	*Faſciolæ*	
Bonifacius	*presb.*	*tit.*	*Cæciliæ*	
Petrus	*presb.*	*tit.*	*Praxedis*	
Timotheus	*presb.*	*tit.*	*Marcelli*	
Hilarius	*presb.*	*tit.*	*Lucinæ*	
Victorius	*presb.*	*tit.*	*Sabinæ*	
Laurentius	*presb.*	*tit.*	*Sancti Laurentii*	
Eutyches	*presb.*	*tit.*	*Æmilianæ*	
Julianus	*presb.*	*tit.*	*Anaſtaſiæ*	
Marcus	*presb.*	*tit.*	*Lucinæ*	
Unicemalus	*presb.*	*tit.*	* *Creſcentianæ*	*Al.* * Creſcentiæ
* *Aburidius*	*presb.*	*tit.*	*Marci*	*Al.* * Abundius
Venantius	*presb.*	*tit.*	*Marcelli*	
Stephanus	*presb.*	*tit.*	*Euſebii*	
Paulinus	*presb.*	*tie.*	*Sancti Laurentii*	

Subſcripſerunt Preſbyteri, numero LXVII.

SUBSCRIPTIO DIACONORUM.

Cyprianus Diaconus ſanctæ Eccleſiæ Romanæ, regionis VII. his ſubſcripſi, & conſenſi Synodalibus conſtitutis, atque in hac me profiteor manere ſententia.

Anaſtaſius, Diaconus religionis primæ, ſubſcripſi.

Citonatus,

Citonatus Diaconus regionis quintæ ſubſcripſi.
Joannes Diaconus regionis ſecundæ ſubſcripſi.
* Tarrenis Diaconus regionis primæ ſubſcripſi. Al. * Tarrenſis
Tertullus Diaconus regionis quartæ ſubſcripſi.

Exemplar conſtituti facti a Domino Symmacho Papa de rebus Eccleſiæ conſervandis.

Flavio * Aviento V C. juniore, ſub die VIII. Iduum Novembrium, in Baſilica beati Petri Apoſtoli, præſidente venerabili viro Papa Symmacho, una cum venerabilibus viris Al. * Aviano

Laurentio	*Maximo*
Æmiliano	*Tigridio*
Creſcone	*Pacatiano*
Innocentio	*Joanne*
Joanne	*Sereno*
Fortunato	*Laurentio*
Jocundo	*Candido*
Eutychio	*Elpidio*
Mercurio	*Hilario*
Aſello	*Innocentio*
Paſcaſio	*Vitale*
Hilaro	*Veneriofo*
Colonico	*Siluno*
Severino	*Propinquo*
Sebaſtiano	*Romano*
Petro	*Laurentio*
Felice	*Baſſiano*
Benigno	* *Refentio*
Maximo	*Stephano*
Eulalio	*Proculejano*
Euſtachio	*Martiano*
Fortunato	*Felice*
Aprile	*Innocentio*
Fortunato	* *Conandio*
Stephano	*Gerontio*
Memore	*Severino*
Innocentio	*Caſto*
Maximiliano	*Ariſtone*
Martyrio	*Valentino*
Vindemio	*Victore*
Dulcitio	*Urſo*
Servo Dei	*Adeodato*
Felice	*Euſebio*
Chryſogono	*Venantio*
Probo	*Amando*
Mercurio	*Aſello*

Al. * Rufentio

Al. * Concordio

Nn

Aſterio	*Martiniano*	
Auguſto	*Projectitio*	
Ruſtico	*Salluſtio*	
Baſilio &	*Florentio*	

Epiſcopis reſidentibus. Etiam

Projectitio	*Martino*	
Servo Dei	*Epiphanio*	
Abundantio	*Vicomalo*	
Marcello	*Agathone*	
Paſchaſio	*Juliano*	
Adeodato	*Joanne*	
Hilario	*Adeodato*	
Venantio	*Petro*	
Littorio &	*Chryſogono*	
Fortunato		
Epiphanio	*Sebaſtiano*	
Octaviano	*Anaſtaſio*	
Paulino	*Juliano*	
Benedicto	*Creſcentiano*	
Severo	*Paulino*	
Timotheo	*Laurentio*	
Marco	*Stephano*	
Petro	*Chryſogono*	
Tinulo vel	*Maximo*	*al. Maximino*
	Preſbyteris.	

ADSTANTIBUS QUOQUE DIACONIBUS, Anaſtaſio, Hormiſda, Joanne, & Agapeto.

Symmachus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ dixit.

Diſt. 96. Bene quidem.
** Lego erant*
** Forte nos*
Quadam ſcriptura producitur.

I. BENE quidem fraternitas veſtra Eccleſiaſticis legibus obſequuta ſub divini timore judicii quæ * erat ſtatuenda, definivit, & ad juſtitiæ cumulum pervenit, dum ſufficienter univerſa complectitur, nec adjectione indiget plenitudo, maxime de Clericis, quos amor dominationis invaſit, & jugum diſciplinæ Eccleſiaſticæ fecit reſpuere, quos propterea Schiſma feciſſe apud * vos conſtitit; quibus miſericordiam tamen, quam Deus mandat univerſis impendi, ſicut oportuit, non negaſtis, ſi duritia cordis eorum non ſibi acquirat pœnam, dum contemnit oblata remedia quorum exceſſus enarrare difficile eſt. Unum tamen, quod occurrit, venerando ordini veſtro intimare non differo. Dixerunt inter alia ſcripturam quandam inluſtris memoriæ Baſilium quaſi pro Eccleſiaſticæ amore ſubſtantiæ conſcripſiſſe, in qua nullus Romanæ Eccleſiæ nec interfuit, nec ſcripſit Antiſtes, per quem potuiſſet ſortiri legitimam firmitatem. Ne ergo inde diſputem, unde poteſt veſtrum judicare Concilium, requiratur, & referatur in medium, ut lectione agnoſcatis cujuſmodi poſſit habere ſubſtantiam. Sancta Synodus reſpondit: Deferatur in medium, ut cujuſmodi ſit poſſit agnoſci, & dum diceret, Hormiſda Diaconus recitavit.

Exemplaria Scripturæ.

II. CUM in unum apud beatum Petrum Apoſtolum reſediſſent, ſublimis, & eminentiſſimus vir, Præfectus prætorio, atque Patritius, agens etiam vices præcellentiſſimi Regis Odoacris, Baſilius dixit: Quanquam ſtudii noſtri & religionis interſit, ut in Epiſcopatus electione concordia principaliter ſervetur Eccleſiæ, ne per * occaſionem ſeditionis ſtatus civilitatis vocetur in dubium, tamen admonitionem beatiſſimi viri Papæ noſtri Simplicii, quam ante oculos ſemper habere debemus, hoc nobis meminiſtis ſub obteſtatione fuiſſe mandatum, ut propter illum ſtrepitum, & venerabilis Eccleſiæ detrimentum, ſi eum de hac luce tranſire contigerit, non ſine noſtra conſultatione cujuſlibet celebretur electio. Et cum legeret, Creſconius Epiſcopus civitatis Tudertinæ Eccleſiæ, ſurgens e conſeſſu dixit: Hic perpendat ſancta Synodus, * ut præter miſſas perſonas religioſas, quibus maxime cura eſt de tanto Pontifice, in ſuam redigerent poteſtatem. Quod contra Canones eſſe manifeſtum eſt. Item Hormiſda Diaconus legit: Ne quid confuſionis atque diſpendii venerabilis Eccleſia ſuſtineret, miramur prætermiſſis nobis quicquam fuiſſe tentatum, cum Sacerdote noſtro ſuperſtite nihil debuiſſet * adſumere. Quare, ſi amplitudini veſtræ vel ſanctitati placet, incolumia omnia, quæ ad futuri Antiſtitis electionem reſpiciunt, religioſa * onerarione ſervemus, hanc legem ſpecialiter præferentes, quam nobis hæredibuſque noſtris Chriſtianæ mentis devotione ſancimus.

Geſta ſub Simplicio.
Verba Baſilii P P.
*Al. * occaſione*
Simplicius quartus ante Symmachum.
Interlocutio Creſconii.
*Gra. * utrum prætermiſſis religioſis perſonis, quibus maxime cura eſt de tanto Pontifice.*
Laici electionem ejus in ſuam poſſint red. pot.
Verba Baſilii.
** Forte adſumi*
*Gra. * veneratione.*

Ne unquam prædium, ſeu ruſticum, ſeu urbanum, vel ornamenta, aut miniſteria Eccleſiarum, quæ nunc ſunt, vel quæ ex quibuſlibet titulis ad Eccleſiarum jura pervenerint, ab eo, qui nunc Antiſtes ſub electione communi fuerit ordinandus, & illis, qui futuris ſæculis ſequentur, quocunque titulo, atque commento alienare voluerit, inefficax atque irritum judicetur, ſitque facienti vel conſentienti accipientique anathema. Maximus Epiſcopus * Bledanæ Eccleſiæ dixit: Modo ſancta Synodus dignetur edicere, licuit Laico homini anathema * in ordine Eccleſiaſtico dictare? Aut ſi potuit Laicus Sacerdoti anathema dicere, & contra Canones (quod ei non competebat) conſtituere? Dicite, vobis quid videtur de me? Licuit Laico legem dare? Sancta Synodus dixit: Non licuit, & adjecit: Lege ſequentia. Hormiſda Diaconus legit: Et is, qui prædium ruſticum, vel urbanum juris Eccleſiaſtici fuerit conſequutus, noverit ſe nulla lege, vel præſcriptione munitum; ſed ſive is, qui alienaverit, ſive qui eum ſequentur, voluntare contraria prædium hujuſmodi alienatum revocare tentaverit, id cum fructibus reſtituat, qui illud fuerit conſequutus. Et cum legeret, Stephanus Epiſcopus Venuſinæ Eccleſiæ ſurgens e conſeſſu dixit, Perlegatur. Hormiſda Diaconus legit.

Lex Baſilii.
*Supra * Blenare*
Interlocutio Maximi.
*Gra. * in ordinem Eccleſiaſticum.*

Quam etiam pœnam placuit accipientes hæredes, prohæredeſque reſpicere. In qua re cuilibet Clericorum contradicendi libera ſit facultas. Iniquum eſt enim, & ſacrilegii inſtar, ut quæ vel pro ſalute, vel requie animarum ſuarum unuſquiſque venerabili Eccleſiæ pauperum cauſa contulerit, aut certe reliquerit, ab iis, quos hoc maxime ſervare convenerat, * in altitudine transferatur. Plane quæcunque in gemmis, vel auro, atque argento, necnon & veſtibus minus apta uſibus, vel ornatui videbuntur Eccleſiæ, quæ ſervari, ac diu manere non poſſunt, ſub juſta æſtimatione vendantur, & erogatio religioſe proficiat. Cumque lecta fuiſſet, Laurentius Mediolanenſis Eccleſiæ dixit: Iſta ſcriptura nullum Romanæ civitatis potuit obligare Pontificem, quia non licuit Laico ſtatuendi in Eccleſia, præter Papam Romanum, habere aliquam poteſtatem, quos obſequendi manet neceſſitas, non authoritas imperandi, maxime, cum nec Papa Romanus ſubſcripſerit, nec alicujus ſecundum Canones Metropolitani legatur aſſenſus. Petrus Epiſcopus Ravennatis Eccleſiæ dixit: Scriptura quæ in noſtra congregatione vulgata eſt, nullis eam viribus ſubſiſtere manifeſtum eſt, quia nec Canonibus convenit, & a Laica perſona concepta videtur, maxime quia in ea nullus Præſul Sedis Apoſtolicæ interfuiſſe, vel propria ſubſcriptione firmaſſe monſtratur. Eu-

Verba legis ejuſdem
Ne fraudentur defuncti in fundationibus ſuis.
** Lego in alterum transferantur.*
Invalidam eſſe iſtam ſcripturam.
10 q. 1. c. Non placuit.
Nic. Conc. c. 4. & 6. Secundo.

Tertio. *26. q. 7. Laicis quamvis relig.*

lalius Epiſcopus Syracuſanæ Eccleſiæ dixit: Scriptura, quæ in Sacerdotali Concilio recitata eſt evidentiſſimis documentis conſtat invalida. Primum, quod contra Patrum regulas a Laicis, quamvis Religioſis, quibus nulla de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur unquam attributa facultas, facta videtur; deinde, quod nullius Præſulis Apoſtolicæ Sedis ſubſcriptione firmata docetur. *Nic. Conc. ubi ſupra.* Quod ſi cujuſlibet Provinciæ Sacerdotes, intra ſuos terminos Concilio habito, quicquid ſine Metropolitani ſui Antiſtitis authoritate tentaverint, irritum eſſe debere Patres ſancti ſanxerunt, quanto magis, quod in Apoſtolica Sede, non exiſtente Præſule, *Rom. Pont. Primatum obtinet per totum orbem.* qui prærogativa beati meriti Apoſtoli Petri per univerſum orbem Primatum obtinens Sacerdotii ſtatutis Synodalibus conſuevit tribuere firmitatem, a Laicis, licet conſentientibus aliquantis Epiſcopis (qui tamen Pontifici, a quo conſecrari probantur, præjudicium inferre non potuerunt) præſumptum fuiſſe cognoſcitur, viribus carere non dubium eſt, nec poſſe inter Eccleſiaſtica ullo modo ſtatuta cenſeri.

Quarto.

III. Sancta Synodus dixit: Licet ſecundum proſequutionem venerabilium fratrum noſtrorum, Laurentii, Petri, Eulalii, Creſconii, Maximi, vel Stephani, nec apud nos incertum habetur hanc ipſam ſcripturam nullius eſſe momenti, quæ etiam ſi aliqua poſſet ſubſiſtere ratione modis omnibus in Synodali conventu, provida beatitudinis veſtræ ſententia enervari conveniebat, & in irritum deduci, ne in exemplum remaneret præſumendi quibuſlibet Laicis, quamvis Religioſis, vel Potentibus, in quacunque civitate, quolibet modo aliquid decernere de Eccleſiaſticis facultatibus, quarum ſolis Sacerdotibus diſponendi indiſcuſſe a Deo cura commiſſa docetur.

Symmachus Epiſcopus dixit: Modo, quia Deus præſentiam veſtram votivam mihi ſub qualibet occaſione conceſſit, volo, ſi placet, rem fieri firmam, quam credo Eccleſiaſticis facultatibus convenire, ut agnoſcant omnes, quos in me vanus furor excitavit, nihil me magis ſtudere, quam ut ſalvum eſſe poſſit, quod mihi eſt a Deo ſub diſpenſatione commiſſum, ſed etiam quibuſlibet ſucceſſoribus Deum timentibus gratum eſſe debeat, & ad Eccleſiaſtici cuſtodiam patrimonii pertinere.

Sancta Synodus dixit: Scimus proviſionem veſtram neceſſariis ſtudere, & ideo in veſtra eſt poteſtate ſequenda diſponere.

Præfatio Papæ in ſubſequens decretum.

Symmachus Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ urbis Romæ dixit: Magna quidem & veneranda Sacerdotali debetur cultura propoſito, cui imminet de ſtudio, quæ recta ſunt, non de neceſſitate diſponere. Sed quoniam in aliquibus aliena poſtulantibus, vitiorum mater avaritia, repudiatis honeſtatis repagulis, totum putat expedire quod licet, & ita, dum prædæ inhiat, patientia ſupernæ pietatis abutitur, expectantibus correctionem * cœlo moderante, judiciis ſe exiſtimant non teneri, & clarum ſit, quod apud certos in occaſionem rapiendi procedat divinæ mora ſententiæ. Sed nobis, quos paſtoralis cura, & Eccleſiaſticæ adſtringit pro diſpenſatione credita ratio reddenda ſubſtantiæ, opus eſt, ut ſollicitudinem noſtram non ſolum ad præſentia, ſed etiam ad ſecutura ſæcula porrigamus, ne ad animæ noſtræ detrimenta contingat, ſi hi, qui poſſunt, ſtatutis debere innocentia præſumentis de libertate deliquerit, cum religioſa poſſint & nos, & ſucceſſores noſtri poteſtate fulciri, legibus Eccleſiaſticis ſervientes.

** Forte zelo*

12. q. 2. Non liceat Papæ.

IV. His ergo perpenſis, manſuro cum Dei noſtri conſideratione decreto ſancimus, ut nulli Apoſtolicæ Sedis Præſuli a præſenti die, donec diſponente Domino Catholicæ fidei manſerit doctrina ſalutaris, liceat prædium ruſticum, quantæcunque fuerit vel magnitudinis; vel exiguitatis, ſub perpetua alienatione, vel commutatione ad cujuſlibet jura transferre, nec cujuſquam excuſentur neceſſitatis obtentu. Quippe cum non ſit perſonale, quod loquimur, nec aliquis Clericorum, vel Laicorum ſub hac occaſione accepta tueatur, ſed nec in uſufructum jura aliquibus dari liceat, nec data retineri, præter Clericos & captivos, atque peregrinos, ne male tractationis miniſtretur occaſio, cum liberalitati illi alia munera reſerventur.

V. Sane tantum domus in quibuſlibet urbibus conſtitutæ, quarum ſtatum

neceſſe eſt expenſa non modica ſuſtentari, acceptis, ſi auferri contigerit, ſub juſta exiſtimatione redditibus, & divini timore judicii commutentur.

VI. Pari etiam Eccleſiarum per omnes Romanæ civitatis titulos, qui ſunt Preſbyteri, vel quicunque fuerint, adſtringi volumus lege cuſtodes, quia nefas dictu eſt obligatione, qua ſe per charitatem Chriſti connectit ſummus Pontifex, ea hominem ſecundi in Eccleſia ordinis non teneri. Quicunque tamen oblitus Dei, & decreti hujus immemor, cujus Romanæ civitatis Sacerdotes volumus religioſis nexibus devinciri, in conſtitutum præſens committens, quicquam de jure titulorum, vel Eccleſiæ ſuperius præfatæ quolibet modo, præter aurum, argentum, vel gemmas, veſtes quoque, ſi ſunt, vel ſi acceſſerunt, aliqua mobilia ad ornamenta divina minime pertinentia perpetuo jure, exceptis duntaxat ſub præfata conditione domibus, alienare tentaverit, donator, alienator, ac venditor honoris ſui amiſſione multetur. *17. q. 4. Quicunque.*

VII. Præterea, qui petierit, aut acceperit, vel qui Preſbyterorum, aut Diaconorum, ſeu defenſorum danti ſubſcripſerit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur: ſitque accipienti, vel ſubſcribenti de perſonis ſuperius comprehenſis, id eſt, quas anathemate feriri cenſuimus, in ſtatuta * * plena contubernium, ſervata, quam præmiſimus in alienatore, vindicta. Niſi forte & alienator ſibi, dum repetit, & qui acceperit, celeri reſtitutione proſpexerit. *Anathemate percutit Deus iratus animas.* Al. * *pœna* * Forte *præfectis committentium*

VIII. Quod ſi minore animæ ſuæ cura quiſquam remedium oblatum forte neglexerit, ſupra ea pœnarum genera, quæ ſuperius tenentur adſcripta, contra fas, ſi quod conceptum fuerit documentum, univerſis viribus (quamvis ab initio nullas habuerit) affectetur. Sed etiam liceat quibuſcunque Eccleſiaſticis perſonis vocem contradictionis afferre, & Eccleſiaſtica authoritate fulciri: ita ut cum fructibus poſſit * aliena repoſcere, nec aliquo ſe ante tribunal Chriſti obſtaculo muniat, quia religioſis animabus ad ſubſtantiam pauperum derelicta contra fas, ſine aliqua pietatis conſideratione, diſpergit. Hujus autem conſtitutionis legem in Apoſtolica tantum volumus Sede ſervari, univerſis Eccleſiis per Provincias ſecundum animarum conſiderationem, quem propoſito religionis convenire Rectores earum viderint, more ſervaro. *Contra dicendum alienationi.* * Forte *alienata*

ET SUBSCRIPSERUNT

Cælius Symmachus Epiſcopus Eccleſiæ Romanæ huic conſtituto a nobis facto ſubſcripſi.

Cælius Laurentius Epiſcopus ſanctæ Mediolanenſis Eccleſiæ huic conſtituto a venerabili Papa Symmacho facto ſubſcripſi.

Petrus Epiſcopus Catholicæ Ravennatis Eccleſiæ huic conſtituto a venerabili Papa Symmacho facto ſubſcripſi.

Eulalius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Syracuſanæ huic conſtituto a venerabili Papa Symmacho facto ſubſcripſi.

Felix	*Interamnenſis*
Æmilianus	* *Tetelenſis*
Tigridius	*Taurinatis*
Paſſus	*Mutinenſis*
Maximus	*Bleranus*
Rufentius	*Ignatinus*
Martinianus	*Oſtienſis*
Fortunatus	*Veſſanenſis*
Eucarpus	* *Meſſanenſis*
Stephanus	*Venuſinus*
Romulus	*Præneſtinus*
Vindemius	*Antiatinus*

Al. * Vetelenſis

Al * Menſanenſis

Fortunatus	*Fulgenatus*	
Martianus	*Aëcanienſis*	
Chryſogonus	*Albanenſis*	
Laurentius	*Vobianenſis*	
Paſchaſius	*Vulturnenſis*	
Aprilis	*Nucerinus*	
Innocentius	*Foroſempronien.*	
Felix	*Nepeſinus*	
Amandus	*Potentanus*	
Colonius	*Foroclodien.*	
Projectus	*Forinovi*	
Bonifacius	*Foroſlaminien.*	
Ruſticus	*Burſentinus*	
Victor	*Dunenſis*	
Sylvimus	*Veliterninus*	
Ariſton	*Oſtienſis*	
Felix	*Nepeſinus*	
Aſterius	*Aquinatis*	
Euſebius	*Faneſtris*	
Creſconius	*Tudertinus*	
Jocundus	* *Auguſtinus*	* *Forte* ſub Auguſtanus ut ſup.
Vitalis	*Fundanus*	
Pacatianus	*Coanilienſis*	
Martyrius	*Terracinenſis*	
Baſilius	*Tollentinas*	
Benignus	*Aquævivenſis*	
Severinus	*Tyndarinen.*	
Joannes	*Spoletinus*	
Valentinus	*Amiterninus*	
Probus	*Carmejanen.*	
Candidus	*Tiburtinus*	
Proculejanus	*Sepinatis*	
Maximianus	*Peruſinus*	
Eutychius	* *Tranenſis*	*Al.* * Manen-ſis
Fortunatus	*Anagninus*	
Marcus	*Samninus*	
Memor	*Canuſinus*	
Florentius	*Bleſtinen.*	
Concordius	* *Meſetanis*	*Al.* * Meſe-natis
Aſellus	*Populonien.*	
Elpidius	*Veliterninus*	
Venerioſus	*Pellenſis*	
Sebaſtianus	*Syranus*	
Venantius	*Senogalien.*	
Innocentius	*Tiphernus*	

Juſtus	*Signienſis*
Auguſtus	*Liparitanus*
Pro Urſo	
Propinquus	*Trebiatis*
Romanus	*Nomentanus*

*Item Tituli ejuſdem Concilii *.*

* *Addo ſupta-poſita.*

1 DE præloquutione Papæ Symmachi, qui Synodi ſtatuta conlaudans Clericorum ſuorum culpat exceſſus, quod inter alia etiam propter conſtitutum inluſtris memoriæ Baſilii a ſua communione deſciverint.

2 Exemplar ipſius conſtituti Synodo recenſetur.

3 Sententia ipſius Synodi, qua præfatum conſtitutum nullius eſſe momenti decernitur.

4 Ut nulli Apoſtolicæ Sedis Præſuli poſſeſſionem Eccleſiæ magnam, vel parvam in perpetuum liceat alienare, vel commutationis obtentu ad cujuſlibet jura tranſvertere.

5 De domibus Eccleſiaſticis, quæ ſunt in urbibus, commutandis.

6 Ut non liceat Preſbyteris urbis Romæ, titulorum ſuorum prædia, ſeu quicquid juris eorum fuerit, quolibet alienare commento: qui vero hoc agere tentaverit, ordinis ſui amiſſione plectatur.

7 Ut qui petierit prædium Eccleſiæ, & acceperit, aut ſi quis Preſbyterorum, aut Diaconorum, nec non defenſorum danti ſubſcripſerit, anathemate feriatur.

8 Ut ſi quis anathematis pœnam parvi duxerit, etiam documento, quo ſe putat Eccleſiæ prædium poſſidere, fruſtretur: liceatque cuilibet Eccleſiaſticæ perſonæ vocem contradictionis adferre, & cum fructibus præteriti temporis eadem prædia alienata repoſcere.

*Ruffio magno, Fauſto Avieno, VV. CC. Conſſ. Sub die X. Kal. Novembrium. Quarta Synodus habita * Romæ palmaris.*

SANCTA Synodus apud urbem Romam ex præcepto glorioſiſſimi Regis Theodorici ex diverſis regionibus congregata in Chriſti nomine dixit: Cum ex diverſis Provinciis ad urbem Romam convenire Sacerdotes Regia præcepiſſet authoritas, ut de his, quæ de venerabili Papa Symmacho Apoſtolicæ Sedis Præſule, ab adverſariis ipſius dicebantur impingi ſanctum Concilium judicaret, Liguriæ, Æmiliæ, vel Venetiarum Epiſcopis, quos ad præſentiam Principis * ſpei itineris ductos attraxit, conſulendi Regem incubuit neceſſitas, quæ hos voluiſſet ætate fractos, debilitate corporis invalidos cauſa congregari. Reſpondit præfatus Rex piiſſimus bonæ converſationis affectu, Plura ad ſe Papæ de Symmachi actibus horrenda fuiſſe perlata, & in Synodo oportere tractari, ſi vera eſſe inimicorum ejus objectio, judicatione conſtaret. Memorati Pontifices, quibus allegandi imminebat occaſio, ſuggeſſerunt ipſum, qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare, ſcientes, quia ejus * Sedis primum Petri Apoſtoli meritum, vel Principatus, deinde, ſequuta * juſſione Domini, Conciliorum venerandorum authoritas, * ſingularem in Eccleſiis tradidit poteſtatem, nec * ante dictum Sedis

Quæ fuerat cauſa Synodi congreganda.

* Forte *ſpes aut pes.*

Reſponſio Regis Theodorici.

Solus Papa Synodum convocare habet

* Forte *Sedi*

* Forte *juſſionem*

Al * *ſingulorum*

* Forte *antedicta*

* *Roma palmaris.*] V. C. *Romana palmaris.*

** Forte judicio* Antiſtitem minimorum ſubjacuiſſe * judicium, in propoſitione ſimili facile for-
** Forte piiſſimus ſeu potentiſſimus* ma aliqua teſtaretur. Sed * potiſſimus Princeps ipſum quoque Papam in colli-
genda Synodo voluntatem ſuam literis demonſtraſſe ſignificavit. A manſuetu-
dine ejus paginæ poſtulatæ ſunt, quas ab eo directas conſtabat, has dari Sacer-
dotibus ſine tarditate conſtituit, vel quicquid in eodem negotio actum, ſcriptis
Romam ex diverſis terrarum, vel regionum partibus Dei proſequutione perven-
** Addo in vel a Adventus Papa in Synodum.* tum eſt. Et dum * venerabili collectione de incipiendo haberetur negotio, prout
poſcebat cauſa tractatus, ſanctus Papa Symmachus Baſilicam Julii, in qua Pon-
tificum erat congregatio, prout habuit cura, celeriter ingreſſus eſt, & de evoca-
tione Synodali clementiſſimo Regi gratias retulit, & rem deſiderii ſui eveniſſe teſ-
Non juſte actum eſt cum Symmacho. tatus eſt. Cauſa ergo de Sacerdotum animis, quæ de Concilio nondum firmato
triſtitiam miniſtrabat, abſciſſa eſt, authoritatem ordini colligendo, ſicut poſce-
bant Eccleſiaſtica ſtatuta, in omnium, qui ibidem convenerant, Epiſcoporum
præſentia, ſe dare profeſſus eſt, ſperans, ut viſitator, qui contra religionem, con-
tra ſtatuta veterum, vel contra regulas majorum a parte Cleri, vel aliquibus Lai-
cis fuerat poſtulatus, ex ordinatione Antiſtitum, ſicut docebat ſanctum propoſi-
Extra de reſti. ſpoliatorum per totum. tum, prima fronte cederet: & omnia, quæ per ſuggeſtiones inimicorum ſuorum
amiſerat, poteſtati ejus ab honorabili Concilio redderentur: & tanti loci Præſul
legaliter prius ſtatui priſtino redderetur, & tunc veniret ad cauſam; & ſi ita recte
videretur, accuſantium propoſitionibus reſponderet. Digna res viſa eſt maximo
Sacerdotum numero, atque ut mereretur, effectum optabant. Decernere tamen
aliquid Synodus ſine Rege non præſumpſit, ſed ſuggeſtio juſta per legatorum ne-
Juſſio regis. gligentiam non meruit ſecundum vota reſponſum. Juſſus eſt Regis præceptioni-
Patientia Papæ. bus Papa Symmachus ante patrimonii vel Eccleſiarum, quas amiſerat, receptio-
nem, cum impugnatoribus ſuis in diſceptatione confligere, qui poteſtatis ſuæ pri-
vilegia, & quæ pro conſcientiæ, quantum juſte æſtimamus, emendatione ſub-
Libellus accuſatorum Papæ falſus. miſerat, nec hac voluit vice reſumere; ſed dum eſſet Synodus in Hieruſalem Ba-
ſilica ſeſſoria palatii conſtituta, aliquibus Sacerdotibus viſum eſt, ut libellus, quem
accuſatores paraverant, qui quotidie ſeditionibus appellabant, ſuſciperetur a Sy-
nodo, in quo ſuſcepto duo erant quæ vel veritati inimica eſſent, vel ipſi, quan-
** Forte Eccleſiaſtici* tum oſtenditur conventus * Eccleſiaſtico propoſito repugnare. Unum, quia dice-
bant crimina memorati ſuperius Symmachi Papæ apud Regiam conſtitiſſe noti-
tiam, quod falſum eſſe declaravit; non enim quaſi novam cauſam audientiæ com-
miſiſſet, ſi ejus conſcientiam convictam de errore ſolam ſciret expectare ſenten-
tiam. Aliud, quod per ſervos de his quæ objiciebant, ſe eum loquebatur poſſe
convincere, addentes, ut ipſe mancipia traderet, quibus quantum illi aſſerebant,
2 q. 4 & 5. Per totum. poſſet in judicatione ſuperari. Quæ res Canonibus, & ipſis publicis erat legibus
inimica, cum Patrum ſtatuta ſanxiſſent, ut quos ad accuſationem leges ſæculi
non admittunt, iis dicendi in cognitione, vel accuſandi aliquid delegandam non
Violentia inimicorum in Papam. eſſe licentiam. Et dum inter iſta, quæ eſſent facienda, tractatur, præfatus Papa,
ut cauſam diceret, occurrebat; qui veniens ab irruentibus turbis æmulorum ſuo-
rum ita tractatus eſt, ut multis Preſbyteris, qui cum ipſo ierant, per cædem ipſam
mortis fuiſſet occaſio, & recentium adhuc veſtigia vulnerum inluſtris vir co-
*Al. * Algennus* mes * Aliernus, & ſublimes viri, Judila & Vedeulfus, majores domus regiæ per-
ſpexiſſent, quod ſe, unde egreſſus fuerat, ad beati Petri Apoſtoli ſepta convexe-
rit. His ita actis, & rebus varia confuſione turbatis, iterum nos ad juſtitiam con-
tulimus principalem, ſcientes divinitatem propriam regere Dominum, quæ ad
Italiæ gubernacula ipſa provideret: cujus manſuetudini omnia per relationis ſe-
riem, ſicut res poſcebat, ingeſſimus. Intimantes etiam, ſæpe nominatum Papam,
cui ſubjacuerat cum ſuis, ſi voluntatem rurſus haberet exeundi ad judicium,
fuiſſe commonitum, ſed allegaſſe eum per directos Epiſcopos, mandatis Cano-
nibus ſibi conceſſiſſe affectu purgationis ſuæ culmen humiliat, quantis periculis
Diſt. 17. Concilia. §. ad hæc. pene fuiſſe oppreſſos. Domnum Regem habere quod vellet faciendi, ſe interim
juſtitiæ renitentem ſtatutis Canonicis non poſſe compelli. Ad hæc ſereniſſimus
Rex taliter, Deo aſpirante, reſpondit: In Synodali eſſe arbitrio in tanto negotio
ſequenda præſcribere, nec aliquid ad ſe præter reverentiam de Eccleſiaſticis ne-
gotiis

gotiis pertinere, committens etiam poteſtati Pontificum, ut ſive propoſitum vel-
lent audire negotium, ſive nollent, quod magis putarent utile, deliberarent: dum-
modo venerandi proviſione Concilii pax eſſet in civitate Romana Chriſtianis
omnibus, quæ cum juſte offertur, Dei mandata complentur. Italiæ ſuæ date Re-
ctorem agnoſcentes, nullum nobis laborem alium remanſiſſe, niſi ut diſſidentes
cum humilitate propoſiti noſtri ad concordiam hortaremur, quia unum tantæ rei
reſtabat, unde Deo pareremus, * ut ſanctæ Principis voluntati, invitamus Sena- ** Lego & Oratio Epiſcoporum ad Senatum.*
tum ampliſſimum, quali oportuit legatione deſtinata, monentes & inſtruentes;
cauſas Dei ipſius judicio committendas, qui valet corpus occidere, & animam
mittere in gehennam; qui dicit, Mihi vindictam, & ego retribuam. Apud quem *Matth. 10.*
conſcientia nuda eſt, cui non abſconduntur occulta, cogitare prudentes viros *Ezech. 9. Rom. 12.*
oportere, quanta inconvenienter, & præjudicialiter in hujus negotii principio
conrigiſſent, & nos viam, per hanc, quam ipſi vocabant remiſſionem, peccatis non
aperire, ſed claudere, qui quod dicebatur majori judicio ſervamus, inſtruentes
eos, quia per nos illis Chriſtus innotuit, non eſſe ovium lupi inſidias prævidere, *Joan. 10.*
ſed paſtoris: maxime quia in cauſa præfata multos, * ſe dignabantur cognoſcere, ** Forte qui ſi*
& Deo ſatisfacere error involverat. Et quia non poterant plura ſub hac occa-
ſione Eccleſiæ membra diſpergi, ſed magis per manſuetudinem ſuſtineri, ſicut
boni vos operis Paulus inſtruxerat, dicens ſanandos eſſe plurimos per patientiam, *2. Tim. 4.*
& doctrinam. Et quicunque putantur rei, & gravibus peccatis involuti, quamvis
nullus eſt qui delicto careat, ſicut Joannes teſtatur Apoſtolus: Si dicam quia pec- *1. Joan. 1.*
catum non habeo, mendax ſum, hos tamen magis preſſuris hominum ſuſtentari, *Authoritas Sedis Petri.*
& perterreri has paſſiones, judicia divina ſuſpendi: maxime cum illa, quæ præ-
miſimus, inter alia de authoritate Sedis, * optarent, quia quod poſſeſſor ejus *Al. * obſtarent*
quondam beatus Petrus meruit, in nobilitate poſſeſſionis acceſſit, & claritatem
veterem vobis dat, der Chriſti dote Rectoribus. Clamantes, ſcriptum eſſe per
Prophetam ex perſona Dei: Nunquid non valet manus mea ad conſumendum *Eſa. 10.*
eos, qui erraverunt? Hæc eadem ſæpiſſime, ſicut oportuit, commonentes: ut ha-
bita intentione diſcederent, & factum noſtrum, quod Deus inſpiraverat, juxta
mandatum Principis non diſcuterent, ſed ſequerentur, ſicut decebat Eccleſiæ fi-
lios, nec ſub hac intermiſſione contenderent, & creſcerent Eccleſiæ detrimenta.
Quæ res poſcebat cum feſtinatione ſuccurri, & nobis hujus celeritatis, & illis *Plebs adhæſit Papæ.*
obedientiæ neceſſitas imminebat: maxime cum omnem pene plebem cernamus
ejus communioni indiſſociabiliter adhæſiſſe, cujus nos non modica cura ſtimula-
bat, ne in aliquo laberetur errore. Quibus allegatis, cum Dei noſtri obteſtatione *Sententia Synodi abſolvens Papam.*
decernimus, harum neceſſitatum, vel religionum conſideratione adſtricti, & * cœ-
leſti, perpenſis omnibus, quæ in cauſa erant, inſpiratione ſecretis, Symmachus Pa- *Al. * cœleſtis*
pa Sedis Apoſtolicæ Præſul, ab hujuſmodi propoſitionibus impetitus, quantum
ad homines reſpicit, quia totum cauſis obſiſtentibus ſuperius deſignatis conſtat,
arbitrio divino fuiſſe dimiſſum. Sit immunis, & liber, & Chriſtianæ plebi ſine ali-
qua de objectis oblatione, in omnibus Eccleſiis ſuis, ad jus ſedis ſuæ pertinen-
tibus, & tradat divina myſteria, quia eum ob impugnatorum ſuorum impetitio-
nem propter ſuperius deſignatas cauſas, obligari non potuiſſe cognovimus. Unde
ſecundum principalia præcepta, quæ noſtræ hoc tribuunt poteſtati, ei quicquid
Eccleſiaſtici intra ſacram urbem Romam, vel foris juris eſt, reformamus, totam
cauſam Dei judicio reſervantes univerſos hortamur, ut ſacram communionem,
ſicut res poſtulat, ab eo percipiant, & Dei, & animarum ſuarum meminerint,
quia ipſe & amator pacis eſt, & ipſe pax eſt, qui monet: Pacem meam do vobis, *Joan. 14.*
pacem meam relinquo vobis. Et in quacunque civitate pacem eſſe confirman- *Matth. 10. Ibidem 5.*
dam adfirmans, beatos eſſe dicit pacificos. Hæc quicunque ex inſtructione noſ-
tra (quod non æſtimamus) vel non admittit, vel retractari poſſe crediderit, vi-
deat, quia in divino judicio contemptus ſui rationem eſt, ſicut de Deo confidi-
mus, redditurus. De Clericis memorati Papæ, qui ab Epiſcopo ſuo ante tempus *Altera pars ſententiæ.*
aliquid contra regulas diſceſſerunt, & ſchiſma fecerunt hoc fieri decrevimus, ut
eos ſatisfacientes Epiſcopo ſuo miſericordia ſubſequatur, & officiis Eccleſiaſticis
ſe gaudeant reſtitui, quia Dominus, & Redemptor noſter oves perditas ab errore *Luc. 15.*

Al. * *liberalitatem* lætatur inventas, & ſuper profugum filium paternam * libertatem cæleſtis medicator accommodat. Quiſquis vero Clericorum poſt hanc formam a nobis propalatam, quocunque ſacrato Deo loco in Eccleſia Romana miſſas celebrare præſumpſerit, præter conſcientiam Papæ Symmachi, dum vivit Statutis Canonicis, velut Schiſmaticus percellatur. Iſta ſufficiat cum Dei notitia ſyncere prætuliſſe.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Laurentius Epiſcopus Eccleſiæ Mediolanenſis huic ſtatuto noſtro, in quo totam cauſam Dei judicio commiſimus, ſubſcripſi.

Petrus Epiſcopus Eccleſiæ Ravennatis huic ſtatuto noſtro, in quo totam cauſam Dei judicio commiſimus, ſubſcripſi.

Felix	*Interamnenſis*
Maximus	*Bleramus*
Maximus	*Ticinenſis*
Gerontius	*Fundenſis*
Laurentius	*Boenſis*
Mercurius	*Sutrinus*
Hilarius	*Tempſanus*
Innocentius	*Ferentinatus*
Vitalis	*Fundanus*
Ariſtus	*Oſtienſis*
Victor	*Lunenſis*
Chryſogonus	*Albanenſis*
Romanus	*Nomentanus*
Creſconius	*Tudertinus*
Joannes	*Spoletanus*
Laurentius	*Vergomatis*
Rufentius	*Agnatinus*
Martianus	*Acanus*
Fortunatus	*Agninus*
Innocentius	*Foroſemprovien.*
Hilarius	*Tempranen.*
Severinus	*Tyndaritanus*
Sebaſtianus	*Soranus*
Felix	*Atellanus*
Propinquus	*Trebienſis*
Bonifacius	*Camentanus*
Vindemius	*Antiatinus*
Valentinus	*Amiterninus*
Bonifacius	*Aquævivenſis*
Æmilianus	*Soranus*
Caſſianus	*Mutinenſis*
Stephanus	*Venuſinus*
Fortunatus	*Fulginenſis*
Stephanus	*Neapolitanus*
Maximilianus	*Peruſinus*
Concordius	*Meſinatis*

Caſtus	*Pratenſis*	
Martyrius	*Terracinenſis*	
Aſterius	*Aquinatis*	
Amantius	*Potentinus*	
Urſus	*Reatinus*	
Innocentius	* *Mivanatis*	* Supra Mibanatis
Euſtaſius	*Cremonenſis*	
Eucarpus	*Mercſape*	
Serenus	*Nolanus*	
Eutychius	*Tranenſis*	
Paſchaſius	*Vulturnenſis*	
Felix	*Nepeſinus*	
Innocentius	*Direntium*	*Tiberinorum*
Sylvanus	*Veliternus*	
Mercurius	*Gabinatis*	
Ruſticus	*Buxentinus*	
Adeodatus	*Formianus*	
Juſtus	*Signanus*	
Auguſtus	*Liparitanus*	
Fortunatus	*Sueſſanus*	
Jocundus	*Auguſtanus*	
Viticanus	*Celenienſis*	
Proculejanus	*Sepinatis*	
Aprilis	*Lateranenſis*	
Memor	*Canuſinus*	
Elpidius	*Volaterranus*	
Adeodatus	*Sylvæ candidæ*	
Rogatus	*Taurominitanus*	
Probus	*Carmeganen.*	
Tigridius	*Taurigantus*	
Joannes	*Ariminenſis*	
Candidus	*Tiburtinus*	
Aſellus	*Populonienſis*	
Callonicus	*Foroclodienſis*	
Joannes	*Turritanus*	
Venerius	*Pallenſis*	
Servus Dei	*Verenenſis*	
Dulcitius	*Sancti* * *Antimi*	Al. * Antimi

Expliciunt Decreta Symmachi Papæ.

PLATINA DE HORMISDA PAPA.

HORMISDA *patria Fruſinonius, patre Juſto, ad Theodorici & Anaſtaſii tempora pervenit. Hortante autem Theodorico Provincialem Synodum in orbe habuit, omniumque conſenſu Eutychianos jam antea improbatos damnavit. Joannem quo-* Geſta Hormiſdæ.

que Conſtantinopolitanum Epiſcopum literis & Nunciis adhortatus eſt, ut ab eadem Hæreſi deſiſteret, crederetque duas in Chriſto naturas eſſe, Divinam, & Humanam. Deſiit parere Joannes Anaſtaſii viribus fretus, quem non ita multo poſt fulmine ictum dediſſe pœnas creditum eſt, tum propter Hæreſim, quæ gravis erat, tum vel max me, quia Legatos ab Hormiſda miſſos contra jus gentium magna affecerat contumelia. Rejectos enim a ſe navi quaſſa, & rimoſa ea conditione navigare juſſit, ut recta in Italiam redirent, nec ullum Græciæ littus attingerent. Mortuo itaque Anaſtaſio, Juſtinus, orthodoxæ fidei amator, imperium accipit, ac ſtatim Nuncios ad Pontificem mittit, qui & Sedis Apoſtolicæ authoritatem confirmarent, & pacem Eccleſiis omnibus exquirerent, quarum per religionem concederetur. Dona præterea multa, ac pretioſa eodem tempore Romam ad ornandas Baſilicas Sanctorum ſunt miſſa. Gemmas enim magnæ æſtimationis [a] *Clodoveus Rex Franciæ miſit, delata & dona tum aurea, tum argentea, delata Evangelia cum tabulis aureis, gemmis diſtinctis a Juſtino Imperatore voti gratia, miſit & patenam auream* XX. *librarum, cum hiacynthis. Scyphum aureum gemmis circundatum. Ornavit & templum beati Petri Theodoricus Rex trabe argentea, mille &* XL. *librarum, Cereoſtratis argenteis duobus librarum* LXX. *Certavit & Hormiſda muneribus cum his Principibus. Locavit enim ante altare Conſtantiniana Baſilica coronam argenteam librarum* XX. *Cantharos argenteos ſex. Ornavit etiam templum Pauli ſcyphis argenteis* X. *annulis argenteis tribus. His demum ex ſententia peractis, cum etiam de more Preſbyteros unum &* XX. *Epiſcopos quinque &* L. *creaſſet, moritur, ac ſepelitur in Baſilica Petri* VIII. *Idus Auguſti Conſulatu Maximi. Sedit annis* IX. *diebus* XVIII.

Exitus Anaſtaſii Imp.

Legati Juſtini Imp.

Dona principum ad Baſilicas Romæ. Clodovei. Juſtini Imp. Theodorici.

Dona Hormiſdæ.

[a] *Clodovæus Rex Franciæ*] Regnum ex dono Clodovæi Regis Francorum. Hincmar. in vit. Remig.

Tituli Decretorum Papæ Hormiſdæ, numero IV.

1 EPISTOLA Juſtini Auguſtini ad Hormiſdam.
2 Exemplar precum.
3 Epiſtola Hormiſdæ ad Juſtinum Auguſtum.
4 Item Hormiſdæ ad Archimandritas.

Incipiunt Decreta Hormiſdæ Papæ.

Juſtinus Auguſtus Hormiſdæ Papæ.

CAP. I.

QUo fuimus ſemper, & quo ſumus ſtudio pro conciliandis ſententiis Catholicam fidem * colendo: ut eodem animo cuncti venerentur lumen individuum Trinitatis, palam feciſſe dignoſcimur, nunc Legatum ad veſtram beatitudinem ultro ad hoc ipſum dirigentes Gratum V. S. Magiſtrum ſcrinii, quo remedium tandem reperiatur diſcordiis varia certantium. Nunc prono, libentique ſuſcipientes affectu viros Religioſiſſimos, quos interventores unitatis veſtra Sedes Apoſtolica credidit deſtinandos. Profecto etenim tanquam ipſam pacem, & jocundis eos oculis aſpeximus, & extenſis manibus duximus amplectendos. Quin etiam omni intentione ordinabimus ut venerabilis Eccleſia Conſtantinopolitana, nec non complures aliæ vota ſuſcipiant veſtra, non ſolum in cæteris, ſed in auferendis etiam nominibus, ex ſacris Dypticis, quæ removenda maxime * poſtulaſtis. Verum nonnullæ fuerunt urbes, & Eccleſiæ tam Ponticæ, quam Aſiæ, ac præcipue Orientales, quarum Clerici, vel Populi omnibus pertentati minis, atque perſuaſionibus, tamen nequaquam flexi ſunt ut tollant Antiſtitum, & repellant nomina, quorum apud eos opinio floruit, ſed morte vitam duriorem æſtimant, ſi mortuos condemnaverint, quorum gloriabantur vita ſuperſtitum. Quid igitur faciamus hujuſmodi pertinaciæ, quæ nec dicto audiens exiſtit, & tormenta in tantum deſpicit, ut amplum ſibi, ac feſtivum judicet, ſi corpore prius, quam religioſo deſiſtat conſilio? Nobis quidem videtur opus eſſe mollius agen-

Al. * colentium

V. S Virum ſpectabilem.

Studioſus pacis Juſtinus.

Al. * poſtulatis

Pertinacia quorundam pro nominibus Epiſcoporum defunctorum.

Concilium principis pro pace.

di, & clementius, quæ ſi non in tua ſanctitudine jam, nec in alio poterunt inveniri; nam neque ſanguinis, & ſuppliciorum cupidi (quod dictu etiam grave eſt) libellum ſuſcepimus, neque ut parvo diſcrimine remaneant imperfecta

Al. * prorogandam

concordiæ deſideria: ſed ad * prærogandam, quo poſſumus ordine, conjunctionem membrorum Eccleſiæ. Utrum itaque præſtantius erit minorum gratia in totum eſſe nobis adverſas tantas multitudines, an conceſſis exiguis, & remiſſis, majora & omni ratione quærenda corrigi: ut quæ non licuit per omnia, ſaltem ex neceſſariis partibus allegentur? Veniam itaque nominum poſtulamus, non Acatii, non utriuſque Petri, non Dioſcori vel Timothei: quorum vocabula ad nos daræ ſanctitatis tuæ Epiſtolæ continebant: ſed quos in aliis celebravit civitatibus Epiſcopalis reverentia: & hoc exceptis urbibus, ubi veſtræ beatitudinis libellus jam in plenum admiſſus eſt, niſi hanc quoque partem benevolentia ſtatuerit veſtra mitius corrigendam. Verum nec judicio res * cadet Sedis Apoſtolicæ, ut non magis venia dicenda ſit, quam deliberata jam, ac perſpecta definitio. Anaſtaſius ſiquidem religioſiſſimæ memoriæ veſtræ culmen Eccleſiæ palam, aperteque conſtituerat, cum hoc idem ſcriberet negotium deceſſori noſtro, ſatis eſſe pacem affectantibus, ſi nomen tantum reticeatur Acatii. Ergo priora veſtræ Sedis conſtituta ſequitur, qui non omnes memorias mortuorum judicat contemnendas, ut habeatur, & incongruum, ſi non placidior omnibus non ſolum defunctis, ſed etiam ſuperſtitibus veſtra divulgetur in omni fine terrarum lenitas, & hoc quidem non dubitaverimus, ira gratioſum vobis futurum, ut pacifico ſtatim reſponſo lætior mundus reddatur. Retineat autem veſtra ſanctitas, quod dudum ſcripſimus ex oriente ſupplicationes nobis eſſe deſtinatas voluntatem ipſorum continentes, & arbitrium, in quo ſeſe duraturos oſtendunt firmiter, & a quo nulla ratione deſiſtendum æſtimant. Hanc itaque chartulam ſecundum noſtra promiſſa per Joannem virum reverendiſſimum Epiſcopum dirigendam vobis in præſenti merito credidimus, ut a veſtra ſede etiam tenor ejus admiſſus ad colligendas proficiat, & adunandas ubique venerabiles Eccleſias, & Hieroſolymitanam præcipue: cui tantum omnes favorem impendunt, quaſi matri chriſtiani nominis, ut nemo audeat ab ea ſeſe diſcernere. Conſenſum itaque proprium tuam ſanctitudinem epiſtolari quoque pagina convenit declarare, ut cognito omnibus, atque patefacto tenorem ejuſdem chartulæ a vobis etiam laudari, & tenaciter cuſtodiri lætior mundus exiſtat. Dat. V. Id. Sept. Calcheon Reſtitio Conſſ. Accepta pridie Kal. Decemb. Conſſ. SS.

Venia nominum poſtulatur.

Al. * caret

Rom Eccleſia culmen Eccl.

S S ſupra ſcriptus.

Exemplar precum.

CAP. II.

DEo amabili, ac piiſſimo Imperatori, ex Deo Auguſto, & Principi Juſtino Chriſtianiſſimo deprecario, & ſupplicatio ab Hieroſolymitanis, & Antiochenis, & ſecundæ Syriæ Clericis, & Abbatibus, & poſſeſſoribus Provinciæ Syriæ. Haurite aquam cum lætitia ex fontibus ſalutis, vociferatur Heſaias Propheta & clamat, fontes ſalutis, Evangelicas veritates, & prædicationes manifeſte oſtendens, ex quibus beati Apoſtoli, & eorum, qui per ordinem fuerunt Diſcipuli, & ſapientes Eccleſiæ Doctores, ſalutarem aquam fidei haurientes, omnem ſanctam Dei Eccleſiam inrigaverunt, quæ in petra ſummi Apoſtolorum ſubnixa rectum, & inconflexibilem confeſſionem cuſtodiens, fiducialiter cum eo ad unigenitum Filium Dei omni tempore exclamat dicens, Tu es Chriſtus Filius Dei vivi. Hanc ſalutarem confeſſionem a ſanctis quatuor Synodis, quæ Evangelicis præceptis ſunt honoratæ, ſuſcipientes nunquam per Chriſti gratiam a traditis nobis rectis dogmatibus deviavimus, ſicut rerum teſtatur probatio, & tempore neceſſitatis fidei conſtantia demonſtrat. Si igitur, ut Chriſtiani, rationi fidei ſumus participes, Domine piiſſime, & ad communem pacem, & ad unitatem feſtinamus, noſtram fidem, quam ab initio ſuſcepimus, per hanc ſatisfactionem noſtram manifeſtam veſtræ facimus pietati: ut notum ſit, quia & paci concurrimus, & a recta cum Dei juvamine non divertimus fide: ſed omnem ex æquo hæreſim execramus, non ſolum Eutychianiſtas, & Acephalos, ſed & Neſto-

Eſaia 12.

Matth. 16.

rianos, & hominem colentes toto animo odientes anathematizamus. Nos autem, Domine Chriſtianiſſime Imperator, ſicut ſuperius dictum eſt, in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum ab initio baptizati quoque & credentes unam eſſentiam Dei in tribus ſubſiſtentiis adoramus ſecundum Sanctorum Patrum mathema, & Symbolum, Credentes in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, unigenitum,* Deum verum, ſimiliter & in unum Spiritum Sanctum. Et ſecundum hoc divinum mathema, & definitionem a ſancta Chalcedonenſi Synodo promulgatam intelligimus quoque, & ſuſcipimus confitentes, & credentes, quia una ſubſtantia, vel perſona, quod idem ipſa ſancta Synodus in duabus naturis, id eſt in Deitate, & Humanitate indiviſe, & inconfuſe prædicavit, Dei verbum, & Dominus noſter Jeſus Chriſtus unus eſt ex ſancta, & unius * eſſentia Trinitatis. Si enim unum Deum in tribus * ſubſiſtentibus, ſicut dictum eſt, accipimus, Pater autem non eſt incarnatus, nec Spiritus Sanctus: Deus verbum incarnatus eſt, & homo factus eſt, unus eſt ſancta, & unius eſſentia Trinitatis ſecundum filiationis proprietatem. Sic itaque ſecundum prædictas ſanctas quatuor Synodos credentes & ſecundum Dei verbi nativitatem ſecundum carnem confiteri non renuimus. Unde proprie Dei genitrix ſancta Virgo eſſe creditur, tanquam natura, & veritate unius eſſentiæ Patris Filium, Deum, verbum, per naturam immutabilem, ex ipſa factum hominem enixa eſt, & duas naturas in Chriſto per eſſentiam, vel ſubſtantiam unitas confitentes, ſicut in unius perſona, vel ſubſtantia, neque harum diverſitatem, vel proprietatem poſt unitionem auferimus, nec eas dividere in duabus perſonis, & ſubſtantiis per unitionem ſumus edocti. Eundemque ſcimus unigenitum Filium Dei, & ante incarnationem ejus, & poſt * idem Deum ſimul, & hominem, paſſibilem carni, impaſſibilem Deitati, circumſcriptum corpori, non circumſcriptum Spiritui: eundem terrenum & cæleſtem, quem mundus, ut hominem cepit, & ut Deum continere non potuit: mortalem & immortalem, nuſquam naturarum diverſitate ſublata, neque dividentes per eſſentiam unitionem. Hoc enim vere magnum pietatis myſterium, quia unus ex ſancta, & unus eſſentia Trinitatis incarnatus, & homo factus Deus verbum, in utraque natura Deitatis, & Humanitatis indiviſe, & inconfuſe cognoſcitur, & adoratur, non converſionem, vel mutationem ſuſtinens, ſed proprietatem utriuſque naturæ in una perſona in ſemetipſo conſervans. Ob hanc igitur fidem prædictas ſanctas Synodos ſuſcipientes, & cuſtodientes anathematizamus omnes, qui adverſus eas quocunque tempore, vel modo aliquid conſcripſerunt, præcipue Joannem Egotam, qui adverſus memoratam ſanctam Chalcedonenſem Synodum multas, ut Neſtorianus, blaſphemias evomuit: ſimiliter condemnantes & Timotheum, Ælurum cognominatum, ſicut Eutychianiſtam adverſus eam cum ſuis latrantem ſequacibus. Ita ergo cum Dei juvamine ſemper ſenſimus, etiam nunc ſentimus. Quapropter hanc ſatisfactionem veſtræ obtulimus pietati: jubere enim dignata eſt nos proprium intellectum, & quemadmodum de ſana fide ſentimus, exponere, quia quidam Hæretici, dum ſuam malam fidem occultare feſtinant, noſtram in Chriſto libertatem, & rectam fidem detractare conantur. Supplicamus igitur clementiam veſtram ſollicitudinem de perfecta Eccleſiarum unitione ſanctarum habere, ut cum unitas Dei facta fuerit juvamine, nec ullo deinceps rationabili, aut irrationabili occaſionis fomite inquietari pax poſſit. Deus autem omnium veſtrum pium adimpleat deſiderium in gloriam ſui, & Reipublicæ diſciplinam.

Mathema & Symbolum fidei.

Al. * *Dominum verbum*

*Lego *eſſentiæ Trinitatis*

Al. * *ſubſiſtentiis*

Maria Virgo Dei genitrix.

Duæ naturæ in una perſona Chriſti.

*Lego *eundem*

Hormiſda Juſtino Auguſto.

CAP. III.

INter ea, quæ ad unitatem Eccleſiæ pertinent, propter quam Deus clementiæ veſtræ elegit Imperium, in literas contuliſtis, hoc quoque venerabilis Imperator cura fidei, cui multipliciter vos ſtudere declaratis, adjecit, ut aliquorum preces perferendæ ad humilitatis meæ notitiam jungerentur: quibus vel quid quæſtionis orietur agnoſcerem, vel ad ſubmovendum propoſitæ conſultationis ambiguum, reſponſum a

me religioſæ ſcientiæ conveniens redderetur. Legi omnia ſollicitudine, qua decebat, & licet ad reſponſi plenitudinem ſufficere potuiſſet, ſi illa tantum, quæ a veteribus ſunt definita, reſcriberem: tamen ut religioſi propoſiti veſtri

*Al. * remunerarer*

* remunerarem affectum, non ſubtrahendum credidi mei quoque ſermonis obſequium, quod emergentibus Neſtorii & Eutychetis venenis paterna * miſit inſtructio pene omnes impietates cum inventoribus tam nefandorum dogmatum convenientia in unum Synodica decreta præceſſerunt.

Confutatio Neſtorii & Eutychetis.

*Al. * omiſit*

Nec ulterius locus ullus, tam diris perfidiæ ſeminibus amputatis aut Chriſtum Dominum noſtrum credere ſine carnis fuiſſe veritate, aut eundem non & Deum, & hominem de materni uteri intemerata fœcunditate prodiſſe, cum alter eorum diſpenſatiooem, qua ſalvati ſumus, nequando, quantum in ſe eſt, irritam faceret, alter opinione contraria, ſed impietate conſimili in eodem Domino noſtro Jeſu Chriſto poteſtatem divinam a vera humilitate ſecluderet, neque ille recordatus, quia palpandam carnem ſuam Chriſtus oſtendit, neque ille Evangelii memor, verbum carnem factum eſſe dicentis.

Luc. 24.
Joan. 1.

Cui vox Domini indeficienter inſonare debuerat, qua dixit, & docuit, Nemo aſcendit in cœlum, niſi qui de cœlo deſcendit, filius hominis, qui eſt in cœlo.

Joan. 3.

Sæpe hæc & multis præcedentium ſunt comprehenſa ſententiis, ſed nec clementia veſtra, licet etiam dicta ſint, faſtidioſe poterit repetita agnoſcere, nec nobis pudor eſt, ea quæ ſunt a prædeceſſoribus noſtris prædicata, revolvere. Neque enim poſſibile eſt, ut ſit diverſitas prædicationis, ubi una eſt forma veritatis: nec ab re judicabitur alienum, ſi cum his, cum quibus convenimus fide, congruamus & dogmate.

Standum decretis Patrum Synodicis.

Revolvantur pus manſuetudinis veſtræ auribus decreta Synodica, & beati Papæ Leonis convenientia ſacræ fidei conſtituta, eadem invenieris in illis, quæ recenſetis in noſtris. Quid ergo eſt poſt illum fontem fidelium ſtatutorum, quod amplius, ſi tamen fidei terminos ſervar, quamlibet curioſus ſcrutator inquirat? Non opus eſt aut adjectione * plebis, aut inſtitutione perfectis, niſi forte * vult quiſquam dubitare, quam credere: certare, quam noſſe: ſequi dubia, quam ſervare decreta.

** Forte plebi*

** Addo potius*

Nam ſi Trinitas Deus * eſt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, Deus autem unus, ſpecialiter Legiſlatore dicente, Audi Iſraël, Dominus Deus tuus unus eſt, qualiter habet neceſſe eſt, aut Divinitatem in multa dividat, aut ſpecialiter paſſionem ipſi eſſentiæ Trinitatis impingat.

*Al. * hoc eſt*

Deut. 6.

Et (quod abſit a fidelium mentibus) hoc eſt aut plures Deos more prophanæ gentilitatis inducere, aut ſenſibilem pœnam ad eam naturam, quæ aliena eſt ab omni paſſione, transferre. Unum eſt Sancta Trinitas, non multiplicatur numero, non creſcit augmento, nec poteſt aut intelligentia comprehendi, aut hoc, quod Deus eſt, diſcretione ſejungi. Quis ergo illi ſecreto æternæ, impenetrabiliſque ſubſtantiæ, quod neque ulla vel inviſibilium creaturarum potuit inveſtigare natura prophanam diviſionem tentet ingerere, & divina, atque arcana myſteria revocare ad calculum moris humani? Adoremus Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, indiſtinctam diſtincte, incomprehenſibilem, & inenarrabilem ſubſtantiam Trinitatis, ubi ſi admittit numerum ratio perſonarum, unitas tamen non * admittit eſſentiæ ſingularitatem, ita tamen, ut ſervemus divinæ propria naturæ, ſervemus propria unicuique perſonæ, ut nec perſonis divinitatis ſingularitas * generetur, nec ad eſſentiam hoc, quod eſt proprium nominum, transferatur.

** Forte admit*

** Forte ingeratur*

Magnum eſt, & incomprehenſibile ſanctæ myſterium Trinitatis. Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus, Trinitas indiviſa, & tamen notum eſt, quia proprium eſt Patris, ut generaret Filium: proprium Filii, ut ex Patre Patri naſceretur æqualis: proprium Spiritus Sancti, ut de Patre & Filio procederet ſub una ſubſtantia Deitatis.

Proprium uniuſcujuſque perſonæ.

Proprium autem Filii Dei, ut juxta id, quod ſcriptum eſt, in noviſſimis temporibus verbum caro fieret, & habitaret in nobis. Ita intra viſcera ſanctæ Mariæ Virginis genitricis Dei unitis utriſque ſine aliqua confuſione naturis, ut qui ante tempora erat Filius Dei, fieret Filius hominis, & naſceretur ex tempore hominis more matris vulvam natus aperiens, & Virginitatem Matris Deitatis virtute non ſolvens. Dignum plane Deo naſcente myſterium, ut ſervaret partum ſine corru-

1. Pet. 1.
Joan. 1.

ptione, qui conceptum fecit eſſe ſine ſemine, ſervans quod ex Patre erat, & tepræſentans quod ex matre ſuſcepit. Nam unde jacens in præſepio videbatur in cœlo, involutus pannis adorabatur a Magis, inter animalia editus, ab Angelis nunciatus, vix egreſſus infantiam, adnuncians myſticas ſine inſtituente doctrinas, inter rudimenta annorum puerilium edens cœleſtium ſigna virtutum?

Non eſt introducenda quarta perſona.

Idem enim Deus, & homo, non, ut ab infidelibus dicitur, ſub quarta introductione perſonæ, ſed ipſe Dei Filius Deus, & homo, idem virtus, & infirmitas, humilitas, & majeſtas, redimens, & venditus, in cruce poſitus, & cœli tegna largitus.

** Forte idem tanta potentia*

Ita noſtræ infirmitatis, ut poſſit interimi, * ingruitate potentiæ, ne poſſet morte conſumi, ſepultus eſt, juxta id quod homo voluit naſci, & juxta id quod Patri erat ſimilis, reſurrexit, patiens vulnerum, & ſalvator ægrorum, unus defunctorum, & vivificatot obeuntium: ad inferna deſcendens, & a Patris gremio non recedens. Unde, & animam, quam pro communi conditione poſuit, pro ſingulari virtute, & admirabili potentia mox reſumpſit.

Eadem perſona Chriſti Deus & homo.

Hæc ita eſſe, nec ullam dubitationem oportere tecipere, id eſt, ne Dominus noſter Jeſus Chriſtus aut inter corporis paſſiones Deus non eſſe crederetur, aut ne Deus tantum, non etiam homo inter opera mirabilium ſtupenda virtutum ptopoſito nos duorum Apoſtolorum * informamur exemplo, Deum eſſe Chriſtum Dominum noſtrum Petri fide, hominem Thomæ dubitatione declarante.

*Al. * informavit*
Matth. 16.

Quid enim intererat, ut quem ſe homines dicerent, diſcipulos ſuos vellet inquirere, niſi ut reſpondente Petro, Tu es Chriſtus Filius Dei vivi, notum faceret, non hoc de carne, & ſanguine ptoditum, ſed Patre Deo inſpirante revelatum, & per teſtimonium laudatæ reſponſionis fides patefacta fieret veritatis?

Joan. 20.

Quid intererat, ut apparente poſt reſurrectionem Domino Thomas tantum aut abeſſet a cæteris, aut ſolus ambigeret, niſi ut mundus crederet, quod ambigens diſcipulus exploraſſet, ut dum unius manibus ſe pateretur tangi, ab univerſitate fidelium quid eſſet, poſſit agnoſci? Non ergo ad improbandum diſcipulum interpoſita eſt dubitatio, ſed quæſita poſteritatis inſtructio.

Luc. 24.

An ne aliud expectat, quod ſe idem Dominus Cleophæ cum alio diſcipulo, cum ad Emmaum tendentes de ſe loquerentur inſeruit? Et quanquam de reſurrectione Domini per mulieres, quæ primæ ad monumentum convenerant, agnoviſſent, tamen ut per eorum dubitationem daret credentibus futuris ſæculis firmitatem, incipiens a Moyſe, & omnibus Prophetis, quod oportuiſſet pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam, interpretatus oſtendit & per paſſionem Humanam naturam, & Divinam in eo eſſe per gloriam.

Papa eſt. de fide diſſerere.

Multiplicibus hæc ſanctarum ſcripturarum inſinuantur exemplis, nec apud teligioſam conſcientiam tuam, venerabilis Imperator, tanquam ignota dicuntur, fides enim ipſa, quæ a te conſtanter adſeritur, tibi reddit hoc muneris, ut ſenſibus tuis & affectum ſui inſerat, & ſcientiam, per quam diligentius adſeratur, infundat. Et tamen intereſt diſpenſationis mihi creditæ, ut ego quoque vel apud ſcientes nota non taceam, ut ſuccedente ſibi per vices temporum Catholicorum prædicatione, ſenſim quod indeficienter adſeritur, ſine fine credatur. Latius hæc, quæ ad Deitatem, humanitatemque Domini noſtri Jeſu Chriſti pertinent, & in eo unitas duas ſine confuſione naturas, potui ſecundum veterum definita diſſerere, ſi eſſet adverſum eos, qui iis diſſentiunt, diſputandum; ſed cum in manibus omnium ſint & Synodica conſtituta, & beati Papæ Leonis dogmata, perſtrinxiſſe potius pauca, quam evolvere credidi convenientius univerſa. Nunc vero agnoſcere ſatis eſt, & cavere, ita proprietatem, & eſſentiam cogitandam, ut ſciatur quid perſonæ, quid nos oporteat deferre ſubſtantiæ. Quæ qui indecenter ignorant, aut callida impietate diſſimulant, dum omittunt, quid ſit proprium filii in Trinitate, tendunt inſidias unitati. Sed ſi quæ prædicta ſunt, validis teneantur fixa radicibus, nec a paterna traditione receditur, & conſtanter quæſtionibus obviatur. Datum * IX. Kalend. April. Valerio V C. Conſſ.

*Al. * VIII.*

Hormiſda Presbyteris, Diaconibus & Archimandritis ſecundæ Syriæ.

CAP.

CAP. IV.

LEctis literis dilectionis veſtræ, quibus inimicorum Dei patefacta veſania eſt, & infidelium pertinax furor dolenter expoſitus, qui dum redivivo ſpiritu oderunt diem, membra illius impie perſequuntur. Quantum ad conſtantiæ veſtræ agnitionem benedixi Deum, fidem militum ſuorum inter adverſa ſervantem, ſed rurſum Eccleſiarum concuſſionem, & ſervorum Dei moleſtias, labore ſque conſiderans Propheta.

Imperfecta eſt hæc Epiſtola.

In alia collectione, cujus exemplaria duo ſont in Bibliotheca Bellovacenſi, unum habet Franciſcus frater, ſequitur dogma Eccleſiaſticum ſecundum Concilium Nicænum, ſive confeſſio fidei quæ a quibuſdam Fulgentio tribuitur, ab aliis Auguſtino. Inter ejus opera adſeripta eſt titulo de definitionibus Eccleſiaſticorum dogmatum tom. 3. pag. 386. eſt vero Gennadii.

In vetuſtiſſimo Codice Eccleſiæ Belvacenſis ad finem horum Canonum adjectum eſt initium Novellæ cx. Juſtiniani Imperatoris de Eccleſiaſticis diverſis capitulis ad Petrum. Deinde Novella integra v. de Monaſteriis & Monachis ex antiquiſſima interpretatione longe alia ab ea Juliani Antecesſoris Conſtantinopolitani aut veteris Interpretis quam habemus.

In recentioribus exemplaribus, ut in eo quod eſt Nicolai Fabri, adduntur capitula ſparſim collecta ex Græcis & Latinis Canonibus & Synodis Romanis, decretiſque Præſulum ac Principum Romanorum & Ingelramno Mediomatricæ urbis Epiſcopo Romæ, tradita ab Hadriano Papa ſub die XIII. Octob. indict. IX. quando pro ſui negotii cauſa agebatur, quorum Hincmarus Remenſis adverſus Laudunenſem meminit. Inſerta ſunt & tom. 3. Concil. pag. 252. edit. Binii; ſequuntur deinde Decreta duo Synodalia Nicolai I. & Juſjurandum quod Berengarius Diaconus in Synodo Romana fecit anno 1079. menſe Febr. indict. 2. ſub Gregorio VII.

Expliciunt Decreta Hormiſdæ Papæ.

PLATINA DE GREGORIO II.

GREGORIUS *ſecundus patria Romanus, Patre Marcello, ſub Sergio Pontifice ſacris initiatus, ſacellis & bibliothecæ præfuit: tantæ fidei, & integritatis eſt habitus. Sumens deinde Diaconatus ordinem, Conſtantinopolim cum Conſtantino Pontifice proficiſcitur: ubi cum acriter diſceptaretur quibuſdam de rebus ad fidem pertinentibus, ita acute reſpondit, ut omnibus ingenii ſui & doctrinæ admirationem injiceret. Tantæ enim eruditionis & facundiæ erat, ut facile convinceret male de fide noſtra opinantes. Initio autem Pontificatus, & mœnia urbis aliqua ex parte vetuſtate collapſa inſtaurat, trabes & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, Laurentiique Martyris extra muros annoſitate quaſſas reſtituit, reſortis tectis, ac paristibus, introductiſque de more aquis compaginatis fiſtulis jam dudum vetuſtate & hominum incuria vitiatis. Alias quoque Eccleſias reſtituit, muneribuſque tum aureis tum argenteis exornavit: quas quidem enumerare longum eſſet. Hujus præterea hæc peculiaris laus eſt, quod ejus opera Germani ad fidem noſtram converſi ſunt, miſſo eo Bonifacio Monacho, qui eos e tenebris educeret propoſita veritatis luce. Ipſorum autem Germanorum magnam partem Romam venientem ſuis manibus vir ſanctus baptizavit: impulit item ſua authoritate Luithprandum, primo quidem recuſantem, Arithperti donationem confirmare. Roma vero a quibuſdam ſeditioſis in Pontificem conjuratur, principibus conjurationis Baſilio, Jordane Carthulario, Joanne Subdiacono cognomento Lurion, Marino Spatario qui ducatui Romano, Imperatoris nomine, tum præerat. Verum dilata in aliud tempus res eſt, quod Marinum Imperator revocaverat; ſed Romanus populus, re ipſa tandem patefacta, arma capit, Joannem & Jordanem interficit, reliquoſque conjuratos diſſipat, Baſilium Monaſterio includit, ubi & vitam finivit. Unde Pontifex tanta moleſtia liberatus loca pauperum, & Baſilicas inviſere cœpit, eaque reſtituere, quæ ob vetuſtatem, & incuriam ruinam minabantur. Pacem præterea inter Regem Longobardorum, & Duces Spoletinum ac Beneventanum compoſuit. Leo autem Imperator phanatico ſpiritu iterum incitatus om-*

Integritas Gregorii II.

Eruditio.

Geſta ejus.

Laus ejus peculiaris. Germanorum converſio per Bonifacium.

Conjuratio in Pont.

Cura Greg. circa pauperes & Baſilicas.

Leo III. Imp. Hæreticus.

P C. Lego poſt Conſulatum.
Ne aboleantur ſanctorum imagines.

nibus mandat, ut ſimulacra vel lignea vel ænea vel marmorea ad ſe deferant, & delata ſtatim incendit: non deferentes vero capit, & obtruncat. Gregorius autem ſæpius (ut ſanctiſſimum virum decuit) literis Imperatorem admonuit, ut omiſſis quorundam improborum erroribus, veram tandem amplecteretur fidem, & abolere ſanctorum imagines deſineret, quorum memoria & exemplari ad virtutem & imitationem excitarentur homines. Ipſe vero cum ſuo exemplo omnes ad virtutem & ſanctitatem incitaret, tandem Pontificatus ſui anno XVI. *menſe* IX. *die* XI. *moritur, ſepeliturque ad Baſilicam Sancti Petri.* III. *Idus Februarii. Ejus in morte Epiſcopatus tam vacat dies quinque, &* XXX. *Centum autem &* IX. *ac* XL. *Epiſcopos toto ſuo Pontificatu creaſſe dicitur.*

Tituli Decretorum Papæ Gregorii Junioris, numero XVII.

1 Ut nullus audeat Presbyreram ducere in conjugio.
2 Item de Diacona.
3 Item Monacha, quam Dei ancillam appellant.
4 Item de commatre ſpirituali.
5 Item de fratris uxore.
6 Item de nepte.
7 Item de noverca, aut nuru.
8 Item de conſobrina.
9 Item de propria cognatione, vel quam cognatus habuit.
10 Ut viduam nemo furetur in uxorem.
11 Item ut Virginem nemo furetur in uxorem.
12 De Arupiſcibus, vel incantatoribus, ſeu Phylacterio.
13 Præcepta Eccleſiæ obſerventur.
14 De Hadriano filio Exhilarati.
15 De Epiphania Diacona.
16 Ut nullus audeat eis aſſenſum tribuere.
17 De coma Clericis non relaxanda.

Incipiunt Conſtituta Papæ Gregorii Junioris.

Leone III. piiſſimo titulo tenus. Revera autem impiiſſimo, adeo, ut a græcis dictus ſit εἰκονομάχος & θηριομάχος.

IN nomine Domini Dei Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, imperante Domino noſtro piiſſimo Auguſto Leone, a Deo coronato magno Imperatore, Anno ſexto P C. ejus anno ſexto: ſed & Conſtantino novo Imp. ejus filio, anno ſecundo, menſe Aprili, Indictione quarta.

Præſidente ſanctiſſimo ac ter beatiſſimo Gregorio Apoſtolico Papa, in Baſilica beati Petri Apoſtolorum Principis, ante confeſſionem conſedentibus etiam ſanctiſſimis Epiſcopis.

Agnello	*Ferentinati*
Vitale	*Aletrino*
Martiano	*Gabiis*
Tiberio	*Sylva candida*
Georgio	*Nepæ*
Andrea	*Albanenſi*
Tribunitio	*Falaris*
Joanne	*Blerano*

Sergio	*Præneſtino*	
Synderedo	*Archiepiſcopo*	*Spaniæ*
Sedulio	*Epiſcopo*	*Britaniæ*
Fergufto	*Epiſcopo*	*Scotiæ*
Majorino	*Polimartii*	
Joanne	* *Beliternenſi*	
Opportuno	* *Maturanenſi*	
Georgio	* *Portuenſi*	
Gregorio	*Anagnias*	
Joanne	*Signias*	
Agnello	*Sutrino*	
Anaſtaſio	*Tiburtino*	
Vuiliarit	*Narnienſi*	
Petro	*Amerino*	

rte Velitrenſi — * *Forte Minturnenſi*

Seu venerabilibus Preſbyteris

Siſinnio	*Joanne*
Joanne	*Euſtratio*
Marino	*Conſtantino*
Epiphanio	*Marino*
Siſinnio	*Joanne*
Georgio	*Thalaſſio*
Gregorio	*Joanne*
Joanne	

Adſtantibus Diaconibus quoque

Petro	*Archidiacono*
Gregorio	*Maſcoſeo*
Benedicto	*Diaconibus, vel cuncto Clero*

GREGORIUS ſanctiſſimus, ac beatiſſimus Papa dixit. Cum ſimus Dominicæ plebis ſuperna miſeratione rectores: ſtudioſius nos convenit Dei præſidio pro eorum ſæpe cogitare ſalute, ne de creditis fruſtratis (quod abſit) animabus, inſidiis antiqui hoſtis ante omnium paſtorem, niſi ſuccedat præveniendo de offenſis correctio, deſtrictam cogamur ſolvere rationem. Dumque perpendo, vel ad animum reduco, quanta circunſpectione nos oporteat in vigilando contra ſui cujuſque ſceleris nequitiam obviare, & ſi quando inſilierit ad perturbandas fidelium mentes adjutorio ſuperno ictui ejus reſiſtere, valde concutior, atque nimis tabeſco: ne ſerpentina calliditate (quod abſit) leviores quoque decipiat, Deo vere favente, ſollicitudine nimia animæ æquiori mente divino juvamine freti pro ſalute omnium ſtudere debemus, ut inconfuſo vultu, non de fraude cujuſquam perculſi adſiſtere æterno judici mereamur, & vocem audire inquientem, Euge ſerve bone, & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui. Hic namque eſt, quod ingemiſcens dico, qui populi Chriſtiani aliquos per Provinciam Italiam hanc commorantes audio tenere contra Catholicam fidem, & Patrum ſtatuta, ita ut Deo ſacratas fœminas ducere præſumant mulieres, & propinquas in conjugio ſocient, quod opportunum eſt ſpiritali amputari mucrone, atque ſi veſtræ placet ſanctitati, radicitus evelli: ne ſeges boni agricolæ zyzaniorum miſta horrentibus fructibus ſordeſcat.

Vigilandum paſtoribus contra inſidias antiqui hoſtis.

Matth. 25. Luc. 19.

Matth. 13.

Sanctiſſimi Epiſcopi, ſeu venerabiles Presbyteri reſponderunt.

VERE cognoſcimus gratia Sancti Spiritus cor Apoſtolatus veſtri ſuccenſum, ut tantæ miſeriæ ſqualores a fidelium mentibus detergantur, & quaſi vulnus corpori infixum aditu talis miſeriæ obſerato ſalutari antidoto curetur, ſicut bene prævisum eſt interdictione anathematis, ne denuo quiſpiam hoc Romanus, Longobardus, vel cujuſcunque ſit gentis, ſacrique baptiſmatis unda lotus, attentet, ut non tanti piaculi mole oppreſſus * præcipiti incidat, aut voragine mergatur iniquitatis, vitari debeat, atque radicitus evellatur. *

* Forte præcipitium

Poſt hanc omnium conſonam reſponſionem Gregorius Apoſtolicus Papa ante corpus memoratum venerabilis Chriſti Apoſtolorum Principis, inferendo ſententiam dixit.

1. Si quis Preſbyteram duxerit in conjugio, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

2. Si quis Diaconam duxerit in conjugio, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

3. Si quis Monacham, quam Dei ancillam appellant, in conjugio duxerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

4. Si quis commatrem ſpiritalem duxerit in conjugio, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

5. Si quis fratris uxorem duxerit in conjugio, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

6. Si quis neptem duxerit in conjugio, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

7. Si quis novercam, aut nurum ſuam duxerit in conjugio, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

8. Si quis conſobrinam ſuam duxerit in conjugio, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

9. Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit in uxorem, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

10. Si quis viduam furatus fuerit in uxorem, vel conſentientibus ei, * anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

* Addendum videtur parentibus & cognatis.

11. Si quis virginem, niſi deſponſaverit, furatus fuerit in uxorem, vel conſentientibus ei, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

12. Si quis Ariolis, Aruſpicibus, vel Incantatoribus obſervaverit, aut Phylacterio uſus fuerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

13. Si quis in quoquam partem, vel præcepta ante emiſſa Apoſtolicæ Eccleſiæ de olivetis, & locis diverſis * tentaverit, & non in omnibus obſervaverit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

Al. * temeraverit

14. Hadriano filio Exhilarati, qui poſt præſtito Sacramento in Apoſtolica confeſſione Epiphaniam Diaconam inlicito auſu in uxorem habent, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

15. Epiphania Diacona, quæ poſt præſtito Sacramento cum Hadriano Exhilarati filio fuga lapſa eſt in uxorem, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

16. Si quis eis in tam crudeli aſſenſum præbuerit, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

17. Si quis ex Clericis laxaverit comam, anathema ſit. Et reſponderunt omnes tertio, anathema ſit.

ET SUBSCRIPSERUNT

Gregorius Epiſcopus ſanctæ Catholicæ atque Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Agnellus Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Ferentinenſis huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Joannes humilis Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ * Beliternenſis huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

* Lego Velitrenſis

Ego Vitalis Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Alatrinæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Opportunus gratia Dei Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ * Maturianenſis huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

* Lego Minturnenſis

Martinianus Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ * Gavinatis huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

* Lego Gabinatis

Georgius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Portuenſis huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Tiberius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Sylvæ candidæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Ego Gregorius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Anagninæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Georgius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Nepeſinæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Joannes indignus Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Signinæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Andræas Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Albanenſis huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Agnellus peccator Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Sutrinæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Tribunatius indignus Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Falaritanæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Anaſtaſius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Tyburtinæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Joannes Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Bleranæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

* Vuillari Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Narnienſis huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

* Supra Vuilaris

Sergius gratia Dei Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Prænestinæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Petrus humilis Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Amerinæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Majorinus Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Polimartii huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Synderedus Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ ex Hiſpania huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Sedulius Epiſcopus de genere Scotorum huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Perguſtus Epiſcopus Pictus huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

ITEM SUBSCRIPTIO PRESBYTERORUM.

Siſinnius humilis Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli ſancti Laurentii qui appellatur Lucinæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Joannes Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sanctæ Cæciliæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Siſinnius Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sancti Sixti huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Joannes Preſbyter tituli Sancti Marcelli huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Joannes humilis Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sanctæ Suſannæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Euſtratius humilis Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sanctæ Anaſtaſiæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Georgius immeritus Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sanctorum Joannis & Pauli huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Thalaſſius humilis Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sanctæ Dei genitricis quæ appellatur * trans Tyberim huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

*Al. * Caliſti trans Tyb.*

Marinus humilis Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sanctæ Sabinæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Conſtantinus Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sancti Cyriaci huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Gregorius humilis Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sancti Clementis huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Epiphanius humilis Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sancti Laurentii * qua Damaſi huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

*Al. * quam Lego qui &*

Marinus indignus Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Apoſtolorum huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Joannes humilis Preſbyter ſanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sanctæ Priſcæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

PETRUS indignus Archidiaconus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Gregorius indignus & humilis Diaconus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Muſcus humilis Diaconus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Benedictus indignus Diaconus ſanctæ Sedis Apoſtolicæ huic conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi.

Die Non. April. Imp. * Domino noſtro. Piiſſimo Auguſto Leone a Deo coronato magno Imp. anno ſexto * poſt ejus anno ſexto. Sed & Conſtantino nono Imp. ejus filio anno ſecundo. * Ind. quarta.

*Al. * Domno*
*Al. * PC. Lego, poſt Conſulatum.*
*Al. * Indictione*

Expliciunt Conſtituta Papæ Gregorii ſub anathemate interdicta.

FULGENTII FERRANDI

CARTHAGINENSIS ECCLESIÆ DIACONI BREVIATIO CANONUM,

EDITA A PETRO PITHOEO J. C. DOMINO DE SAVOIS, EX AUTHENTICO INSIGNIS ECCLESIÆ TRECENSIS, quod aſſervatur religioſiſſime in Bibliotheca Collegii Trecopithœani Patrum Oratorii Domini noſtri JESU.

PETRUS PITHOEUS LECTORI.

FERRANDUS *Diaconus a Sigeberto inter Eccleſiaſticos ſcriptores relatus, libello Regularum ad Reginum Comitem meminit Fulgentii Ruſpenſis Epiſcopi ut nuper vita functi : quod utrumque circa Anaſtaſii Imperatoris tempora vixiſſe arguit. Et fortaſſis ejuſdem Ferrandi non immerito alicui videatur narratio illa de vita Ruſpenſis Fulgentii quæ inter Sanctorum hiſtorias edita eſt. Sed & hic Canonum indiculus, quem ex inſignis Eccleſiæ Tricaſſinorum noſtrorum codice nunc primum edimus, omnium, quantum quidem opinamur, ejus inſtituti antiquiſſimum : cui ſaltem debebit Gratianus reſtitutionem loci ſui*, hactenus vel in Romana illa recognitione graviter laborantis, quem ex uno Ferrando aliquando ita ſanandum didicimus,* *Dist. LXIII.
Sed, ſicut in Breviatione Canonum Fulgentii Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconi invenitur, in Septimunicenſi Concilio & in Macrianenſi ſtatutum eſt, ut ad eligendum Epiſcopum ſufficiat Matricis arbitrium. *Subjunximus & ex Criſconii repetitione Breviarii Canonici ad Liberinum,*

vel, ut quædam exemplaria noſtra habuerunt, Liberium Pontificem Capitula tantum, aut potius indicem Capitulorum, omiſſis Canonum Decretorumque integris capitibus, quæ ex vetere collectione ante annos LXIII. *Maguntiæ fideliter edita facile cuivis fuerit repetere: illud hic admonuiſſe contenti, illa eadem, uſque ad Gelaſii tempora, uſum videri Criſconium. Et vero ipſa illa* * Diſt. XIX. XX. *eſt quæ Corpus Canonum dicitur* * *non a Gratiano tantum, ſed & a ſummis Pontificibus Nicolao I. & Leone IV. cujus etiam antiqua exemplaria apud nos plura extant, quæ ab Hadriano Papa ad Karolum Magnum Imperatorem & Regem noſtrum miſſa fuiſſe, præfixa verſuum politicorum achroſtichis teſtatur. Continet autem is Codex eoſdem omnino Conciliorum Canones quos Græcorum collectio anno* CIↃ IↃ XL. *à Io. Tilio V. C. hic primum edita ex antiquo Eccleſiæ Sancti Hilarii Pictavenſis codice, qui etiam Africæ Latinas Synodos complectitur, ac præ cæteris illam Carthaginenſem, cui Beatus Martyr Cyprianus interfuit, quam in Latinorum collectione certo conſilio omiſſam non dubium eſt. Pontificum Romanorum adjectas Epiſtolas a Syricio ad Gregorium juniorem Latinus codex habet. Græcos, ſuorum Decretalibus eum locum apud ſe ſervaſſe, Photii & Theodori Balſamonis Conſtantinopolitanorum Patriarcharum Nomocanones indicant. Cæterum quæ in noſtro corpore Canonum extat interpretatio, plane diverſa eſt ab illa Dionyſii Scythæ Monachi, (qui & Abba, & Exiguus,) ad Stephanum Salonitanum Epiſcopum, cujus ille hortatu priſcæ, ut ait, tranſlationis confuſione offenſi novam faciendam ſuſcepit, eorum etiam qui Apoſtolorum dicuntur Canones L. nam tot ab Eccleſia Romana Synodali Stephani decreto receptos Anaſtaſius in præfatione Nicænæ* II. *ad Johannem P. P. auctor eſt. Eos hoc numero antiquæ, omnes fere quas videre nobis contigit, collectiones, etiam Gallicanæ ex ejuſdem Dionyſii interpretatione retinent, ut non immerito vulgaris ea tranſlatio dici poſſit. Reliquorum vero Græcorum Canonum interpretatio varia diverſaque occurrit, ut non facile pronuncies quæ tum Latinarum Eccleſiarum communis habenda ſit. Quamquam eam quæ in illo Corpore Canonum extat, apud nos quidem, in uſu magis fuiſſe veriſimile eſt. Sed hæc ampliorem tractationem deſiderant, cui dabit Deus, cum volet, locum tempuſque. Interim beneficio hoc noſtro fruere, ac vale. Anno 1581.*

INCIPIT

INCIPIT BREVIATIO CANONUM

Fulgentii Ferrandi Eccleſiæ Carthaginenſis Diaconi.

1. UT Neophyti non ordinentur. Concilio Nicæno titulo 2. Concilio Sardicenſi tit. 14. Concil. Laodicenſi tit. 3.

2. Ut quicunque Laicus ad Epiſcopatum eligitur, prius annum in miniſterio Eccleſiaſtico per omnes gradus tranſeat. Concil. Suffetulenſi.

3. Ut qui poſt baptiſmum ſeculari militiæ nomen dederit, ab ordinatione arceatur. Concil. [a] Cellenſi.

[a] *Cellenſi*] *Zellenſi. Siricii III.*

4. Ut Epiſcopus tribus ordinetur conſentientibus aliis per ſcripta cum confirmatione Metropolitani vel Primatis. Concil. Nicæn. tit. 4. Item tit. 6. Conc. Antioch. tit. 19. Concil. Laod. tit. 12. [b] Concil. Carthag. ſub Antiſtite Genetlio, tit. 10. Concil. univerſali. Carthag. tit. 44. Concil. Zellenſi. Ex Epiſtola [c] Papæ Syrici.

[b] *Concilii Carthaginenſis*] Can. 6.

[c] *Papa Syrici*] Can. 1.

5. Ut in ordinando Epiſcopo alii quoque Epiſcopi ſuper tres addantur, ſi ab aliquo fuerit contradictum. Concil. Carthag. tit. 50.

6. Ut unus Epiſcopus Epiſcopum non ordinet, [d] excepta Eccleſia Romana. Concil. Zell. ex Epiſtola [e] Papæ Syticii.

[d] *Excepta Eccleſia Romana*] Vid. Can. 1. 8. q. 1.

[e] *Papa Syricii*] *Papa Syrici* c. 2.

7. Ut Epiſcopus qui ſuſcepta manus impoſitione miniſterium recuſaverit, excommunicatus maneat donec conſentiat. Concil. Antioch. tit. 16. Si autem volens a plebe non ſuſcipitur ad plenarium Synodum ſalvo ſuo honore ſuſtinere debebit. Concil. Antioch. tit. 18.

8. Ut Epiſcopus qui ordinatus non ſuſcipitur, aliam Eccleſiam non occupet, ſed in Eccleſia ubi Preſbyter fuerat, tanquam Preſbyter ſedeat. Concil. Ancyrano tit. 18.

9. [f] Ut Epiſcopo ordinato ſtatuta Conciliorum primitus inculcentur. Concil. Carthag. tit. 10.

[f] *Ut Epiſcopo ordinato*] Poſſid. in vit. Auguſt. Carthag. 3. c. 3. & Carthag. 6. c. 18.

10. Ut Epiſcopus ordinatus ab ordinatore ſuo litteras ſubſcriptas accipiat ordinationis ejus, diem ſimul & Conſulem continentes. Conc. [g] Milenitano tit. 4.

[g] *Milenitano*] *Milevitano.*

11. [h] Ut ad eligendum Epiſcopum ſufficiat Matricis arbitrium. Conc. Septimunicenſi. Concil. Macrianenſi.

[h] *Ut ad eligendum Epiſcopum*] Diſtinct. 63.

12. Ut Epiſcopus in villa vel vico non ordinetur. Concil. Laodicenſi tit. 55.

13. Ut Epiſcopus non ordinetur in Diœceſi quæ Epiſcopum nunquam habuit, niſi cum voluntate Epiſcopi ad quem ipſa Diœceſis pertinet: ex Concilio tamen plenario & Primatis auctoritate. Conc. Carthag. tit. 52. Item in quinquageſimo quarto Concil. Carthag. in Baſilica, tit. 5.

14. Ut Epiſcopus in Diœceſim ordinatus ipſam ſolam teneat. Conc. Carthag. tit. 54.

15. Ut Epiſcopi & Preſbyteri & Diaconi non ordinentur niſi omnes ſuos Chriſtianos fecerint. Concil. Carthag. tit. 3.

16. Ut Epiſcopi, Preſbyteri & Diaconi ab uxoribus abſtineant. Conc. Carth. tit. 1. Concil. Zellenſi.

17. Ut nullus Epiſcopus dimiſſa Matrice in Diœceſi [i] conſtituat. Conc. Carthag. tit. 6.

[i] *Conſtituat*] V. C. *Conſtituatur.*

18. Ut Epiſcopi vel Clerici de civitate ad civitatem non tranſeant, neque de

Provincia ad Provinciam. Concil. Nicæn. tit. 11. Item tit. 21. Concil. Conſtantinopol. tit. 2. Item tit. 3.

19. Ut Epiſcopi in aliena civitate tres tantummodo faciant ſeptimanas. Conc. Sardic. tit. 15.

20. Ut qui metu perſecutionis in aliena civitate demorari voluerint, non prohibeantur. Concil. Sardic. tit. 22.

21. Ut nullus Epiſcopus, etiamſi a plebe eligatur, vacantem Eccleſiam obtineat, niſi ex auctoritate plenarii Concilii. Concil. Nicæn. tit. 15.

22. Ut nullus Epiſcopus Cathedram cui datus fuerit interventor, pluſquam annum teneat, [k] ſed ipſe eis Epiſcopum petat. Concil. Carth. tit. 9.

[k] *Sed ipſe eis*] Ei.

23. Ut interventores Epiſcopi conveniant plebes quæ Epiſcopum non habent, ut Epiſcopum accipiant: quod ſi accipere neglexerint, remoto interventore ſic remaneant, quamdiu ſibi Epiſcopum quærant. Concil. Macrianenſi.

24. Ut nullus Epiſcopus plebem alienam uſurpet. [l] Conc. Carth. ſub Sancto Grato, tit. 9. Concil. Carth. ſub Antiſtite Genetlio, tit. 9. Conc. Carth. tit. 5.

[l] *Concil. Carthag.*] Primo.

25. Ut Epiſcopus qui [m] ſine Epiſcopi judicio plebem aliquam, quam ad ſuam Cathedram exiſtimat pertinere, tenuerit, cauſam amittat. Conc. Carth. tit. 12.

[m] *Sine Epiſcopi*] V. C. *Sine Epiſcopali.*

26. Ut in plebe aliena nullus ſibi Epiſcopus audeat vindicare. Conc. Jucenſi.

27. Ut Epiſcopus alienum Clericum non ſuſcipiat, neque ordinet. Concil. Nic. tit. 12. Concil. Sardic. tit. 19. Item 20. Concil. Antioch. tit. 22. Concil. Carth. tit. 28. Item 53.

28. Ut nullus Epiſcopus alienum Monachum vel in Eccleſia ordinet, vel in Monaſterio ſuo Præpoſitum faciat. Concil. Carthag. tit. 14.

29. Ut Epiſcopus præſentibus Catechumenis ordinationem non faciat. Conc. Laodic. tit. 4.

30. Ut Epiſcopus qui neceſſitate compellente ante viginti quinque annos Virginem velaverit, nihil obſit Concilio quod de iſto numero annorum conſtitutum eſt. Concil. Carthag. tit. 95.

31. Ut res Epiſcopi non ſint obnoxiæ rebus Eccleſiaſticis, ſed de his ipſe quod voluerit ordinet. Concil. Antioch. tit. 24.

32. Ut nullus Epiſcopus heredes extraneos vel Hæreticos etiam conſanguineos faciat. Concil. Carthag. tit. 15.

33. Ut Epiſcopi vel Clerici his qui Catholici non ſunt, nihil per donationes conferant. Concil. Carthag. tit. 24.

34. Ut Epiſcopi ſive Preſbyteri ea quæ ſunt in locis ubi ordinantur, ad alia loca non transferant, niſi cauſas ante reddiderint. Concil. [n] Hyponienſium tit. 5.

[n] *Hyponienſium*] V. C. *Yponienſium.*

35. Ut Epiſcopi qui quid nomine ſuo comparaverint, cogantur Eccleſiæ refundere: quicquid autem eis donatur, cui voluerint conferant. Concil. [o] Hyponienſi, tit. 8.

[o] *Hyponienſi*] V. C. *Yponienſi.*

36. Ut rebus Eccleſiaſticis diſpenſandis Epiſcopus poteſtatem habeat. Conc. Antioch. tit. 25.

37. Ut præter conſcientiam Epiſcopi oblationes fructuum Eccleſiæ debitas nullus vel dare vel accipere debeat. Concil. Carthag. tit. 7. & 8.

38. Ut Epiſcopus Matricis non uſurpet quicquid fuerit donatum Eccleſiis quæ in Dioceſi conſtitutæ ſunt. Concil. Hypon. tit. 9.

39. Ut filii Epiſcoporum Gentilibus vel Hæreticis vel Schiſmaticis matrimonio non conjungantur. Concil. Carthag. tit. 21.

40. Ut filii Epiſcoporum aut Clericorum ſpectacula nec exhibeant nec ſpectent. Concil. Carthag. tit. 30.

41. Ut Epiſcopi filios ſuos non emancipent, niſi jam probatos. Concil. Carthag. tit. 22.

42. Ut Epiſcopi non paſſim ad comitatum pergant. Conc. Sardic. tit. 9. & 11. Concil. Antioch. tit. 11.

43. Ut quicumque Epiſcopus ab Imperatore publicum judicium poſtulaverit, honore proprio privetur. Concil. Carthag. tit. 9.

44. Ut liceat unicuique Epiſcopo preces conſtituere quando de judiciis publicis contra Hæreticos aliquid eſt petendum. Concil. [p] Mazaranenſe.

[p] *Mazaranenſe*] V. C. *Marazanenſe.*

45. Ut Epiſcopus ſine Metropolitani conſilio nihil agat, niſi ea tantum quæ ad gubernationem Eccleſiæ ſuæ pertinent. Concil. Antioch. tit. 9.

46. Ut Epiſcopi ſine formata Primatis non navigent. Concil. Carthag. tit. 36.

47. Ut Epiſcopi rem Eccleſiæ ſine Primatis conſilio non vendant. Concil. Carthag. tit. 5. Concil. Hypon. tit. 9.

48. Ut Epiſcopi providentia Virginibus quæ pupillæ fuerint ubi habitent eligatur. Concil. Carthag. tit. 11.

49. Ut Epiſcoporum judicio pœnitentiæ tempora pœnitentibus decernantur. Concil. Carthag. tit. 39.

50. Ut Epiſcopi judicio, Donatiſtæ, qui apud ſuos acta pœnitentia convertitur, tempus pœnitentiæ vel reconciliationis decernatur. Concil. Carth. tit. 2.

51. Ut Epiſcopus accuſator Preſbyteros convocaris quinque Epiſcopis audiat, reliquorum vero cauſas ipſe ſolus diſcutiat. Concil. Carthag. tit. 17.

52. Ut autem Epiſcopus cognitionem ſibi vindicet, hoc in alio Concil. Carthaginenſi actum eſt.

53. Ut nullus Epiſcopus, vel Preſbyter, vel Diaconus excommunicatus communicet. Concil. Nicen. tit. 5. Concil. Sardic. tit. 17. Concil. Carthag. tit. 8. Concil. Antioch. tit. 2.

54. Ut ſi quis Epiſcopus a Synodo fuerit excommunicatus, communicare non audeat; & ſi fecerit, ſpem reſtitutionis non habeat. Concil. Antioch. tit. 4. Concil. Hypon. tit. 3.

55. Ut Epiſcopus ſi cauſam habuerit, a duodecim Epiſcopis audiatur. Conc. Carthag. ſub Sancto Genetlio tit. 8.

56. Ut Epiſcopi qui in cauſa judices dantur, definito temporis die cognoſcant. Concil. Septimunicenſi.

57. Ut ſi duo Epiſcopi in una Provincia contentionem habuerint, ex alia Provincia non advocent Epiſcopos ad judicium. Concil. Sardic. tit. 4.

58. Ut ſi de accuſato Epiſcopo multæ ſententiæ fuerint Epiſcoporum, Metropolitanus alterius Provinciæ convocetur. Concil. Antioch. tit. 14. Quid in accuſationibus Epiſcoporum obſervari debeat, Concil. Carthag. tit. 15.

59. Ut adjudicatus Epiſcopus ad Apoſtolicam Sedem ſi voluerit, appellet. Concil. Sardic. tit. 5.

60. Ut ſi appellaverit in Cathedra ipſius non ordinetur. Concil. Sardic. tit. 6.

61. Ut ſi a judicibus quos Primas dederit, appellaverit, alii judices amplioris numeri decernantur: ut ſi & ab ipſis appellaverit, ad ſententiam Concilii differatur. Concil. Tenitano.

62. Ut Epiſcopis judicantibus condemnatus Epiſcopus, ſi fuerit apud potiores Epiſcopos abſolutus, nihil eis noceat ſi bono animo judicaverint. Concil. Carthag. tit. 19.

63. Ut Epiſcopus qui ab omnibus Epiſcopis Provinciæ fuerit condemnatus, facultatem judicii repetendi non habeat. Concil. Antioch. tit. 15.

64. Ut Epiſcopus ab eis Epiſcopis quos elegerit judices, condemnatus, appellare alibi non audeat. Concil. Carthag. tit. 15.

65. Ut Epiſcopi qui in aliqua cauſa judices dantur, ipſi locum audientiæ deligant. Concil. Zellenſi.

66. Ut depoſitus Epiſcopus ad Imperatorem cauſam ſuam non deferat. Conc. Antioch. tit. 10.

67. Ut accuſatus Epiſcopus, vel quicumque ex Clero fuerit apud Eccleſiam accuſatus, ad judicia publica non tranſeat. Concil. Carthag. tit. 18.

68. Ut Epiſcopus qui ſecunda vel tertia auctoritate conventus fuerit, & venire contempſerit, ab Epiſcoporum conſortio ſuſpendatur. Concil. Zellen.

69. Ut nullus Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus cum Judæis Paſcha celebret. Concil. Antioch. tit. 1.

70. Ut Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi non ſint conductores aut procuratores. Concil. Carthag. tit. 24.

71. Ut Epiſcopi ſive Clerici in Eccleſia non conviventur niſi tranſeuntes. Conc. Carthag. tit. 38.

72. Ut Epiſcopi & Presbyteri in domo ſua oblationes oon faciant. Concil. Laodic. tit. 56.

73. Ut Epiſcopus a communione non ſuſpendat eum quem aſſerit de peccato aliquo ſibi ſoli fuiſſe confeſſum. Concil. Carthag. tit. 2.

74. Ut Epiſcopus ſucceſſorem ſibi non eligat. Concil. Antioch. tit. 23.

75. Ut Epiſcopi ad Coocilium occurrant, aut non occurrentes in tractoria vel apud Primatem excuſationes ſuas allegent. Concil. Laodic. tit. 38. Concil. Carthag. tit. 1.

76. Ut exceptis ſenibus qui loco moveri non poſſunt & infirmis Epiſcopis, qui admonitus ad Concilium non occurterit, communione privetur. Cooc. [q] Marazianenſi. Concil. Tuſduritano. Item Conc. Thenitano. Conc. Septimunicenſi.

[q] *Marazianenſi*] V. C. *Marazennenſi.*

77. [r] Ut Epiſcopus non ſuſcepta Legatione univerſali Concilio intereſſe præſumpſerit, ab eis Coepiſcopis qui Legationem ſuſcipiunt ad ipſum Concilium non admittatur. Concil. Tuſduritano.

[r] *Ut Epiſcopus non ſuſcepta legatione*] V.C. *Ut Epiſcopus qui non ſuſcepta legatione.*

78. Ut nullus Epiſcopis prioribus ſuis ſe audeat anteponere. Concil. Milevitano. tit. 2.

79. Ut Corepiſcopi, id eſt Vicarii Epiſcoporum, nec Presbyteros nec Diaconos ordinent, niſi tantum Subdiaconos. Concil. Anquiritaoo, tit. 13. Concil. Antioch. tit. 10.

80. Ut Vicariis Epiſcoporum liceat formatas facere. Concil. Antioch. tit. 8.

81. Ut primæ Sedis Epiſcopus non appelletur Princeps Epiſcoporum, vel ſummus Sacerdos. Concil. Carthag. tit. 6.

82. Ut Primatum proprium Mauritania Sitifenſis habeat. Conc. Carth. tit. 6.

83. Ut primæ Sedis Epiſcopus ex Concil. Carthag. Epiſcopi conſtituantur quando fuerit obotta contentio. Concil. Carthag. tit. 7.

84. Ut Primates diverſarum Provinciarum nomina Epiſcoporum ad Eccleſiam Carthaginenſem mittant. Concil. Carthag. tit. 3.

85. Ut Presbyter ante triginta annorum ætatem, quamvis ſit dignus, non ordinetur. Concil. Novæcæſar. tit. 10.

86. Ut qui in ægritudine fuerit baptizatus non otdinetut Presbyter, niſi forte propter vitam bonam aut hominum raritatem. Concil. Novæcæſar. tit. 11.

87. Ut Presbyter ordinatus ſi de aliquo crimine confeſſus fuerit, aut de his qui lapſi ſunt noo ſuſcipiatur. Concil. Nicen. tit. 8. Concil. Novæcæſar. tit. 9.

88. Ut Presbyter in coovivio ſecundarum nuptiarum non interſit. tit. 7.

89. Ut de oblatione Presbyteri conjugati nullus audeat [ſ] non communicare. Concil. Carthag. tit. 3.

[ſ] *Non communicare*] *Non* abeſt a V. C.

90. Ut Presbyter inconſulto Epiſcopo in quolibet loco agenda non audeat celebrare. Concil. Carthag. tit. 7.

91. Ut Presbyter inconſulto Epiſcopo Virgines non conſecret, Chriſma vero nunquam conficiat. Concil. Carthag. tit. 43.

92. Ut Presbyteri civitatis ſine juſſu Epiſcopi nihil jubeant, nec in una quoque Parrochia aliquid agant. Concil. Sardic. tit. 13.

93. Ut Presbyteri abſtinentes a carnibus tangant eas, ita ut etiam olera quæ cum carnibus coquuntur, comedant. Concil. Sardic. tit. 13.

94. Ut Presbyteris formatas dare non liceat. Concil. Antioch. tit. 8.

95. Ut Preſbyteri rem Eccleſiæ ſine conſcientia Epiſcopi non vendant. Conc. Anquiritano tit. 15. Concil. Hypon. tit. 9.

96. Ut Preſbyter qui reatum incurrerit, a ſex vel a ſeptem Epiſcopis audiatur. Concil. Carthag. ſub Antiſtite Genetlio tit. 9.

97. Ut Preſbyter qui immolavit Idolis, & poſtea pro fide conflixit, honore quidem non privetur, tamen nec ſacrificet, nec ſermonem faciat.

98. Ut Preſbyter, ſi uxorem duxerit, deponatur: ſi autem fornicatus fuerit, etiam pœnitentiam agere compellatur. Concil. Novæcæſar. tit. 1.

99. Ut Preſbyter vel Diaconus, qui deſerta Eccleſia ſua, ad aliam tranſierit, ſi poſt evocationem Epiſcopi ſui reverſus non fuerit, deponatur. Conc. Antioc. tit. 3.

100. Ut Preſbyter vel Diaconus ſi a proprio Epiſcopo exauctoratus ſancti miniſterii quippiam præſumpſerit, ſpem reſtitutionis non habeat. Concil. Antioch. tit. 4.

101. Ut Preſbyter vel Diaconus qui ſe ab Eccleſia ſegregaverit, in domo ſua altare erexerit, deponatur. Concil. Antioch. tit. 5. Concil. Carthag. tit. 7.

102. Ut liceat Preſbyteris ſive Diaconibus, ſi injuſte excommunicati fuerint, finitimos Epiſcopos interpellare. Concil. Sardic. tit. 18.

103. Ut Preſbyteri alterius regionis, præſentibus Preſbyteris, non ſacrificent. Concil. Novæcæſ. tit. 10.

104. Ut Diaconi ſeptem eſſe debeant. Concil. Novæcæſ. tit. 13.

105. Ut Diaconi judicio populi non eligantur. Concil. Laodic. tit. 3.

106. Ut Diaconi ante Preſbyteros non communicent. Concil. Nicæn. tit. 14.

107. Ut Diaconus non ſedeat præſente Preſbytero niſi juſſus. Conc. Laodic. tit. 19.

108. Ut Subdiaconus panem non eroget, nec calicem benedicat. Conc. Laod. tit. 24.

109. Ut Diaconus vel quilibet Clericus ad agapem vocatus, partem non tollat. Concil. Laod. tit. 27

110. Ut Diaconus aut Clericus magus & incantator non ſit, neque filacteria faciant. Concil. Loadic. tit. 34.

111. Ut Diaconus vel etiam Laicus ſine formata alicubi non proficiſcantur. Concil. Laodic. tit. 38.

112. Ut Diaconi vel quilibet Clerici præter juſſionem Epiſcopi ad peregrinam non proficiſcantur. Concilio Laod. tit. 11.

113. Ut Diaconi vel Clerici ſpectaculis quæ in nuptiis exhibentur, non interſint. Concil. Laodic. tit. 52.

114. Ut Diaconi vel quilibet Clerici aut etiam Laici Chriſtiani ex Symbolis convivium non celebrent. Concil. Laod. tit. 53.

115. Ut Diaconi vel quicumque in Sacerdotali miniſterio conſtituti uſuras & lucra, id eſt ſeſcupla non exigant. Concil. Laodic. tit. 5.

116. Ut Diaconi qui immolaverunt & poſtea reluctati ſunt, in honore quidem ſuo permaneant, ſed ab omni altaris miniſterio repellantur.

117. Ut Diaconus qui in corporale peccatum incidit, ab ordine miniſterii abſtineat. Concil. Novæcæſ. tit. 8.

118. Ut Diaconi vel Preſbyteri qui a miniſterio remoti fuerint, non eis manus tanquam pœnitentibus, vel tanquam fidelibus Laicis imponantur. Concil. Carthag. tit. 12.

119. Ut Diaconi non ordinentur qui procuratores, & actores, & tutores, & curatores fuerunt pupillorum, niſi poſt depoſita univerſa & reddita ratiocinia. Concil. Carthag. tit. 8.

120. Ut Diaconis ſolis liceat ad altare ingredi & communicare. Conc. Laod. tit. 93.

121. Ut ante viginti quinque annos nec Clerici ordinentur, nec Virgines conſecrentur. Concil. Carthag. tit. 9.

122. Ut Clerici cum mulieribus extraneis non habitent. Concil. Nicæn. tit. 3. Concil. Carthag. ſub Sancto Grato tit. 3. Concil. univerſal. Carthag.

123. Ut nullus Clericus feneret. Concil. Nicæn. tit. 14. Concil. Carthag. ſub Sancto Grato tit. 12.

124. Ut Lectores [t] oraria non utantur ſive legant, ſive pſallant. Conc. Laodic. tit. 26.

[t] *Oraria*] V. C. *Orario.*

125. Ut Clericis non liceat adminiſtrationem aut procurationem domorum ſuſcipere. Concil. Carthag. ſub Sancto Grato, tit. 5.

126. Ut Clericus vel Laicus non communicet in alia plebe. Conc. Carthag. ſub Sancto Grato, tit. 6.

127. Ut Clerici, ſine formata & conſcientia Epiſcopi, per alienas plebes non vagentur. Concil. [u] Marazenſi.

[u] *Marazenſi*] V. C. *Marazanenſi.*

128. Ut ſuperbi Clerici coërceantur. Conc Carth. ſub Sancto Grato, tit. 10.

129. Ut Lectores dum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. Concil. Carthag. tit. 27.

130. Ut mulierem Clericus non ducat uxorem: & ut is qui Laicus viduam duxerit, non admittatur ad Clerum. Concil. Zellenſ. ex Epiſtola [x] Papæ Syrici.

[x] *Papa Syrici*] C. 4. & 5.

131. Ut non liceat præter Canonicos pſaltas qui pulpitum aſcendunt & de Codice legunt, aliud quodlibet * in Eccleſia pſallere.

* Lego *aliud quodlibet.*

132. Ut Clerici vel continentes ad Viduas vel Virgines, ſine juſſu, vel permiſſu Epiſcopi vel Preſbyteri non accedant. Concil. Carthag. tit. 34.

133. Ut Clerici Apothecarii vel Ratiocinatores non ordinentur. Concilio ſub Sancto Grato, tit. 8.

134. Ut Clerici edendi vel bibendi cauſa, tabernas non ingrediantur, niſi peregrinationis neceſſitas coëgerit. Concil. Laodic. tit. 7. Item 24. & 25. Conc. Carthag. tit. 35.

135. Ut Clerici in aliena civitate non immorentur, niſi cauſas eorum juſtas Epiſcopus loci vel Preſbyteri locorum perviderint. Concil. Carthag. tit. 44.

136. Ut accuſatus Clericus intra annum cauſam ſuam agere debeat. Concil. Carthag. tit. 13.

137. Ut Clericus non fiat, cujus uxor, cum adhuc eſſet Laicus, adulterata eſt: & ut Clericus uxorem adulteram deſerat. Concil. Novæcæſ. tit. 8.

138. Ut abjectum Clericum alia Eccleſia non admittat. Concil. Zellenſ. ex Epiſtola [y] Papæ Syrici.

[y] *Papa Syrici*] C. 7.

139. Ut non liceat Clericum a populo excommunicari ſive præſente, ſive abſente Epiſcopo. Concil. Septimunicenſi.

140. Ut miniſtri non habeant licentiam in ſecretario ingredi. Conc. Laodic. tit. 21.

141. Ut miniſtri orario non utantur, nec relinquant oſtia. Concil. Laodic. tit. 21. 41.

142. Ut non exorcizent illi qui necdum ab Epiſcopo ſunt provecti. Concil. Laodic. tit. 25.

143. Ut bis in anno per ſingulas Provincias Concilia fiant. Concil. Nicæn. tit. 5. Concil. Antioch. tit. 20. Concil. Carthag. tit. 3.

144. Ut Concilium univerſale non fiat niſi cauſa communis, id eſt, totius Africæ coëgerit: ut Synodus plenaria tunc dicatur, cum Epiſcopus Metropolitanus adfuerit. Concil. Antioch. tit. 16.

145. Ut hi qui ſe abſciderunt, de Clero eximantur. Conc. Nicæn. tit. 1.

146. Quæ ſint pœnitentiæ tempora iis qui prævaricaverunt decernenda. Concil. Nicæn. tit. 9. Concil. Anquiritano tit. 3. 4. 5. 6. & 7.

147. Ut ſponſatæ puellæ, ſi ab aliis raptæ fuerint, ſponſo priori reddantur. Concil. Anquirit. tit. 11.

148. Quemadmodum hi qui irrationabiliter vixerunt, ſuſcipi debeant. Concil. Anquirit. tit. 16.

149. Ut hi qui ſicut muta animalia vixerunt, inter energumenos orent. Concil. Anquirit. tit. 17.

150. Ut quicumque virginitatem ſuam profitentes, propoſitum violant, digamorum conſtitutum impleant gradum. Concil. Anquirit. tit. 19.

151. Ut qui adulterium commiſerit, ſeptem annis pœnitentiam agat. Concil. Anquirit. tit. 20.

152. Ut mulieres fornicantes quæ parvulos ſuos necant, aut aborſu, decem annis pœnitentiam agant. Concil. Anquirit. tit. 21.

153. Ut qui voluntarie homicidium fecerit, in noviſſimo vitæ reconcilietur. Concil. Anquirit. tit. 22.

154. Ut qui caſu homicidium fecerit, quinque annos pœnitentiam agat. Concil. Anquirit. tit. 23.

155. Ut qui ariolantur, vel in domo ſua hujus artis alios introducunt, quinque annis pœnitentiam agant. Concil. Anquirit. tit. 24.

156. Ut mulier quæ duobus fratribus nupſerit, in extremis reconcilietur. Concil. Novæcæſ. tit. 2.

157. Ut quicumque concupiſcentiam non conſumat, per divinam judicetur gratiam liberatus. Concil. Novæcæſ. tit. 4.

158. Ut Catechumeni peccantes, niſi ſe correxerint, abjiciantur. Concil. Novæcæſ. tit. 5.

159. Ut qui manducantem carnes ex fide condemnandum crediderit, anathema ſit. Concil. Gangrenſi tit. 6.

160. Ut qui domum Dei contemptibilem duxerit, anathema ſit. Concil. Gangr. tit. 5.

161. Ut qui nuptias condemnat, anathema ſit. Concil. Gangr. tit. 9. & 10.

162. Ut ſi qua mulier virilem habitum ſumpſerit, anathema ſit. Conc. Gangr. tit. 13.

163. Ut hi qui uxores aut viros dimittunt, alteri non nubant, ſed aut continentes maneant, aut ſibi reconcilientur. Concil. Carthag. tit. 7.

164. Ut ſi qua mulier, quaſi religionis cauſa virum dimiſerit, anathema ſit. Concil. Gangr. tit. 18.

165. Ut quicumque continentiæ cauſa die Dominico jejunaverit, anathema ſit. Concil. Gangr. tit. 18.

166. Ut quicumque ſanus corpore jejunia communia diſſolvere voluerit, anathema ſit. Concil. Gangr. tit. 2.

167. Ut quicunque Martyrum memorias contempſerit, anathema ſit. Concil. Gangr. tit. 21.

168. Ut quicumque non communicantes nec orationem facientes, ſcripturas tantum divinas in Eccleſia audire voluerint, abjiciantur. Concil. Antioch. tit. 2.

169. Ut quicunque poſt diverſa peccata pœnitentiam fideliter geſſerit, ad communionem revocetur. Concil. Laodic. tit. 2.

170. Ut ſcenicis atque hiſtrionibus reconciliatio non negetur. Concil. Carthag. tit. 42.

171. Ut ad falſas memorias Martyrum nullus accedat. Conc. Carth. tit. 17.

172. Ut hi qui nominantur Catharei, accedentes ad Eccleſiam, ſi ordinati ſunt, ſic maneant in Clero. Concil. Nicæn. tit. 7.

173. Ut Pauliniani baptizentur. Concil. Nicæn. tit. 15.

174. Ut venientes a Novatianis vel Montenſibus, per manus impoſitionem ſuſcipiantur. Concil. Zellenſ. ex Epiſtola [a] Papæ Syrici.

[a] *Papæ Syrici*] C. 8.

175. Ut non liceat Hæreticum rebaptizari baptizatum in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Concil. Carthag. ſub Sancto Grato, tit. 43. 2.

176. Ut Hæretici in Hæreſi permanentes domum Dei non ingrediantur. Concil. Laod. tit. 6.

177. Ut Novatiani vel etiam Quartadecimani non recipiantur, niſi prius Hæ-

teſim ſuam condemnaverint, ita ut ſymbolum fidei doceantur & chriſmate ungantur. Concil. Laodic. tit. 7.

178. Ut qui convertuntur ab Hæreſi, qui dicuntur ſecundum Frigas baptizentur. Concil. Laodic. tit. 9.

179. Ut non liceat in Hæreticorum cœmiteria ad orationem faciendam Catholicis introite. Concil Laodic. tit. 9.

180. Ut nullus ad Eccleſiam pertinens filios ſuos Hæreticorum nuptiis ſociet. Concil. Laodic. tit. 30.

181. Ut Chriſtiani non judaizent, nec in Sabbato vacent. Concil. Laodic. tit. 28.

182. Ut nullus cum Hæreticis convivia miſceat. Concil. Laod. tit. 30.

183. Ut nullus cum Hæreticis aut Schiſmaticis oret, aut ad falſos Martyres agat. Concil. Laod. tit. 32. Concil. Carthag. tit. 2.

184. Ut nullus ad Angelos congregationem faciat. Concil. Laod. tit. 33.

185. Ut nullus a Judæis vel Hæreticis feriatica accipiat. Conc. Laod. tit. 35.

186. Ut nullus a Judæis azima accipiat. Concil. Laodic. tit. 36.

187. Ut nullus cum paganis feſta celebret. Concil. Laodic. tit. 37.

188. Ut nullus Chriſtianus ballare vel cantare in nuptiis audeat. Conc. Laod. tit. 41.

189. Ut Donatiſtarum Clerici in ſuis honoribus ſuſcipiantur. Conc. Carthag. tit. 2.

190. Ut quæcumque Eccleſiæ Donatiſtarum Catholicæ factæ ſunt, ad eam Cathedram pertineant, ad quam Catholica quæ jam ibi fuerat, pertinebat. Concil. Carthag. tit. 10.

191. Ut quicumque Epiſcopus ex Donatiſtis converſus fuerit, plebes quæ utraſque Eccleſias habent cum Epiſcopo Catholico æqualiter dividant. Concil. Carthag. tit. 11.

192. Ut Hæreticorum benedictiones nullus accipiat. Concil. Laodic. tit. 31.

193. Ut qui parvuli apud Donatiſtas baptizantur, ab ordinatione non prohibeantur ſi converſi fuerint. Concil. Carthag. tit. 1.

194. Ut qui aliquibus ſceleribus irretitus eſt, vocem accuſandi non habeat. Concil. Carthag. ſub Sancto Genetlio, tit. 4. Concil. Carthag. tit. 6. Hoc & in Concilio Thenitano ſtatutum eſt.

195. Ut excommunicatis ſive Clericis ſive Laicis accuſare non liceat. Conc. Carthag. tit. 2.

196. Ut omnes ſervi, vel proprii liberti, vel omnes quos ad accuſanda publica crimina leges publicæ non admittunt, hiſtriones etiam, Hæretici, pagani & Judæi ad accuſationem non admittantur. Concil. Carthag. tit. 3.

197. Ut qui unum crimen non probaverit, aliud non permittatur. Concil. Carthag. tit. 4.

198. Ut accuſator, ſi in loco ubi eſt ille qui accuſatur, violentiam timuerit, locum ſibi proximum eligat. Concil. Hyponenſi, tit. 5.

199. Ut baptizandi ſymbolum fidei diſcant. Concil. Laod. tit. 44.

200. Ut qui in ægritiudine baptizantur, ſani facti ſymbolum doceantur. Concil. Laodic. tit. 45.

201. Ut baptizati poſt baptiſmum chriſmate ungantur. Conc. Laod. tit. 46.

202. Ut ægrotantibus quando ipſi loqui non poſſunt, ſi pro eis teſtimonium alii dixerint, baptiſmum non negetur. Concil. Carthag. tit. 41.

203. Ut quando de infantibus ignoratur utrum baptizati ſint, ſine ulla dubitatione baptizentur. Concil. tit. 7.

204. Ut prægnantes mulieres baptizentur, quando volunt. Concil. Novæcæſ. tit. 5.

205. Ut Chriſtiani cum mulieribus lavacra non habeant. Concil. Laodic. tit. 24.

206. Ut poſt duas bebdomadas Quadrageſimæ, ad baptiſmum nullus ſuſcipiatur. Concil. Laodic. tit. 42.

207. Ut

207. Ut in Quadrageſima, Sabbato tantum & Dominico offeratur. Concil. Laodic. tit. 47.
208. Ut in Quadrageſima, quinta feria ultimæ Hebdomadæ, jejunium non diſſolvatur. Concil. Laodic. tit. 48.
209. Ut in Quadrageſima natalitia Martyrum non celebrentur. Conc. Laod. tit. 49.
210. Ut in Quadrageſima nuptiæ non celebrentur. Concil. Laodic. tit. 1.
211. Ut nullus peregrinus ſine formata Epiſcopi accipiatur. Conc. Antioch. tit. 7.
212. Ut die quintæ feriæ ſeptimanæ ſanctæ Paſchæ ſecundo offeratur. Conc. Septimunicenſi.
213. Ut in ſacrificio abſque pane & vino nullus offerat. Concil. Carthag. tit. 32.
214. Ut diebus Quinquageſimæ genua non flectantur. Concil. Sardic. tit. 1.
215. Ut ante Pentecoſten nullus audeat jejunare. Concil. Septimunicenſi.
216. Ut non liceat in Dominica agapem facere, vel in Eccleſiis, aut intus accubitus ſternere. Concil. Laodic. tit. 27.
217. Ut cuſtodiatur fides Patrum trecentorum decem & octo. Conc. Conſtantinopol. tit. 2.
218. Ut Conciliorum ſtatuta priſcorum ab omnibus obſerventur. Concil. Zellenſi.
219. Ut nullus in precibus niſi ad Patrem dirigat orationem, & ut prius eas cum inſtructioribus tractet. Concil. Carthag. tit. 31. & 7.
220. Ut una ſit in Sacramentis per omne Bizacium diſciplina. Conc. aa Marizanenſi.

aa *Marizanenſi*] V. C. Marazanenſi.

221. Ut mulieres quæ apud Græcos Preſbyteriſſæ appellantur, apud nos autem, viduæ, ſeniores univiræ & matriculæ, in Eccleſiam tanquam ordinatas conſtitui non liceat. Concil. Laodic. tit. 11.
222. Ut mulieres ad altare non ingrediantur. Concil. Laodic. tit. 43.
223. Ut ſanctæ oblationes ad vices eulogiarum non dirigantur. Conc. Laod. tit. 14.
224. Ut Sabbatis Evangelia legantur. Concil. Laodic. tit. 16.
225. Ut de diverſis verſibus & ſenſibus libri unum canticum non connectatur. Concil. Laodic. tit. 17.
226. Ut etiam per ſolemniſſimos Paſchales dies Sacramentum Catechumenis non detur, niſi ſolitum ſalis. Concil. Carthag. tit. 11.
227. Ut corporibus defunctorum Euchariſtia non detur. Conc. Carth. tit. 12.
228. Ut præter ſcripturas Canonicas nihil in Eccleſia legatur. Conc. Laod. tit. 56. Concil. Carthag. tit. 45.
229. Ut non liceat paſſiones Martyrum legere in Natalibus eorum. Concil. Carthag. tit. 46.
230. Ut ſoli Eccleſiæ Carthaginis liceat alienum Clericum ordinare. Concil. Carthag. tit. 54.
231. Ut omnes Eccleſiæ ab Eccleſia Carthaginenſi diem Paſchæ audiant tempore. Concil. Carthag. tit. 5.
232. Ut nullus ordinetur niſi probatus vel Epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio. Concil. Antioch. tit. 29.

CRISCONII
BREVIARIUM CANONICUM,
EX VETERI MANUSCRIPTO CODICE INSIGNIS ECCLESIÆ TRECENSIS,

qui religioſiſſime aſſervatur in Bibliotheca Collegii Trecopithœani Patrum Oratorii Domini noſtri JESU,

EDITUM ANNO 1581.

A PETRO PITHOEO J. C. DOMINO DE SAVOIS.

Al. *Neocæſ.

*Hic habetur concordia Canonum, Conciliorum infraſcriptorum, & Præſulum Romanorum, id eſt, Canonum Apoſtolorum, Nicanorum, Ancyranorum, * Novacaſarienſium, Gangrenſium, Antiochenſium, Laodicenſium, Calcedonenſium, Sardicenſium, Carthaginenſium, item Præſulum Syricii, Innocentii, Zoſimi, Celeſtini, Leonis, & Gelaſii.*

Explicit adnotatio Canonum Sanctorum Patrum.

Al. *Epiſtola Criſconii ad Liberium.

* INCIPIT PRÆFATIO.

Al. *Liberio

DOMINO *vere ſancto ſemperque beato Pontifici* * *Liberino, Criſconius Chriſti famulorum exiguus. Veſtri Sacerdotii incomparabile decus, quo fidei puritate ac vitæ probitate admodum reſplendetis, vos non deſinit præmonere utilitatibus dominici gregis, cujus gubernacula ſuſcepiſtis, & ſollicitius militare, & ſolertiſſime providere. Ad cujus veſtri expletionem officii, induſtriam nihilominus veſtrorum exquiritis ſubjectorum: quos ita neceſſe eſt ut ſpiritalis alimonio panis eum ipſum Dominicum gregem largiflue nutriatis. Unde pervidens mundanis ac divinis legibus humanæ vitæ regimen conſiſtere, & juris quidem præcepta exorbitantium greſſus frænis artioribus coërcere, Eccleſiaſticas vero ſanctiones recte vivendi terminum piis ac fidelibus animis præfixiſſe: illis floralibus ſubrelictis præcipis ut cuncta Canonica conſtituta quæ ab ipſis exordiis militiæ Chriſtianæ tam ſancti Apoſtoli quam Apoſtolici viri per ſucceſſiones temporum protulere, vobis colligamus in unum, eorumque concordiam facientes, ac titulorum pernotationem interponentes, ea lucidius declaremus. Quod opus, pro tantæ rei magnitudine, noſtras excedere vires proculdubio intueris: a quo me cum excuſare ſæpiſſime voluiſſem, paterna auctoritate inſtitiſti, ſubſidium nobis divinum fidentiſſime pollicens profuturum. Quo mihi ſuffugio intercluſo, item propoſui, hoc Canonum brevia-*

tum a viro reverendiſſimo Ferrando Carthaginis Eccleſiæ Diacono jam fuiſſe digeſtum, & debere eum noſtræ eruditioni ſufficere, ne aliud exquirendo, ejus prudentiæ deprehendamur in aliquo derogare. Cui noſtræ excuſationi penitus ſubmovendæ itidem objeciſti, non ad illius ſapientiſſimi viri reprehenſionem hoc te exquirere velle, ſed noſtram potius ſcientiolam induſtrioſius cupere elimare. Quibus peractis, jam præcavens Chriſto in vobis loquenti quamlibet excuſationem obtendere, cæleſti auxilio præmonitus, obſequi malui imperatis, veſtriſque votis, Deo favente, libentiſſime ſubſervire, illa maxime invitatus ex parte, quod antefactus venerabilis vir ad conſervationem memoriæ eorum hoc effeciſſe noſcitur breviatum, qui illa jam bene cognita perceperant, quo per eum cum voluerint quæ cupiunt, recordentur: indoctorum vero, quorum eſt maxima multitudo, in eodem opere ſtudium probatur, ut ita dixerim, ſequeſtraſſe, dum eos ad inquiſitionem earum rerum præmiſit quæ nec ab omnibus reperiuntur, nec repertæ ſine eorum faſtidio perleguntur. Nulli ſiquidem dubium eſt, quam moleſtiſſime, perferat lector dum avidius cujuſque rei cognitionem expectat, & ad librum præmittitur quem aut forte non legit, aut ubi reperiat, non novit. Quamobrem, antefati viri laude prælata, neceſſarium duxi profectui ſubſerviens parvulorum, juxta veſtrum imperium, cuncta Eccleſiaſtica, ut dictum eſt, conſtituta quæ ad noſtram notitiam pervenerunt, in hoc opere ſub titulorum ſerie prænotare, & ea condiſcere valentibus & volentibus dubitationis ambagem auferre, ut eorum plena inſtructio non ex difficultate ſcriptoris, ſed ex deſidia jam dependeat lectoris. Quod opus hac etiam Deo præſtante utilitas conſequitur, ut dum unum quodque Canonicum decreti de quo quæſtio fuerit pro tempore agitata, æquiſſimus judex coram perſpexerit multimode eſſe digeſtum, probabili examinatione condiſcat, utrum ex ſeveritate, an ex lenitate ſuum animum debeat moderari. Quam ei inſtructionem illa maxime conſideratio exhibebit, ſi plurium & maxime auctoratorum ipſe qui maluerit, conſtitutis fuerit præmunitus. Unde, quæſo, ut in hac ipſa Canonici Breviarii repetitione, ſicut eximius noſter ille proteſtatus eſt doctor, Ignoſcant ſcientes, ne offendantur neſcientes. Satius eſt enim offerre habenti, quam non habenti differre. Veſtram quinetiam deprecor ſanctitatem, ut in ſi quo forſan pervideris tuo deſiderio minime ſatisfactum, devotionem potius adprobes, & genuinæ inſcientiæ veniam dones. Ora pro me, meique ſemper memento, Pontifex Deo digne.

DEINCEPS SUCCEDUNT CAPITULA.

1. DE ordinatione Epiſcopi. In Canonibus Apoſtolorum, titulo 1. Concilio Nicæno, tit. 4. Concil. Antioch. tit. 19. Concil. Laodic. tit. 12. Concil. Carthag. tit. 53. Item Carthag. tit. 16. Quod ſi de ordinatione ejus fuerit contradictum, quod alii debeant adjici. Concil. Carthag. tit. 17.

2. De ordinatione Preſbyteri, Diaconi & cæterorum. In Canonibus Apoſtolorum tit. 2. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 8. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 32. Item de eorum converſatione qui ab infantia Deo ſe voverunt. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 9. Item de grandævis ex Decretis Papæ Zoſimi, tit. 3. Ex Decretis Papæ Syticii, tit. 10. Ex Decretis Papæ Cæleſtini, tit. 16.

3. De Monachorum promotione. Ex Decretis Papæ Sytici, tit. 13. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 17. Ex Decretis Papæ Zoſimi, tit. 1. Et Decretis Papæ Gelaſii, tit. 2. 3. & 16.

4. Ut Neophyti non ordinentur. Ex Concil. Nicæn. tit. 2. Concil. Laodic. tit. 3. Concil. Sardic. tit. 13. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 33.

5. Ut nihil aliud in ſacrificio, præter id quod Dominus ſtatuit, offeratur. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 3. In Concil. Carthag. tit. 4.

6. Quæ ſpecies ad altare, non ad ſacrificium, ſed ad benedictionem ſimplicem, debeant offerri. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 4.

7. Ut ea quæ in Eccleſiis offerri non poſſunt, ad domos Sacerdotum a fidelibus deferantur. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 5.

8. Ut Epiſcopus aut Preſbyter uxorem ſuam quam [a] debet caſte regere, non relinquat. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 6.

[a] *Debet caſte regere non relinquat*] Gregor. lib. 7. Regiſt. Epiſt. 39.

9. Ut Sacerdotes & Miniſtri altaris a ſecularibus curis ſe abſtineant. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 7.

10. Quo tempore Paſcha celebretur. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 8. Concil. Antioch. tit. 1.

11. Quod Miniſtri altaris oblatione celebrata debeant communicare. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 9.

12. Quod fideles Laici ingredientes Eccleſiam communicare debeant. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 10. Concil. Antioch. tit. 2.

13. Quod cum excommunicatis non ſit orandum. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 12. Concil. Nicæn. tit. 5. Concil. Antioch. tit. 6.

14. Quod cum damnatis Clericis non ſit orandum. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 12. Concil. Antioch. tit. 4. Concil. Carthag. tit. 9.

15. Ut nullus fidelium præter commendatitias ſuſcipiatur Epiſtolas. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 13. Concil. Antioch. tit. 6. & 8.

16. Ut ab Epiſcopis aliena Parrochia non pervadatur. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 14. Concil. Antioch. tit. 21. Concil. Calcedon. tit. 5.

17. Ut Clerici proprias Eccleſias non relinquant. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 55. Concil. Nicæn. tit. 15. & 16. Concil. Calcedon. tit. 20. Concil. Antioch. tit. 3. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 38. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 23. Concil. Carthag. tit. 21. & 22.

18. Ut Epiſcopus qui Clericos alterius ſuſceperit, communione privetur. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 16. Concil. Sardic. tit. 16. & 17. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 18. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 39.

19. Ut digami non admittantur ad Clerum. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 17. Concil. Laodic. tit. 1. Ex Decretis Papæ Sytici, tit. 51. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 11. 12. & 13. Item tit. 29. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 2.

20. Ut ſi quis viduam, vel ejectam, aut meretricem acceperit, non admittatur ad Clerum. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 18. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 30. Item cujus ſupra tit. * 51. *Al.* * 21.

21. Ut qui duas ſorores habuerit, non admittatur ad Clerum. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 19.

22. Clericum fidejuſſorem eſſe non oportere. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 20.

23. Quod hi qui non ſponte eunuchizati ſunt, ſuſcipiantur ad Clerum. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 21. Concil. Nicæn. tit. 1.

24. Ut is qui ſe eunuchizavit, Clericus non fiat. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 22.

25. Ut Clericus qui ſe eunuchizavit, abjiciatur a Clero. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 23. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 17.

26. Ut Laicus qui ſe eunuchizavit, tribus annis communione privetur. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 24.

27. Ut Epiſcopus, Presbyter, Diaconus, ſi pro criminibus damnati fuerint, minime communione priventur. Similiter & reliqui Eccleſiæ Miniſtri. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 25. & 26. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 7. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 21. & 33. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 16. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 18. Concil. Carthag. tit. 27.

28. Qui Clerici debeant conjugibus ſociari. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 27. Concil. Carthag. tit. 16. In quo item Decretum eſt, ut nullus ex officio Eccleſiaſtico conductor fiat. Et ab uſuris abſtineant, & quo tempore ordinentur.

29. Quod Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus fideles peccantes verberare non debeant. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 28.

30. Quod officium priſtinum damnati pro criminibus uſurpare non debeant. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 29. Item quod Clericis damnatis non liceat communicare. Concil. univerſali Carthag. tit. 29. Et quod intra annum cauſam ſuam peragant. Concil. ſupraſcripto, tit. 46.

31. Quod non debeant officia Eccleſiaſtica, pecuniis obtineri. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 30. Conc. Calced. tit. 2. Et ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 24.

32. Ut Eccleſia ſeculari potentia minime pervadatur. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 31.

33. De Presbyteris qui contemptis Epiſcopis ſuis, ſeorſum conventus congregare tentaverint. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 32. Concil. Antioch. tit. 5. Concil. Carthag. tit. 10. & 11.

34. Quod Clerici damnati non debeant ab aliis recipi. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 34. Concil. Sardic. tit. 18. & 19.

35. Ut nullus Epiſcopus, Presbyter aut Diaconus ſine commendatitiis ſuſcipiantur epiſtulis. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 34. Concil. Laodic. tit. 41. Concil. Calcedon. tit. 11.

36. De Primatu Epiſcoporum. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 35. Concil. Antioch. tit. 9. & de privilegiis quæ quibuſdam civitatibus competunt. Conc. Nicæn. tit. 6. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 9.

37. Quod non liceat Epiſcopo in aliena Provincia Clericos ordinare. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 36. Concil. Antioch. tit. 13. & 22.

38. De ordinatis Epiſcopis nec receptis. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 37. Concil. Ancyr. tit. 17. Concil. Antioch. tit. 18.

39. Ut bis in anno Concilia celebrentur. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 38. Concil. Nicæn. tit. 5. Concil. Antioch. tit. 20. Concil. Calcedon. tit. 19. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 37. Ut non amplius a Statuto Concilii tempore quam dies quindecim remorentur Epiſcopi. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 41.

40. Ut curam rerum Eccleſiaſticarum tantum Epiſcopus habeat. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 39. Concil. Antioch. tit. 24.

41. De dignitate Pontificis, & quod rerum ſuarum habeat poteſtatem. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 40.

42. Quod Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum pro diſpenſatione pauperum habeat poteſtatem. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 41. Concil. Antioch. tit. 25. & ut quatuor tam de reditibus quam de oblationibus fidelium fiant portiones,

& una ſit Epiſcopi, alia Clericorum, tertia pauperum, quarta vero fabricarum Eccleſiaſticarum ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 27.

43. Quod Epiſcopus, Presbyter & Diaconus aleator & ebrioſus non debeat eſſe. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 42. Similiter & Clerici Laici ſi permanſerint in alea, communione priventur. Item in Canonibus Apoſtolorum, tit. 43.

44. Quod Epiſcopus, Presbyter & Diaconus non debeant uſuras accipere. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 44. Concil. Nicæn. tit. 17. Concil. Laodic. tit. 5. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 3. & 4. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 15.

45. Quod non debeat Epiſcopus & Diaconus cum Hæreticis orare in Canonibus Apoſtolorum, tit. 45.

46. Quod non liceat Catholicis ad Hæreticorum ſpeluncas cauſa orationis accedere. Concil. Laodic. tit. 9.

47. Quod non oporteat Catholicos cum Hæreticis nuptiarum fœdera copulare. Concil. Laodic. tit. 10. Item de hoc ipſo tit. 31. Concil. Chalced. tit. 14. Carthag. tit. 21.

48. Quod non oporteat ab Hæreticis eulogias accipere. Conc. Laod. tit. 32.

49. Quod non debeant Hæreticorum baptiſmata comprobari. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 46.

50. Quod Eccleſiæ baptiſmate baptizatus, denuo baptizari non debeat: & non ita baptizatus, debeat baptizari. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 47.

51. Quod in nomine Trinitatis debeat baptizari. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 49.

52. Quod non debeat una merſio in baptiſmate, quaſi in morte Domini, provenire. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 50.

53. De Arrianis non rebaptizandis, ex Decretis Papæ Syrici, tit. 1. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 47.

54. De his qui dicuntur catharei, id eſt mundi. Concil. Nicæn. tit. 8.

55. De his qui a Paulo Samoſateno ad Eccleſiam veniunt. Concil. Nicæn. tit. 19.

56. De aliis Hæreticis qui ad Eccleſiam veniunt. Concil. Laodic. tit. 8.

57. De his qui veniunt ab Hæreſi Catafrigarum. Concilio ſupraſcripto, tit. 8.

58. De his qui veniunt a Novatianis vel Montenſibus. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 15.

59. De Bonoſiacis Hæreticis, quod Judæis ſint comparandi, & de ſuſcipiendis Clericis quos idem Bonoſus antequam damnaretur, ordinavit. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 49. & 50.

60. Quod non admittantur ad Clerum ab Hæreticis ordinati. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 53. 54. 55. 56. & 57.

61. Quod omnis cujuſlibet ordinis Clericus, qui Catholicam deſerens Hæreticæ ſe communioni miſcuerit, ſi ad Eccleſiam reverſus fuerit, in eo gradu quo fuerat, ſine promotione permaneat. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 14.

62. De his quibus dubium eſt, utrum baptiſmum perceperint, neceſſe eſt ut renaſcantur. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 28. Concil. Carthag. tit. 39.

63. Quod hi qui ſe baptizatos agnoſcunt, ſed in qua fide neſciunt, per manus impoſitionem ſuſcipiendi ſunt, ex Decretis Papæ Leonis, tit. 29.

64. De his qui non ſponte, ſed inviti ad iterationem baptiſmi compulſi ſunt. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 47.

65. Ut hi qui ab Hæreticis baptizati ſunt, ſola Sancti Spiritus invocatione firmentur, ex Decretis Papæ Leonis, tit. 48.

66. De his qui in ægritudine baptiſma conſequuntur. Concil. Novæcæſar. tit. 12. Concil. Laodic. tit. 47. Conc. Carthag. tit. 12.

67. De Chriſtianis qui ſabbatizare, vel juxta quendam modum judaizare, noſcuntur. Concil. Laodic. tit. 28.

68. De Schiſmaticis. Concil. Laodic. tit. 33.

69. De Martyribus Hæreticorum. Concil. Laodic. tit. 34. Concil. Carthag. tit. 50.

70. De his qui ab Hæreticis, vel Judæis feſtivitatis eorum dona ſuſcipiunt. Concil. Laodic. tit. 37.

71. De Chriſtianis qui Judæorum azima comederunt. Conc. Laod. tit. 38.

72. De Chriſtianis celebrantibus feſta Gentilium. Concil. Laodic. tit. 39.

73. De Hæreticis intrantibus in Eccleſiam vel Baſilicas Martyrum. Concil. Laodic. tit. 6.

74. Captivis cibos immolatitios per neceſſitatem comedentibus, pœnitentia concedenda. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 46.

75. Qualiter debeant in Eccleſia ſuſcipi pœnitentes. Concil. Carthag. tit. 10.

76. De his qui ad ordinem Preſbyterii ſine examinatione provecti ſunt. Concil. Nicæn. tit. 9. Concil. Novæcæſ. Quo tempore Preſbyterum conveniat ordinari, tit. 11.

77. De his qui in perſecutionibus negaverunt & poſtmodum in Clero promoti ſunt. Concil. Nicæn. tit. 10.

78. De Laicis qui negaverunt, & de his qui abrenunciaverunt, & iterum ad ſæculum ſunt reverſi. Concil. Nicæn. tit. 11. & 12.

79. De his qui communionem tempore mortis expoſcunt. Concil. Nicæn. tit. 13.

80. De Catechumenis lapſis. Concil. ſupraſcripto, tit. 14.

81. De Preſbyteris qui immolaverunt tempore perſecutionis. Concil. Ancyr. tit. 1.

82. De Diaconis qui immolaverunt. Concil. Ancyr. tit. 2.

83. De his qui ex fuga comprehenſi ſunt, & per vim immolaverunt. Concil. Ancyr. tit. 3.

84. De his qui diverſis cauſis gentilitatis ritu aliquid peregerunt. Concil. ſupraſcripto, tit. 4. Ex Decretis Papæ Syticii, tit. 3.

85. De his qui timore ritus gentilium peregerunt. Concil. Ancyr. tit. 5.

86. De his qui in locis idolorum manducaverunt. Concil. Ancyr. tit. 6.

87. De his qui frequenter idolis immolaverunt. Conc. Ancyr. tit. 7. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 30.

88. De his qui & aliis ſacrificandi cauſas adtulerunt. Concil. Ancyr. tit. 8.

89. De his qui cum eſſent Catechumeni, idolis immolaverunt. Conc. Ancyr. tit. 11.

90. De his qui divinationes expetunt. Concil. Ancyr. tit. 23. vel de his qui Angelos colunt. Concil. Laodic. tit. 35. & ut Clericus magus & incantator non ſit, neque fylacteria faciat. Concil. Laodic. tit. 36.

91. De his qui ad Preſbyterium vel Diaconatum promoventur, & ante ordinationem peccatorum ſibi ſunt conſcii. Concil. Novæcæſar. tit. 9. & tit. 10.

92. De Diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis atteſtati ſunt. Concil. Ancyr. tit. 9.

93. Ut Preſbyteri modum ſibi debitum ſervent, hoc eſt, non chriſma conficiant, non conſignent, nec præſente quolibet Epiſcopo, niſi jubeantur ab ipſo, vel orare, vel ſedere præſumant, nec Acolytum vel Subdiaconum faciant. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 6. Concil. Carthag. tit. 6. & 7.

94. De privilegiis Preſbyterorum. Concil. Nicæn. tit. 18. Concil. Laodic. tit. 20. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 8.

95. Ut Diaconi menſuram propriam, juxta Patrum ſtatuta, cuſtodiant, ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 7.

96. De Chorepiſcopo, id eſt, Vicario Epiſcopi, quæ ad ejus officium pertineant. Concil. Ancyr. tit. 12. Concil. Antioch. tit. 10.

97. De rebus Eccleſiaſticis eo tempore diſtractis, quo ipſæ Eccleſiæ viduantur Epiſcopis. Concil. Ancyr. tit. 14. Concil. Carthag. tit. 26.

98. De his qui eſum carnium in Clero conſtituti diffugiunt. Concil. Ancyr. tit. 13.

99. De his qui fornicantur irrationabiliter, id eſt, cum pecoribus, aut cum maſculis. Concil. Ancyr. tit. 15. & 16.

100. De Monachis & Virginibus qui ſuam profeſſionem non cuſtodiunt. Conc. Ancyr. tit. 18. Concil. Calcedon. tit. 7. & 16. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 6.

101. Item de Virginibus velatis vel non velatis ſi deviaverint. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 19. & 20. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 26. & 27. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 20.

102. De his qui adulteras habent uxores, vel adulteri comprobantur. Conc. Ancyr. tit. 19.

103. De his qui partus ſuos ex fornicatione diverſis modis interimunt. Conc. Ancyr. tit. 20.

104. De homicidiis, vel de his qui non ſponte homicidium commiſerunt. Concil. Ancyr. tit. 21. & 22.

105. De deſponſatis puellis & ab aliis corruptis. Concil. Ancyr. tit. 10. Ex Decretis Papæ Syrici, tit. 4.

106. De his qui Virginum corruptionibus conſcii ſunt. Conc. Ancyr. tit. 24.

107. Laicum pellentem conjugem ſuam, communione privandum. In Canonibus Apoſtolorum, tit. 48.

108. De Preſbyteris qui uxores acceperunt, vel fornicati ſunt. Concil. Novæcæſar. tit. 1.

109. Quod Sacerdotes & Levitæ cum mulieribus coïre non debeant. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 16. Decretis Papæ Leonis, tit. 17. Conc. Carthag. tit. 25.

110. Quæ mulieres cum Epiſcopo, Preſbytero, Diacono debeant commorari. Concil Nicæn. tit. 3. Ex Decretis Papæ Syrici, tit. 12.

111. De Preſbyteris qui habuerint conjugia. Concil. Gangr. tit. 4.

112. De his quæ duobus fratribus nupſerint, vel qui duas ſorores acceperint uxores. Concil. Novæcæſ. tit. 2.

113. De multinubis. Concil. Novæcæſ. tit. 3.

114. De his qui ſuam concupiſcentiam adimplere a Deo non permittuntur. Concil. Novæcæſ. tit. 4.

115. De Catechumenis peccatoribus. Concil. Novæcæſ. tit. 5.

116. De Catechumena prægnate. Concil. Novæcæſ. tit. 6.

117. Quod non oporteat in bigami nuptiis otare Preſbyterum. Concil. ſupradicto, tit. 7.

118. De his qui mulieribus adulteris juncti ſunt. Concil. ſupr. tit. 8.

119. Quod Preſbyteri plebis in Eccleſia civitatis nec ſacrificium offerre, nec miniſtrare debeant quæ oblata ſunt. Concil. ſupr. tit. 13.

120. Quod in qualibet magna civitate, ſeptem tantum Diacones eſſe debeant juxta Apoſtolorum diſpoſitionem. Concil. ſupraſcrip. tit. 14.

121. De his qui nuptias execrantur. Concil. * Gangrenſi, tit. 1. *a. Cartha.*

122. De his qui abominantur eos qui carnibus veſcuntur. Concil. * ſupraſcr. tit. 2. *Gangrenſ.*

123. De ſervis qui jugum famulatus abjiciunt Chriſtianitatis obtentu. Conc. ſupraſcr. tit. 3.

124. De his qui Eccleſiæ conventus ſpernunt. Concil. ſupraſcr. tit. 5.

125. De his qui Eccleſiaſtica miniſteria præter Eccleſiam faciunt. Concil. ſupraſcr. tit. 6.

126. De oblationibus fructuum quæ Miniſtris Eccleſiæ conferuntur. Concil. ſupr. tit. 7.

127. De his quæ in uſus pauperum conferuntur. Concil. ſupr. tit. 8.

128. De his qui non legitime in Virginitate perſiſtunt. Conc. ſupraſcr. tit. 9.

129. De his qui pro Virginitate ſuperbiunt. Concil. ſupraſcr. tit. 10.

130. De his qui agapas, id eſt, paſtiones pauperum riſui ducunt. Concil. ſupraſcr. tit. 11.

131. De his qui palliis utuntur, & idcirco ſuperbiunt. Concil. ſupr. tit. 12. Ex Decretis Papæ Cæleſtini, tit. 14.

132. De mulieribus quæ utuntur virilibus indumentis. Conc. ſupraſcr. tit. 13.

133. De his qui, velut peccatum, copulam deſerunt nuptiarum. Concil. ſupraſcr. tit. 14.

134. De his qui Chriſtianitatis obtentu deſpiciunt filios. Conc. ſupraſcr. tit. 15.

135. De his qui parentes Chriſtianitatis obtentu contemnunt. Concil. ſupraſcr. tit. 16.

136. De mulieribus qui ſe attondunt Chriſtianitatis obtentu. Conc. ſupraſcr. tit. 17.

137. De his qui Dominico die jejunant, tanquam nihil præ cæteris differente. Concil. ſupraſcr. tit. 18.

138. De his qui die Dominico & diebus Pentecoſtes genua flectunt. Conc. Nicæn. tit. 20.

139. De his qui Eccleſiaſtica jejunia abſque neceſſitate diſſolvunt. Concil. Gangr. tit. 19.

140. De his qui collectas, quæ fiunt in Martyrum commemorationibus, execrantur. Concil. ſupraſcr. tit. 20.

141. De his qui in aliena Parochia, præter conſcientiam ſuorum Epiſcoporum, immolarunt. Concil. Antioch. tit. 11.

142. De damnatis Epiſcopis aut Clericis adeuntibus Imperatorem. Concil. Antioch. tit. 12.

143. De diſſenſione quæ ſuper Epiſcoporum Judicatione contingit, vel cum ab omnibus, ſua Provincia Epiſcopus conſtanter excluditur. Concil. Antioch. tit. 14. & 15. Concil. Carthag. tit. 19. vel quæ forma in accuſatione Epiſcopi, Diaconi & cæterorum ſervari debeat. Concil. Carthag. tit. 20.

144. De Epiſcopis adeuntibus Imperatorem. Concil. Antioch. tit. 11.

145. De vagantibus Epiſcopis, quod alienam Eccleſiam pervadere non debeant. Concil. Antioch. tit. 16.

146. Ut nullus ad Epiſcopatum pro ſe conſtituat promovendum. Concil. Antioch. tit. 23.

147. De Epiſcopis etiam Laica communione privandis qui civitates mutaverunt. Concil. Sardic. tit. 1.

148. Item ſi per ambitionem ſedem mutaverint, nec in exitu communionem, ſaltem Laicorum conſequantur. Concil. Sardic. tit. 2.

149. Ut inter diſcordes Epiſcopos, Comprovinciales Antiſtites audiant: Quod ſi damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id obſervandum quod ipſe cenſuerit. Concil. Sardic. tit. 3.

150. Ut nullus accuſati ſedem uſurpet Epiſcopi. Concil. Sardic. tit. 4.

151. Quando quis debeat a vicinis Provinciis Epiſcopus ordinari. Concil. Sardic. tit. 5.

152. De non ordinandis Epiſcopis per vicos & modicas civitates. Concil. Sardic. tit. 6.

153. De Provinciali Synodo retractanda per Vicarios Epiſcopi urbis Romæ, ſi ipſe decreverit. Concil. Sardic. tit. 7.

154. Quando & in quibus cauſis Epiſcopi ad comitatum ire debent. Concil. Sardic. tit. 8. Concil. Carthag. tit. 23. & 29. Item Concil. univerſali Carthag. tit. 73.

155. De Diaconis ad comitatum dirigendis. Concil. Sardic. tit. 9.

156. Quod pro pupillis, & viduis, & ac neceſſitatem patientibus ad comitatum eundum ſit. Concil. ſupraſcr. tit. 10.

157. Ut qui in canali ſunt Epiſcopi, euntes ad comitatum ſollicite diſcutiant. Concil. Sardic. tit. 11.

158. De his qui ignorant quid ſit in Synodo conſtitutum. Concil. ſupraſcr. tit. 12.

159. Quamdiu Epiſcopus in alia civitate debeat remorari. Concil. ſupraſcr. tit. 14. Qui vero perſecutionis tempore in aliena civitate remorari voluerint, non prohibeantur. Concil. Sardic. tit. 21.

160. Quod non liceat Epiſcopo a ſua Eccleſia plus tribus Hebdomadibus abeſſe. Conc. Sardic. tit. 15.

161. De his qui pro diverſis erratis pœnitudinem ferventius gerunt. Concil. Laodic. tit. 2.

162. De tempore ordinationis. Concil. Laodic. tit. 4.

163. Non congruere Preſbyteras in mulieribus ordinari. Concil. ſupraſcr. tit. 11.

164. Judicio multitudinis ordinationem fieri non debere. Concil. Laodic. tit. 13. Ex Decretis Papæ Cæleſtini. Quod docendus ſit populus non ſequendus, tit. 22. Et quod non conveniat contemptis Clericis Eccleſiarum, de Laicis Epiſcopum ordinari. Ex Decretis Papæ ejuſdem, tit. 21.

165. Ad alias Parrochias eulogias quæ ablatæ ſunt, minime deſtinandas. Concil. Laodic. tit. 14.

166. De his quæ debeant in ambone, id eſt, in pulpito pſallere. Concil. Laodic. tit. 15.

167. De lectionibus quæ debeant ſabbato recenſeri. Concil. Laodic. tit. 16.

168. Quod interſtitium pſalmorum debeat in congregationibus fieri. Conc. ſupraſcr. tit. 17.

169. De precibus nona & veſpera celebrandis. Concil. Laodic. tit. 18.

170. De precibus poſt ſermones habitos ad plebem faciendis. Conc. Laodic. tit. 19.

171. Quod Subdiaconi a Diaconio ſint remoti. Concil. ſupraſcr. tit. 21.

172. Subdiacones cum Orariis ſubſiſtere non licere. Conc. ſupraſcr. tit. 22.

173. Lectores & Cantores cum Orariis agere ſuum officium non licere. Conc. Laodic. tit. 23.

174. Quod Subdiaconi non debeant benedicere, nec benedictionem tribuere. Concil. ſupraſcr. tit. 25.

175. De exorciſtis qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati. Conc. ſupraſcr. tit. 25.

176. Quod de conviviis quæ ex agape fiunt, partes accipi non debeant. Concil. Laodic. tit. 27.

177. In Eccleſiis prandia fieri non debere præter neceſſitatem itineris. Conc. ſupraſcr. tit. 28. Concil. Carthag. tit. 29.

178. De viris cum mulieribus lavacra celebrantibus. Conc. Carthag. tit. 30.

179. Ut Epiſcopi ad Synodum in prætermiſſe occurrant. Conc. Laod. tit. 40. Concil. Antioch. tit. 17.

180. Quod præter juſſionem Epiſcopi Clericus non debeat proficiſci. Conc. Laodic. tit. 41. & 42. Et ut Subdiaconi ad oſtia perſeverent. Concil. ſupraſcr. tit. 14.

181. Ut ſacrarium mulieres non introëant. Concil. Laodic. tit. 44. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 26.

182. De his qui circa mediam ſeptimanam ad baptiſma veniunt. Concil. Laodic. tit. 45.

183. De perceptione fidei, & redditione eorum qui baptizantur. Concil. ſupraſcr. tit. 46.

184. Ut poſt baptiſma, chriſma detur. Concil. ſupraſcr. tit. 48.

185. Oblationes afferri in quadrageſima non oportere. Conc. Laod. tit. 49.

186. Non debere jejunium ſolvi in quinta Feria ſeptimanæ majoris. Concil. Laodic. tit. 50.

187. Non debere in diebus jejuniorum, commemorationes Martyrum fieri. Concil. ſupraſcr. tit. 51.

188. Ut natalitia vel nuptiæ in quadrageſima non fiant. Conc. Laod. tit. 52.

189. Ut in Chriſtianorum non ſaltetur nuptiis. Concil. ſupraſcr. tit. 53.

190. Non licere Clericis, ludicris ſpectaculis intereſſe Conc. ſupraſcr. tit. 54. Concil. Carthag. tit. 15.

191. Non licere Preſbyteris introïre ad altare, priuſquam egrediatur Epiſcopus. Concil. Laodic. tit. 56.

192. Qui in agris vel poſſeſſionibus debeant ordinari. Conc. Laodic. tit. 57.

193. Oblationem offerri in domibus non oportere : vel quæ pſallere in Eccleſia conveniat. Concil. Laodic. tit. 58. 59.

194. Quod non oporteat Epiſcopos, Clericos & Monachos prædia aliena conducere. Concil. Calcedon. tit. 3.

195. De honore Monachis competente, & ne ullus eorum tentet Eccleſiaſtica aut ſecularia inquietare negotia, nec alienum ſervum, præter conſcientiam ſui Domini, ſuſcipere. Concil. Calcedon. tit. 4. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 1. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 14.

196. Quod non oporteat abſolute quoſlibet ordinari. Conc. Calced. tit. 6.

197. De Clericis qui ſunt in Pthochiis, Monaſteriis atque Martyriis quæ ſub poteſtate Epiſcoporum uniuſcujuſque civitatis exiſtunt. Concil. Calced. tit. 8.

198. Quod non oporteat Clericos habentes adverſus invicem negotia, proprium Epiſcopum relinquere, & ad ſecularia judicia properare. Concil. Calced. tit. 9.

199. Quod non liceat Clerico in duarum civitatum miniſtrare Eccleſiis. Concil. ſupraſcr. tit. 10.

200. Ut nequaquam in duos Metropolitanos Provincia dividatur. Concil. ſupraſcr. tit. 12. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 46.

201. Quod non oporteat peregrinos Clericos ſine commendatitiis miniſtrare. Concil. Calcedon. tit. 13.

202. De Diaconiſſis mulieribus. Concil. Calcedon. tit. 15.

203. De Parrochiis. Concil. ſupraſcr. tit. 17.

204. De conjurationibus vel conſpirationibus. Concil. ſupraſcr. tit. 18.

205. De Epiſcoporum aut Clericorum accuſatoribus, quid debeat obſervari. Concil. Calcedon. tit. 21. Concil. Carthag. tit. 95. & 96. Et, ut qui unum crimen non probaverit, ad aliud admitti non debeat. Conc. ſupraſcr. tit. 97. & 98.

206. Quod non liceat Clericis poſt mortem ſui Epiſcopi res ad eum pertinentes diripere. Concil. Calcedon. tit. 22.

207. Quod non liceat Clericis & Monachis abſque voluntate Epiſcopi ad urbem regiam proficiſci. Concil. Calcedon. tit. 23.

208. Quod non liceat Monaſteria quæ conſecrata ſunt, diverſoria ſecularia fieri. Concil. ſupraſcr. tit. 24.

209. Quod non oporteat ordinationes Epiſcoporum diu differri. Conc. Calcedon. tit. 25.

210. De Diſpenſatoribus ſingularum Eccleſiarum. Concil. ſupraſcr. tit. 26.

211. De his qui raptum faciunt. Concil. ſupraſcr. tit. 27.

212. Ut præter Paſcha & Pentecoſten baptiſma non celebretur. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 2. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 7. 8. 9. 10. & 11. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 10.

213. De his qui pœnitentiam minime ſervaverunt. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 5. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 7.

214. Quod Clericis non liceat pœnitentiam agere, & quod poſt pœnitentiam nullus poſſit ad Clerum admitti. Ex Decretis Papæ Sytitii, tit. 14. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 34.

215. Ut ſi per ignorantiam pœnitens, digamus vel viduæ maritus Clericus factus fuerit, jam non promoveatur. Ex Decretis Papæ Syricii, tit. 15.

216. De Energumenis baptizatis. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 6.

217. Quod pro infirmis debeat Sacerdos orare, & juxta præceptum Sancti Jacobi, oleo perungere. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 8.

218. Ut extra conſcientiam Metropolitani non ordinetur Epiſcopus. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 9. Ex Decretis Papæ Cæleſtini, tit. 17. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 32.

219. Ut ex Curialibus non fiat Clericus. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 18.

220. De ultima pœnitentia non neganda. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 22. Ex Decretis Papæ Cæleſtini, tit. 5. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 21.

221. De adminiſtrationibus ſæcularium judiciorum. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 23.

222. Quod pro conjugali fœdere, tam viro quam fœminæ non liceat in adulterium declinare pro eo, quod ſibi in hoc ipſo æque debitores exiſtunt. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 24.

223. Quod hi qui preces criminales dictant, ſine crimine ſint. Ex Decretis ejuſdem Papæ Innocentii, tit. 25.

224. Quod non liceat his qui, intercedente repudio, a ſe ſegregati ſunt, in aliam copulam pertranſire. Ex Decretis cujus ſupraſcr. tit. 26.

225. Quod ſi quis partem ſibi corporis volens amputaverit, Clericus eſſe non poſſit: nolens autem poſſit. Ex Decretis Papæ Innocentii tit. 28.

226. Si cujus uxor abducta in captivitatem fuerit, & alteram maritus ejus acceperit, revertente prima, ſecunda excludatur: quam diſpoſitionem in muliere quoque, ſi alium virum, primo deſiſtente, acceperit, convenit obſervari. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 37. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 42. 43. 44. & 45.

227. De Catechumeno, qui priuſquam baptizetur, uxorem amittit, & poſt aliam accepit, quod Clericus eſſe non poſſit. Ex Decretis Papæ Innocentii, tit. 52.

228. Quod nolentibus Clericis vel populis non debeat Epiſcopus ordinari: & quod ab illicitis ſit ordinationibus abſtinendum. Ex Decretis Papæ Cæleſtini, tit. 18. & 19. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 15. & 35.

229. Quod nulli Sacerdoti Canones liceat ignorare. Ex Decretis Papæ Cæleſtini, tit. 20.

230. Quod aliud ſit uxor, aliud concubina: nec erret, quiſquis filiam ſuam in matrimonio tradiderit concubinam habenti. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 18.

231. Quod non ſit conjugii duplicatio, cum ancilla expulſa, uxor intromittatur. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 19.

232. De communione privatis & ita defunctis. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 20.

233. Quod oporteat eum qui pro illicitis veniam poſtulat, etiam a licitis abſtinere. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 22.

234. Quod pœnitenti nulla lucra negotiationis exercere conveniat. Ex Decretis ejuſdem, tit. 23.

235. Quod ad militiam ſecularem poſt pœnitentiam redire non debet, tit. 24. ejuſdem.

236. Quod adoleſcens, ſi urgente quolibet mortis periculo, pœnitentiam geſſerit & non ſe continuerit, uxoris debeat remedio ſuſtentari. Ex Decretis Papæ Leonis, tit. 25.

237. Quod Subdiaconis carnale connubium denegetur. Ex Decretis Papæ tit. 34.

238. Ut nulla pretia de baptizandis conſignandiſque Fidelibus exigantur. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 5.

239. Preſbyterorum & Diaconorum ordinationes certis debere celebrari temporibus. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 11.

240. Ut conſtitutis diebus Virgines ſacræ velentur. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 12.

241. Ut Viduæ non velentur. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 13. & 21.

242. Quod dæmoniis aliiſque paſſionibus irretitis ſacra myſteria tractare non liceat. Ex Decretis cujus ſupra, tit. 19.

243. Quod ſecunda conjugia Secularibus non denegentur, quibus tamen pro hoc ipſo, ad Clerum minime convenit aſpirare. Ex Decretis Papæ Gelaſii, tit. 22.

244. Ut ab Epiſcopis præceptione Papæ, novæ Baſilicæ dedicentur. Ex Decretis Papæ cujus ſupraſcr. tit. 4. & nulla Baſilica ſub defunctorum conſtructa nomine dedicetur. Ex Decretis ejuſdem tit. 25.

245. Ut ſi quis Epiſcopus in crimine abſque tempore Synodi detentus fue-

rit, a duodecim Epiſcopis audiatur, Preſbyter vero a ſex, Diacones a tribus. Concil. Carthag. tit. 12. & 20.

246. De diverſis ordinibus Eccleſiæ ſervientibus, ut ſi quis in cauſam incurrerit, & abnuerit Eccleſiaſticum judicium, debeat periclitari. Concil. ſupraſcr. tit. 25.

247. Ut Clericus qui ordinatur, moneri debeat conſtituta paterna ſervare; maxime vero, ut corporibus mortuorum Euchariſtia & baptiſma non dentur. Concil. Carthag. tit. 18.

248. Ut Epiſcopi vel Clerici, in eos qui Catholici non ſunt, nihil conferant. Concil. ſupraſcr. tit. 22. & 48.

249. De accuſato vel accuſatore. Concil. Carthag. tit. 30.

250. Quod Clerici qui Epiſcopis ſuis non obediunt ut promoveantur, nec illic manere debeant, unde recedere noluerunt. Concil. Carthag. tit. 31.

251. Ut ſi quis Clericorum pauper promotus in ordine, aliquid poſtea habuerit, Eccleſiæ poteſtati ſubjaceat. Concil. ſupraſcr. tit. 32.

252. Ut Preſbyteri rem Eccleſiæ in qua ſunt conſtituti, non vendant, & nulli Epiſcopo liceat rem tituli matris Eccleſiæ uſurpare. Concil. Carthag. tit. 33.

253. Ut parvuli qui apud Donatiſtas baptizantur, ſi converſi fuerint, ab ordinationibus non prohibeantur. Concil. Carthag. tit. 14. 23. & 24. Item ut Clerici Donatiſtarum in ſuis honoribus ſuſcipiantur. Concil. Carthag. tit. 35.

254. Ut Epiſcopi vel Clerici filios ſuos non facile emancipent. Concil. ſupraſcr. tit. 2.

255. Ut Clerici vel Continentes ad Virgines & Viduas non accedant. Conc. ſupraſcr. tit. 5.

256. Ut Princeps Sacerdotum non appelletur Epiſcopus. Concil. Carthag. tit. 6.

257. Ut a jejunis Sacerdotibus Deo ſacrificia celebrentur. Concil. Carthag. tit. 8.

258. De ſollicitudine pro Virginibus gerenda. Concil. ſupraſcr. tit. 11.

259. Ut Epiſcopus non ordinetur in Dioceſi quæ Epiſcopum nunquam habuit, niſi cum voluntate Epiſcopi ad quem ipſa Dioceſis pertinet. Concil. Carthag. tit. 20.

260. Ut qui Epiſcopi in Dioceſibus fuerint ordinati, Dioceſim ſibi nullam uſurpent. Concil. ſupraſcr. tit. 23.

261. De reliquiis Idolorum vel templis ab Imperatoribus abolendis. Concil. Carthag. tit. 25.

262. Ut Clerici de judicii ſui cognitione non cogantur in publico dicere teſtimonium. Concil. ſupraſcr. tit. 26.

263. De Paganorum conviviis auferendis. Concil. Carthag. tit. 27.

264. De ſpectaculis, ut die Dominico vel cæteris Sanctorum ſolemnitatibus minime celebrentur. Concil. Carthag. tit. 28.

265. De Hiſtrionibus Chriſtianis factis. Concil. ſupraſcr. tit. 30.

266. De manumiſſionibus in Eccleſia celebrandis. Conc. Carthag. tit. 31.

267. Ne interventor Epiſcopus Cathedram ubi interventor eſt, ſedeat. Concil. Carthag. tit. 41.

268. De Epiſcopis qui ad Concilia non occurrerunt. Conc. ſupraſcr. tit. 43.

269. Ut de alieno Monaſterio ſuſceptos, nec Præpoſitos Monaſterii, nec Clericos liceat ordinari. Concil. Carthag. tit. 47.

270. Ut Epiſcopi qui ordinantur, ab ordinatoribus ſuis Epiſtolas accipiant, quæ diem & conſulem præferant. Concil. Carthag. tit. 46.

271. De his qui ſemel in Eccleſia legerint, ab aliis non poſſe promoveri. Concil. ſupraſcr. tit. 57.

272. Concilium univerſale non niſi neceſſitate faciendum. Conc. Carthag. tit. 42.

273. Ut ab electis judicibus provocare non liceat. Conc. Carth. tit. 63. & 89.

274. De plebibus qui nunquam Epiſcopos habuerunt. Conc. ſupraſcr. tit. 65.

275. De Plebibus vel Dioceſibus ex Donatiſtis converſis. Concil. ſupraſcr. tit. 66.

276. De precibus ad altare dicendis, tit. 70. Concil ſupraſcr.

277. De his qui cum in Africa non communicant, voluerint trans mare ſubripere. Conc. ſupraſcr. tit. 72.

278. De Plebibus converſis a Donatiſtis. Concil. ſupraſcr. tit. 84.

279. De Dioceſibus, qualiter eas dividant inter ſe Epiſcopi tam Catholici, quam qui ex Donati parte converſi ſunt. Concil. ſupraſcr. tit. 85.

280. Ut ſi quam Dioceſim Epiſcopus ab hæreſi liberans, triennio poſſederit, nullus eam repetat. Concil. ſupraſcr. tit. 86.

281. De his qui in plebes, quas ad ſe putant pertinere, inconventis his a quibus tenentur, irruerint. Concil. ſupraſcr. tit. 87.

282. De his qui plebes ad ſe pertinentes negligunt. Conc. ſupraſcr. tit. 88.

283. Ut ſi Epiſcopus negligat ſuam Dioceſim, communione privetur. Conc. Carthag. tit. 90.

284. De Epiſcopis qui Donatiſtas communicaſſe inventi fuerint. Concil. ſupraſcr. tit. 91.

285. De Presbyteris & Clericis, ut non appellentur niſi Africana Concilia, tit. 92. Concil. ſupraſcr.

286. De Virginibus etiam minoribus velandis, tit. 93. Concilio ſtatuto.

287. De Epiſcopo qui excommunicat eum quem ſibi ſoli crimen dicit eſſe confeſſum. Concil. Carthag. tit. 99. Ut non temere quemquam communione privet Epiſcopus, tit. 100. Concilio ſtatuto.

288. Contra impugnatores gratiæ Dei & calumniatores Sancti Auguſtini. Ex Decretis Papæ Cæleſtini, tit. 1. & 2.

289. Quod Adam omnes homines læſerit, & nec quemquam niſi Chriſti gratia poſſe ſalvari. Ex Decretis Papæ Cæleſtini, tit. 4.

290. Quod nemo ſit bonus ſuis viribus, niſi participatione ejus qui ſolus eſt bonus tit. 5. cujus ſupra.

291. Quod niſi gratia Dei continua juvemur, inſidias diaboli ſuperare non poſſumus. Concil. ſupraſcr. tit. 6.

292. Quod per Chriſtum libero bene utamur arbitrio. Ex Decretis Papæ Cæleſtini, tit. 7.

293. Quod omnia Sanctorum merita, dona ſint Dei. Ex Decretis ejuſdem tit. 8.

294. Quod omnis ſancta cogitatio & motus piæ voluntatis ex Deo ſit, tit. 9. cujus ſupraſcr.

295. Quod gratia Dei non ſolum peccata dimittat, ſed etiam adjuvet ut nec committatur, & lex impleatur, non, ſicut ait Pelagius, facile, quaſi ſine gratia Dei difficilius poſſit impleri, tit. 10. cujus ſupraſcr.

296. Quod Sedis Apoſtolicæ omnes orationes Chriſti gratia reſonent, qua genus humanum ab æterna damnatione reparatur. Ex Decretis ejuſdem Papæ Cæleſtini, tit. 11.

297. Quod gratia Dei etiam baptiſandorum teſtetur inſtituta purgatio, cum exorciſmis & ſufflationibus, Spiritus ab eis abigantur immundi, tit. 12. cujus ſupraſcr.

298. Quod profundiores quæſtiones nec contemnendæ ſint, nec penitus aſtruendæ, tit. 13. cujus ſupraſcr.

299. Ut præter ſcripturas Canonicas nihil in Eccleſia legatur. Concil. Carthag. tit. 24.

300. Ut Epiſcopi & Clerici non ordinentur, niſi omnes ſuos fecerint Chriſtianos. Concil. Carthag. tit. 3.

[a] *Expliciunt Capitula.*

[a] *Expliciunt Capitula*] Vet. exempl. Bel. *Incipit concordia libri Canonum.*

EPISTOLA DIONYSII EXIGUI

OLIM PRÆPOSITA INTERPRETATIONI quam fecit Codicis Canonici Romani.

DOMINO MIHI VENERANDO
STEPHANO EPISCOPO
DIONYSIUS EXIGUUS
in Domino ſalutem.

QUAMVIS *cariſſimus frater noſter Laurentius aſſidua & familiari cohortatione parvitatem noſtram regulas Eccleſiaſticas transferre pepulerit confuſione credo priſcæ tranſlationis offenſus, nihilominus tamen ingeſtum laborem tuæ beatitudinis conſideratione ſuſcepi, cui Chriſtus omnipotens Deus ſolita populis pietate proſpiciens ſummi Sacerdotii contulit dignitatem, & inter plurima virtutis ornamenta, quibus Eccleſiam Domini morum ſanctitate condecoras, etiam ſacratiſſima jura Pontificalibus per Dei gratiam digeſta conventibus intemerata conſervans, perfecto regimine clerum plebemque moderaris: nullatenus noſtri ſeculi more contentus, quo pronius deſideramus recta noſſe quam facere: ſed Divino junctus auxilio quæ fieri præcipis anteperficias, ut efficaciſſimo fidelibus proſis exemplo. Magna eſt ſiquidem jubentis authoritas eadem primitus juſſa complentis, quibus inconvulſa Eccleſiaſtici ordinis diſciplina inviolabilis permanens ad capeſſendum perenne præmium Chriſtianis omnibus præſtat acceſſum, per quem ſancti Præſules paternis muniantur regulis, & obedientes populi ſpiritalibus imbuantur exemplis. In principio itaque Canones qui dicuntur Apoſtolorum de Græco tranſtulimus, quibus quia plurimi conſenſum non præbuere facilem, hoc ipſum veſtram noluimus ignorare ſanctitatem, quamvis poſtea quædam conſtituta Pontificum ex his Canonibus adſumpta eſſe videantur. Deinde regulas Nicenæ Synodi, & deinceps omnium Conciliorum ſive quæ ante eam, ſive quæ poſtmodum facta ſunt, uſque ad Synodum* CL. *Pontificum qui apud Conſtantinopolim convenerunt ſub ordine numerorum id eſt a primo capite uſque ad centeſimum ſexageſimum quintum ſicut habetur in Græca authoritate digeſſimus; tum ſancti Calchedonenſis Concilii Decreta ſubdentes in his Græcorum Canonum finem eſſe declaramus. Ne quid præterea notitiæ veſtræ credar velle ſubtrahere, ſtatuta quoque Sardicenſis Concilii atque Africani, quæ Latine ſunt edita, ſuis a nobis numeris cernuntur eſſe diſtincta. Univerſarum vero definitionum titulos poſt hanc definitionem ſtrictius ordinantes, ea quæ in ſingulis ſparſim ſunt promulgata Conciliis ſub uno aſpectu locavimus, ut ad inquiſitionem cujuſque rei compendium aliquod attuliſſe videamur.*

In nomine Domini.

Incipiunt tituli Canonum Apoſtolorum.

1. DE ordinatione Epiſcopi.

2. De ordinatione Preſbyteri, Diaconi & cæterorum.

3. Nihil aliud in ſacrificio præter quod Dominus ſtatuit offerendum.

4. Quæ ſpecies ad altare, non ad ſacrificium, ſed ad benedictionem ſimplicem debeant exhiberi.

5. Quod ea quæ in Eccleſiis offerri non poſſunt, ad domus ſacerdotum a fidelibus deferantur.

6. Ut Epiſcopus aut Preſbyter uxorem ſuam quam debet caſte regere, non relinquat.

7. Ut Sacerdotes & Miniſtri altaris ſecularibus curis abſtineant.

8. Quo tempore Paſcha celebretur.

9. Quo Miniſtri altaris, oblatione celebrata debeant communicare.

10. Quod Fideles Laici ingredientes Eccleſiam communicare debeant.

11. Quod cum excommunicatis non ſit orandum.

12. Quod cum damnatis Clericis non ſit orandum.

13. Ut nullus fidelium præter commendatitias ſuſcipiatur Epiſtolas.

14. Ut ab Epiſcopis, aliena parœcia minime pervadatur.

15. Ut Clerici proprias Eccleſias non relinquant.

16. Ut Epiſcopus, qui Clericos alterius ſuſceperit, communione privetur.

17. Quod Bigami non admittantur ad Clerum.

18. Quod is qui viduam, vel ejectam aut meretricem acceperit non admittatur ad Clerum.

19. Qui duas ſorores habuerit, non admittatur ad Clerum.

20. Clericum fidejuſſorem eſſe non poſſe.

21. Quod hi qui non ſponte enuchizati ſunt ſuſcipiatur ad Clerum.

22. Ut is qui ſe enuchizavit Clericus non fiat.

23. Ut Clericus qui ſe enuchizavit abjiciatur a Clero.

24. Ut Laicus qui ſe enuchizavit tribus annis communione privetur.

25. Quod Epiſcopus, Preſbyter aut Diaconus ſi pro criminibus damnari fuerint, minime communione priventur.

26. Similiter & reliqui Miniſtri Eccleſiæ.

27. Qui Clerici debeant conjugibus copulari.

28. Quod Epiſcopus, Preſbyter, aut Diaconus fideles peccantes, verberare non debeant.

29. Quod officium priſtinum damnati pro criminibus uſurpare non debeant.

30. Quod non debeant officia Eccleſiaſtica pecuniis obtineri.

31. Ut Eccleſia ſæculari potentia minime pervadatur.

32. De Preſbytero qui contempto Epiſcopo ſeorſum conventus congregare tentaverit.

33. Quod Clerici damnati non debeant ab aliis recipi.

34. Ut nullus Epiſcopus, Preſbyter, aut Diaconus ſuis commendatitiis ſuſcipiatur epiſtolis.

35. De Primatu Epiſcoporum.

36. Quod non liceat Epiſcopum in aliena Provincia Clericos ordinare.

37. De ordinatis Epiſcopis nec receptis.

38. Ut bis in anno Concilia celebrentur.

39. Ut tantum curam rerum Eccleſiaſticarum Epiſcopus habeat.

40. De dignitate Pontificis, & quod rerum ſuarum habeat poteſtatem.

41. Quod Epiſcopus Eccleſiaſticarum rerum pro diſpenſatione pauperum habeat poteſtatem.

42. Quod Epiſcopus, Preſbyter, aut Diaconus aleator & ebrioſus eſſe non debeat.

43. Similiter Clerici & Laici, ſi permanſerint in alea, communione priventur.

44. Quod Epiſcopus, Preſbyter, Diaconus non debeant uſuras accipere.

45. Quod non debeat Epiſcopus Preſbyter & Diaconus cum hæreticis orare.

46. Quod non debeant hæreticorum baptiſmata comprobari.

47. Quod Eccleſiæ baptiſmate baptizatos denuo baptizari non debeant, & non ita baptizatus debeat baptizari.

48. Laicum pellentem ſuam conjugem communione privandum.

49. Quod in nomine Trinitatis debeat baptizari.

50. Quod non debeat una merſio in baptiſmate quaſi in morte Domini provenire.

Incipiunt tituli Canonum Nicæni Concilii viginti.

1. DE Eunuchis & qui ſe ipſos abſciderunt.

2. De his qui ex gentilibus poſt baptiſma ad Clericatus ordinem promoventur.

3. De ſubintroductis mulieribus.

4. De his qui ad Epiſcopatum in provinciis provehuntur.

5. De excommunicatis.

6. De privilegiis quæ quibuſdam civitatibus competunt.

7. De Epiſcopo Heliæ id eſt Hieroſolymorum.

8. De his qui dicuntur Cathari, id eſt mundi.

9. De his qui ad honorem Preſbyterii ſine examine provehuntur.

10. De his qui in perſecutionibus negaverunt, & poſtmodum in Clero promoti ſunt.

11. De Laicis qui negaverunt.

12. De his qui abrenuntiaverunt, & iterum ad ſæculum ſunt regreſſi.

13. De his qui communionem tempore mortis expoſcunt.

14. De Catechumenis lapſis.

15. Quod non oporteat.

16. De his qui in Eccleſiis in quibus provecti ſunt, minime perduraverunt.

17. De Clericis uſuras accipientibus.

18. De privilegiis Preſbyterorum.

19. De his qui a Paulo Samoſatheno ad Eccleſiam veniunt.

20. De flectendo genu.

Tituli Canonum Ancyrani Concilii, XXIV.

21. DE Preſbyteris qui immolaverunt tempore perſecutionis.

22. De Diaconis qui immolaverunt.

23. De his qui, ex fuga comprehenſi ſunt, & per paganos ritus aliquid pertulerunt.

24. De his qui diverſis cauſis gentilitatis ritus aliquid peregerunt.

25. De his qui timore ritus gentilium peregerunt.

26. De his qui in locis idolorum manducaverunt.

27. De his qui frequenter idolis immolaverunt.

28. De his qui, & aliis ſacrificandi cauſas adtulerunt.

29. De Diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis adteſtati ſunt.

30. De deſponſatis puellis & aliis corruptis.

31. De his qui cum eſſent Catechumeni in idolis immolaverunt.

32. Quod non oporteat Corepiſcopos ordinare Clericum niſi in agris & villaris.

33. De his qui eſum carnium in Clero conſtituti diffugiunt.

34. De rebus Eccleſiaſticis eo tempore diſtractis quo ipſæ Eccleſiæ viduantur Epiſcopis.
35. De his qui fornicantur irrationabiliter, id eſt, qui miſcentur pecoribus, aut cum maſculis polluuntur.
36. De his qui in pecudes, vel in maſculos, aut olim polluti ſunt, aut hactenus, hoc vitio tabeſcunt.
37. De his qui ad Epiſcopatum provecti ſunt, nec recepti.
38. De his qui virginitatem profeſſi ſunt, & de his quæ ſub ſororis habitu cum æqualibus commorati ſunt.
39. De his qui adulteras habuerint uxores, vel ſi ipſi adulteri comprobentur.
40. De his quæ partus ſuos ex fornicatione diverſis modis interimunt.
41. De homicidiis.
42. De his qui non ſponte homicidium commiſerint.
43. De his qui divinationes expetunt.
44. De his qui virginum corruptionibus conſentiunt.

Tituli Canonum Neocæſarienſis Concilii, XIV.

45. DE Preſbyteris qui uxores acceperunt, vel fornicati ſunt.
46. De his quæ duobus fratribus nupſerint, vel qui duas ſorores uxores acceperint.
47. De multinubis.
48. De his qui proponentes fornicari vetantur.
49. De Catechumenis peccantibus.
50. De Catechumena prægnante.
51. Quod non oporteat in bigamii nuptiis orare Preſbyteros.
52. De his qui mulieribus adulteris juncti ſunt.
53. De his qui ad Preſbyterium promoventur, & ante ordinationem, peccatorum ſibi ſunt conſcii.
54. De Diaconis ſimiliter.
55. Quo tempore Preſbyterium conveniat ordinari.
56. De his qui in ægritudine baptiſmata conſequuntur.
57. De Preſbyteris agrorum.
58. De numero certo Diaconorum.

Tituli Canonum Gangrenſis Concilii, numero XX.

59. DE his qui nuptias execrantur.
60. De his qui abominantur eos qui carnibus veſcuntur.
61. De ſervis, qui jugum famulatus abjiciunt Chriſtianitatis obtentu.
62. De Preſbyteris, qui habuere conjugia.
63. De his qui Eccleſiæ conventus ſpernendos exiſtimant.
64. De his, qui Eccleſiaſtica miniſteria præter Eccleſiam faciunt.
65. De fructuum oblationibus quæ miniſtris Eccleſiæ conferuntur.
66. De his quæ in uſus pauperum conferuntur.
67. De his qui in virginitate continentiaque perſiſtunt.
68. De his qui pro virginitate ſuperbiunt.
69. De his qui agapas, id eſt, paſtiones pauperum riſui deputant.
70. De his qui palliis utuntur, & idcirco ſuperbiunt.
71. De mulieribus quæ utuntur virilibus indumentis.
72. De his qui velut peccatum copulam deferunt nuptiarum.
73. De his qui Chriſtianitatis obtentu deſpiciunt filios.
74. De his qui parentes Chriſtianitatis occaſione contemnunt.
75. De mulieribus quæ ſe attondent Chriſtianitatis obtentu.
76. De his qui dominico die jejunant, tanquam nihil præ cæteris differente.
77. De his qui Eccleſiaſtica jejunia abſque neceſſitate diſſolvunt.

78. De his qui collectas quæ fiunt in martyrum commemorationibus execrantur.

Tituli Canonum Antiocheni Concilii, numero XXV.

79. DE his qui contraria gerunt his quæ regulariter de Paſcha ſtatuta ſunt in Nicæno Concilio.

80. De his qui ſe a perceptione ſanctæ communionis avertunt, & qui excommunicatis per domos communicant.

81. De his qui ab alia parœcia præter conſcientiam Epiſcoporum ſuorum in aliis immorantur.

82. De Damnatis & miniſtrare tentantibus.

83. De his qui ſe a miniſterio Eccleſiaſtico ſubtrahunt, & ſeorſum colligunt.

84. De Clericis excommunicatis & Laicis.

85. De peregrinorum ſuſceptione.

86. De pacificis peregrinorum, id eſt commendatitiis literis.

87. De Metropolitanis ſingularum Provinciarum.

88. De his qui vocantur Corepiſcopi.

89. De Epiſcopis & Clericis adeuntibus Imperatorem.

90. De damnatis Epiſcopis, aut Clericis & adeuntibus Imperatorem.

91. De his qui cum ſint ex alia Provincia in aliis audent ordinationes efficere.

92. De diſſenſione quæ ſuper Epiſcoporum dijudicatione contingit, appellantium Provinciales Antiſtites.

93. De Epiſcopis qui ab ejuſdem Provinciæ Sacerdotibus conſonanter excluſi ſunt.

94. De vagantibus Epiſcopis.

95. De his qui ad Epiſcopatum convocantur.

96. De his qui promoventur ad Epiſcopatum nec recipiuntur.

97. De Epiſcopalibus in Provinciis ordinationibus.

98. De Synodis quæ debent ab Epiſcopis ſuis temporibus in Provincia celebrari.

99. Ut nullo modo de Parœcia ad aliam Parœciam Epiſcopus tranſeat.

100. Ut in altera Parœcia Clericus alterius Parœciæ Epiſcopus nullatenus ordinet.

101. Ut nullus ad Epiſcopatum pro ſe conſtituat promovendum.

102. De rebus ad Eccleſiam pertinentibus & de his quæ propria Epiſcopi eſſe noſcuntur.

103. Ut Epiſcopus diſpenſandi res Eccleſiaſticas habeat poteſtatem.

Tituli Canonum apud Laodiciam Phrigiæ congregati, numero LIX.

104. DE digamis.

105. De his qui pro diverſis erratibus pœnitudinem ſeverius exegerunt.

106. Quod nemo poterit ad Clericatum ſtatim poſt baptiſma promoveri.

107. De tempore ordinationum.

108. Ut hi qui ſacrario ſerviunt uſuras non exigant.

109. De Hæreticis intrantibus in Eccleſias, vel Baſilicas Martyrum.

110. De his qui ad Eccleſias ab Hæreticis veniunt.

111. De his qui veniunt ab Hæreſi Cataphrigarum.

112. De his qui ad Hæreticorum ſpeluncas cauſa orationis accedunt.

113. De his qui cum Hæreticis nuptiarum copulam jungunt.

114. Non congruere Preſbyteros in mulieribus ordinari.

115. De Epiſcopalibus ordinationibus.

116. Judicio multitudinis ordinationes fieri non debere.
117. Ad alias Parœcias eulogias quæ oblatæ ſunt minime deſtinantes.
118. De his qui debeant in ambone, id eſt, in pulpito pſallere.
119. De lectionibus quæ debeant ſabbatis recenſeri.
120. Quod interſtitium pſalmorum debeat in congregationibus fieri.
121. De precibus nona & veſpera celebrandis.
122. De precibus poſt Homelias, id eſt, poſt ſermones habitos ad populum proferendis & de his quos intra ſacrarium communicare conveniat.
123. De honore quem Preſbyteris Diaconis hi, qui ſub iſtis ſunt debeant exhibere.
124. Quod Subdiaconi a Diacono, id eſt, a Secretario ſint remoti.
125. Subdiaconos, cum orariis adſiſtere non debere.
126. Lectores Cantoreſque, cum orariis, agere ſuum officium non debere.
127. Quod nullus Eccleſiaſticorum in tabernis comedere debeat.
128. Quod Subdiaconi non debeant benedicere, vel benedictionem tribuere.
129. De Exorciſtis, qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati.
130. Quod de conviviis, quæ ex agape fiunt eſcarum partes accipi non debeant.
131. In Eccleſiis prandia fieri non debere.
132. De Chriſtianis, qui ſabbatizare, vel juxta quendam modum, judaizare noſcuntur.
133. De viris cum mulieribus lavacris celebrantibus.
134. De his qui Hæreticis junguntur fœdere nuptiarum.
135. Ab Hæreticis eulogias accipere non debere.
136. De Schiſmaticis.
137. De Martyribus Hæreticorum.
138. De his qui Angelos colunt.
139. De his qui incantaribus & filacteriis utuntur.
140. De his qui ab Hæreticis, vel Judæis feſtivitates eorum dona ſuſcipiunt.
141. De Chriſtianis qui Judæorum azima comedunt.
142. De Chriſtianis celebrantibus feſta Gentilium.
143. De Epiſcopis qui eas quæ fiunt evocationes ad Synodum vitant.
144. Quod ſine literis ſacro miniſterio ſervientes proficiſci non debent.
145. Quod præter Epiſcopum Clericus proficiſci non debeat.
146. Ut Subdiaconi ad oſtia perſeverent.
147. Ut ad ſacrarium mulieres non introëant.
148. De his qui circa mediam ſeptimanam ad baptiſma veniunt.
149. De reddirione baptizandorum.
150. De his qui ægritudine baptizantur.
151. Ut poſt baptiſma chriſma detur.
152. Oblationes offerri in quadrageſima non oportere.
153. Non debere jejunium ſolvi in quinta feria majoris ſeptimanæ.
154. Non debere in diebus jejuniorum commemorationes Martyrum fieri.
155. Ut natalitia vel nuptiæ in quadrageſima non fiant.
156. Ut in Chriſtianorum non ſalietur nuptiis.
157. Non licere Clericis ludicris ſpectaculis intereſſe.
158. Non congruere penitus Chriſtianis commeſſationibus intereſſe.
159. Non licere Preſbyteris introire ad altare priuſquam ingrediatur Epiſcopus.
160. Oblationes offerri in domibus non oportere.
161. Quæ pſallere vel legere in Eccleſiis convenit.

Tituli Canonum Concilii apud Conſtantinopolim congregati, numero III.

162. UT ea quæ apud Niciam conſtitura ſunt immota permaneant & de anathemate Arrianorum, Eunomianorum, Macedonianorum, Sabellianorum, Photinianorum, Marcellianorum & Apollinarianorum.

163. De ordine ſingularum Diœceſum & de privilegiis quæ Ægyptiis, Antiochenis, Conſtantinopolitaniſque debentur.

164. De Maximi inlicita ordinatione.

Tituli Canonum Chalcedonenſis Concilii, numero XXVII.

1. DE Canonibus uniuſcujuſque Concilii.

2. Quod non oporteat Epiſcopos aut quemlibet ex Clero per pecunias ordinari.

3. Quod non oporteat Epiſcopos, Clericos & Monachos prædia aliena conducere.

4. De honore Monachis competente, & ut nullus eorum tenter Eccleſiaſtica aut ſecularia inquietate negotia, nec alienum ſervum præter conſcientiam domini ejus ſuſcipere.

5. Non tranſmigrandum de civitate in civitatem.

6. Quod non oporteat abſolute quoſlibet ordinari.

7. De Clericis & Monachis non manentibus in ſuo propoſito.

8. De Clericis qui ſunt in Ptochiis Monaſteriis atque Martyriis quæ ſub poteſtate Epiſcoporum uniuſcujuſque civitatis exiſtunt.

9. Quod non oporteat Clericos habentes adverſus ſe invicem negotia proprium Epiſcopum relinquere, & ad ſecularia judicia convolare.

10. Quod non licet Clerico in duarum.

11. Quod non oporteat egenis epiſtolam tribui, honeſtiores autem commendatoriis literis approbari.

12. Ut nequaquam in duos Metropolitanos Provincia dividatur.

13. Quod non oporteat peregrinos Clericos ſine commendatitiis miniſtrare.

14. Quod non liceat Clerico uxorem ſectæ alterius accipere.

15. De Diaconiſſis mulieribus.

16. De Virginibus.

17. De Parœchiis.

18. De conjuratione, vel conſpiratione.

19. Quod oporteat per Provincias bis in anno Concilia celebrari.

20. Quod minime Clericos tranſmigrare conveniat.

21. De Epiſcoporum aut Clericorum accuſatoribus.

22. Quod non liceat Clericis poſt mortem ſui Epiſcopi res ad Deum pertinentes diripere.

23. De Clericis & Monachis qui propter voluntatem ſui Epiſcopi ad urbem regiam Conſtantinopolim veniunt.

24. Quod non liceat Monaſteria quæ conſecuti ſunt diverſoria ſecularia fieri.

25. Quod non oporteat ordinationes Epiſcoporum diu differre.

26. De diſpenſatoribus ſingularum Eccleſiarum.

27. De his qui rapiunt puellas.

Tituli Canonum Concilii Sardicenſis, numero XXI.

1. DE Epiſcopis etiam Laica communione privandis qui civitates mutaverunt.

2. Item de iiſdem Epiſcopis, ut ſi per ambitionem ſedem mutaverint, nec in exitum communionem Laicam conſequantur.

3. Ut inter diſcordes Epiſcopos comprovinciales Antiſtites audiant: quod ſi damnatus appellaverit Romanum Pontificem, id obſervandum quod ipſe conſtituerit.

4. Ut nullus accuſati ſedem uſurpet Epiſcopus.

5. Quando quis debeat a vicinis Provinciæ Epiſcopus ordinari.

6. De non ordinandis Epiſcopis per vicos & modicas civitates.

7. De Provinciali Synodo retractanda per Vicarios Epiſcopi Urbis Romæ ſuper ſe decreverit.

8. Quando & in quibus cauſis Epiſcopi ad comitatum ire debeant.

9. De Diaconis ad comitatum dirigendis.

10. Quod ad comitatum pro pupillis & viduis ac neceſſitatem patientibus ſit eundum.

11. Ut qui incarnati ſunt Epiſcopi euntes ad comitatum ſollicite diſcutiant.

12. De his qui ignorant quid ſit in Synodo conſtitutum.

13. De Laicis non temere faciendis Epiſcopis.

14. Quandiu Epiſcopus in aliena civitate remoretur.

15. Non liceat Epiſcopo a ſua Eccleſia plus tribus hebdomadibus abeſſe.

16. De Clericis a Communione ſummotis ab alio non recipiendis Epiſcopo.

17. De excommunicatis apud vicinos Epiſcopos audiendis.

18. De non ſollicitandis Epiſcopis Clericis alienis.

19. De non ordinandis Clericis alienis ſine ſui conſenſu Epiſcopi.

20. De Preſbyteris & Diaconis quum Theſſalonicam veniunt quantum temporis ibi reſideant.

21. De ſuſcipiendis his qui perſecutionem patiuntur.

Tituli Canonum Concilii congregati apud Carthaginem, numero CXXVIII.

1. UT quæ in Nicæno Concilio ſtatuta ſunt omnimodo conſerventur.

2. De Trinitate prædicanda.

3. De continentia.

4. De diverſis ordinibus ab uxoribus abſtinendis.

5. De avaritia.

6. De Chriſmate a Preſbyteris non fiat.

7. De his qui in periculo poſiti reconciliantur.

8. De his qui in accuſationem majoris natu veniunt, & ut Epiſcopum nulli criminoſo liceat accuſare.

9. De his qui merito facinorum ſuorum ab Eccleſiæ Congregatione pelluntur.

10. De Preſbyteris qui a propriis corripiuntur Epiſcopis.

11. Si quis Preſbyter contra Epiſcopum ſuum inflatus ſchiſma fecerit, anathema ſit.

12. Si quis Epiſcopus abſque tempore Synodi in crimine detentus fuerit, a xij. Epiſcopis audiatur.

13. Ut non liceat Epiſcopum niſi a plurimis ordinari, ſed ſi neceſſitas fuerit, vel a tribus ordinetur Epiſcopis.

14. Ut de tripoli unus Epiſcopus in legationem veniat, & ut Preſbyter ibidem a quinque Epiſcopis audiatur.

15. De diverſis ordinibus Eccleſiæ ſervientibus, ut ſi quis in cauſa criminis incurrerit, & abnuerit judicium Eccleſiaſticum debeat periclitari, & ut filii Sacerdotum ſpectacula ſecularia non adeant.

16. Ut nullus Epiſcopus, Preſbyter & Diaconus conductor exiſtat, & ut Lectores uxores accipiant, & Clerici abſtineant ab uxoribus, & quo tempore vel ipſi vel Virgines conſecrentur.

17. Unaquæque Provincia propter longinquitatem Primatum habeat proprium.

18. Si quis Clericus ordinatur, moneri debet conſtituta ſervare, & ut corporibus defunctorum Euchariſtia non detur, nec baptiſma, & ut per ſingulos annos per omnes Provincias ad Concilium Metropolitani conveniatur.

19. Ut ſi quis Epiſcopus accuſatur, ad Primatum ipſius Provinciæ cauſa deferatur.

20. De Preſbyteris vel Clericis accuſatis.

21. Ut filii Clericorum in matrimonio non jungantur Hæreticis.

22. Ut Epiſcopi vel Clerici in eos qui Catholici non ſunt nihil conferant.

23. Ut Epiſcopi tranſmare non proficiſcantur.

24. Ut præter ſcripturas Catholicas nihil in Eccleſia legatur.

25. De Epiſcopis vel ſequentibus ordinibus qui ſacro-ſancta myſteria contrectant placuit ab uxoribus contineri.

26. Ut res Eccleſiæ nemo diſtrahat.

27. Preſbyteri & Diaconi in graviori culpa convicti manus impoſitionem tanquam Laici nequaquam ſuſcipiant.

28. Preſbyteri aut Diaconi vel Clerici qui cauſa ſua ad tranſmarina putaverint appellandum, in communionem minime ſuſcipiantur.

29. Si quis excommunicatus ante audientiam communicare præſumpſerit, ipſe in ſe damnationem protulit.

30. De accuſato vel de accuſatore.

31. Si qui Clerici ab Epiſcopis ſuis promoti contempſerint, nec illic maneant unde reſidere noluerunt.

32. Si quis Clericorum pauper promotus in ordine poſtea habuerit aliquid, Eccleſiæ poteſtati ſubjaceat.

33. Ut Preſbyteri rem Eccleſiæ in qua ſunt conſtituti non vendant, & nulli Epiſcopo liceat rem tituli matricis Eccleſiæ uſurpare.

Tituli Canonum diverſorum Conciliorum Africanæ Provinciæ.

34. QUOD nihil de Hypponenſi Concilio ſit emendandum.

35. Ut Epiſcopi, vel Clerici, non facile filios ſuos emancipent.

36. Ut Epiſcopi, vel Clerici non ordinentur niſi omnes ſuos fecerint Chriſtianos.

37. Quod præter panem, & merum mixtum aqua nihil in ſacramentis offerri debent.

38. Ut Clerici, vel continentes ad Virgines Viduaſque non accedant.

39. Ut Princeps Sacerdotum non appelletur Epiſcopus.

40. Ut Clerici tabernas, niſi in peregrinis, non ingrediantur.

41. Ut a jejunis Deo ſactificia peragentur.

42. Ut in Eccleſiis convivia minime celebrentur.

43. De pœnitentibus.

44. De Virginibus.

45. De ægrotantibus qui pro ſe reſpondere non poſſunt.

46. De paſſionibus Martyrum.

47. De parvulis qui apud Donatiſtas baptizati ſunt.

48. De rebaptizationibus, reordinationibus, vel tranſlationibus Epiſcoporum.

49. Quod Epiſcopi ordinare Epiſcopum debeant.

50. Quod addi debeant Epiſcopi numero ordinatorum, ſi de ordinando Epiſcopo fuerit contradictum.

51. Ut de Eccleſia Carthaginis, dies Paſchæ nuntietur.

52. De viſitandis Provinciis.

53. Ut Diœceſes, niſi ex conſenſu Epiſcopi proprii Epiſcopum non accipiant.

54. Ut eliens clericus minime ſuſcipiatur ab alio.

55. Ut Carthaginenſi Epiſcopo unde voluerit Clericum liceat ordinare.

56. Ut Epiſcopi qui in diœceſibus fuerint ordinati diœceſim ſibi nullam vindicent.

57. Ut parvuli apud Donatiſtas baptizati Catholici Clerici ordinentur.

58. De reliquiis Idolorum, vel templis ab Imperatoribus abolendis.

59. Ut Clerici de judicii ſui cognitione non cogantur in publico dicere teſtimonium.

60. De Paganorum conviviis auferendis.

61. De ſpectaculis, ut die Dominico vel cæteris ſanctorum feſtivitatibus minime celebrentur.

62. De Clericis damnatis.
63. De Hiſtrionibus Chriſtianis factis.
64. De manumiſſionibus ut in Eccleſia celebrentur, ab Imperatore poſcendum.
65. De Æquitio damnato Epiſcopo.
66. Ut cum Donatiſtis levius agatur.
67. De literis mittendis judicibus, ut ea quæ inter Donatiſtas, & Maximianiſtas acta ſunt ignoſcant.
68. Ut Clerici Donatiſtarum in Eccleſia Catholica ſuſcipiantur in clero.
69. Ut legatio ad Donatiſtas componendæ pacis gratia dirigatur.
70. Qui Clerici, & ab uxoribus debeant abſtinere.
71. De his qui plebes proprias derelinquunt.
72. De infantibus baptizandis quoties dubitatur, utrum fuerint baptizati.
73. Diem Paſchæ, die Concilii nuntiandum.
74. Ne interventor Epiſcopus cathedram, ubi interventor eſt, ſedeat.
75. De defenſoribus Eccleſiarum ab Imperatore poſcendis.
76. De Epiſcopis qui ad Concilia non occurrunt.
77. De Creſcenio.
78. De Eccleſia Hypponenſium diarectorum.
79. De Clericis qui intra annum cauſam ſuam agere non procurarint.
80. Ut de alieno Monaſterio receptos nec Præpoſitos Monaſterii, nec Clericos liceat ordinare.
81. De Epiſcopis qui Hæreticos vel Paganos heredes inſtituunt.
82. De manumiſſionibus.
83. De falſis memoriis Martyrum.
84. De Idolorum reliquiis extirpandis.
85. Ut ab Epiſcopo Carthaginenſi, cum opus fuerit, omnium Epiſcoporum nomine dictentur, & ſuperſcribantur epiſtolæ.
86. De Epiſcoporum ordine, ut qui poſterius ordinati ſunt prioribus ſe non audeant anteferre.
87. De Quodvultdeo Epiſcopo.
88. De Maximiano Epiſcopo.
89. Ut Epiſcopi qui ordinantur ab ordinatoribus ſuis epiſtolas accipiant, qui tem & Conſulem præferant.
90. De his qui ſemel in Eccleſia legerint ab aliis non poſſe promoveri.
91. De conveniendis Donatiſtis.
92. Forma conventionis Donatiſtarum.
93. Quale commonitorium acceperunt legati contra Donatiſtas.
94. Brevis Cauſarum.
95. Concilium univerſale non niſi neceſſitate faciendum.
96. Ut ab electis Judicibus provocare non liceat.
97. Ut ab Imperatoribus poſtuletur Advocatorum defenſio pro cauſis Eccleſiæ.
98. De plebibus quæ nunquam Epiſcopos habuerunt.
99. De Plebibus, vel Diœceſibus ex Donatiſtarum pravitate converſis.
100. De ſuggeſtione Maurentii Epiſcopi.
101. De pacificandis Eccleſiis Romana & Alexandrina.
102. De his qui uxores, aut quæ viros dimittunt, ut ſic maneant.
103. De precibus ad altare dicendis.
104. De his qui publicorum Judicum cognitionem ab Imperatore popoſcerint.
105. De his qui cum in Africa non communicant voluerint trans mare ſubrepere.
106. Ut pergentes ad comitatum cauſam ſuam vel Carthaginenſi, vel Romano Pontifici inſinuare procurent.
107. Concilium de cognitione Epiſcopi.
108. Concilium contra Hæreſim Pelagii & Cæleſtini.
109. Quod Adam non ſit factus a Deo mortalis.

110. Quod

110. Quod parvuli in peccatorum temiſſione baptizantur.

111. Quod gratia Dei non ſolum remiſſionem tribuit peccatorum, ſed etiam preſtat adjutorium ne peccetur.

112. Quod gratia Chriſti non ſolum ſcientiam tribuit quid agamus, ſed etiam dilectionem nobis inſpirat, ut quod ſcimus implere valeamus.

113. Quod ſine Dei gratia nihil boni poſſimus implere.

114. Quod non ſolum humilis, ſed & verax Sanctorum vox ita eſt: *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus.*

115. Quod in oratione Dominica ſancti per ſe dicant: *Dimitte nobis debita noſtra.*

116. Quod veraciter a ſanctis dicatur: *Dimitte nobis debita noſtra.*

117. De Plebibus converſis a Donatiſtis.

118. De Diœceſibus, qualiter eas dividant inter ſe Epiſcopi tam Catholici, quam qui ex Donatiſtarum parte converſi ſunt.

119. Ut ſi quam Diœceſim Epiſcopus ab Hæreſi liberam triennio poſſederit nullus eam repetat.

120. De his qui in plebes, quas ad ſe deputant pertinere in conventis, his a quibus tenentur inruerint.

121. De his qui plebes ad ſe pertinentes negligunt.

122. Quod electorum judicum ſententia ſperni non debeat.

123. Ut ſi Epiſcopus negligat, ſuam Diœceſim communione privetur.

124. De Epiſcopis qui Donatiſtas communicaſſe ſibi mentiti fuerint.

125. De Preſbyteris & Clericis, ut non appellent niſi ad Africana Concilia.

126. De Virginibus etiam minoribus velandis.

127. Ne diutius Epiſcopi teneantur in Concilio, ternos ex ſe ſingularum Provinciarum judices eligant.

128. Quod excommunicati ad accuſationem committi non debent.

129. Quod non ſervi & liberati omneſque infames perſonæ non debent accuſare.

130. Ut qui unum crimen non probaverit, ad alterum admitti non debeat.

131. Qui ad teſtimonium admittendi ſunt.

132. De Epiſcopo qui excommunicat eum qui ſibi ſoli crimen dicit eſſe confeſſum.

133. Ut non temere quemquam communione privet Epiſcopus.

134. Epiſtola ab omni Concilio Africano, ad Bonifacium urbis Romæ Epiſcopum, per Fauſterum Epiſcopum, Philippum & Aſellum Preſbyteros Legatos Eccleſiæ Romanæ.

135. Epiſtola Cyrilli Alexandrini Epiſcopi ad Concilium Africanæ Provinciæ.

136. Epiſtola Attici Epiſcopi Conſtantinopolitani ad memoratum Concilium.

137. Symbolum fidei Nicæni Concilii.

138. Epiſtola totius Concilii Africani ad Papam Cæleſtinum, urbis Romæ Epiſcopum.

PETRI PITHŒI
JURISCONSULTI
DOMINI DE SAVOYE
MISCELLANEA
ECCLESIASTICA.

Ex Bibliotheca Illuſtriſſimi D. D. CLAUDII LE PELETIER, *Regii Franciæ Ærarii Præfecti, Regni Adminiſtri, & Supremæ Curiæ Præſidis Infulati.*

Vu ij

NICOLAO FABRO

S A L U T E M.

PETRUS PITHOEUS J. C.

CUM *nuper de antiquis ſacrorum Bibliorum Interpretibus mentio incidiſſet, ſubiit recordatio eorum, quæ ante annos aliquot de quæſtione jactata excuſſaque toties, necdum, quod ſciam, ſatis definita, inter ſchedas ſparſim adnotaram. Quæſivi, collegi, deſcripſi: ea primum quæ ad Latinos pertinent, atque ut ab iis, quorum præcipue de re ea judicium eſt, recenſerentur, in pauca exemplaria transferri paſſus ſum. Te vero cujus non ſolum doctrinæ & eruditioni ſummæ, ſed & pietati ac probitati ſingulari multum merito defero, eis interim Sequeſtrem vel Patronum potius deſtinavi. Et ut ne noſtra hæc ſua ſolitudine terrerentur, ſed miſtura magis ſtarent, comitem adjunxi Nicephori Patriarchæ C P. Canonem Scripturarum, quo velut membro in vetuſtiſſimo Codice Reginæ quondam noſtræ Mediceæ Chronologia ejus ſic clauditur, ut a doctiſſimis hominibus, qui reliquo operi manus antea commodarunt, vitio exemplarium prætermiſſum appareat. Defectum etiam aliqua parte Regii illius Medicei, cujus uſum Jo. Baptiſtæ Bencivenii Abbatis prudentiſſimi humanitati acceptum referre par eſt, ex Latina Anaſtaſii Bibliothecarii interpretatione, quæ in noſtro quodam integriore ad finem Eccleſiaſticæ ex Georgio ac Theophane hiſtoriæ extabat, ſupplere conatus ſum, ea fide ut indiculo potius locorum, unde recenſeri iſta atque emendari poſſent, quam certis aut probabilibus con-*

jecturis locum darem. Nam quod ad numeros verſuum cujuſque libri attinet, & Græcos Interpretes, pauca tantum adjicienda putavi ad ea, quæ in Procopium ſuum Curterius noſter præfatur pluribus: cui ſane eſt & quod gratulemur mortuo ampliſſimum breviatorem contigiſſe. B. V.

PETRI PITHOEI J. C.
DE
GRÆCIS LATINISQUE
SACRORUM UTRIUSQUE TESTAMENTI
BIBLIORUM INTERPRETIBUS
SENTENTIA.

APUD Latinos[a] olim Sacrarum Scripturarum pæne tot fuerunt exemplaria quot codices, cum unuſquiſque pro arbitrio ſuo adderet, ſubtraheretve quod ei viſum eſſet. De quo & B. Auguſtinus conquerens, Qui ex Hebræa (inquit[b]) lingua Scripturas in Græcam verterunt, numerari poſſunt: Latini autem nullo modo; ſed ut cuique primis fidei temporibus in manus venit codex Græcus, & aliquantulum ſibimet facultatis utriuſque linguæ habere viſus eſt, auſus eſt etiam interpretari. Inter eam tamen interpretationum infinitam varietatem, quod & idem[c] ſubjicit, Italica cæteris præferebatur, ut verborum tenacior cum perſpicuitate ſententiæ. Ea autem videtur fuiſſe, quæ & Vetus & Vulgata dicitur Hieronymo[d], Oroſio[e], Gregorio[f]: quam & tanti fecit Ambroſius[g], ut omnibus Græcis quaſi minus corruptam, aliquando præpoſuerit. Ex ea putantur eſſe quæ in Speculo Auguſtini nomine, de utriuſque Teſtamenti voluminibus referuntur, quamvis cum noſtra communi nonnihil conveniant. Sane quæ in eo de Pſalmis leguntur, eſſe ex interpretatione illa ad Hebraïcam veritatem, quæ B. Hieronymo adſcribi ſolet, nemo inficias ierit.

Idem Hieronymus[h] vetus Teſtamentum in Latinam linguam bis convertiſſe videtur. Primum quidem ex Græcis, ſive ex LXX. quos tamen quinque tantum Moyſi libros tranſtuliſſe Ariſteus & Joſephus, & omnis Schola Judæorum aſſerunt, additis obelis & aſteriſcis, temperataque aliquantum ex Hebræis illorum interpretatione. Cujus tranſlationis ipſe meminit præfatione in Jobum, & lib. 1. in Rufinum, itemque epiſt. ad Auguſtinum, & Auguſtinus epiſtola ad ipſum. Ex qua etiam unus nobis reliquus eſſe videtur Eccleſiaſtici liber ille in quem ipſius Hieronymi extant commentarii, adjecta interpretatione alia ex Hebræo mera de reliquo veteris inſtrumenti corpore quod ſe poſtea, juxta Hebraicam veritatem interpretatum eſſe, idem de ſe ſcribit in libro de Tractatoribus quod primum illum ex Latinis præſtitiſſe Auguſtinus teſtatur[i].

Novum Teſtamentum, cujus etiam tot ante pæne fuerant varia exemplaria quot codices, idem etiam ſe Græcæ fidei reddidiſſe ait,[k] calamo ita temperato, ut iis tantum, quæ mutare ſenſum videbantur, correctis, reliqua manere pateretur ut fuerant. Itaque emendationem tantum novi Teſtamenti appellat epiſtola ad Auguſtinum.

Utraque editione, id eſt, & antiqua illa, & Hieronymiana, temporibus Gregorii PP. I. Eccleſia Romana uſa eſt, quod ipſe Gregorius teſtatur[l], ita tamen ut præ Hieronymiana, vetus illa non omnino obſoleſceret.

[a] Hieron. præfat. in Joſue.
[b] L. 2. de doctrin. Chr. c. 11. & Iſid. de Eccl. off. l. 1. c. 12.
[c] C. 15. & l. 18. de Civit. cap. 43.
[d] In c. 14. & 46. Eſaiæ.
[e] Apologia de arbitrii libertate c. 5.
[f] In præf. Moralium.
[g] In c. 5. ad Rom.
[h] Hieronym. in cap. 5 Ezech. & in cap. 1. & Apolog. 2. adverſus Rufinum.
[i] Lib. 18. de Civit. Dei.
[k] Eod. lib de illuſt. Script. & in præfat. Evangeliorum ad Damaſum.
[l] In præf. Mor. & l. 20. c. 24.

Nos hodie, quod ad hanc partem Bibliorum attinet, Pſalterio utimur non eo, quod Hieronymus [m] ex Hebræo tranſtuliſſe ſe ait rogatu Sophronii, quodque inter ejus opera hodie legitur, & ab ipſo Enchiridium appellatum fuit, ſed nec illo ex Græcis, ſive ex LXX. aut ex Origenis hexaplis, cujus in Epiſtola ad Suniam & Fretellam meminit, quod Romani nomine a Jo. Fabro Stapulenſi editum eſt: verum alio quodam communi & vulgato ex Græca communi ac vulgata Luciani Martyris editione, aliquantulum diverſa ab hexaplis, & LXX. Quod Pſalterium idem Hieronymus bis emendavit, ut eadem Epiſtola teſtatur. Primum quidem Romæ poſitus, quod Romanum ob id melius dici exiſtimo: poſtea in Bethlehemitico ſeceſſu, cujus emendatio, ut plus aliquando lucis, ſic minus novitatis habere viſa eſt. Hoc ipſum eſt, quod Gallicum Pſalterium appellatur: credo, quod eo Galli primum ac poriſſimum uſi ſunt: apud quos hodieque nonnulla exemplaria extant, Hieronymianas notas, id eſt lineas, obelos, aſteriſcos retinentia, [n] quæ in aliis pleriſque tamen temporum injuria incuriaque Scriptorum adjici tandem deſierunt. Ut & in Græcis codicibus Adamantinianæ, de quorum raritate & ipſe Hieronymus ad Auguſtinum ſuo jam tempore conqueſtus eſt. A Gallis illud non Romani ſolum, ſed & Hiſpani tandem ſub Gregorio VII. acceperunt, de quo non ſine injuria Rodericus Toletanus Archiepiſcopus conqueritur. Cæterum eam editionem primum a Georgio florente Gregorio Turonenſi Archiepiſcopo ex partibus Romanis in Gallias allatam unus, quod ſciam, Walafridus Strabo prodidit libello de rebus Eccleſiaſticis. Cujus teſtimonio & hoc congruit, quod in ſolemni Dominicæ Paſſionis hymno, quem fortunati Pictavenſis Gregorii coætanei eſſe conſtat, quamvis nonnulli Theodulpho Aurelianenſi, quidam etiam nuper Mediolanenſi Ambroſio neſcio quo jure adſcripſerint, illa Davidis nomine, Regnavit a ligno Deus, ex Pſalmo CXV. vel ipſe Faber ut vetuſtioris interpretis agnovit: certe Gallicani Pſalterii non eſſe tam certum eſt, quam quod certiſſimum. Romanum vero Pſalterium etiam Romanæ ipſi Eccleſiæ in uſu eſſe deſiit poſt tempora Gregorii PP. I. præterquam in officio Romano, id eſt in introitibus, gradalibus, ſecretis ſive ſuperoblatis, præfationibus, & communionibus, poſtcommunionibuſque ſeu completis vel concluſionibus Miſſarum, ſi quæ ex illo ante deſumpta fuerant, & in unico Pſalmo invitatorio, qui etiamnum ad Matutini initium ex Antiphonario in Eccleſiis quoque Galliarum integre uſurpatur. Ex quo apparet non abs re Sacramentorum lectionarioſque & antiphonarios libros, ordinis quidem Ro. a Walafrido cæteriſque officiorum Eccleſiaſticorum Scriptoribus Gregorio Papæ tribui, quamvis a Grimoldo Abbate, Albino Flacco, qui & Alcuinus, Karoli Magni præceptore, Amulario Treverenſi, aliiſque poſtea auctos conſtet. Ante eos idem ille Turonenſis Gregorius de curſibus (ut loquitur) Eccleſiaſticis librum condiderat, & Miſſas a Sidonio Apollinari compoſitas conjunxerat, addita operi præfatione: quod de ſe ipſe teſtatur in libris hiſtoriarum. Ambroſianos etiam (quo nomine Mediolanenſis Eccleſia ſignificatur) alia quadam tranſlatione Pſalterii, eaque propria uſos Radulphus Tungrenſis Decanus propoſitione 8. de Canonum obſervantia tradit.

[m] *Epiſt. ad Sophronium.*

[n] *Hieronym. in cap. 5. Amos.*

Lib. 6. hiſt. Hiſp. c. 26.

Vide Radul. Tungrenſ. Decan. de Canonum obſervantia propoſ. 8.

5. & 10.

Libros Sapientiæ, Eccleſiaſtici & Machabæorum, ſed & Eſdræ Scribæ tertium, ſeu potius Prophetæ primum, cujus magna pars ex Paralipomenis, ſive Annalibus excerpta videtur (quemque doctiſſimi quidam viri, memoriæ credo potius quam ignorationis vitio, Græce extare negarunt: alii etiam in Græcorum Bibliorum magnificentiſſimis alioquin ac locupletiſſimis editionibus ſive conſilio ſive incuria omiſerunt) habemus ex vetuſtiore tranſlatione mera, qua & Tertullianus, & Cyprianus, aliique Patres Hieronymo antiquiores uſi ſunt: cujus auctor hactenus ignoratur. Sed nec in eos libros ullæ præfationes extant Hieronymi nomine, a quo etiam pro Canonicis plane habitos nullus puto ex animi ſententia, negaverit. Sane quidem, ut & hoc obiter adjiciam, quod apud Joſephum lib. II. contra Appionem, in Græco exemplari Baſileæ edito, ex Eccleſiaſtici cap. XLII. in mulieres dictum legimus, aliunde irrepſiſſe, præter argumenti ipſius & tractationis rationem, vetuſtior Rufini interpretatio facit ut extra calumniæ ſuſpicionem facile credam: quamvis ſciam ab Hieronymo ipſo Eccle-

ſiaſtem Salomonis citari in Danielem. De illo vero qui tertii Machabæorum nomine a nonnullis Joſepho, ab aliis probabilius aliquanto ex ſtyli ſimilitudine Philoni Alexandrino adſcribitur: nec iſtam conjecturam temere rejiciendam cenſeo, librum eſſe videri illum qui a B. Hieronymo in prologo, quem ſcholaſtico Rhetorum vocabulo, Galeatum, quaſi communem inſcripſit, inter veteris inſtrumenti reliquias Tobiæ ſubjungitur Paſtoris nomine, ἀπὸ τῆς παιδός, nempe a nota loci, quo Simeon cum ſuis pio & magno animo objeciſſe ſe Ptolemæo ingredi Sanctuarium volenti eo potiſſimum ſcripto narratur. Quod annis plus minus L. antequam in Judæa Machabæorum (qui Aſmonæi) nomen audiretur, factum oportuit: id eſt, circiter Olympiadem CXL. ut & Euſebius in Chronicis notavit; quod & Polybii narrationi lib. 5. hiſt. valde convenit. Certe Hieronymi verba referre ad Hermæ diſcipuli ſive Paſtoris librum Irenæo, Clementi, Tertulliano, Origeni, Athanaſio, Hieronymo, Rufino, Caſſiano, aliiſque laudatum contra Scriptoris ſenſum non immerito cenſeatur. At de Joſephi λόγῳ περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, qui pro quarto Machabæorum a quibuſdam adjectus eſt, hoc tantum dico Scriptorem illum male non a Latinis modo ſed & Gallicis interpretibus habitum, qui tamen ſe ex Joſephi Græco vertiſſe aut recognoviſſe jactant. Quod palam eſt ex veteri quadam Latina ejus Sermonis Paraphraſi expreſſum, quem Eraſmus ipſe, ſive Græci exemplaris auxilio, interpolaſſe ſe teſtatur. Sed ad rem propius.

Quartum Eſdræ nomine librum, qui unus hodie Latine tantum extat. Nam Manaſſæ captivi Regis oratio in Græcorum horologio Græce legitur, & ex antiqua eſſe tranſlatione plura illa convincunt, quæ ex illo Eſdræ libro ab Ambroſio referuntur iiſdem omnino verbis. Nam Tertulliani & Cypriani quæ videntur inde etiam tacito nomine mutuata, vereor ne alius alio referat. Hieronymus quidem ut tertium, ſic quartum Eſdræ ſomnia appellavit, præfatione in Eſdram tum & Nihemiam, ſed & Epiſtola CIX. & hunc tamen Græcos ſua lingua habuiſſe vel illa arguunt, quæ ex quarti capite quinto Græce referuntur a T. Flavio Clemente de vera philoſophia commentariorum ſcientiæ στρωματέων libro III. Cujus loci judicium Frontoni Ducæo Burdigalenſi viro & doctiſſimo & diligentiſſimo debere me perlubens agnoſco. Sed & illa Magni Baſilii ad Chilænem Anachoretam de Eſdræ Campeſtri planitie, proculdubio ad caput XIV. ejuſdem libri referenda ſunt. Plane quod idem Hieronymus & Auguſtinus, ſed & Chaldæus Paraphraſtes, Eſdram eundem cum Malachia ſive Malachiele eſſe putatunt, ad hunc referri non poteſt qui Malachiæ inter antiquiores Prophetas meminit, & Angelum Domini vocatum teſtatur. Quo etiam nomine a Clemente, Epiphanio, Dorothæo, paſſim dicitur.

Iſidor. lib. 1. de Eccl. off. c. 12.

Reliqua veteris Teſtamenti quæ ex Hebræo unus primuſque Latinorum Hieronymus transferre auſus eſt, id eſt Pentateuchum, quamquam Geneſis 39. omiſſus ſit unus verſus, item & 41. in vulgata, qui reperiuntur in Hebræo, ſed & Triteuchum, id eſt, Joſue, Judices, Ruth, quem librum cum Judicibus Hebræi in unum comprimebant, unde Heptateuchus Hieronymum ſequentibus dictus, qui Græcis octateuchus dicitur, Samuelis nomine de primordiis Regum libros duos hiſtoriam Regum Iſraël ad Hieremiæ Prophetæ tempora, idemque Paralipomena ſive Chronica Regum Judæ, Eſdræ & Nehemiæ volumen ſive Sacerdotes, Tobiam, Judith, Eſther, Jobum, Proverbia, Canticum ſive Epithalamium & Eccleſiaſtem Salomonis, Iſaiam, Hieremiam, Danielem, Ezechielem ac reliquos Prophetas qui minores dicuntur, habemus, opinor, omnia ex tranſlatione de Hebræo fonte Hieronymi, cujus etiam in eoſdem libros præfationes leguntur. Extant & ſingulari quodam Dei beneficio commentarii in eorum pleraque, in quibus nonnullos interpretationis ſuæ errores obſervando nobis modeſtiæ & ingenuitatis exemplo prodit ipſe, emendatque ultro. Quanquam de Jobo pridem Stapulenſis noſter præfatione quadam in Pauli epiſt. admonuit repeciſſe ſe inter veterum codicum acervos tranſlationem illam Hieronymi ab Auguſtino laudatam, diverſam ab hac quam uſus habet Eccleſiarum. Sed eum librum a Hieronymo non ſemel verſum conſtat. De Eccleſiaſte interptes ipſe præfatione

Ut in Iſaia c. 19. & Hier. cap. 6.

Commen-

Commentarii ſui admonet ſe de Hebræo transferentem magis ſeptuaginta Interpretum conſuetudini interpretationem ſuam coaptaſſe in iis duntaxat quæ non multum ab Hæbraïcis diſcrepabant. Interdum Aquilæ quoque & Symmachi & Theodotionis recordatum, ut nec novitate nimia lectoris ſtudium detineret, nec rurſus contra conſcientiam ſuam, fonte veritatis omiſſo, opinionum rivulos ſectaretur. Verum illud adnotatione dignum viſum eſt, de quo tu me Faber monuiſti, illum librum Eccleſiaſtis, in quem Hieronymi commentarii extant unicum tibi reliquum videri ejus tranſlationis ex Græcis, cujus ſuperius a nobis mentio facta eſt, adjectamque poſtea interpretationem ex Hebræo meram de reliquo corpore, & ipſam Hieronymi quæ ſecundum Hebraïcam veritatem appellata eſt.

Jam quod ad novum Teſtamentum ſpectat, Evangelia quatuor, quæ olim codice ſub diverſo etiam nonnihil ordine diſpoſita ſejungi a reliquis Apoſtolicis ſolebant, habere videmur ex vulgata illa editione veteris tranſlationis, a Hieronymo tamen recognitæ & emendatæ juſſu Damaſi PP. ad quem extat præfatio, *Beda præfat. retract. in Acta.* in qua ſe quædam reliquiſſe teſtatur, quæ tamen corrigenda putabat, ne nimis multa immutaſſe videretur: de quibus etiam in commentariis, aliiſque ſcriptis ſuis interdum libere admonuit. Eam emendationem auctoritate Pontificis R. fultam Auguſtinus jam ſuis temporibus etiam in Africa pluribus admodum *Epiſt. 10.* placuiſſe teſtatur. In orationis tamen Dominicæ recitatione ex Matthæo, *Lib. 2. ad. Ar.* emendatio Hieronymi, qui pro pane quotidiano (ut Latinos & significantius quidem ut mihi videtur jam olim poſuiſſe Victorinus Afer auctor eſt) ſuperſubſtantialem repoſuerat, nec populi, nec Eccleſiæ ipſius Catholicæ uſu publico recepta fuit, quamvis in vulgatis Evangeliorum exemplaribus ſcripta hactenus remanſerit.

At, quod ad reliquos novi Teſtamenti libros, id eſt, Actus Apoſtolorum, Epiſtolas Pauli, Petri, Jacobi, Judæ, atque Apocalypſim, an eos ex B. Hieronymi emendatione habeamus, mihi quidem non ſatis liquet: præſertim cum Hieronymus ipſe quædam ex illis, longe aliter quam in noſtris exemplaribus legantur, referat in libris adverſus Jovinianum & commentariis in Eſaiam, itemque Epiſtola ad Evagrium, & ea quæ ad Damaſum eſt, cujus initium, Septuaginta, ſed & lib. 1. adverſus Pelagianos, & in catalogo aliiſque locis pluribus, & Latinum interpretem ſive vulgatam editionem in pleriſque notet, quæ in noſtra hodieque legimus. Quo fit ut Stapulenſis noſtri boni ſolidequæ docti viri ſententiæ potius adquieſcam.

Certe in iis quæ ex Epiſtolis Joannis referuntur, minus eſt aliquando diverſitatis, in quibus etiam pauciora ſe mutaſſe Hieronymus ipſe præfatione Commentariorum ſuorum in Canonicas ſcribit: ut veriſimile mihi ſit, in iis uti nos vetere illa tranſlatione vel mera, vel ab alio quopiam poſt Hieronymi tempora recenſita.

Itaque temperandum videtur quod indiſtinctius paulo Iſidorus *lib. 6. Etymol. c. 5. & lib. 1. de divin. Off. c. 12.* ac poſt eum Rhabanus Maurus *lib. 2. de Inſtit. Cleric. c. 54.* aliique non pauci tradiderunt, editione Hieronymi omnes omnino Eccleſias generaliter uti.

Porro tranſlationes illas Latinas librorum Veteris Teſtamenti, quas Hieronymi non eſſe diximus, ſed & Novi eas quas idem recognovit tantum emendavitque, non eſſe unius interpretis, ſtyli diverſitas ſatis arguit. Certe verſionem Eccleſiaſtici qui & παρέργως plura habere antiquæ eruditionis, eam vero quæ eſt Actorum Apoſtolicorum reliquis elegantiorem, aliquanto eſſe purioremque facile agnoſcet, qui propius attenderit.

Communi autem illa editione Bibliorum, quæ nunc in uſu publico eſt toti Latinæ Eccleſiæ, & B. Hieronymi, majore ſaltem parte, eſſe putatur, primi uſi videntur ex vetuſtioribus Theologis aliquoties Salvianus Maſſilienſis, Joannes Caſſianus qui & tranſlationem alicubi emendatiorem dicit *collat. 23. cap. 8. & lib. 10. inſtitut. cap. 31.* locum illum Eſaïæ, *Super quem requieſcit Spiritus meus*, ſive ſecundum exemplaria quæ Hebraïcam exprimunt veritatem, *Ad quem reſpi-*

ciam niſi ad Paup. Eucherius Lugdunenſis, Proſper Aquitanus Regii Galliarum Epiſcopi, Leo PP. I. Fulgentius Afer Ruſpenſis, Petrus Chryſologus, & poſt eos Gregorius cognomento Magnus. Nam quod ad Aur. Auguſtinum attinet, magni apud me momenti eſt Eccleſiæ Lugdunenſis judicium, quæ in Synodicis contra Joannis Scoti, & aliorum quorundam de libero arbitrio & prædeſtinatione errores, libellum illum olim Hypomneſticon inſcriptum, qui nunc Hypognoſtici titulo Auguſtini etiam nomine legitur, falſo illi tribui hoc potiſſimum argumento cenſuit, quod teſtimonia Scripturarum ex nova, qua utimur, editione (Hebraïcam vocat) in eo adſumantur: cum Auguſtinus contra Hæreticos diſſerens, vel de cauſis Fidei agens, ſemper, inquit, ex antiqua convinceret contradicentes, & ex eadem inſtrueret Fideles. De Epiſtolis vero quæ Pontificum Romanorum a Clemente ad Damaſum nomine inſcriptæ extant, in quibus & ex eadem longe illis poſteriore interpretatione teſtimonia Scripturarum relata leguntur, alius erit, dante Domino, commodior aptiorque dicendi locus. Hic illud adjeciſſe ſufficiat, ad noſtram etiam ætatem antiquiores quaſdam Galliarum Eccleſias, Monaſteriaque nonnulla conſervaſſe ſibi exemplaria veterum illarum tranſlationum, ſive editionum, quæ ante Hieronymi ætatem in uſu fuerant. Atque inter cetera videre hodieque eſt integra fere Biblia minoribus literis, ſed & Pſalterium iis quas unciales vocarunt, argenteis, partem etiam Evangeliorum aureis, utraque in purpureis membranis deſcripta, inter reliquias librorum Monaſterii S. Germani Pariſ. quæ beati illius Præſulis fuiſſe, poſteri per manus traditum aſſerunt.

Vidimus & nos aliquando vetuſtiſſimum exemplar Evangeliorum literis illis majoribus exaratum, adjectis e regione Græcis, quod olim fuiſſe dicebatur Eccleſiæ Lugdunenſis. Vidimus & aliud Epiſtolarum ejuſdem formæ & ætatis ex Corbeiæ majoris Galliæ Monaſterio, quæ tanquam ſanctioris antiquitatis *κειμήλια*, non ſine religione & ſuſpicimus & veneramur.

SUperius opuſculum, quod primum eſt inter opera Petri Pithœi a Carolo Labbæo edita anno 1609. multo auctius & emendatius dedimus, ope & beneficio eorum quæ Franciſcus Pithœus adnotavit & addidit in Exemplari Bibliothecæ ſuæ Collegii Trecopithœani, quæ exſcripſit Antonius Allen in Præſidiali Trecenſium Curia Conſiliarius Regius, ſingularis Amicus, & ſupremæ voluntatis vindex.

NICEPHORI
PATRIARCHÆ
CONSTANTINOPOLITANI
CANON
SCRIPTURARUM.

Ex V. C. Carpenſi.

NICEPHORI
PATRIARCHÆ
CONSTANTINOPOLITANI
CANON SS. SCRIPTURARUM.

ΟΣΑΙ εἰσὶ θεῖαι γραφαὶ ἐκκλησιαζόμεναι καὶ κεκανονισμέναι, καὶ τούτων στιχομετρία, τούτως.

α'	Γένεσις	CTIXOI	,ατ'
β'	Εξοδος	CTI	,βω'
γ'	Λευιτικὸς	CTI	,βψ'
δ'	Αριθμ.	CTI	,αφλ'
ε'	Δευτερονόμ.	CTI	,ϛρ'
ϛ'	Ιησοῦς	CTI	,βρ'
ζ'	Κριταὶ καὶ Ρούθ	CTI	,βυν'
η'	Βασιλειῶν πρώτη καὶ δευτ.	CTI	,βσμ'
θ'	Βασιλειῶν τρίτ. καὶ τέταρ.	CTI	,β
ι'	Παραλειπομ. α' καὶ β'	CTI	,εφ'
ια'	Εσδρας α'. καὶ β'	CTI	,εφ'
ιβ'	Βίβλος ψαλμῶν	CTI	,εφ'
ιγ'	Παροιμίαι Σολομῶντ.	CTI	,αψ'
ιδ'	Εκκλησιαστὴς	CTI	φ'
ιε'	Ασμα ἀσμάτων	CTI	σω'
ιϛ'	Ιὼβ	CTI	,αω'
ιζ'	Ησαΐας ὁ προφήτης	CTI	,ϛω'
ιη'	Ιερεμ. ὁ προφ.	CTI	,δ'
ιθ'	Βαροὺχ	CTI	ψ'
κ'	Ιεζεκιὴλ	CTI	,δ'
κα'	Δανιὴλ	CTI	,β
κβ'	οἱ ιβ' προφῆται	*	*

Ομοῦ τῆς παλαιᾶς διαθήκης βιβλία κβ'.

ANASTASII S. R. E. BIBLIOTHECARII EX NICEPHORO CP. PATRIARCHA CANON SS. SCRIPTURARUM.

HÆ ſunt divinæ ſcripturæ, quæ recipiuntur ab Eccleſia & canoniȥantur, quarum & numerus verſuum eſt ut ſubjicitur.

I	*Geneſis*	Verſus	$\overline{IIII}$ OCCC
II	*Exodus*	V.	$\overline{II}$ DCCC
III	*Leviticus*	V.	$\overline{II}$ DCC
IIII	*Numeri*	V.	$\overline{III}$ D
V	*Deuteronomium*	V.	$\overline{III}$ C
VI	*Iheſus*	V.	$\overline{II}$ C
VII	*Judices & Ruth*	V.	$\overline{II}$ CCCCL
VIII	*Regnorum primus & ſecundus*	V.	$\overline{II}$ CCXL
VIIII	*Regnorum tertius & quartus*	V.	$\overline{II}$ CCCXXX
X	*Prætermiſſorum primus & ſecundus*	V.	$\overline{V}$ D
XI	*Heſdras primus & ſecundus*	V.	$\overline{V}$ D
XII	*Liber Pſalmorum*	V.	$\overline{V}$ D
XIII	*Proverbia Salomonis*	V.	$\overline{I}$ DCCVIII
XIIII	*Eccleſiaſtes*	V.	DCCL
XV	*Cantica Canticorum*	V.	CCLXXX
XVI	*Job*	V.	$\overline{I}$ DCCC
XVII	*Hyſaias*	V.	$\overline{IIII}$ DCCC
XVIII	*Hieremias*	V.	$\overline{IIII}$
XVIIII	*Baruch*	V.	DCC
XX	*Ieȥechiel*	V.	$\overline{IIII}$
XXI	*Daniel.*	V.	$\overline{II}$
XXII	*Duodecim Prophetæ*	V.	$\overline{III}$ DCCC

Simul veteris Teſtamenti ſunt libri XXII.

Horum non idem ordo in LXX. qui apud Hebræos. *Hieron. Proœm. in Joel.*

Εἰσὶν καὶ τῆς νέας διαθήκης ταῦτ.

α'	Εὐαγγέλ. κατὰ Ματθ.	CTIXOI	βφ'
β'	Εὐαγγέλ. κατὰ Μάρκον	CTI	β
γ'	Εὐαγγέλ. κατὰ Λουκᾶν	CTI	͵βχ'
δ'	Εὐαγγέλ. κατὰ Ἰωάννην	CTI	͵βτ'
ε'	Πράξεις ἀποστόλων	CTI	͵βω'
ς'	Παύλου ἐπιστολαὶ ιδ'	CTI	͵ετ'
ζ'	Καθολικαὶ ζ. Ἰακώβου α'. Πέτρου β'. Ἰω. γ'. Ἰούδα α'.		

Ὁμοῦ τῆς νέας βιβλ. κς'.

Καὶ ὅσαι ἀντιλέγονται αὐταί εἰσιν τῆς παλαιᾶς.

α'	Μακκαβαϊκὰ τεία	CTI	͵ζτ'
β'	Σοφία Σολομῶντος	CTI	͵αφ'
γ'	Σοφία Ἰησοῦ τοῦ Σιράχ	CTI	͵βω'
δ'	Ψαλμοὶ καὶ ᾠδαὶ Σολομῶντος	CTI	͵βρ'
ε'	Ἐσθήρ	CTI	τν'
ς'	Ἰουδὶθ	CTI	͵αψ'
ζ'	Σωσάννα	CTI	φ'
η'	Τωβὶτ καὶ Τωβίας	CTI	͵ψ'

Καὶ ὅσαι τῆς νέας ἀντιλέγονται.

Hi autem ſunt novi Teſtamenti.

I	*Evangelium ſecundum Matthæum*	Verſus	$\overline{II}$ D
II	*Evangelium ſecundum Marcum*	V.	$\overline{II}$
III	*Evangelium ſecundum Lucam*	V.	$\overline{II}$ DC
IIII	*Evangelium ſecundum Johannem*	V.	$\overline{II}$ DCCC
V	*Actus Apoſtolorum*	V.	$\overline{II}$ DCCC
VI	*Pauli Apoſtoli epiſtolæ* XIIII.	V.	*CCC*
VII	*Catholicæ epiſtolæ, Jacobi una: Petri duæ: Johannis* III. *Judæ una: ſimul ſeptem, verſus vero*		$\overline{I}$ CCC

Simul veteris quidem Teſtamenti libri XXII. *& Novi* VII. *ut ſupra monſtratum eſt.*

Et qui veteris ſunt, quibus contradicitur, & non recipiuntur ab Eccleſia.

I	*Machabæici tres*	V.	$\overline{VII}$ CCC
II	*Sapientia Salomonis*	V.	$\overline{I}$ C
III	*Sapientia Iheſu Syrac*	V.	$\overline{II}$ DCCC
IIII	*Pſalmi & Cantica Salomonis*	V.	$\overline{II}$ C
V	*Heſter*	V.	CCCVIII
VI	*Judith*	V.	$\overline{I}$ DCC
VII	*Suſanna*	V.	D
VIII	*Tobe & Thobias*	V.	DCCC

Et quibus Novi Teſtamenti contradicitur.

I	*Apocalypſis Johannis*	V.	$\overline{I}$ V
II	*Apocalypſis Petri*	V.	$\overline{IIII}$ DCCC
III	*Barnabæ Epiſtola*	V.	$\overline{I}$ CCCVI
IIII	*Evangelium ſecundum Hebræos*	V.	$\overline{II}$ CC

α'	Ενώχ	CTIXOI	,δω'
β'	Πατριάρχαι	CTI	,ερ'.
γ'	Προσευχὴ Ιωσὴφ	CTI	,αρ'
δ'	Ανάληψις Μωύσεως	CTI	,αυ'
ε'	Διαθήκη Μωύσεως	CTI	,αρ'
ϛ'	Αβραάμ	CTI	,ατ'
ζ'	Ελδὰδ καὶ Μωδάδ	CTI	υ'
η'	Ηλίας προφητ.	CTI	τις'
θ'	Σοφονίου προφητ.	CTI	χ'
ι'	Ζαχαρίου τοῦ Ιωάννου	CTI	φ'
ια'	Βαρούχ, Αμβακούμ, Εζεκιὴλ καὶ Δανιὴλ ψευδεπίγραφα.		

Καὶ ὅσαι τῆς νέας εἰσὶν ἀπόκρυφα.

α'	Περίοδος Πέτρου	CTI	,βψ'
β'	Περίοδος Ιωάννου	CTI	,ϛχ'
γ'	Περίοδος Θωμᾶ	CTI	,αχ'
δ'	Εὐαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν	CTI	,ατ'
ε'	Διδαχὴ ἀποστόλ.	CTI	σ'
ϛ'	Κλημέντ. λβ'	CTI	,βχ'
ζ'	Ιγνατίου, Πολυκάρπου, Ποιμένος καὶ Ερμᾶ.		

Et

Et quæ ſunt Apocrypha Veteris.

I	*Enoch*	Verſus	$\overline{\text{I}}$ V
II	*Patriarchæ*	V.	$\overline{\text{IIII}}$ DCCC
III	*Oratio Joſeph*	V.	$\overline{\text{V}}$ C
IIII	*Teſtamentum Moyſi*	V.	$\overline{\text{I}}$ C
V	*Aſſumptio Moyſi*	V.	$\overline{\text{IIII}}$ C
VI	*Abraham*	V.	CCC
VII	*Elad & Modab*	V.	*
VIII	*Heliæ Prophetiæ*	V.	CCCXVI
VIIII	*Sophoniæ Prophetiæ*	V.	DC
X	*Zachariæ patris Johannis*	V.	D
XI	*Baruch, Abacuch, Ezechiel, falſa ſcripta.*		

Et quæ novi ſunt Apocrypha.

I	*Itinerarium Pauli*	V.	$\overline{\text{III}}$ DC
II	*Itinerarium Petri*	V.	$\overline{\text{II}}$ DCCC
III	*Itinerarium Johannis*	V.	$\overline{\text{II}}$ D
IIII	*Itinerarium Thomæ*	V.	$\overline{\text{I}}$ DC
V	*Evangelium ſecundum Thomam*	V.	$\overline{\text{I}}$ CCC
VI	*Doctrina Apoſtolorum*	V.	CC
VII	*Clementis XXXII*	V.	$\overline{\text{II}}$ DC
VIII	*Ignatii, Polycarpi, Paſtoris.*	V.	

INDEX QUORUNDAM LOCORUM,

qui ad Canones Sacrarum Scripturarum pertinent.

Hebræorum, apud Joſephum lib. 1. Antiq. adv. Appion.

ECCLESIÆ ORIENTALIS.

Can. 85. eorum qui Apoſtolorum dicuntur.
Melitonis Sardicenſis, apud Euſeb. lib. 4. c. 26.
Origenis Homil. 7. in Joſue, & apud eundem Euſebium lib. 8. c. 25.
Nicenæ Synodi Can. cujus apud unum Hieronymum mentio præfat. in Judith.
Laodicenæ, Can. LX. qui tamen in Latino corpore non eſt.
Athanaſii Alexandrini, Synopſi, quæ a Theodoro Balſamone Canonica appellatur.
Epiphanii in lib. de ponderib. & menſur.
Cyrilli Heroſolymitani Catheclieſi 4.
Gregorii Nazianzeni Theologi verſus de libris authenticis.
Amphilochii ad Seleucum de iiſdem, quorum & Balſamon meminit.
Synodi ſextæ quæ eſt CP. III. in Trullo, Can. 2. qui ad Concilia, & Decretales Epiſtolas pertinet.
Nicephori CP. Archiepiſcopi ad finem Chronologiæ.
Nicephori Calliſti Xantopuli verſus ïambici de eadem re.
Jo. Damaſceni lib. 4. de fide cath. c. 18.
Leontii Bizantini in Schol. de ſect. act. 2.

OCCIDENTALIS ECCLESIÆ.

Irenæi Lugdun. apud Euſebium lib. 3. Hiſt. Eccl. c. 25. Hilarii Pictavienſis præfat. in Pſalm.
Philaſtri Brixienſis lib. de Hæreſib.
Concilii Carthaginienſis III. can. 47. in Latinis codicib. Nam in Græcorum Nomocanonio diverſus eſt, maxime quod ad libros de Machabæis: quos tamen jam tum ab Eccleſia ſaltem Africana receptos teſtatur Auguſtinus lib. 18. de Civit. Dei, c. 36.
Hieronymi in prologis, & apud Caſſiodorum lib. de divinis lectionib. c. 12.
Auguſtini lib. 2. de doctr. Chr. c. 8. Itemque contra adverſarium legis & Prophetarum: & Serm. 119. de tempore. Sed & lib. 15. de Civit. Dei, c. 25. & Epiſt. 119. & apud eundem.
Caſſiodorum c. 19. Junilii Afri lib. 1. Inſtructionum.
Antiqui interpretis apud Caſſiodorum c. 14.
Rufini Aquileienſis Comment. in Symbolum.
Gelaſii Papæ, ſive Synodi Rom. LXX. Epiſcoporum, diſt. 17. c. Sancta.
Innocentii PP. I. in epiſt. ad Exſuperium Epiſc. Thol. Caſſiodori lib. divin. Inſtit.
Iſidori lib. 1. de Eccleſ. Offic. & lib. 6. Etymol. & lib. Procemior.
Rhabani Mauri lib. II. de Inſt. Cler.
Anaſtaſii Bibliothecarii ex Nicephoro CP. Patr.
Concilii Florentini in Inſtit. Armeniorum.

PETRI PITHŒI J. C.

DOMINI DE SAVOYE,

HISTORIA

CONTROVERSIÆ VETERIS

DE PROCESSIONE SPIRITUS SANCTI.

INTER illos majorum gentium Patres nulla fuiſſe videtur quæſtio de proceſſione Spiritus Sancti, ſaltem quæ in apertam contentionem eruperit. Ac vel unum ex Græcis magni Athanaſii Symbolum, quamvis Treveris, ut plerique tradiderunt, id eſt, in Gallia, a Theologo tamen inter illos doctiſſimo acutiſſimoque ſcriptum; ſed & Ambroſii Mediolanenſis hymnus in omnibus Occidentis Eccleſiis receptus decantatuſque, ſummos ac divinos viros ex Patre Filioque procedentem, & utriuſque Spiritum agnoviſſe oſtendunt. Ut omittam illa quæ a Latinis, non ex Hilario ſolum ac Hieronymo & Auguſtino, ſed & ex Græcis Didymo, Gregoriis, Baſilio, Epiphanio, Chryſoſtomo, aliiſque in eam ſententiam prolata ſunt. Controverſiæ occaſionem dediſſe non immerito videatur Macedonii primum, tum deinde Neſtorii & Celeſtii hæreſis, aut potius Theodoriti Epiſcopi Cyri acerbior reprehenſio ejus, quod anathematiſmorum in Neſtorium cap. IX. Cyrillus ſcripſerat de proprio Chriſti Spiritu. Quod tamen idem ille Cyrillus ſic tuetur, ut contentionis ejus funem non ducat ulterius. Et vero ab eo tempore illam de proceſſione Spiritus Sancti opinionum diverſitatem, nullum inter Orientis Occidentiſque Eccleſias diſſidium, ſaltem quod palam prorumperet, excitaſſe reperio: niſi quod ex Eccleſiaſticis hiſtoriis didici ſub Valentiniano Imp. circa annum Chriſti CCCLXV. vivo adhuc Liberio, per Aſiam & Phrygiam quæſtionem de Spiritu Sancto motam, aut potius renovatam: cum a quibuſdam non ſubſtantia ſolum, ſed & honore, graduque ac poteſtate alius a Patre Filioque eſſe diceretur. Quem etiam errorem poſt paulo ſub Damaſo ſucceſſore, Auxentius Mediolanenſis Ambroſii deceſſor ſpreta Illyriciani cujuſdam Concilii definitione, in Occidentem invehere tentavit. Qua de cauſa Romana Synodo damnatum cum Theodoritus ac Sozomenus, & ex illis Nicephorus Calliſtus ſervata aliquanto diligentius temporum ratione, narrant. Utut ſit, certum eſt, ut in Oriente, ſic & Romæ, & in Galliis inter Miſſarum ſolemnia, deinceps recitatum integre Symbolum ex Conſtantinopolitani Concilii formula, quæ jam a Damaſo Nicænæ obtinuit locum, ut illa olim ejus quæ Apoſtolorum dicitur, ex Marci PP. inſtituto. Sed & in Hiſpania idem uſu receptum probabile eſt, maxime poſt Canonem Synodi Toletanæ ejus, quæ vulgo tertia numeratur. Quanquam in Miſſa B. Leandri Hiſpalenſis Epiſcopi, quæ & Mozarabum dicitur, vetus Nicæni Concilii Symbolum retentum conſtat. Ad quam etiam referenda videntur, quæ Iſidorus ſcribit lib. 1. de Eccleſ. Offic. cap. 16. Verum in Annalib. noſtrorum Regum atque Imperatorum lego, primum quidem ſub Pipino orta quæſtione de Sancta Trinitate & de Sanctorum imaginibus inter Orientalem & Occidentalem Eccleſiam, Synodum de ea in Gentiliaco villa habitam. Deinde vero ſub magno Karolo ob quæſtionem de Proceſſione Spiritus Sancti a Joanne quodam Monacho (ſive ille Damaſcenus fuit, Iconomachis VII. Pſeudoſynodi in Syriæ palatio, quo tempore vixiſſe eum Cedrenus tradit, contumelioſo nomine Manſur dictus, quem ejus ſententiæ cum Græcis fuiſſe plures cenſent, ſeu quis alius) Hieroſolymis commotam, ejus definiendæ cauſa collectum

Sozom. lib. 6. c. 22 & 23. Theodor. lib. 4. c. 8. Tripartit. lib. 7. c. 9. Nicephor. lib. 11. c. 40.

Aquiſgrani Concilium, miſſoſque Romam Bernarium Vangionum, Jeſſe Ambianorum, Epiſcopos, & Adalhardum Abbatem Corbeiæ majoris ad Leonem Papam. Sed placet hic adſcribere Adonis Archiepiſcopi Vienneſis, poſterioris li-
„ cet ſcriptoris, pleniora aliquanto de ea re teſtimonia. Anno, inquit, DCCLXVII.
„ facta eſt Synodus & quæſtio ventilata inter Græcos & Romanos de Trinitate,
„ utrum Spiritus Sanctus ſicut procedit a Patre, ita procedat a Filio, & de San-
„ ctorum imaginibus, utrumne fingendæ aut pingendæ eſſent in Eccleſiis. Et poſt
„ aliqua. Synodus, inquit, magna Grani-aquis congregatur anno incarnationis
„ Domini DCCCVIIII. in qua Synodo de Proceſſione Spiritus Sancti quæſtio
„ agitatur, utrum ſicut procedit a Patre, ita procedat a Filio. Hanc quæſtionem
„ Joannes Monachus Hieroſolymitanus moverat (Annales addunt illud, primo ab
„ eo Hieroſolymis commotam) cum regula & fides Eccleſiaſtica firmet Spiritum
„ Sanctum a Patre & Filio procedere, non creatum non genitum, ſed Patri & Filio
„ coæternum & conſubſtantialem. Nomen autem Proceſſionis a Patre & Filio in
„ Apocalypſi ita aperte eſt poſitum: Et oſtendit mihi (haud dubium quin Ange-
„ lus) flumen aquæ vivæ ſplendidum tanquam chryſtallum, procedentem de ſede
„ Dei & Agni. In eadem etiam Synodo quæſitum eſt & ventilatum de ſtatu Ec-
„ cleſiarum & ordine ſingularum, cujuſque converſationis etiam Clerici eſſe de-
„ bent. Addit & Aimoinus Floriacenſis Monachus, aut potius is qui libros illius quatuor miſcella ex aliis annalibus appendice auxit, nihil tamen in eo conventu definitum propter rerum magnitudinem. Supereſt nobis hodieque exemplar
„ Breviculi legationis ejus hoc titulo. Ratio quæ habita eſt de Symbolo fidei in
„ Secretario B. Petri Apoſtoli inter Domnum Leonem ſanctiſſimum & Coëvange-
„ licum Papam urbis Romæ, & Bernarium, atque Jeſſe Epiſcopos, ſeu Adalhardum
„ Abbatem miſſos Domni Karoli Imperatoris, per indictionem ſecundam. Ex quo duo potiſſimum ſingularia ad hoc inſtitutum adnotaſſe non fruſtra fuerit. Primum illud, jam tum temporis Gallos Germanoſque quatuor iſtas ſyllabas, FILIOQUE, Symbolo inſeruiſſe, & in Eccleſiis ſuis paſſim decantaſſe. Quod paulo ante factum quorundam, ut aiunt, exemplo & miſſi ipſi agnoſcunt, & Walafridus Abbas Augienſis ſub Ludovico Pio ſignificat: nempe poſt Hæreſim Felicianam Synodo Francofurdienſi ab Epiſcopis Galliarum & Germaniarum Italiæque, præſente Karolo Imp. & miſſis Adriani Apoſtolici Theophylacto & Stephano, damnatam ac dejectam. Quod anno Chriſti DCCXCIIII. contigiſſe iidem noſtri Annales produnt. Et extant fragmenta epiſtolæ Hadriani, qua illa damnatio confirmatur. Quanquam ſub Leone rurſus de eadem Hæreſi Synodum Romæ habitam reperio, cujus ex tribus actionibus reliquiæ quædam ad nos quoque pervenerunt: ex quibus apparet poſt tertiam illam damnationem, Felicem libello ad Albinum Monaſterii S. Martini Turon. Abbatem (qui cognomento Alcuinus) ſcripto, errorem ſuum renovare conatum. Quam ob cauſam novo anathemate ita damnatus eſt, ut tamen pœnitentiæ locus relinqueretur. Synodi Romanæ verba ex Actionis tertiæ (ut Eccleſiaſtico verbo dixerunt)
„ termino, hæc ſunt: Felici Urgellitanæ Eccleſiæ Epiſcopo, ſi noluerit declinare de
„ Hæretico dogmate ſuo, quo auſus eſt Filium Dei adoptivum aſſerere, anathema
„ ſit, atque ante tribunal Dei omnipotentis condemnatus, ſeu a ſancta Apoſtolica
„ Dei Eccleſia extorris noſtroque conſortio alienus. Hi vero qui converſi fuerint,
„ & noſtræ ſocietati ſe unierint in fide & concordia ſanctæ Catholicæ atque Apoſ-
„ tolicæ Dei Eccleſiæ, perpetuæ vitæ atque beatitudinis gaudia mereantur, & vo-
„ cem audiant divinam, Venite benedicti Patris mei, &c. Sed adſcribamus ſingu-
„ larem Walafridi locum ex libello de reb. Eccleſiaſticis cap. XXII. quo potiſſi-
„ mum ſententia noſtra innititur. Sic autem habet. Symbolum fidei Catholicæ
„ recte in Miſſarum ſolemniis poſt Evangelium recenſetur, ut per ſanctum Evan-
„ gelium corde credatur ad juſtitiam, per Symbolum autem ore confeſſio fiat ad
„ ſalutem. Et notandum, Græcos illud Symbolum, quod nos ad imitationem eo-
„ rum intra Miſſas aſſumimus, potius quam alia, in cantilenæ dulcedinem ideo
„ tranſtuliſſe, quia Conſtantinopolitani Concilii proprium eſt, & fortaſſis aptius
„ videbatur modulis ſonorum quam Nicænum, quod tempore prius eſt: & ut con-

tra Hæreticorum venena in ipſis etiam Sacramentorum celebrationibus medicamenta apud Regiæ ſuæ urbis ſedem confecta fidelium devotio replicaret. Ab ipſis ergo ad Romanos ille uſus creditur perveniſſe. Sed apud Gallos & Germanos poſt dejectionem Felicis heretici ſub glorioſo Karolo Francorum rectore damnati, idem Symbolum LATIUS ET CREBRIUS in Miſſarum cœpit officiis iterari. Hactenus Strabo noſter. Repetitionem vero toties agitatæ diſcuſſæque controverſiæ de Trinitate & unitate, additioni illi quatuor ſyllabarum ad Symbolum C P. occaſionem dediſſe primum quidem fortaſſis Hiſpanis, apud quos erroris illius fons per Elipandum & Aſcaricum, aut etiam multo ante ſcaturiit deinde vero & Gallis, admodum veriſimile eſt. Quibus illa deinceps adjectio uſque adeo cordi fuit, ut Nicænæ fidei partem eſſe putarent, & adverſus ſeptimam Synodum ſcribentes, Taraſii Patriarchæ C P. profeſſionem, qua Spiritum Sanctum ex Patre per Filium procedentem agnoverat, ut Nicæno Symbolo contrariam arguerent. Quod tamen Adrianus I. epiſtola ad Karolum Regem ita excuſat, ut Tarraſium ſecundum doctrinam ſanctorum Patrum locutum oſtendat, pluribus etiam teſtimoniis in eam ſententiam productis. Τὸ γὰρ ἐκ πατρὸς δι' υἱοῦ προχεῖσθαι, ἐκλάμπειν, χορηγεῖσθαι, πέμπεσθαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πολλοὶ καὶ πολλάκις ἔλεγον, ait Georgius Pachimetius lib. VII. hiſtoriar. Quamquam quod ad Hiſpanos quidem ſpectat, ſi qua vulgatis apud nos exemplaribus fides, cum in actis Concilii ejus Toletani, quod VIII. pro X. vulgo numerant, ſub Reccesuinto rege circa annum Chriſti DCLV. habiri, hæc etiam adjectio Symbolo C P. legatur inſerta, apud illos certe multo antefactam receptamque in Miſſarum ſolemnibus oportuit. De additione illa ad Symbolum C P. nominatim loquor. Nam alioqui de re ipſa, id eſt, de Spiritus Sancti ut utriuſque ex utroque proceſſione, quin idem nobiſcum & prius ſenſerint, nemo, opinor, negaverit, cui modo anteriorum Hiſpaniæ Conciliorum definitiones ſive profeſſiones fidei lectæ erunt, ac præ cæteris vetus illa titulo Regulæ fidei Catholicæ inſcripta, quam male hactenus ut partem ſubjunctam video Concilio, quod paſſim Toletanum primum inſcribitur ac nominatur, male; cum ſit potius Synodi Calleciensis ſub Leone I. habitæ circa annum Chriſti CCCCXLVII. Quod ex Bracarenſis I. præfatione, & Leonis ipſius epiſtola ad Turibium Aſturicenſem, cujus ſubſcriptio Alypii & Ardaburii Conſularum habet, pridem animadvertimus. Sed & quod ad Gallos attinet (liceat Tranſpadanos ſaltem illos qui tum Regibus noſtris æquo jure paruerunt, Gallis adſcribere) Paulinus Aquileienſis Epiſcopus, quem & Francofurdienſi Concilio adfuiſſe acta teſtantur, & anno poſt nono, id eſt incarnationis Dominicæ DCCCII. deceſſiſſe iidem noſtri Annales notant, in profeſſione fidei, quæ Synodo Forojulienſi ſub Karolo & Pipino inſerta extat, additionem illam non agnoſcit modo, ſed quaſi ex profeſſo tuetur etiam ac defendit; & cum de Conſtantinopolitano Symbolo dixiſſet, ſubjungit: Sed & poſtmodum propter eos, videlicet Hæreticos, qui ſuſurrant Spiritum Sanctum ſolius eſſe Patris, & a ſolo Patre procedere, additum eſt: QUI ex Patre Filioque procedit. Et poſt pauca. Legerunt nempe ii ſequentes qui hæc addiderunt, ipſam eandemque veritatem in Evangelio redarguentem Philippum: Qui videt me, videt & Patrem. Quæ cum Walafridi teſtimonio comparata, indicare videntur etiam ante Francofurdienſe Concilium addita illa C P. Symbolo apud noſtros verba, ſed poſt illam demum Synodum inter Miſſarum officia publice in Eccleſiis uſurpari cantarique cœpta. Jam de iis quæ ex colloquio legatorum Karoli cum Leone III. colligi poſſe diximus, alterum hoc erit: Quamvis in Galliarum Germaniarumque, quin & fortaſſis Iſtriæ Venetiæque, & Romacianæ Eccleſiis adjectio illa ad Symbolum uſu recepta eſſet, in Romana tamen nihil omnino tum fuiſſe mutatum de C P. Symboli formula. Quinimmo Apoſtolicus ipſe lectis per ordinem teſtimoniis de Proceſſione Spiritus Sancti a Patre & Filio, quæ Karoli miſſi ex Gallia ab Epiſcopis collecta attulerant, quanquam ita ſe ſentire, ita tenere profiteatur, & Symboli in Eccleſia cantandi uſum Gallis ſe tradidiſſe dicat, tamen auctore ſe illam ſive adjectionem, ſive, ut poſteriores appellarunt, declarationem, Symbolo inſertam negat: & ſi conſultus fuiſſet, diſſuaſurum

T. 3. Concil. pag. 339.

fuiſſe ait, conſulitque ut in poſterum quibus poteſt modis, potiſſimum vero deſuetudine, primum quidem in Palatino officio, intermittatur. Apoſtolicis Leonis, ne quis deſideret, verba hæc ſunt: " Sicut non audeo dicere non bene feciſſe Patres, qui Symbolum condiderunt, ſi feciſſent, quia procul dubio ſicut cætera quæ vel inſeruerunt, ſcientes utique & non tam humana quam divina illuminati ſapientia fecerunt: ita quoque non audeo dicere, iſtud eos nobis minus intellexiſſe, perpendiſſe cur dimiſerunt: vel cur dimiſſum ne ultra mitteretur, ſicut & cætera, prohibuere. Et paulo poſt: Nos idipſum non cantamus, ſed legimus, & legendo docere, nec tamen legendo aut docendo addere quidpiam eidem Symbolo inſerendo præſumimus. " Hæc Leo III. Quibus etiam congruunt quæ de tabula argentea ab eodem ad beati Pauli altare poſita ex aliorum relatione P. Lombardus tradit. Ex quibus etiam apparet fruſtra conqueſtum Julianum Cardinalem de Græcis, quaſi Agathonis, & Romani Concilii literas ad ſextam Synodum corrupiſſent, ea parte qua fidei Symbolum ex CP. Synodi formula refertur de Spiritu Sancto ex Patre procedente: quod & ante illum Manuel Calecas ſuis objeciſſe dicitur. Juſtius aliquanto Belgicus cenſor Gennadii locum illum ut ſua virgula dignum notaſſet, quo de Iſaaci cujuſdam de tribus Sanctæ Trinitatis perſonis, & Incarnatione Domini obſcuriſſimæ diſputationis, & involuti ſermonis libello agens, ſcribit, confirmaſſe illum Spiritum Sanctum hoc habere proprium, quod nec factus ſit, nec genitus, & tamen ſit ex altero: cum tamen ille ipſe libellus Iſaacis ex Judæu, cujus Latine ſcripti exemplar apud nos extat, hoc tantum contineat, proprietatem hanc eſſe in Spiritu Sancto, quod non factus, nec genitus, ſex ex Patre ſit. Quæ quidem verba licet Athanaſii Symbolo, quo utimur, aliquanto ſtrictiora videantur, eam tamen interpretationem recipere poſſunt, quam Latini noſtri non in aliorum modo Symbolorum, ſed & in Patrum quoque ſententiis explicandis admiſerunt: ut quando ex ſolo Patre procedere non dicitur, Spiritus ex Filio αἰτιωδῶς, ut Pachymerus recte dixit, ἀμέσως non excludatur, quin potius per περιχώρησιν, vel, ut Tertulliani verbis dicam, propter eſſentiæ unitatem includatur. Quod ſenſu & illa in Gratiani, Valentiniani & Theodoſii AAA. ad Eutropium conſtitutione accipienda ſunt, Spiritum Sanctum ex ſummo rerum Parente ſperari a nobis & accipi. Sed hic nobis Theologica myſteria attrectare animus non eſt. Illud nunc potius inquiramus, quo primum tempore quove auctore quatuor illæ ſyllabæ FILIOQUE, Symbolo Eccleſiæ Romanæ inſertæ, & publice inter Miſſarum ſollemnia recitatæ ſint. Nam de vetere officio Ambroſiano, quin hac ſaltem parte cum Romano olim convenerit, ego vero non dubito. Porro nuperos iſtos Chronographos, qui ad Synodum quandam Romanam ſub Sylveſtro id referre auſi ſunt, parum idoneos eſſe auctores, vel ſuperiora demonſtrant. Et tamen ſine Papæ ac Synodi, ſaltem Ro. Diœceſeos, auctoritate hoc factum, nemo pudens, opinor, dixerit. Hugonis ſane Tuſci ſub Alexandro III. contra Græcos ſcribentis hæc ſunt. " Si Conſtantinopolitana, inquit, Synodus Nicæno adjecit Symbolo, In Spiritum Dominum & vivificantem, & ex Patre procedentem: Si Calchedonenſis quoque Conſtantinopolitanæ addidit, Perfectum in humanitate, perfectum in divinitate, conſubſtantialem Patri ſecundum deitatem, conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem, & alia quædam uti dictum eſt: nulla inſimulatione, nulla reprehenſione, nullaque calumnia notandus eſt antiquioris Romæ Antiſtes, quod cauſa interpretationis dictionem unam (dico autem ex Filio procedere Spiritum) ſanctorum quamplurium Epiſcoporum ſcientiſſimorumque Cardinalium conſenſu habito appoſuerit. " Eadem fere poſt paulo Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus libro de Proceſſione Spiritus Sancti. Andreas vero Coloſſenſis pro Latinis agens, Seſſione VII. Synodi Ferrarienſis: " Maximo, inquit, in Gallia, & in Hiſpaniis, ſchiſmate imminente, cum jam EX FILIOQUE paſſim celebraretur, Romano Pontifici fuit neceſſe, in multorum Occidentalium amplæ dignitatis, magnique Concilii Patrum conventu, addito EX FILIOQUE Symbolum magis illuſtrare, &c. " Antonin. vero Archiepiſcopus Florentinus: " Quod, inquit, appoſitum ſit, ſeu adjunctum ad Symbolum antiquum hoc quod

Lib. 1. Sen. In Concil. Flor. ſeſſ. 6.

L. 2. C. de Sancta Trinit. & fid. cath.

De Spiritu Sancto lib. 3. cap. 16.

Part. 3. Tit. 22. cap. 13. §. 13.

nunc cantamus in Symbolo noſtro, ſcilicet, Qui Spiritus Sanctus ex Patre Filioque procedit, ubi in antiquo dicebatur, Qui ex Patre procedit, certum eſt nec credendum ab alio appoſitum niſi a Papa vel aliquo Concilio. Quis enim alius hoc præſumpſiſſet? Verum a quo Papa vel Concilio, non uſquequaque certum. Aliqui dicunt hoc fuiſſe additum in ſecunda Synodo Conſtantinopolitana CCCL. Patrum, alii indeterminate circa ea tempora, ſed in Conciliis celebratis in Græcia. At longe, ut opinor, verius idem ille Antoninus paullo ante inter alia ſcripſerat, Nicolaum I. Synodo coacta ſub Michaële Imp. Pontificis literis acrioribus commoto a Photio Patriarcha palam Romanæ Eccleſiæ hoſtem profeſſo, ſuppoſitis etiam ac ſubornatis Patriarchalium Sedium, atque adeo ipſius Romani Pontificis Apocriſariis ſive Vicariis, Hæreſeos damnatum ob id maxime quod ad Symbolum, ut ipſe loquitur, appoſuiſſet Spiritum Sanctum a Filio procedere. Verius, inquam, Antoninus quam Andreas Coloſſenſis, qui eadem ſeſſione Ferrarienſi Græcis coram auſus eſt objicere, Photium alioquin Romanæ Eccleſiæ acerrimum hoſtem, cum in Nicolaum ſummum Pontificem literis inveheretur, nullam tamen de additione ad Symbolum feciſſe mentionem. Quod miror ſummo viro & literarum Græcarum peritiſſimo excidiſſe, cum ignorare non poſſet, certe non deberet, extare Photii ipſius epiſtolam, cujus & partem Eterianus ſcriptis ſuis inſeruerat, qua Photius additionem illam ad Symbolum, quam noviter ortam impietatem appellat, Nicolao objicit ut auctori. Locum non adſcribam quia longior ſit, & ſine antidoto paullo venenatior plurib. jure videri queat. Tantum monebo ejus & Synodi & epiſtolæ Photianæ mentionem fieri, non in Pontificali modo hiſtoria ab Anaſtaſio Rom. Eccleſiæ Bibliothecario continuata ſub Hadriano II. ſed & in Breviculo actionis 8. & Can. 6. & 21. Concilii ejus, quod paullo poſt mortem Nicolai, eodem Hadriano auctore CP. coactum, præſente eodem Anaſtaſio Ludovici tum Imp. noſtri Legato Græce Latineque erudito, recenteque acta an bona fide ederentur, & ab ipſo poſtea in Latinam linguam converſum, ac pro octava œcumenica Synodo a pluribus habitum eſt: quo titulo hodieque legitur. Verum de tota Photiana hiſtoria & Synodis ad eam pertinentibus, alius erit amplius dicendi locus. Hic ea tantum quæ ad controverſiam de Proceſſione Spiritus Sancti proprie pertinent, notare propoſuimus, quale illud eſt quod ex Theophilacti Bulgariæ oratione ad Nicolaum Diaconum & Caniſtrarium ſive Caniſtri cuſtodem (Fuit enim, quod obiter dictum ſit, inter Eccleſiaſtica officia poſt Exocatacœlos quintus ordine ὁ κανστρίσιος; non Caſtrenſis, ut Latinus interpres vertit male, ſed εἰς τὸ κανστρίσιον καὶ εἰς τὸ ἀλλάσσειν τὸν ἀρχιερέα) Demetrius Chomatenus, & ipſe Bulgariæ Archiepiſcopus refert in reſponſionibus ad Conſtantinum Cabaſillam Dyrrachii Epiſcopum, ubi adjectionem illam ad Symbolum iracundius exagitat quaſi novam: cujus tamen idem ille Theophilactus de Proceſſione Spiritus adverſus Latinos acerbius diſputans Comment. in cap. 3. Evangelii Joannis nihil meminit. Theophylacti ex eo ſermone verba ſunt: ἔστιν οὖν τὸ μέγιστον ἐκεῖνο σφάλμα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ Σολομῶντος, ἄξιον πυράγρου ποιοῦν συναντᾶν, ἡ ἐν τῷ τῆς πίστεως συμβόλῳ καινοτομία. ἣν ἐποιήσαντο διακηρύττοντες τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι. Et poſt alia: Καὶ τοῖς λοιποῖς τοίνυν εἴ τι μὴ περὶ τὸ δόγμα διαμαρτάνεται τὴν πατρικὴν πίστιν σαλεῦον, οἷον δὴ τὸ ἐν τῷ συμβόλῳ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος προστιθέμενον ἔνθα ὁ κίνδυνος μέγιστος. τοῦτο μὴ διορθώσεως ἀξιούμενον ὁ συγχωρεῖν ἀσυγχώρητος, κἂν ἀπὸ τοῦ θρόνου τοὺς λόγους ποιῶνται, ὃν ὑψηλὸν ὑψηλοὶ προσηδρεύκασι. κἂν τὴν τοῦ Πέτρου ὁμολογίαν προβάλλωνται, κἂν τὸν ἐπ' ἐκείνῃ μακαρισμὸν προφέρωσι· κἂν τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας ἡμῖν ἐπισείωσι. Quæ convitia in Nicolaum potius, quam in alium quemlibet directa quis non videat? Etſi autem de Theophylacti ætate nemo adhuc, quod ſciam, certi aliquid prodiderit, eum tamen ut ſub Photio vixiſſe probabilius credam, auctor mihi eſt liber quidam Fratrum Prædicatorum contra Græcos, qui Theophylactum a Photio quodam Patriarcha Bulgaris Epiſcopum miſſum habet: ut veriſimile mihi ſit Photium virum callidiſſimum Theophylacti ingenio & doctrina adverſus Nicolaum, & Latinam Eccleſiam uſum, vel Bulgariæ Archiepiſcopatus tituli præmio, cujus ordinationis jus inter Ro-

§. 10.

Lib. 2. c. 15.

manum & Conſtantinopolitanum Patriarcham, tum quoque controverſum fuiſſe, præter Hiſtoricorum teſtimonia ſatis indicat altercatio illa inter Hadriani P P. & Orientalium Patriarcharum Vicarios ſuborta, poſt terminum, & ſubſcriptionem Conſtantinopolitanæ Synodi, quam & octavam generalem Latini appellarunt: cujus altercationis non contemnenda acta, a Laur. Surio viro alioqui & diligentiæ & fidei multæ, in poſtrema Conciliorum editione prætermiſſa fuiſſe, non injuria miror ac doleo. Sic enim ſentio, quod bona omnium venia dictum velim, Chriſtianam veritatem, quæ Deum auctorem ac vindicem aſſiduum habet, ſua ſimplicitate contentam non indigere illis artibus, quas nec in humanis quidem actionibus bonus vir ac probus facile admiſerit. Sed nec illud hic omitti ſine piaculo poſſe viſum eſt, quod a Marco Præſule Epheſio in Florentina Synodo Latinis objectum ipſius verbis referam, uti ſunt in editione Rom. Græc. concepta: *μετ' ταῦτα*, inquit, *ἐγένετο ἄλλη σύνοδος καὶ ἀνώρθωσεν τὸν φώτιον, καὶ κατέλυσε τὴν προτέραν σύνοδον. αὕτη ἡ σύνοδος ἥτις ὀνομάζεται καὶ ὀγδόη σύνοδος, ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πάπα Ἰωάννου, οὗ πρὸς πάπα Ἰωάννου αἱ ἐπιστολαὶ διασώζονται ὑπὲρ τοῦ φωτίου. ἐξήτασε δὲ ἡ σύνοδος αὕτη καὶ περὶ τῆς προσθήκης τοῦ συμβόλου, καὶ ἔκρινεν ἄξιον ἵνα ἐξαιρεθῇ παντελῶς· καὶ νομίζομεν ὅτι οὐδὲ ὑμεῖς ἀγνοεῖτε οὔτε τὴν σύνοδον, οὔτε τὰς ἐπιστολὰς τοῦ πάπα Ἰωάννου.* Quæ licet a Latinis in illa altercatione falſitatis argui non videam, tamen an per omnia vera ſint, neſcio. Quando quidem nec a Zonara ipſo ſic narrantur. Illud ſcio, extare libellum Græcum, recentioris tamen ſcriptoris, & quem poſt annum Chriſti M. CCC. vixiſſe conſtat, de Synodis œcumenicis ex bibliotheca Regum noſtrorum pridem editum, quo eadem omnino narrantur, adjecta etiam parte epiſtolæ Joannis ad Photium. Sed & ſcio apud Latinos extare ipſius Joannis commonitoria literaſque, ex queis capita aliquot retulit Ivo Carnotenſis Epiſcopus in Collectione Decret. part. 4. cap. 76. 77. quibus Synodis omnes contra Photium ſub Adriano Papa cum Romæ, tum C P. factæ caſſantur, & de ſanctarum numero delentur. Quod ego quidem ad ea tantum referri mallo, quæ ad Photii ordinationem pertinebant. Sed & reliqua eſſe audio acta integra, ſeu potius relationem de actis in illa Synodo a Legatis Joannis Græce conſcripta. Et in Indice Vaticanæ bibliothecæ legiſſe memini titulum libri inter alia hæc continentem: *ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς περὶ φωτίου τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως συγκροτηθείσης συνόδου ἐπὶ τῇ ἑνώσει τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης ἐν τῇ συνόδῳ παρῆσαν, καὶ τοποτηρηταὶ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἰωάννου*, &c. quibus veritas conſtare melius poteſt. Utut ſit, certum eſt omnino adjectionem, ſeu mavis interpretationem illam in Symbolo apud Latinos retentam, quamlibet reclamantibus Græcis apud quos poſt Photium ac Theophylactum, controverſiam illam exacerbarunt Nicomediæ Præſul quidam, Nicolaus Epiſcopus Methonæ, Nicetas Byzantius Philoſophus Præſul Theſſalonicenſis, Gregorius cognomento Palamas, quem demum ſub Andronico Palæologo & Joanne filio vixiſſe reperio, Simeon & ipſe Theſſalonicenſis Sedis Archiepiſcopus, cujus in Symbolum Commentariolus extat, Conſtantinus & Nicolaus Cabaſillæ, alii apud Latinos vero Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus, Thomas Aquinas, & ejus defenſor Demetrius Cydonius Græcus. Nam quæ ſub Conſtantino Monomacho Michaël CP. & Leo Acridæ Metropolis Bulgarorum Archiepiſcopus, Nicetas Pectoratus Studites Monachus contra Latinos ſcripſerunt, quæque eis reſpondit Humbertus Cenomanenſis Sylvæ-candidæ Epiſcopus, Leonis IX. Apocriſiarius ad alias magis controverſias de Azymis, & Sabbatorum jejuniis, & nuptiis Sacerdotum pertinuerunt. Quod ex eorum qui ſuperſunt librorum lectione certius quam Lantberti Scafnaburgenſis aut Gemblacenſis Sigeberti teſtimoniis conſtabit. Cæterum quod in Ferrarienſi quadam ſeſſione nonnulli ex Latinis aſſerere auſi ſunt, Synodi ſeptimæ definitione Spiritus ex Filio proceſſionem nominatim expreſſam, prolato etiam in eam rem vetuſto quodam exemplari Græco, quamvis Martini Poloni teſtimonio nonnihil conveniat, pace tamen noſtrorum dixerim, parum apud me ponderis habet, præſertim cum vel ipſe Anaſtaſii Ro. Ecc. Bibliothecarii, qui eodem fere tempore vixit, ac paullo poſt ſub Joanne VIII. eandem Synodum Latine interpretatus eſt, codex apud nos antiquiſſimus

ſimus nihil tale contineat: niſi quis id ex compacto illo CP. Synodi a Græcis jactato, poſtea emendatum putet. Quod ego non facile crediderim. Sed de his plus ſatis. Nam quos poſtea progreſſus hæc contentio de Spiritus Sancti Proceſſione habuerit, quæve acta ſint inter Græcos Latinoſque variis Synodis, præcipue vero Barenſi illa ſub Urbano, cui Anſelmus adfuit, ſed & deinceps Lateranenſi ſub Innocentio III. Lugdunenſi ſub Gregorio X. demum etiam Ferrarienſi ſive Florentina ſub Eugenio IIII. nihil neceſſe putavi referre hoc loco pluribus, cum & aliunde facile peti poſſint, & nobis propoſitum fuerit ea tantum in hoc ſchedium referre, quæ de ea re nondum ſatis explicata, certe paucis nota eſſe putavimus. Quicquid id eſt tibi, Jacobe Sirmonde vir eruditiſſime, debitum merito volui, qui & occaſionem interrogatione tua, & indicio præbuiſti argumentum iſti, ut tuus ille Apollinaris ait, exarationi: cui etiam jure tuo per me poſſis.

Diſtrictum bonus applicare theta.

FIDES
ISATIS EX JUDÆO.
DE SANCTA TRINITATE ET INCARNATIONE DOMINI.

LECTORI.

PETRUS Pithœus, tomo tertio manuſcriptæ ſuæ Conciliorum Collectionis, quæ extat in Bibliotheca Peleteriana, hoc opuſculum ex vetuſtiſſimo Eccleſiæ Cenomanenſis Codice Canonum, poſt Synodum Arvernicam ſe excerpſiſſe adnotavit. Idem jam editum a Jacobo Sirmondo anno 1630. inter dogmatica veterum quinque Scriptorum, qui quidem Lectorem monitum voluit, quod Iſacem ex Judæo converſum adſcripſerit, ſecutum ſe Pithœanum Codicem, in quo ſic conceptus titulus, Fides Iſacis ex Judæo. *Ibidem meminit alterius Codicis Pithœani, cui inſertum erat Breviarium adverſus Arianos Hæreticos de Divinarum perſonarum æqualitate, quod ſimul edidit. Verum ut ad Iſatis opuſculum redeamus, huic in Pithœano Codice pro titulo eſt,* Fides Iſatis ex Judæo, *non* Iſacis. *Et hoc repetitum animadvertimus in Catalogo Pithœanæ collectionis Conciliorum manuſcriptæ, quem ex eadem Bibliotheca infra evulgamus: ubi* Iſatis, *ſive* Iſaacis ex Judæo Chriſtiani de Sancta Trinitate, tribus Perſonis, & Incarnatione Domini liber qui vetuſtiſſimæ Conciliorum collectioni inſertus reperitur. *Reſ-*

titutionis hujus opuſculi primo indagatori occaſionem ſuppeditant noſtri codicis lectiones variæ à Sirmondi editione, inter quas quatuor præcipuæ.

In Codice Pithœano.	*In editione Sirmondi.*
I. Animam voluntas Dei generat, & virtus ejus facit: factura vero per virtutem ejus creatur.	*Pag. 144. lin. 5.* Animam voluntas Dei generat, & virtus ejus facit: factura vero per virtutem creatur.
II. Hujus enim licet dicere naturæ eſt Deus.	*Pag. 147. lin. 5.* Hujus enim licet diei naturæ eſt Deus.
III. Filium eſſe qui ad redimendum genus humanum ſibi ex ſubſtantia ipſius Mariæ corpus fabricavit, in quo habitare dignatus eſt.	*Pag. 148. lin. 18.* Filium eſſe qui ad redimendum genus humanum ſibi ex ſubſtantia ipſius Mariæ fabricavit, in quo habitare dignatus eſt.
IV. Nullus ex mortuis reſurrexit ad immortalitatem, niſi ipſe primus, & exemplum reſurrectionis omnibus ſequentibus dedit.	*Pag. 150. lin. penul.* Nullus ex mortuis reſurrexit ad immortalitatem, niſi ipſe primus, & exemplum reſurrectionem omnibus ſequentibus dedit.

GENNADIUS DE SACRIS SCRIPTORIBUS, cap. 26.

ISAAC ſcripſit de Sancta Trinitate & de Incarnatione Domini librum obſcuriſſimæ diſputationis & involuti ſermonis, confirmans ita in una Deitate tres eſſe Perſonas, ut tamen ſit in ſingulis proprium aliquid, quod non habet alia. Patrem ſcilicet hoc habere proprium, quod ipſe ſine origine, origo ſit aliorum. Filium hoc habere proprium, quod genitus genitore non ſit poſterior. Spiritum Sanctum hoc habere proprium, quod nec factus ſit, nec genitus, & tamen ſit ex altero. De Incarnatione vero Domini ita ſcribit, ut manentibus in ea duabus naturis, una credatur Filii Dei perſona.

INCIPIT FIDES ISATIS EX JUDÆO.

QUINQUE ſunt omnia quæ ſunt. Hæc, ſed tria & duo ſiunt in diviſionem. Hæc autem quæ tria ſunt, ſecundum ſermonem humanum, & ſecundum quod tria ſunt, dividuntur, & vera tria ſunt; & habent in ſe aliquid per quod tria non ſunt, ſed unum. Iterum duo quæ vere diviſa ſunt a tribus, a ſe ſunt diviſa per aliquid, ut vere ſint duo; per aliquid iterum non ſunt diviſa, ut unum ſint, non duo. Hæc duo diviſa a tribus, ſicut tria hæc diviſa a duobus per aliquid diviſa ſunt, & per aliquid diviſa non ſunt. Per hoc ergo quod non ſunt diviſa, unum ſunt, non tamen ſic unum, ut tria illa ſuperiora unum ſint. Tota tamen hæc quinque quæ dividuntur, tria & duo ſunt. Duo autem quæ a tribus diviſa ſunt, hæc ſunt, divinitas & opera ejus; quia præter divinitatem & opera ejus, nihil eſt quod neque divinitas ſit, neque opera. Igitur tria quæ ſunt diviſa a duobus hæc ſunt: Deus Pater innaſcibilis non ex aliquo, & Deus Filius unigenitus ex aliquo, hoc eſt ex Patre: Spiritus Sanctus innaſcibilis ex aliquo, hoc eſt ex Patre: & hæc quæ cum tria ſunt, unum non ſunt, hoc genere tria ſunt, non unum. Primum in ſermone quo utimur non in fide, Pater eſt innaſci-

bilis non ex aliquo, hoc eſt ſine origine. Quod Pater eſt innaſcibilis hoc commune habet, quia neque Pater ſolus eſt innaſcibilis, quia ſunt alia innaſcibilia, & ſunt aliæ Paternitates, licet ipſe ſit origo innaſcibilium & Paternitatum, non tamen naſcibilitas. Quid ergo Deo Patri eſt proprium, quod non in alio invenitur de his quæ ſunt, niſi in ſolo ipſo? hoc eſt quod origo omnium eſt, & ſine origine. Per hoc ergo quod ſolus ſine origine eſt, ſolus eſt. Iterum aliud ſecundum, quod, ſecundum ſermonem humanum dicitur, ſed quod in proprietate naturæ ſuæ ſecundum non eſt, unigenitus Dei Filius non ex ſe, ſed ex Patre, quia unigenitus eſt. Id ergo quod genitus eſt non eſt ejus proprium, quia ſunt & alia genita, licet quæ genita ſunt, non ſic genita ſunt. Quid ergo eſt ei proprium quod nulli commune eſt ex his quæ ſunt genita, quod is ſolus habeat? hoc eſt, quia cum omnia genita facta ſunt, ipſe ſolus genitus non factus eſt. Per hoc ergo quod genitus & non factus eſt, ſolus eſt. Item tertius qui vere tertius eſt non in ordine, eo quod non habeat illud natura ut ſit tertius, hoc eſt Paracletus Spiritus, non quia Spiritus eſt, proprium eſt ei ſoli ut Spiritus ſit; neque quia Paracletus eſt, ſolitarium aut proprium hoc habet nomen, quando per interpretationem hujus vocabuli commune habet hoc Patris & Filii ut ſit, conſolator. Nec iterum quia innaſcibilis eſt, hoc ei proprium eſt; quando quidem & Pater innaſcibilis eſt, ſed ei proprium qui innaſcibilis ex aliquo eſt, nec factus nec genitus. Per hoc ergo quod nec factus, nec genitus, ſed innatus ex Patre eſt, ſolus eſt. In his ergo tribus hæ ſunt proprietates; in ſummo Patre, quia nec factus, nec genitus, nec natus eſt, ſed ex aliquo eſt, hoc eſt ex Patre. Sunt ergo ex Patre quæ nonniſi ex aliquo duo hi, Filius non factus, ſed genitus, & Paracletus non factus, nec genitus, ſed ex Patre. Cum igitur tria hæc vere tria ſunt, habentia ſingula ſuas proprietates, per hoc quod nec Pater factus, nec ex aliquo eſt, & unigenitus non factus, ſed natus ex Patre eſt, aptiſſime oſtenditur per hoc quod non ſunt facta, ſempiterna eſſe: quia Filius non factus, neque Paracletus, ſed tamen ex ſe non ſunt, ſed ex Patre. Vides etiam non tres eſſe, quia duo ex uno ſunt, ſed unum eſſe totum, quia duo hi qui neque ex nullo, neque ex aliunde, ſed ex Patre. Secundum ergo ſermonis elocutionem unius naturæ eſſe intelliguntur, non tres ut Pater, non tres ut Filius, neque iterum unum ut ſolitarium: & non tres, quia unum ſunt, & vere unum, quia tres ſunt. Sequitur de quinque partibus. Duo ſuperius diviſa, pars autem ſecunda ſola, quæ habet diviſionem in duo, & una eſt, hæc eſt mundi Creatio. Hic enim mundus ſic dividitur. Una pars quæ fit ſine nativitate, altera, quæ cum naſcitur, fit. Hæc pars mundi quæ cum naſcitur & fit, homo eſt & Angelus qui cum non naſcitur fit, quia nulla Creatura vel factura in Filii Dei nomine a Deo conſtituitur, niſi & Angelus & homo. Angelus fit Deus propter fungendam legationem Dei ad homines; fit homo vero ut Filius Dei. Ut homo appelletur cauſa imaginis Dei appellatur: nulla enim Creatura facta eſt ad imaginem Dei, niſi ſola hominis. Hic ergo homo qui ex omnibus Creaturis Dei a Deo imago ſtatuta eſt, licet ex omnibus elementis mundi natura ejus concreta ſit, tamen cum duabus naturis & diverſis eſſe conſtat, id eſt anima & carne. Ratio veritatis non admittit, ut qui non vivit ſine anima, neque intelligentiæ capax eſt ſine ea, quod eſt caro imago Dei eſſe dicatur; ſed quia anima vita ſibi eſt ſine carne, & quidquid intelligentiæ homo habet, naturæ ejus eſt; ſic tamen ejus naturæ factam ad imaginem. Non ergo caro in effigiem Dei facta eſt, quia ipſa non eſt imago, ſed anima quæ ad imaginem Dei eſt, in effigiem tamen facta eſt. Hæc eſt pars mundi, quæ cum naſceretur facta eſt a Deo: caro vero pars ejus partis mundi, quæ cum ſit nata non eſt; plenitudo tertia eſt cum partibus mundi careat aut factus nativitate, aut innaſcibilitate & ſit. Conſtat ergo dividi in has duas partes quæ ſupra dictæ ſunt, id eſt in animam natam & factam, & elementa facta & innata: quia animam voluntas Dei generat & virtus ejus facit: factura vero per virtutem ejus creatur. Generatio vero ejus non ex natura Dei, ſed ex voluntate eſt ejus. Creatio autem propterea, quia ante non fuerat. Ideo elementa virtute Dei & voluntate creata dicuntur. Et hæc volun-

tas non nativitatis eſt. Soli enim homines in filios naſcuntur & fiunt, & nativitatis nomen accipiunt. Ita utraque creantur, non utraque naſcuntur; quia naſci eorum peculiare eſt, qui naſcuntur in filios; creantur autem & cætera, licet non ipſa ante non fuerint. Fit ergo proprium in his duobus quod una naſcitur, licet utraque non fuerint. Pignora itaque hæc ſunt, æternarum rerum quæ ſunt ex Deo, & ſemper fuerunt, quia cum homo Filius Dei dicitur, & aliquando non fuit, non ipſe verus Filius eſt, ſed pignus ejus eſt: qui vero ſemper Filius erat & erit. Sic & alia pars creationis mundi quam diximus factam eſſe non natam, licet & non nata ſit, & ante non fuerit, pignus ejus eſt, hoc eſt Paracletus qui non eſt natus, & ſemper ex Patre eſt: ergo caro ſit quæ creata eſt & non nata; & anima ſit creata & nata in imaginem Dei. Per virtutem tamen reſurrectionis conjuncta ſibi fiunt inſeparabilia, atque ita æterna unum erunt in Deum, ſecundum dictum Domini noſtri Jeſu Chriſti in Evangelio: *Joan. 17. 21.* *Sicut tu in me es Pater & ego in te, ita & iſti ſint in nobis unum.* Et iterum ait; *Ibid. 22.* *Pater ſicuti nos unum ſumus, ita & iſti unum ſint in nobis.* Qui cum eſt major, non eſt major niſi aut tempore, aut menſura, aut honore. Non autem cum ante ſæcula & ſine tempore natum eſſe Filium a Patre credamus, quomodo poteſt eſſe minor tempore, qui ante tempora eſt? vel menſura, quomodo creditur minor, qui inæſtimabilis, immenſus & infinitus eſt? ac ſic nec honore minor eſt, cum ſit Dei Filius & Deus, quia unum Dei nomen eſt. Filius autem ſimilis Patri non poteſt dici, quia ſimilitudo corporum eſt in qualibet ſpecie, aut coloris, aut ſtaturæ. Æqualis proprie dici non poteſt Filius Patri, quia æqualitas ſive inæqualitas in quantitate menſuræ eſt, ſive ergo æqualitas, ſive inæqualitas in Deum non cadit, quia Deus incorporalis eſt, infinitus, incomprehenſibilis, inenarrabilis, immenſus eſt, non poteſt in loco aliquo contineri, licet ubique & in omnibus ſit Deus, ſicut ſcriptum eſt in Actibus Apoſtolorum; *Act. 17. 28.* *In ipſo enim vivimus & movemur & ſumus.* Hujus enim, licet dicere naturæ eſt Deus noſter, ut omnia videat, omnia audiat, omnia comprehendat; quia ipſe eſt omnium rerum creator & conditor, & quoniam Dei Filius Deus noſter ante tempora æterna natus eſt, quando, quomodo, vel ubi non poteſt dici de eo. Quando enim, tempus habet: ubi locum ſignificat; quomodo, menſuram videtur exprimere. Sed hæc tria in Deum non cadunt, quia eſt incorporalis. Ideo expedit confiteri Patrem ingenitum, Filium genitum a Patre ante tempora æterna: quando, ubi, vel quomodo non licet dicere, neque amplius ſcrutari, quia mens noſtra quæ mundo concluditur, inveſtigare non poteſt factorem & Deum ſuum. Nec tres omnipotentiæ dici poſſunt. Una eſt omnipotentia Patris per Filium & Spiritum Sanctum; omnipotentia enim ideo dicitur, quod potentia ſua & virtute Deus fecerit mundum, & omnia quæ in eo ſunt. Hæc ergo omnia per Filium facta ſanctificante ea Spiritu Paracleto. Et ideo omnipotentes dici non poſſunt, vel tres, quia alter ſine altero non operatur. Omnia enim quæ vult Pater per Filium efficit, & omnipotentia Patris dicentis, omnipotentia Filii eſt facientis: ac per hoc opus Filii, opus Patris eſt. Et ideo confitendus eſt coæternus Patri, & Spiritus Sanctus ingenitus, ex ingenito Patre Filium eſſe, qui ad redimendum genus humanum ſibi ex ſubſtantia ipſius Mariæ corpus fabricavit, in quo habitare dignatus eſt. Cujus etiam paſſione nos redemit. *Matth. 17. 5.* Patrem eſſe quem Joannes teſtem de Domino audierat: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipſum audite.* Spiritum Sanctum eſſe quem a Patre proceſſurum Filius promiſit. Qui etiam deſcendit ſuper Apoſtolos die quinquageſima. Et Patrem non eſſe Filium, neque Spiritum Sanctum, quem Paracletum dicimus. Filium non eſſe Patrem, neque Paracletum. Paracletum non eſſe Patrem nec Filium, quia cum Filius dicat: *Joan. 15. 26.* *Cum ergo venerit Paracletus ille quem ego mittam vobis a Patre meo Spiritum veritatis qui ex Patre meo procedit, hic teſtificabitur de me*, oſtendit eſſe quem mitteret & a quo mitteret. Deum tamen Patrem & Deum Filium, & Deum Paracletum Spiritum unius ſubſtantiæ & trinæ ſubſtantiæ ejus divinitatis fide noſtra eſſe & manere debere, confiteri quoque pium & ſalutare eſt: corde enim creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio

ſit ad ſalutem. Filius Dei non eſt Filius hominis: Filius autem hominis Filius Dei eſt: qui Filius Dei eſt non eſt Filius hominis, unigenitus enim Deus eſt: quia vero Filius hominis eſt, primogenitus eſt, & propter ſuſceptorem ſuum unigenitum Deum & ipſe unigenitus dicitur, quia in eo eſt unigenitus. Denique de primo genito Apoſtolus Paulus ſic ait, *qui eſt primogenitus ex mortuis in multis fratribus quia per eum crediderunt.* Colоſ. 1. 18. Non ergo natura unigeniti, primogeniti: ſed per ſocietatem unigeniti Dei unigenitus eſt. Primogeniti autem natura eſt primogenitus, non cauſa ſocietatis, quia nullus ex mortuis reſurrexit ad immortalitatem, niſi ipſe primus, & exemplum reſurrectionis omnibus ſequentibus dedit: Ideo Apoſtolus Paulus dixit, *qui eſt primogenitus ex mortuis.* Idem *Ibid.* iterum ad Romanos ait: *Ut ſit ipſe primogenitus, primatum tenens in multis fratribus:* *Rom. 8. 29.* Quia unigenitus & primogenitus duæ naturæ ſunt, divina, & humana, ſed una perſona. Nam diverſitas harum naturarum in elocutione Evangeliorum oſtenditur. Fidei igitur noſtræ non convenit, ut Jeſus Chriſtus mentiatur, quia ipſe eſt veritas. Cum ergo ita ſit, ipſe de ſe dicit: *Qui me miſit mecum eſt, nec* *Joan. 8. 29.* *me derelinquit.* Et alio loco: *Deus, Deus meus quare me dereliquiſti?* *Matt. 27. 46.* Quia Deus hominem ſuſceperat, & per mortem crucis relinquendus erat a Deo uſque ad reſurrectionem. Fidei ergo noſtræ ſic convenit, ut homo dicat ad Deum ſuum, *quare me dereliquiſti?* Unigenitus autem Deus qui inſeparabilis eſt a Deo Patre dicat, *qui me miſit mecum eſt, nec me derelinquit.*

MARTYRIUM
SANCTI TIMOTHEI,

Diſcipuli quidem facti SANCTI PAULI *Apoſtoli, primi autem Patriarchæ conſtituti Epheſiorum Metropoli Aſiæ.*

LECTORI.

TIMOTHEI meminere Paulus 1. Corinth. c. 4. & 16. Philip. 2. Hebr. 13. & in utraque ad eum epiſtola. Chryſoſtomus Homilia ad Populum Antiochenum prima. *Euſebius* lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 4. *Græca appendix* ad Hieronymi Catalogum cap. 11. *Et Iſidorus* de vita Sanctorum utriuſque teſtamenti cap. penultimo.

Hujus Martyrii auctor fuit Polycrates Epheſiorum Epiſcopus, de quo Divus Hieronymus, libro de Tractatoribus ſive Scriptoribus Eccleſiaſticis. *Et Sigebertus* cap. 3. de Viris Illuſtribus. *Et hoc verſum ex Græco, & ad Epheſinam Synodum pertinere Franciſcus Pithœus adnotavit, tam in margine Codicis Fratris piiſſimi & incomparabilis, quam in faſtis Chriſtianis, ſeu Uſuardi Martyrologio. In quo aſſerit extare hoc Martyrium nono ex paſſionariis Codicibus Monaſterii Sancti Germani Pariſienſis, Polycratis nomine, ad cunctos Aſiæ, Phrygiæ, Ponti, Pamphiliæ & Galathiæ Compreſbyteros.*

USUARDUS nono Calendas Februarii, Januarii 24.

NATALIS Sancti Timothei, diſcipuli Sancti Pauli. Hic ab eodem Apoſtolo Epiſcopus ordinatus Epheſi, poſt multos pro Chriſto agones, Martyrio coronatus eſt.

MARTYRIUM SANCTI TIMOTHEI.

Cunctis hujus Aſiæ & Frigiæ, Pamphiliæ, Ponti & Galatiæ, & omnibus in Catholica pace degentibus Compreſbyteris: Ego omnium veſtrum minimus Polycrates, ſicut ipſi qui viderunt, nobis tradiderunt, & nos ſtatim ſecus ſucceſſimus in ædificationem innoteſcere juſtum duximus; Pax & ſalus in Chriſto fratribus.

MULTI multas hiſtorias & vitas, mores etiam & converſationes, ac fines Deo amabilium & Sanctorum virorum conſcripſerunt, quibus eorum notitiam poſteris commendaverunt. Quapropter non extra juſtum & nos tale quid exiſtimantes, memoriæ tradere vitam & converſationem ac tranſitum Sancti Apoſtoli & primi Patriarchæ Epheſiorum magnæ Metropolis Timothei feſtinavimus. Nam beatiſſimus ille, ſicut etiam & conſtitutis a Luca Sancto Evangeliſta, Catholicis actibus cognovimus, erat natione patris Hellinis, matris vero Judeæ fidelis; ortus civitate Liſtris, quæ eſt una Lycaoniæ præfecturæ, Doctus autem a magno Dei cultore Paulo Apoſtolo, & multa ab eo teſtificatus; conperegrinus nihilominus ejus factus & compatiens in Evangelio Chriſti, & valde commodum illi ſeipſum præbens, devenit cum eo ſplendidiſſimam Epheſiorum Metropolim, a quo & Epiſcopatum primus Apoſtolicæ Sedis ipſius ſplendidæ Metropolis conſecutus eſt, regnante in Romanorum civitate Nerone, Proconſulante autem Aſiam Maximo: ubi ſiquidem in doctrinis & miraculorum oſtenſionibus, ſanitates & converſationes ſuperaſcendentes humanis cogitationibus peregit, quæ unuſquiſque indifferenter in ipſum dictis, ſufficienter in Sanctorum Apoſtolorum noſtrorum actibus poteſt diſcere. Nos autem oſtendere dignum ducimus, quia ipſe Sanctiſſimus Apoſtolus & Patriarcha Timótheus, non tantum Beatiſſimi Pauli Apoſtoli, ſed & glorioſi Theologi Joannis, qui ſupra pectus requievit magni Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, viſor & ipſius auditor factus eſt. Nerone enim Principes Apoſtolorum Petrum & Paulum male tractante Martyrio, glorioſis etiam eorum condiſcipulis differenter finitis, convenit Joannem magnum Theologum adeſſe ſplendidæ Metropoli ſcaturienti de naufragio, ſicut volentes diſcere ex his quæ ab Ireneo Lugdunenſi Epiſcopo de eodem excellentiſſimo Joanne conſcripta ſunt, valent noſſe. Quando etiam & qui ſecuti fuerunt diſcipulos Domini noſtri Jeſu Chriſti, apud ſe paſſim conſtitutas differentibus linguis conſcriptas de factis miraculis a Domino noſtro Jeſu Chriſto, neſcientes ordinatim componere, venientes ad Epheſiorum urbem, ſecundum communem ſententiam Joanni favorabili Theologo obtulerunt. Qui omnia conſiderans & exiens gaudenter motus, quæ ab ipſis dicta ſunt in tribus Evangeliis conſtituit ſecundum ordinem Mathæi, videlicet & Marci & Lucæ, eorumque nominationes conſcripſit, & ſingulas ſingulis Evangelius ſuperpoſuit. Inveniens autem eos diſpenſationes humanitatis narrantes quæ de divino pectore hauſerat, & ab illis dicta non fuerant, ipſe pleniter narrat, ſupplens & quæ minus ab eis dicta ſunt, in capitulis Divina miracula; unde tali conſtituto, nullius hominis cogitationibus ante a dorſo, ſacro ſcilicet Evangelio ſuperpoſuit nomen ſuum. Sequenti denique tempore Domitiani Imperantis Romanæ civitati poſt Neronem, & per medium Imperantium irruentibus in Sanctum obtre-

ctationibus & multoties dictus Theologus Apoſtolus Joannes de Epheſiorum ſplendida urbe ab ipſo exul factus eſt, & in Pathmo inſula, quæ una Cycladum eſt inſularum habitare præceptus. Iſtis autem in his exiſtentibus, & Epiſcopatum ſancto & bene ſæpe dicto Sanctiſſimo Timotheo diſpenſante Epheſiorum Metropolim, reliquiæ primæ Idolatriæ, in his qui terram ipſam inhabitant, remanſerant, qui habebant citagiarum (ſic enim eamdem ipſi vocabant) feſtivitatem in diebus quibuſdam perficientes, prætexta quidem ſeipſos circumponentes, & ut cognoſci nequirent facialibus velantes illorum facies, & ropala & imagines ſimulachrorum portantes, ac cantica ludicra quædam clamantes, ſuper inſiliebant inordinabiliter liberas & venerabiles mulieres. Homicidia etiam & alia plura inclita & nefanda operantes, & multum ſanguinem effundentes in deſignatis locis civitatis; & hæc quaſi neceſſaria ad profectum animæ agentes non ſinebant, frequentiſſime ipſos devocante ſanctiſſimo tunc Archiepiſcopante Timotheo. Non prævalente autem illo doctrinis talem eorum inſaniam prohibere, in die hujuſmodi eorum abominabile feſtivitatis tranſcurrens Sanctus in medium porticus, hortabatur illos dicens: Viri Epheſii nolite Idolatræ inſanire, ſed agnoſcite plane illum qui eſt Deus. Operarii autem Diaboli indignantes in doctrina ejus, ipſis quos prædiximus ſuperportatis palis & lapidibus uſi, juſtum interfecerunt. Servi vero Dei adhuc ſpirantem eum repoſuerunt in monte ipſi ſplendidæ civitati adjacenti, in ultra portus partibus: & cum pace ibi ſpiritum ſanctum Deo reddidit. Accipientes namque ejus ſanctiſſimum corpus, repoſuerunt illud in loco vocato Pioni, in quo nunc exiſtit ſanctiſſimum ejus Martyrium. Domitiano etenim Imperatore demoliente vitam, Imperium Nerva accepit, qui divinum Apoſtolum & Evangeliſtam Joannem revocat. Iſque rediens & ſuperſtans Epheſiorum ipſi ſplendidæ Metropoli, inveniens etiam ſecundum prædictum modum finiiſſe inſtantem vitam ſanctiſſimum Timotheum, per eorum poſtulationem qui tunc inventi ſunt ſacrorum principes, Præſulatum Apoſtolici throni ſuſcepit, qui & perſuffecit moderans ipſam magnæ Metropolis ſacratiſſimam ſedem uſque ad Trajani Imperium. Finivit autem ſanctus & glorioſus Apoſtolus & Patriarcha ac Martyr Chriſti Timotheus poſt vocatarum Catagogiarum quæ eſt ſecundum Aſianos menſis quarti trigeſima, ſecundum autem Romanos menſis Januarii vigeſima ſecunda die. Regnante in Romanorum civitate prædicto Nerva, Proconſulante autem Aſiam Peregrino, apud nos vero regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

ORDO

CAMERACENSIS ET ATREBATENSIS

ECCLESIÆ.

Ex Manuſcripto Codice Petri Pithœi, quo teſtatur hunc ordinem excerptum ex vetuſtiſſimo, in quo præcedebat Regula Canonicorum ex Concilio Aquiſgranenſi.

LECTORI.

CAMERACENSIS & Atrebatenſis Eccleſiæ ſub eodem fuere Antiſtite a Sancto Diogene, qui miſſus a Siricio Papa circa annum 390. & Martyrio coronatus a Wandalis,

eadem tempeſtate qua Sanctus Nicaſius, id eſt ſub annum 40. uſque ad Gerardum ſecundum: poſt cujus obitum, anno 1094. diviſus eſt Epiſcopatus, & Eccleſia Atrebatenſis proprium recepit Antiſtitem, ut ex Chronico Cameracenſi & Atrebatenſi a Balderico Noviomenſi & Tornacenſi Epiſcopo Duaci edito in 8°. anno 1615. unde patet ordinis earumdem Eccleſiarum antiquitas.

IN NOMINE
DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI,

Incipit Ordo Camaracenſis & Atrabatenſis Eccleſiæ; qualiter diebus Dominicis vel feſtivitatibus Sanctorum agendum eſt.

DOMINO noſtro Jeſu Chriſto triumphante, ejuſque miſericordia annuente, devotiſſimo charitatis ſtudio optamus ea in hac Eccleſia ad honorem Dei, beatæque Mariæ Virginis ordinare, quæ ab ſtatu rectitudinis deviando, vel ab ordine Romano diſcrepare videbantur, ita tamen ut non nobis ordo novus adſcribatur, neque objici ab invidis poſſit a memoria Clericorum ordinem ſacratiſſimum Romanum, prout vidimus & legimus imitari deſideramus.

Dominica ſacræ Reſurrectionis, nocte vigilias cuſtodire oportet, & ante mediam noctem ad nocturnale officium ſurgendum eſt, & omnia ſigna pulſanda ſunt, ſive in brevioribus, vel in longioribus noctibus. Eccleſia autem cum omni decore illuſtretur lumine tam cum cereis, quam etiam cum lampadibus. Cum omni vero honeſtate tractim Lectiones legantur, & Reſponſoria decantentur. Nona autem lectio ſit Evangelica, ex Homeliis Patrum. Homelia ipſius Evangelii a Diacono vel Preſbytero aut Epiſcopo tota legatur, niſi forte aurora interveniens hoc diſtulerit. Populus vero ſtans vel ſedens audiat Divinum, ſtrenue agat ſilentium, ne forte ſibi vel legentibus fiat impedimento, quia populus in Eccleſia vaniloqui non debet. Scriptum eſt enim: *In conſpectu Angelorum pſallam tibi: adorabo ad Templum Sanctum tuum.* Et in Evangelio: *Domus mea, Domus orationis eſt:* & hoc parvi pendere, magnum delictum eſt. In ipſis III. Nocturnis tribus vicibus duo thurribula deportanda ſunt, cum inſenſo vel thimiamate, id eſt, in initio primi Pſalmi, & in ſecundo Nocturno primi Pſalmi, & in tertio Nocturno ſimiliter primi. Primitus enim ad Altaria deportanda ſunt; deinde in Choro; poſtmodum ad Populum, & ita ſint parati ſemper, ut prunæ cum cineribus in loco oportuno inveniantur. Matutinale vero Officium tractim decantandum eſt: altius tamen ipſi Pſalmi quam Nocturnales. Sic enim fit in Romana Eccleſia. Poſt peractum Officium omnes exeant ab Eccleſia, ut ſe præparent ſtatim, niſi cuſtodes deputati ibi remaneant. Clerus vero poſtquam præparatus fuerit, cum albis & ſandalis procedat ab Eccleſia: ſtatim ut ſol ortus fuerit, mox unum ſignum pulſetur in Capitulo, ibique antea aqua benedicta ſit parata a Sacerdote. Cum autem a Capitulo ſurrexerint, procedant ad Eccleſiam majorem, & omnia ſigna pulſentur, ſimul & oſtia aperiantur Eccleſiæ, ut populus ingredi valeat, atque tunc Prima decantetur.

De Schola autem aliqui eligantur, qui cum uno Preſbytero & cruce una aquam benedictam per omnia officina aſpergant, tam in domum Epiſcopi, quam & in clauſtra fratrum, omnia circumeuntes benedicant. Mox ut Prima completa fuerit, procedat omnis Clerus ab Eccleſia cum ſilentio, & accipiant veſtes de ſacrario, & in Choro ſtantes vel ſedentes, cum ſilentio expectent adventum Epiſcopi.

Epiſcopi. Cubicularii vero ipſius Epiſcopi & Subdiaconi parati ſint ad induendum Epiſcopum, quia ubicunquo ille fuerit, uſquedum paratus ſit, ipſi præſto adeſſe debent. In illa hora poſtquam veſtes a ſacrario receperint, & aqua benedicta aſperſa fuerit, iterum pulſatis ſignis decantetur Tertia. Hoc ij. modo fiat in feſtivitatibus Sanctorum Apoſtolorum, Martyrum. Et ideo volumus, ut mane agatur Miſſa in Dominicis diebus, quia Dominus valde mane ſurrexit; & ita uſus eſt in ſancta Sede Romanæ Eccleſiæ. In titulis vero qui in civitate vel extra ſunt, non ante cantetur Miſſa, quam in ipſa publica Eccleſia in civitate, neque illorum ſigna pulſentur, ut omnis populus ad publicam procedat Eccleſiam, niſi forte cauſa infirmorum aut pro iter agentibus. In Monaſteriis vero quæ ſunt juxta civitatem non antea Miſſarum ſolemnia agantur, quam in publica Eccleſia civitatis inchoata fuerint Miſſarum ſolemnia, niſi forte, ut diximus, pro iter agentibus, aut infirmorum cauſa.

Hebdomadarum vero diebus non eo modo agendum eſt, niſi quod vigiliæ in nocte viciſſim a fratribus agendæ ſunt, & ante Galli cantum pulſentur ſigna in longioribus noctibus; in brevioribus vero media nocte. Completo vero nocturnali vel matutinali Officio, ſchola ad loca ſibi deputata cum Magiſtris procedant, ſeu ad legendum, vel ad cantandum ſeu ad ſcribendum: & mox, ut ſol ortus fuerit, ſignum pulſetur ad Primam, ubi omnis Clerus conveniat. Deinde exeant ab Eccleſia cum ſilentio, & reſideant in Capitulo, ubi ſacra legatur lectio ab Hebdomadario, qui prima feria Hebdomadam ad legendum ſuſceperat. De ipſa vero lectione & de converſatione Clericorum, a Prælatis ibi tractandum eſt, & quicquid fratres illa die agere debent, & quam obedientiam unuſquiſque facere debeat, ibi injungere oportet. Poſtquam vero inde exierint, cuſtos Eccleſiæ procedat ad ſacrarium, & præparet ſacra vaſa ad agenda Miſſarum ſolemnia. Ibi Preſbyteri tam Hebdomadarius quam cæteri conveniant, & ſacra vaſa de ſacrario ſumant, & ad Altaria procedant, & Miſſas ſibi injunctas celebrent, ut hora tertia omnia completa habeant. Hoc ij. modo in diebus jejuniorum hora octava agant, hora tertia a ſancto die Paſchæ publica cantetur Miſſa uſque ad XVIII. Kalend. Octobris, niſi forto in diebus jejuniorum & ſexta feria, quia omni ſexta feria jejunandum eſt, & hora octava publica Miſſa cantanda, niſi forte fuerit æſtus, ut hora quinta reficiatur. Poſtquam vero de Refectorio exierint, infra clauſtra remaneant, ibique cum ſilentio aut legant, aut in dormitorio quieſcant uſque hora octava. Pulſato vero ſigno mediante hora octava, omnes intrent Eccleſiam: cantato vero officio horæ nonæ, ſinguli ad deputata exeant officia, quidam ad legendum, quidam ad cantandum, ſeu ad ſcribendum, quidam vero ad opera manuum exercenda. Reliqui vero in Eccleſia infirmi & ſenes remaneant, & Pſalmos decantent, & orationes faciant, ut nemo otioſus exiſtat, quia otioſitas inimica eſt animæ.

De Schola autem Grammaticorum ſeu Cantorum etiam & infantium Laïcorum magna adhibenda eſt diligentia, ut unuſquiſque optime imbuatur tam in artibus, quam in ſancta converſatione & religione tales nutriantur, qui ſcientia & vita ad ſacra poſſint accedere miniſteria, digneque Deo miniſtrare & populo. Quia ideo ſanctæ Sedes Epiſcoporum viles habentur, quia non tales ibi nutriuntur, unde populus informari poſſit in negotiorum neceſſitatibus. Quapropter maxima cum divino adjutorio adhibenda eſt diligentia, ut omnis ordo Eccleſiæ honeſte fiat in omnibus, ut laudetur Deus. Amen.

SORTES APOSTOLORUM.

Ex Collectione Synodorum Petri Pithœi J. C.

LECTORI.

LICET ſuperſtitioſus ſortium uſus in detegendis arcanis ab antiquis Galliæ Conciliis ſit prohibitus, maxime a Vaſenſi ann. 465. Can. 16. *Agathenſi* ann. 506. Can. 42. *Aurelianenſi I.* ann. 511. Can. 30. *Et Antiſsiodorenſi* ann. 518. Can. 4. *quorum auctoritas refertur a Gratiano,* cauſa 26 Quæſtione 5. Can. 6. *his verbis.* Aliquanti Clerici, ſive Laici ſtudent auguriis, & ſub nomine fictæ religionis, per eas, quas Sanctorum ſortes vocant, divinationis ſcientiam profitentur. Can. 9. Si quis Clericus, Monachus vel ſæcularis divinationem vel auguria crediderit obſervanda, vel ſortes, quas mentiuntur eſſe Sanctorum. Et Can. 7. *qui eſt Leonis IIII. ad Epiſcopos Britanniæ,* ſortes quibus cuncta vos in veſtris diſcriminatis judiciis, quod Patres damnaverunt. *Duximus tamen non ingratum fore literatis ſcire formulas, quas Petrus Pithœus ſubjunctas invenit Canonibus Apoſtolorum in veteri Codice Manuſcripto majoris Monaſterii, qui fuit Bernabæ Briſſonii.*

SORTES APOSTOLORUM.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & in nomine Summæ & Individuæ Trinitatis. Incipiunt ſortes Sanctorum Apoſtolorum, quæ numquam fallentur nec mentientur. In ordine ſortium eſt conſuetudo, quod ſi illas aliquis interrogare voluerit, triduo jejunet cum pane & aqua, & tertia die omne Officium Sanctæ Trinitatis pſallat, & expleta Miſſa, cum magna humilitate orando & lachrymando, a ſortibus petat quidquid neceſſe fuerit: Pater noſter.

SEQUITUR ORATIO.

APERI, Domine, dubia quæ ſunt in cordibus noſtris per hanc ſortem, & dirige eam ſicut direxiſti ſortem nautarum, qui naufragium patiebantur, quando cecidit ſors ſuper Jonam, & ſicut direxiſti ſortem Apoſtolorum tuorum quando cecidit ſors ſuper Mathiam: immitte, Domine, Spiritum ve-

raecem quem tu miſiſti per Prophetam tuum qui vidit univerſum Iſraëlem diſperſum ſicut oves errantes in montibus. Expelle, Domine, ſpiritum fallacem quem tu miſiſti ad decipiendum Acab, quando cecidit cum omni exercitu ſuo. Dirige, Domine, ſortem banc quam mittam in nomine tuo per merita & orationes Sanctorum Angelorum tuorum, qui ſortes amicorum cunctorum regunt, ut hæc ſors veritatem nobis hujus rei inducat per te, Salvator mundi, qui vivis, &c.

ALIA ORATIO.

Oremus ad te Domine Pater, Rex cœli & terræ, qui es Creator omnium rerum creatarum, qui cuncta ex nihilo omnia mundi creaſti, & Abraham Patrem noſtrum te daturum nobis juraſti, & Moyſi in monte Sinaï legem dediſti, & Suſannam de falſo crimine liberaſti, & Tobiam de contritione cordis in alacritate mutaſti, & nurui ſuæ de magna amaritudine cordis afflictæ, & lachrymarum fonte tribuiſti dulcedinem: qui exaudiſti Jonam de ventre ceti, & deinde proſtratum & jacentem & Petrum lachrymantem Domine ſuſcepiſti: ſuſcipe, Domine, preces meas, ut de hac re quam peto per has ſortes mihi notum facias, qui ſciens es per omnia & in omnibus, qui in ſancta & in perfecta Trinitate vivis & in unitate conſiſtis, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

C. C. C.

Poſt ſolem ſurgunt ſtellæ, & iterum ſol ad claram lucem revertitur, ſic & animus tuus, unde dubius eſſe videris in brevi tempore ad claritatem pervenerit, & veniet tibi, & obtinebis quod cupis Deo adjuvante, age ei gratias. CCV.

De quo conſulis animus tuus ſit ſicut ſperas, ut poſſis pertingere ad quod deſideras. CCIIII.

Deus te adjuvabit, de quo cupis, & de quo conſulis: Deum roga, cito perveniet tibi quod deſideras. CCIII.

CCIII.

Dexteram tuam porrige, & habebis concordiam, & ſpem bonam, & pauperibus tribue. CCII.

De luce in tenebris mittere quæris, ubi nulla directa eſt ſemita, & vita tua carere cupis, moneo te ne cures ab hoc conſilio. CCVV.

Eſt via certa quam tu petis, noli timere, Deus tibi in adjutorium erit, & pervenies ad quod deſideras. C. VIIII.

Magnum quod tibi videtur eſſe jam tranſit, & quomodo volueris, nam hoc quod conſulis in poteſtate tua non erit. C. VIII.

Ne dubitaveris de quo conſulis, Deum roga, bonum eſt quod petis, & noli timere. C. VII.

Cervo currente cornua tenere cupis in manibus, ſed difficile eſt, quia in ſilvis motatur, ſed revertatur in cubili ſuo, & ibi capi poteſt: ſic veniet tibi in manibus tuis in quo dubius es. C. VI.

Qui petis, & qui rogas cum magno ſudore & labore, pervenies ad hoc quod deſideras, ſecurus eſto, Deum roga. C. IIII. IIII.

Vicinus tuus cum ad te venerit, blandis ſermonibus te inducere quærit, tu vero caute agere debes, ne poſtea incipias pœnitere. C. C. I.

Quod poſtulas nunc ita veniet cum magno gaudio, ſecurus eſto, Deum roga, & noli timere. C. IIII. III.

Prava ne velis, ſævis ſermonibus te decipere volunt qui te quærunt, ſecurus eſto, ab hoc conſilio, ne poſtea incipias pœnitere. C. III. II.

Sicut navis in pelago gubernata fuerit, quod deſideras ita tibi veniet. Si jam pervenias ad quod deſideras, Deum tuum roga, ut placatus ſit tibi. Blandis ſermonibus te decipere volunt, tu vero caute vide ſimplicitatem tuam, ne poſtea incipias pœnitere. C. IIII. I.

In hoc cogitamento non eſt animus tuus firmus, quia pravæ ſunt in pectore

tuo cogitationes: ſollicitus eſſe noli, & veniet tibi deſiderium tuum bonum, quod animum tuum confirmet, ſecurus eſto. c. III. III.

De qua re primum cogitaſti & conſulis, tuus animus inde magis habebit gloriam magnam.

C. III. II.

Et ſi in ſocietate in filium non habent, non fiunt, ſic & tuus animus cito conſilium mutavit, ſed ad nos venies. Placa Deum ut ſecurus poſſis fieri. c. III. I.

Petitio tua accepta erit, cogitare noli, de quo conſulis, perveniet tibi in brevi tempore. Ideoque Deum roga, & obtinebis quod cupis. c. II. II.

Via tibi parata eſt, patiens eſto, Deum roga, & venies ad deſiderium tuum. c. II. I.

Quod cogitaſti firmum eſt, aliud cogita ad lucrum perveniet quod cupis. c I. I.

Diſce timere, inimici tui cadent, & adhuc melior eris. v v v.

De quo poſtulas bonum eſt, diligentius age, & pervenies ad deſiderium tuum bonum. v v IIII.

Bonitas omnium qui quærunt Deum, ſerva mandata Dei, & omnia tibi proſpere fient. v v III.

Qui te nocere cupiunt vinces eos, ſpem tuam conſequeris. Tu vero Deum tuum roga, ut in adjutorium ſit tibi, & pervenies ad deſiderium tuum bonum. v v. II.

Quod poſtulas bonum eſt, de quo cogitas in manibus tuis erit. v v. I.

Sicut ſeminator in terram bonam ſemen mittit, & fructum in tempore ſuo reſtituet, ita ad quod deſideras lætus pervenies, & tuam voluntatem facile invenies. v. IIII. IIII.

In ſilvam te mittere quæris, ubi nullam ſemitam invenies, & multæ ſerpentes validæ latent, & ideo moneo te vitam tuam decipiaris, decipiaris dum non putas. v. IIII. III.

Canis feſtinando cæcos catulos parit, ſic & tuus animus. Improperare noli de quo poſtulas: ſi patiens fueris, veniet tibi ultro in poteſtate tua cum magno gaudio. v. IIII. II.

Maſſa plumbea auro mixta eſt, & eſt invidioſa, ſic & tuus animus invidiam machinat: aliud namque cogita. Hoc quod petis in poteſtate tua non erit. v. IIII. I.

Adverſarium te dicis habere, ſpem tuam dirige, ut tibi in adjutorium ſit Deus. Moneo te ne velis eſſe irreligioſus. v. III. III.

Aliud cogitas, aliud perveniet tibi, dum non ſperas. Ideo caute agere debes, & vide ſimplicitatem tuam, ne in damnum perduceris & detrimentum.

V. III. II.

Venti ſunt, validæ tempeſtates ſive procellæ, cave ne te velis mittere in pelagum: ſuſtine modicum, & accipies ſerenitatem, & perveniet ad quod deſideras animus tuus. v. III. I.

Quæ petis atque rogas ſollicitus eſſe noli, pervenies cum labore, & accipies fortunam bonam ſeu futura bona quæ data ſunt tibi. v. II. II.

Leonem magnum cave qui te nocere cupit. Ideo ad Dominum clama, & de malo liberabit te, ne poſt mortem reſtituas damnum. v. II. I.

Quod annus non dat, dies ſubditus affert. Noli eſſe ſollicitus, quia veniet tibi deſiderium tuum bonum, quod recedet ad gaudium magnum. v. I. I.

Licet & ventum cum magno ſudore & labore venire, tunc erit tibi in manibus tuis quod petiſti: Deum roga, & refer ei gratias. IIII. IIII. IIII.

Tria ſunt facta per hominem in hoc ſæculo: tres autem Angeli temperant illa, primumque invenies gaudium cum lætitia. Secundo de abundantia rerum temporalium. Tertio de lætitia, & in itinere tuo accipies gaudium. IIII. IIII. III.

Tu hac hora recede a nobis, quia ſortes meæ non dant reſponſa: alia die venies, & obſerva conditionem tuam. IIII. IIII. II.

Dum tempus accipies, nihilque pharis, bona ſunt tua data. IIII. IIII. I.

Nihilque eſt quod timeas, Deus adjuvabit tibi, ut poſſis ſecurus eſſe, & in breve tempus lucrum invenies, & tenebis quod cupis, & habebis claritatem, noli timere. IIII. III. III.

Gaudium magnum de quo petis veniet tibi, & protegat te Deus: inimicos tuos vinces, quia Deus tibi in adjutorium erit; ſecurus eſto, ſpem tuam recipies. IIII. III. II.

Quid calcas contra ſtimulum? jactare noli temetipſum, quia malum eſt de quo conſulis. Contra ſortes noli ire. Moneo te ne velis eſſe contrarius Deo. IIII. III. I.

Quid veniſti conſulere? Deum tuum neglexiſti, multum promiſiſti, & non impleviſti; primitus placa Deum, ut propitius ſit tibi, quia valde iratus eſt, & ſic veniet ad te. IIII. II. II.

Votum quod cupis obtinebis. Deum roga, ut ipſe ſit tibi in auxilium: patiens eſto; noli dubitare quod conſulis. Securus eſto, veniet tibi, Deo adjuvante, quod deſideras. IIII. II. I.

Tibi fortuna quæ promittitur in terra eſt, & ſermones qui te impediunt, nec pertinges ad quod deſideras. IIII. I. I.

Exultans te præcipitare cupis; & quæris vita tua carere, ſed modo tempus non permittit: patiens eſto, & Deum roga, ut petitionibus tuis miſericordiam merearis. III. III. III.

Hæ ſunt ſortes quæ manifeſte reſpondent interrogantibus, & abſcondita hominum patefaciunt. Ideo te moneo ne moras facias interrogare neceſſaria, ſed magis pete gloriam Deo, ut petitiones animi tui invenias. III. III. III.

Mel tenes, & acetum deſideras. Vide bonum quod lenius eſt: nam quod petis non eſt tibi datum. III. III. I.

In quo ſperas piſces latent, & tu lætus capies eos: ſic animus tuus dubius eſſe videtur, & tamen facile dono Dei accipies, ſi Deum rogaveris. III. II. II.

Quod ſollicitus eſſe videris, & undis maris navigare quæris, vide, & ſuſtine, in brevi tempore invenies, & pertinges ad quod deſideras. III. II. I.

Gaudium magnum veniet tibi, de quo petis, noli cogitare, ſecurus eſto, roga Deum, & invenies gratiam. III. II.

Jam tibi introitus eſt paratus, & aperta janua potes introire ad quod deſideras, ubi hortare vel ſpem tuam, ora Deum, ut adjutor ſit tibi. II. II. II.

Pecuniam tuam ad lucrum mittere quæris, vide ne ad damnum perveniat tibi: iſte locus periculoſus eſt, utere conſilio, ſapientem fatigare cave. II. II. I.

Quod in poteſtate tua non eſt tantum quæris, ſed breve tempus ſuſtine, & meliorem invenies conditionem tuam. II. II.

Fidelis eſto in perpetuum, & quidquid petieris, Deus omne tibi præſtabit, & felix eris in ævum ſi obtemperaveris mandatis Dei. I. I. I.

Hæ ſunt ſortes Sanctorum quæ nunquam falluntur, nec mentiuntur, id eſt Deum roga, & obtinebis quod cupis. Age ei gratias.

CATALOGUS
SYNODORUM ECCLESIASTICARUM
ET
EPISTOLARUM DECRETALIUM.

EX COLLECTIONE PETRI PITHOEI J. C.

DE QUARUM EDITIONE

ſic in Præfatione ſua ad Annales Francorum.

CUM nobis pridem in animo eſſe hoc etiam Patriæ Poſteritatique tribuere, ut veteres ſuas non hiſtorias ſolum, ſed & leges & Synodos, *potiſſimum vero illas quæ temporum ſive negligentia, ſive injuria hactenus latuerunt, tandem aliquando in lucem editas aſpiceret, &c. Ac jam quidem ea nobis mente edita ſunt nuper Pipini, Karoli ac Ludovici Capitula, ſic enim leges ſuas appellarunt, adjectis etiam nonnullis a Calvo ſub regni initia promulgatis. Reliqua ipſius, ſimul & aliorum ejus familiæ plura, quæ commode eodem tractatu comprehendi non potuerunt, aliud otium expectant, quo, Deo dante, vel ſeparatim, vel cum* Synodis *edentur.*

JACOBUS AUGUSTUS THUANUS,

in Suprema Galliarum Curia Præſes, libro CXVI.

Hiſtoriæ anni 1596.

PETRUS Pithœus, præter innumera veterum ſcripta e tenebris, dum inter nos degeret, primum eruta, aut meliora publico data, moriens reliquit Conciliorum Gallicorum diligenter conquiſitorum ac digeſtorum collectionem, Franciſci fratris viri doctiſſimi fidei, ut ederet, commiſſam: quod ut faciat aſſiduis precibus quotidie efflagitatur; & vero facturum eum propediem ſperamus.

LECTORI
VERITATIS AMANTISSIMO.

EXCERPTA ſuperius teſtimonia de Pithœo præfigenda duximus Catalogo Synodorum, quæ edidiſſet, niſi morte præventus anno 1596. ætatis ſuæ 57. ut nemini obſcurum eſſe poſ-

ſit domi, non foris realem habuiſſe cautionem editionis tam deſiderata, multis ab annis inchoata, ſed nondum perfecta. Ad quam perficiendam plurimum valent qua extant in Bibliotheca Clariſſimi D. D. Claudii le Peletier Regni Adminiſtri, Regii Ærarii Præfecti, & Senatus Præſidis infulati tria volumina, collecta ex Pithœi atavi ſui ſacrorum monumentorum reliquiis, cura Franciſci Deſmares in Curia Patroni, Antonii Allen in Præſidiali Trecenſium Curia Conſiliarii, Pithœorum fratrum ſingularis amici ex Ludovica filia nepotis. Pithœana Synodorum collectio non ſolum apud Gallos commendata, ſed etiam apud exteros, & in argumentum eſt Petri Pauli Boſcha teſtimonium libro primo de Bibliotheca Ambroſiana Mediolani edito anno M. DC. LXXII. *typis Ludovici Montia pagina* VI. *his verbis.* Etiam cum Romæ moraretur Federicus Cardinalis Borromæus, inſtruxerat Bibliothecam, maximamque librorum vim collegerat undique, animo futura providente. Ejus rei argumento litteræ ſunt Roberti Bellarmini viri doctiſſimi, admonentis Borromæum de Franciſco Pithœo, Homine Gallo: namque id Cardinalis quæſiverat a Bellarmino, & cognoverat plura Conciliorum volumina apud illum Lutetiæ Pariſiorum ſervari, eaque deſcripta & vetuſtati erepta; immo & tabulas legimus tanti apparatus indices.

QUÆ NOBIS AD INTEGRAM SYNODORUM Eccleſiaſticarum ſive Conciliorum editionem, præter jam publicatorum emendationes Deus adhuc contulit, hæc ſunt.

SYNODICUS ordo Paſchalis ex Concilio Cæſarienſi Palæſt. Incipit: *Poſt reſurrectionem.*

Canonum Nicænorum Latinæ editiones antiquæ quatuor ex uno eodemque vetuſtiſſimo exemplari, in quo binæ binis e regione oppoſitæ.

Diatypoſes Eccleſiaſticæ, quæ Synodi Nicænæ eſſe dicuntur a Græcis.

Conſtantini Imp. Græca Epiſtola ad Epiſcopos & populos contra Porphyrianos, quæ ad Nicænam Synodum pertinet. Incipit: Τοῖς πονηροῖς καὶ ἀσεβέσι. *Sozom. l. 9. Niceph. 8. 21.*

Ejuſdem Conſtantini Magni Imp. Epiſtolæ ad eamdem Synodum pertinentes, de Græcis Latinæ factæ, & a Juſtiniano Imp. ad Vigilium Papam Miſſæ. Prior ad Catholicam Alexandriæ Eccleſiam. Incipit: *Gaudete, dilecti fratres:* poſterior ad Catholicam Eccleſiam Nicomedienſium. Incipit: *Benedictum Deum.* *Socrat. l. 6.*

Pars actorum Concilii Arelatenſis primi Catholici, de cauſa Cæciliani, atque inter cætera, Epiſtola ſive relatio Epiſcoporum Concilii ad Sylveſtrum Papam & Conſtantini reſcripta. Quibus etiam adjecta ſunt geſta purgationis Felicis Epiſcopi Autumitani ordinatoris ejuſdem Cæciliani, & alia de Silvano qui cum cæteris ordinarat Majorinum, cui Donatus ſucceſſit.

Fides Catholica expoſita apud Fariſeam civitatem ab Epiſcopis Gallicanis & ad Orientales Epiſcopos miſſa. Incipit: *Omni quidem vita noſtra.* *Sic V. cl. Pariſiens.*

Epiſtola Euſebii Vercellenſis ad Gregorium Epiſcopum Hiſpaniarum. Incipit: *Litteras ſynceritatis tua.*

Epiſtola Germinii Epiſcopi adverſus Arrianos. Incipit: *Ego Germinius credo.*

Decretum Synodi Orientalium apud Serdicam Epiſcoporum a parte Arrianorum, quod miſerunt ad Africam, cum ſubſcriptionibus ſingulorum. Incipit: *Eſt quidem nobis omnibus.*

Athan. 479. Epiſtola Ariminenſis Concilii ad Conſtantium Imp. ubi Epiſcopi prævaricati ſunt a fide vera. Incipit: *Jubente Deo & præcepto pietatis tua.*

Geſta Euſebio & Ypatio Conſſ. VI. Idus Octobr. ubi prævaricati ſunt Epiſcopi Legati a fide vera. Incipit: *Dum conſed iſſent.*

Sulpic. p. 181. Exemplum fidei Epiſtolæ miſſæ ad Conſtantium Imp. a Magdonio, Megaſio, Valente & cæteris perfidis Epiſcopis Synodi Ariminenſis, qui Orientalium Hæreſi conſenſerant. Incipit: *Inluſtrati pietatis tua ſcriptis.*

Lucif. 347. Epiſtola Legatorum miſſa ad Conſtantium Imperatorem a Liberio Epiſcopo urbis Romæ per Luciferum Epiſcopum. Incipit: *Obſecro tranq. Imp.*

Exemplum Epiſtolæ Conſtantii Imperatoris ad Epiſcopos Italiæ, qui in Ariminenſi Concilio convenerant VI. Kalend. Junii Euſebio & Ypatio Conſſ. Incipit: *Continent priora inſtituta.*

Definitio habita ab omnibus Catholicis Epiſcopis, priuſquam per terrenam poteſtatem territi, Hæreticorum conſortio ſociarentur in Concilio Ariminenſi. Incipit: *Sic credimus.*

Tractatus de fide, quo in eodem Ariminenſi Concilio ſtatutum eſt non debere Paternam minui traditionem, & qui contra hanc veniebant omnium in unum conſpirantium ſpiritali voce ſunt damnati XII. Kal. Auguſti Euſebio & Ypatio Conſſ. Incipit: *Cum apud locum Ariminenſem.*

Item damnatio blaſphemiæ Arrii & expoſitio integræ fidei quam Catholici in tractatu Ariminenſi firmaverunt & manu ſua ſubſcripſerunt. Incipit: *Blaſphemia Arrii.*

Liber Sancti Hilarii Pictavenſis Provinciæ Aquitaniæ in quo ſunt omnia quæ oſtendunt, quomodo, vel quibuſnam cauſis, quibus inſtantibus ſub Imperatore Conſtantio factum eſt Ariminenſe Concilium contra formulam Nicæni tractatus, qua univerſæ Hæreſes comprehenſæ erant. Incipit: *Sancto Spiritu plenus Paulus.* Cui libro acta hæc inſeruntur quæ ad Synodos pertinent.

Athan p. 401. Tripart. lib. 4. 24. Exemplum Epiſtolæ Synodi Sardicenſis ad univerſas Eccleſias. Incipit: *Multa quidem & frequenter.*

Exemplum Epiſtolæ factæ ad Julium urbis Romæ Epiſcopum, & eidem a Synodo directæ, cum ſubſcriptionibus Epiſcoporum LXI. adjectis etiam nominibus Hæreticorum. Incipit: *Quod ſemper credimus.*

Athan. p. 418. Exemplum Epiſtolæ qua poſt renunciationem Orientalium, Athanaſium reum non eſſe, in urbe Roma, olographa manu Valens perſcripſit, & Urſacius ſubſcripſit. Incipit: *Quoniam conſtat.*

Ibi. Exemplum alterius Epiſtolæ Valentis & Urſacii, quam poſt aliquantum temporis ab Aquileia, poſteaquam ſuperiorem Romam miſerunt, ad Athanaſium miſerunt & Epiſcopos. Incipit: *Dedit ſe occaſio.*

Exemplum Epiſtolæ Liberii Epiſcopi urbis Romæ, factæ ad Catholicos Epiſcopos Italiæ. Incipit: *Imperitia culpam.*

Exemplum Epiſtolæ Liberii Epiſcopi urbis Romæ ad Orientales Epiſcopos. Incipit: *Studens paci & concordia.*

Exemplum Epiſtolæ Epiſcoporum Italiæ ad fratres per Illyricum fidem paternam retinentes. Incipit: *Divini muneris.*

Exemplum Epiſtolæ Valentis, Urſacii, Gaii & Pauli ad Germinium datæ XV. Kal. Januarii. Gratiano N. P. & Dagalaiſo Conſſ. Incipit: *Cum de ſpe & ſalute.*

Reſcriptum Germinii ad Rufianum, Palladium, Severinum, Nichan, Haliodorum, Romulum, Mucianum & Stercorium. Incipit: *Vitalis nunc militantis in officio ſublimis præfectura relatione.*

Exemplum Epiſtolæ, quam Liberius antequam ad exilium iret, uniformem Confeſſio-

Confeſſoribus ſcripſit, id eſt Euſebio, Dionyſio & Lucifero in exilio conſtitutis. Incipit: *Quamvis ſub imagine pacis.*

Exemplum Epiſtolæ quam idem Liberius, antequam iret in exilium, de Vincentio Capuenſi ad Cæcilianum Epiſcopum Spoletinum ſcripſit. Incipit: *Nolo te factum.*

Exemplum Epiſtolæ quam idem Liberius ſcripſit Orientalibus Prævaricatoribus Arrianis Hæreticis, qui in S. Athanaſium Orthodoxum Epiſcopum injuſtè tulerant ſententiam. Incipit: *Pro deifico timore.*

Exemplum Epiſtolæ quam Liberius de exilio, Urſació, Valenti & Germinio ſcripſit. Incipit: *Quia ſcio vos filios pacis eſſe.*

Exemplum alterius Epiſtolæ quam Liberius de exilio ſcripſit Vincentio. Incipit: *Non doceo, ſed admoneo ſanctum animum tuum, frater chariſſime.*

Exemplum Epiſtolæ quam Silvanus, Sophronius, Neo, Herodianus; Patricius, Helpidius, Theophilus, Theodorus, Eumacius, Didimion, Ecdicius, Arſenius, Paſſumicus, Valentinus, Eucarpius, Leontius, Eottaſius & Macarius Orientales Epiſcopi; Urſacio, Valenti, Magdonio, Megaſio, Gaio, Juſtino, Optato, Martiali & cæteris Ariminenſis Synodi Legatis reverſis dederunt. Incipit: *Veritati & veræ paci ſtudentes.* Pertinent autem ſuperiora omnia ad Synodos quæ poſt Nicænam pluris habitæ ſunt de Homouſio, ſive de Trinitate & de cauſa Athanaſii.

Iſatis ſive Iſaacis ex Judæo Chriſtiani de Sanctæ Trinitatis tribus Perſonis, & Incarnatione Domini qui vetuſtiſſimæ Conciliorum collectioni inſertus reperitur. Incipit: *Quinque ſunt omnia.* *Meminit Gennadius c. 26.*

Exemplum Libelli Valentiniano, Theodoſio & Arcadio Imperatoribus oblati a Fauſtino, Marcelliano Preſbyteris pro defenſione ſuorum qui prævaricatores Epiſcopos qui in Ariminenſi Concilio Arrianis communicaverant in communionem & Sacerdotium pacis recuperandæ gratia recipere noluerunt. Incipit: *Deprecamur manſuetudinem veſtram.* *Luciferianus eſt. Meminit Gennad. in Fauſtino.*

Narratio de Liberio urbis Romæ Epiſcopo, quæ in veteri Codice extat. Sunt inter illa quæ de Sylveſtro & Marcellino tomis Conciliorum inſerta leguntur eodem pene ſtylo ſcripta. Incipit: *Erat quidem Sacerdos.*

Excerpta de plenariis geſtis Concilii Toletani, quod habitum eſt contra ſectam Priſcilliani. Era CCCCXXXVIII. Kal. Septemb.

Reſcriptum Honorii & Theodorii Imperatorum, itemque edictum P. P. Præfectorum Præfectorio, & eorundem Imperatorum Epiſtola ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum, & alia quædam quæ pertinent ad Concilium Carthaginenſe, contra Hæreſim Pelagii & Celeſtii. *Extant inter Epiſtolas Leonis P. P. I. in collectione Iſidori.*

Item Capitula excerpta de geſtis habitis contra Pelagium Hæreticum, & alia de libris ejus quæ in Palæſtina Synodo ſibi objecta anathematizare compulſus eſt. Quibus ſubjunctum eſt exemplar ſacræ Epiſtolæ Conſtantii Imp. Patris Valentiniani a Junioris tertii ad Voluſianum P. V. & ejuſdem Voluſiani edictum de exiliando Celeſtio.

Thuribii Epiſcopi Epiſtola ad Idacium & Ceponium Epiſcopos de non recipiendis in authoritate fidei Apocriphis ſcripturis, & de ſecta Priſcillianiſtarum, quæ pertinet ad Gallecienſe Concilium, anno Chriſti CCCCXLVII. Incipit: *Moleſta ſemper.*

Capreoli Carthaginenſis Epiſcopi Epiſtola ad Vitalem & Tonantium, quæ pertinet ad Synodum Epheſinam, cujus actis alia ejuſdem Epiſtola inſerta legitur. Incipit: *Sumptis atque perlectis litteris veſtris, &c.* Sed imperfecta eſt ad locum, *ſique hæc pati non poſſet ſola divinitas.*

Epiſtolæ quædam Græcæ Valentiniani & Marciani A A. ad eamdem Synodum pertinentes.

Geſta collationis habitæ Carthagini inter Catholicos & Donatiſtas, poſt Conſulatum Varonis. Anno Chriſti CCCCXI. e vetuſtiſſimo Codice qui Lugdunenſis Eccleſiæ fuiſſe dicitur.

Commonitorium S. Auguſtini Epiſcopi Catholicæ Eccleſiæ, quomodo ſit agen-

dum cum Manichæis qui convertuntur, & quos pœnitet nefandi erroris. Sunt & alia quædam ad id pertinentia, quibus ſubjuncta eſt vetuſtiſſimis ſcripturis de Manete ſeu Scutiano ejus Hæreſis authore, narratio.

Exemplar fidei, Sancti Auguſtini de Trinitate & Unitate. Incipit: *Dic mihi Pater & Filius, &c.*

Synodus Andegavenſis Epiſcoporum aliquot Galliæ in ordinatione Thalaſii Epiſcopi IIII. Non. Octob. Opilione V C. Coſ. habet Capitula XII. Incipit: *Cum ad ordinandum.*

Epiſtola SS. Lupi Tricaſſenſis & Euphronii Auguſtodunenſis Epiſcoporum ad Thalaſium Epiſcopum, de ſolemnitatibus & de Clericis bigamis, & eis qui uxores duxerunt. Quæ in vetuſtiſſimis collectionibus poſt Venetici Concilii Canones inſeritur. Incipit: *Commonitorium quod per Subdiaconum Arentium.*

Epiſtola Synodalis Leonis Bituricenſis, Victurii Cenomannici, & Euſtochii Andegavenſis ad Servationem, Deſiderium & Epiſcopos ac Preſbyteros intra tertiam Provinciam Lugdunenſem conſtitutos. De iis qui prætermiſſo Sacerdote
Epiſt. 94. Eccleſiæ ſuæ ad diſceptationem veniunt ſæcularium. Incipit: *Tantam ſaculi poteſtates.* Male vero tribuitur Leoni PP. I.

Acta plura Synodi Romanæ ſub Fl. Theoderico Rege I. Præceptiones Regis miſſæ per Germanum & Caroſum Epiſcopos. Prælatio Epiſcoporum ad Regem.

Epiſtola Pelagii Epiſcopi urbis Romæ ad Aunarium. Dat. III. Non. Octob. imperante Tiberio A. ann. VI.

Collatio habita Conſtantinopoli Juſſu Imperatoris Juſtiniani ſub Epiphanio Patriarcha CP. cui Antimus ſucceſſit circa annum Chriſti DXXXII. in Palatio Hormiſdæ, in præſentia Strategii Patricii Magiſtri Officiorum inter Orientales ſex qui cum Severo ſentiebant & Occidentales quinque Orthodoxos. Comprehenſa Epiſtola ab Innocentio Epiſcopo Maroniæ civitatis ad Thomarem Preſbyterum. Incipit: *Scripſit mihi tua Deo amabilis charitas.* Inſertum eſt exemplum reſcripti fidei Flaviani Archiepiſcopi CP. ab eo petenti Imperatori Theodoſio data.

Vigilii Papæ Synodus CP. habita, aut potius Commonitorium ſive ſuggeſtio ſatis longa CP. ab eo ſcripta pro tribus Capitulis ad Synodum indictam; tum ab Imperatore Juſtiniano, habitamque poſt Conſulatum Baſilii, anno XII. cui Vigilius ipſe non interfuit, licet in urbe Conſtantinopoli ageret. Inſerta eſt initio ex Concilio Chalcedonenſi definitio fidei, & Leonis Epiſtola ad Flavianum data Idibus Junii, Aſterio & Protogene Coſſ. Illud autem Commonitorium datum eſt VII. Kal. Martii imp. DN. Juſtiniano A. PP. Aug. anno XXVII. P. C. Baſilii V. C. anno XIII. CP.

Fragmenta quædam Lucenſis Concilii in Hiſpania habiti ſub Theodemyro cognomento Myro Galletiæ Rege circa annum Chriſti 164. Incipit: *Deo omnipotenti.*

Unius meminit Paul. Diac. lib. 3. Hiſt. Lang. c. 19.

Pelagii PP. Junioris Epiſtolæ tres ad Heliam alioſque Hiſtriæ Epiſcopos, de Hiſtrico Schiſmate ob tria Capitula Concilii Chalcedonenſis. Prima incipit: *Quod ad dilectionem veſtram.* Secunda: *Dilectionis veſtra per eos.* Tertia: *Virtutum mater charitas.*

Suggerendum Mauricio, Tiberio Imperatoribus ab Ingenuino, Maxentio, Laurentio, Agnello & Epiſcopis Venetiarum, vel ſecundæ Rhetiæ ſcriptum. Cum reſcripto ejuſdem Tiberii Imper. quod ad idem illud Hiſtricum Schiſma pertinet; quod demum ſub Sergio PP. compoſitum eſt.

Quæ deſunt in ſextæ Synodi CP. actione XVII. tom. 2. Concil. edition. Colon. anno 1567. pag. 2010. ad locum, Decretum congregatum eſt in hac a Deo cuſtoditam.

Epiſtola Bonifacii PP. II. de Canonibus Synodi Arauſicanæ ad Cæſarium Epiſcopum. Incipit: *Per filium Armenium.*

Epiſtola Synodi Arvernicæ ad Theobertum Regem quæ deeſt tom. 3. Concil. pag. 633. Incipit: *Dum in Arverna.*

Canones Synodici Romanorum ad Gallos Epiſcopos. Incipit: *Dominus inter cætera ſalutaria mandata.*

Concilium Toletanum VI. ſub Gundemaro Rege, anno Chriſti DCX.

Synodus VII. quæ & octava & Nicæna II. integrior, ex interpretatione Anaſtaſii S. R. E. Bibliothecarii ad Joannem Summum Pontificem, in qua hæc præter jam publicata leguntur. Tituli in brevi contentorum.

Divalis ſacra directa a Conſtantino & Hirene Auguſtis, ad ſanctiſſimum & beatiſſimum Adrianum Papam urbis Romæ.

Apologeticus ad populum a Teraſio a Secretis compendioſe dictus cum promoveretur.

Scriptio brevis indicans quæ geſta ſunt ante Synodum.

Quæ deſunt Actione IIII. in editione Colonienſi pag. 112. ad locum, *Conſtantinus Deo amabilis Diaconus.*

Item Epiſtola Germani Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Thomam Epiſcopum Claudiupoleos, quæ deeſt in eadem editione, columna 117. Incipit: *Dixit in quodam eloquiorum loco ſapientiſſimus Salomon.*

S. Simeonis Columnalis Junioris qui in mirabili monte fuit, Epiſtola quinta ad Imperat. Juſtinianum Juniorem quæ deeſt Act. 5. pag. 128. ejuſdem editionis.

Sermo laudatorius ſanctæ Synodo pronuntiatus ab Epiphanio Diacono Eccleſiæ Catanæ Siculorum Provinciæ, ac loci Servatoris Thormæ Archiepiſcopi Sardorum inſulæ. Deeſt ſub finem ejus Synodi VII. tom. 3. Concil. pag. 191. col. 1. ejuſdem edit.

Canones Eccleſiaſtici ab eadem Synodo promulgati XXII.

Epiſtolæ duæ Taraſii Epiſcopi Conſtantinopoleos novæ Romæ ad Adrianum Papam ſenioris Romæ. Incipit prima: *Sufficeret quidem.* Secunda: *Multifarie multiſque modis.*

Epiſtola ejuſdem Taraſii ad Joannem Preſbyterum & Egumenum ſive Anachoretam.

Et hæc quidem ad Synodum VII. *pertinent.*

Synodi cujuſdam ſub Pipino Rege habitæ Capitula VII. non eſt adſcriptus annus, ſed in V. C. inſerta fuit inter Sueſſionenſem ſub Childerico Rege, & eam quæ Vernis facta eſt anno DCCLV.

Synodus Apoſtolica Authoritate & piiſſimi Domini Caroli Regis juſſione anno XXVI. ipſius Principatus, id eſt Chriſti DCCXCIIII. habita a cunctis Francorum Italiæ & Aquitaniæ Provinciæ Epiſcopis & Philoſophis in Francofurd. Contra Hæreſim Eliphandi Toletanæ Sedis Epiſcopi & Felicis Orgelitanæ & aliam. Incipit: *Convenientibus Deo favente.* Habet Capitula LVII.

Ex Epiſtola Adriani PP. ad Carolum Imperatorem de Imaginibus quæ deſunt tom. 3. Concil. edit. Colon. pag. 225. a Capitulo XXIIII. ad finem:

Ex Epiſtola Synodica Adriani PP. contra Hæreſim Felicis & Eliphandi fragmentum.

Synodus Pariſienſis de Imaginibus ad Eugenium PP. II. miſſa per Jeremiam & Jonam Epiſcopos ann. 825.

Synodi Romanæ ſub Leone III. habitæ contra eamdem Hæreſim Felicianam ex Actionibus prima, ſecunda & tertia fragmenta.

Ratio quæ habita eſt de Symbolo fidei in Secretario B. Petri Apoſtoli inter D. Leonem ſanctiſſ. & Coëvangelicum Papam (III. potius quam VIIII.) urbis Romæ, & Bernarium atque Jeſſe Epiſcopos, & Adalardum, Miſſos Domini Caroli Imp. per Indictionem II. Incipit: *Lectis a prædictis miſſis.*

Synodos quaſdam alias ſub Carolo Magno in Galliis collectas quæ ſeparatim habentur, non notavimus, quod pene omnia eorum Capita & Decreta collectionibus Anſegiſi & Benedicti Levitæ, earumque appendicibus a nobis nuper publicatis inſerta jam extent.

Theodulphi Epiſcopi Aurelianenſis Capitula Synodica, pro reformatione Cleri ſui.

Epiſtola Synodica Gregorii PP. IIII. ad Epiſcopos & alios fideles per Galliam conſtitutos. De Monaſterii Floriacenſis privilegiis.

Ex Epiſtola Innocentii Papæ ad Exuperium Tholoſanæ civitatis Epiſcopum, de Simphoſio & Dictuno in fidem Catholicam receptis, fragmentum.

Epiſtola Euphronii, Felicis, Domitiani, Domnolii & aliorum Epiſcoporum Galliæ ad plebem miſſa, de iis quæ convenientia videbantur, ad imminentem Dei iram leniendam & divertendam.

De Synodo Patricii Capitul. XVII. de diverſis cauſis. Incipit: *De eo quod mandatis.*

Epiſtola Flori ad EpiſcoposGalliarum contraAmalarium Lugdunenſem quondam Chorepiſcopum, itemque alia ad Concilium apud Theodonis villam collectum.

Ejuſdem opuſculum de cauſa fidei in Synodo Epiſcoporum apud Cariſiacum Palatium habita de Corpore Domini, quæ pertinet ad Cariſiacenſem & Theodonis villæ Synodos ſub Hludovico Pio.

Synodi Tholoſanæ ſub Carolo Calvo anno regni ipſius IIII. Indict. VI. anno Chriſti 843. menſe Junio habitæ, Capitula VIIII.

Synodi Colonienſis ſub eodem Carolo ann. IIII. regni ipſius habitæ Capitula VI.

Synodi apud Belvacum habitæ ann. Incarnationis Dominicæ DCCCXLV. menſe Aprili, Regni Caroli ann. VI. Indict. VII. Capitula VIII.

Canones Concilii in Verno Palatio habiti, cui præſedit Ebroinus Pictavorum Epiſcopus & Wenilo Senonum Archiepiſcopus, necnon & Hludovicus Sancti Dionyſii Abbas & Hincmarus poſt Rhemorum Archiepiſcopus anno V. Regni Domini Caroli filii Hludovici Imp. menſe Decemb. Indict. VII. Incipit: *Gratias omnipotenti Deo referimus, inclyte Rex Carole.* Continet Capit. XII.

Capitula Synodi ſecus Teudonis villam habitæ in loco qui dicitur Judicium, quando tres fratres glorioſi Principes convenerunt; cui Synodo Drogo Metenſis Epiſcopus præſedit, menſe Octob. Indict. VII. Incipit: *Navis ſancta Eccleſia.* Habet Capita VI.

Capitula XVIIII. a Carolo Rege & Principibus ejus ex Capitulis Synodorum quos anno DCCCXLVI. habuerant Metropolitani & Suffraganei Epiſcopi Galliarum excerpta in Sparnaco villa Remenſis Eccleſiæ, & obſervari præcepta.

Synodi ſive Conventus habiti ſecus Trejectum municipium in loco qui Marſna dicitur, quando tres Reges fratres convenerunt anno Incarnationis Domini DCCCXLVII. menſe Februarii Capitula & Annunciationes.

Alterius Conventus eodem loco iterum habiti anno DCCCLI. de Conſultu Epiſcoporum & cæterorum fidelium, Capitula VIIII.

Synodi Sueſſionenſis in Monaſterio Sancti Medardi habitæ anno DCCCLIII. menſe Aprili, Capitula XVIIII. Incipit: *Regnante in ſempiternum.*

Definitiones Synodi apud Vermenam Palatium habitæ eodem anno DCCCLIII. menſe Auguſti. Incipit: *Omnibus ſanctæ dilectionis fratribus, &c. Notum fraternitati veſtræ fieri volumus.*

Capitula XIII. quæ eodem menſe Novembri in Sylvatico edita ſunt.

Annunciationes apud Leudicam ann. DCCCLIII.

Capitula Conventus Attiniaci ann. DCCCLIIII. menſe Jun.

Annunciationes in Conventu facto apud S. Quintinum Kal. Mar. ann. DCCCLVII.

Narratio de depoſitione & reſtitutione Ebonis Archiepiſcopi & de Synodis ſub Hincmaro. Incipit: *Deſerente omni populo.*

Decreta Synodica quæ obtulerunt fideli Conventui & Regibus aſſiſtentibus, Remigius, Ælimarus, Ebo, & cæteri Coëpiſcopi, de iis quæ ante in Andemantuno Lingonum cum Rege ſuo congregati ante XV. dies confirmaverunt. Incipiunt: *Quia Doctorem gentium.* Et videntur magna parte ſumpta ex Concilio Valentin. ſub Lothario. Continent autem Capitula VI. Sequuntur deinde eorum quæ a Principibus ſupplicanda & poſcenda videbantur, Capitula XVI. Incipit: *Poſcendum a Chriſtianiſſimis & piiſſimis Principibus.*

Capitula XVI. a Carolo Rege ad Francos & Aquitanos miſſa de Cariſiaco Conventu, ann. DCCCLVI. Non. Jul.

Alia capitula ejus Synodi apud Cariſiacum habitæ XVI. Kal. Mart.

Concilium quod Epiſcopi & cæteri fideles Caroli apud Bonoilum congregati communiter illi dederunt, ann. Incarnat. Domini DCCCLVI. menſe Auguſto. Incipit: *Increpatio quam in Epiſtola Domini Apoſtolici, &c.*

Capitula de Baſin ſive Commonitoria Miſſorum, id eſt, Miſſatica quæ videntur pertinere ad annum DCCCLVI. & LVII.

Exemplum Epiſtolæ miſſæ per Epiſcopos Viennenſis, Lugdunenſis atque Arelatenſis Provinciarum ad Nicolaum Papam ex Synodo (ut viſum eſt) Valentina. Incipit: *Domino beatiſſimo & ſanctiſſimo Nicolao Papæ fratres per Vien.*

Decretum Synodi ex diverſis Provinciis Galliarum collectæ in villa Saponaria, non longe a civitate Tullenſium, non adſcripto tempore, habet capitula VI. Incipit: *Cum in nomine Dei noſtri conveniſſemus nos humiles ſervi Chriſti ex diverſis Provinciis & Regnis.*

Capitula quæ miſerunt Epiſcopi Provinciarum Remenſis & Rothomagenſis a Cariſiaco Palatio ubi convenerant per Wenilonem Rhotomagenſem Archiepiſcopum & Erchanraum Catalaunenſem Epiſcopum Hludovico Regi in Attiniaco Palatio conſiſtenti, anno DCCCLVIII. menſe Novembri. Incipit: *Domno Hludovico, &c. litteras dominationis veſtra quique noſtrum habuimus.*

Synodus Turonenſis ſub Herardo Archiepiſcopo anno Incarnationis Dominicæ DCCCLVIII. Indict. VI. continens Capitula CXLI. quæ magna parte ex Synodis antiquioribus a ſe collecta idem in eadem Synodo publicavit & ſervanda ſtatuit.

Capitula XII. tractata & confirmata ab Epiſcopis in Synodo habita apud Metis civitatem de indulgentia Hludovici Regis pro ſeditione & exceſſibus in Regno fratris ſui Caroli perpetratis, anno DCCCLVIIII. Indict. VII. V. Kal. Jun. Incipit: *Dilectiſſimis, &c. Nota, & proh dolor! nimis nota.*

Capitula quædam libelli & Epiſtolæ Synodi XII. Provinciarum collectæ anno Incarnationis Dominicæ DCCCLVIIII. Indict. VI. in territorio Tullenſi, ſub Principibus Carolo, Lothario & item Carolo. Incipit: *Ut Capita.*

Epiſtola Synodica Conventus habiti in villa Tuſiaco Tullenſis Parrochiæ, Epiſcoporum XIIII. Provinciarum, adverſus rerum Eccleſiaſticarum pervaſores & pauperum prædatorem. Incipit: *Anno Incarnationis Dominica* DCCCLX. *Indict.* VII. XI. *Kal. Nov. &c. Deus omnipotens.*

Capitula Conventus habiti in Secretario Baſilicæ S. Caſtoris menſe Junio.

Edictum quod conſtituit Dominus Carolus in Cariſiaco anno DCCCLXI. imperfectum autem ad locum, ut cum miniſterialibus de ſua.

Capitula & Annunciationes Conventus habiti apud Confluentes & Sablonarias anno DCCCLXII. Incipit: *Vos ſcitis.*

Capitula Conventus habiti apud Piſtas ann. DCCCLXIIII. Incipit: *Multas gratias.*

Capitula ſive Commonitoria, quæ de Conventu Tuſiaco Carolus Rex in Burgundiam miſit exequenda per Gauſtinum & Fulconem anno DCCCLXV.

Capitula VII. Conventus habiti in Tuſiaco Villa.

Capitula alia cum conſilio & conſenſu Epiſcoporum cæterorumque fidelium conſtituta in loco qui dicitur Piſtis, anno DCCCLXVIIII. indict. II. Incipit: *De honore & cultu Dei.*

Synodi habitæ in Palatio Ticinenſi anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXXVII. Regni Hludovici in Francia XXXVI. Imperii vero I. Indict. VIIII. menſe Februarii. Incipit: *Ut ſancta Romana Eccleſia, Capitula* XV. *& ſubſcriptiones Epiſcoporum Italiæ & Galliarum.*

Profeſſiones Epiſcoporum & Laicorum in Placito generali apud Gundulphivillam, anno DCCCLXXIII. Indict. V. V. Idus Septemb.

Capitula in Placito generali apud Cariſiacum ſtatuta anno Domini DCCCLXXII. Regni domni Caroli XXXIII. Indict. V. Incipit: *Quia neceſſe eſt ut quod male revireſcit.* Imperfecta vero ſunt ad locum, & præſentatum.

Synodi Epiſcoporum apud Nemauſenſem Pagum in loco qui Pochis cogno-

minatur, in Eccleſia S. Dei genitricis Mariæ, anno ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti Incarnati DCCCXCVII. Kal. Maii, Indictione XV. fragmentum.

Aliud fragmentum Synodi Epiſcoporum Narbonenſis primæ habitæ in Regno Septimaniæ, territorio Magalonenſi, loco Juncarias vocato, in Eccleſia S. Vincentii.

Acta quædam Synodi in Pontigone habitæ a Leone Apocriſario Domini Joannis Papæ, juſſione domni Caroli perpetui A. anno DCCCLXXVI. Indict. VIIII. menſibus Julio & Auguſto.

Particula Synodi Tricaſſinæ ſub Joanne Papa VIII. circa annum DCCCLXXVII.

Excommunicatio in Sicarios Fulconis Archiepiſcopi Rhemenſis lecta in Synodo Epiſcoporum Remis, pridie Non. Jul. quo die ordinatus eſt Heriveus in eodem Archiepiſcopatu, anno DCCCC.

Pars quædam actorum Synodi Tricaſſinæ circa annum 940. ex præcepto Odonis habitæ, præſente domno Papa Stephano, cui interfuerunt Epiſcopi & alii Pontificalibus Infulis inſigniti LII.

Synodus Romana ſub Joanne Papa anno Imperatoris Othonis, ex quo Italiam repetiit III. V. Kal. Martii contra Leonem VI.

Synodus Rhemenſis anno Incarnationis Dominicæ DCCCCXCI. Indict. IIII. Regni Domini Regis Hugonis Auguſti V. & excellentiſſ. Regis Roberti XV. Kal. Jul. de depoſitione Arnulphi Archiepiſcopi. Incipit: *Anno, &c.* Habet Capitula LVI.

Apologia ejuſdem Synodi a Gerberto Papa ſcripta ad Wilderodum Argentinæ civitatis Epiſcopum. Incipit: *Bene concepta meliuſque retenta caſta ſocietas.*

Concilium Moſonienſe in Parrœcia Rhemenſi habitum IIII. Non. Jun. anno Incarnationis DCCCCXCV. Indictione VIII. præſente Leone Abbate (& medio inter Epiſcopos conſidente) S. Bonifacii urbis Romæ vicem agente domni Joannis Papæ, a quo Synodus denuntiata fuerat.

Oratio Epiſcoporum Galliæ habita in Concilio Cauſcio in præſentia Leonis Abbatis Legati Papæ Joannis.

Leonis Papæ IX. Epiſtola ad omnes Epiſcopos Venetiæ & Hiſtriæ, de jure Metropolitano Gradenſis ſive novæ Aquileiæ Patriarchæ.

Fr. Humberti Sanctæ Eccleſiæ Silvæ Candidæ Epiſcopi, quondam Apocriſarii CP. Reſponſio ad calumnias Michaëlis Patriarchæ CP. & Leonis Archiepiſcopi Acridæ Metropolis Bulgarorum adverſus Sanctam Romanam Eccleſiam & Apoſtolicam Sedem, immo & omnem Latinam Occidentalemque Eccleſiam. Cui præfixa eſt Epiſtola illa Michaëlis & Leonis ad Joannem Cannenſem Epiſcopum, ab eodem Humberto Apocriſariatus ſui tempore, CP. latina facta, & oblata Domino Leoni Nono anno Domini M. LIIII.

Ejuſdem Fr. Humberti Epiſcopi Sylvæ Candidæ Reſponſio ſive Contradictio ad libellum Nicetæ Præſbyteri & Monachi Monaſterii Studii, qui Pectoratus prænominatus eſt. De Azimis & Sabbatorum jejuniis & nuptiis Sacerdotum, qui etiam libellus Latine præfixus eſt.

Commemoratio eorum quæ geſſerunt Humbertus Cardinalis, Epiſcopus Sylvæ Candidæ, & Petrus Amalphitanorum Archiepiſcopus, Fridericus quoque Diaconus & Cancellarius Apocriſarii ſanctæ Romanæ & Apoſtolicæ Sedis a domno Papa Leone miſſis in regia urbe CP. & qualiter anathematizati ſunt ab illis Michaël Patriarcha cum ſequacibus ſuis anno XI. Imperii Conſtantini Monomachi, Indict. VII.

Urbani Papæ Epiſtola ad Pibonem Tullenſem Epiſcopum continens Capitula VII. quæ in Synodalis aſſenſu Concilii a ſe confirmata dicit. Incipit: *Super quæſtionibus.*

Synodus Bituricenſis ſub Aimone Archiepiſcopo ejus Canones plures quæ ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinent. Incipit: *Hæc ſunt Capitula,* habita eſt circa tempora Regis.

Synodus Lemovicenſis in qua actum de Sancto Martiale, an Apoſtolus appellandus eſſet, & illa Synodi Bituricenſis paulo ante habitæ decreta repetita.

Concilium Rothomagenſe habitum a Joanne ejuſdem urbis Archiepiſcopo cum ſuffraganeis ſuis in Baſilica B. & glorioſæ Dei genitricis ſemper Virginis Mariæ, anno ab Incarnat. Domin. M. LXXII. cujus Capitula plura.

Concilium Juliobonenſe ſive Liſlebonenſe in Caletibus habitum anno Incarnationis Domini M. LXXX. Papatus domni Gregorii VII. VIII. regnante Philippo Francorum Rege & Willelmo Angliæ præſente.

Statuta Synodi Lundonen. ſub Anſelmo Cantuarien. Archiepiſcopo anno 1102. Incipit: *Ut Epiſcopi ſecularia.*

Concilium Pariſienſe Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum & Procerum Galliæ a Philippo A. Rege convocatum menſe Martio, anno Domini M. CLXXXVIII. in quo inter cætera actum eſt de decimis quæ Saladinæ dictæ ſunt.

Innocentii Papæ II. Epiſtola ad Sanſonem Rhemenſem, Henricum Senonenſem Archiepiſcopos, & Bernardum Clarevallenſem Abbatem, contra Petrum Abailardum & Arnaldum de Brixia data Laterani XVII. Kal. Aug. Incipit: *Per præſentia.*

Ejuſdem Innocentii Papæ Decreta quæ habent capitula XXIX. Incipit: *Statuimus ut ſi quis ſymoniace.*

Pariſienſis Concilii a Roberto S. R. E. Cardinali Legato Apoſtolico habiti Statuta ſive Capitula, quibus ſubjuncta eſt in V. C. Innocentii Papæ Epiſtola ad omnes Chriſtianos, pro ſubventione Terræ Sanctæ, plane alia ab iis quæ inter ejus reliquas de eadem re hactenus editæ ſunt, qua Robertus Tit. S. Stephani in Cælio monte Præſbyter Cardinalis ad id Legatus in Galliam deſtinatur. Sub quo eandem Synodum habitam veriſimile eſt circa annum Chriſti 1198. nam tempus non adſcribitur.

Decreta Concilii Rhemenſis ſub Eugenio Papa III. anno 1148. habent Capitula XVIII. Incipit: *Qui ab Epiſcopis.*

Symbolum fidei factum in eodem Concilio contra aſſertiones Gilberti Porretani Epiſcopi Pictavienſis, quæ eidem Concilio inſertæ ſunt.

Concilii Arvernici ſive Claromontani ſub Urbano Papa anno Incarnationis Dominicæ M. XCV. acta quædam.

Treverenſis Concilii anno CCXXXVIII. ſub Theoderico Archiepiſcopo Decreta.

Concilii Bituricenſis ſub Simone tit. Sanctæ Cæciliæ Preſbytero Cardinale & Apoſtolicæ Sedis in Francia Legato, qui poſtea Papa Martinus III. ab aliis IIII. dictus eſt, anno M. CCLXXVI. habet Capitula XI. Incipit: *Inter curas.*

Concilium Vaurenſe Provinciarum Tholoſanæ, Narbonenſis & Auxitanæ ann. M. CCCLXVIII. menſe Junii.

Concilium Tholoſanum, Biterenſe, Narbonenſe } contra Albigenſes.

Decreta Simonis Comitis contra eoſdem.

PRÆTER INDICATAS JAM PONTIFICUM ROMANORUM Synodales Decretaleſque Epiſtolas, habemus & has quæ ſuo quæque loco atque ordine facile reponi poterunt.

ZOSIMI Papæ ad univerſos Epiſcopos per Gallias & ſeptem Provincias conſtitutos. Incipit: *Placuit Apoſtolica Sedi.* Dat. X. Kal. Aprilis Honorio A. X. & Conſtantio.

Ejuſdem Hilario Epiſcopo Narbonenſi primæ Provinciæ. Incipit: *Mirati admodum ſumus.* Dat. VI. Kal. Octob. Honorio XI. & Conſtantio II.

Ejuſdem Patroclo Epiſcopo Arelatenſi. Incipit: *Quid de Proculi damnatione.* Dat. VI. Kal. Octob. Honorio XI. & Conſtantio II.

Item ejuſdem ad eundem Patroclum. Incipit: *Cum in præſenti commoveris.* Dat. IIII. Non. Martii, Honorio XII. & Theodoſio VIIII. AA. Conſſ.

Ejuſdem Zoſimi Clero, ordini & Plebi conſiſtenti Maſſiliæ. Incipit: *Non miror Proculum.* Dat. IIII. Non. Martii, Honor. XII. & Theod. VIIII. AA. Conſſ. Leonis ad Conſtantium, Audentium, Ruſticum, Auſpicium, Nicetam, Nectarium, Florum, Aſclepium, Juſtum, Ynantium & Chriſaphium Epiſcopos. Incipit: *Juſta & rationabilis nobis cauſa.* Dat. VII. Kal. Septemb. Aſterio & Protogene VV. CC. Conſſ.

Ejuſdem ad Ravennium Epiſcopum. Incipit: *Circumſpectum te volumus eſſe.*

Ad eumdem alia. Incipit: *Provectionem dilectionis tuæ.* Extat inter Epiſt. Leon. edit. 88.

Hilarii ad Leontium. Incipit: *Miramur fraternitatem tuam ita legis Catholicæ.* Dat. III. Non. Novemb.

Ejuſdem dilectiſſimis fratribus Epiſcopis Provinciæ Viennenſis, Lugdunenſis, Narbonenſis primæ & ſecundæ & Alpium. Incipit: *Quanquam notitiam dilectionis veſtræ.* Dat. III. Non. Decemb. G. L. P. Severo *.

Item ad Leontium Epiſcopum. Incipit: *Quantam reverentia in Spiritu Dei.*

Ejuſdem alia ad eumdem Leontium. Incipit: *Dilectioni meæ circa Eccleſias Gallicanas.*

Ejuſdem ad eundem Leontium alia. Incipit: *Qualiter contra Sedis Apoſtolicæ.* Dat. VI. Idus Octob. Baſilio V C. Conſ.

Gelaſii dilectiſſimo fratri Aconio. Incipit: *Inter difficultates.* Dat. X. Kal. Septemb. Aſterio & Præſidio. VV. CC. Conſſ.

Symmachi dilectiſſimo fratri Æonio. Incipit: *Dilectionis tuæ litteras mandataque Creſcentio filio noſtro.* Dat. III. Kal. Octob. iterum poſt Conſ. Paulini Junioris V. C.

Item ejuſdem Symmachi dilectiſſimo noſtro Æonio. Incipit: *Movit equidem nos.* Dat. ſub XII. Kal. Novemb. P C. Paulini V C.

Ejuſdem dilectiſſimis fratribus univerſis Epiſcopis per Gallias conſiſtentibus. Incipit: *Sedis Apoſtolicæ nos inſtituta.* Dat. VIII. Idus Novemb. Probo V C. Conſ.

Ejuſdem dilectiſſimo fratri Cæſario. Incipit: *Hortatur nos æquitas.* Dat. VIII. Idus Novemb. Probo V C. Conſ.

Exemplum libelli Cæſatii, pro uſu Pallii impetrando. Incipit: *Sicut a perſona B. Petri.*

Ejuſdem Symmachi ad eumdem Cæſarium Epiſtola. Incipit: *Qui veneranda Patrum Statuta.* Dat. III. Idus Jun. Fl. Senatore V C. Conſ.

Exemplum libelli, ut Arelatenſi Eccleſiæ ſua privilegia confirmentur. Dat. P. ab Egidio Abbate & a Meſſiano Notario.

Initium Epiſtolæ Hormiſdæ Papæ ad Cæſatium. Incipit: *Quamvis ratio exigat, ut fraternitati tuæ noſtri Sacerdotii primitias nuntiemus, tamen Dei beneficia tacere* * deficit.

Felicis ad Ceſarium. Incipit: *Legi quod inter fraternitatem veſtram eſt conſtitutum, non licere ex Laica converſatione ad Officium Sacerdotale ante probationem temere promoveri, &c.* Dat. III. Non. Februarii P C. Mavorti V C.

Hormiſdæ dilectiſſimo fratri Cæſario, vel his qui ſub dilectionis tuæ ordinatione conſiſtunt, Hormiſda. *Juſtum eſt, ut qui Catholica communione lætatur.* Dat. III. Idus Septemb. Florentino V C. Conſ.

Joannis Papæ ad univerſos Epiſcopos per Gallias conſtitutos. Incipit: *Innotuit nobis a fraternitate veſtra miſſa relatione, &c.* Dat. VIII. Idus Aprilis Fl. Paulino Jun. V C. Coſ.

Ejuſdem Joannis ad Preſbyteros, Diaconos & cunctum Clerum Eccleſiæ in qua fuit Contumelioſus Epiſcopus. Incipit: *Pervenit ad nos a fratribus & Coëpiſcopis noſtris.* Dat. VIII. Idus Aprilis Fl. Paulino Jun. V C. Conſ.

Agapiti ad Cæſarium Epiſcopum. Incipit: *Tanta eſt Deo propitio.* Dat. XV. Kal. Aug. P C. Paulini Jun. V C. cui ſubjunctum eſt caput ex conſtituto Synodali,

nodali, quod extat in Synodo Ro. 3. c. 4. tom. 2. Concil. pag. 332. & 12. q. 2. 20.

Ejuſdem Agapiti ad eumdem Cæſarium. Incipit: *Optaveramus, frater amantiſſime*. Dat. XV. Kal. Aug. P C. Paulini Jun. V C.

Vigilii ad Cæſarium. Incipit: *Si pro obſervatione cœleſtium mandatorum*. Dat. pridie Non. Maii Fl. Joanne V C.

Ejuſdem Vigilii ad Auxanium. Incipit: *Licet fraternitati veſtra*. Dat. XI. Kal. Jun. *Quater* P C. Baſili V C.

Ejuſdem ad eumdem Auxanium. Incipit: *Sicut nos & pro tua charitatis affectu*. Dat. XI. Kal. Jun. *Quater* P C. Baſili V C.

Vigilii ejuſdem ad eumdem Auxanium. Incipit: *Scripta de ordinatione, &c.* Dat. XV. Kal. Novemb. It. P C. Baſili V C.

Dilectiſſimis fratribus univerſis Epiſcopis Provinciarum omnium per Gallias quæ ſub regno vel poteſtate glorioſiſſimi filii noſtri Childeberti Regis Francorum conſtitutæ ſunt: ſed & his qui ex antiqua conſuetudine ab Arelatenſi conſecrati ſunt vel conſecrantur Epiſcopi, Vigilius, *Quantum nos divina potentia Apoſtolorum primi Sedem, &c.* Dat. XI. Kal. Jun. *Quater* P C. Baſili V C.

Dilectiſſimis fratribus univerſis Epiſcopis qui ſub Regno glorioſiſſimi filii noſtri Childeberti Regis ſunt per Gallias conſtituti, Vigilius. *Ammonet nos loci noſtri miniſterium.*

Vigilii ejuſdem ad Aurelianum Epiſcopum. Incipit: *Adminiſtrationem vicum noſtrarum*. Dat. X. Kal. Septemb. quinquies P C. Baſili V C.

Ejuſdem ad Aurelianum alia. Incipit: *Fraternitatis veſtræ litteras pridie Iduum Juliarum die Anaſtaſio, &c.* Dat. III. Kal. Maii imp. Domino Juſtiniano P P. A. anno XXIIII. P C. Baſili V C. anno VIII.

Pelagii ad Sapaudum Epiſcopum. Incipit: *Qua nobis cum omnipotentis Dei gratia*. Dat. IIII. Non. Jul. anno XV. P C. Baſili V C.

Ejuſdem ad eumdem Sapaudum. Incipit: *Fraternitatis veſtra grata nobis colloquia Felice viro honeſto deferente, &c.* Dat. XV. Kal. Octob. anno XV. P C. Baſili V C.

Domino filio glorioſiſſimo atque præcellentiſſimo Childeberto Regi Pelagius Epiſcopus. *Rufinus vir magnificus Legatus excellentia veſtra nobis dixit, &c.* Dat. III. Idus Decemb. anno XV. P C. Baſili V C. *Per Rufinum Legatum Pelagius miſericordia Dei Epiſcopus Eccleſia Catholica urbis Roma exemplaria Epiſtola noſtra ſubſcripſimus.*

Ejuſdem Pelagii Epiſtola alia ad Sapaudum. Incipit: *Quia Legati filii noſtri glorioſiſſimi Regis Childeberti*. Dat. XVIIII. Kal. Jan. anno XV. P C. Baſili V C.

Ejuſdem ad eumdem alia. Incipit: *Majorum noſtrorum operante Dei miſericordia*. Dat. III. Non. Februarii anno XV. P C. Baſili V C.

Domino filio merito glorioſiſſimo atque præcellentiſſimo Childeberto Regi Pelagius Epiſcopus. Incipit: *Excellentia veſtra litteras.*

Ejuſdem Pelagii ad eumdem Childebertum Regem. Incipit: *Cum celſitudini veſtra multa dona miſericordia Divina contulerit.*

Item Pelagii ad Sapaudum Epiſcopum. Incipit: *Tanta nobis eſt circa perſonam.* Dat. Idibus Aprilis anno XVI. P C. Baſili V C.

Ejuſdem Pelagii Epiſtola alia ad Childebertum Regem, quæ pertinet ad Can. 9. 25. q. 1. continetque confeſſionem fidei Apoſtolicæ.

Dilectiſſimis fratribus Gaudentio, Maximiliano, Gerontio, Juſto, Terentio, Vitali & Laurentio per Tuſciam annonariam, Pelagius. *Directam a vobis relationem, &c.* Dat. XVI. Kal. Maii anno XVI. P C. Baſili V C.

Pelagius Epiſcopus univerſo populo Dei. *Vas electionis Paulus Apoſtolus, cum de Judæis, &c.* Et inſertam habuit eam fidem ſcriptam, quam idem Pelagius domno Childeberto deſtinavit.

Bonifacii Epiſcopi & Martyris Epiſtola ad Stephanum Papam. Incipit: *Sanctitatis veſtra clementiam.*

Ejuſdem ad Archebaldum Regem Anglorum. Incipit: *Confitemur coram Deo.*

Ejuſdem alia Buggani Abbatiſſæ. Incipit: *Notum ſit tibi.*

Ejuſdem Danieli Epiſcopo. Incipit: *Conſuetudo apud homines.*

Item Pephtelmo Coëpiſcopo. Incipit: *Paterna ſanctitas veſtra.*

Item Nothelmo Archiepiſcopo. Incipit: *Almitatis veſtra.*

Item Wlfredo. Incipit: *Ad referendas gratias.*

Danielis Epiſcopi famulorum Dei famuli Epiſtola, ad Reges, Duces, Epiſcopos, Abbates, Presbyteros pro Bonifacio. Epiſtola incipit: *Quantum ſit hoſpitalitatis.*

Ejuſdem Danielis ad Bonifacium Epiſcopum. Incipit: *Lectis litteris.*

Karlomanni viri illuſtris, Majoris domus Francorum Epiſtola, ad omnes Epiſcopos, Duces, Comites, Vicarios domeſticos agentes juniores ſuos ſeu Miſſos decurrentes alioſque amicos, pro defenſione Bonifacii Epiſcopi. Incipit: *Cognoſcatis qualiter Apoſtolicus vir.*

Zachariæ Papæ Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ miſſa per Karlomannum. Incipit: *Egregius.*

PETRI PITHOEI J. C. DOMINI DE SAVOYE,

DISSERTATIO

De Anno Romano, tam priſco quam Juliano, & Gregoriano, ſeu potius Liliano.

LECTORI.

NON defuere qui ante Gregorianam Anni emendationem de ea libellos ediderint. Joannes Geneſius Cordubenſis de correctione Anni Menſiumque Romanorum, Pariſiis anno 1547. in 8°. Hadrianus Junius de Anno & Menſibus, Baſilea anno 1556. in 12°. Joannes Lalamantius apud Hæduos Burgundia Medicus, exterarum fere omnium & præcipuarum Gentium Anni rationem, & cum Romano collationem, Lugduni anno 1571. in 8°. Hugolinus Martellus Glandatenſis Epiſcopus de Anni integra in integrum reſtitutione, & ſacrorum temporum aſſertione, ibidem anno 1582. in 8°. Idem de Calendario Gregoriano Italico ſermone, ibidem anno 1583. in 8°. Joſephus Zarlinus Clodienſis de vera Anni forma, ſive de recta ejus emendatione, Venetiis anno 1580. in 4°. & Joſephus Scaliger de emendatione temporum in fol. libro 2. ubi veterem Annum Romanorum ante ordinationem Julianam a Numa fuiſſe inſtitutum, ac priſcos Romanos, qui omnes ritus aliaque ejuſmodi ad Numam referre ſolebant, perſuaſum habuiſſe teſtatur; & libro 4. ſuam de nova Cycli Paſchalis emendatione mentem exponens, ipſam ab Iſacio Agyro in computo Græco poſt

Canonion Paſchale anno 1372. excogitatam refert. Quantum ad Annum Gregorianum, ſic dictus, quod Summus Pontifex Gregorius XIII. in eam curam incubuerit, ut Annus in ſuam priſtinam formam, a qua jam pridem exciderat, reſtitueretur, quo in poſterum Sanctus Paſchalis dies juxta Patrum Nicanorum Decreta ſuo tempore celebraretur. Annus autem Lilianus ſic dictus, quod ab Aloyſio Lilio volumen emiſſum eſt, in quo præfata emendationis ratio continebatur. Verum cum in eo viderentur quamplurimæ oriri difficultates, idem Summus Pontifex præcipua Lilii capita ad Chriſtianos Principes mittenda curavit, ut perquiſitis de iis Mathematicorum ſententiis, aut Lilii de corrigendo anno rationem comprobarent, aut ſi quid in ea deeſſe videretur, ipſi adderent; ac ſi quis eorum aptiorem rationem inveniſſet, in lucem proferret. Inde nata Pithœana Diſſertationis occaſio, quam cæteris dilucidiorem agnoſces. In ea exponit 1. Quid priſcus annus Romanorum. 2. Nec non ejus differentiam ab Ægyptiaco. 3. Dierum intercalationem. 4. Quando, & ubi celebrabatur. 5. Et cauſam diverſitatis ipſius. 6. Quid annus Calippicus ſolaris. 7. Unde Biſextus. 8. Terminum Paſchalem a Nicænis Patribus definitum. 9. Cur non ipſi potuerit ſatisfieri. 10. Et aliud incommodum. 11. Cauſam adhibendæ duplicis correctionis, Cycli videlicet ſolaris & lunaris. 12. Quid ſolaris. 13. Quid lunaris. 14. Quot dierum ſit annus Julianus. 15. Quot lunaris. 16. Quid egerit Lilius cum decem dies exemit & detraxit. 17. Eamque detractionem ita vitioſam, ut ex ea præpoſtere Paſcha ſæpiſſime celebretur. Verum quanti laboris fuerit hæc Diſſertatio, in argumentum eſt ipſius opuſculi ſucculenti brevitas, quod hucuſque latuit Trecis inter Pithœorum fragmenta, & tum prodit ex Bibliotheca Peleteriana, in qua deſideratur Elenchus, ad quem rectam Anni correctionem petendam eſſe in fine Diſſertationis Pithœus admonuit. Utinam non diu abſit Elenchus iſte pro dignitate atque utilitate Chriſtianæ Reipublicæ.

INCIPIT DISSERTATIO.

PRISCUS Romanorum annus non decem, ut voluit Varro, & Ovidius, ſed duodecim menſibus conſtabat, quorum princeps erat Martius, ultimus Februarius. Martius, Maïus, Quintilis, October unius & triginta dierum erant ſinguli. Reliqui undetrigenta præter Februarium, cujus dies duodetrigenta tantum erant. Summa dierum anni Priſci Romani, dies trecenti quinquaginta quinque. Deficit annus priſcus Romanus ab Ægyptiaco diebus decem. Itaque opus fuit intercalatione, quæ ita obibatur. Singulis bienniis exactis intercalabantur alternis viginti duo & viginti tres dies: viginti quidem poſt XXII. Februarii, vi-

ginti tres poſt XXIII. Ita fiebat, ut poſt intercalationem viginti octo dies relinquerentur, qui erat Februarius ordinarius: antecedentes autem viginti duo aut viginti tres erant extra ordinem, & dicebantur Mercedonii, vel Mercedonius menſis. Ita poſt biennium celebrabatur intercalatio a Pontificibus in Curia Calabra ſine interpellatione, præterquam poſt duodecimum biennium, hoc eſt poſt XXIIII. annos. Tunc enim omittebatur Mercedonius viginti trium dierum. Quod putarent tunc juſtam eſſe periodum, & annum in caput ſuum redire. Viceſies enim quater treceenti quinquaginta quinque dies cum ſexies viginti duobus, & quinquies viginti tribus, fiunt omnes octies mille ſeptingenti ſexaginta ſeptem. Sed unus abundat, quod anni Juliani viginti quatuor ſint octies mille ſeptinginti ſexaginta ſex. Quare cum vitioſa eſſet illa intercalatio, crevit vitium per libidinem intercalandi, cum tota res eſſet arbitrii Pontificum, qui odio Magiſtratuum nunc ſerius, nunc maturius intercalabant: atque eo res venit, ut quadraginta quinque annis ante Chriſtum natum, caput anni priſci incideret in Octobrem Julianum: quæ res magnam perturbationem in ratione temporum, & civilibus actibus adferebat; ut inde Cæſar coactus ſit animum ad Faſtorum emendationem applicare. Adhibito itaque in Conſilium Soſigene, poſt multas ultro citroque velitationes, anni Callippici ſolaris forma accepta eſt, qui definitur diebus trecentis ſexaginta quinque cum quadrante. Et cum quatuor quadrantes diei poſt annos quatuor fiant unus dies, ideo annus quartus factus eſt dierum trecentorum ſexaginta ſex. Annus igitur confuſionis, qui vocatur, erat quadrageſimus quintus retro putatus ante Epocham hodiernam Chriſti, quo Cyclus lunæ erat tertius decimus, Cyclus ſolis viceſimus; habuitque annus ille confuſionis dies quadragintos quadraginta quatuor, ut veteres ſcribunt. Ex quibus ſi deducantur trecenti ſexaginta quinque, hoc eſt annus Julianus, remanent dies ſeptuaginta novem: qui retro putati deſinunt in quarta decima Octobris. Ergo Kalendæ Januarii priſci anni conveniebant in XVII. Octobris, quo Cæſar ad faſtos corrigendos aggreſſus eſt. Et quia eo anno dies viginti tres intercalandi erant, ideo poſt viceſimum tertium diem Februarii collocarunt ſedem intercalationis diei, qui quarto anno excrevit ex quatuor quadrantibus diei appendicibus. Quare primus annus Julianus incidit in Cyclum ſolis viceſimum primum, lunæ quartum decimum. Cæſare interfecto, anno ſecundo ſuo, id eſt Juliano, cum poſt quartum annum exactum dies unus intercalandus eſſet, Pontifices mentem Cæſaris & edictum ejus non ſatis aſſecuti, poſt viceſimum tertium diem Februarii quarti diem intercalarunt, cum deberent poſt viceſimum tertium diem Februarii quinti. Itaque cum per triginta ſex dies, non novem, ut poſtulabat ratio, ſed duodecim dies intercalati eſſent, anno Juliano triceſimo octavo Auguſtus Cæſar, edicto propoſito, juſſit duodecim dies ſine intercalatione procedere a triceſimo ſeptimo putandos ad exitum quadrageſimi octavi. Sic poſt viceſimam tertiam Februarii anni Juliani quadrageſimi noni, qui eſt quartus Epochæ Chriſti vulgaris cœpta eſt rite obiri intercalario, quæ ſine ulla interpellatione obita eſt, adeoque vocata eſt biſextum neutro genere, quod viceſima quarta Februarii ſit ſexta Kalendarum Martii; & quia bis putatur propter intercalationem, dictum inde Biſextum. Prior viceſima quarta dicitur ſexto Kalendas Martii priores. Viceſima quarta poſterior dicitur ſexto Kalendas poſteriores. Hanc formam anni ut commodiſſimam omnes nationes Imperii Romani acceperunt: ſed tamen vitio non caret; nam centeſimo triceſimo quarto anno dies unus excreſcit ſupra rationes ſolis, quod non plene quadrans accipiendus ſit, cum duodecim horariis ſcrupulis minus ſit illud tempus quam quadrans diei. Quare cum annus Chriſti vulgaris milleſimus quingenteſimus nonageſimus tertius, ſit milleſimus ſexcenteſimus triceſimus octavus (Julianus) quadringenta duodecim biſexta tranſierunt quidem ex forma Juliana, ſed quadraginta tantum erant celebranda: quod in illo intervallo duodecim eximenda fuerint. Propterea cum æquinoxium hodie deprehendatur in undecima Martii Juliani, neceſſario illud erat in viceſima tertia, aut viceſima quarta ejuſdem ætate Cæſaris. Temporibus autem Conſtantini Magni in viceſima prima; & cum Paſcha celebran-

dum eſſet Dominica, quæ proxime ſequebatur plenilunium, quod proxime ſequebatur æquinoxium: ideo Patres Niceni ſtatuerunt ut plenilunium quod poſt viceſimam primam Martii ſequebatur, illud eſſet terminus Paſchalis; poſt quem terminum Dominica, quæ proxime ſequebatur, eſſet Paſcha Chriſtianorum, *ἀναστάσιμον*. Sed cum, ut jam diximus, æquinoxium progreſſum ſit in antecedentia uſque ad undecimam Martii, ex ratione Paſchali oon poterit ſatisfieri Canonl Niceno, ut apparet, ſi plenilunium, quod proxime ſequetur æquinoxium, puta duodecima aut tertia decima Martii ſtatuatur terminus Paſchatis, quod non ſit poſt viceſimam primam Martii. Et rurſus non ſatisfiet rationi Paſchali, ſi plenilunium proximum poſt viceſimam primam Martii accipiamus ex Canone Niceno, quod illud plenilunium ſæpenumero ſit poſterius Paſchate. Sed & aliud iocommodum ſecutum eſt; nam majores noſtri putarunt in decem & novem annis Julianis, lunam redire ad caput unde cœpit moveri. At Hipparchus jam pridem docuerat in trecentis & quatuor annis illud fieri, quare in illo intervallo luna anticipat diem unum, ut ſol in annis centum triginta quatuor. Cum igitur a tempore Nicenæ Synodi fluxerint pluſquam anni quater trecenti quatuor, ergo quatuor dies luna anticipavit, adeo ut novilunium vel plenilunium, quod verbi gratia, erat in Kalendis Aprilis tempore Nicenorum Patrum, hodie deprehendatur in viceſima octava Martii. Duplex igitur correctio adhibenda fuit, Cycli nimirum ſolaris, & Cycli lunaris. Cyclus ſolaris eſt periodus annorum quater ſepteni, hoc eſt viginti octo, qua feriæ redeunt in caput ſuum. Dies enim ſunt ſeptem in Hebdomade. Si biſextum non interveniret, omni ſeptimo anno exacto, Kalendæ Januarii octavi inciderent in eandem litteram, in qua anno primo deprehendebantur. Sed quarto anno exacto Biſextum celebratur. Ergo quater ſeptem annis opus fuit illi Cyclo qui explicatur hoc verſiculo quater repetito:

Gaudet Flaccus Equo, Dorus Cane, Boſphorus Agro.

Cyclus Lunæ eſt periodus annorum XIX. qui aliter dicitur Numerus Aureus, quo intervallo putatur luna redire in illud punctum cum ſole, a quo primum digreſſa erat. Annus Julianus eſt dierum 365. Lunaris dierum 354. differentia, undecim dies, qui dicuntur *ἐπακταὶ ἡμέραι* primi anni. Secundo anno, erunt bis undecim, hoc eſt 22. Tertio debebant eſſe 33. Sed auferendus menſis 30. dierum, & relinquentur 3. *ἐπακταί*. Ita ſemper incremento undecim dierum & diminutione triginta dierum, ubi opus erit, uſque ad decem & oovem annos progredieodum eſt. Lilius itaque auferendo decem dies qui ſupra rationem ſolis excreverant, exemit quoque totidem dies ex Epactis. Ut anno ſuperiore Chriſti 1592. Epactæ veteres in anno Juliano erant XXVI. ex ratione Lilii fuerunt XVI. Præterea in ratiooe ſolis cum in quadringentis annis tria biſexta eximenda ſint, ipſe Lilius poſt primum Centenarium, unum biſextum eximit: poſt ſecundum, alterum: poſt tertium, ultimum. Ultimum Centenarium jubet tranſigi ſine biſexto ultimo, ita ut a fine tertii ad finem quinti, unum tantum biſextum eximat. Hæc eſt tota ratio Liliana, quæ plane vitioſa eſt tam in ſole quam in luna. Nam ioeptum eſt in quiogentis annis per trecentos tria biſexta tolli, per reliquos ducentos unum tantum. Quanta enim hæc eſt inæqualitas? Rurſus in ratione lunæ ſæpe peccabitur in futurum, quod Cyclus lunaris vitioſus ſit: eum autem ſequitur Lilius. Itaque præpoſtere Paſcha celebrabitur ſæpiſſime. Exemplum hoc ſit. Paſcha Dominicum celebrandum eſt poſt plenilunium vernum; & ſi plenilunium incidat in Dominicam, Paſcha in ſequentem Dominicam comperendinandum eſt. At anno Chriſti 1598. plenilunium vernum erit die Dominica quinque aut ſex horis circiter poſt meridiem Romæ die XXII. Martii, & tamen ex Epacta Liliana veteris Cycli Paſcha eo die Romæ celebrabitur. Itaque Rom. Pontifex & omnis Latina Eccleſia, Paſcha celebrabunt in ipſo plenilunio ex inſtituto *τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν* qui Hæretici a Patribus habiti ſunt. Quod negari noo poteſt Sed hæc quomodo corrigenda ſint tam in ratione lunæ quam in biſextorum exemptione ex Elencho petenda erunt.

ABBONIS
ABBATIS FLORIACENSIS
APOLOGETICUS

Adverſus Arnulphum Epiſcopum Aurelianenſem

ET

ALIQUOT EPISTOLÆ.

Ex Bibliotheca Illuſtriſſimi D. D. CLAUDII LE PELETIER
Regni Adminiſtri, Regii Ærarii Præfecti, & Supremi Galliarum Senatus Præſidis Infulati.

ABBONIS

ABBONIS
ABBATIS FLORIACENSIS
APOLOGETICUS
Adverſus Arnulphum Epiſcopum Aurelianenſem,

ET

ALIQUOT EPISTOLÆ.

LECTORI.

HIC prodeunt, erudite Lector, varias inter Petri & Franciſci Pithœi fratrum lucubrationes, quæ inter eas reperta ſunt Abbonis Floriacenſis olim Abbatis celeberrimi opuſcula, & quorum huc uſque non niſi fragmenta ab Aimoino ejus vita inſerta comparuerant. Elegantiorem in his cultum, ornatumque non requires, modo nata memineris ſeculo bonarum artium parum feraci. Sat bene, opinor, tecum actum exiſtimabis, ſi navi, ſeu etiam fœditates orationis rerum fructu compenſentur. Non ad eloquentiæ, aut eruditionis jactationem ſcripſit Abbo. Religioſi propoſiti tenax nihil flagrantius deſiderabat, quam ſolutum curis rerum humanarum, & a tumultu remotum beato otio perfrui. Verum ad Monaſterii procurationem cum vocatus fuiſſet, multis negotiis implicitus eſt, & conſtrictus, coactuſque nonnunquam de re vili, de poſſeßiuncula, de decimis, aliiſve juribus infeſtißime

contendere cum Præpotentibus Viris, & Præſulibus; & adverſus eorum vim & inſidias, Chriſtianiſſimorum Regum, & Summorum Pontificum auctoritatem implorare. Poſtremum hoc potiſſimum præſtitit Apologetico, & aliquot ex Epiſtolis. De Abbone vero ipſo, cur nihil dicamus, in cauſa ſunt Veterum & Recentiorum de eo teſtimonia quæ ſubjicimus.

VETERUM ET RECENTIORUM DE ABBONE TESTIMONIA.

FULBERTI EPISCOPI CARNOTENSIS, Epiſtola 21.

Pleno virtutis, & gratia circumfuſo, chariſſimo Patri Abboni, Fulbertus ſuus. Quanam te reſalutatione digner, o ſacer Abba, o magne Philoſophe?

SIGEBERTI MONACHI GEMBLACENSIS, in libro de illuſtribus Eccleſiæ Scriptoribus, capite 140.

Abbo Abbas Floriacenſis quantum valuerit in utraque ſcientia oſtendit, cum ſuper calculum Victorii commentatus eſt. Martyr obiit.

Ejuſdem, in Chronographia ad annum 994.

Abbo Abbas Floriacenſis, qui ſuper calculum Victorii commentatus eſt.

SENATI BRAVONII, in vita Sancti Oſvaldi.

Porro in Monaſterio Rameſeiæ Abbo Floriacenſem Monachum degere voluit morum ſanctitate præclarum, & litteris egregie eruditum, ut Monachos doceret, ſcholis præeſſet, & tum regularem ſive Monaſticam diſciplinam, tum litterarum ſcientiam promoveret. Is Abbo, Dunſtani hortatu, beati Edmundi Regis & Martyris paſſionem accurate conſcripſit. Tandem Floriacum reverſus, & illic Abbas effectus, a ſuis Monachis occiſus eſt.

TRITHEMII ABBATIS, libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis.

Abbo Floriacenſis Monaſterii Abbas, Ordinis Sancti Benedicti, vir in Divinis Scripturis jugi lectione, & ſtudio exercitatus, & in ſecularibus diſciplinis egregie doctus, vita quoque & converſatione inſignis, & uſque ad Martyrii coronam dignus comprobatus. Dum in Vaſconia verbum Dei prædicaret, fidei Chriſtianæ teſtis ſanguinis effuſione factus eſt. Scripſit ſuper calculo Victorii librum unum, additiones in eundem librum unum, & quædam alia. Claruit temporibus Ottonis primi anno Domini 970.

JACOBI PHILIPPI BERGOMATIS, Chronicorum libro 12. ad annum 982.

Abbo etiam Floriacenſis Abbas: vir in Divinis Scripturis admodum exercitatus, atque in ſecularibus diſciplinis egregie doctus, ita quoque & mira converſatione inſignis, &c. ut Trithemius.

CONRADI GESNERI, in Bibliotheca.

Abbo Floriacenſis Cœnobii Abbas, Gallus, Aurelianenſis, ſcripſit vitæ Eadmundi Martyris libros duos, Apologeticum ad Francorum Reges librum unum, & ſuper calculo Victorii librum unum, additiones in eundem librum unum, de motibus Stellarum librum unum, de Planetarum curſu librum unum, Epiſtolas ad Gregorium Quintum, Ottonem Imperatorem, Robertum Regem, Bernardum Bellilocum, Odilonem Cluniacenſem, Demonſtrationum aſtronomicarum librum unum, contra Epiſcopum Aurelianenſem librum unum, Categoriarum Spiritualium librum unum, de Computo librum unum, Homiliarum in Evangelia librum unum, de Cœna Domini librum unum, de Sancto Stephano Martyre Sequentiam unam, Reſponſoria quædam: Circulos annorum Incarnationis Dominicæ ad ſua tempora correxit. Obiit anno 1004. a ſuis Monachis interfectus. Ejus vitam ſcripſit Aimoinus Floriacenſis.

APOLOGETICUS ABBONIS ABBATIS AD HUGONEM ET RODBERTUM REGES FRANCORUM.

SÆPE contingit ut dum nimius inſurgentium calamitatum horror mentem fatigat, ipſo horrore non ea quæ dicere debuerat, turbatus animus expediat, ſed fantaſmate cogitationum aliorſum raptus, quæ tacenda erant dicat, ac quod eſt conſequens, quæ dicenda taceat. Semper enim ſummæ tranquillitatis quietem diligit, qui veritatis àrcanum ratiocinando diſponere geſſit: quapropter ab ipſis diſciplinarum rudimentis, ſicut cervus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſideravit anima mea laborioſum ſpiritalis Philoſophiæ otium, quod ad multorum utilitatem verterem in honeſtum negotium; ſed meis peccatis præpedientibus, eo relicto, quodammodo ad ſæculi ſollicitudinem ſum reductus, qui ſub cura Paſtoralis regiminis quotidie ſuſtentor aqua anguſtiæ & pane tribulationis: corrodit me canino dente æmulorum ſupplantatrix calliditas, circumlatrat adverſariorum frequens acerbitas, nec aliud contra me immurmurant, niſi quod Monachorum Senatum ſalvum eſſe volui, noſtræ Reipublicæ augmentum quæſivi, ac cavillationi inſidiantium auctoritate qua valui contradixi, nec abſcondi omnino miſericordiam & veritatem a conſilio multo. Pro hujuſmodi malis meq in-

Pſ. 41. v. 1.

L. 3. Reg. c. 22. v. 27.

ſidiantur ſanguini, me ſuccenturiatis inſequuntur odiis: adeo ut nec Regia majeſtas eos deterreat, quin me clanculo trucident, ſi eis locus tempuſve arrideat. Pſ. 42. v. 1. Unde ſedulus in orationibus meis Deum deprecor, ut judicet & diſcernat cauſam meam ſolito, eripiatque ab homine iniquo & doloſo; & ſi coram Dominis meis Epiſcopis quos Catholica fide Orthodoxos didici, locum defendendi accipiam, credo me innoxium futurum a crimine, ſi jurgiorum originem examinaverint abſque perſonarum acceptione. Quis enim ſuo præjudicio ad id devenier, ut aliqua qualiſcunque Monaſterii poſſeſſiuncula abalienari debeat? Quis rerum extortor legumque contortor funiculos Eccleſiaſticæ hæreditatis miſcendo confun- Prov. 22. v. 28. dere præſumat, cum ſcriptum ſit, *Ne tranſgrediaris terminos quos poſuerunt Patres tui?* Ecce ſecundum regulas ſanctorum Patrum judicio Epiſcoporum ſubditus audientiam non diffugio villicationis meæ rationem redditurus, tantum fide accepta, ut non ab inſidiantibus interceptus aliquid patiar, qui paratus ſum mori, ſi aliquando digna morte commiſi; & primum de fide mea diſcutiendum exopto, ſine qua ſalvus eſſe non potero, ut mea examinatione alii proficiant, vel mea obteſtatione ſe in hæreſim cecidiſſe cognoſcant, a qua conentur quantocius erui; ne in ea uſque ad mortem manendo fiant ſtipula diaboli; nam quicunque de Deo, de Religione, de communi ſtatu Sanctæ Eccleſiæ aliter credit, quam Chriſtus docuit, aut ſub Sanctis Apoſtolis Catholica Eccleſia tenuit, ſuiſque ſucceſſoribus tenendum tradidit, non Catholicus vel fidelis, ſed plane Hæreticus exiſtit. Siquidem omnes Hæreſes ita perſecuti ſunt Patres noſtri, ut primitus, fide expoſita, explorarent in ſuis Conciliis, ne quis ſentiret aliquid contrarium ipſis Apoſtolis, qui repertus abſque ulla dilatione, aut ad corpus totius Eccleſiæ eſt reductus, aut uſque ad erroris abrenunciationem perculſus anathemate, Catholica privatus eſt communione, nec magis ſerpentem tangere vitaverunt Orthodoxi, quam adhærere hujuſmodi lepra contaminatis. Unde in Canonibus prohibemur, ſi nos Catholicos eſſe ſcimus, ne cum eis ſaltem oremus: nam ſub Marciano Principe apud Calcedoniam xv. & eo amplius dierum actio de hac re ventilata eſt, reſidentibus Epiſcopis ducentis, & ut quibuſdam placet mille ducentis, quibus omnibus pius Princeps ex ſuarum rerum copia ſumptus abundanter præbuit quoad omnes Hæreticos a ſe repellerent, id eſt eos qui in verbo vel opere aliter quam Sancti Apoſtoli ſenſiſſent. Quo facto in tantum puritas fidei pio placuit Principi, ut eam ipſe cum ſua conjuge ſub Chirographo hoc publice profiteretur coram illo magno Concilio, cujus piam religionem imitamini Domini noſtri Hugo & Rodberte Clariſſimi Reges, ſi in terra viventium Chriſto vultis eſſe hæredes & cohæredes, & de Regno veſtro omnem Hæreticam pravitatem depellite, ut Deus vos cuſtodiat in æterna pace. Sciendum quippe eſt quod Sacerdos quotidie inter Miſſarum ſolemnia non pro Hæreticis vel Schiſmaticis, ſed pro Orthodoxis tantum atque Catholicæ & Apoſtolicæ fidei cultoribus Deo ſupplicans intercedit, a qua nimirum ſupplicatione alienus exiſtit, qui in verbo vel opere ſe ab eorum unanimitate ſuperbiendo dividit; qui vero ſe peccatis obnoxium vel fide dubium humiliter confitetur portandus & corrigendus eſt, non ut extraneus, ſed ut frater, quia nec dum partem ſuam poſuit cum Hypocritis, præſertim cum & Petrus Princeps Eccleſiæ Deum negaverit, & Thomas in fide dubitaverit; ſiquidem ex utroque ſexu fidelium tres Ordines, ac ſi tres gradus in ſancta & univerſali Eccleſia eſſe novimus: quorum licet nullus ſine peccato ſit, tamen primus eſt bonus; ſecundus melior, tertius eſt optimus. Et primus quidem ordo eſt in utroque ſexu conjugatorum; ſecundus continentium, vel Viduarum; tertius Virginum vel Sanctimonalium. Virorum tantum ſimiliter tres ſunt gradus vel ordines, quorum primus eſt Laïcorum, ſecundus Clericorum, tertius Monachorum. Sed quoniam horum gradunm differentias propoſui, & alium alio meliorem ſeu ſanctiorem dicere ratum duxi, qualiter ſinguli in ſuo propoſito expectant præmium æternæ retributionis, vel qualiter Sanctorum Patrum authoritate de ſuo gradu in alterum promoveri poſſint, breviter expediendum credidi.

Et conjugii quidem ratio ſola indulgentia permittitur, ne fragilitate carnis in

deterius ætas proclivior delabatur. Nulli enim conjugium interdicitur, niſi ei qui ob promerenda ſupernæ patriæ gaudia ſponte ſua delegit jugem continentiam, quam & ſi minus exhibuit, devotatione ſecretius irrita, ſecretiori facinus delendum eſt pœnitentia. Ita tamen ut in eo gradu permaneat, in quo malum ſe perpetraſſe deplorat; ſin vero more Sacerdotum teſtamenti veteris hanc ſibi deffendere voluerit, proprio gradu decidens, fletibus culpam diluit. Ecce ratio: ſi inter eos ſit, quibus licet, nulla pœna mulctatur, ſed etiam digna præmio habetur, eo quod obediendo, caſtitate contenta ſit quam Apoſtolus docuit; propterea autem adjectum eſt ſi inter eos ſit quibus licitum eſt, quia ſunt in utroque ſexu, qui ſe voto obligant, ut ſi Virgines ſunt, in virginitate permaneant; & ſi Virgines non ſunt, ſpreta carnis copula in cœlibatu perpetualiter vivant. Eſt etiam cognatio vel propinquitas generis, a cujus carnali commixtione prohibentur omnes qui ſunt ſub Catholica fide. Porro inter eos qui ſe voto obligant, vel inter eos qui nec dum tranſierunt ſeptimam generis lineam deteſtabile connubium; ita ſub pœnitentiæ remedio ſolvendum eſt illico, ſicut illud quod pœnitentia non indiget, quia ex autoritate licet, numquam ſolvendum eſt, niſi aut alterius conjugum morte, aut utriuſque cœlabitus profeſſione.

Hinc tranſitur ad continentium vel viduarum excellentiorem ordinem, in quo ſecundum Apoſtolum ſi permanſerint, tanto majorem æternæ remunerationis merebuntur coronam, quanto de experta carnis voluptate graviorem ſuſtinent pœnam. His quoque per diſcretionem ſecundas nuptias indulſit, dicens quod melius eſſet *nubere, quam uri*. [1. Cor. c. 7. v. 9.] De tertiis vero vel quartis nec non & pluribus nuptiis non me legiſſe memini, utrum a Catholicis debeant celebrari: ſed hoc abſque ullo ſcrupulo occurrit; quod ſi hoc facinus grave eſt in fœminis, multo gravius eſt ſi contingat in viris.

Virginum quanta ſit gloria, nullus ignorat. Quis ſcit hoc appetere hominem ex gratiæ prærogativa, quod habet Angelus ex natura? quæ virtus Virginitatis cum in humilitate ſolidatur, ſingularis meriti recompenſatione donabitur, quia Deus repromittit Virginibus quod *ſequantur agnum quocunque ierit*; [Apoc. c. 14. v. 4.] hac virtute Sanctimonialium decoratur venerabile collegium, hanc ſe gaudent multi per omnes viriles ordines promeruiſſe in gremio ſuæ matris Eccleſiæ.

Sed his poſthabitis primo de virorum ordine, id eſt de Laïcis dicendum eſt, quod alii ſunt agricolæ, alii agoniſtæ: & agricolæ, quidem inſudant agriculturæ & diverſis artibus in opere ruſtico, unde ſuſtentatur totius Eccleſiæ multitudo. Agoniſtæ vero contenti ſtipendiis militiæ non ſe collidunt in utero matris ſuæ, verum omni ſagacitate expugnant adverſarios Sanctæ Dei Eccleſiæ.

Sequitur Clericorum ordo, qui in tribus gradibus ſpecialiter diſtinguitur, hoc eſt, Diaconorum, Preſbyterorum & Epiſcoporum: nam omnes qui ſunt inferioris gradus per abuſionem Clerici vocantur, dum eis ſicut & Laïcis ex indulgentia permittitur ſociari conjugibus. Conſtat ſane ab Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus eſſe prohibitum Clericos, id eſt Diaconos, Preſbyteros & Epiſcopos eſſe uxorios. Κλῆρος etenim Græce, Latine dicitur ſors, unde Clerici ad ſacrificandum vel ad miniſtrandum in ſortem Dei adſciti ſtudeant non carnaliter, ſed ſpiritualiter filios gignere, ut ſemper ſint memores ſortis ſanctorum in lumine, nam ipſi quotidiana ſollicitudine omnium Eccleſiarum ſuſcepta in activa vita laborant [2. Cor. c. 11. v. 28.] cum Martha quæ turbatur erga plurima. [Luc. c. 10. v. 41.] Porro illud unum quod eſt neceſſarium in contemplativa vita, adepti Monachi, cum Maria tanto magis delectantur pedes Jeſu lacrymis rigare & capillis tergere, [Luc. c. 7. v. 38.] quanto remotiores ſunt ab omnium negotiorum ſæculi inquietudine: ſiquidem Clericorum Ordo inter Laïcos & Monachos medius, quantum eſt ſuperior inferiore, tantum inferior ſuperiore, quandoquidem quo diſcrepat ab utroque ordinum jungitur ad alterutrum. Illi namque ſunt conjugibus colligati, rei familiaris curæ dediti, ſæculi actibus occupati: iſti a ſæculi actibus alieni propriæ voluntati abrenunciando, Patris ſpiritualis imperiis obſequendo, qui & eleemoſina bonorum virorum & labore manuum ſuarum vivunt, & poſſunt dicere cum Petro, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te*. [Math. c. 19. v. 27.] Denique Clericorum vita irreprehenſibilis, ſpe-

culum eſt totius Eccleſiæ, ſicut Monachorum habitus & profeſſio firma, exemplum eſt totius ſummæ pœnitentiæ; & quamvis Clerici reprehenſione digni, ne tractent ſancta profani, degradentur certis ex cauſis; Monachi tamen niſi cauſa ſuperbiæ numquam privantur ex toto fratrum ſuorum communione, cum & criminoſos Laïcos vel Clericos ſuſcipiant, & ſe in crimine deprehenſos regulari diſciplina corripiant. Denique ex Monachis Preſbyter ordinatus, vel ex Clerico Monachus factus ſciat ſe non Clericorum more Eccleſiaſticis officiis deſervire, ſed Gregoriani privilegii inſtitutione Miſſas celebret in congregatione. Verum quia de ſingulis Ordinibus quæ videbantur, dicta ſunt, qualiter alterius in alterum promotio fiat, tacendum non eſt. Promoventur namque ex Laïcis vel Clericis ad Monachatum, promoventur ex Laïcis vel Monachis ad Clericatum, quod quando, vel quomodo fieri debeat ſanctorum Patrum authoritas liquido manifeſtat, quam qui ſecuti non ſunt extra Eccleſiam Catholicam a fide aberraverunt. Quamobrem in Canone dum orant pro Orthodoxis, atque Catholicæ & Apoſtolicæ fidei cultoribus, cavendum illis ſummopere eſt, quod Papa Gregorius in ſuo Symbolo refert; *Una eſt*, inquiens, *fides, unum baptiſma, una Eccleſia Catholica in qua ſola poſſint relaxari peccata.* Si enim extra eam remiſſio peccatorum non eſt, Hæreticus vel Schiſmaticus ut quid jejunat? ut quid decimas
Act. c. 4. v. 32. dat? ut quid Deum ſupplex adorat? *Nam ſicut fuit multitudinis credentium, unum cor & anima una*, ita per totum orbem terrarum eorum omnium qui ſecundum doctrinam Apoſtolorum unum in Deo ſapiant, una eſt Eccleſia, qua de Græco in Latinum convocatio interpretatur; quia ad unam fidem & ad unum baptiſma omnes vocamur. Quapropter unaquæque domus ubi erecto altari populus ad Deum ſupplicandum convenit, dum habeat nomen Eccleſiæ, veneratione &
Joan. c. 3. v. 5. ſummo honore digna eſt in omni genre, quoniam in ea renaſcimur ex aqua & Spiritu Sancto, in ea divina celebrantur myſteria, in ea fit confeſſio & remiſſio peccatorum. Caveat igitur quicunque vult ſalvus eſſe eam alicujus, niſi ſolius
Math. c. 16. v. 18. Dei poſſeſſionem credere; unde Petro Apoſtolorum Principi dicitur: *Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Meam, inquit, non tuam; &
Math. c. 21. v. 13. Chriſtus alibi. *Domus mea, domus orationis vocabitur.* Pſalmiſta quoque: *Domum tuam, Domine, decet ſanctitudo.* Si ergo Eccleſia non eſt Petri, cujus erit? aut
Ps. 92. v. 5. ſucceſſores Petri audebunt poteſtatem ſibi vindicare, quam non habuit Petrus Princeps Eccleſiæ? certe Kariſſimi Principes, nec Catholice vivimus, nec Catholice loquimur; quando ego illam Eccleſiam dico eſſe meam, ille alteram dicit eſſe ſuam, ac veluti quædam jumenta comparati jumentis inſipientibus utraſque aliquando venales proponimus, propoſitaſque ab aliis emere non formidamus. Eſt etiam alius error graviſſimus, quo fertur altare eſſe Epiſcopi, & Eccleſia alterius cujuſlibet Domini, cum ex domo conſecrata & altari unum quiddam fiat quod dicitur Eccleſia, ſicut unus homo conſtat ex corpore & anima. Videte, æquiſſimi Principes, quo nos ducit cupiditas, dum refrigeſcit charitas;
Math. c. 24. v. 12. ex dono omnipotentis Dei quæ gratis accipiuntur, mercatores efficimur, & vendere conamur, quod profecto non poſſidemus. Nihil enim pene ad Eccleſiam, quæ eſt ſolius Dei, pertinere videtur, quod ad pretium non largiatur, ſcilicet Epiſcopatus, Preſbyteratus, Diaconatus, & reliqui minores gradus, Archidiaconatus quoque, Decania, Præpoſitura, theſauri Cuſtodia, Baptiſterium, Sepultura, & ſi qua ſunt ſimilia. Et hujuſmodi negotiatores ſubdola reſponſione ſolent aſtruere, non ſe emere benedictionem, qua percipitur gratia Spiritus Sancti, ſed res Eccleſiarum, vel poſſeſſiones Epiſcopi, cum certum ſit quod in Catholica Eccleſia alterum altero carere non poſſit. An aliquis uſus eſt igne ſine ea qua nutritur fomenti materia? aut ignem aliquando tenuit, & calore caruit? quis mel ſine dulcedine? quis abſintium ſine amaritudine deprehendit? attamen eamdem aquam diverſo tenore dulcem & amaram eſt inveniri poſſibile, quod quia ex contingenti fit, aliquando noſtram opinionem fallit, & quæ creditur dulcis amara exiſtat. Sic quoque talis negotiatio bona æſtimatur, cum pro certo mala ſit, quia turpis lucri gratia contingit: de qua re adeo conſuetudo inolevit, ut hoc jam credatur ſine peccato fieri. Verum Spiritus Sanctus per os Beati Papæ

Gregorii dicit : *Quia benedictio illi in maledictionem vertitur qui ad hoc, ut fiat,* *L. 7. Epiſt. 5.* *Hæreticus promovetur, a qua maledictione nullus extraneus habetur, qui lucri cupiditate ſe miniſterium Eccleſiaſticum invaſiſſe lætatur :* Unde vero proceſſerit uſus, ut Laïci vendant Epiſcopatus, ſatis demiror, cum Beatus Ambroſius in ſermone Paſtorali flendo, potius quam ridendo poſt multa ſubjungat. *Videas*, inquiens, *in* *Lib. de dignitate Sacerdotali, cap. 5.* *Eccleſia paſſim, quos non merita, ſed pecunia ad Epiſcopatus ordinem provexerunt: nugacem populum & indoctum, qui talem ſibi adſciverunt Sacerdotem, quos ſi percontari fideliter velis, quis eos præfecerit Sacerdotes? Reſpondebunt mox, & dicent: Ab Archiepiſcopo ſum nuper ordinatus, centumque ei ſolidos dedi, ut Epiſcopalem gratiam conſequi meruiſſem : quos ſi minime dediſſem, hodie Epiſcopus non eſſem : unde melius mihi eſt aurum de ſacello invehere, quam tantum Sacerdotium perdere; aurum dedi, & Epiſcopatum comparavi: quos tamen ſolidos, ſi vivo, recepturos illico non diffido; ordino Presbyteros, conſecro Diaconos, & accipio aurum : nam & de aliis ordinibus nihilominus pecunia quæſtum profligare confido; ecce aurum quod dedi in meo ſacello recepi, & Epiſcopatum gratis accepi. Nempe hoc eſt, quod doleo, quia Archiepiſcopus carnaliter Epiſcopum fecit: nam propter pecunias ſpecialiter leproſum ordinavit; Pecunia*, inquit, *tecum ſit in perditionem, quia donum Sancti Spiritus gratia* *Act. 8. v. 20.* *pretio comparaſti, & commercium mirabile in animarum exitium peregiſti.* Hæc ſanctus vir, quo animo dixerit ex præcedentibus & conſequentibus facile datur intelligi. Quod vero illi qui dicuntur Symoniaci Laïcos ſuæ immiſcuerunt maledictioni, exemplo factum eſt Sacerdotum, qui ad miniſterium Dominicæ paſſionis adjunxerunt ſibi Pilatum & Herodem Principes ſuæ gentis. Nec illud nos latet, quod pro hujuſcemodi Epiſcopis, qui non pro vitæ merito, vel ſapientiæ doctrina, ſed magis eliguntur pro pecuniarum ſumma maxima, diſcordiarum ſemen & detrimentum regno accreſcat, teſte Gregorio, in Epiſtola ad Theodebertum & Theodericum Reges ſcripta : *L. 7. Epiſt. 111.* *Fertur*, inquit, *Simoniaca Hæreſis quæ prima contra Eccleſiam diabolica plantatione ſubrepſit, & in ipſo ortu ſuo telo Apoſtolicæ ultionis percuſſa atque damnata eſt in regni veſtri finibus dominari, cum in Sacerdotibus fides ſit eligenda cum vita.* Et poſt pauca: *Hinc non ſolum in ordinatoris & ordinati animam lethale vulnus infigitur, verum etiam excellentiæ veſtræ Regnum Epiſcoporum culpa, quorum interceſſionibus juvari debuerat, prægravatur.* Ac deinde; *Major ergo metuenda eſt locis illis forte calamitas, ubi tales interceſſores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in ſe magis iracundiam provocent, quam per ſemetipſos populis placare debuerant. Nec hoc quoque malum ſollicitudo noſtra patitur negligenter committere, quod quidam inſtinctu gloriæ inanis illecti ex Laïco repente habitu Sacerdotii honorem arripiunt, & quod dicere pudet & grave tacere eſt, regendi Rectores, & qui docendi ſunt doctores nec erubeſcant videri nec metuant.* Huc uſque S. Greg. Cumque hujuſmodi Prælati avaritiæ intenti Eccleſias funditus dirui ſinant, mores ſubjectorum ſuo exemplo perdant, quos corrigere debuerant, reſtat ut defenſores Eccleſiarum ac fundatores earum hæredeſque fundatorum ſe ſubtrahant eorum communioni, ne participes ſint maledictionis. Verumtamen ſi Catholica ſit Pontificialis ſublimitas & Regalis majeſtas, æqua lance penſat utriuſque authoritas, ut proſint Eccleſiæ quam Chriſtus redemit ſuo ſanguine : nam illius ſublimitas lege Domini ſpiritaliter populis pronunciat, quam iſtius majeſtas, ſi neceſſe ſit, armorum defenſione commendat; quapropter cavendum eſt ne ab invicem reſiliant, quorum adinvicem miniſteria concordant. Sed concordia eorum in diverſis officiis tanto ſibi conſulit, quanto unanimiter conſulendo de communi utilitate ſentit. Ob hoc antiquorum Conciliorum paginis præfiguntur nomina Imperatorum vel Conſulum, quorum favore magnorum habita ſunt conſulta Epiſcoporum, qui ſemper prius diligenter diſcuſſerunt de fidei puritate, quos Concilio dignos reperirent ex ordine. Quamobrem, Piiſſimi, more prædeceſſorum veſtrorum Regum illis aſſenſum præbere Conciliis quibus per reconciliationem res publica melioratur & creſcit; quia ſi quocunque Conciliabulo alterius prædia vel poſſeſſiunculas alter privatis negotiis velit ſibi adſcribere, ac ideo fratris damno, pecuniam per arcas & loculos aggregando, ſitim ſuæ avaritiæ extinguere, non obſervata tricennali lege, quæ emanavit ex conſtitutione Prin-

cipum, ſeu authoritate Canonum, ſciatis proculdubio quod ad vos hoc malum reſpicit, qui idcirco regni apicem tenetis, ut juſtum judicium omnibus faciatis. Pro vobis nimirum Dominis noſtris unuſquiſque ſubjectorum ad Deum clamat Pſ. 71. v. 1. & 2. & dicit: *Deus, judicium tuum Regi da, & juſtitiam tuam filio Regis: judicare populum tuum in juſtitia, & pauperes tuos in judicio.* Quorum verſuum ſenſus quamvis referri poſſit ad Deum Patrem omnium filiumque ejus unigenitum, tamen nihil obeſt intelligi de terreno Rege precari, ut judicet populum non ſuo, ſed Dei judicio, cui rationem redditurus eſt, etiam de otioſo verbo. Nec me veſtro aliorumque ſapientium examini ſubduco: qui contra Canones ſenſiſſe ſuſpicor, in Epiſcopos Monachorum manum moviſſe accuſor, veſtram benevolentiam proprio Epiſcopo abſtuliſſe blaſphemot, quibuſdam excommunicatis participaſſe criminor. Sed eſto? cui ſententiæ Canonum contradixi qui nullo Concilio vix apertum librum videre potui? aut quod Concilium illud fuit, ubi conciliati venerunt & diſconciliati receſſerunt, cum ibi diſcordes reconciliari debuerint, aut Canonica diſtrictione mulctari? quid in me ſingulariter commiſerunt Epiſcopi, ut eis ſaltem cogitatione obeſſe voluerim; præſertim cum non inimicum, ſed Gal. c. 1. v. 20. fide & opere amiciſſimum graviora pericula pertuliſſe contigerit? Ecce coram Deo in Chriſto non mentior, quia audita inſequentium conclamatione, ultra quam dici poſſit indolui, recordatus priſtinæ amicitiæ & beneficiorum tanti viri, cujus nix capitis reverendum oſtendit, excepta Primatis prærogativa & Sacerdotali infula. Qua ſuggeſtione vos decepi, ut veſtram benevolentiam optimis auferretis, male meritis conferretis? Num ego Deus ſum qui mutat mentes, mutat regna & tempora. Vere fateor me Magicam ignorare, nec aliquid malarum artium didiciſſe: unde ille qui de hac re contra me queritur, neminem præter vos incuſare videtur, qui relicto tramite æquitatis beneficiorum ejus viciſſitudinem rependere neglexiſtis. Aut fortaſſe Regiæ majeſtatis authoritatem contemno. Quantulumcunque vos exacerbavit, exacerbando irritavit, irritando offendit, offendendo placare diſtulit, & pro talibus beneficiis miratur ſibi impendi munuſcula juſtæ recompenſationis, nec ſibi imputat quod promeruit, ſed crimen transferre nititur in perniciem inſontis; ſi enim nihil vos nocuiſſe putavit, dum noſtra tulit, profecto nec Dominos noſtrarum rerum eſſe, nec defenſores credidit; ſi autem credidit vos mecum læſit, nec ſe læſiſſe ignoravit. Cur igitur me declamatorie accuſat? cur mihi ſoli imputat quod illum gravat? an ſcire potero, quotiens legatos miſi, quotiens de pace rogavi, quotiens me ſupplicem obtuli? teſtis mihi eſt Deus, quod ſalvo jure noſtri Monaſterii ad omnia quæ regulariter injunxiſſet obtemperare paratus fui, & ſi aliquid mali commerui, manente rerum copia inconcuſſa, Epiſcoporum juſta jaculetur in me ſententia: quia ipſe ſolus ut debuerat, numquam juſto amplius, niſi clandeſtina executione, in me deſæviet. Novi enim quam Auſterus in Letaldo Miciacenſi Monacho fuerit, quem oblitus reverentiæ Sacerdotalis injurioſe & ſine ullis legibus tractavit; qui ſi epiſtolam Gregorii ad Lupum Abbatem legiſſet, profecto nunquam tantum facinus perpetraſſet: *Quoniam multa*, inquit, *occaſiones in deceptatione Religioſarum perſonarum a pravis illic, ut dicitur hominibus exquiruntur, Presbyterum prædicta Eccleſia nullomodo privandum, deponendumque cenſimus niſi cauſa ſpecialiter criminis exigente; unde neceſſe eſt ut ſi qua contra eum hujuſmodi querela ſurrexerit, non ſolus Epiſcopus civitatis cauſam examinet, ſed adhibitis ſibi Coepiſcopis ſuis ſubtili inveſtigatione perquirat, quatenus cunctis concorditer judicantibus, Canonicæ diſtrictionis cenſura aut reum ferire, aut innocentem poſſit abſolvere.* Denique quod excommunicatis me miſcuiſſe aſſerit, ejus exemplo utique feci, qui filios Belial nocturno latrocinio in meam necem graſſantes recepit, poſtquam eos anathematizaverat ſuus Archiepiſcopus ſingularis meriti Siguinus, & Odo Carnotenſium Epiſcopus, nec non & alii magnæ vitæ & religioſi viri. Hoc ſane palam omnibus, ſicut magnæ authoritatis eſt, aſſeruit quod nemo poſſit eum excommunicare, qui emendationi & ſatisfactioni intendit, præſertim cum uſque ad ſatisfactionem congruam ſuam ipſe & alii Epiſcopi prætendant maledictionis ſententiam. Porro qui vel quot intereſſe debeant reorum obligationi, qui vel quot eorum

rum abſolutioni, nuſquam me legiſſe memini, niſi in degradatione Sacerdotis.
Tantum Evangelicus ſermo prodit: *Quod ſi peccaverit in te frater tuus, corrige* *Math. c. 18. v. 15. & 17.*
eum inter te & ipſum ſolum; ſi te audierit, lucratus es fratrem tuum; ſi te non audierit, dic Eccleſiæ; quod ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus: Ecce divinæ miſerationis regula, qua jubemur reorum alios audientes pia correctione ſecretius arguere, alios non audientes publica invectione objurgare uſque ad aures Eccleſiæ. Sed numquid publica invectio ſecretam indulgentiam ſuſtulit, aut ſecreta invectio publicam indulgentiam ademit? An publica invectio publicam indulgentiam, & ſecreta invectio ſecretam indulgentiam requirit?
Porro qui offert munus ſuum ad altare, non ibi reconciliabitur mihi pro ſcele- *Math. c. 5. v. 23.*
te, quia proditus eſt Eccleſiæ? O tempora! o mores! Certe qui volunt exequi in fabrateria mendacii cupiditates ſuas pravas, ipſi nituntur condere leges novas:
ſed Apoſtolus nobis conſulens eis occurrit. *Si quis vobis*, inquiens, *aliud annun-* *Gal. c. 1. v. 9.*
tiaverit præter id quod accepiſtis, anathema ſit. Quod anathema quantum cavendum ſit, liber Judicum oſtendit, ubi legitur, *anathema in medio tui eſt, Iſraël, non* *Joſue c. 7. v. 13.*
poteris ſtare coram inimicis tuis: Nam quod leviter excommunicandum non ſit, & quod membrum Chriſti a corpore cum gravi dolore reſecandum ſit, manifeſtatur in Concilio Africano, caput eſt: *Quandiu*, inquit, *excommunicato non communicaverit ſuus Epiſcopus, eidem Epiſcopo ab aliis non communicetur Epiſcopis, ut magis caveat Epiſcopus ne dicat in quemquam quod aliis documentis convincere non poteſt;* ſiquidem quidquid in Eccleſia fit, niſi authoritate Patrum fulciatur, ſimulatio, non veritas judicatur; & ſcimus ſi qua ſimulatores & callidi provocant iram Dei, an Preſbyter vel Epiſcopus habebitur, qui contra authoritatem Canonum ordinatur? Aut ſine authentica degradatione Preſbyter vel Epiſcopus ceſſabit ab officii ſui munere? Numquid credemus excommunicatum quem non remordet conſcientia criminis pro quo debeat communione privari? Tunc enim juſta eſt excommunicatio Paſtoris, quando Canonica vocatio in reum præceſſit, & ille reatum ſuum ſub judicio Eccleſiæ corrigere noluit, eoque modo elatione tumidum a ſanis ovibus ſegregat, quem Divino judicio ſegregandum non ignorat; & quia in ſuum Paſtorem excommunicatus peccaverat, eum alter abſolvere nec debuit nec potuit. Porro quicunque fratri meo in me peccanti excommunicationem intorſerit, non ille ei peccatum dimittit, ſed ego in quem peccavit, a quo excommunicationis malo regnum veſtrum purgate, Sereniſſimi Principes, quia vix eſt in eo aliquis hominum, qui ſaltem idcirco excommunicatus non ſit, quoniam in convivio vel pacis oſculo excommunicato adhæſit. Præ- *Terentius in Andria, Scen. Act. 1. v. 1.*
terea Dominos meos cum familiariter alloquens bona ſuadeo, multorum animos ſcio contra me concito, juxta illud Comici, *obſequium amicos, veritas odium parit;*
de quorum animoſitate non multum moveor; dulce decus meum, Rodberte, *Hor. l. 1. Od. 1.*
quem Atavis Regibus editum Divina pietas perduxit ad regni faſtigium, ſi poſt Deum & Sanctos ejus veſtro ſpecialiter ſuſtentet auxilio & conſilio, cujus mentionem in quotidianis orationibus meis numquam prætereo, tandem capitulatim ſubtexam huic indiculo quæ maxime ſunt corrigenda in veſtro Imperio, nec tamen hæc verbis meis ſed authenticis Sanctorum dictis ut poſtmodum Epiſcopos moveatis, hæc Canonice emendare in ſuis Conciliis. Primitus de Fide dicendum credidi, quam alternantibus Choris, & in Francia & apud Anglorum Eccleſiam variari audivi. Alii dicunt, ut arbitror, ſecundum Athanaſium, *Spiritus Sanctus a Patre & Filio non factus, nec creatus, nec genitus, ſed procedens:* alii vero tantum, *Spiritus Sanctus a Patre & Filio non factus nec creatus, ſed procedens*, qui dum id quod eſt, nec genitus ſubtrahunt, Synodicam Domni Gregorii ſe ſequi credunt, ubi ita eſt ſcriptum: *Spiritus Sanctus nec genitus eſt, nec ingenitus, ſed tantum procedens.* De fine quoque mundi coram populo ſermonem in Eccleſia Pariſiorum adoleſcentulus audivi, quod ſtatim finito mille annorum numero Antichriſtus adveniret, & non longo poſt tempore univerſale judicium ſuccederet: cui prædicationi ex Evangeliis ac Apocalypſi & libro Danielis qua potui virtute reſtiti. Denique & errorem, qui de fine mundi inolevit Abbas meus beatæ memoriæ Richardus ſagaci animo propulit, poſtquam litteras a Lo-

therienſibus accepit, quibus me reſpondere juſſit; nam fama pene totum mundum impleverat, quod quando Annunciatio Dominica in Paraſceve contigiſſet abſque ullo ſcrupulo finis ſæculi eſſet. De initio etiam Adventus qui ante Nativitatem Domini per ſingulos annos agitur, aliquando error graviſſimus extitit, aliis inchoantibus poſt V. Kalend. Decembris, aliis ante, cum nunquam plus quatuor Hebdomadas, ſaltem unam diem Adventus habeat; cumque de hujuſmodi diverſitate ſoleant contentiones in Eccleſia creſcere, Concilio determinandum eſt, ut omnes qui in ea vivimus unum ſapiamus, quod veſtra induſtria concedat, qui nos unanimes vult habere in domo ſua.

Explicit Apologeticus Abbonis Abbatis Floriacenſis ad Hugonem & Robertum Reges.

EPISTOLÆ ABBONIS ABBATIS.

Abbo Gregorio V. Summo Pontifici.

DOMINO ſemper in Chriſto Venerabili Gregorio Sanctæ Romanæ & Apoſtolicæ Sedis Præſuli, ac ideo Univerſalis Eccleſiæ Doctori. Suus illius Abbo Floriacenſium Rector. Salutem in Chriſto. Sæpius contingit ut puritas integræ veritatis ſententia vacillet malefidi interpretis, quod ego Venerabilis Pater cavens veſtri animi ſenſa fideliter ſimpliciterque, ut præcepiſtis, deprompſi, nec animoſitatem Regis perhorrui, dum fidem quam vobis promiſeram ex aſſe ſervavi: quandoquidem nihil addidi, nihil minui, nihil mutavi, nihil reliqui. Horum omnium ipſe Arnulphus Remenſis Archiepiſcopus a cuſtodia liberatus & abſolutus teſtis eſt. Cui veſtrum pallium eo tenore obtuli, quo illico acceperam ex ſanctis manibus veſtris. Teſtis etiam Dominus meus Rodbertus Francorum Rex inclitus, vocatur utique ſpiritualis in Chriſto Filius qui vobis parere decrevit, ac ſi Beato Petro Apoſtolorum Principi, cujus vices in terris nunc geritis. Porro unum veſtræ Majeſtati perſuadeo, quo prædictum Archiepiſcopum doceatis, qualiter cum ſuis Clericis converſari debeat, qualiter filios ſuæ Eccleſiæ a priſtinis erroribus abſtrahat, & prædia ſeu poſſeſſiones quas Sancta Maria perdidit reſtituat; nam ſicut ait quidam ſecularium, *quicquid delirant Reges plectuntur Achivi*. Ita Remenſi Eccleſiæ accidit, ut in rebus Sanctæ Mariæ vindicatum ſit, quicquid Arnulphus & Gerbertus commiſerunt mali; & quia utrumque ut amicum & colo & colui, ſi qua in eis reprehenſione digna comperi, quamvis eis diſpliceret non tacui. Nihil tamen ab his factum reprehenſibilius didici, quam quod nobiliſſimam omnium Gallicanarum Eccleſiarum inopem, abjectam, vilem & deſolatam ſuo litigio reddiderunt. Eidem veſtra irrefragabili authoritate ſuccurrite, & eam ad illum priſtinum ſtatum reducite quo beatæ memoriæ Adalberonem conſtat reliquiſſe. Cæterum ſuggero veſtræ Sanctitati ut eorum recordemini quæ per me vobis Comes Fulco mandavit, malle ſe ſcilicet vetera Monaſteria diruta reſtaurare, quam nova a fundamentis condere. Quod quam frivolum ſit & omnino vacuum vicinum nobis Sancti Petri Monaſterium, quod dicitur Ferrarias, indicat, priſcis temporibus Regia munificentia magnificentiſſimum & Romanæ Eccleſiæ membrum, nunc vero ſuorum Vaſſallorum beneficio ira corroſum, ut vix aliquid remanſerit ad ſtipendia paucorum fratrum. Hæc & alia rogant violentorum lacrymæ: his conſolationis manum porrigite quam Do-

Horat. l. 1. Ep. 2.

minus de cœlo proſpexit, ut ſolveret gemitum compeditorum, quando vos fecit Pſ. 101. v. 21. caput omnium noſtrorum. Tandem quid & ipſe patiar, innoteſcat. Eſt quidam Qauz nepos Wal Comitis de caſtro Nantonis qui devaſtat poſſeſſiones noſtri Monaſterii de quo precor ut cum ipſo Wal, qui nunc Romæ eſt, loquamini, minando contra ejus nepotem virgam excommunicationis niſi reſipuerit, ſi inveni gratiam in oculis veſtris, nam liberalitatis veſtræ memor, ut Servus Domino gratias refero, qui inter Miſſarum ſolemnia veſtro munere plane uſus veſtri nullo modo oblivisci valeo in meis orationibus. Cæterum vobis ſemper decrevi parere cujus Apoſtolatum Deus cuſtodiat in æterna pace. Valete.

Gregorius V. P. P. Abboni.

DOMINO ſpecialiter Venerabili Abboni Abbati, Servus Servorum Dei ſalutem in Chriſto. Quia litterarum veſtrarum portitor feſtinabat quantocius redire, vix veſpertinalis ſinaxeos ſpatio ut remoraretur valui impetrare; unde breviloquio uſus, veſtræ ſemper erga me novæ benevolentiæ gratias refero, petens, ſicut mandaſtis, ut nobis fratrem R. in præſentiarum dirigatis; qui nobis de veſtra proſperitate, de Regis promiſſione, de Cantuariorum Archiepiſcopi incolumitate renunciet: unum deprecans ut ex veſtris miſſalibus libris optimum tranſmittatis, quatenus quotienſcunque inter miſſarum ſolemnia videro, ſpecialis amici memor ſim, numquam ingratus veſtro beneficio. Valete.

Abbo Gregorio V. Summo Pontifici.

DOMINO ſemper Venerabili Sanctæ Romanæ & Univerſalis Eccleſiæ Præſuli Gregorio ſous ille Floriacenſium Rector Abbo. Multi ſe importunos ingerunt qui me aliquid poſſe apud veſtram clementiam ſuſpicantur; genutenus implorantes pro ſuis peccatis opem interceſſionis; quorum opinionem adeo veram credidi, ut eorum declamatoriam orationem veſtris auribus diſpenſatorie allegarem, arbitratus veſtræ Eccleſiæ utilem fore, quam omnes expetunt, qui in Chriſto pie volunt vivere. Qoorumdam vero qui ſe ſe magni faciunt preces ab- 1. Tim. 6. v. 12. horrui, ne forte ad iracundiam irritem, quam eis placare debueram. Si improbus ſeu etiam importunus interceſſor accedam; ſiquidem Moïſes ad aquas contradictionis Num. c. 20. v. 24. dum rebelli populo prodeſſe voluit, ſententiam Divinæ animadverſionis vir mitiſſimus ſuper omnes homines excepit. Unde mihi amicorumque neceſſitati conſului, qui ante præſentiam veſtræ Majeſtatis, in qoantum potui, nec tacenda dixi, nec dicenda reticui. Quare veſtra benevolentia uſus experimeoto didici quod veſter animus compatiatur miſerorum infortuniis, afflictorum calamitati, lapſibus humanæ fragilitatis; dum enim vobiſcum conferendo loquerer de paſſionibus animæ, quid aliud reperi niſi moralitatem Gregorianæ facundiæ & ſeveritatem paternæ indulgentiæ. Quibus illectus Floriacum lætus redii, & omnibus ad quos meus ſermo pervenire potuit; plenam ſanctitatis & reverentiæ veſtram converſationem innotui; ſicque mihi contigit, ut Reginæ Auſtri, quæ venit a finibus terræ audire ſapientiam Salomonis, reverſaque in terram ſuam 3. Reg. c. 10. v. 1. & ſeq. Regem ac ſervos ejus beatificavit; quamvis ſane momento temporis in Itavobiſcum degui, vix diebus quibus Spiritus hos regit artus referre valeo mira quæ audivi & vidi. Unde quædam venerabilis fœmina Ildegardis nomine ſuper his obſtupeſcens cum Romam ire diſponebar, lacrymabiliter expoſtulavit jure propinquitatis quatenus litteris noſtris vobis commendaretur, quæ peccatrix eſt & nobilis, non autem ideo nobilis quia peccatrix, ſed ideo peccatrix quia nobilis: nam lenocinante humani generis inimico multa in ſæculo ſæcularis mulier commiſit, pro quibus pœnitentiæ remedium expetiit & conſilio bonorum virorum duo Monaſteria, unum Canonicorum, alterum Sanctimonialium ex propriis rebus & poſſeſſionibus conſtruxit, in ſingulis quoque no-

vem ferme millibus a ſe invicem diſparatis, tantos redditus delegavit, ut ſuffi-cere poſſint etiam plurimis quam ſunt animæ utriuſque congregationis. Porro Monaſterium alterum in honore Sancti Petri Apoſtolorum Principis; alterum Sancti Andreæ Apoſtoli Romanæ Eccleſiæ ſub cenſus tributo addicere cupit, & ea privilegio veſtræ irrefragabilis authoritatis muniri. Quapropter veſtram ſere-nitatem plus ſolito deprecor, ut Prædeceſſorum morem ſequendo eiſdem novis Monaſteriis novus author novos indiculorum biblos corroboretis, quibus ipſæ congregationes ab omni mundano ſtrepitu quietæ Domino ſervire poſſint, ma-xime ſub epitimio excommunicationis.

Abbo Gregorio V. Summo Pontifici.

DOMINO ſemper Venerabili Sanctæ Romanæ & Univerſalis Eccleſiæ Præ-ſuli Gregorio ſui illius memor Floriacenſium Rector Abbo. Experimento didici, quod qui apponat ſcientiam, apponit dolorem. Cum intelligentia Divinæ legis pretioſum ſeparo a vili, & memoria præteritorum malorum cor pungit, quod ſe virtutibus minus ſerviſſe recognoſcit: ſicque fit ut ſcientia contra fragi-litatis humanæ lenocinia inflet, quam charitas ædificat, ſicut ex collatione quam ad invicem habuimus, expertus ſum, cum de paſſionibus animæ loquentes in Spoleti Provincia itineris otium vertimus in honeſtum negotium. Cujus colla-tionis recordatus paternitatem veſtram oro & deprecor, ut veſtris orationibus adjutus, Domino placentium merear adipiſci conſortium: & hic veſter fidelis nomine Hunboldus erga ſe ſuamque neceſſitatem veſtram ſentiat bonitatem, quam totus orbis optat nanciſci ad ſuam perpetuam pacem. Denique qualiter Monachorum Legiſlatoris Benedicti corpus in Galliam tranſlatum ſit, quæve in Ciſalpinis partibus hiſtorialiter geſta habentur, requiſiſtis: cui poſtquam hiſto-riam patefeci, eam ut juſſiſtis tranſalpinis legendam dirigere non diſtuli: & hoc indiculo vobis ſatisfeci. Direxi etiam duo vaſcula Manzerina, in quibus Ana-glipho opere continentur Charitas & Ethica, quarum altera, id eſt Charitas utra-que manu vetus & novum Teſtamentum præfert per ſingula Epichœmata. Ethi-ca aliis ſuis complectitur hiſtoriam & allegoriam, ita ut utraque virtus charitas ſcilicet ac Ethica quatuor virtutes per ſingula vaſculorum ora excluſoris opere prætendant.

Faſcibus exemptos dum cernimus urbis alumnos,
Externis Dominis ſubdita Roma furit.
Nec mirum cum ſcena ſibi ſit ſavior illis,
Et crudelis habet, unde cruenta fiet.
Quam caveas alter mage, quam jam denique quintus
Gregorius, mundi pervigil excubiis.
Cujus amore vacas tranſcendi cernuus Alpes
Heridamque nives Abbo ſequendo pares.
Tranſlatos patris cineres bene nomine dicti,
Mandavit Heſperiis & tibi Sancte Dei.
Hos loculo pariter Franci veneramur ovantes,
Et venerare cui geſta legenda dedi.

Abbo Monachis Sancti Martini.

HIS Patribus & Fratribus in Monaſterio Sancti Martini Commanipularibus maxime Heriveo bonæ indolis ſpeculo, amatorum Chriſti amator Abbo. Opportunitas temporis ſolet quæri ad exequendam efficaciam cujuſlibet nego-tii, quandoquidem nihil ſit quod eo carere poſſit. Quod ideo veſtræ charitati objeci, quia plus æquo diſtuliſtis mittere indiculum veſtræ legationis: ac idcirco

vobis parere mihi fuit impoſſibile, quibus placere omnimodis geſtio, nec un-
quam bonorum præceptis inobediens apparebo, niſi conſtrictus aut religionis pro-
poſito, aut temporis articulo. Verum cum charitative ad expeditum iter monuiſ-
ſetis, hæc adeo demiror, cur cauſam promotionis in veſtris litteris non ſignifi-
caſtis: nam authoritates Sanctorum Patrum quas ſpecialiter deferri juſſiſtis, quo-
quo locorum præ manibus habeo ne decipiar æmulorum lenocinio, qui fratri *Eccleſ. c. 10. v. 8.*
parant foveam, & fortaſſis incident in eam. Unum quaſi ex vulgi opinione addi-
dici, domnum videlicet A R. Archiepiſcopum contradicere privilegiis Sancti M.
communis Patroni, quod quis deſipiens crederet, ut vir tantæ authoritatis &
manſuetudinis contraïte velit Romanorum Pontificum Decretis & Sanctorum
Canonum inſtitutis. Siquidem Romana Eccleſia ſua ſuper omnes Eccleſias ex-
cellentia hoc habet privilegii, ut ſicut Claviger Regni cœleſtis obtinet Princi-
patum Apoſtolici culminis, ita eadem Romana Eccleſia authoritatem tribuat
omnibus quaſi ſuis membris, quæ ſunt per quatuor climata totius orbis. Qui
ergo Romanæ Eccleſiæ contradicit, quid aliud quam ſe a membris ejus ſubſtra-
hit, ut fiat portio adverſariorum Chriſti. Certe unicuique Eccleſiæ ſuum jubet
ſervari privilegium, illud magnum & inviolabile Nicænum Concilium, quod
ſanctiſſimus Papa Gregorius ita ſe fatetur venerari, ac ſi Sanctum Evangelium.
De privilegiis quoque idem Papa venerabilis ſcribit Epiſcopo Joanni, inquiens *Lib. v. Epiſt. 11.*
*grave nimis & contra Sacerdotale conſtat eſſe propoſitum, cujuſquam Monaſ-
terii privilegia olim indulta confundere, & irritum quæ ſunt pro quiete diſpo-
ſita niti deducere.* Et infra. Proinde his fraternitatem veſtram hortamur affati-
bus, ut a Monaſterii moleſtia ſe ſine aliqua excuſatione contineat, & quæ eis
ſunt diutius cuſtodita, nullius occaſionis tentet uſurpatione convellere, ſed cun-
cta illibate & ſine aliqua ſtudeat refragatione ſervare, & plus ſibi in eodem Mo-
naſterio, quam prædeceſſoribus ſuis licuit, noverit non licere. Abſit itaque, ab-
ſit ut ſanctorum virorum, & maxime antiquorum Pontificum Roman. ſcripta
modernorum ſuſtineant præjudicia, & flocci pendant poſteriorum ſenſa, quo-
rum venerantur memorias. Si enim juniores tempore veterum aſpernantur edi-
cta, quibus aſſenſum præbere debuerant, quid reſtat, niſi ut plumbum aquis ſu-
pernatet, lignum vero fundo tenus merſum dehiſcat, præſertim cum ſcriptum ſit:
Ne tranſgrediaris terminos quos poſuerunt Patres tui. Hoc unum ſuadeo, ut per- *Prov. c. 22.*
quiratis merita Turonenſium & Romanorum Pontificum, quorum alter edixit, *v. 28.*
alter conſcripſit, & poſtea utrum illis a contradicentium induſtria præ pondere
dijudicare poteritis. Valete.

Abbo Roberto Regi Francorum.

ROTBERTO Regi Francorum inclyto famulorum Dei famulus Abbo me-
mor ſalis quod aliquando in Palatio comedi. Satis admodum miror unde
hi ſales eloquentiæ proruperunt, quorum amaritudinem, Domine mi Rex, ino-
pinato abhorrui, abhorrens ſilentio tegere nequivi, nam Palatina facundia ha-
ctenus uſus ſum, & ab ipſis cunabulis pene in Monaſterio veritatem puer didici,
quam me amiſiſſe cauſatur ille a ſecretis. Dum jam albet nix capitis, cui gratias
refero, quoniam me ad me reduxit, quandoquidem hominem eſſe innotuit, quem
mutabilis fortunæ caſibus ſubditum, & dixit & ſcripſit; ait enim ſcriptura, *Om- Pſ. 115. v. 11.*
nis homo mendax; ſed fortaſſis cum Propheta in extaſi hoc protulit, quod ego
quoque benigne accepiſſem, niſi eſſet ſcriptum *perdes omnes qui loquuntur Pſ. 5. v. 7.*
mendacium. Ad quid enim aliud amicus meus Apoſtoli verba ad me retorſit, *Ep. Jac. c. 5.*
dum in ſermone meo *eſt*, & *non* eſſe enuntiavit, niſi quia aut quod eſt non eſſe, *v. 12.*
aut quod non eſt eſſe fatentem reprehendere voluit: cujus criminis in hac re
me nullo modo reum eſſe ſciatis, quippe ante has litteras in quibus mendacii
redarguor, neminem pro hujuſmodi cauſa vidi cum quo eſt, & non potuiſſem
ſermocinari. Quod vero adjecit, ſed ſit, in illo eſt, meæ fragilitatis modum con-
ſiderans hominibus quam Deo ſimilis eſſe malui, abominatus ſuperbiam illius

Ezech. c. 28. v. 12. Marc. c. 10. v. 18. Exod. c. 3. v. 14.

qui fuit ſignaculum ſimilitudinis Dei. Porro ſicut nemo bonus, niſi ſolus Deus, ſic nihil eſt in rerum creaturis, nihil enim in eis eſt quod mutabile non eſt, & ſi omnis creatura mutabilis eſt, quomodo verbum ejus mutabile non eſt? Sane hoc ſibi proprium reſervavit, de quo dictum eſt in veteri teſtamento, *qui eſt miſit me ad vos*, ecce Venerabilis Rex meus apud Majeſtatem veſtram ſermo Apologeticus, & ne hujuſce locutionis ineptiis decipiamini cautum eſſe opto & ſemper optavi. Valete.

Abbo Odiloni Abbati Cluniacenſi.

DOMINO ſemper Venerabili Odiloni Cluniensis Congregationis Patri, ejuſdem officii Abbo indignus famulorum Chriſti famulus. Sæpe contingit ut ſpiritalis Philoſophiæ dapibus amicis convivia pro modulo noſtro præparemus; ſperantes hac introductione eorum deliciis communicare; quoniam, ut dicit ſcriptura, amicorum ſunt omnia communia, quapropter quempiam ſolum ſuis ſtudiis uti minime delectat, & charitatis epulas tunc bona voluntas libenter deguſtat cum inter ejuſdem ſcientiæ ſectatores non eſt expers muneris quo ſibi illicit amatores veritatis. Unde venerabilis Pater floccipendens æmulorum veſaniam inſtar Commentatoris ſcribere decrevi aliquid gratum amicis, utile poſteris, quo communicarum te eſſe volui, quem poſtquam ſemel cognovi, ſemper in omnibus pio amore & diligo & dilexi. Nec pudet te habere judicem propoſitæ quæſtionis quem commendat lepor dulciſſimæ affabilitatis, ut puta antiquæ nobilitatis comptum proſapia, cum eloquentia quam venuſtat frequens & humilis ſapientia, hanc nimirum plus ſolito expertus ſum compendioſo itinere, cum pariter remoraremur tam in noſtro quam in Sancti Dei Monaſterio, ubi quidam ex fratribus veſtris, ut mihi viſum fuit ſatis benevolus, attentus & docilis requiſivit de repetitione ſimilium numerorum qui habentur frequentius in Canonibus Evangeliorum. Quam quæſtionem expediendo ei ad plenum ſatisfacere nequivi, partim ob difficultatem ſui, partim quia nec locus, nec tempus ſufficiebat negotio hujuſmodi; nunc vero occaſionem nactus explicabo quomodo ſe habeat congeries numerorum in prædictis Canonibus, expoſita prius ratione, qua in ſingulis Evangeliorum libris ſunt tripliciter præfixi numeri, quorum alii Capitula, alii Æras, alii Subnotationes deſignant, communes ſcilicet & proprias, & Capitula quidem, nec non Æræ ex minio hoc videntur differre, quod Capitula exprimuntur majore caractere: Æræ vero nuſquam denarium excedunt, nec infra denarium ex ordine ſe ſequuntur, niſi contingat. Subnotationes quoque ex atramento in ſingulis Evangeliſtis ab uno incipiunt, & in multam pluralitatem primæ vel ſolæ ordinabiliter lege numeri excreſcunt: quod facilius intellectui patebit, ſi quod faciendum in reliquis unius Evangeliſtæ annotatio deſcripta pro exemplo ſit. Sunt itaque apud Mathæum Capitula XXVIII. inter quæ ſunt Subnotationes CCCLV. quibus ſingulis adjecta eſt ſua Æra, ex qua cognoſcatur in quo Canone ipſa Subnotatio reperiatur. Ut autem decem ſint Canones & non amplius in quibus Evangeliſtæ ſibi novies tantum conferuntur, illud facit quod Marcus hanc proprietatem ſervat cum Joanne, qua nuſquam ei ſoli ſolvi conſentit. Nec eidem cum altero, niſi cum Mathæo: nam inter quatuor ſi concordia ſit, unus modus exiſtit; alter vero ſi diſcrepaverit, quatuor modi inveniuntur; ſi unus quilibet duobus conferatur, ſex ad extremum erunt ſi ad ſimilitudinem Monomachiæ unus reliquis ſigillatim reſpondeat. Cæterum hoc in eiſdem Canonibus eſt animadvertendum, quod diſtinguuntur lineis directis a ſiniſtra in dexteram legentis, inter quas uſque ad finem quinque Subnotationes fiunt, de ſingulis videlicet Evangeliſtis qui ſunt diſpoſiti in capite uniuſcujuſque Canonis. Inter primas igitur lineas primi Canonis ſunt Subnotationes XX. ex quibus nihil ingerit dubietatis ille ordo in quo ſcribuntur apud Mathæum VII. apud Marcum II. apud Lucam VII. apud Joannem X. De reliquis quæſtio eſt quam illud facit. Quod Joannes ſparſim ſcripſit in diverſis lo-

cis ea quæ alii colligentes ſemel dixerunt ſinguli in ſuis opuſculis; exempli gratia diſponantur Evangeliſtarum verba ut ſunt in textu propria cum Subnotatione diverſa.

M. xi. M. IIII. L. x. I. vi.	*Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam; qui autem poſt me venturus eſt, fortior me eſt, cujus non ſum dignus calceamenta portare, ipſe vos baptizavit in Spiritu Sancto & igni.*
M. IIII. M. xi. L. x. I. xii.	*Et erat Joannes veſtitus pilis Cameli & zona pellitia circa lumbos ejus, & locuſtas & mel ſylveſtre edebat, & prædicabat dicens: Venit fortior me poſt me, cujus non ſum dignus procumbens ſolvere corrigiam calceamentorum ejus: ego baptizavi vos in aqua, ille vero baptizabit vos in Spiritu Sancto.*
L. x. M. xi. M. IIII. I. xiiii.	*Ego quidem aqua baptizo vos, veniet autem fortior me cujus non ſum dignus ſolvere corrigiam calceamentorum ejus, ipſe vos baptizabit in Spiritu Sancto & igni.*
I. vi. M. xi. M. IIII. L. x.	*Joannes teſtimonium perhibet de ipſo, & clamat, dicens: Hic erat quem dixi qui poſt me venturus eſt, ante me factus eſt, quia prior me erat.*
I. xii. M. xi. M. IIII. L. x.	*Ego baptizo in aqua, medius autem veſtrum ſtetit quem vos non ſcitis.*
I. xiiii. M. xi. M. IIII. L. x.	*Hic eſt de quo dixi, Poſt me venit vir qui ante factus eſt, quia prior me erat, & ego neſciebam eum, ſed ut manifeſtetur Iſrael, propterea veni ego in aqua baptizans.*
I. xxviii. M. xi. M. IIII. L. x.	*Ipſi vos mihi teſtimonium perhibetis, quod dixerim ego non ſum Chriſtus, ſed qui miſſus ſum ante illum.*

His ita præmiſſis ſobrius Lector intelligit quia Joannes nunc hic, nunc illic tetigit quod Mathæus & alii collegerunt in ordine unius ſuæ Subnotationis: quapropter in ejuſdem Joannis Evangelio poſt primam Subnotationem quater eſt facta ſimilium numerorum repetitio. Siquidem de viro venturo & de baptiſmo Joannis, ubi ille alterum retulit, alterum reticuit, & rurſus alibi utrumque ſimul dixit. Ad ultimum de prædicto viro venturo repetiit, quem Chriſtum vocavit. Perſpiciamus itaque primi Canonis initium, poſt hanc unam concordiam omnium Evangeliſtarum. Denique poſt ſecundam lineam Joannes unam ſubnotationem tertio repetiit, reliqui ſecundo: poſt tertiam quoque lineam idem ipſe Joannes quinquies variavit, quod aliorum unuſquiſque ſemel ſuo loco expoſuit. Hæc ratio obſervatur in aliis, qui ſunt in collatione, Canonibus. Nec hoc ſilendum eſt quod una & æqualis progreſſio ſit Subnotationum: ſed in Canonibus numero aliquando intermiſſo, in ſingulis Evangeliis numerorum ordine rato; cavenda tamen eſt in his diſcordia in quibus nulla eſſe debet omnino diverſitas; nam ut de Mathæo loquar qui principarum obtinet in prædictis Canonibus, exceptis duobus a principio libri ejus uſque ad ſinem prima Æra primi Canonis ordinat tenorem; ſimiliter ſecunda ſecundi, tertia tertii, ſic de reliquis, unde falſo exiſtimatur, ſcripta eſſe illa Subnotatio, quæ in textu Mathæi eſt LXXXVI. cum Æra prima. Idcirco quia evolutis quamplurimis Evangeliorum voluminibus, nuſquam inter LXX. & XCVIII. ſubnotationem, ulla in Canone reperitur, quapropter eamdem Mathæi LXXXVI. ſcilicet Subnotationem, in ſexto tantum Canone apud Mathæum reperire poteris & nuſquam alibi, ideoque non ibidem ſcribenda eſt Æra prima, ſed potius Æra ſexta, ſicut unius antiqui voluminis ſeries recenſita innotuit. Nam quod ſub hac digeſſit Mathæus ipſe ducenteſima quadrageſima quarta ſub prima Æra repetiit, ac idcirco reciproca viciſſitudine eidem concordant reliqui, in qua Marcus CXXXVIIII. pene ſimilia eſt proſecutus. Repetendum igitur quod illius Evangeliſtæ qui primus habetur in quolibet Canone, licet intermiſſo, ordinato tamen augmento Subnotationum progreſſio ſit: verbi gratia, apud Mathæum poſt Subnotationem octavam undecima ſequitur: apud Joannem poſt decimam quartam invenitur; reliquorum vero eidem primo conſentientium propter concordiam aliquando tranſgreſſio ſit; ſi qua ſane in talibus dubitatio incidit, aſſumatur præ manibus de conſenſu Evangeliſtarum liber Auguſtini omnium Eccleſiaſticarum quæſtionum ſingulariter ſubtiliſſimi expoſitoris; poſt Ammonium enim qui de quatuor Evangeliis fecit unum ad ſimilitudinem libri qui dicitur concordia regularum hic Auguſtinus omnes dubitabiles propoſitiones Evangeliorum decerpſit, atque in uno codice ordinavit, earumque obſcuritati maximam lucem infudit. Poſt eumdem quoque Ammonium Euſebius Cæſarienſis libros Evangeliorum, ut fuerant temanere permiſit, & eorum concordiam numerorum ratione diſtinxit, quam Evangeliorum Canones appellavit; quem ſecutus Hieronymus Divinæ legis Interpres & de Græco fecit eſſe Latinum, atque eorumdem Canonum ordinatio, qualiter intelligenda ſit, ita ſcripſit ad Damaſum. *Sciendum eſt*, inquiens, *ne quis ignarum ex ſimilitudine numerorum error involuat, quod ſicut in ſubnotatione Canonum diſtinctorum, in Canone quolibet tres Evangeliſta bis vel ter, vel quater aut etiam amplius eundem numerum per ordinem habuerunt adnotatum, & quartus e contrario diſcrepantes, quod id quod tres illi in eo loco ſemel dixerint, quartus totiens in corpore voluminis ſui ponat, quotiens diverſi numeri in ejus Canone poſiti ſunt, contra prædictorum numerorum continuatas ſimilitudines. Item ſi in uno quolibet eorum aut etiam duobus, ibidem in Canone numerus bis, ter aut eo amplius reperiatur in ordine collocatus, & diſpar is inveniatur in cæteris dubium non erit quod id quod illius illorumve Canones numeris bis vel ter repetitis ab his in volumine ſemel dictum ſit: alteri vero eorum totiens in uno atque eodem ſenſu loquantur, quotiens prætulerint in numerorum annotatione diſtantiam. Hoc & in omnium novem Canonum conlatione ſervabitur. Cæterum in decimo quoniam propria ſingulorum tantummodo continentur; non poteſt contra id comparatio eſſe, quod ſolum eſt.* Tandem quia Venerabilis Pater ex prædicti viri commentariis iſta enodando tranſtuli, atque ea

non

non præjudicii, ſed judicii cenſuræ dixexi, qui illius benevoli fratris ſagacitati
ſatisfacere volens, me apud vos fuiſſe verboſum aut nimis garrulum pertimui,
timendo plura dicere ſuperſedi. Reſtat tamen ei, quia fortaſſis non didicit quid
ſit Æra, proprie exponere eo quod Iſidorus, quem ſum ſecutus, ea ſit uſus quam
frequenter in Canonibus. Æra eſt ſingulorum annorum ſupputatio, dicta ab ære,
quod ſingulis annis reddebatur Romanæ Reipublicæ, ideoque Hiſpanorum con-
ſuetudine pro centeſimo vel alio quolibet anno centeſima vel alia quælibet po-
nitur Æra. Cognoſcat itaque ille meus familiaris exactor me attentum illi ope-
ram impendiſſe, ei ferculum de lignis Libani conſtruxiſſe ea charitate media, qua
Apoſtolus optat; *Deus patientiæ & ſolatii det vobis idipſum ſapere in alterutrum* Rom. c. 15.
ſecundum Jeſum Chriſtum. Siquidem vos utrique mihi ſolatio eſtis quos idipſum v. 5.
ſapere deſidero, quod ſecundum illum Chriſtum ſapio, quatenus unanimes uno
ore pariter glorificemus ſub Catholicæ fidei integritate. Valete.

Domino in Chriſto Dilectiſſimo Fratri Coabbati G. Humilis Floriacenſium Rector Abbo.

DESIDERII mei fuerat bonorum virorum ſtudia moreſque explorare, ex-
plorando imitari, imitando deſcribere; non pravorum hominum plenam vi-
tiis vitam inveſtigare, inveſtigatam multis lacrymis deplorando exponere. Quod
ut facerem illa res compulit, qua ingemiſco, quod ſub noviſſima hora multorum
charitas refrigeſcit, eorum maxime qui in habitu præferunt, quod eis mundus Gal. c. 6.
crucifixus ſit, quandoquidem non tantum ſimulatione, verum etiam diſſimulatione v. 14.
provocant iram Dei, quorum dolos venerabilis Pater caveas, fraudulenta verba
ne audias: quoniam ſepulchrum patens eſt guttur eorum qui turbare Rempubli- Pſal. 5. v. 11.
cam maximum lucrum putant. Sub ovina pelle lupi ad Monaſterii aſylum con-
fugiunt, ſub ſelliis ſe pro latibulis abſcondunt, & ubi tempus male faciendi inve-
nerint, malefaciunt, ſimpliciores fratres falſis circumventionibus ſollicitant, le-
nocinio blandæ perditionis incautos decipiunt, & corruptos veneno ſuæ ini-
quitatis præcipitant in labirynthum ſui erroris; melioribus ſe detrahunt, cri- Phil. c. 3.
mina auditu horribilia confingunt, quorum Deus venter eſt, & gloria in con- v. 19.
fuſione: quia nimirum terrena ſapientes non guſtaverunt quam ſuavis eſt Do- Act. c. 17.
minus & Chriſtus ejus, ſub quo vivimus, movemur & ſumus. Hæc idcirco tuæ v. 28.
ſanctitati ſcribo, ſimilibus ſimilia conferens, quia in Sancti Martini majori Mo-
naſterio tibi ſatis admodum vicino talia facta rumor innotuit, quæ tuis rationi-
bus poſſunt imputari, non quod malevolis aſſenſum præbueris, ſed quod inau-
ditum nefas tua irrefragabili authoritate corrigere neglexiſti; ſiquidem percur-
rentibus legatis e diverſis mundi partibus amatores ſacræ religionis judices con-
venire oportuit, eorum ſententia determinare objectiones criminis, & utrum
judicio juſto repulſam meruerit, qui dicitur reus ante conſpectum Divinæ Ma-
jeſtatis; non enim ille ſanctiſſimus & magnus Papa Gregorius, ita Abbates pro
recens ortis rumoribus tractari voluit, qui Lupo Preſbytero & Abbati propter
Siagrium Auguſtodunenſem Epiſcopum inter alia ſcribit, præcipiens ne ſolus
Epiſcopus civitatis præſumat judicare cauſas accuſati Abbatis: ſed adhibitis
quampluribus Coëpiſcopis in Concilio audientiam deferat, ut omnium com-
muni parique decreto aut innocens abſolvatur, aut reus condemnetur. Idip-
ſum etiam noſtro privilegio inſerendum credidi quod de ſanctis manibus Donni
Gregorii noſtra ætate Papæ ſanctiſſimi ſub authoritate Sancti Petri ſuſcipere,
quamvis indignus emerui: quapropter Venerabilis in Chriſto non declamatorie,
ſed diſpenſatorie tibi perſuadeo quem plurimum diligo, ne credas ſubornatis
teſtibus, ne credas derepente falſis fortaſſe criminationibus, quia & Diabolus,
ut bonos decipiat aliquando in Angelum lucis ſe transfigurat. Recordare teſti- 2. Cor. c. 11.
monii Preſbyterorum quos convicit falſa dixiſſe, argumento uſus, ſemel patra- v. 14.
tum ſcelus non potuiſſe fieri ſub locorum diverſitate; hinc ſumptum eſt quod
habetur in Canonibus, ut in appellatione virorum ſacri Ordinis alii accuſatores,

alii teſtes ſint, alii judices, & ſingulorum vita diſcutiatur, ne vindictam meditentur, ne velint exercere in innocentem ſuæ indignationis achimœniam rabiem. Quippe juxta illud Salluſtii, neceſſe eſt ut omnes ſint ab ira, odio, gratia & miſericordia alieni. Dic, quæſo, ubi lectum eſt oves paſtorem judicaviſſe? An ubi
1. Reg. c. 24. v. 5. Judas Magiſtrum prodidit? ſed ipſe nec accuſavit, nec judicavit. David in circumciſione poſitus, in Saul Dominum ſuum manus mittere noluit. Cui tamen oram clamidis præſcidit, docens procul dubio ſubjectos Prælatorum vitia ita manu humillimæ reprehenſionis tangere, ut eorum nomen nolint extinguere; non enim
Rom. c. 13. v. 2. eſt poteſtas niſi a Deo, & qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Videant igitur Monachi Majotianæ Congregationis quid in Abbatem commiſerint, quorum fuit regula ſilentio vitam degere, nulli detrahere, nullum odiſſe, obmuteſcere non ſolum a malis, verum etiam a bonis, maledicentes non remaledicere, ſed magis benedicere. Quis eos a jugo regulæ abſolvit, ut buccis crepantibus pacem prædicent, & dentibus mordeant, liberi per plateas diſcurrant, delationi inſerviant, cum delatores morte mulctentur, aut humanius ad vitam reſervati ſeptennio pœnitentiæ remedio caſtigentur? Quis contemplativæ vitæ ſectatores? qui pedes illius cum Maria lacrymis rigare debuerant, & infra ſepta ſui clauſtri tribunal conſcientiæ conſcendere, ſua & aliena peccata non deregere vel publicare, immo potius deflere. Quis, inquam, docuit homines proſcribere? in foris reos damnare? Ecce fama exiit quod contra divinas humanaſque leges Abbas ignito ferro ſe purgare voluit, cui audientia denegatur, prærogativa judicii excluditur, palam præjudicium paſſus aportatur, examen Laicis datur, Monachis ſubtrahitur? quibus ſanior mens ſaniuſque conſilium, ac inter maleſanos unius luſtri ſpatio regularis ordo confunditur: ſed eſto conſcius criminis prælibatus obtunditur, furca dignus atque cruciatibus miſerabilis obruitur. Numquid ſubditorum catenis colla committet? numquid ſuorum manibus dilaniandus deficiet? at fortaſſis ille quondam noſter Fredericus bonorum æmulus fratrum, inſidiator peſſimus, hujuſmodi apud vos ſcholas inſtituit, quatenus ſicut ab Arrio, Arriani; a Gnatone, Gnatonici: ita ſui diſcipuli a Frederico, Fredericiani. Certe, Venerabilis Pater, cavenda eſt talium anſa calumniæ, cavenda mendaciorum fabrateria impunitæ nequitiæ, ne vos decipiant ullo modo, qui hactenus bonus odor eſtis Deo in omni
Gal. c. 1. v. 10. loco: nam ego ab eis inter deteriores, deterrimus adjudicor, parricida appellor, quibus ſi placerem Chriſti ſervus non eſſem, vobis autem gratias refero, qui mea vice doluiſtis, & de me licet minimo fratre veſtro maledicta perpeti non potuiſtis; de cætero veſtris litteris ſcire velim utrum repudiatus Abbas libellum repudii fratribus ſuis miſerit, an præjudicatus violentiam ſuſtinuerit, quoniam mecum ille totius religionis ſignifer Odilo contemnitur, & fratres Clunienſis Cœnobii, ut nobis relatum eſt, de majore Monaſterio cum dedecore ſunt expulſi, & id duos tantum factionis principes egiſſe comperimus, quorum temeritas eo promptior ad audendum omne facinus, quo faventis conciliabuli major eſt potentatus. Sæpe namque, ut inductione cognovimus, eaſdem vires taciturnitas argumento invehit, quas eloquentia quæ illationis neceſſitatem colligit. Quandoquidem & dicenda tacere malum eſt, & tacenda dicere peſſimum. Quapropter, omnium amantiſſime, quam plurimos ejuſdem congregationis bonos fratres ut in melius proficiant ammone. Murmuratores autem ac bilingues ut a nequiſſimo vitio deſi-
Levit. c. 11. v. 33. nant, corrige. Propoſito exemplo de veteri lege; Vas, inquit Moyſes, quod cooperculum non habet immundum eſt, quia illud os animam coinquinat, quod abſque moderationis obſtaculo ad omnem turpitudinem proferendam patet. Recordentur ſuæ profeſſionis, & diſcant ſubditi Prælatis obedire, non imperare: cum humilitatis ſubjectione a Priore quidlibet requirere, non ſuperbiendo ejus imperiis contradicere: qui enim nituntur collum excutere de ſub jugo regulæ Seniorem conantur non obſecrare, ſed increpare: ſcandalum ei, non pacem quærere: conſpirationi ſeu conjurationi ſemper ſatagunt inſervire, nec metuunt pœnas conjurantibus propoſitas, quas patiuntur deſertores militiæ vel rei Majeſtatis Imperatoriæ: nec ad hoc noſtra procedit oratio, quo ſanctorum virorum atque electorum judicum velim ſubtrahere examini patrem qui dicitur inceſtus vel ſacri-

legus, ſed filiorum pietati ac miſerationi conſulo, ne veluti Cham nuditatem *Gen. c. 9.* patris detegant, immo potius averſis vultibus abſcondant. Quis enim ignorat *v. 22. & 23.* quod ille poſtmodum paternam maledictionem in poſteris ſuſtinuit, & non fratrum ſervus, ſed ſervus ſervorum fuit. Tandem his prælibatis unam de eadem re conditionaliter propoſitionem ſubnexui, ex qua oriuntur ſyllogiſmi quos ab antecedentibus, conſequentibus ac repugnantibus, & ſi tua charitas non elicuit, tamen authoritas vim neceſſariæ concluſionis ſuggerere quibit. Dum enim ſuper cauſa Bernerii, quod verum eſt aſſumpſeris, quid inferendum ſit abſque ullius ſcrupuli ambiguo manifeſtabis; hæc autem ſit, Abbas ſi palam reus eſt intentati criminis indignus eſt officio indultæ Paternitatis. Sane ſic alterum exiſtit ut in Abbate aut hoc, aut illud non eſſe neceſſe ſit; non enim & palam reus eſt intentati criminis, & non eſt indignus officio indultæ Paternitatis. Porro ad ultimum unum perſuadeo, ne laxioribus habenis parcas illi noſtro jam ſecundo fraternæ necis æmulo; quia nimirum vir linguoſus, ut in ſuis inſulſis litteris agnovi, aut bonis detrahit, aut manibus & pedibus ad malum quaſi ſerpens repit. Valete.

Abbati Bernerio.

UTINAM Abbati B. authoritas Eccleſiaſtica nihil indiſcuſſum præterit, quin patenter doceat, qualiter vivendum ſeu converſandum ſit Prælatis cum ſubditis, qualiterque de ſuis commiſſis judicandi ſint Prælati & ſubditi, quod te ignorare non arbitror qui ab ipſis cunabulis educatus es inter magiſtros ſacræ religionis, nec ſubterfugit judicium quo damnantur vel abſolvuntur criminibus appetiti; noſti etiam quod Deus perſonas non accipit, & quia Monachalis profeſ- *Deuter. c. 16.* ſio inventa culpabilis magis damnat quam liberet reum ab objectis, nec valet ad *v. 19.* defenſionem criminis. Idcirco quid tua refert bonorum virorum expectare ſententiam quem propria conſcientia accuſat, turpiſſimæ actionis opinio infamat? adeo ut ſicut relatu veridicorum didici, partem abominationis confeſſus, detegas partem ſub nomine cujuſdam facti mirabilis, diſcretor vitiorum abſcondas. Sed quid prodeſt utrum partem facti, an factum habeas, cum illum verſiculum, dimidium facti qui bene cœpit habet, omnes laudent, omnes ſapienter dictum exiſtiment. Nec te juvat illa quæ eſt apud Rhetores tranſlatio criminis, aut tranſmutatum nomen facti, quando ſcelus quod in proſtibulo perpetratum eſt cum uxore alicujus aliter vir, aliter reus nominat; alter enim de adulterio queritur, alter non adulterium, ſed quod fecit in proſtibulo licuiſſe fatetur. Neutrum tamen firmas vites defenſionis ſuggerit, maxime tibi qui incentor factus es vitiorum, ad hoc electus, ut fieres magiſter virtutum. Plurimos commiſſi gregis tuo morbo contaminaſſe diceris, lepra fœdiſſimæ contagionis perdidiſſe convinceris, nihil aliud dicens niſi quia feciſti, ſed non perfeciſti: ferro ſocium, immo filium, & eum qui te ſuæ vitæ tutorem elegerat transfixiſti, venenum ei porrexiſti, ignem ſacris ædibus injeciſti; ſi ferro transfixus evaſit, ſi venenum potatum non extinxit, ſi ignis non convaluit, te peccaſſe negas, & nihil tua intereſſe affirmas. Reſipiſce, reſipiſce, inquam, & ad te redi, atque ſi objectorum conſcius es, noli Abbates & Monachos tecum infamare, quandoquidem non tu ſolus ſed omnes tui Ordinis tales eſſe creduntur. Ego autem in Chriſto verum fateor, quia omnes qui tales ſunt, qualis diceris, & ut audivi confiteris, quia delatoribus non contradicis omnes inquam & Monachico habitu & Abbatis officio indigni ſunt. Verum tamen hoc abſit a te, cujus defenſionem, ſi fieri poteſt, ut noſtram quærimus, quo mœrente mœrebimus, quo gaudente gaudebimus, nec differas audientiam, quæſo, ſi innocentiam defendis, ſin aliter fratribus ſatisfac miſſo libello repudii, ac reddita Epiſcopo cura Paſtoralis regiminis, ut alter qui dignus eſt quantocyus ſuccedere poſſit. Valete.

Epiſcopo amatorum Chriſti amator Abbo.

QUID proſit ſcientia litterarum agnoſcitur ex difficultate quæſtionum, quas dum enodare imperitia vulgi neſcit, a docto earum ſententiam inveſtigare contendit: ſi tamen imperitos aliqua de inauditis rebus dubitatio attigit, dum enim in rerum natura quidquid illud eſt quæritur an ſit, quid ſit, cur ſit, & quomodo ſit, nec has quæſtiones etiam impetitum vulgus præterit, certum eſt quod de ignotis omnino rebus nihil quærit: nam Philoſophia in his exercet ſuam operam etiam quæ non ſunt, ut nihil naturæ, nihil moralitatis eam effugiat de quibus ſubtiliter inveſtigat; quapropter de juramenti obſervatione proponitur, nec ignota quærendi via eſt, cum argumentandi copia præſto eſt; cum jurare nihil aliud ſit quam jure orare: qui enim orat quantum ad veri falſique opinionem, unam tantummodo tractat orationis ſpeciem, etiamſi neceſſe eſt juramento obnoxiam. Hanc autem orationem Dialectici enunciativam nuncupant, quæ præſenti tempore contenta præteritum reſpicit ex facti actione: futurum vero ex facti promiſſione; ſed facti actio enunciari jurejurando poteſt, ut definite vera vel falſa ſit apud eum qui rem definite novit; promiſſio vero futuræ actionis ſicut definite ſub ſcientia non cadit, ita juramentum de promiſſis rebus ignoratur verum falſum ne definitive ſit, niſi de his quæ neceſſitas naturæ trahit ut Deum immortalem eſſe & hominem mori; ſiquidem definite verum eſt quod omne ortum occidet: illud autem quod contingit, quoniam non neceſſe eſt fieri & opinabile plurimum exiſtit, ſi quis jurejurando affirmare vel negare voluerit definite, id ratio facere non permittit, quoniam de contingentibus cauſis promiſſivus modus ſæpe nos fallit, & aliter quam putamus res caſu vel neceſſitate impulſa ſuccedit. Qui ergo jurat, an jure oret, quæritur, & quæ juramenti circumſtantiæ ſint. Scilicet locus, tempus & perſona conſiderantur, quippe ſi loco vel tempore ſeu perſona legitima caruerit juramento reus non erit, unde Dominus in veteri teſtamento per Moyſen præcipit ut [Num. c. 30. v. 4. & ſeqq.] puella quæ adhuc in domo patris eſt ſi votum voverit, ſeu jusjurandum fecerit, ne voto vel juramento obligata teneatur, ſi mox ut ad notitiam parentis pervenerit, paternæ authoritatis invectione prohibita fuerit. Mulieris nihilominus quæ ſub viro agitur votum vel juramentum irritum fiat, ſi virilis authoritatis majeſtas aſſenſum præbere noluerit, immo potius ea die qua ejus ſtultitiam compererit diſ- [Eccl. c. 5. v. 3.] trictiſſima correctione inhibuerit. Vota enim ſtultorum, ut ait Salomon, frangenda ſunt. Idcirco ibidem Moyſes proſequitur quod propitiationem Domini ipſa illa [Exod. c. 1. v. 20.] mulier meretur, quæ perjorii noxam incurriſſe putabatur; ſed & obſtetricibus Hebræorum Deus bene feciſſe legitur, quæ mendacio ſuo necandos filiorum Iſraël pueros a morte ſervaſſe dictæ ſunt. Mendacii igitur & perjurii cauſa penſanda eſt qua aliquando levius, aliquando gravius peccatum committimus, nec [1. Joan. c. 3. v. 8.] unquam abſque peccato mentimur, quandoquidem omne peccatum ex Diabolo [Zach. c. 8. v. 17.] eſſe perhibetur. Alibi quoque Dominus per Prophetam præcipit, *juramentum mendax ne diligatis:* & quid eſt mendaciter jurare, niſi pejerare? Hoc autem vetat dili- [Rom. c. 7. v. 15. & ſeqq.] gere, ac ſi concedat invitum pejerare, juxta illud Apoſtoli, *non quod volo bonum hoc ago, ſed quod nolo malum, illud facio. Si autem quod nolo malum hoc ago, non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum.* Idcirco cogitur exclamare: [Iſ. v. 24.] *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum.* Huic ſententiæ concordat illud Tobiæ, qui bonis naturaliter moribus inſtituens filium, Noli inquit mentiri omne mendacium. Id præceptum hoc continet, non enim mendacio utendum eſt: hoc eſt quodam mendacio utendum non eſt. Verumtamen veritas Evangelii non ſolum non omni, ſed nec ullo mendacio utendum eſſe innotuit, ubi omne mendacium ex Diabolo eſſe propoſuit. Quidquid enim ex Diabolo eſt malum eſt: nullo autem malo utendum eſt, nullo igitur quod ex Diabolo eſt utendum eſt. Et omne mendacium ex Diabolo eſt: nullum autem mendacium bonum eſt; nullum igitur quod ex Dia- [Pſal. 115. v. 11.] bolo eſt bonum eſt. Porro Scriptura dicit: *Omnis homo mendax* eſt, ſiquidem eo vitio humanam naturam Diabolus corrupit, ut & mortalis & mendax ſit, nec mendax

niſi unde mortalis, nec mortalis niſi unde mendax exiſtit. In perjurio igitur, hoc
eſt in juramento mendaci conſiderandum eſt vitium mendacii, & in vanum aſſum-
ptum nomen Domini, quoniam illud ſolum ad mortem ſufficit, juxta quod ſcri-
ptum eſt, *Os quod mentitur occidit animam*; cui dum aliud malum ſupervenit gra- *Sap. c. 1. v. 11.*
vius peccatum gignit: quod nunc metu mortis committitur pro tuenda corporis
ſalute, nunc ſpe lucri pro adipiſcendis rebus terrenis: & hoc perjurium vocari pla-
cuit. Sed pro tuenda ſalute corporis peccatum commiſſum non magnifacit miſe-
ratio humanæ compaſſionis, juxta illud Comici: *Pro magno peccato paululum* *Terent. in Andr. act. 5 Scen. 3.*
ſupplicii ſatis eſt pati; metus enim & pietas æqualiter flectunt animum judicis
ad miſericordiam, qui trutina juſti examinis diſtinguat modum culpæ levioris &
gravioris; ſiquidem ejuſdem legis capitula quamvis ſibi videantur contraria, nul-
lus præterit niſi tranſgreſſor legis, quem tamen aliquando metus vel pietas abſol-
vit. Denique lex juſſit ut maſculus qui intraret templum Veneris, capite punire-
tur, ſiquidem juſſit ut qui matrem cædi videret, niſi eam eriperet, capite punire-
tur: quidam itaque juvenis in templo Veneris matrem cædi vidit, & ingreſſus
templum, matrem eripuit. Quæritur quid magis obſervare debuerit, dum matrem
cædi vidit, ſeu enim intraret, ſeu non intraret, capite puniendus erat: ſed pietas
præjudicat, quæ pro matris affectu cum utilitate & honeſtate accuſatum purgat.
Similis eſt lex Moyſi de circumciſione pueri: ſi ejus octava dies a nativitate con- *Gen. c. 17. v. 12.*
tigerit, in novo quoque teſtamento alibi uxor diligenda, alibi odio habenda præ-
cipitur, quæ omnia diſcretionis ille gladius ſeparat, quem ignoraverunt Judæi, *Luc. c. 14. v. 26.*
qui ad interrogationem Jeſu de baptiſmo Joannis timentes utrinque feriri, hebe- *Math. c. 21. v. 25. & 26.*
tes ſunt facti.

Cæterum quia nos de juramento cœpimus, dicendum eſt quod remota cupi-
ditate neminem ſponte delectet jurare: ſed ſæpius a malo eſt juramentum, ut ait
Evangelium, nam malus dives opprimit pauperem, malus latro ſpoliat viatorem, *Math. c. 5. v. 37.*
malus calumniator diſceptat contra innocentem, atque ita nequit miſer effugere
laqueos inimici, quem plus æquo patitur ignobilis; dum enim violentia exactoris
quem vitare nequimus, jurare cogimur, aliquando in perjurium labimur neceſſi-
tate coacti, aut quorumdam malesarta gratia illecti; ſiquidem adulter fugiendo
mortem temporalem abſolvit ſe ſacramento non eſſe reum adulterii, & ita ſe æter-
næ morti addixit. Quidam etiam in tumultu ſeu conſpiratione militari juravit
mortem optimi Imperatoris. Et quid dicam? Ille jam occidit ſuam animam, licet
veritas dicat, *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt* *Math. c. 10. v. 28.*
occidere? iſte vero in affectione peccati adhuc deliberat, atque ſub partibus deli-
berationis quid ſit utilius vel honeſtius conſulit, cui conſulenti exemplo ſit factum
illius manu fortis, qui poſtquam juravit interfectionem Nabal viri ſtulti & impii, *L. 1. Reg. c. 25.*
interventu Abigahil prudentis fœminæ maluit perjurium pœnitendo delere, quam
perpetrato homicidio mali voti compos exiſtere: quapropter ſi quem jurandi
conſuetudo ad hunc exitum vergit quo pleroſque Deum offendiſſe non neſcit, ſua-
demus aliorſum pedem leviter figere potius quam tale præcipitium appetere, quo
difficilior reſurgendi ſpes poſſit ineſſe. Sic de naufragio obſeſſæ civitatis evadere
cupientes, illam partem muri expetunt quam breviorem noverunt; ſemper enim
hoſtium cuneis circumſeſſi grave periculum vitamus, dum evadendi aditum quæ-
rimus; ſiquidem multi labyrintho erroris perjurium vitare nequeunt, dum idip-
ſum quod alter juriſjurandi ſacramento aſtruit alter rurſus juramento negare
contendit, & id pro dicto uterque accipit; verumtamen altera pars contradi-
ctionis abſque ullo ſcrupulo ſemper falſa exiſtit. Quæritur quoque ſi rem ſuam
ſibi injuſte ablatam debet repetere qui ne repetat tormentis compulſus eſt jurare.
Quam quæſtionem argumentum a nota facillime diſſolvit, dum jurare ſit jure
orare: qui enim falſo veraciterve orat jure aut non jure pronuntiat; jure autem
orat qui a veritate non declinat; non jure vero qui cogit veritatem involvere
mendacio: nec jure raptoris violentiam ſuſtinet, qui juſte accepit quod habet. De-
bet igitur repetere quidquid juſte habuit, injuſte perdidit. Attamen juravit, ait
aliquis, licet defendi poſſit non juraſſe qui non oravit jure, quandoquidem ad
ſui defenſionem atque ad abluenda crimina dat locum juridicialis clementia &

lex Divina. Si autem audientia ſubtrahitur, non jure ſed crudelitate exhibita innocentia damnatur: nam ſicut majus peccatum fuit Judæ tradentis, quam Pilati crucifigentis; ita majus peccatum eſt pejerare cogentis, quam ejus qui innocens pejerat timore mortis, quandoquidem Petrus dum mori timuit, vitam negavit. Verumtamen humanæ fragilitati compatiens reſpexit Dominus Petrum, & ejus lacrymas quibus flevit amare, & non legitur eos reſpexiſſe quorum terrore defecit a Chriſti confeſſione, ſiquidem incurrit non diſſimiliter peccati foveam hujuſmodi negator & pejerans, cum & ille nomen Domini confiteri erubeſcit, & iſte in vanum aſſumit, videlicet quantum eſt in ſe aut timore aut cupiditate, & cupiditate quidem ſicut negotiator, timore autem ſicut fidei invitus proditor; unde Scriptura divina jurare prohibet, & additur quare? ſcilicet ne forte perjuret, quia perjurare,
Pſal. 109. v. 4. non jurare peccatum eſt; alibi quoque ſcriptum eſt, *Juravit Dominus, & non pœnitebit eum*, quoniam juramentum: ſed mendax tantum ſequitur pœnitentiæ remedium. Hæc de juramentis ſponte prolatis & violenter extortis tuæ fraternitati ſcribens diſtinxi, & eorum differentias collegi, ut poſtquam ad tuæ peritiæ ſacrarium pervenerint, tuoque examine quibuſque fratribus placuerint, palam omnibus recitari poſſint: nec differt is qui jurare compellitur ab eo qui violenter baptiſa-
Aug Tract. 26. in Joan. tur, ſi uterque ſacramenti violator habeatur, quoniam, ut ait Auguſtinus, ad Eccleſiam poteſt trahi nolens, accedere ad altare poteſt nolens, accipere poteſt ſacramentum nolens, credere non poteſt niſi volens, fidem in corde poteſt ſervare niſi volens; quapropter caveat quis ad ſacramenta fidei nolentem compellere, ne damnationis compede ſe potius obliget quam illum quem violatæ fidei reum exiſtimat; nam veneni propinator & potator uterque moritur, ſed ille in anima, iſte violata corporis natura; unde me tædet vitæ meæ, & aliquando ſatis lacrymarum effundo, dum innocentum calamitates intueor, & cum eis vim paſſus exclamare compellor,
Pſal. 119. v. 2. *Domine libera animam meam a labiis iniquis*, quoniam *cum his qui oderant pacem eram pacificus, cum loquebar illis impugnabant me gratis.* Vale.

Abbo Monachis Miciacenſibus.

FLORIACENSIUM Rector, Fratribus Miciacenſibus, maxime eorum Decano Conſtantino, ſalutem in Domino. Dum charitas ſit bona voluntas, miror qua fronte eo bono carere non erubuiſtis, qui palam confitemini rancorem veſtræ malæ voluntatis, non tantum verbis, quantum litteris, quas noſtris fratribus direxiſtis: quod utique facere non debuiſtis. Neque enim illorum benevolentia libenter ſuſcipit prædicatores ſcelerum, proditores reorum, accuſatores fratrum, maxime ubi non admittitur, ubi audientia reo denegatur, cum ſcriptum ſit, quod nemo abſens damnari poſſit. Vere fateor, fratres noſtros veſtris laudibus commaculare voluiſtis, quos ac ſi complices veſtræ calumniæ adjunxiſtis fautores, detrectationis Judices, accuſationis Præſules. Verum eorum innocentia ab hujuſmodi peſte quam ſit extranea, teſtatur Fredericus ignobilis ſcriba, qui nunc Hieroſolymis exulat pro ſuorum mendaciorum fabrateria, pro excogitatorum de ſuis fratribus vitiorum inaudita hiſtoria; ſiquidem & in noſtra profeſſione ſingularis Odilo Cluneſium Rector hujuſmodi Hiſtoriographos nuperrime detectos de ſuo Monaſterio flagris cæſos expulit, & ferro abſciſionis terribiliter inuſſit; proſequendi quippe ſunt a Chriſtianis Saterrici quos perſecuti ſunt Pagani, quorum nunc multitudo excrevit, quam de ſub cœlo exterminet clementia divinæ pietatis. Denique Acephalorum Hæreſis quæ nunc exorta eſt cum Saterris damnanda eſt, quoniam ſine capite regnant, ſine Patre ſpiritali, contra jus faſque naturæ ſuos fratres dilaniant, & mordentes pacem prædicant, cum nullum genus animalium ſæviat niſi indiſpar feris. Quapropter profeſſionis veſtræ memores vos ad vos reducite, quid coram Deo & Sanctis ejus voveritis mementote, Abbatem quem cum ſua una ovicula expuliſtis regulariter vobis præeſſe deſiderate, ejus arbitrio fratrum ſuorum culpas relinquite; & ſi Regula Benedicti Monachorum Legiſlatoris diſplicet, ſal-
Rom. c. 14. v. 4. tem Apoſtoli ſententia placeat, qua dicit, *Tu qui es qui judicas alienum ſervum?*

ſuo Domino ſtat, aut cadit, ſtabit autem, potens eſt enim Dominus ſtatuere illum. Si denique in Paſtorem veſtrum manum reprehenſionis mittitis, ſcitote quia Paſtor Paſtorum Jeſus Chriſtus vobis contradicit, cujus exemplum imitatur in eo quod vos quaſi nullius egentes in montibus reliquit, & unam ovem quæ erraverat, ad gregem reducere quærit. Hoc quoque graviſſimum in veſtra conſpiratione reperi quod benignitatem Donni Fulconis Aurelianenſis Epiſcopi contra veſtrum Abbatem exaſperaſtis, ad inclementiam veſtro Concilio perduxiſtis, contra authoritatem Canonum in innocentem armaſtis. Innocentem autem idcirco fateor, quoniam bona conſcientia, ut aſſerit, utitur, objectis reſpondere conatur, hæc quemquam veſtrum legiſſe aliquando teſtatur; unde conjicimus quod invidia diaboli, qua mors introivit in orbem terrarum, depaſcat animum inſidiantium gregem *Sap. c. 2. v. 24.* ſuccenturiatorum, quandoquidem ei locum defenſionis obſtruunt, quod in Eccleſia Catholica nulli hactenus fuit licitum.

Tandem ad te mi quondam familiaris Letalde, nunc ſermo dirigitur, cujus alias ſingularem ſcientiam mea parvitas amplectitur, & ſummis laudibus extollere nititur. Quid tua interfuit unius miſeri vitam corrodere, unius homuncionis quæ non erant vitia denotare, cum ſcriptum ſit quod ſapiens pœnitenda non committit? At fortaſſis tuorum factorum non pœnitet. Verumtamen quis miniſterium diaboli libenter aſſumpſit, ut vitia hominum denotet, in Cathedra peſtilentiæ ſedeat, *Pſal. 1. v. 1.* conciliabula malignantium unde ſtruat? Hortor & obteſtor, chariſſime, recordare infirmitatis tuæ, aſſume viſcera miſericordiæ, fratres tuos argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina, *2. Tim. c. 4. v. 2.* ita ſcilicet ut nec increpatio ad deſperationem pertrahat, nec patientia vitiorum fomiti ſuccumbat; tu enim hujus conſpirationis caput diceris: Tu Domini Rotberti Abbatis tui officium, quod dictu nefas eſt, præſumpſiſti, nec delatoris pœnam exhorruiſti, quem expeditum omnibus malis abſque ulla rebellione reſtituat omnipotens Deus Patris & fratrum unanimitati. Vale.

Abbo Odiloni.

PRÆROGATIVA inſignito Odiloni Clunienſium Patri. Amatorum Chriſti amator. Abb. Floriacenſium Rector, Salutem in Domino. Proficiſcenti mihi in Waſconiam ob inſtitutionem Monaſticæ Religionis, contigit devenire ad Monaſterium Sancti Cypriani Martyris ſitum in ſuburbio Pictavenſis famoſiſſimæ urbis; quem locum poſtquam reperi veſtræ ſubditum ditioni noſtrum credidi, quoniam amicorum ſunt omnia communia, ut eſt quorumdam ſententia; atque idcirco nimis indolui de fama quæ tunc temporis volitabat per aures vulgi, quam vice diſcutiens veſtra ultra modum ingemui, quod in viros noſtræ profeſſionis invidia diaboli per indiſciplinatos ſubrepit, quod illi qui dicuntur Monachi efficiantur ſatyrici criminatores fratrum, incentores vitiorum, ac viperino dente corrodunt viſcera matris Eccleſiæ; quorum inſaniam, venerabilis Pater, deterreri neceſſe eſt, ne conculcent ſancta profani, ne vileſcant precioſi lapides ſanctuarii, quandoquidem jam refrigeſcit multorum caritas *Math. c. 24. v. 12.* & mali cucullati ſibi auxilio & conſilio junguntur, ut de pennis Leviathan ſcribitur, quarum una uni conjungitur, & nec ſpiraculum quidem incedit per eas. *Job, 40. v. 20.* Delatores enim mundanis legibus capitali ſententia puniuntur. Qua temeritate ergo audent miſeri os aperire in necem fratris, in detractionem proximi, aſſumendo officium proditoris, quorum profeſſio eſt tacere, etiam a bonis? prudenter, dilectiſſime, horum præcave verſucias, qui mordentes bonorum vitam ſimplicem & lupi ſub ovina pelle prædicant pacem. Quo certe lectum eſt Monachos & Sacerdotes Domini damnatos eſſe accuſatione meretricis? quis Monachus authoritate Patrum Abbatem ſuum ad ſeculare judicium compulit? quis Clericorum vel Epiſcoporum Concilio addixit? Vere fateor ſæviſſima diſtrictione feriendam eſſe hujuſmodi præſumptionem, quia, ut ait, diſcretiſſimus Monachorum Legiſlator Benedictus, ſuum & alienum peccatum ille ſuæ profeſſionis immemor Abbati vel ſpiritali ſeniorum debuit patefacere, non detegere & publicare, quod non vobis poteſtatem judicandi de fratri-

bus veſtris ſuſtulit, cum hanc alteri commiſit. Tandem quia in objectione criminis authoritate magni Greg. alii ſunt accuſatores, alii teſtes, alii judices. Age, vir prudentiſſime, ut innocens expeditus crimine gaudeat, & accuſator temerarius reum ſe ſentiat, ne de pœnis innocentum rideat. Vale.

Alberti Abbatis Miſiacenſis Epiſtola Joanni PP. XVIII.

DOMINO Sancto & Venerabili Papæ Joanni XVIII. Albertus Abbas Abbatiæ Sancti Protomartyris Stephani & Chriſti Confeſſoris M. & omnis Congregatio Monachorum ejuſdem loci, videlicet Miciacenſis, Salutem in Chriſto. Novimus te, Pater Reverende, conſtitutum in terris Vicarium univerſali Eccleſiæ vice Beati Petri, ut ſuſtentes eos qui injuſte opprimuntur, & opprimas eos authoritate Beati Petri, qui nimium ſe erigunt. Quapropter ad tuam confugimus Reverentiam per hanc epiſtolam, ut ſubvenias nobis, & facias quod precamur. Locus in quo habitamus dicitur Miciacus, quem ſanctiſſimi viri, ſcilicet Beatus Euſpicius & nepos ejus Venerabilis Maximinus regio munere Clodovei primi Chriſtiani Francorum Regis fundaverunt, & alii quamplurimi, deinde proprio beneficio conſtruxerunt; & idem præfatus locus in tantum floruit olim in ſpirituali & temporali bono, ut CXL. Monachi ibidem congregati Deo aſſidue famularentur, in tantum poſtmodum diſſipatus pervaſione malorum, ut nullus vivere potuerit Monachus; gratia autem Chriſti juvante paulatim nunc, quaſi quidam redivivus æger a longa ægritudine convaleſcens, ita idem locus a vilitate ſuæ dejectionis reſurgere aggreditur per eleemoſinas bonorum virorum ac mulierum, ex quibus hæc bona mulier eſt Donna Regina nomine, quæ multa prædicto loco pro ſalute ſua & pro remedio animarum, videlicet ſui mariti & filiorum ſuorum jam defunctorum Deo & Sanctis ibidem venerans obtulit. Timet autem ut poſt ſuum obitum aliquis ſuorum vel extraneorum conetur aliquid auferre ex his omnibus quæ dedit Deo; & ob hoc ſuggerimus veſtræ ſanctitati, ut duos tomos quos in veſtro nomine ſcripſimus, quorum unus proprietatem largiti beneficii hujus venerabilis fœminæ continet: alter autem totius ſummam ſubſtantiæ noſtri Cœnobii, corroboretis veſtra authoritate cum titulatione ſigilli veſtri nominis; & nos aſſidue pro vobis, vivo & mortuo Deum deprecabimur. Dignum eſt enim, Venerande Pater, ut Prædeceſſorum veſtrorum morem ſequamini, & Monaſteriis novos indiculorum biblos corroboretis, quibus ipſæ Congregationes ab omni mundano ſtrepitu quiete Deo ſervire poſſint, maxime ſub epithimio excommunicationis. Veſtrum Apoſtolatum Deus cuſtodiat in æterna pace. Vale in Chriſto, Beate Pater.

Cariſſimo Fratri G. amatorum Chriſti amator Abba Abbo Floriacenſium.

SÆPE contingit ut veritate odium creſcat: quod ſapientis animus patientiſſime tolerat, dum rei negotium utilem & honeſtum finem prætendit; pro quo illud ſuſtinet, atque ſuſtinendo pro inimicis clementer orat; quod te feciſſe non abnego, qui pro injuſtitia quam pateris ad Deum clamas de profundis, & quibuſcumque potes pro modulo tuæ poſſibilitatis declamatoriæ contradicis: inimicos ſuſtines, quos amicos habere debueras, quoniam ſui propoſiti obliviſcuntur Chriſtiani qui ad inimicitias erumpunt, dum agros non ſuos demetunt, aliena invadunt, ſtipendia ſervorum Dei diripiunt. Et quid dicam? non id Idiotæ faciunt, ſed Doctores Chriſtianorum, Rectores Plebeïum, & ita quodammodo obcæcati omnium radice malorum pauperes Chriſti ad inopiam pertrahunt; quod procul
Prov. c. 22. v. 28. dubio minime facerent, ſi illud Divinæ Scripturæ vetitum perhorreſcerent: *Ne tranſgrediaris terminos quos poſuerunt Patres tui, non facies calumniam proximo tuo,*
Iſ. c. 5. v. 8. *nec vi opprimes eum.* Et Dominus per Eſaïam Prophetam: *Væ iniquo qui transfert terminum proximi ſui!* Et rurſus. *Væ, qui conjungitis domum ad domum & a-*

grum

grum ad agrum copulatis! Subjungit etiam inferius. *Væ, qui condunt leges iniquas* C. 10. v. 1.
& ſcribentes juſtitiam ſcripſerunt ut opprimerent in judicio pauperes! Condunt quip-
pe leges iniquas ut opprimant in judicio pauperes, quoniam dotes Eccleſiarum,
non Eccleſiis, quarum dotes ſunt, derelinquunt, ut inde pauperes Chriſti ſuſten-
tentur, ſed ſuis Militibus aut pro donativis erogant, aut vice Beneficiorum diſ-
pertiunt, fingentes regnam bonam ſæculis inauditam, quod ipſæ dotes non ſint
Eccleſiarum, ſed potius Altarium, cum maximum Altare lapſum uno tremiſſe va-
leat reſtaurari: Eccleſia vero vix quamplurimis ſolidorum impenſis. Nec miteris,
Frater Chariſſime, quod hæc Hæreſis noſtro moderno tempore crevit, quo juſtitia
exceſſit terris: quandoquidem nunc & novitates verborum placent, quas Apoſto- 1. Tim. c. 6.
lus prohibet, & in templo Dei fit ſæculare quod ſanctum eſt. Altaria Laïcis in v. 20.
poſſeſſionem dantur, peccata populi non Monachi vel Clerici comedunt, qui pro Oſ. c. 4. v. 8.
peccatis ejuſdem populi apud Deum interveniunt: ſed judicio Epiſcoporum obla-
tiones Eccleſiæ plus Equis & Canibus Laïcorum proſunt, quam peregrinis, or-
phanis & viduis, aut reſtaurationi Eccleſiarum; ſua enim altaria eſſe aſtruunt, quæ
abſque ullis authoribus ab Eccleſia ſecernunt, eo errore ducti quo detinebantur
Hæretici, qui unam perſonam Jeſu Chriſti in duabus naturis conati ſunt dividere
in perſonarum pluralitate, contra illud, *ſi enim cognoviſſent, nunquam Dominum*
gloriæ crucifixiſſent. Siquidem Apoſtolus Crucifixum aſſerit quem gloriæ ſua con- Ep. 1. Cor. c. 2. v. 8.
feſſione patefecit: quia ſicut anima & caro unus eſt homo, ita Deus & homo unus
eſt Chriſtus, qui ſuam ſponſam ſanctam, videlicet Eccleſiam totam ſibi conſecra-
vit, conſecratam univit; & ſi ſpectes ad templorum ædificia, fundamentum, pa-
rietes & tectum abſque Chriſti menſa, domus eſt, non Eccleſia, ſicut & cadaver
dicitur corpus abſque anima. Hæc idcirco dixerim, ne quis individua velit divi-
dere, aliud dicens Eccleſiam, aliud Altare, quia minus ſolers ſtulto conſumitur la-
bore qui conatur quod eſt impoſſibile. Quod vero Sacerdotes Domini Eccleſiarum
dotes & decimas in manu ſua conſiſtere, Canonum authoritate confirmant, nemo
contradicit, qui eo loci manum poteſtatem intelligit. Nam prædictæ res in manu
ſunt Epiſcopi, ſicut Regnum in manu Regis, quatenus eorum poteſtate & judicio
ſervetur unicuique æquitas ad res ſuas obtinendas. Ne quis autem me falſo exiſ-
timet de manu hanc fixiſſe ſignificationem, recordetur quod peccator pavidus de
manu mortis ſe frequentius orat eripi: ipſa tandem Eccleſia cujus ſit, Chriſtus ma-
nifeſtius dicit, *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Meam, Math. c. 16.
inquit, non tuam. Si ergo omnis Eccleſia Chriſti eſt, nulla autem Petri, aut ali- v. 18.
cujus eſt? reſtat ut hominum altercatio de paſtibus ſeu bonis ejus nulla eſſe de-
beat, quandoquidem ejus eſt pars, cujus eſt totum. Si quid vero de temporalibus
ejus bonis partiendum eſt, illis debet ſpecialiter prodeſſe qui Eccleſiæ ſpiritaliter
deſerviunt die ac nocte. Verumtamen non mediocriter moveor, quid illud ſit, quod
cum omnes Decimæ in manu Epiſcopi ſint tertiam, ſeu potius quartam partem
Epiſcopo authoritas Canonum concedit. Cui enim totum conceſſum eſt & pars,
ſin autem & pars conceditur, totum conceſſum fuiſſe fruſtra contenditur, niſi forte
illud totum ad ordinationem Epiſcopi, non autem ad illam ceſſionem juris perti-
neat, ut dare, vendere, ſeu in proprios uſus retinere queat. Quis enim ignorat Cle-
ricos & Eccleſiaſticas res conſiſtere ſub manu Epiſcopi, qui per Oeconomos diſ-
penſandas eaſdem res poteſtatem accepit. Cæterum de tertia, ſeu potius quarta
parte, ei ad votum competit quidquid ut Eccleſiaſtico diſpenſatori agere placue-
rit: quandoquidem ei dono dare, vendere & poſſidere facultas arriſit, cumque in
uno quolibet Epiſcopio interdum mille ſint Eccleſiæ, mirum eſt, ſi tanta eſt avari-
tia Sacerdotum, ut ſatiari nequeat tertia vel quod minus eſt quarta parte ſuarum
Eccleſiarum; quod prævidens Bracharenſe Concilium ait, *Tertiam partem ex qua-*
cunque oblatione populi in Eccleſiis Parrochialibus Epiſcopus non requirat, ſed illa ter-
tia pars pro luminaribus Eccleſiæ vel recuperatione ſervetur, & ſingulis annis Epiſcopo
exinde ratio fiat. Cum igitur de hac parte Eccleſiarum tranſcriptum ſit, ubi quæſo
de dotibus vel Decimis ſcriptura quælibet tradit, quod ſingulis annis Epiſcopo
ratio reddenda ſit? an aliquid Eccleſiæ, maxime res immobilis poterit abalienari?
eſt ſane rei alicujus abalienatio, talis in jure ceſſio, ut poſt hanc nulla ſit legitima

repetitio, quoniam ad priorem poſſeſſio jam non pertinet. Omnino hanc abalienationem de rebus Eccleſiæ non poſſe fieri; tot ſunt teſtes, quot ſunt Legum ſeu Canonum authores. Quidam igitur anteceſſor meus in poſſeſſione noſtri Monaſterii Eccleſiam ædificavit, dotem contulit, num idcirco Monaſterium poſſeſſionem amiſit? aut Abbas id abalienare potuit? Requiſiti itaque in hoc bujus noſtri Monaſterii libri politici a temporibus Magni Caroli pene vetuſtate conſumpti, quid ædificata Eccleſia mihi meiſque fratribus debeat, innoteſcunt; quid contra illa dotis nomine data ſuis burdationibus ſolvat, ibidem perpendit procuratoris diligentia. Porro quod te aliquando ſub mei præſentia turbavit, dum diceretur quod Monachi Eccleſias tenere nequirent, remove ab animo, & ſcito, quod Monachus, niſi ad Clericatum promotus, Eccleſiæ retentis miniſteriis, deſervire, ne quid de redditibus ejus ſeu oblationibus vivere debeat & poſſit. Hæc omnia tuæ fraternitati ſcribens, quibuſdam capitulis Eccleſiæ ſubjectis ſollicitum & cautum contra obloquentes reddere volui, ne imparatum inveniat, qui noſtris utilitatibus
Math. c. 10. v. 16. derogat; ſiquidem qui nos ſimplicitatem habere monuit columbinam, ſerpentinam aſtutiam tenendam præmiſit, ne alicujus fictæ amicitiæ malefacta gratia illi-
C. 2. v. 15. V. 16. ciat, ne verſuta calliditas innocentes opprimat. Quoniam in Canticis Canticorum præcipimur capere vulpeculas quæ demoliuntur vineas: nam flores apparuerunt in terra noſtra Divinæ gratiæ prærogativa quibus nutrimur, velut hæduli qui paſcuntur in liliis peccatorum noſtrorum conſcii ſub magiſterio & regula Legiſlatoris Benedicti; qui etiam ingemiſcimus, quoniam eorum ferinos rictus patimur, quos ab aliis paſſos graviora non ignoramus: nec in eos audent retorquere vindictam, ſed in nos minimos, noſtramque innocentiam movent perſe-
Ecloga 2. cutionem, juxta illud Maronis. *Torva Leæna Lupum ſequitur Lupus ipſe Capellam, florentem cithiſum ſequitur laſciva Capella.* Ne indigneris quod te Capellæ ſimilem dixerim quæ Lupo nonnunquam obediens murmurat, & flebiliter balatibus ſuam ærumnam ejulando conqueritur. Tu quoque, quia cogeris dulcia arva perdendo relinquere de impatientia blaſphemaris, de taciturnitate reprehenderis. Sed Capella aliquando lacrimoſis queſtibus de ipſis faucibus Lupi eripitur, tacendo vero ad mortem præceps rapitur. Siquidem igitur potes, enitere, malis reſiſte, Chriſtianum maxime Epiſcopum, quia Chriſtianus es, in te peccare noli permittere:
Math. c. 5. v. 39 & 40. ci alteram maxillam non præbeas, auferre volenti tunicam non dimittas, ne tua patientia illam perdas. Recordare proverbii quod ſcriptum eſt: *Malo arboris nodo malus cuneus quærendus eſt*; nec id dico uti Monachus contra tuam profeſſionem in aliquem manibus excedas, ſed ut gladio divini verbi inferiuſque prolatis Sanctorum Patrum ſententiis eum confodiens corrigas, qui Chriſtianæ profeſſionis immemor ſatagit eſſe rerum extortor, legumque contortor, dum fundatoribus Eccleſiarum aut Hæredibus eorum nititur auferre quod eis competit, & ita tuam
Libro 4. Epiſt. 1. ejuſque animam ſalvans ſalvabis. Gregorius Magnus Papa Epiſcopis & Clericis ad Monaſteriorum dominationem occaſione regiminis importune tendentibus reſiſtit in multis Epiſtolis. De qua re Joanni Ravennati Epiſcopo ſcribens, ait, « Pervenit ad me quod in Eccleſiis fraternitatis tuæ aliqua loca dudum Monaſteriis « conſecrata, nunc habitacula Clericorum aut etiam Laïcorum facta ſunt, dumque « hi, qui ſunt in Eccleſiis, fingunt ſe religioſe vivere, Monaſteriis præponi appetunt, « & per eorum vitam Monaſteria deſtruuntur. Nemo enim poteſt & Eccleſiaſticis « obſequiis deſervire, & in Monachica regula ordinate perſiſtere, ut ipſe diſtrictionem Monaſterii teneat, qui quotidie in miniſterio Eccleſiaſtico cogitur permanere. « Proinde fraternitas tua hoc quolibet in loco factum emendare feſtinet, quia ego « nullo modo patiar loca ſacra Monachorum ut per Clericorum ambitum deſtruan-
Lib. 6. Epiſt. 40. « tur. Item Mariano Ravennæ Epiſcopo. Quod non debeat Epiſcopus Monaſteriorum inquietare. Dudum ad nos multorum relatione pervenerat, Monaſteria in « Ravennatibus partibus conſtituta omnino Clericorum veſtrorum dominio prægravari, ita ut occaſione quaſi regiminis ea, quod dici grave eſt, velut in proprietate poſſideant. Quibus non modicum condolentes deceſſori veſtro litteras miſimus, ut hoc emendare per omnia debuiſſet. Sed quoniam vitæ termino citius « occupatus, ne hoc onus in Monaſterio remaneret, fraternitati veſtræ eadem nos

ſcripſiſſe recolimus, & quia, ut comperimus, in hujus rei hactenus correptione
ceſſatum eſt, hæc ad vos iterum pervidimus ſcripta dirigere. Hortamur ergo, ut
omni mora omnique excuſatione ſummota, ita Monaſteria ipſa ab hujuſmodi ſtu-
deatis gravamine relevare, quatenus nullam deinceps in eis Clerici, vel ii qui in
ſacro ſunt Ordine conſtituti ob aliud habeant niſi orandi tantummodo cauſa ac-
cedendi licentiam, aut ſi forte ad peragenda ſacra Miſſarum fuerunt invitati Myſ-
teria. Sed ne vel per cujuſlibet Monachi aut Abbatis promotionem, onus aliquod
fortaſſe ſuſtineant, ſtudendum nobis eſt, ut ſi quiſpiam Abbatum aut Monacho-
rum ex quocunque Monaſterio ad Clericatus officium vel ordinem ſacrum ac-
ceſſerit, non illic aliquam habeat, ut diximus, ulterius poteſtatem, ne Monaſteria
hujus occaſionis velamine, ea quæ prohibemus ſuſtinere onera compellantur.
Hæc itaque omnia vigilanti cura emendare jam ſecundo commonita ſanctitas
veſtra non differat, ne ſi poſt hoc negligentes vos eſſe, quod non credimus, ſenſe-
rimus, aliter Monaſteriorum quieti proſpicere compellamur. Nam notum vobis
ſit quia tantæ neceſſitati ſervorum Dei Congregationem amplius ſubjacere non
patimur. De injuſta excommunicatione Epiſcopi, Januario quoque Karalitano
Epiſcopo, poſt aliqua ſcribit dicens: Inter querelas multiplices, Iſidorus vir cla- *Lib. 8.*
riſſimus a fraternitate tua fruſtra ſe excommunicatum, anathematizatumque con- *Epiſt. 34.*
queſtus eſt: quod quamobrem factum fuerit, dum a Clerico tuo qui præſens erat
voluiſſemus addiſcere, pro nulla alia cauſa, niſi pro eo quod te injuriaverat fa-
ctum innotuit. Quæ res nos vehementer afflixit, quia ſi ita eſt nil te oſtendis de
Cœleſtibus cogitare, ſed terrenam te converſationem habere ſignificas, dum pro
vindicta propriæ injuriæ, quod ſacris regulis prohibetur, maledictionem Anathe-
matis invexiſti; unde de cætero omnino eſto circumſpectus atque ſollicitus, &
talia cuiquam pro defenſione injuriæ tuæ inferre denuo non præſumas: nam ſi
tale aliquid feceris, in te ſcias poſtea vindicandum. Luminoſo Abbati Monaſterii *Lib. 4.*
Sancti Thomæ de Arimino. Petitionem tuam, Congregationiſque tuæ libenter *Epiſt. 41.*
ſuſcepimus, ſecundum ſtatuta Patrum juriſque formam tuis precibus accommo-
dantes fidelem effectum. Caſtorio fratri & Coëpiſcopo noſtro. Noſtra præceptione
tranſmiſſa, ei ſucceſſoribuſque ejus a te Monaſterioque tuo cunctæ læſionis abſtu-
limus funditus poteſtatem, ut nec ultra in veſtro verſetur gravamine, nec Monaſte-
rii res deſcribat, nec publica illic debeat eſſe proceſſio, illa videlicet eis juriſdictione
relicta, ut in defuncti Abbatis locum alium, quem dignum communis conſenſus
Congregationis elegerit, debeat ordinare. His ita perfectis in Dei opere eſtote ſol-
liciti, & aſſiduæ orationi operam date, ne non videatur magis vobis quæſita mentis
in oratione ſecuritas; ſed male, quod abſit, degentibus Epiſcopalis evitata diſtri-
ctio. Gregorius Caſtorio Epiſcopo Arimino de ſupra dicta re. Luminoſus Abbas *Lib. 4.*
Monaſterii Sanctorum Andreæ & Thomæ in Ariminenſe civitate conſtituti, quas *Epiſt. 41.*
nobis lacrymabiliter preces effuderit, inditæ textus petitionis informat, pro qua
re fraternitatem tuam hortamur, ut obeunte Abbate Monaſterii ipſius Eccleſiæ,
tua in deſcribendis provideodiſque acquiſitis, acquirendiſve ejuſdem Monaſterii
rebus, nulla ſe occaſione permiſceat. Abbatem vero eidem Monaſterio non alium;
ſed quem dignum moribus atque actuum diſciplinæ Monachicæ communi con-
ſenſu Congregatio tota popoſcerit, ordinare te volumus. Miſſas autem illic pu-
blicas per Epiſcopum fieri omni modo prohibemus, ne in ſervorum Dei receſſi-
bus, popularibus occaſio præbeatur ulla conventibus, & ſimpliciores ex hoc ani-
mas plerumque, quod abſit, in ſcandalum trahat frequentior quoque muliebris
introitus. Hanc autem Scriptorum noſtrorum paginam omni in futuro tempore
vel poſt Epiſcopis ordinandis formam ſtatuimus, illibatamque ſervari, ut tecum
tua Eccleſia, juvante Domino, ſuo tantummodo ſit jure contenta, & Monaſterium
illud nulli alterius alique generali canonicæve juriſdictioni deſerviens, remotis
vexationibus ac cunctis gravaminibus Divinum opus cum ſumma animi devo-
tione perficiant, data menſe Julio, indict. XIIII. Quod non debet Epiſcopus Mo-
naſterium inhibere a miſſis nec a ſepultura. Gregorius Joanni Epiſcopo de urbe *Lib. 8.*
vetere. Agapitus Abbas Monaſterii Sancti Georgii inſinuavit nobis plurima ſe *Epiſt. 10.*
veſtra ſanctitate gravamina ſuſtinere, & non ſolum in his quæ neceſſitatis tempore

aliquod Monaſterium poſſit ſubferre ſubſidium, verum etiam in ipſo Monaſterio Miſſas prohibeas celebrari, ſepeliri etiam ibidem mortuos interdicas: quod ſi ita eſt, a tali vos hortamur inhumanitate ſuſpendi, & ſepeliri ibidem mortuos, vel celebrari Miſſas, nulla ulterius habita contradictione, permittas; nec denuo querelam de his quæ dicta ſunt prædictus vir venerabilis deponere compellatur; quod non debeat Epiſcopus Monaſterium inhibere a Miſſis. *Lib. 7. Epiſt. 18. Ind. 1.* Item Martiniano Epiſcopo. Quam ſit neceſſarium Monaſteriorum quieti proſpicere, & de eorum ſecuritate perpetua tractare, ante-actum vos officium, quod in regimine Monaſterii exhibuiſtis, informat. Et ideo quia Monaſterium Beatorum Joannis & Stephani, quod in Claſſitana civitate conſtitutum eſt, cui communis filius Claudius Abbas præeſſe dinoſcitur, multa a Prædeceſſoribus veſtris præjudicia atque gravamina pertuliſſe cognovimus, oportet ut fraternitatis veſtræ proviſio eorum de futura quiete ſalubri ordinatione diſponat, quatenus converſantes illic in Dei ſervitio, ipſius quoque gratia ſuffragante, liberi perſeverent. Sed ne ex ea quæ magis emendanda eſt conſuetudine, quiſque illic quolibet tempore, quiſque moleſtiæ præſumat inferre: neceſſe eſt ut hæc quæ inferius enumeranda curavimus, ita fraternitatis veſtræ ſtudio debeant cuſtodiri, ut ex eis non poſſit ulterius infetendæ inquietudinis occaſio reperiri. Nullus igitur ultra audeat de redditibus, rebus vel cartis prædicti Monaſterii, vel de loco aliquo qui ad eum pertinet quocunque modo, qualibet exquiſitione minuere, nec immiſſiones vel dolos aliquos facere. Sed ſi qua forte cauſa inter Ravennatem & præfatum Monaſterium evenetit, & pacifice non potuerit ordinari, apud electos a partibus timentibus Deum, ſine voluntaria dilatione, mediis ſacroſanctis Evangeliis finiatur. Defuncto vero Abbate non extraneus, niſi de eadem Congregatione, quem ſibi propria voluntate Congregatio elegerit, & qui electus fuerit ſine dolo vel venalitate aliqua ordinetur. Quod ſi aptam inter ſe perſonam invenire nequiverint, ſolertem de aliis Monaſteriis ſibi ſimiliter eligant ordinandum: neque venienti Abbati quæcunque perſona qualibet occaſione in ſuo Monaſterio præponatur, niſi forte extantibus, quod abſit, criminibus, quæ ſacri Canones punire monſtrant. Pariter autem cuſtodiendum eſt ut invito ejuſdem Monaſterii Abbate ad ordinanda alia Monaſteria aut ad Ordines ſacros, vel Clericatus officium tolli exinde Monachi non debeant, ſed ſi abundantes fuerint qui ad celebrandas Deo laudes vel utilitates Monaſteriorum complendas ſufficiant, Abbas cum devotione de his qui ſuper fuerint offerat, quos dignos coram Deo putaverit. Quod ſi ſufficienter habens dare noluerit, tunc Ravennatis Epiſcopus ad ordinanda alia Monaſteria de his qui ſuperſunt tollat. Ad Eccleſiaſticum tamen officium nullus exinde producatur, niſi quem Abbas loci Ammonitus propria voluntate obtulerit. Quiſquis autem ex prædicto Monaſterio ad Eccleſiaſticum pervenerit, ulterius illic ne poteſtatem aliquam nec licentiam habeat habitandi. Obſervandum quoque eſt, ut deſcriptio rerum aut cartarum ejuſdem Monaſterii ab Eccleſiaſticis fieri non debeat, ſi quando res exigit; ſed Abbas loci cum Abbatibus aliis rerum inventarium faciat. Quotiens autem pro utilitate Monaſterii ſui ad Pontificem Romanum Abbas venire vel tranſmittere forte voluerit, ei modis omnibus liceat. Præterea cum Epiſcoporum adventus deſideranter a Monaſteriis debeant expectari, quia tamen hoſpitandi occaſione prædictum Monaſterium temporibus deceſſoris veſtri nobis fuiſſe nuntiatum eſt prægravatum, oportet ut hoc ſanctitas veſtra decenter debeat temperare, ut viſitandi exhortandique gratia ad Monaſterium, quotiens placuerit, ab ejuſdem civitatis Antiſtite accedatur: ſed ſic charitatis officium illic Epiſcopus impleat, ut gravamen aliquod Monaſterium non incurrat. Veſtram vero fraternitatem prædictus Abbas non ſolum non metuit ad Monaſterium frequenter accedere, ſed etiam deſiderabiliter concupiſcit: ſciens quod per vos ſubſtantia Monaſterii omnino gravari non poſſit. Ut Privilegia & Ordinationes & Decreta Beati Gregoris & aliorum Sanctorum ſine aliqua refragatione ſerventur. *Lib. 9. Epiſt. 17.* Bonifacio primo defenſori. Eccleſiaſticis utilitatibus fideliter inſudantes congruo ſunt beneficio proſequendi ut & nos reſpondiſſe eorum digne obſequiis videamur, & illi ex indulta gratia utiliores exiſtant. Et poſt aliqua: Hæc itaque inſtitutionis noſtræ decreta, quæ

pro defenſorum ſunt privilegiis & ordinatione diſpoſita perpetua ſtabilitate & ſine aliqua conſtituimus refragatione ſervari, ſive quæ ſcripto decrevimus, ſeu quæ in eis in noſtra præſentia videntur eſſe diſpoſita, nec a quoquam Pontificum in totum vel partem, vel ex qualibet occaſione convelli decernimus, vel mutari: nam nimis eſt aſperum & præcipue bonis Sacerdotum moribus inimicum, niti quempiam quacunque rationis excuſatione, ut quæ bene ſunt ordinata reſcindere & exemplo ſuo docere cæteros, ſua quandoque poſſe conſtituta diſſolvere. Joanni Epiſcopo Scillitano. Item de eadem re: Grave nimis & contra Sacerdotale conſtat eſſe propoſitum, vel cujuſque Monaſterii privilegia olim indulta confundere, & ad irritum, quæ ſunt pro quiete diſpoſita, niti deducere: queſti namque nobis ſunt Monachi Caſtellienſes, quod in fraternitatis veſtræ civitate eſt conſtitutum, quia eidem Monaſterio quædam quæ prædeceſſoribus veſtris permiſſa ac conſuetudine longa ſervata ſunt, feſtinetis inducere, & antiquam ordinationem quadam præjudicii novitate turbare. Proinde his fraternitatem veſtram hortamur affatibus, ut ſi ita eſt, ab ejus ſe moleſtia, ſine aliqua excuſatione contineat, & quæ eis ſunt diutius cuſtodita, nullius occaſionis tentet uſurpatione convellere, ſed cuncta illibate & ſine aliqua ſtudeat refragatione ſervare, & plus ſibi in eodem Monaſterio quam prædeceſſoribus ſuis licuit, noverit non licere. Quia vero pariter queſti ſunt fraternitatem tuam quædam de Monaſterio ſub exenii quaſi ſpecie abſtuliſſe neceſſe eſt, ut ſi quid te, indecenter recolis accepiſſe, ſine dilatione reſtituas, ne avaritiæ te graviter culpa redarguat, quem largum erga Monaſteria Sacerdotalis debuerat magis munificentia demonſtrare. Item poſt pauca. Indicaverunt etiam Monachi Monaſterii caſtrum quod Scillacium dicitur, in ſolo juris Monaſterii totum eſſe fundatum, atque ob hoc habitantes illic factis libellis ſolatium ſingulis annis expandiſſe perſolvere, ſed poſtea contempſiſſe, & ab eadem ſe præſentatione ſupervacue ſuſpendiſſe. Fraternitas ergo veſtra ſubtiliter veritatem curet addiſcere, & ſi ita repererit inſtanter ſtudeat, ut ea quæ promiſerunt, quia & ratio ita exigit, præbere non differant, quatenus & illi quiete quod tenent poſſideant, & Monaſterii jura præjudicium non incurrant. Præterea queſti nobis ſunt prædicti Monachi Monaſterii Abbatem ſuum intra Scillanum caſtrum quod ſexcentos pedes extenditur ſub prætextu fabricandæ Eccleſiæ fraternitati tuæ donationis titulo conceſſiſſe, & ideo volumus quantum parietes poſſunt ædificatæ Eccleſiæ circumdari, juri Eccleſiæ vindicari. Quidquid vero extra parietes ejuſdem Eccleſiæ eſſe potuerit, jura Monaſterii ſine difficultate aliqua revertatur; quia nec mundanarum legum, nec ſacrorum Canonum ſtatuta permittunt res Monaſterii de jure ejus quolibet titulo ſegregari. Quapropter donationem ejuſdem terræ, quæ contra rationem facta eſt, ſine aliqua reſtitue contradictione. Item æquitatis jus exigit, ut hoc quod a Prædeceſſoribus noſtris cognita veritate eſt redditum, noſtra debite denuo Eccleſia tenere non debeat: nec quod omnino contra religioſum conſtat eſſe propoſitum, non vera, ſed imaginaria ac magis doloſa fuiſſe reſtitutio videatur; & ideo quoniam Stephanus Abbas Monaſterii Sancti Marci quod conſtitutum juxta muros Spolitanæ civitatis eſſe dinoſcitur, queſtus nobis eſt Maſſam Veneris in Provincia Campaniæ ſitam territorio Menturnenſi, quam ei beatæ memoriæ deceſſoris noſtri Benedicti redditam præceptione cognovimus ab Eccleſia noſtra nunc indebite retineri. Idcirco hac tibi authoritate præcipimus, ut ſi manifeſte ab Eccleſiæ noſtræ hominibus detinetur, in jure eam prædicti Monaſterii, ſine aliqua mora vel altercatione reſtituas. Si vero non a noſtris, ſed a quibuſdam forſitan extraneis detinetur, ſtrenua te agere ſollicitudine volumus, ut in jure modis omnibus memorati debeat Monaſterii reformari, quatenus & ipſum quod ſuum eſt te ſolicitante ſine aliqua fatigatione recipiat, & alter de diſpendio Monaſterii injuſte lucrum non habeat. De Eccleſiaſticis vero privilegiis quod veſtra fraternitas ſcribit, hoc poſtpoſita dubitatione teneat, quia ſicut noſtra deffendimus, ita ſingulis quibuſque Eccleſiis ſua jura ſervamus, nec cuilibet favente gratia ultra quam meretur impertior, nec ulli hoc quod ſui juris eſt, ambitu ſtimulante, derogabo, ſed fratres meos per omnia honorare cupio, ſicque ſtudeo honores in oculos ſubvehi, dummodo non ſit quod alteri jure ab altero

Lib. 9. Epiſt. 11.

Lib. 2. Epiſt. 19.

poſſit opponi. Reſponſalium vero veſtrorum moribus valde congaudeo, in quibus mihi oſtenſum eſt quantum me diligitis, qui ad me electos fratros & filios tranſmiſiſtis. *Lib. 6. Epiſt. 52.* Licet fraternitatem veſtram erga Monaſteriorum curam paſtorali vigilantia credamus eſſe ſollicitam, ea tamen quæ de Monaſterio in Affricana Provincia poſito cognovimus vobis neceſſario prævidimus indicare illa. Queritur autem Concodeus Abbas lator præſentium quia ſi quando Monachos, quibus præeſſe dinoſcitur, ſub Regulari voluerit diſciplina reſtringere, Monaſterium temere deſerant, & licite quocunque voluerint vagantes exiſtant. Quia ergo hoc & ipſis omnino perniciosum eſt, & aliis perditionis monſtrat exemplum, hortamur fraternitatem veſtram, ut ſi ita eſt Eccleſiaſticam in illos correctionem exerceat, & cum gravi eos ultione a tali proculdubio præſumptione compeſcat; atque ita ad obediendum ſalubri proviſione ſuperbientes animos jugo diſciplinæ ſubjiciat, ut quos ad hujuſmodi pravitatis exceſſum eorum poterat imitatio provocare, emendatio a culpa revocet, & ſuis, ut dignum eſt, doceat Præpoſitis obedire. Quia vero a quibuſdam Epiſcopis excedentes Monachos perhibet defenſari, Fraternitas veſtra in hoc ſtudeat eſſe ſollicita, & eos a tali defenſione ſua modis omnibus interminatione ſuſpendat. *Lib. 7. Epiſt. 113.* Cum piæ deſiderium voluntatis & laudandæ devotionis intentio Sacerdotalibus ſit ſemper ſtudiis adjuvanda, cura eſt ſollicitudinis adhibenda, ut ea quæ pro quiete Religionis & converſationis ſint ordinata, ne diſſimulatione negligere, ne quadam valeat præſumptione perturbare; ſed ſicut hoc quod ratio exigebat non aliter oportuit definiri, ita quod definitum eſt non debet violari. Igitur glorioſæ memoriæ Childebertus Francorum Rex Catholicæ Religionis amore ſuccenſus intra muros Arelatenſis civitatis Monaſterium Virorum, ut ſcripto repetimus, pro ſua mercede conſtituens, quædam ibidem pro habitantium ſuſtentatione conceſſit, cujus ne voluntas unquam duceretur in irritum, & ea quæ pro quiete Monachorum diſpoſita fuerant turbarentur, quæque contulit in jure ejuſdem Monaſterii Epiſtolis ſuis Apoſtolica petiit authoritate firmari; hoc quoque ſuæ petitioni ſubjungens, ut eidem Monaſterio tam in diſpoſitione rerum, quam in ordinatione Abbatis quædam pariter privilegia largirentur. Sciens quippe eam Apoſtolicæ Sedi reverentiam a fidelibus exhiberi, ut quæ ejus fuiſſent decreto diſpoſita nullius deinceps inlicitæ uſurpationis moleſtia quaterentur. Unde quia effectum & Regia voluntas & res valde deſiderata poſcebat a Prædeceſſore noſtro Vigilio Romanæ Sedis Antiſtite, ad Prædeceſſorem veſtrum Aurelium ſcripta tranſmiſſa ſunt, ubi omnia quæ amplectendæ voluntatis ſtudium depoſcebat Apoſtolicæ authoritatis libenti animo ſubfirmata ſunt: quia difficultates pati non potuit hujuſmodi res petita. Sed ut fraternitas veſtra quæ fuerint tempore illo decreta cognoſcat, antedicti Prædeceſſoris noſtri ſcripta his prævidimus ſcriptis adjungi; quibus lectione percuſſis hortamur ut omnia Sacerdotali, ſicut decet, ſtudio inviolata conſerves, nihilque illic de vetitis, nihil permittas de illicitis. Ex abundanti tamen cuncta quæ pro hujus rei quiete a Prædeceſſore noſtro ſtatuta ſunt, noſtra iterum authoritate in omnibus roboramus. Fraternitas ergo veſtra ita ſe in cuſtodiendis eis exhibeat, quatenus & omnem inquietudinis occaſionem excludat, & aliis hoc operari ſtudeat, dum ſe in cuſtodienda defuncti piiſſima voluntate, ſollicitam, ut decet, exhibuerit & devotam. Item de ſervandis privilegiis Gregorius omnibus Epiſcopis. Nulli fas eſt vel velle, vel poſſe tranſgredi Apoſtolicæ Sedis præcepta, nec ejus diſpoſitionis miniſterium, quod omnium oportet ſequi charitatem. Sit ergo ruinæ ſuæ dolore proſtratus quiſquis Apoſtolicis voluerit contraire Decretis: nec locum deinceps inter Sacerdotes habeat, ſed extorris a ſancto miniſterio fiat, ne de ejus judicio quiſquam poſtea curam habeat, quoniam jam damnatus a Sancta & Apoſtolica Eccleſia, ejuſque authoritate & propria inobedientia atque præſumptione a quoquam eſſe non dubitatur: quia majoris excommunicationis dejectione eſt exigendus, cui Sanctæ Eccleſiæ commiſſa fuerit diſciplina, qui non ſolum prælatæ Sanctæ Eccleſiæ juſſionibus parere debuit, ſed etiam alios ne præterirent inſinuare, ſitque alienus a Divinis & Pontificalibus officiis qui noluit præceptis obtemperare Apoſtolicis. *Libro 1. adverſus Jovinianum.* Dicta Beati Hieronymi ad Jovinianum. Qualis debeat eligi Epiſcopus. Non ait Apoſtolus, eligatur Epiſcopus

qui unam ducat uxorem & filios faciat; ſed qui unam habuerit uxorem & filios in omni diſciplina ſubditos; certe confiteris non poſſe eſſe Epiſcopum qui in Epiſcopatu faciat filios, alioquin ſi deprehenſus fuerit, non quaſi vir tenebitur, ſed quaſi adulter damnabitur. Aut permitte Sacerdotibus exercere opera nuptiarum, ut idem ſint Virgines quod Mariti; aut ſi Sacerdotibus uxores non licet tangere in eo ſancti ſunt, quia imitantur pudicitiam virginalem. Sed & hoc inferendum, ſi Laïcus & quicunque fidelis orare non poteſt niſi careat officio conjugali, Sacerdoti cui ſemper pro populo offerenda ſunt ſacrificia ſemper orandum eſt: ſi ſemper orandum, ergo ſemper carendum matrimonio. Nam & in veteri lege qui pro populo hoſtias offerebant, non ſolum in domibus ſuis non erant, ſed purificabantur ad tempus ab uxoribus ſeparati, & vinum vel ſiceram non bibebant, quæ ſolent libidinem provocare. De Epiſcopis qui cum mulieribus habitant. Nullus Epiſcopus cum muliere habitet penitus, ſin autem probatus fuerit hoc non obſervaſſe. Epiſcopatus honore rejiciatur, quia ipſe ſe indignum Sacerdotio oſtendit. De Clericis qui mulieres in domo ſua habent. Preſbyteris & Diaconis, & in Clero aliis ſcriptis non habentibus uxores ſecundum Divinas regulas, interdicimus & nos mulierem habere in ſua domo, exceptis matre & filia & ſorore & aliis perſonis, quæ omnem querelam effugiunt permittimus. Si quis autem adverſus iſtam obſervationem mulierem in domo ſua babuerit quæ poteſt ſuſpicionem inferre turpitudinis, & ille a Conclericis ſuis audierit eum tali muliere habitare, & noluerit eam a domo ſua repellere, vel accuſatore emergente probatus fuerit inhoneſte cum tali muliere verſari, tunc Epiſcopus ſecundum Eccleſiaſticos Canones a Clero eum repellat. De nuptiis Clericorum. Si Diaconus vel Subdiaconus futurus non habent uxorem ſecundum ea quæ ſuperius expoſuimus ſibi conjunctam, non aliter conſecretur niſi prius a Conſecratore interrogatus promiſerit poſſe poſt conſecrationem & ſine legitima uxore caſte vivere, non concedendo Conſecratore tempore conſecrationis Diacono vel Subdiacono futuro permittere ut poſt conſecrationem uxorem accipiat. Quod ſi hoc permiſerit fieri, Epiſcopatu ſuo repellatur. Præſbyter autem vel Diaconus, vel Subdiaconus qui uxorem duxerit repellatur quidem de Clero, Curiæ autem ejus civitatis in qua Clericus erat ,cum facultatibus ſuis tradatur. Sin autem lector ſecundas nuptias contraxerit, vel primas quidem, ſed duxerit uxorem viduam vel disjunctam a marito, vel Canonibus vel legibus ſacris reprobatam, in alium gradum Eccleſiæ non procedat. Sed ſi quocunque modo in majorem gradum productus ſit, rejiciatur ab eo, & priori reſtituatur. De Clericis qui nuptias contrahere non poſſunt. Clericus qui ſupra lectores & Cantores eſt, veluti Subdiaconus vel Diaconus, nullas nuptias contrahere audeat, alioquin Sacerdotio cadat. Lector quoque ſi ſecundas contraxerit nuptias, ad majorem gradum Eccleſiaſtici ordinis prohibeatur aſcendere. Laïcus etiam ſi appareat uxori conjunctus eſſe quæ alium maritum habuit, aut ſi non jure conjunctus ſit, aut ſi ille aliam uxorem habuit, neque Subdiaconus, neque Diaconus, neque Preſbyter fieri poterit. Nam & ſi clandeſtinis artibus ad conſecrationem irrepſerit, honor ejus cadit. Item qui duas nuptias contraxerit, Diaconus vel Preſbyter fieri prohibetur. Sed & ſi mulierem disjunctam a marito ſuo quem ipſa reliquit, uxorem quiſpiam habuerit, neque Diaconus neque Preſbyter fieri poteſt. Idem eſt & ſi concubinam habuerit, quippe tales homines cum caſtitate vivere decet; caſtus autem eſt qui habet vel habuit uxorem caſtam & ipſam virginem, & ab ipſo virgine receptam. Si quis autem Preſbyter vel Diaconus aut Subdiaconus uxorem duxerit, vel concubinam habuerit ſive clam, ſive palam, ſive ſub aliqua figura, cadat Clericatus honore, & ſit privatus & Laïcus. Item ea quæ de Clericis diximus teneant etiam & in Diaconiſſis. Diaconiſſas autem creari conſtitutio præcipit, ſi quinquaginta annorum ætatem agunt, ita tamen ut virgines ſint, vel ſi unum maritum tantum habuerint. Si autem mulier propter aliquam neceſſitatem minor quinquaginta annis Diaconiſſa facta fuerit, non liceat ei alibi degere quam in Archiſterio Sanctimonialium mulierum, ubi neque mares converſantur, neque vivere liceat ei quomodo velit. Nam Diaconiſſæ ſuper ſe habitare debent, vel nullum alium ammittere ſecum, niſi revera fratrem; ſin

autem aliqua ſuſpicio ſit quaſi ſimulatus frater cum ea degat, vel ab initio non conſecretur, vel ſi conſecrata fuerit, amittat honorem. De Clericis. Nemo Clericus fiat niſi his qui & bonum teſtimonium habet & litteratus eſt. Qui enim litteras non ſcit, Clericus eſſe non poteſt: doceantur & Preſbyteri & Diaconi ſacras orationes & Eccleſiaſticos Canones, quos ſcilicet conſecrati oportet ſine reprehenſione, ſine contradictione, ſine pecuniarum datione, liberatos tam Officiali quam Curiali conditione, niſi forte ſecundum obſervationem quam in primo capite præſentis conſtitutionis expoſuimus. Item ſive Lector, ſive Subdiaconus, ſive Preſbyter Clericatus honorem contempſerit, & in aliam vitam tranſierit, duorum alterum ſit: vel curiali conditioni cum ſuis facultatibus ſubjiciatur, vel ſi plures curiales civitas habeat, ſive ut ipſe vilior ſit, ad officialem conditionem trahatur, id eſt taxioticam. De Epiſcopis. Hæc conſtitutio in primo capite conſecrationis Epiſcoporum loquitur quemadmodum oportet procedere. Neceſſe eſt enim prius diſceptari de vita Epiſcopi, utrum bona ſit an reprehenſibilis, & iterum bonis teſtimoniis muniatur, an non? ſed & ſi Officialis vel Curialis conditionis ſit, prohibetur Epiſcopus fieri, niſi forte a tenera ætate in Monaſterio fuit. Eoque modo liberatus eſt a prædictis conditionibus; ita tamen ut quartam portionem ſubſtantiæ ſuæ Curiæ præſtet, ſecundum Legis obſervantiam. Sed neque ex Laïco ſtatim ad Epiſcopatum aſcendere licet, neque Clericatus honorem ſimulatum habuiſſe ſufficit. Oportet eum qui Epiſcopus fit neque uxorem habere, neque concubinam, neque filios, neque nepotes ſeu legitimos ſive legibus incognitos; & ſi quis contra hæc fecerit, & is qui factus eſt, & is qui eum fecit, Epiſcopatus expellatur honore. Ne liceat pecuniæ datione Epiſcopum eſſe. Eum autem oportet qui Epiſcopus fit, vel Monachum, vel Clericum: ita tamen ut non minus ſex menſibus appareat eum in Clericatu fuiſſe. Legere autem debet & ſacros Canones, eoque tempore quo conſecratur, conſulatur eum is qui conſecrat, ſi poſſit facere atque cuſtodire omnia quæ Divini præcipiunt Canones, & ſiquidem negaverit ſe poſſe cuſtodire, non conſecretur; ſi autem pollicitus fuerit obſervaturum ſe quantum hominibus poſſibile eſt ſancta Canonum præcepta, tunc is qui conſecrat eum ammonere atque prædicere debet, quod ſi non obſervaverit Canones ſanctos & alienus erit a Deo, & religioſis Epiſcopis non connumerabitur: nam Canones Patrum vim Legum habere oportet. Sin autem aliquis pecuniam dederit, eodemque modo Epiſcopus creatus fuerit non ſolum ipſe, ſed etiam qui conſecravit eum inter Epiſcopos non erit, ſed pecuniæ vel res datæ conſecrationis cauſa ſacroſanctæ Eccleſiæ addicantur ſive Epiſcopus, ſive eſt qui dedit. Is autem qui accepit non ſolum res amittat, ſed etiam gradum atque honorem Clericatus. Similiter autem & ſi Laïcus ſit qui pecuniam vel res accepit, & ipſas amittat, & aliud tantum quantum accepit pecuniæ nomine Sanctæ Eccleſiæ præſtare compellatur; ſed & ſi Magiſtratum gerat, in Magiſtratu eſſe deſinat, & in exilio irrevocabili condemnabitur. Sin autem aliquis Preſbyter vel Diaconus conſtitutus pecunia data ad Epiſcopatum pervenerit, non ſolum Epiſcopus eſſe deſinat, ſed etiam priorem gradum Præſbyteratus vel Diaconii amittat. Conſecratio autem Epiſcopi fiat ante omnem populum Chriſtianitatis, ut ſit facultas unicuique ſi velit contradicere. Et ſiquidem ante conſecrationem facta fuerit contradictio, non prius conſecretur Epiſcopus niſi diſceptatio de contradictione facta ſit, & undique appareat innoxius. Is autem qui eum contradixit calumniator ſi contradictionis judicium deſeruerit, & ſi non peregerit cauſam, prohibeatur ſacra communione in omni vita ſua ab eo qui conſecraverit Epiſcopum. De Preſbyteris conſtituendis ſtatutum eſt, ut ſine authoritate vel conſenſu Epiſcoporum Preſbyteri in quibuſlibet Eccleſiis nec conſtituantur nec expellantur, & ſi Laïci Clericos probabilis vitæ & doctrinæ Epiſcopis conſecrandos ſuiſque in Eccleſiis conſtituendos obtulerint, nulla qualibet occaſione eos rejiciant. In Concilio Carthaginenſi. Ut cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, ſed ſolæ matres, aviæ, materteræ, amitæ, ſorores & filiæ fratrum vel ſororum. Item in eodem Concilio ut Clerici vel continentes ad Viduas vel Virgines, niſi ex juſſu & permiſſu Epiſcoporum non accedant, & hoc non ſoli faciant, ſed cum Clericis, aut cum his

cum quibus Epiſcopus juſſerit. Nec ipſi Epiſcopi aut Preſbyteri ſoli habeant acceſſum ad hujuſmodi fœminas, ſed aut ubi Clerici præſentes ſunt, aut graves aliqui Chriſtiani. In Anquitano Concilio: Diaconi cum ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt dicentes velle ſe habere uxores, neque poſſe continere: hi poſtea ſi ad nuptias venerint maneant in Clero tantum, & a Miniſterio abjiciantur. Quicunque ſane tacuerunt & ſuſceperunt manus impoſitionem profeſſi continentiam, & poſtea ad nuptias convenerunt a Miniſterio & Clero ceſſare debebunt, Laicam tantum Communionem recipientes. In Decretalibus Papæ Leonis, quod Subdiaconis carnale connubium denegetur. Nam cum extra Clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati & procreationi filiorum ſtudere ſit liberum arbitrium, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur, ut & qui habent ſint tanquam non habentes, & qui non habent permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine, qui quartus eſt a capite dignum eſt cuſtodiri, quanto magis in primo vel ſecundo, tertiove ſervandum eſt, ne aut Levitico, aut Preſbyterali honore, aut Epiſcopali excellentia quiſquam idoneus æſtimetur qui ſe a voluptate uxoris necdum frænaſſe detegitur. Innocentius Papa: Quod hi qui in Preſbyterio filios genuerint removeri oportet ab officio. Qui zelo fidei ac diſciplinæ doctus non patitur Eccleſiam pollui ab indignis Preſbyteris quos in Preſbyterio filios aſſerit procreaſſe, quod non licere exponerem, niſi noſſem veſtram prudentiam legis totius habere notitiam. Et ideo, fratres Chariſſimi, libelli qui ſubjectus eſt tenore perſpecto, eos qui talia perpetraſſe dicuntur, jubere in medio collocari, diſcuſſiſque objectionibus quæ ipſis Preſbyteris impinguntur, ſi convinci potuerint, a Sacerdotali removeantur officio; quia qui ſancti non ſunt, ſancta tractare non poſſunt, atque alieni efficiuntur a Miniſterio, quod vivendo illicite polluerunt. Miramur autem hæc eorum diſſimulare Epiſcopos, ut aut cohibere connivere, aut neſcire eſſe inlicita judicentur. In Nicæno Concilio de ſubintroductis mulieribus: Interdixit per omnia magna Synodus non Epiſcopo, non Preſbytero, non Diacono, nec alicui omnino qui in Clero eſt licere ſubintroductam habere mulierem, niſi forte matrem, aut ſororem, aut amitam, vel eas tantum perſonas quæ ſuſpiciones effugiunt. Hoc autem Nicenum Concilium. Beatus Ambroſius in libro de Trinitate his verbis in immenſum effert. De Conciliis vel potiſſimum ſequar quod trecenti decem & octo Sacerdotes, tanquam Abrahæ lecti judicio conſona fidei virtute victores, velut tropheum toto orbe ſubactis perfidis extulerunt: ut mihi videatur hoc eſſe Divinum quod eodem numero in Conciliis fidei habeamus oraculum, quod in hiſtoria pietatis exemplum. In Decretalibus quæ fœminæ habitent cum Clericis: Fœminas vero non alias eſſe patimur in domibus Clericorum, niſi eas tantum quas propter ſolas neceſſitudinum cauſas habitare cum hiſdem Synodus Nicæna permiſit. In Concilio Laodicenſi: Viris cum mulieribus lavacra non celebranda. Quod non oporteat ſacris officiis deditos aut Clericos aut continentes, vel omnem Laïcum Chriſtianum lavacra cum mulieribus celebrare, quia hæc apud gentiles prima reprehenſio eſt. Non licere Clericis ludicris, & ſpectaculis intereſſe: Oportet Miniſtros altaris, vel quoſlibet Clericos ſpectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut in cœnis exhibentur intereſſe, ſed antequam cemelici ingrediantur ſurgere eoſdem convivio & abire debere. In Synodo Neocæſarienſi Capitul. I. Preſbyter qui uxorem duxerit ab ordine ſuo illum deponi debere. Quod ſi fornicatus fuerit vel adulterium commiſerit, extra Eccleſiam abjiciatur, & pœnitentiam inter Laïcos redactus agat. In eadem Synodo Capitul. XII. Quæ forma ſervatur in Clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat, ut quiſque correctus baptiſatus Clericus eſſe voluiſſet, ſponderet ſe uxorem omnino non ducere. In Synodo Carthaginenſi de continentia Aurelius Epiſcopus dixit: Cum præterito Concilio de continentiæ & caſtitatis moderamine tractaretur, gradus iſti tres, qui conſcriptione quadam caſtitatis per conſecrationes adnexi ſunt, Epiſcopos, inquam, Preſbyteros & Diaconos, ita placuit, ut ſacros condecet Antiſtites, ac Dei Sacerdotes, nec non & Levitas, vel qui Sacramentis Divinis inſerviunt, continentes eſſe in omnibus quo poſſint ſimpliciter quod a Deo poſtulant impetrare,

ut quod Apoſtoli docuerunt, & ipſa ſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus. Io eadem Synodo de diverſis ordinibus ab uxoribus abſtinendis Fauſtinus Epiſcopus Eccleſiæ Potentinæ Provinciæ Piceni Legatus Sanctæ Eccleſiæ dixit: Placet ut Epiſcopi, Preſbyteri & Diaconi, vel qui Sacramenta contractant pudicitiæ cuſtodes ab oxoribus ſe abſtineant. Ab univerſis Epiſcopis dictum eſt, Placet, ut in omnibus & ab omnibus pudicitia cuſtodiatur, qui altari inſerviunt. Præterea cum de quorumdam Clericorum quamvis erga uxores proprias incontinentia referretur, placuit Epiſcopos & Preſbyteros & Diaconos ſecundum priora ſtatuta etiam ab uxoribus continere: quod niſi feceriot, ab Eccleſiaſtico removeantur officio; cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, ſed ſecuodum unius cujuſque Eccleſiæ conſuetudinem obſervari debere. Io Synodo Romana cui beatus Silveſter Papa præſedit cum Epiſcopis CCLXXXIIII. Nemo Preſbyter a die honoris Preſbyterii ſumat conjugium: quod ſi quis hoc neglecto aliter egerit, duodecim annis eum dicimus privari honore. Quod ſi quis contra hoc chirographum præſens & publice dictum egerit, condemnabitur in perpetuum. Ambroſius io Epiſtola ad Titum inter cætera ſic ait: Unius uxoris virum, quamvis ſecundam numero uxorem non ſit habere prohibitum, ut tamen quis dignus ad Epiſcopatum ſit, etiam licitam debet ſpernere propter ſublimitatem ipſius ordinis, quia cæteris melior debet eſſe, qui cupidus eſt ſedis illius. Sobrium, pudicum, ornatum, hoſpitalem, docibilem, non obnoxium vino, non verberatorem, ſed modeſtum; non litigioſum, non aſperum, domum ſuam bene regentem, filios habentem ſubditos cum omni charitate: talem hominem qui hæc cuſtodiat quæ enumerat bona creari debere dicit Epiſcopum: hæc enim ſigna ſunt dignitatis Epiſcopalis. Si quis autem potiora ſectatus eſt, corpus & animam ſuam Deo dicaverit oe ſe copuler matrimonio, tanto magis dignior fiet; ideo enim inferiorem poſuit, ut de potiore nemo dubitaret. Sit autem Epiſcopus pudicus, quem Græci κόσμιον vocant, & Latious Interpres verbi ambiguitate deceptus pro pudico prudentem tranſtulit. Si autem Laïcis imperatur ut propter orationem abſtineant ſe ab uxorum coitu, quid de Epiſcopo ſentiendum eſt, qui quotidie pro ſuis populique peccatis illibatas Deo oblaturus eſt victimas? Relegamus Regum libros, & inveniemus Sacerdotem Abimelech de panibus Propoſitionis oolaiſſe prius dare D. D. & pueris ejus, niſi interrogaret utrum mundi eſſent pueri a muliere, non utique aliena, ſed conjuge? & niſi eos audiſſet ab heri & nudius tertius vacaſſe ab opere conjugali, oumquam panes quos prius negaverat conceſſiſſet. Quantum intereſt inter Propoſitionis panes & corpus Chriſti? quæ differentia inter umbram & corpora, inter imaginem & veritatem? inter exemplaria futurorum & ea ipſa quæ per exemplaria præfigurabaotur? quomodo itaque manſuetudo, patientia, ſobrietas, moderatio, abſtinentia lucri, hoſpitalitas quoque & benignitas præcipue eſſe debent in Epiſcopo & inter cunctos Laïcos eminentia, ſic & caſtitas propria, & ita dixerim pudicitia Sacerdotalis, ut oon ſolum ab opere ſe in mundo abſtineat, ſed etiam a jactu oculi & cogitatioois errore, mens Chriſti corpus confectura ſit libera. Juſtus quoque Epiſcopus debet eſſe & ſanctus ut Juſtitiam in populis quibus præeſt exerceat, reddens unicuique quod meretur, nec accipiat perſonam in judicio. Inter Laïci autem & Epiſcopi Juſtitiam hoc intereſt, quod Laicus poteſt juſtus apparere in paucis, Epiſcopus vero in tot exercere Juſtitiam, quot & ſubditos habet. Sit quoque Epiſcopus abſtinens, non tantum, ut quidam putant a libidine, ab uxoris complexu, ſed ab omnibus animi perturbationibus, ne ad iracundiam coocitetur, ne illum triſtitia dejiciat, ne terror agitet, oe lætitia immoderata ſuſtollat. Abſtioentia autem in fructibus ſpiritus ab Apoſtolo oumerata eſt. Iſidorus Spalenſis Epiſcopus in libro Officiorum ſacrorum: Qui enim in erudiendis atque inſtituendis ad virtutem populis præerit, neceſſe eſt ut in omnibus ſanctus ſit & io oullo reprehenſibilis habeatur. Qui enim alium de peccatis arguit, ipſe a peccato debet eſſe alienus. Nam cum qua fronte ſubjectos arguere poterit, cum illi ſtatim poſſit correptus ingerere, ante te doce quæ recta ſunt, o Epiſcope? Quapropter qui negligit recta facere, deſinat recta docere; prius quippe ſemetipſum corrigere

debet qui alios ad bene vivendum admonere ſtudet, ita ut in omnibus ſemetipſum formam vivendi præbeat, cunctoſque ad bonum opus & doctrina & opere provocet. Cui etiam & ſcientia ſcripturarum neceſſaria eſt, quia ſi Epiſcopi tantum ſancta ſit vita, ſibi ſoli poteſt prodeſſe ſic vivendo. Porro ſi & doctrina & ſermone fuerit eruditus, poteſt quoque cæteros inſtruere & docere ſuos & adverſarios repercutere; qui niſi refutati fuerint atque convicti facile queunt ſimplicium corda pervertere. Hujus autem ſermo debet eſſe purus, ſimplex & aptus; cujus præ cæteris ſpeciale officium eſt ſcripturas legere, percurrere Canones, exempla ſanctorum imitari, vigiliis, jejuniis, orationibus incumbere, cum fratribus habere pacem, nec quemquam ex membris ſuis deſpicere, nullum damnare, niſi comprobatum, nullum excommunicare niſi diſcuſſum: quique ita humilitate pariter & authoritate præſtabit, ut nec per nimiam humilitatem ſuam ſubditorum vitia convaleſcere faciat, nec per immoderatam authoritatem ſeveritatis poteſtatem exerceat, ſed tanto cautius erga commiſſos agat, quanto durius Chriſtum judicare formidat. Idem in eodem libro: Sint igitur & virgines Epiſcopi, caſti, mundi, & pergant viam ſublimitatis, pede humilitatis ſequantur Chriſtum, tenendo perſeveranter quod voverunt ardenter, ita ut profeſſi hac ſervata integritate, cæteris etiam moribus congruant, ſine quibus procul dubio otioſa & inanis manet Virginitas. Illi ergo virgines eſſe probantur qui ſic continentiæ inſerviunt, ut nullis criminibus, nulloque terrenæ ſollicitudinis honore prægraventur. Curam enim mundi conjugalis copula gignit, Paulo docente, dum dicit: Volo autem vos ſine ſollicitudine eſſe. Qui ſine uxore eſt, ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Domino. Qui autem cum uxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat uxori. Unde agnoſcitur non poſſe placere Deo hujuſmodi continentiæ votum, quod præpeditur ſecularium impedimento curarum. Idem eodem libro: Debent ergo & ipſi Epiſcopi ita eſſe perfecti, & in officiis Sacerdotalibus eruditi, ut peccata populi in loco ſancto, in atriis tabernaculi teſtimonii ipſi non peccando conſumant. Quid autem eſt in loco ſancto manducare peccatum? locus erat ſanctus in quem pervenerat Moyſes ſecundum quod dictum eſt ad eum: Locus enim in quo ſtas terra ſancta eſt. Similiter ergo & in Eccleſia Dei locus ſanctus eſt fides perfecta & charitas decore puro & conſcientia pura. Videant & diſcant Epiſcopi quid ſit tactus qui faciat immundum; quid vero ſit tactus qui faciat mundum. Apoſtolus dicit, Bonum eſt homini mulierem non tangere. Hic tactus immundus eſt, hoc eſt enim illud quod Dominus in Evangelio ait: Si quis viderit mulierem ad concupiſcendam eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo: tetigit enim cor ejus concupiſcentiæ vitium, & immunda facta eſt anima ejus. Si quis ergo hoc modo tangit aliquam rem, id eſt vel per mulieris concupiſcentiam, vel per pecuniæ cupiditatem, vel alio quolibet peccati deſiderio, immundum tetigit, & inquinatus eſt. Oportet ergo te ſi quid tale tetigeris ſcire quomodo offeras ſacrificium ſecundum ea quæ in ſuperioribus memoravimus, ut mundus effici poſſis. Ambroſius in Epiſtolam ad Romanos: Fratres, quicunque Spiritu Dei aguntur, hi Filii ſunt Dei; ſi prudentia carnis inimica eſt in Deum, & qui in carne ſunt Deo placere non poſſunt. Arbitror eos qui ſerviunt officio conjugali quod prudentiam carnis diligant, & in carne ſunt, a qua retrahens nos Apoſtolus, & jungens Spiritui deinceps loquitur: Obſecro vos per miſericordiam Dei, ut exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem. Idem poſt pauca: Vide, frater, quanta pudicitia exigatur in Epiſcopo, ut ſi filii ejus impudici fuerint, ipſe Epiſcopus eſſe non poſſit, & eodem vitio offendat Deum quo offendit & Heli Pontifex qui corripuerat quidem filios, ſed quia non abjecerat delinquentes, retrorſum cecidit, & mortuus eſt. In omni gradu & ſexu tenet pudicitia principatum. Cernis igitur quod Epiſcopus, Preſbyter, Diaconus non ideo ſint beati quia Epiſcopi vel Preſbyteri ſunt aut Diaconi, ſed ſi virtutes habuerint nominum ſuorum & officiorum: alioquin ſi Diaconus ſanctior Epiſcopo ſuo fuerit, non ex eo quod in inferiori gradu eſt apud Chriſtum deterior erit: ut Stephanus Diaconus, qui primus Martyrio coronatus eſt, minor futurus in Regno Cœlorum multis Epiſcopis, & Timotheo ac Tito: quos ut ſubjicere non audeo,

ita nec anteponere. Oportet ergo Epiſcopum irreptehenſibilem eſſe, ut nulli vitio luxuriæ mancipatus ſit: unius uxoris virum, qui unam uxorem habuerit, non qui habeat: ſobrium, ſive ue in Græco dicitur, vigilantem, id eſt Niphanon: pudicum, hoc enim ſignificat Sophronon, ornatum & caſtitate & moribus: hoſpitalem, ut imitetur Abraham, & cum peregrinis, imo in peregrinis Chriſtum ſuſcipiat: doctorem, nihil enim prodeſt conſcientia virtutum frui, niſi & creditum ſibi populum poſſit inſtruere, ut valeat exhortari in doctrina, & eos, qui contradicunt, redarguere: non vinolentum, quia ſemper in ſanctis ſanctorum eſt, & offert hoſtias, vinum & ſiceram non bibit: non vinolentum, quia in vino luxuria eſt: non vinolentum, ſic bibat Epiſcopus ut an biberit ignoretur. Ambroſius in Epiſtolam ad Romanos: Quanta felicitas non uxoris eſſe ſervum, ſed Chriſti; non carni ſervire, ſed ſpiritui: qui enim adhæret Domino unus ſpiritus eſt. An ne forſitan in eo quod ſupra dixerat, ſervus vocatus es, non ſit tibi curæ, ſed & ſi potes liber fieri magis utere, ſugillaſſe continentiam videretur, & in famulatum tradidiſſe nos conjugum? infert ſententiam quæ omnem cavillationem amputet; pretio magno empti eſtis, nolite fieri ſervi hominum, neque conjugum, redempti ſumus pretioſiſſimo Chriſti ſanguine. Vere amat Virgines Chriſtus, quia ſponte tribuunt quod ſibi non fuerat imperatum, majoriſque gratiæ eſt offerre quod non debeas, quam reddere quod exigeris. Apoſtoli uxoris onere contemplato, ſi talis, inquiunt eſt, cauſa hominis cum uxore non expedit nubere; quorum ſententiam Dominus probans, Recte quidem, ait, ſentitis, quod expediat homini ad Cœlorum regna tendenti non accipere uxorem. Sed difficilis eſt res, & non omnes capiunt verbum iſtud, ſed quibus datum eſt. Et paulo poſt tractanda ſententia eſt: Beati, inquit, qui ſe caſtraverunt propter regna Cœlorum: ergo qui ſe non caſtraverunt, locum non poſſunt accipere caſtratorum; Qui poteſt, inquit, capere, capiat. Grandis fidei eſt, grandiſque virtutis Dei templum eſſe puriſſimum. Totum ſe holocauſtum offerre Domino, & juxta eumdem Apoſtolum eſſe ſanctum & corpore & ſpiritu. Hi ſunt Eunuchi, qui ſe lignum aridum ob ſterelitatem putantes audiunt per Iſaiam quod pro filiis & filiabus locum habeant in cœlis paratum. Hieronymus non poteſt Domini ſervire militiæ qui ſervus eſt uxoris. De ſpeculis mulierum jejunantium quaſi de puriſſimis corporibus Virginum. Luter in tabernaculo funditus, & intrinſecus in ſanctuario tam Cherubim, quam propitiatorium & Archa teſtamenti, & menſa Propoſitionis & Candelabrum & Turribulum ex auro mundiſſimo ſunt: neque enim in Sancta Sanctorum poterat inferri argentum. Sicut in ligno vermis, ita perdit virum ſuum uxor malefica. Si autem aſſerueris hoc de malis dictum eſſe conjugibus, & ego tibi breviter reſpondebo: quæ enim mihi incumbit neceſſitas venire in dubium, utrum mala ſit, an bona futura quam duxero? melius eſt habitare in terra deſerta quam cum uxore litigioſa & iracunda. Quam rarum ſit uxorem ſine his vitiis invenire, novit ille qui duxit uxorem: Unde pulchre Varius Geminus ſublimis Orator: Qui non, inquit, litigat, cælebs eſt: melius eſt inhabitare in angulo tecti, quam cum uxore maledicta in domo communi: aſſiduis quippe jurgiis, & quotidiana garrulitate facit perpluere domum ejus, & ejicit eum de ædibus ſuis, id eſt de Eccleſia. Æſtimo quod qui uxorem habet quandiu ad idipſum revertitur non tentet eum Sathanas, quia in carne ſeminat, & non in ſpiritu; qui autem in carne ſeminat, non ego, ſed Apoſtolus loquitur, quod metat corruptionem. Elegit nos in Chriſto Deus Pater ante conſtitutionem mundi, ut eſſemus ſancti & immaculati coram eo. Ambulavimus in concupiſcentiis carnis facientes voluntatem ejus & cogitationum; & fuimus filii iræ ſicut & cæteri; nunc autem cum reſuſcitavit & conſedere nos fecit in cœleſtibus in Chriſto Jeſu, ut deponamus ſecundum priorem converſationem veterem hominem qui corrumpitur juxta deſideria carnis. Quæcunque ergo ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque juſta, quæcunque ad caſtitatem pertinentia, his copulemur, hæc ſequamur. D. Ambroſius ad Pammachium: Conſequens eſt ut ſecundum imaginem ejus, qui Sacerdotium Eccleſiæ dedit, etiam Miniſtri & Sacerdotes Eccleſiæ peccata populi accipiant, & ipſi imitantes Magiſtrum remiſſionem populo peccatorum tribuant. Debent ergo & ipſi Eccleſiæ Sacerdotes ita perfecti eſſe, & inoffi-

ciis Sacerdotalibus eruditi, ut peccata populi in loco ſancto, in atriis tabernaculi „
teſtimonii ipſi non peccando conſumant. Quid autem eſt in loco ſancto mandu- „
care peccatum? locus erat ſanctus in quem pervenerat Moïſes, ſecundum quod „
dictum eſt ad eum: Locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt. Similiter ergo & in „
Eccleſia Dei locus ſanctus eſt, Fides perfecta, & Charitas de corde puro & con- „
ſcientia bona; qui in his ſtat in Eccleſia, in loco ſe ſancto ſtare cognoſcat. Item „
poſt pauca: Diſcant Sacerdotes Domini qui Eccleſiis præſunt, quia pars eis data „
eſt cum his quorum delicta repropiciaverint: quid autem eſt repropiciare deli- „
ctum? ſi aſſumpſeris peccatorem, & monendo, hortando, docendo, inſtruendo ad- „
duxeris eum ad pœnitentiam, ab errore correxeris, a vitiis emendaveris, & effe- „
ceris eum talem, ut ei converſo propitius fiat, pro delicto repropiciaſſe diceris. Si „
ergo talis fueris Sacerdos & talis fuerit doctrina tua & ſermo tuus, pars tibi da- „
tur eorum quos correxeris, ut illorum meritum tua merces ſit, & illorum ſalus, „
tua gloria. „

FORMULÆ ANTIQUÆ ALSATICÆ.

EX MANUSCRIPTO CODICE PITHOEANO
Bibliotheca Illuſtriſſimi D. D. Claudii le Peletier
Regni Adminiſtri, Regii Ærarii Præfecti, & Supremi
Galliarum Senatus Præſidis Infulati.

FORMULÆ

FORMULÆ ANTIQUÆ
ALSATICÆ.

LECTORI.

HAS *formulas, quarum argumenta pagina ſequens indicat., vetuſtiſſimo & optimę notę Codici earum quę ſunt Marculphi ſubjunctas reperimus inter Franciſci Pithœi monumenta. In quo quidem Codice non paucę lectiones varię ab editione Illuſtriſſimi & Eruditiſſimi D. D. Hieronymi Bignon in Supremo Galliarum Senatu Advocati Catholici, quę multum ad illius reſtitutionem conferrent, & contuliſſent, ſi tum ſummę ac venerandę antiquitatis Codex Peleterianę Bibliothecę Pithœani juris fuiſſet. Non enim dubium quin Pithœus Bignonio, in primis ſtudiorum ſuorum experimentis, ſui Codicis copiam feciſſet, & libentiſſime & humaniſſime, tum propter arctiſſimam ex Patre neceſſitudinem, cum propter certam etſi naſcentem magni illius noſtri ſeculi genii expectationem. Pertinent autem hę formulę, quę temporibus filiorum Ludovici Pii ſcriptę ſunt, ad Regnum Auſtraſię, ut quę Marculphi ad Regnum Burgundię.*

FORMULARUM ARGUMENTA.

I. *Carta traditionis Monaſterio in precaria.*
II. *Carta repræſtationis a Monaſterio in precaria.*
III. *Walafridi Abbatis Augienſis Cœnobii comparatio de Mundanis & Eccleſiaſticis dignitatibus.*
IIII. *Carta Regalis Manumiſſionis.*
V. *Carta Exemptionis manſi cujuſdam a tributis, vectigalibus, operibus & araturis.*
VI. *Carta qua Rex concedit Parochiæ jus ligendi Epiſcopi.*
VII. *Carta qua Rex concedit Eccleſiæ curtum ſeu fiſcum juris proprii & regalis.*
VIII. *Carta qua Rex concedit Monaſterio jus eligendi Abbatis.*
IX. *Carta Inſtitutionis Monaſterii a Rege ſub ejus & Epiſcopi Juriſdictione.*
X. *Carta Excambii ſeu permutationis inter Regem & Vaſallum hobarum jure hæreditario poſſidendarum.*
XI. *Epiſtola commendatitia formata Epiſcopo in favorem Sacerdotis de ſua Diœceſi in aliam tranſeuntis.*
XII. *Alia brevior pro Diacono ad Sacerdotium promovendo.*
XIII. *Epiſtola Suffraganei ad Metropolitanum, de conſecrando Epiſcopo a Rege deſignato.*
XIIII. *Epiſtola Hl. Regis Francorum Hl. Galliarum Aquitaniæ & Hiſpaniæ Regi, de amicitia & pace ſervanda, & ut munera grata habeat.*
XV. *Epiſtola de tundendis capillis & cuculla Monachorum.*
XVI. *Epiſtola qua Epiſcopus ſe erga Regem excuſat quod non venerit ad conſpectum.*
XVII. *Epiſtola qua ſuffraganeus Metropolitanum informat de appellatione interpoſita a ſententia ſeparationis lata contra conjuges conſanguineos in quarto & quinto gradu.*
XVIII. *Mandatum Epiſcopi Archipreſbytero pagi, de forma obſervanda in triduano jejunio a Regibus pro multis neceſſitatibus ordinato.*
XIX. *Aliud mandatum Epiſcopi Congregationi Monachorum de triduano jejunio obſervando.*
XX. *Conſtantienſis Epiſcopi ad Argentarienſem Epiſtola, qua monet de tranſitu ad Luxovienſe Cœnobium, & petit ut manſionem & cuncta ſibi neceſſaria & ſequentibus ſuis in vico ſuæ poteſtatis præcipiat ſubminiſtrari & exhiberi.*
XXI. *Epiſcopus mandat Vicedomino ſuo ut Nemidonenſem Epiſcopum Romam proficiſcentem honeſte excipiat, & neceſſaria, quæ in mandato exprimuntur, illi ſubminiſtret.*
XXII. *Epiſtola qua Vicedominus Procuratorem Epiſcopi in Pollingen*

monet de adventu alterius Epiſcopi, ut præparet illi miniſterium & res quæ in epiſtola exprimuntur, quam videre eſt.

XXIII. *Mandatum Epiſcopi Procuratori ſuo ut celeriter perferat epiſtolam.*

XXIIII. *Mandatum Metropolitani Suffraganeo ut interſit Concilio Provinciali.*

XXV. *Epiſtola qua Excubitor Eccleſiæ Archiepiſcopo ſuo Diœceſis ſtatum exponit.*

XXVI. *Epiſtola Brixienſis Epiſcopi alteri Epiſcopo, qua rogat ut certiorem faciat quomodo ſe habeant res inter Reges filios Hludovici & conſobrinum ſuum filium K. & de perturbatione Italiæ conqueritur.*

XXVII. *Reſponſio præcedenti Epiſtolæ, qua ſtatus Regum & Regni exponitur.*

I.

EGo ille cum manu Advocati illud trado ad Monaſterium S. N. cui nunc S. Epiſcopus Abbatis jure præſidet, quicquid hæreditatis in Arguna poſſideo, hoc eſt in illo, & illo loco, ea conditione ut ego inde duos denarios ſingulis annis vitæ meæ ad ipſum Monaſterium perſolvam. Et filius meus, Irt, & ejus legitime procreati eaſdem res intra ſex annos poſt obitum meum decem libris, in arg. & auro puro a ſupradicto Monaſterio redemerunt. Quod ſi pactum quod cum eis placitus ſum confirmaverint & impleverint, poteſt eadem redemptio, etiam me vivente, ſi ita mihi & amicis meis complacuerit, fieri. Quod ſi in aliquo pactionis meæ contrarii fuerint, ego de rebus meis ordinandis poteſtatem habeam. Sic autem hæc omnia trado, ut cuncta & filio meo, Irt, & ejus procreationi & Monaſterio proficiant in agris, pratis, ſylvis, aquis, aquarumque decurſibus, & omnibus ædificiis ac mancipiis atque univerſa ſupellectili: niſi tantum quod mancipia quæ jugiter in domo mea conſiſtunt, & mihi ſpecialiter ſerviunt extra hanc traditionem relinquere decrevi, donec mihi Dominus inſinuare dignatus fuerit quod de his, ſecundum ſuam voluntatem & utilitatem meam facere debeam. Si quis vero contra hanc cartam poteſtativa manu peractam venire, aut eam irrumpere conatus fuerit, ad fiſcum Regis auri uncias tres, argenti libras octo coactus perſolvat, & hæc carta nihilominus firma & ſtabilis permaneat.

Hæc traditio primum placita & facta eſt in illa feria IIII. VII. Kalend. Octobris coram N. ſeniore Comite & ſubſcriptis Proceribus ac Plebeiis, atque roborata eſt in illa VI. die Kalendar. earumdem Tr. VI. coram Irt. Comite juniore & multitudine procerum ac popularium, quorum hic pauci admodum ſunt adnotati. Signum N. & Advocatus ejus N. qui hanc traditionem fieri juſſerunt & decreverunt. Ego itaque N. notavi ſupradictos dies, annum N. Regis Piiſſimi VII. Comitem.

II.

Complacuit mihi S. Epiſcopo & Abbati Monaſterii S. G. ut res quas nobis N. tradidit cum conſenſu fratrum & manu Advocati noſtri N. hoc ei repræſtaremus. Tradidit autem nobis eadem N. quicquid hæreditatis in Arguna in Auſtrali parte Aquilonis Argunæ poſſedit. Idem in iſto & iſto loco, ea conditione, ut ipſa inde duos denarios ſingulis annis vitæ ſuæ ad ipſum S. G. Monaſterium perſolvat. Et filius illius N. & ejus legitimi procreati, eaſdem res intra ſex annos poſt obitum ipſius R. x. libris in argento & auro puro a ſupradicto Monaſterio redimant. Quod ſi pactum quod cum eis idem N. & procreatione ejus placita eſt, confirmaverint & impleverint, poteſt eadem redemptio, ipſa vivente, ſi ita ipſi N. & amicis ejus complacuerit, fieri. Quod ſi in aliquo pactioni ipſius contrarii fuerint, ipſa de rebus ſuis ordinandis poteſtatem habeat. Sic autem hæc cuncta tradidit, ut omnia & filio ipſius N. & ejus procreationi, & prædicto Mo-

naſterio in agris, pratis, ſylvis, aquis aquarumque decurſibus & omnibus ædificiis ac mancipiis, atque univerſa ſupellectili: niſi tantum quod mancipia quæ jugiter in domo illius conſiſtunt, & ipſi ſpecialiter ſerviunt, extra hanc traditionem relinquere decrevit, donec Deus illi inſinuare dignatus fuerit quid de iſtis ſecundum voluntatem ipſius & utilitatem ſuam facere debeat. Hæc conditio primum placita & facta eſt in N. feria IIII. VII. Kalend. Octobris coram N. Seniore Comite, & ſubſcriptis Proceribus ac Plebeiis, atque roborata eſt in N. v. die Kalendar. earumdem, feria III. coram N. Comite juniore & multitudine Procerum ac Popularium, quorum hic pauci admodum ſunt adnotati Signum S. Epiſcopi & Abbatis & Advocati ejus N. qui hanc precariam fieri decreverunt. Signum Dec. Sacr. Præpoſiti Port. Hoſpit. Cell. Cam. ſignum & aliorum teſtium qui ibi præſentes fuerunt. Signum illud & illud. Ego itaque N. notavi dies ſupra ſcriptos. Annum N. Conutem finis cartæ precariæ.

Decani. Sacriſtæ, Portarii, Hoſpitalarii, Cellerarii, Camerarii.

III.

Ex libro Walafridi Strabonis de Exordiis Rerum Eccleſiaſticarum. c. 31.

Sicut Auguſti Romanorum totius orbis Monarchiam tenuiſſe ferunt, ita ſummus Pontifex in Sede Romana vicem Beati Petri gerens, totius Eccleſiæ apice ſublimatur. De quo Sardicenſi Concilio ſtatuitur, cunctorum Statuta ad eum referri debere: idque obſervandum quod ipſe ſtatuerit. Sicut vero ſummus ſæculi ſtatus aut principatus, non tantum apud Romanos, verum etiam apud aliarum partium gentes fuit, ita & aliæ Eccleſiæ dignitati Sedis Apoſtolicæ & Romanæ conſociantur. Idem Antiochenſis in Aſia, Alexandrinus in Affrica. In Concilio enim Nicæno harum trium privilegium Eccleſiarum cæteris omnibus anteferendum oſtenditur. Sed poteſt trium locorum eminentia ad unam dignitatem referri: quia in duobus horum Petrus ipſe ſedit, & cum nihilominus idem Alexandrinam, per Marcum filium ſuum & Evangelium quod ex ore ejus ipſe Marcus deſcripſerat, ſuam effecerat ſedem; ſimiliter intelligendum de Principatibus ſæculi; quod quamvis in diverſis orbis partibus per tempora ſua fulſerint, tamen ad jus Romanum, quaſi unum apicem poſtremo omnes relati ſunt. Comparetur ergo Papa Romanus Auguſtis & Cæſaribus; Patriarchæ vero Patriciis, qui primi poſt Cæſares in Imperiis fuiſſe videntur: ita & iſti qui ſatis pauci ſunt, primi poſt trium Sedium Præſules habentur. Deinde Archiepiſcopos, qui ipſis Metropolitanis præminent Regibus conferamus. Hoc eſt furiolanum, Lugdunenſem, Mogontiacenſem. Metropolitanos autem Ducibus comparemus, quia ſicut Duces ſingularum ſunt Provinciarum, ita & in ſingulis Provinciis illi ſinguli ponuntur. Unde & in Calcedonenſi Concilio jubetur ne una Provincia in duos Metropolitanos dividatur. Quod Comites & Præfecti in ſeculo, hoc Epiſcopi cæteri in Eccleſia explent. Ferunt enim in Orientis partibus per ſingulas urbes, & præfecturas ſingulas eſſe Epiſcoporum gubernationes. Sicut Tribuni militibus præerant, ita Abbates Monachis Athletis ſpiritualibus præeſſe noſcuntur. Quemadmodum ſunt in palatiis Prætores & Comites Palatii, qui ſecularium cauſas ventilant, ita ſunt & illi quos ſummos Capellanos Franci appellant Clericorum cauſis prælati. Capellani minores ita ſunt ſicut hi quos vaſſos Dominicos Gallica conſuetudine nominamus. Dicti ſunt autem primitus Capellani a cappa Beati Martini, quam Reges Francorum ob adjutorium victoriæ in prælis ſolebant habere ſecum, quam ferentes & cuſtodientes cum cæteris Sanctorum reliquiis Clerici Capellani cœperunt vocari. Porro ſicut Comites quidam Miſſos ſuos præponunt Popularibus, qui minores cauſas determinent, ipſis majora reſervent; ita quidam Epiſcopi Chorepiſcopos habent, qui in rebus ſibi congruentibus, quæ injunguntur efficiant. Centenarii qui & Centuriones, & Vicarii qui per pagos ſtatuti ſunt. Preſbyteris Plebeii, qui baptiſmales Eccleſias tenent, & minoribus præſunt Preſbyteris, conferri queunt. Decuriones & Decani qui ſub ipſis Vicariis quædam minora exercent, minoribus Preſbyteris titulorum poſſunt comparari. Sub ipſis Miniſtris Centenariorum ſunt adhuc minores, qui Collectarii, Quaterniones & Duumviri poſſunt appellari, quia colligunt populum, & ipſo numero oſtendunt ſe Decanis eſſe minores. Sunt autem ipſa vocabula ab antiquitate mutuata, in qua officia Prælatorum dicebantur ex numero ſubjectorum, ut ſunt Chiliarchi, Græci, Latini, Millenarii, Centenarii & Centu-

Vide Gloſſ. med. Lat. in Capellanus.

riones, Pentepontarchi & Quinquagenarii, Decani & Centuriones, Quaterniones, Duumviri. Ad horum, id eſt, minorum ſimilitudinem ſunt Diaconi, Subdiaconi, Preſbyterorum adjutores in verbo, Baptiſmo & quotidiano officio. Sunt etiam Archipreſbyteri in Epiſcopiis Canonicorum curam gerentes. Habent & potentes ſæculi Conſiliarios in domeſticis, & liberorum Pedagogos ſuorum, habent ipſi Procuratores rei familiaris. Similiter in quibuſdam Eccleſiis ad Archidiaconos familiæ reſpicit gubernatio. Sunt in ſecularibus Quæſtionarii, qui reos examinant; ſunt in Eccleſia Exorciſtæ Dæmonum excluſores. Habent potentium Janitores, habet & domus Dei Hoſtiarios. Habet mundus Veredarios, Commentarienſes, ludorum exhibitores, carminum pompaticos relatores; habet Eccleſia Accolytos, Lectores, Cantores atque Pſalmiſtas. Cæterum ex utriuſque ordinis conjunctione & dilectione una domus Dei conſtruitur: unum corpus Chriſti efficitur: cunctis membris officiorum ſuorum fructus mutuæ utilitati conferentibus, quemadmodum oculi in ſapientibus qui veram lucem & percipiant & inſinuent: os in Doctoribus, auris in benevolis auditoribus, naſus in diſcretionis amatoribus, manus in operatoribus, pedes in proficientibus, venter in compatientibus, humeri in laborum toleratoribus, & cætera in cæteris, ut non ſit Schiſma in corpore; ſed ſi gloriatur unum membrum, congaudeant omnia membra; triſtatur unum, cuncta condoleant. Iſta convenientia eo uſque tenenda eſt, donec occurramus omnes in virum perfectum, ut ſit Deus omnia in omnibus, Amen.

IIII.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis K. Divina favente gratia Imperator. Notum ſit omnibus Sanctæ Dei Eccleſiæ Fidelibus, noſtriſque præſentibus, ſcilicet & futuris qualiter Fideles noſtri, illi & illi tradiderunt duo mancipia ſua propria N. ad Monaſterium novum puellarum in Brixia per manus Advocati ejuſdem Monaſterii N. & concambiaverunt inde quemdam ſervum, N. ut eum ob mercedis noſtræ augmentum liberum dimitteremus. Nos vero manu propria noſtra excutientes de manu ſupra dicti N. denarium & numerum & argentum & aureum & dragmam & ſeſtertium & minam ſecundum legem Salicam eum liberum dimiſimus, & ab omni jugo ſervitutis abſolvimus, ejuſque abſolutionem per præſentem authoritatem noſtram confirmavimus, atque noſtris & futuris temporibus firmiter & quam inviolabiliter manſuram eſſe volumus. Præcipientes ergo præcipimus, ut ſicut reliqui manumiſſi, qui per hujuſmodi titulum abſolutum a Regibus & Imperatoribus Francorum noſcuntur eſſe ingenui relaxati, ita deinceps memoratus N. per hoc noſtræ authoritatis præceptum nullo inquietante, ſed Domino auxiliante, perpetuis temporibus debeat permanere ingenuus atque ſecurus. Et ut hæc authoritas abſolutionis noſtræ incorruptivam obtineat firmitatem, annuli noſtri impreſſione ſubſigillari eam juſſimus. Data VIII. Kalend. Julii anno quinto, per mortem patris ſui Hluduici in Francia, Alamannia, ſecundo Regni ejus in Burgundia, Imperatoriæ vero dignitatis & Apoſtolicæ benedictionis primo. Ego N. Notarius & exceptor ad vicem N. (ſic) Archimentarienſis recogno. Feci.

V.

In nomine Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti K. Divina ordinante providentia triumphator & Imperator Auguſtus, omnibus Comitibus partibus Alemanniæ, ſeu ſucceſſoribus atque junioribus veſtris, & omnibus fidelibus noſtris, notum ſit. Quia placuit nobis pro remedio animæ noſtræ & æternæ retributionis fructu, Monaſterio & Epiſcopio N. illi & illi quod ſitum eſt in pago N. ubi illi, & illæ venerabilis Abbas & Epiſcopus præeſt & Congregationi ipſius Monaſterii quemdam cenſum deſuper ſcriptis Monaſteriis qui partibus Comitum exire ſolebant, ſalva tamen functione quæ tam ex tributo, ſeu vectigalibus & alia qualibet re partibus Palacii noſtri venire debet, per hanc noſtram authoritatem concedere, & propterea has noſtræ præceptionis litteras prædicto Monaſterio ejuſque congregationi fieri juſſimus, per quas omnibus vobis præcipimus ut de Monaſteriis denominatis, hoc eſt in Comitia N. indurg. . . . . . in Centuria illa, in loco qui dicitur N. juxta villam noſtram N. de hoba illa & illa in eodem pago in Centuria

N. in loco qui & ipſe N. nuncupatur, qui eſt juxta N. baptiſmalem Eccleſiam, de manſo illo & illo & in eadem Comitia in parte Orientali in Centuria N. in loco qui æque N. vocatur, & eſt juxta Conſtantienſem Eccleſiam. De manſo illo, & illius nullum tributum, aut vectigal, aut opera, aut araturas, aut alias quaſlibet functiones exigere, aut exactare præſumetis, ſed ſicut in noſtra elemoſina conceſſimus, ita perpetuo maneat. Reliqua ut ſupra.

VI.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis H. L. Rex Germaniæ, ſi erga loca ab anterioribus noſtris Divino cultui mancipata, & ſervos Dei in eiſdem commanentes, liberalitas noſtra aliquid beneficiorum contulerit, mercedem nobis ob hoc a Deo credimus rependendam, & prolem noſtram poſt nos feliciter regnaturam. Et idcirco omnes fideles noſtri & filiorum noſtrorum præſentes ſcilicet & futuri cognoſcant, quod venerabilis vir N. illius Eccleſiæ Præſul precibus, quibus auſus eſt, ſerenitati ſuggeſſit quod Canonici & familia ipſius Eccleſiæ, ſed & alii Clerici & cunctus Populus ejuſdem Diœceſeos, nimium ſollicíti eſſent & ſuſpecti, quiſnam illis aut cujus gentis per ſe Epiſcopus ordinaretur, timentes videlicet, ne ſi ignotus ignotis, & etiam alterius linguæ, diverſorumque morum ſuperponeretur, eis nequaquam convenire potuiſſet. Cujus ſuggeſtioni aſſenſum noſtræ pietatis accommodantes, & Chriſtianæ plebis utilitati proſpicientes, per authoritatem noſtræ poteſtatis eidem Eccleſiæ hoc pacto in eodem Clero, & etiam in ipſa Parrochia jus ſibi eligendi Epiſcopum in elemoſinam noſtram conceſſimus. Ideo ſi inter ipſos Canonicos Ingenui & Nobiles homines Divinæ authoritatis eloquiis, & Synodalium Decretorum conſtitutis inſtructi, & bonis moribus adornati fuerint inventi, per conſenſum ſacrorum ordinum & natu majorum nobilium Laïcorum qui dignus ex eis electus fuerit, ad noſtræ ſerenitatis deducatur aſpectum, ut per noſtram comprobationem Clericis & Monachis & omni populo acceptus, & honorabilis habeatur. Quod ſi inter eos talis inveniri nequiverit, ſed Dei gratia Monaſteria in eadem Diœceſi Nobilibus & eruditis viris referta, inde dignum & induſtrium Eccleſiæ Rectorem invenientes, noſtro conſpectui perducant eligendum, ut per nos Archiepiſcopo commendatus, officii ſui authoritatem, per noſtram obtineat poteſtatem. Si hoc noluerint, de tota Parrochia unum quemlibet Clericum natalibus & doctrina pollentem cum conſenſu populi eligentes nobis videndum & comprobandum præſentantes petitionem ſuam apud clementiam noſtram ſe obtinere confidant. Si vero, quod abſit, perſonam ſervili jugo notabilem, & publicis exactionibus debitam, aut etiam vitiis ſuis conſentaneam, & ipſi ſine populo eligere, & nobis abſque idoneis Parrochiæ teſtibus aſſignare præſumpſerint, liceat nobis poteſtate Regia uti, & juxta ſcientiam nobis divinitus conceſſam, Eccleſiæ Dei dignum conſtituere Sacerdotem, qui & Eccleſiam Canonice ſciat dirigere, & ad noſtram obſequelam & obſequium per ætatis & induſtriæ commoditatem ſufficiat occurrere, quod etiam cæteri ſi perveniant ad Epiſcopium, ſibi noverint ſubeundum. Ut autem hæc conceſſio noſtra firmitatis ſuæ diuturnum obtinere poſſit vigorem, placuit nobis eam propria manu roborare, & anuli noſtri impreſſione munire. Signum K. Sereniſſimi Regis in Orientali Francia data Kalend. Maii anno Imperii ejus V. actum Regino curtepublica, in Regno Bajoariorum, anno ab Incarnatione Domini qualicunque, indictione quavis.

VII.

In nomine Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti K. Divina favente Clementia Rex. Quicquid ad loca ſancta impendiorum conferre curaverimus, Deum nobis pro hoc remuneratorem promereri confidimus; & ideo fideles noſtros ſcire volumus, quod ille Venerabilis Epiſcopus Eccleſiæ illius per familiares Celſitudinis noſtræ Pietatem noſtram flagitare confiſus eſt, ut pro elemoſyna noſtra, & Auguſtiſſimorum Progenitorum noſtrorum quemdam fiſcum Regalium poſſeſſionum qui N. dicitur ad eamdem Eccleſiam & ad Clerum ſuſtinendum & peregrinos, & ad peregrinos ſuſcipiendos concedere dignaremur, & eoſdem interceſſores affabilitati noſtræ conqueſtus ipſius Eccleſiæ reculas valde tenuiſſimas eſſe, de quibus & noſtræ ſublimitatis obſequio & ſuo miniſterio ſatisfacere nequiret. Rationabili

l. ſuſtentandum

igitur ejus petitioni aſſenſum noſtræ largitatis accommodantes, conceſſimus ad ipſum titulum Paſtoralem curtem ſeu fiſcum juris proprii & Regalis in illo & illo loco, tanta noſtræ poteſtatis authoritate, ut ſicut uſque nunc eædem poſſeſſiones ad nos tantum & noſtros Miniſteriales aſpectabant, ita ex hoc ad Epiſcopum loci ipſius & ad eos tantum quibus ille curam earumdem rerum commiſerit pertinere debeant, & nullus Dux, aut Comes, nec quilibet ſuperioris aut inferioris Ordinis Judex, ſive Miſſus in eodem loco nec in omnibus ad eum pertinentibus, & manſiones ſibi parare aut invadere, aut paſtum jumentis ſuis aut ſuorum diripere, aut inde veredos aut veredarios exigere, aut ibi Concilium congregare, aut aliquid ex eiſdem locis ſuo juri vindicare, abſque tunc temporis Epiſcopi conſenſu præſumere audeat, uſque ad noſtram præſentem audientiam & dijudicationem. Et quiſquis de vicinis ex ſua hæreditatula ad eumdem ſanctum locum tradiderit, hoc ipſum eidem immunitatis tuitioni ſubjaceat. Et ut hæc largitatis noſtræ conſtitutio firmum a poſteris ſuæ perfectionis tenorem obtinere valeat, manu propria eam inſignire voluimus, & noſtri imaginis anulo conſignari præcepimus. Signum K. Sereniſſimi Auguſti Rectoris Francorum, Sueviorum, Bajoariorum, Turingorum, Saxonum, Domitoriſque barbararum nationum. Ego N. ad vocem N. Archicapellani ſic recogno fieri. Data Kl. Aug. anno, & ind. ut ſupra.

VIII.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. N. Divina largiente Clementia Imperator Auguſtus. Notum ſit omnibus fidelibus noſtris, quod vir Reverentiſſimus N. Abbas Cœnobii, qui dicitur N. & eſt conſtructum in honore Sancti Martyris N. detulit nobis quoddam Glorioſiſſimi Genitoris noſtri H L. Imperatoris præceptum, in quo continebatur qualiter idem Monaſterium ab antiquis temporibus a Regibus poteſtatem ac privilegium haberet, ut ipſi fratres inter ſe Abbatem eligerent, & nulli hominum ſubjecti eſſe deberent, præter in eo ſolum, Epiſcopo ſuo deferrent quod ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinet: videlicet ordinationem accipiendi, & ſi qua forte contra Canonicam authoritatem commiſſa fuerint, corrigendi, donec quibuſdam Machinationibus, imo ſurreptionibus apud Avum noſtrum N. R. M. Epiſcopus ipſi Eccleſiæ idem Monaſterium ſubjugaret. Deinde in eodem præcepto Domini & Patris noſtri ſanctæ recordationis Piiſſimi hæc continebantur. Qualiter ipſe per ſuæ poteſtatis authoritatem eidem Monaſterio firmius privilegium conceſſiſſet, quam prius habere dinoſcebatur. Cujus conſtitutionem noſtra etiam authoritate renovare ab ejuſdem Abbatis intereeſſionibus implorati præcipimus atque conſtituimus, ut idem ſacer locus noſtræ immunitatis tuitioni ſubjectus a cæterorum hominum dominatione in perpetuum ſit abſolutus; & nullus Epiſcopus, nullus Comes, nec eorum Miſſus, in ejuſdem Monaſterii poſſeſſionibus abſque petitione & conſenſu Abbatis ipſius Concilium congregare & manſiones ſibi parare & ad ipſum Monaſterium, ſiquando cum rationalis cauſa ſive neceſſitas itineris pertraxerit, cum multitudine hominum & exercitu venire præſumat, ſed modeſte & decenter ſicut ſancta loca decet adire, nec ullus ſuperioris aut inferioris Ordinis Judex aliquid de eiſdem cœnobii poſſeſſionibus, quas modo legaliter obtinet & poſtea conqueſierit & acceperit ſuo juri ſine publico mallo vindicare audeat: nec inde aliquid auferre, aut homines ejus loci ſervos aut ingenuos ad juſtum aliquod Concilium & neceſſitatem diſtringere, aut freda & parafreda exigere, aut titulos noſtros ſeu ſuos aut cujuſlibet in omnibus ejus locis imponere præſumat, abſque noſtra, ſi tamen ita res poſtulaverit, juſſione. Et quandocunque Abbas qui nunc, & ejus ſucceſſores Divina vocatione ex hoc mundo deceſſerint, quamdiu tales inter eos inventi fuerint, qui ipſum Monaſterium ſecundum Regulam Sancti Benedicti bene regerent, & ad noſtræ ſerenitatis obſequium ſint idonei, cum Dei voluntate & noſtra authoritate unanimo & ſalubri conſenſu eligant ſibi Abbatem, quem nullus propter aliquam cauſam deſpicere & abjicere debeat. Et ſi aliqui de primis, alii de mediis, quidam etiam de extremis, ad noſtram præſentiam ipſum electum adducant, ut per eos cæterorum omnium voluntas addiſcens, eum illis Abbatem præficiant ſub ſpirituali regimine, unanimes habitantes in domo, ſtatum Regni noſtri & pacem totius Eccleſiæ ſemper im-

pettrare precibus devotis inſiſtant; hoc proculdubio ſcientes qui ſi queteloſi aut contradictores inventi fuerint, aliquem de Capellanis aut Epiſcopis, ſeu Vaſſallis meis, talem eis ſuperimponam, qui aut eorum contumeliam edomet, aut ſi etiam ſic corrigi noluerint, quod abſit, ex meo illis præcepto ad exemplum cunctorum in omnem ventum diſpergam & diſpergat. Reliqua ut ſupra.

IX.

Karolus Divina ordinante Clementia Rex. Quia ſicut Regni Patrum noſtrorum ſucceſſores, ita etiam Religionis eorum hæredes eſſe cupimus. Ideo quemdam locum in quo ex multo jam tempore plurimæ Sanctorum Reliquiæ continebantur, & laudes Dei a Religioſis hominibus celebrabantur, noſtra authoritate Monaſterium, imo Cœnobium eſſe decernimus, & Abbatem eidem loco Venerabilem Virum N. præficimns, ut ſecundum Regulam Sancti Benedicti eum debeat ordinare, Nobiles & Religioſos homines illic congregando, orationibus, lectionibus, operi manuum regulariter inſiſtendo, congrua Monachis habitacula conſtruendo, res ejuſdem Eccleſiæ contra manifeſtos & occultos adverſarios per noſtrum & filiorum noſtrorum favorem defenſando, ut ſervi Dei, qui ibidem congregantur, victus & veſtitus abundantia potientes, die noctuque Dei laudibus & precibus pro nobis & pro omni populo Chriſtiano ex tempore in tempus inſiſtere ſufficiant, & nullus in Regno noſtro qui gratia noſtra uti deſiderat, eis aliquam inquietudinem, aut oppreſſionem aut direptionem inferre præſumat; & ſint immunes ab omnium hominum poteſtate, niſi noſtra & Epiſcopi in cujus Parrochia ſita ſunt, cui tantum Canonice, non autem ſerviliter ſe obtemperare debere noverint. Quæ conſtitutio ut per generationum ſucceſſiones illibata perduret, propria manu eam communire, & anuli noſtri impreſſione libuit roborare. Actum in Caſtrum TRI.

X.

K. ex Dei conſtitutione & antiquorum Regum propagatione Rex Alemanniæ. Scire volo omnes in Regno noſtro degentes, quia cunctis juſte & pie vivere cupientibus paternum affectum exhibere deſidero, & idcirco cuidam N. vaſſallo fidelis noſtri N. petitionibus annuentes concedimus ei in proprietatem quemdam locum proprii juris noſtri, ad quem pertinent Hobæ numero, quia ipſa poſſeſſio paternæ ipſius hæreditati contigua eſt. Et ut hæc conſtitutio firma permaneat, placuit nobis hoc conſcriptum noſtræ authoritatis ei facere, ut per generationum ſucceſſiones ipſe & poſteritas ejus eaſdem res quaſi hæreditario jure poſſideant, & nullus Miniſterialis & Procurator Reipublicæ eidem homini de ipſis rebus aliquam moleſtiam per qualemcunque machinationem audeat inferre, ne populus noſter per malignorum hominum occulta & nobis incognita molimina abhorreſcat a nobis. Pro qua ſupra dicta poſſeſſione, accepimus ab eodem homine in loco qui dicitur ille & ille qui eſt juxta villam Regiam quæ dicitur N. Hobas N. ut eadem poſſeſſio ſolis Regibus hæreditario jure ſubjecta ſit in perpetuum, & nullus de pagenſibus ibi aliquid commune habeat, niſi forte precario. Et ne fortaſſis eidem homini timor aliquis & ſuſpicio rerum ſuarum perdendi remaneat, placuit nobis hanc conſcriptionem per nos roborare, & bulla noſtra ſigillare debere. Actum in Rotuvila curte Regali. Signum K. Clementiſſimi R. data die illa. Ego itaque ſignum ad vicem V. Archicapellani recognovi.

XI.

Formata. Summæ ſanctitatis, ſcientiæ, pietatis & ordinis culmine ſublimato Domino Y. dignitatis Epiſcopalis, infimus N. Paſtor Eccleſiæ C. ſalutis & proſperitatis augmentum & futuræ vitæ gaudium ſempiternum. Iſte juvenculus ſectator fidei Π. a. id eſt confeſſor æqualitatis & coæternitatis. Π. & Y. a. nomine a. M. CCC. LXI. Ex multo jam præcedente tempore puſillitatem noſtram inquietare non ceſſat, ut ad veſtræ dominationis dulcedinem eum dirigere debeam, quatenus apud veſtram ſapientiam aliquid e multis ediſcere poſſit, quo ad miniſterium cui deputatus eſt quantulumcunque proficiens, vitam ſuam in Ordine Sacerdotali ſeu levitico tranſigere uſquequaque non exiſtat indignus. Opinio quippe omnimodarum virtutum in nobis redolentium, more redolentium aromatum, & flagrantiſſimorum ita omnium animos oblectare dinoſcitur, ut nec proximi ob deſiderii ni-

mietatem

mietatem ea ſatiari, nec longinqui propter odoris magnitudinem ea poſſint privari. Quapropter & ego hujus pueri voluntatem divinitus exiſtimans inſpiratam, N. nec non ſimul & ejus perpendens indolitiam N. & tantum in tali ætate ingenium inſuper & infantiam in optimis ſtudiis tritam, nefas putavi ejus bono deſiderio abnuere, & non ad veſtram clementiam aliquid pro ejus commendatione ſcribere. Quod etiam me non rogatum oportuiſſet facere, præſertim cum Dominationem veſtram me & omnes ad me pertinentes indulgentius ſemper habuiſſe certiſſimo experimento probaverim. Nunc ergo Puerum iſtum, viſcera mea, filium conſobrinæ meæ, ſolam & maximam curam meam commendo, quibus eſtis pleniſſimi viſceribus miſericordiæ veſtræ, ut veſtram vitam & vos primis miretur ab annis, manſuetudinem vigore decoratam, doctrinam operibus commendatam, auſteritatem dulcedine temperatam, taciturnitatem modeſtam, locutionem utilem & neceſſariam, victus & ſomni parcitatem, mediocritatem veſtitus, jejuniorum & orationum per dies & noctes inſtantiam, largitionem eleemoſynarum, ſuſceptionem hoſpitum, ſolamen lugentium, peregrinis & egenis & egentibus plebibus & Clero, Monachis & Virginibus, viduis & orphanis, Comitibus & Regibus, ſervis & liberis, conjugibus & continentibus, mediocribus & maximis, Judæis & Gentilibus, vos unum omnia perdiſcat effectum. Quod ſi aliquod apud vos, ubi omnes proficiunt, doctrinæ morumque profectus Deo largiente ceperit, debitorem Chriſtum vobis de eo facitis, qui eum talem educaveritis, ut non ſolum ſibi, ſed & aliis poſſit utilitatis fieri. Priorem autem ejus vitam veſtræ ſapientiæ abſque fuco manifeſtare curamus. A ſanctæ recordationis Avunculo meo S. Epiſcopo detonſus in Clericum: mox apud Monaſterium Sancti Galli cuidam Religioſiſſimo omnique vigore & induſtria pleniſſimo viro commendatus ſub arctiſſima diſciplina & cuſtodia, litterarum ſtudiis Monaſterialibuſque inſiſtens rudimentis, vitam ſuam, ut credo, ſpero & confido, adjutus gratia Dei, hactenus ſervavit illæſam. Juxta illud ſapientiſſimi Salomonis, futuræ illius viæ ignari, commendamus eum Deo & verbo gratiæ ejus, qui potens eſt ædificare illum, & dare hæreditatem in ſanctificationibus, ut ſub veſtra cuſtodela ſemen doctrinæ Chriſti in eo coaleſcat, antequam inimicus ei zizania ſuperinſpergat, quod heu! proh dolor! quotidie in omni loco dormentibus [illegible] agere perſiſtit infeſtus. Vos autem ad cuſtodiam gregis ſui, ad correctionem totius Germaniæ, ad conſolationem omnis Eccleſiæ vigiliis, orationibus, omnique diligentia inſiſtentem, Sancta Trinitas diu conſervare, & ad perpetuam remunerationem perducere dignetur. I. XL. VIII. I. Scripta eſt Epiſtola hæc anno præſenti, indictione XII. M. CCCC. LXIIII.

XII.

N. Sanctæ N. Eccleſiæ Paſtor Dilectiſſimo & Sanctiſſimo Fratri & Conſacerdoti N. Florentino Epiſcopo, in Domino ſalutem. Charitas veſtra ſcire dignetur, quod præſens frater noſter mediocribus apud nos natalibus ortus, optimis autem moribus & ſacris litteris apprime inſtitutus, a quodam cognato ſuo in veſtram Diœceſim venire perſuaſus, poſtulavit a puſillitate noſtra, ut pro ſe aliquid ad dulcedinem veſtram ſcribere curaremus; cujus petitioni annuentes, & paupertati conſulentes, commendamus eum ſanctitati veſtræ, ut apud vos vitam ſuam in Diaconi gradu ducere debeat; uſquequo ejus converſatione vobis & veſtris agnita & probata, ad Sacerdotii gradum in eleemoſynam veſtram promoveri mereatur. Vitam ejus priorem, Deo teſte, ſine fuco vobis intimavimus. Amator erat jejuniorum & vigiliarum, & idcirco caſtitatis perpetuus cuſtos, aſſiduus Eccleſiarum viſitator, & charitatis in Deum & proximum indefeſſus executor. Vale.

XIII.

Domino & Patri S. Viſocenſis Eccleſiæ Pontifici C. indigmus Epiſcopus Eccleſiæ, C. a Deo N. & Y. & A. per interceſſionem beati ſi.æ. gratiæ & miſericordiæ paciſque abundantiam. Sublimitas veſtra ſcire dignetur, quia Dominus noſter K. Rex comperto receſſu fratris noſtri N. Loſanienſis Epiſcopi, cuidam Clerico ſuo eamdem ſedem tradere decrevit, pro quo mihi præcepit ut ex miniſterio meo & conſenſu fratrum noſtrorum ad ſanctitatem veſtram juxta Canonum Decreta

ſcriberemus. Quod Dei gratia opportune contigit; nam quando nobis eadem Domini Regis Epiſtola præſentata eſt, numeroſam Synodum collectam habuimus, quibuſcum ipſam brevicolam legi feciſſemus, maximo ſunt omnes gaudio repleti, quod tanti apud illum ſumus habiti, ut ex nobis aliquos ſummo Sacerdotio non exiſtimaret indignos. Commendamus ergo hunc fratrem noſtrum nomine N. Religioſitati veſtræ nihil extra dicentes, quam quod verum comperimus & ſcimus. Undique nobiliter genitus, moraliter enutritus, liberaliter inſtructus, in omni vita ſua ſine querela converſatus, ab anterioribus meis Archipreſbyteratus miniſterio ſuſcepto, cum omni diligentia plebem ſibi commiſſam regere curavit; cunctorum vitiorum oſorem, & omnium virtutum eum novimus amatorem, pauperum & peregrinorum in eo ſuſceptionem & omnibus hoſpitalitatem; adeo cuncti ſcire & laudare conſuerant, ut hanc ipſam dignitatem, quam nunc ſuſcepturus eſt, non per aliquam ambitionem & machinationem, ſive etiam ſubintroductam aut ſubimmiſſam perſonam, ſed per ſolum hoſpitalitatis bonum, Deo benignitati ejus vicem reddente, meruerit. Nam cum quodam in tempore Dominus noſter K. adhuc juvenculus per flagrantiſſimum æſtum ad nocturnam manſionem ſibi præparatam feſtinaret, & propter anguſtiam temporum per totam diem non habens quo diverteret, juxta poſſeſſionem ejuſdem Preſbyteri itineris rectitudine perveniens, devotiſſime ab eo ſuſceptus & regaliter honoratus eſt; cui decedens promiſit, quia ſi aliquando ſibi facultas ſuppeteret, hoc ei prandium recompenſaret. Nunc ergo ei, quem Deus ut credimus elegit, officii Veſtri munus impendere dignamini: dulciſſimam paternitatem veſtram & Eccleſiam ſanctitati veſtræ commiſſam & omnes ſuffraganeos veſtros cum gregibus ſuæ curæ commendatis ad laudem & gloriam nominis Domini Deus omnipotens conſervate dignetur. Amen. Scripta eſt autem hæc Epiſtola anno præſenti, indict. XII. M. CLXXIIIS.

XIIII.

Dilectiſſimo fratri & unanimo amico glorioſiſſimo Galliarum, Aquitaniæ & Hiſpaniæ Regi Hludovico cognominis veſtri Hl. Rex Francorum, gratia vobis & pax atque victoria de cœlo vobis ſubminiſtrentur. Obſecro, frater chariſſime, ſanguis & oſſa mea pars animæ meæ, nomen meum, ut poſtpoſitis vel potius exploſis & annulatis ſimultatibus & inimicitiis, quas inter Patrem veſtrum & noſtrum cupidi & perverſiſſimi homines ſeminare gaudebant, Chriſtiano & cognato amore nos invicem diligere & alter alteri domi militiæque fidi & pacati eſſe curemus, ne quiſquam tertius nos duos, niſi unum, ſe invenire tripudiet: & ita fit, ut nec noſtri de noſtra diſſentione & minoratione glorias & dignitates aucupentur, nec adverſarii & extranei de Regni noſtri defectu & caſu glorientur. Ut autem fœdus inter nos conditum permaneat firmum, mittimus vobis pro arrabone cavallum viribus & velocitate, non ſtatura & carnibus probabilem, & ſellam qualem nos inſidere ſolemus, ut nos fortitudine & utilitate, non luxu & inanitate delectari noveritis. Mittimus etiam cortinam præſtantiſſimam, qua in palatio veſtro tempore conſilii pro ſigno dilectionis noſtræ ſuſpenſa omnia maledicorum ſeminaria contabeſcant, dum & meam apud vos devotionem hoc munere, & veſtram erga nos affectionem ipſa viderint, & extimuerint oſtentatione. Et ut de vitæ veſtræ diuturnitate nos ſollicitos eſſe noveritis, dirigimus vobis aromata & unguenta & pigmenta medicabilia, quorum odore, delibatione & ſapore delectati, diu vivere, & nos diligere firmiter & jure debeatis.

XV.

Uterinis fratribus, Adoptulus frater, in Salvatore mundi ſalutem. Rem miraculo dignam, immo portentuoſam mihi præcipitis, ut balbus, edentulus & ideo bleſus, & ut verius dicam, ſemiblaterator ſurdaſtris vobis, & potius inſenſatis cantare, ſeu ludere, ſive lamentari debeam: quod contra poſſibilitatem & conſcientiam meam incipio, qui vobis quicquam denegare nequeo. Vos autem & mihi & vobis in hoc conſulite, ut ad invidiam noſtram hoc nemini propaletis. Quidquid ab anterioribus noſtris accepimus abſque ulla retractatione & diſcuſſione ſuſcipere & ſubire debemus; quia, ut Caſſianus ait, *qui a diſcuſſione incipit diſcere, nunquam ad perfectum perveniet*. Sed quia ita ſe humanum habet ingenium, ut juxta

peſſimum & execrabile primorum terrigenarum exemplum, omnia cupiunt experimento probare, non obediendo ſervare, quantum ſcientia ſupperit, conabor vobis aperire quam neceſſario & Clericis tonſura & Monachis ſint indicta cuculla. Et quidem de tonſura quæ Clero & Cœnobiis & cunctis altaris Miniſtris, ciſmarinis duntaxat, eſt communis, hoc nobis ſufficere debet quod Patres noſtri Petrum Apoſtolum ob recordationem & imitationem ſpineæ coronæ, quæ domino ab illudentibus eſt impoſita, ſummum ſibi capitis denudare, & infra ad ſimilitudinem coronæ capillos ſibi relinquere tradiderunt, & exinde cunctos qui ad Sacerdotium pertingere cuperent, eo modo non ſolum rebus ſuis, ſed etiam ſibi ipſis ſe abnegare debere. Et quidem hoc nobis magnum eſt, cum in veteri teſtimonio & lege præter ſummum Pontificem & ejus tantum filios, omnes Levitæ non ſolum capillos, ſed & omnes pilos corporis ſint radere præcepti, donec Ezechiel Propheta ſummuſque Sacerdos in portentum populi concidendi, cremandi & diſpergendi capillos & barbam radere, & ex eis partem cremare, partemque concidere, & partem in omnem ventum diſpergere juſſus eſt: qui etiam hoc in mandato accepit, ut Sacerdotes capita non raderent, ſed tonderent, quia in altero aliquid miſeræ delectationis, in altero nihil eſt, niſi profundæ humilitatis; quod apparet in his qui tondentur ad palum: quamvis Beatiſſimus Papa Gregorius in explanatione ejuſdem ſententiæ non ita videatur intellexiſſe, ſed ita ſolummodo tonderi, ut non impedirentur oculi. Quod ſi ita eſt, quid fiet de mandato legis, quæ dicit, *non attondetis vos in rotundum*, & cauſa additur, *quia ſancti eſtis Domino*. Quod quem intellectum, juxta hiſtoriam, habeat, non litteris commendandum, ne contra conſuetudinem noſtratum aliquid ſentire videamur. Sed forte de Sacerdotibus in Ezechiele ita poteſt intelligi juſſum, ut ſupra oculos ſe tantum tonderent, ſicut adhuc Græci faciunt Sacerdotes, cum Monachi, & juxta Anaſtaſium, totum caput uſque ad barbas radant bis & ſemel in anno, vel juxta primos ejuſdem profeſſionis viros Heliam Prophetam, Joannem Baptiſtam, Paulum ſolitarium, Antonium, eumdem Anachoretam, Eccleſiarumque Doctorem, & ipſorum Epiſcoporum Magiſtrum naturali tegmine delectati pro gratiarum actione Creatori capillis & barba veſtiri non graventur, quorum etiam Antonius hoc dicit, quia quidquid naturæ meliorandæ decorandæque ſubtrahitur, hoc eſt ad turpitudinem ipſius & ad injuriam Creatoris redundat. Huc accedit quod novaculæ comparandæ, temperandæ, ipſumque caput ad nimiam in frigore & calore miſeriam & calumniam decalvandum ſit, ipſæque horæ quibus hæc præparantur & aguntur pereant, niſi diligenter noveritis & obſerveris, cur hoc genus tonſuræ, immo raſuræ in his ſit Provinciis uſurpatum, & potius pro lege ſuſceptum: licet Paulus & Stephanus in ſua regula verticem Monachos iterato non radere, ſed tondere præcipiant. Porro quam neceſſario & tonſura ſive raſura eadem ſit inſtituta, ex ſequentibus liquido perpendite. Licet quidam Petrum & Paulum non attonſos & deraſos, ſed naturaliter priorem recalvaſtrum aſſeverare ſoleant, ſequentem in frontiſpicio calvum, quod ſi ita eſt, quis tam ſuperbus debet eſſe Chriſtianus, ut non libenter pro Chriſti nomine contumeliam ſubeat, qua primos Apoſtolos inſignitos eſſe non diffidit? quin potius hinc diſcat, in alia vita honorem inquirere, cum amicos ſuos in hac vita capillorum didicerit honore privare. Si autem Petrus non naturaliter calvus, ſed raſorio creditur decalvatus, ut contumeliæ crucis Chriſti participaretur? merito quæritur cur ſibi coronam, tollendo comam, non torquem imponendo, facere voluerit? Ad quos facilis reſponſio patet. Primum quia ſi juxta Dominum ſpinea Sacerdotibus imponeretur corona, non ſemper ea poſſent uti, & præcipue dormientes: ſi autem viminea & fraxinea & cujuſlibet flexibilis ligni ſeu ceræ, cujuſcunque texturæ & metalli, quis noſtrum eam pro loco & tempore ut vilem non abjiceret, & pretioſam ſibi imponeret? & quid eſſet quod nos a Laïcis diſpararet? quod ſi dixeritis quia veſtes, quid eſt in quo indumenta veſtra a Laïcorum differant veſtimentis? niſi quod interdum podere linea, quaſi ſummi Sacerdotes, ad altare proceſſuri ſoletis indui, & purpureis veſtibus quaſi tribunal aſcenſuri conſueſtis ornari. Sed quam facile hæc indumenta rejicitis & Laïca induitis, propter quod calvaria eſt maxime neceſſaria, quia hanc celerius capillis obducere non po-

teritis. Cur autem raſio potius quam tonſio & ipſa frequens a modernis ſit Epiſcopis inſtituta? hoc videtur in cauſa, ut videatur & diligatur ipſa corona, quæ hujus temporis Sacerdotibus eſt conceſſa, cum in veteri teſtamento totum caput Levitarum ſit calvaria deturbatum. Quod vero eadem raſura ſæpius eſt indicta, non ideo fit, ut nos imperfecti putamus, ut pro comarum ſpecie hac ornemur innovatione, ſed quia ſi rarius fieret & capilli aliquantum excreſcerent, non ſine aliquo ſcrupulo exoletis abſcinderentur, vel potius in cincinnos nutrirentur, & plures prævaricatores, immo deſertores ſpiritualis militiæ invenirentur. Et hæc quidem in commune de Clericis. De Monachis, licet ipſi inter ſe majori flagrent odio quam Clerici & Laici, ſpecialiter de Monachis dicendum, quia nimium indecens eſt & incongruum, ut qui ita veſtitus eſt aliquid ſeculare deſideret: quia quidquid ſeculares homines diligunt, cucullis indignum judicant & contrarium; nec immerito, quia qui veſtem abrenuntiationis quam in baptiſmo ſuſcepit jugiter portare conſuevit, mundo ſe mortuum continue meminiſſe debebit. Delibato ore qualitercunque cantavimus, ludum in ejulatum vertere habemus, quia Clerici & Monachi habitu quo mundo ſe renuntiare promittunt, mundi curis & negotiis, immo illecebris omnimodo ſe implicare contendunt. Lamentationis ignarus mitto te ad libros Hieronymi ad Sabinianum Diaconum, & Joannis Chryſoſtomi ad Stelechium Monachum.

XVI.

Domino Præcellentiſſimo & Regi Glorioſiſſimo N. indignus Epiſcopus & fidelis famulus veſter N. Clementiſſima dominatio veſtra ſcire dignetur, quia quod ego tantillus homuntio ad conſpectum ſerenitatis veſtræ juxta præceptum Dominationis veſtræ non veni, maxima infirmitate detentus juſſionem veſtram implere non potui. Nunc autem ſuppliciter obſecro ut in hoc miſericordiam veſtram ſuper me recognoſcere poſſim, ſi per hunc Legatum puſillitati meæ dignamini, quando cum gratia Dei, ſanitate recuperata, ad ſervitium veſtrum properare debeam: quia poſt timorem Conditoris mei, tota intentio mea in hoc laborare debeat & deſideret, ut ſerenitatem veſtram circa me ſerenam invenire merear. Sicut autem in diebus iſtis nihil exterioris operis exercere & negotii ſecularis aut eccleſiaſtici procurare potui, ita tota ad Deum mente converſus pro incolumitate veſtra & conjugis & filiorum, ac pro ſtatu Regni veſtri Dei miſericordiam implorare non ceſſavi. Parva Xeniola, ſed peregrina, ſeu tranſmarina, quæ modo ad obſequium veſtrum pietatem Divinam, mihi credo, direxiſſe, Auguſtæ Dominationi veſtræ curavi deſtinare. Pallium coloris praſini & aliud Polimetum, ſpatulas Palmarum cum ſuis fructibus, Cynamomi, Calaugani, Cariofili, Maſticis & Piperis faſciculum, Caricas ficorum, Malogranata Pectinen Elefantinum, Vermiculos, Cicadas, Aves Pſitacos, Merulam albam & longiſſimam ſpinam de piſce marino. Sereniſſimam Celſitudinem veſtram ad munimen Eccleſiæ omnipotentis Dei miſericordia diu conſervare dignetur.

XVII.

Summum gradum in Eccleſia ſumma ſanctitate promerito Patri & Proviſori meo N. humilis Suffraganeus & fidelis obſecrator veſter, ac devotus ſervitor N. illius Eccleſiæ Paſtor indignus. Scrutatorem cordium teſtem invoco in animam meam, quam invitus & coactus aliquid ſiniſtri, & quod placiditatem veſtram turbare valeat, auribus dulcedinis veſtræ aliquando ingerere præſumo. Sed quia melius eſt ut errata Populi nos incuſemus, & damnare ſtudeamus, quam ab ipſis pro noſtra negligentia circa illos jure forſitan laceremur: notum ſit Religioſitati veſtræ, quia quoſdam conjuges quos injuſte & contra Chriſtianæ diſciplinæ Regulam conjunctos audimus, ad nos evocari fecimus, & prout Cleri judicium & ipſa juſtitia dictavit ſeparari præcepimus. Qui, ut erant nobiles, de principibus populi multos ſibi complices adunantes, tyrannico more, contra Eccleſiaſticam normam, jurata bella ſuſceperunt. Sed nos vigore juſtitiæ contumaciæ illorum oppoſito, nequaquam injuſtitiæ cedendum putavimus. At illi in majorem inſaniam verſi propter meæ perſonæ vilitatem, officii noſtri authoritatem pro nihilo reputantes, ad veſtram Celſitudinem appellaverunt. Vos autem ad quem nos omnes ſpectare de-

bemus, nolite inaniloquio eorum credere, quia notitiam civium ſuorum, inter quos degunt, evitantes ad ignota loca ſe transferre ſatagunt, ut ibi mendacia ſua vitate prævaleant. Porro ego in fide mea omnia vobis vera narrabo. Cum Diœceſim meam circuirem, deveni ad locum ubi memorati homines habitabant, & ibi didici a majoribus vici illius, quia iidem conjuges ita ſibimet conſanguinitate juncti eſſent, nt de uno Parente in quinta, de altero in quarta generatione mutuam ducerent propagationem. Quod inquiſitione facta & fide cum juramento data ita verum eſſe didici, ut omnes, a minimo uſque ad maximum, id ita ſe habere proclamarent. Quod ſi hæc facultas in probis hominibus inhibita non fuerit, ut Epiſcopi ſui præceptum contemnere non audeant, ſicut minores mihi, ita majores quique vobis facere incipient, & periclitabitur apud Domnum Apoſtolicum noſtrum Miniſterium. Communibus ergo viribus communes hoſtes Chriſti debellare ſtudeamus. De cætero, Domine Pater, de gratia veſtra ſuper me ſubjectionem meam certiorare dignemini. Religioſitatem veſtram ad tegimen Eccleſiæ ſuæ Mediator Dei & hominum roborare dignetur.

XVIII.

Providentia Divina N. Eccleſiæ ille Epiſcopus N. Archipteſbytero pagi illius ſalutem. Notum ſit dilectioni tuæ, quia Domini noſtri Reges, quando nuperrime in unum congregati ſunt, inter multa quæ pie ac ſalubriter obſervanda conſtituerunt, hoc etiam decreverunt, ut pro multis neceſſitatibus triduanum jejunium pariter obſervare deberemus; quod hoc modo fieri debebit, XIIII. Kalend. & XIII. & XII. Kal. Junii, pura confeſſione & pace præmiſſa jejunent omnes uſque ad nonam: exceptis qui præ infirmitate & infantia aut ſenio poſſunt abſtinere: & unanimes contrito & humili corde veniant ad Eccleſiam, ſequantur Crucem cum Litania. Totus Populus Kyrie eleïſon elamantes, cinere aſperſi, & ciliciis induti qui illa poſſunt invenire. Cæteri quicunque habent, laneis veſtibus induantur ad corpus. Pauperibns & non habentibus ipſa ſua penuria pro afflictione ſufficit. Diſcalceati omnes Miſſam in commune auſcultent cum metu & reverentia. Preſbyteri ſingulis illis diebus Miſſam cantent. Cæteri Clerici & omnes qui noverint viri ac fœminæ L. Pſalmos impleant, obſecrantes Conditoris noſtri clementiam, ut ab inviſibilium hoſtium inſidiis & gentibus variis & gentilium incurſionibus Eccleſiam ſuam defenſare, & ipſam pace ſua, quæ omnem ſenſum exuperat, interius cuſtodire dignetur, ne in ſua viſcera ipſa conſurgere & ſemet lacerare conetur: diverſas peſtes & morbos ab hominibus & jumentis auferat, aëris temperiem tribuat, terram fœcundet, fruges ad maturitatem perducat, fructus arborum multiplicet, ut exterioribus neceſſariis affluentes cum fide recta, ſpe firma & charitate ſyncera Deum diligere, & illius mandatis inhærere poſſimus: & his ſubſidiis utentes in via, ad æterna præmia pervenire mereamur in patria. Pane ſicco alantur omnes, & crudis oleribus & ſale atque pomis; & qui opus habent infuſis veſcantur oleribus, nno vaſculo de pura cerviſa refocillentur. Cunctis omnino a carne & pinguedine & omni quod ex lacte conficitur. Piſces & ova præter infirmitatem nemo præſumat. Similiter vinum & omne quod melle dulcioratum eſt, & unuſquiſque, in quantum poterit, quod ſibi ſubtrahit indigenti præbere non differat: quia jejunio innocens acquiritur vita, oratione religioſus animus enutritur, elemoſyna miſericordia, quæ requiritur, invenitur, & quod nuper in miniſterio tuo ſemi correctum dereliqui, ſicut a te digrediens ſtrenuitati tuæ commendavi. Omnia ad certum finem, prout poteris perducere, curato. Vale.

XIX.

Ille Epiſcopus ſanctiſſimæ Congregationi in honore ſancti N. coadunatæ ſalutem. Dilectio veſtra noverit, quod ſancta Synodus apud urbem N. collecta, finitis quæſtionibus, quæ ex diverſis cauſis emerſerunt, ſaluberrime decrevit, ut omnes Eccleſiarum Clerici & Monachorum catervæ commune jejunium & orationes tribus diebus exequerentur, hoc eſt IIII. & III. & II.
Preſbyteri III. Miſſas, cæteri Clerici Pſalterium decantarent, circa nonam horam crucem ſequerentur, alimentis vero conſuete uterentur, cætero populo propter æſtum atque opera forinſeca hoc non indixerunt. Vale.

XX.

Dilectiſſimo Patri & omni laude colendo N. Eccleſiæ Argentarinæ & Argentarienſis Pontifici N. humilis oppidi Conſtantienſis Epiſcopus. Paternitas veſtra ſcire dignetur quod Domnus noſter Rex C. ad Cœnobium Luxovienſe parvitatem meam dirigere voluit. Unde peto largitatem veſtram, ut in vico veſtræ poteſtatis Ruvacha, mihi manſionem & neceſſaria cuncta ſubminiſtrari: me vero ſequentibus hoſpitia & aliquas impenſas exhiberi præcipiatis; procul dubio ſcientes quia quodcunque puſillitati meæ demandare dignamini, abſque omni recraſtinatione perficere curabo. Et ſi quando juxta nos alicubi deveneritis, ſcitote quia ad veſtrum obſequium cum omni feſtinatione occurrere ſtudebo. Sanctitatem veſtram & gregem vobis commiſſum continuis orationibus Domino commendamus. Idipſum autem ut pro Eccleſia fidei noſtræ commiſſa & noſtra fragilitate facere dignemini ſuppliciter imploramus. Vale.

XXI.

Ille N. gratia Dei Epiſcopus N. Vicedomino & fideli ſuo ſalutem. Strenuitas tua ſciat, quia G. Nemidonenſis Epiſcopus Romam profecturus unam manſionem petiit a me in III. Idus Maii, hoc eſt ſecunda die ſequentis Hebdomadæ. Ideoque omni cura provide, ne quicquam tunc ibidem neceſſariorum ei defuerit, ſed omnia ſufficienter illi ſubminiſtres, id eſt maldra quatuor de pane, de cerviſa carradam unam, triginta ſitulas de vino, ſitulas tres friskingas, Ovinas quatuor, Porcum unum, de lardo dimidium tergum, Agnellum unum, Porcellum unum, Anſerem unum, Annetas duas, Pullos quatuor, & ipſi aliquem Piſcem ſi potueris: ligna ad focum, & vaſa ad miniſterium, plumatia & capitalia ad lectum, de avena trita & ventilata ad paſtum cavallorum, maldra tria & fœnum in pratis & in agris, ſingulis cavallis vaſallorum & ſervorum illius unum manipulum: & ſi præ nimia occupatione & gravi damno aliarum rerum poteris, per teipſum illi ſervire, curato ita ut ad gratiam fiat quod facimus. Et ſi quando ad ejus loca nos devenire neceſſitas coëgerit, ita eum benefactis anticipatum habeamus, ut jure ſe nobis vicem debere noverit. Vale.

XXII.

Vicedominus N. Epiſcopi N. Procuratori in Polligen. unus Epiſcopus debet ad Polligen ſuper XII. noctes advenire, & ideo præpara illi miniſterium. Vide ubi optimum granum habeas, & para VI. maldra de farina lota, & unum modium de ſimila. Tolle de XII. cenſariis ſingulas Ovas, & da illis quotidie ſal & ventilamina & commixtum migma, ut tunc bonæ ſint. Tolle unum Porcum de illo ſervo quem hoc anno reddere debet, & da illi quotidie ſufficienter de ſigila & hordeo, & inebria illum mixtura furſurum ſeu farinæ, & fac unum Agnellum tota matris ubera ſugere, ſimiliter & Porcellum & unam aucam & duas anetas a cæteris ſepara, & da illis quotidie abundanter, & ſex Gallinas & Pullos commixta hordeacia farina paſce; & ſume de ſervis quibus volueris. Duas fretas de cerviſa, & ſume ſex ſiclos de vino in cellario Epiſcopi ad Conſtantiam, & præcipe quatuor ſervis ut una hebdomada diebus quos * indomicum debent, ligna fagina, & cætera optima quotidie adducant, & ova congrega, ut quando ego venero omnia parata inveniam, ſi cutem & capillos habere volueris. Vale.

** Indominicum*

XXIII.

Epiſcopus Procuratori ſuo N. Accipe Epiſtolam iſtam, & commenda illam alicui tributariorum noſtrorum qui cavallum habet, & præcipe illi, ut nec die, nec nocte quieſcat, donec eam ad Tringonilla Majori deferat. Quod ſi nullus eorum tibi obedierit, tu ipſe eam illuc defer, & præcipe illi ut diem cum nocte continuando N. eam perferat, & hanc brevicolam apertam illi ſignatæ coargillæ, ut tu & ſocius tuus & ipſe N. noverit, quod qui per cujuſcunque veſtrum neglectum contigerit, ut ipſa Epiſtola N. Epiſcopo ante iſtam dominicam non veniat, omnibus meis & gratia mea privabitur. Si autem tibi N. venerit, expecta me in loco, & para mihi hoſpitium, quia in ſequenti hebdomada ad te in illum locum, propitia Divinitate, venire debebo. Inde ad Stratoburgam perrecturus. Et ſtrenuem Miſſum dirige, qui ipſam Epiſtolam N. ſub omni celeritate repræſentet. Cæteris

V. ſignata cum argilla.

etiam Compreſbyteris tuis de meo adventu indica, quia ſpero, quod Augienſis Abbas & Comes N. mecum veniant, ut aliquid illis impendere valeam. Vale.

XXIIII.

Sanctæ Moguntiacenſis Eccleſiæ Præſul fratri & Sacerdoti N. in Salvatore mundi ſalutem. Dilectio tua novit, quod a recordatione juventutis tuæ, ut reor, numquam in noſtra Diœceſi Epiſcoporum Concilium eſt habitum; & idcirco puto, quin potius metuo, quod in Eccleſiis noſtræ puſillitati commiſſis multa grandia & inſanabilia, tum propter ſuimet enormitatem, tum etiam propter incuriæ & occupationis noſtræ diuturnitatem adeo concreverint, ut aut vix, aut certe nequaquam ſine magna authoritate aut vigore corrigi valeant. Quapropter ut dicta Canonum præcipere noſti, ut non dicam quod ad omnia meus ſemper fuiſti, pridie Nonas Aprilis, ad urbem Moguntiam venire ne prætermittas, ita paratus, ut quandiucunque cauſarum neceſſitas expoſcit, ibi manere pro abundantia ſumptuum poſſis. Et quicunque aliquid gravioris negotii quod ſupra vires tuas exiſtimas, & nunc & Anteceſſorum tuorum temporibus habuerunt, aut tecum pariter venire, aut ſeorſum tibi occurrere in loco memorato præcipe, ut ibi omnis eorum controverſia finiatur. Vale.

XXV.

Domino & in Chriſto Patri. Illi Archiepiſcopo N. indignus Eccleſiæ N. excubitor. Sanitate dulcedinis veſtræ comperta, omni gaudio repletus ſum. Ad præcepta veſtra non ſolum ea quibus pro authoritate regiminis veſtri obtemperare ſubjectionem meam convenit, ſed & omnia, quamvis gravia & difficilia, me eſſe ſemper paratiſſimum. Utinam ita probaveritis experimento, ſicut ego, memor ſcilicet beneficiorum & educationis veſtræ libentiſſime vobis oſtendere deſidero. Obſecro vero ne aures ſapientiſſimi Magiſterii veſtri forſitan offendat, ſi pietate veſtra confiſus unam Apologiam, immo querimoniam vobis inſinuare & potius implorare præſumo. Solertiſſima veſtra novit induſtria quamdiu Epiſcopium mihi commiſſum ab infirmis & ſenio defeſſis hominibus retentum eſt, adeo ut jam nonus annus pene ſit exactus, ex quo nullus eorum ipſam Parrochiam circuire potuerit, & ego ſecundo jam anno illam retinens ob perturbationem Reipub. cauſarumque varietates & Domini mei Regis ſervitium niſi tantum dimidiam pertranſire potui. Et licet in illis partibus quas adhuc viſitavi, non ſatis multa prava invenerim, metuo ne illis quas modo adire debeo plurima diſtorta & incorrigibilia inſipientiam meam deprehendere contingat; quæ tamen cum gratia Dei & adjutorio prudentium virorum aliquantulum eventilare & diſcutere neceſſarium puto, antequam ad notitiam veſtram & dignitatis veſtræ & tantæ Synodi tam multa hæc & tam gravia ita incorrecta & indiſcuſſa perveniant, ne in mei peccatoris miniſterio plus facinorum & flagitiorum reperiatur, quam in cunctis ſuffraganeorum veſtrorum Parrochiis. Ideo ſupplico manſuetiſſimæ religioſitati veſtræ, ut ſi veſtræ benignitati placuerit, per hunc Miſſum vilitati meæ remandare dignemini, ſi me ab hac profectione excuſatum habere velitis, donec aliquid eorum quæ minus adhuc correcta ſunt ad normam juſtitiæ dirigere queam. Nihil tamen in voluntate mea ponens, veſtræ ſanctitatis juſtis impigrum me exhibere ſtudebo. Valete.

XXVI.

Dilectiſſimo & religioſiſſimo Conſacerdoti & firmiſſimo amico N. Epiſcopo, ille Brixienſis Eccleſiæ Paſtor. Obſecro fidelitatem veſtram, ut veraciter mihi & diligenter demandare dignemini, quomodo ſe ſumma rerum habeat, quam pacati inter ſe Domini noſtri Reges ſint, id eſt filii Hluduvici, qualemque pacem ad conſobrinum ſuum filium K. conſervent: quia nos habitatores Italiæ, & potius inquilini, ſeu quod potiſſimum veritas ipſa teſtatur, præda nunc horum, nunc illorum, ægre nimis expectamus, donec inter ſe concorditer adinveniant, cuinam Provinciam iſtam concedere velint: ut illi, prout oportet, ſingulariter ſubjiciamur: cæteris etiam, in quibus poſſumus, læti ſerviamus. De ſoſpitate ſanctitatis veſtræ certum me reddere velitis, & veſtris Romam pergentibus, ſeu reliquis pro ſua neceſſitate Italiam petentibus intimate, ut ad me divertant, & in veſtro honore eis

aliqua impendam ſubſidia: & de ſtatu ſanitatis veſtræ lætificabor; & vos de mea, ut credo. In veſtram jucunda & pigmenta ac medicamenta, quæ vobis congrua puto, veſtræ dilectioni dirigere curabo. Munuſcula quæ modo fuerunt ad manus veſtræ dignitati direximus, hoc eſt palliolum diacedrinum & aliud coccineum, tertium Saphirini coloris, ſtragulas duas, duos ramos palmarum virides, & partem amigdalarum & Thimiama novum. Quod ſi oportunum vobis eſt, obſecro, ut unum Admiſſarium generoſiſſimum, celeritate & forma, quin & animo præſtantiſſimum & alacrem, mihi fideli veſtro dirigatis. Simul quodcunque volueritis grandioris pretii mihi injungentes, ut puto, ad veſtram voluntatem paratiſſimo.

XXVII.

Nobilitatis & religionis ſummique Sacerdotii dignitate ſublimato N. illi Eccleſiæ Pontifici N. illius Eccleſiæ indignus Epiſcopus. Comperta ſanctitate dulcedinis veſtræ multum in Domino gaviſus ſum, ſed & gaudeo & gaudebo. De perturbatione vero Italiæ tum propter veſtram & Eccleſiarum Chriſti inquietudinem & vaſtationem, tum etiam propter noſtra detrimenta nimium contriſtamur: quia pauperrima & arida Provincia noſtra quid amplius habitura eſt matre divitiarum ſuarum direpta. Sed Dei miſericordia confidimus hanc tempeſtatem in brevi ſerenandam; nam ſicut demandaſtis mihi ut de Regni pace & ſtatu vobis certi aliquid ſignificarem, & qualem pacem ad invicem conſervarent tres Fratres Filii noſtri Domini Hludovici, & utrum Nepotem & Conſobrinum, immo Compatruelem ſuum Filium K. in ſocietatem ſuam aſciviſſent? Notum facio dilectioni veſtræ quia tres illi Fratres ita ſe mutua charitate complectuntur, ut ſummam Trinitatem mediam inter illos diverſari credamus. Adeo omnia quæ ad illos ſeu privato, ſeu publice pertinere videntur, humanas res & vota ſupergrediuntur: & unuſquiſque eorum ſi poſſet, & poteſt fieri, plus alios quam ſeipſum diligit & diliget. Et Domnus quidem K. cum Fratre Hl. Hludovici junioris, id eſt Galliam Lugdunenſem & Treverim cum omni Moſellana regione, nec non Agrippinenſem Provinciam & Burgundioniam inter ſe dividendas acceperunt. Italiam vero & Tuſciam & omnem Campaniam Domno K. regendas commiſerunt, qui etiam modo ſanitate indulta & indepta quantocius vos per gratiam Dei viſitabit, & omnem adverſarium & prædonem de veſtra provincia fugabit. Ineffabiles veſtræ liberalitati gratias de magnis exquiſitis muneribus quæ mihi dirigere curaſtis. De cavallo quem me expoſtulaſtis, ſcitote quia præſtantiſſimum vobis mitto, *Illorum de gente Patrum, quos dedala circe ſuppoſita de matre nothos furata creavit.* Quod ne fabuloſum exiſtimetis aërius ei color innatus hoc verum eſſe comprobat. Qui pervicitate Cillarum, animoſitate Rhebum, mirabili ſingularitate Bucephalum antecellat, & generoſiſſimos pullos faciat: qui procul odoretur bellum, & gaudeat ad vocem tubæ, & cum ſanguineam pugnam videat, dicat Vah: qui montes oppoſitos lætus & alacris exuperet, & fluvios rapaces innatet, & latiſſimos lacus tranſvader. *Belgica vel molli melius ferat Eſſeda colla*, & humano ſenſu cognoſcat quomodo ſub quolibet homine ſe gerere habeat: hoc eſt ſub juvenibus & indiſciplinatis tranſverſus & ſupinus, ſub ſenioribus vero & gravibus humilis & rectus incedere norit. Debetis autem farre paſcere, non ſiliquis fabarum & lupinorum, ſeu frondibus cerrarum & quercuum. Debetis autem puro amne & liquido fonte potare, non putentibus aquis ut vos eas nomine dicitis. Si hæc ei facitis, omnia quæ dixi & ampliora in eo invenietis; ſi vero hæc negligitis, & curam illi ſubtrahitis, immunis ero a mendacio, qui vobis bonum eum direxi, & qualiter habere deberetis inſtruxi. Vos autem vobis ipſis, aut miniſtris veſtris de ejus vili. *Cætera deſunt.*

Virgil. 7. Æn.

Virgil. 3. Georg.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS.

PARISIIS,
E TYPOGRAPHIA REGIA,
CURANTE
SEBASTIANO MABRE-CRAMOISY,
REGIS ARCHITYPOGRAPHO,
& Regiæ Typographiæ Directore.

M. DC. LXXXVII.

A. VOLPARI
ROMA

Digitized by Google